DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE LIBRARY OF THE

CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE.

Prepared under the orders of the Government of Bengal,

BY

HṚISHÍKEŚA ŚÁSTRÍ,

SECOND GRAMMAR PANDIT, SANSKRIT COLLEGIATE SCHOOL,

AND

SIVA CHANDRA GUI, M.A., B.L.,

LECTURER, SANSKRIT COLLEGE.

VOLUME I. VEDIC MANUSCRIPTS.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1895.

INDEX OF VEDIC MANUSCRIPTS.

The figures indicate the serial numbers of the Manuscripts in the Catalogue.

A.

Y.

A

DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE LIBRARY

OF THE

GOVERNMENT SANSKRIT COLLEGE, CALCUTTA.

I.—THE VEDAS.

A.—SAÑHITÁ.

No. 1. ऋग्वेद-संहिता। Rig-Veda Sañhitá. Substance, country-made paper, $8\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 766 (first ashtaka, 133; second ashṭaka, 93, *of which folia 71—82, inclusive, are wanting; third ashtaka, 76; fourth* ashtaka, 89; fifth ashtaka, 89; sixth ashtaka, 103; seventh ashtaka, 77; eighth ashtaka, 106, of which folia 81, 90, and 92—98, inclusive, are wanting). Lines, 7—9 on a page. Extent, 13,500 ślokas. Character, Debanágara. Date, Sk. 1721. Appearance, old; in parts worm-eaten, and some leaves torn. Verse. Generally correct. Incomplete.

The Sañhitá of the Rig-Veda, with accent marks in red ink. Each adhyáya is preceded by the corresponding portion of the Sarvánukramaní, giving its rishi, deity, number of verses, &c.

The splendid edition of the Rig-Veda by Professor Max Müller, and the several works written by European scholars relating to the Vedas, make it quite unnecessary to notice it at any length in a catalogue like this. A brief account in Sanskrit which follows has, however, been compiled, chiefly for Indian scholars unacquainted with European languages.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ अग्निं नव मधुच्छन्दा वैश्वामित्रो वायोवायवैन्द्रवायवमैत्रावरुणास्तृचा अश्विना द्वादशाश्विनैन्द्रवैश्वदेवसारस्वतास्तृचाः सप्तैताः प्रउगदेवताः ॥ हरिः ॐ ॥ अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजं ॥ होतारं रत्नधातमं ॥

End. समानी व आकूतिः समाना हृदंनि(?) वः ॥ समानमस्तु वो मनो यथा वः सुसहासति ॥ ४ ॥ ४० ॥

Colophon. इति अष्टमाष्टके अष्टमोऽध्यायः । शके १७२१ ॥ प्रभवनामसंवत्सरे ॥ उत्तरायणे वैशाखे मासे शुक्लपक्षे ४ तिथौ रविवासरे स्वातिदीवसनक्षत्रे (?) सिद्धिनामयोगे शुभकर्णे (?) तद्दिने इदं पुस्तकं सान्योपनाम्ना राममट्टेन श्रुतात्मकमहादेवभट्टेन स्रुतविनायकेन लिखितं ॥ स्वार्थं परार्थं वा ॥ श्रीगजाननार्पणमस्तु ॥ श्री ॥

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥
॥ छ ॥ नागेश्वर(?) प्रसन्नोऽस्तु ॥ श्री ॥

विवरणम्। ऋग्वेदसंहिता ऋक्समुदायात्मिका। ऋचश्च सूक्तबद्धा मन्त्रविशेषाः। इयञ्च संहिता एकविंशत्या शाखाभिर्विभक्ता, विभक्ता च पुनर्मण्डलैः, अष्टकैश्च। मण्डलानि च अनुवाकैः, अनुवाकाश्च सूक्तैर्विभक्ताः। अष्टकान्यपि अध्यायैः, अध्यायाश्च वर्गैर्विभक्ताः। तत्र मण्डलानि दश। प्रतिमण्डलम् अनुवाकानां संख्या यथा प्रथमे मण्डले चतुर्विंशतिर्द्वितीये चत्वारस्तृतीयचतुर्थयोः प्रत्येकं पञ्च, पञ्चमषष्ठसप्तमेषु प्रत्येकं षट्, अष्टमे दश, नवमे सप्त, दशमे द्वादश अनुवाकाः सन्ति। अनुवाकेषु विभिन्नसंख्यकानि सूक्तानि। संहितायां पुनः समासतो वालखिल्यव्यतिरिक्तानां सूक्तानां संख्या सप्तदशाधिकसहस्रं, वालखिल्यसहितानान्तु सप्तविंशत्यधिकसहस्रम्। तथाहि प्रथमे मण्डले एकनवत्यधिकं शतं, द्वितीये त्रिचत्वारिंशत्, तृतीये द्विषष्टिः, चतुर्थे अष्टपञ्चाशत्, पञ्चमे सप्ताशीतिः, षष्ठे पञ्चसप्ततिः, सप्तमे चतुरधिकं शतं, अष्टमे चाधिकं शतं, नवमे त्रयोदशाधिकं शतं, दशमे एकनवत्यधिकं शतं, इति मिलित्वा सप्तदशाधिकसहस्रम्। सूक्तानां कानिचित् 'आप्री' इत्यभिधीयन्ते। आप्रीसूक्तानां देवतास्तु—१ इध्मः समिद्धोवाग्निः। २ तनूनपात्। ३ नराशंसः। ४ इळः। ५ बर्हिः। ६ देवीर्द्वारः। ७ उषासानक्ता। ८ दैव्यौ होतारौ प्रचेतसौ। ९ तिस्रो देव्यः सरस्वतीळाभारत्यः। १० त्वष्टा। ११ वनस्पतिः। १२ स्वाहाकृतिः इत्येताः। आप्रीसूक्तानां संख्या एकादश, दशसु मण्डलेषु दश, अन्यदेकं प्रैषकाप्रीसूक्तं खिलान्तर्गतप्रैषाध्याये द्रष्टव्यम्। आप्रीसूक्तानामप्येषु एकादश

अथामण्डल-दर्शिनस्तु षट्सूक्ता महासूक्ताय कथ्यन्ते। या ऋक् येन छन्दसा निबद्धा, तत् तस्याः छन्दः। छन्दांसि गायत्र्यादीनि छन्दानि, ऋक्संहितायां गायत्री-उष्णिक्-अनुष्टुप्-बृहती-पंक्ति-त्रिष्टुप्-जगती-अतिजगती-शक्वरी-अतिशक्वरी-अष्टि-अत्यष्टि-धृति-अतिधृतय इति चतुर्दश प्रसिद्धानि छन्दानि सन्ति। सन्ति चान्यान्यप्येकपदा द्विपदा-प्रगाथरूपाणि छन्दानि। दशाक्षरात्मिका ऋक् एकपदा, विंशत्यक्षरात्मिका द्विपदा, द्व्यृचश्च प्रगाथः। प्रगाथानामपि काकुभ-बार्हतादिभेदेन पञ्च भेदाः। तत्र गायत्र्यां ऋच. ४१, उष्णिहि १०४२, अनुष्टुभि ८५५, बृहत्यां १८१, पंक्त्यां ३१२, त्रिष्टुभि ४९, जगत्यां ४४४८, अतिजगत्यां १०१०, शक्वर्यां १९, अतिशक्वर्यां ९, अष्ट्यां ६, अत्यष्ट्यां ८१, धृत्यां २, अतिधृत्यां १, एकपदायां ६, द्विपदायां १७, बार्हतप्रगाथे १९४, काकुभप्रगाथे ५५, महाबार्हतप्रगाथे २५५, मिलित्वा १०४०२।

शाकलसंहितायां ऋचा-मन्त्रसंख्या तु द्वात्रिंशत् सहस्राधिकचतुर्लक्षाणि।

प्रतिमण्डलं ऋषि-सूक्तसंख्याविशेषो यथा।—

प्रथममण्डलम्।

प्रथमत'—१ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १९ वर्गपर्यन्तं प्रथमं मण्डलं।

तत्र सूक्तसंख्या—१९१। अनुवाकसंख्या २४

ऋषिः।	तत्संख्या।	सूक्तसंख्या।
मधुच्छन्दाः (वैश्वामित्रः)	१	१०
जेता	१	१
मेधातिथिः (काण्वः)	१	१२
शुनःशेपः हिरण्यस्तूपः	२	४
कण्वः (घौरः)	१	८
प्रस्कण्वः (काण्वः)	१	७
सव्यः	१	७
नोधाः (गौतमः)	१	७
पराशरः	१	९
गौतमः (राहूगणः)	१	२०
कुत्स	१	४
काश्यपः	१	१
ऋज्राश्वः, अम्बरीषः, सहदेवः, भयमानः, सुराधसः (राजर्षयः)	५	

ऋषिः।	तत्संख्या।	सूक्तसंख्या।
कुत्सः	१	४
त्रितः कुत्सो वा		१
कुत्सः	१	१०
कक्षीवान्	१	१५
परुच्छेपः	१	१३
दीर्घतमाः	१	२५
अगस्त्यः	१	२४
अगस्त्यः, लोपामुद्रा, अन्तेवासी ब्रह्मचारी	३	१
विषशंकावानगस्त्यः	१	१
		१९१

द्वितीयमण्डलम्।

२ अष्टके, ५ अध्यायस्य, १७ वर्गतः—२ अष्टके, ८ अध्यायस्य, १२ वर्गपर्यन्तं द्वितीयं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या ४३, अनुवाकसंख्या ४।

मण्डलस्यास्य द्रष्टा—गृत्समद आङ्गिरसः।

तृतीयमण्डलम्।

२ अष्टके, ८ अध्यायस्य, ११ वर्गतः—३ अष्टके, ४ अध्यायस्य, ११ वर्गपर्यन्तं तृतीयं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या ६२, अनुवाकसंख्या ५।

समस्तस्यास्य मण्डलस्य द्रष्टा विश्वामित्र ऋषिः।

चतुर्थमण्डलम्।

३ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १२ वर्गतः – ३ अष्टके, ८ अध्यायस्य, ११ वर्गपर्यन्तं चतुर्थं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या ५८, अनुवाकसंख्या ५।

मण्डलद्रष्टा ऋषिर्वामदेवः।

पञ्चममण्डलम्।

३ अष्टके, ८ अध्यायस्य, १२ वर्गतः—४ अष्टके, ४ अध्यायस्य, २४ वर्गपर्यन्तं पञ्चमं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या ८७, अनुवाकसंख्या ६।

मण्डलद्रष्टारौ बुधगविष्ठिरादयो आत्रेयौ।

षष्ठमण्डलम्।

४ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १५ वर्गतः—५ अष्टके, १ अध्यायस्य, २९ वर्गपर्यन्तं षष्ठं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या ७५, अनुवाकसंख्या ६।

मण्डलद्रष्टा भरद्वाज ऋषिः।

सप्तममण्डलम्।

५ अष्टके, १ अध्यायस्य, ३० वर्गतः—५ अष्टके, ७ अध्यायस्य, ९ वर्गपर्यन्तं सप्तमं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या १०४, अनुवाकसंख्या ६।

मण्डलद्रष्टा ऋषिर्वसिष्ठः।

अष्टममण्डलम्।

५ अष्टके, ७ अध्यायस्य, १० वर्गतः,—६ अष्टके, ७ अध्यायस्य, १५ वर्गपर्यन्तं अष्टमं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या १०३, अनुवाकसंख्या १०।

ऋषिः।	तत्संख्या।	सूक्तसंख्या।	ऋषिः।	तत्संख्या।	सूक्तसंख्या।
प्रगाथः (घौरः, काण्वो वा), मेधातिथि, मेध्यातिथी (काण्वौ), आसंग, शश्वती	५	१	प्रगाथः	१	१
			वत्सः	१	१
			पर्वतः	१	१
			नारदः (मेध्यातिथ्याद्या नारदान्ता ऋषयः काण्वाः)	१	१
मेधातिथिः प्रियमेधः	२	१	गोसूक्ताश्वसूक्तिनौ	२	२
			हरिंबिठिः	१	३
मेध्यातिथिः	१	१	सौभरिः	१	४
देवातिथिः	१	१	विश्वमनः	१	३
ब्रह्मातिथिः	१	१	विश्वमना वा व्यश्वः	१	१
वत्सः	१	१			
पुनर्वत्सः	१	१			
सध्वंसः	१	१			
शशकर्णः	१	१	मनुः (वैवस्वतः)	१	५

ऋषिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
मेधातिथिः	१	१
मेध्यातिथिः	१	१
नीपातिथिः	१	१
श्यावाश्वः	१	४
नाभाकः	१	२
नाभाकः, अर्चनाना	२	१
विरूपः	१	२
चिम्रीकः (काण्वः)	१	१
वशः	१	१
त्रितः	१	१
प्रगाथः	१	१
प्रस्कण्वः (काण्वः)	३	१
पुष्टिगुः (काण्वः)	१	१
श्रुष्टिगुः (काण्वः)	१	१
आयुः (काण्वः)	१	१
मेधः (काण्वः)	१	१
मातरिश्वा (काण्वः)	१	२
कृशः (काण्वः)	१	२
पृषध्रः (काण्वः)	१	१
मेध्यः (काण्वः)	१	२
सुपर्णः (काण्वः)	१	१
भर्गः, प्रागाथः (काण्वः)	२	४
कलिः	१	१
मत्स्यो, मान्यः मत्स्यो वा	२	१
प्रियमेधः	१	२
पुरुहन्मा	१	१
सुदीतिपुरुमीळ्हौ तयोर्वान्यतरः	२ वा १	१
हर्यतः	१	१
गोपवनः, सप्तवध्रिः वा.	१	१
गोपवनः	१	१
विरूपः	१	१
कुरुसुतिः (काण्वः)	१	१
कृत्नुः	१	१
एकद्यूः	१	१
कुसीदी	१	१
उशनाः (काव्यः)	१	१
कृष्णः	१	१
कृष्णः, विश्वको वा कार्ष्णिः	२	१
कृष्णः, द्युम्नीकः प्रियमेधो वा	२	१
नोधा	१	१
नृमेधः-पुरुमेधौ	२	२
अपाला	१	१
श्रुतकक्षः सुकक्षो वा	१	१
सुकक्षः	१	१
बिन्दुः पूतदक्षो वा	१	१

ऋषिः ।	मन्त्रसंख्या ।	सूक्तसंख्या ।
वैखानसा,	१	१
भरद्वाजः, कश्यपः, गौतमः, सप्तर्षयः, अत्रिः, विश्वामित्रः, जमदग्निः, वसिष्ठः पवित्रौ वा	१४	१
वत्सप्रिः	१	१
हिरण्यस्तूपः	१	१
विश्वामित्रपुत्रः रेणुः	१	१
विश्वामित्रपुत्रः ऋषभः	१	१
हरिमन्तः	१	१
पवित्रः	१	१
कक्षीवान्	१	१
कविः	१	५
वसुः	१	१
पवित्रः	१	१
प्रजापतिः	१	१
वेनः	१	१
सर्वेद्रष्टार ऋषिगणात्मकः, अग्निः, गृत्समदश्च	५	१
कविपुत्र उशनाः	१	२
वसिष्ठः	१	१
मरीचिपुत्रः कश्यपः	१	२
नोधा	१	१
कण्वः	१	१
प्रस्कण्वः	१	१

ऋषिः ।	मन्त्रसंख्या ।	सूक्तसंख्या ।
दिवोदासराजर्षिपुत्रः प्रतर्दनराजर्षिः	१	१
वसिष्ठः, तत्पुत्राः इन्द्रप्रमतिः, वृषगणः, उपमन्युः, व्याघ्रपात्, शक्तिः, कर्णश्रुत्, मृळीकः, वसुक्रः, पराशरः कुत्सः	११	१
सूर्यागिरेः पुत्रः अम्बरीषः राजर्षिः	१	१
भरद्वाजपुत्रः ऋजिश्वा	१	१
रेभः, सूनुः,	२	१
श्यावाश्वपुत्रः अन्धीगुः ययातिर्नाहुषः, नहुषो मानवः, मनुः सांवरणः, प्रजापतिः वैश्वामित्रः	५	१
त्रितः	१	१
द्वितः (आप्त्यः)	१	१
पर्वत-नारदौ अथवा शिखण्डिन्यौ अप्सरसौ	२	४
अग्निः चक्षुः मनुः चक्षुःपुत्रः अग्निः	४	१

ऋषिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।	ऋषिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
भरद्वाजः, कश्यपः, गौतमः, अत्रिः, विश्वामित्रः, जमदग्निः, वसिष्ठः	७	१	धिष्ण्या ऋषयः ऋषयः	१	१
गौरिवीतिः शक्तिः, उरुः, ऋजिश्वा, ऊर्ध्वसद्मा, कृतयशाः, ऋणञ्चयः	७	१	वरुण-जमदग्नी	२	१
			पयश्चेपपुत्र. अस्नातः	१	१
			मित्रः	१	१
			कश्यपः	१	२

दशममण्डलम् ।

७ अष्टके, ७ अध्यायस्य, २९ वर्गतः—८ अष्टके, ८ अध्यायस्य, ४९ वर्गपर्यन्तं दशमं मण्डलम् । (अत्रैव ग्रन्थसमाप्तिः) । तत्र सूक्तसंख्या १९१, अनुवाकसंख्या १२ ।

ऋषिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।	ऋषि ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
त्रितः-आप्त्यः	१	९	वासुक्रः	१	१
त्रिशिराः-त्वाष्ट्रपुत्र	१	१	ऐन्द्री वसुक्रपत्नी	१	१
अम्बरीषपुत्रः सिन्धुद्वीपः अथवा त्रिशिराः	१	१	कवषः (इलूषपुत्रः)	१	४
वैवस्वतकन्या यमी	१	१	अक्षः (मौजवान्) वा कवषः	१	१
हविर्धानः-(आङ्गपुत्र)	१	२	लुशः (धानाकपुत्रः)	१	१
विवस्वान्(अदितिपुत्र) वा हविर्धानः	१	१	अभितपः (सूर्यपुत्र)	१	१
यमः वैवस्वतपुत्रः	१	१	इन्द्रः (मुष्कवान्)	१	१
यमपुत्रा पञ्चर्षयः शंखः, दमनः, देवश्रवाः, संकुसुकः, मथितः	५	१	घोषा (कक्षीवद्राजपुत्री)	१	२
विमदः-ऐन्द्रः प्राजापत्यो वा वासुक्री वा वसुकृत्	१	७	घोषापुत्र. सुहस्त्यः	१	१
			कृष्णः	१	१
			वत्सप्रिः (भालन्दनः)	१	२
			सप्तगुः		१
			वैकुण्ठ इन्द्रऋषिः	१	३
			अग्निः सौचीकः	१	१

ऋषिः ।	मन्त्रसंख्या ।	सूक्तसंख्या ।
अष्टादंष्ट्रः (वैरूपः)	१	१
नभःप्रभेदनः (वैरूपः)	१	१
शतप्रभेदनः (वैरूपः)	१	१
सध्रिः (वैरूपः)	१	१
धर्मः (तापसः)	१	१
उपस्तुतः (वार्ष्टिहव्यः)	१	१
अग्नियुतः (स्थौरः) अग्नियूपो वा	१	१
भिक्षुः	१	१
उरुक्षयः	१	१
लवः (ऐन्द्रः)	१	१
हिरण्यगर्भः (प्राजापत्यः)	१	१
चित्रमहाः (वासिष्ठः)	१	१
वेनः	१	१
अग्निः	२	१
वागाम्भृणी	१	१
कुल्मलबर्हिषः (शैलूषिः), अंहोमुग् वा (वामदेव्यः)	१	१
कुशिकः (सौभरः) रात्रिर्वा भारद्वाजी	१	१
विहव्यः	१	१
प्रजापतिः (परमेष्ठी)	१	१
यज्ञः (प्राजापत्यः)	१	१
सुकीर्तिः (काक्षीवतः)	१	१
शकपूतः (नार्मेधः)	१	१

ऋषिः ।	मन्त्रसंख्या ।	सूक्तसंख्या ।
सुदाः (पैजवनः)	१	१
मान्धाता (यौवनाश्वः)	१	१
कुमारः (यामायनः)	१	१
मुनयः (वातरशनाः)	१	१
सप्तर्षयः (एकर्चाः)	१	१
अङ्गः (औरवः)	१	१
विश्वावसुः (देवगन्धर्वः)	१	१
अग्निः (पावकः)	१	१
अग्निः (तापसः)	१	१
शार्ङ्गाः (शार्ङ्गिपुत्राः जरितादयश्चत्वारः)	४	१
अत्रिः (सांख्यः)	१	१
सुपर्णः (तार्क्ष्यपुत्रः), ऊर्ध्वकृशनो वा यामायनः	१	१
इन्द्राणी	१	१
देवमुनिः (ऐरम्मदः)	१	१
सुवेदाः (शैरीषिः)	१	१
पृथुः (वैन्यः)	१	१
अर्चन् (हैरण्यस्तूपः)	१	१
मृळीकः	१	१
श्रद्धा (कामायनी)	१	१
शासः (भारद्वाजः)	१	१
इन्द्रमातरः	१	१
यमी	१	१
शिरिम्बिठः	१	१
केतुः (आग्नेयः)	१	१
भुवनः (आप्त्यः) वा साधनः (भौवनः)	१	१

ऋषिः।	तत्संख्या।	सूक्तसंख्या।	ऋषिः।	तत्संख्या।	सूक्तसंख्या।
चक्षुः (सूर्यपुत्रः)	१	१	सूनुः (ऋभुपुत्रः)	१	१
शची (पौलोमी)	१	१	पतङ्गः	१	१
पूरणः (वैश्वामित्रः)	१	१	अरिष्टनेमिः	१	१
यक्ष्मनाशनः (प्राजापत्यः)	१	१	शिबिः प्रतर्दनः, वसुमना वा	१	१
रक्षोहा (ब्राह्मः)			जयः (ऐन्द्रः)	१	१
विवृहाः प्रचेताः कपोतः (नैर्ऋतः)	४	४	प्रथः (वासिष्ठः) सप्रथो वा (भारद्वाजः)	१	१
ऋषभः (वैराजः) वा (शाक्वरः)	१	१	तपुर्मूर्धा (बार्हस्पत्यः)	१	१
विश्वामित्र-जमदग्नी	२	१	प्रजावान् (प्राजापत्यः)	१	१
अनिलः (वातायनः)	१	१	त्वष्टा, गर्भकर्ता, विष्णुर्वा सत्यधृतिः	१	१
शबरः (काक्षीवतः)	१	१	उलः (वातायनः)	१	१
विभ्राट्	१	१	वत्सः	१	१
इटः (भार्गवः)	१	१	श्येनः	१	१
संवर्तः	१	१	सार्पराज्ञी	१	१
ध्रुवः	१	१	अघमर्षणः (मधुच्छन्द पुत्र)	१	१
अभीवर्तः	१	१	संवननः	१	१
ऊर्ध्वग्रावा	१	१			
आर्बुदिः	१	१			

सर्वानुक्रमणीविवरणाध्याये सर्वानुक्रमणीप्रसङ्गे प्रदर्शितं भविष्यति।

ऋग्वेदसंहितायां सूक्तानि कानिचिद्देवगुणस्तुतिविषयाणि, कानिचिच्च धनधान्य-जयारोग्यसन्ततिपशुलाभादिप्रार्थनापराणि। तथा क्वचिदेकेन सूक्तेनैव, क्वचिद्वा द्वे, कदाचिदप्यनेका देवताः स्तूयन्ते प्रार्थ्यन्ते वा, क्वचिच्च बहुभिः सूक्तैरेकैव देवता स्तूयते प्रार्थ्यते वा, देवतासु चेन्द्राग्न्योरेवाभ्यधिकावृत्तिः, तथाहि प्रथमाष्टके एकविंशत्यधिकशत-सूक्तेषु सप्तत्रिंशता सूक्तैरग्निः स्तूयते चतुश्चत्वारिंशता चेन्द्रः। अवशिष्टानां तु द्वादशसूक्तैर्मरुतः, एकादशसूक्तैरश्विनौ, चतुर्भिरुषाः, चतुर्भिश्च विश्वेदेवाः स्तूयन्ते इत्येवं रीत्यान्यासामपि देवतानां स्तुतिरस्ति। सर्वत्रैवाष्टकेष्वेवमेव।

विषयः। दर्शपौर्णमासादिसङ्गता मन्त्राः।

No. 2. ऋग्वेद-संहिता । Rig-Vedá Sañhitá. This manuscript contains only the first four ashṭakas. Substance, country-made paper, 8¾ × 3½ inches (first three ashṭakas), 7¾ × 3½ inches (fourth ashṭaka). Folia, first ashṭaka, 136; second ashṭaka, 122; third ashṭaka, 111; fourth ashṭaka, 84. Lines on a page, 6—8 in the first three ashṭakas, and 9—10 in the fourth ashṭaka. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old, and in parts decayed and torn. At the end of the first and the beginning of the fourth ashṭaka are found impressions in red ink of the name "Claud Martin" in large Roman capital letters.

No. 3. ऋग्वेद-प्रथमाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper 8¾ × 4 inches. Folia, 120. Lines, 8 on a page Extent, 1,650 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Correct. Complete.

The pada text of the first ashtaka of the Rig-Veda. It does not give the accent marks.

Beginning. श्रीगणाधिपतये नमः ॥ श्रीराम वेदव्यासाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ हरिः ॥ ओम ॥ अग्निं । ईळे । पुरःऽहितम् । यज्ञस्य + + ॥ ऋत्विजं । होतारं । रत्न॰ धातमम् ।

End. मा । सा । ते । अस्मत् । सु॰ मतिः । वि । दसत् वाज॰ प्रमह । सं । इष । वरं त । आ । न । भज । मघ॰वन् । गोषु । अर्यः । मंहिष्ठाः । ते । सध॰ माद । स्याम ॥ ९९ ॥ हरि ओम ॥

Colophon. इति प्रथमाष्टके अष्टमोऽध्याय ॥ शके (?) ॥ विश्वावसु-नाम-संवत्सरे फाल्गुणशुक्लदशम्यां गुरुवासरे प्रथमाष्टकः समाप्तः ॥ श्रीलक्ष्मी-नृसिंहार्पणमस्तु ॥ ६ ॥ ६ ॥ ६ ॥ श्रीरामवेदव्यासाय नम. ॥

विवरणम् । ऋग्वेदीयप्रथमाष्टकस्य पदपाठ ।

अत्र खलु प्रथमाष्टकस्था. सर्वा ऋच. पदच्छेदेन निर्दिष्टा । अत्र स्वरचिह्नानि न सन्ति ।

No. 4. ऋग्वेद-द्वितीयाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper, 8¾ × 4 inches Folia, 126. Lines, 8 on a page. Extent, 1,750 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned Appearance, old. Correct. Complete, except the last rich, which is wanting

The pada text of the second ashṭaka of the Rig-Veda, without the accent marks.

Beginning. श्रीनारसिंहाय नमः । श्रीवेदव्यासाय नमः ॥ हरिः । ॐ ।
प्र । वः, पां तं । रघु॰मन्यव. । अंध. । यज्ञं । रुद्राय ।
मीळ्हुषे । भरध्वं दिवः । चक्षोपि । असुरस्य । वीरैः ।
इषुधाऽइव । मरुतः । रोदसीः ॥

End. सः । होता । यस्य । रोदसी इति । चित् । उर्व इति ।
यज्ञं॰ यज्ञं । अभि । वृधे । गृणीतः । प्राची इति । अध्वराऽ
इव । वसुः । सुमेके इति सु॰ मेके । ऋतवरी इत्यृत॰
वरी । ऋत॰ जातस्य सत्ये इति ।०॥ ८ ॥ २० ॥ ६ ॥

Colophon. द्वितीयाष्टके अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ ६ ॥ ६ ॥
॥ शके (?) पराभवनाम संवत्सरे उत्तरायणे वसन्त ऋतौ चैत्र-
मासे कृष्णपक्ष द्वितीयायां तिथौ माध्विर (?) रविवासरे श्रीलक्ष्मी-
नृसिंह(?)प्रेर्णया (प्रेरणया ?)श्रीलक्ष्मीनृसिंह(?) प्रीत्यर्थं आत्मार्थं
परोपकारार्थं अनन्तदेवेन लिखितं श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।
भग्नपृष्ठकटिग्रीव तब (?) दृष्टिरधोमुख ।
कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ १
अपद्धो वा सुपद्धो वा (?) मम दोषो न विद्यते ॥ ६ ॥ ६ ॥ ६ ॥

विवरणम् । ऋग्वेदीय द्वितीयाष्टकस्य पदपाठः ।

अत्रापि पूर्ववत् द्वितीयाष्टकस्य सर्वा ऋचः पदच्छेदेन निर्दिष्टाः । अत्रापि स्वरचिह्नानि न सन्ति ।

No. 5. ऋग्वेद-तृतीयाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper, 8¼ × 4 inches. Folia, 76. Lines, 9—14 on a page. Extent, 1,300 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old and slightly worm-eaten. *Correct. Incomplete.*

The pada text of the third ashtaka of the Rig-Veda, with accent marks.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुचरणभ्यो नमः ॥ हरि ॐम् ॥
प्र । ये । धाम. । पूर्व्यस्य । धासे. आ । मातरां
विविशुः । सप्त । वाणीः । परिऽक्षिता । पितरा । सं । चरेते
इति । प्र सुस्राते इति दीर्घं । आयुः । प्रऽयक्षे ।

End. (अन्तो नास्ति)

विवरणम् । ऋग्वेदीयतृतीयाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः ।

No. 6. ऋग्वेद-चतुर्थाष्टक-पदपाठः। Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 86. Lines, 9—12 on a page. Extent, 1,500 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1859. Appearance, old. Correct. Complete.

The pada text of the fourth ashṭaka of the Rig-Veda, with accent marks.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। श्रीसरस्वत्यै नमः। श्रीगुरुभ्यो नमः।
श्रीदुर्गादेवतायै नम। हरिः।
त्वां। अग्ने। हविष्मंतः। देवं। मर्तासः। ईळते। मन्ये
त्वा। जातऽवेदसं। स। हव्या। वक्षि। आनुषक्।

End. सरस्वति। अभि। नः। नेषि। वस्यः। मा। अपं। स्फरीः।
पयसा। मा। नः। आ। धक्। जुषस्व। नः।
सख्या। वेश्या। च। मा। त्वत्। क्षेत्राणि। अरणानि।
गन्म ॥१२॥

Colophon. इति चतुर्थाष्टके अष्टमोऽध्यायः।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु। संवत् १८५९ श्रीमुखनाम-संवत्सरे भाद्रपद कृष्ण-१० भौमवासरे तद्दिने लिखितं वैजनाथभटभाक्ते (?) पुस्तकं।

याद्दशं पुस्तकं दृष्टं ताद्दशं लिखितं मया।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते॥ श्री॥ छ॥ श्री॥ राम।

विवरणम। ऋगाम्नाये चतुर्थाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः।

No. 7. ऋग्वेद-पञ्चमाष्टक-पदपाठः। Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 95. Lines, 9—12 on a page. Extent, 1,500 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1861. Appearance, old. Complete.

The pada text of the fifth ashṭaka of the Rig-Veda, with accent marks.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ ॐम्॥
स्तुषे। नरा। दिवः। अस्य। प्रऽसंता। अश्विना। हुवे।
जरमाणः। अर्कैः। या। सद्यः। उस्रा। विऽउषि। ज्मः।
अंतान्। युयूषतः। परि। उरु। वर्यासि।

प्रनः । चि । कं । द्य । अव्वरेषु । प्रनात् । च । होर्तां । नव्यः । च । सतसिं । बां । च । अग्नें । तर्न्वं । पिप्र यस्व । अस्मभ्यं । च । सौभंगं । आ । दुवस्व ॥ ११ ॥ इति पञ्चमाष्टक (?) समाप्तः ।

Colophon. इतिपञ्चमाष्टके चष्टमोऽध्यायः ॥ श्री (?) ॥ पञ्चमाष्टक (?) समाप्तं । संवत् १८६१ भवनामसंवत्सरे चैत्रकृष्णचतुर्थीसोमवासरे तद्दिन भाले उपनामकवैजनाथेन स्वार्थं परोपकारार्थंच । अष्टकनाथ प्रसन्न (?) ।

विवरणम् । ऋग्वेदीयपञ्चमाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः ।

No. 8. ऋग्वेदषष्ठाष्टकपदपाठः । Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. *Folia, 95. Lines, 9 to 11 in a page. Extent, 1,500 ślokas. Character,* Devanágara. *Date,* Samvat 1861. *Appearance,* old and slightly worm-eaten. Correct. Complete.

The Pada text of Ashtaka *vi*, with accents marked.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । श्रीगुरुचरणाभ्यां नमः ॥ हरिः ॐम् ॥ यः । इन्द्र । सोम्ऽपार्तमः । मर्दः । शविष्ठ । चेर्तति । येन । हंसिं । नि । अत्रिणं । तं । ईमहे ।

End. पर्वस्व । वाजंऽसातये । विप्रस्य । गृणतः । वृधे । सोम । रास्वं । सुऽवीर्यं । ११

Colophon. इति षष्ठाष्टके चष्टमोऽध्यायः ॥ ॥ संवत् १८६१ भवनाम संवत्सरे फाल्गुन कृष्ण ० गुरुवासरे तद्दिने भाले उपनामक वैजनाथेन लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थंच ॥ श्री(?)॥

विवरणम् । ऋग्वेदीयषष्ठाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः ।

No. 9. ऋग्वेदाष्टमाष्टकपदपाठः । Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 54. Lines, 7 or 8 in a page. Extent, 600 ślokas. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Correct. Incomplete.

The Pada text of the first four Adhyáyas of the eighth Ashtaka, with the accent marks.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ॥ हरिः । ॐम् ॥ प्र । सोमांसः । मदऽच्युतः । श्रवसे । नः । मघोनः । सुताः । विदथे । अक्रमुः ॥ । सुवान् । सुभःऽवित ।

End. ऋद्दंयः । धायमानाः ॥ ११ ॥

Colophon. इत्यष्टमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः । हरिः । ॐम् । श्री? ॥ ह ॥ श्री? ॥ ह ॥ राम ॥ जय । राम ॥ वैजनाथभट्टेन लिखितं । यदा- चिपीयि (?) अङ्गिरसनाम संवत्सरे श्रावणे शुभनवमीबुधवा (?) तद्दिने लिखितं ।

विवरणम् । ऋग्वेदीयाष्टमाष्टके प्रथमाध्यायावधिकचतुर्थाध्यायपर्य्यन्तग्रन्थस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः ।

No. 10. ऋग्वेद पदपाठः This codex includes four incomplete manuscripts, marked respectively (A), (B), (C), and (D).

(A) ऋग्वेद-द्वितीयाष्टक-पदपाठः Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 49. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanágara Date, not mentioned Appearance, old. Verse. Correct. Incomplete.

The Pada text of the second Ashtaka, with accent marks.

Beginning. यत्रं । वः । दिद्युत् । रदंति । किविः । ऽदवी । रिष्यातिं पञ्चः । धर्षिताऽऽव । बृहंतां ।

End. ईंदुः । भयः । इष्ये । मेविरः । पूत ९ दधः । दिवः सु । बन्धुः । प्रदर्पा । इष्विरः

Colophon.

विवरणम् । ऋग्वेदद्वितीयाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः असम्पूर्णः ।

(B) ऋग्वेद द्वितीयाष्टकपदपाठः Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Verse Correct. Incomplete.

The Pada text of the second Ashtaka, with accent marks.

Beginning. णुं । त्र त्रिजः । हु व ध्यें । धोपां । इव । शं से । अर्जुमस्य । नंमे । भावः । पृष्णे ।

(C) ऋग्वेद पञ्चमाष्टकस्य पदपाठः Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{3}{4}$ inches Folia, 61. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanágara Date, not mentioned Appearance, old Verse. Correct. Incomplete.

Beginning. वाय । इा ग्रयें । धुऽदासें । इष्ऽयें ति । इडी इतिं । इयंया । इह्नजिम ।

End. त्वां कामया। गिरा। पुरन्धा। हि। सद्दृक्। चसि। विप्रः। दिवां। अमुं। द्युः॥

विवरणम्। ऋग्वेद पञ्चमाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः असम्पूर्णः।

(D) ऋग्वेद-पञ्चाष्टक-पदपाठः। Substance, country-made paper, 8 × 3¾ inches. Folia, 44. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat 1783 Verse. Correct. Incomplete.

Beginning. इहं। प्रमेपुं। धामंसु। मनः यन। वि। नम्। द्युः॥ विऽचेतसः।

End. पवस्व। वाजंऽसातये। विप्रस्य। गृणत। इषुं। सोमवास्व- सुऽवीर्यं। ११।

Colophon. इति पञ्चाष्टके अष्टमोऽध्यायः समाप्तः। इदं पुस्तकं गाङ्करोपनाम भानुदेवभट्टसुतभुवनेश्वरेण लिखितं। सरस्वति नमस्तुभ्यं वरदे काम रूपिणि। विद्यारम्भं करिष्यामि सिद्धिर्भवतु मे सदा। संवत्१७८३।

विवरणम्। ऋग्वेदपञ्चाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः असम्पूर्णः।

No. 11. ऋग्वेद पदपाठः। Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 79 (of which folia 1—60 are wanting). Lines 10 to 12 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, and writing effaced. Prose. Correct. Incomplete.

The Padapātha of the first Ashtaka of the Ṛig-Veda Sañhitá, with the accents marked.

विवरणम्। ऋग्वेदीय प्रथमाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः। आद्यन्तखण्डितमिदं।

No. 12. लक्ष्मीसूक्तम्। Substance, country-made paper, 5 × 2¾ inches. Folia, 6, of which the first is wanting. Lines, 6 or 7 in a page. Character, Devanágara. Appearance, old, decayed, torn, and writing effaced in parts. *Verse. Correct. Complete.*

A sukta or hymn belonging to the *khilas* of the Ṛig-Veda.

Beginning. प्रथमपत्रस्य खण्डितत्वात् प्रारम्भवाक्यमुद्धर्तुंमशक्यम्।

End. सरसिज निलये सरोज हस्ते (?) धवलतरांशुकगन्धमाल्यशोभे। भगवति हरिवल्लभे-मनोज्ञे त्रिभुवनभूतिकरि (?) प्रसीद मह्यम्।

Colophon. इति श्री लक्ष्मीसूक्तं समाप्तम्॥

विवरणम्। लक्ष्मीसूक्तं नाम ऋग्वेदीयखिलान्तर्गतं लक्ष्मीदेव्युद्देशप्रार्थनाविषयकं सूक्तं।

No. 13. ऋक्परिशिष्टम्। Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 9 in a page, the last page containing 10 lines. Extent, about 295 ślokas Character, Devanágara. Date, Samvat 1821. Appearance, almost new; here and there a word or two illegible. Prose. Generally correct.

The *Rikparisishtam* is a sort of appendix to the Rig-Veda, consisting of four parts, which are respectively styled (1) निविद, (2) प्रैष, (3) पुरोरुच, and (4) कुन्ताप। The *nivids* (from नि × विद, to announce) are short formularies inserted in a liturgy and containing short invocations of the gods, inviting them to partake of the *soma* libation. The *praishas* (from प्र × इष, to wish) are the invitations of the presiding priest calling upon the assistant priests to commence a recitation or a ceremony. The *purorúchas* are also invocations of the gods, differing from the *nivids* in being chanted first and their number being limited to seven. The *kuntápas* are hymns repeated by a priest after he has finished the vrishákapi. "These songs do not bear a strictly religious character; they are praise-songs principally referring to Dakshina, and belong to that class of ancient poetry which bears the name *nárásamsi*."—*Dr. Haug*.

(1) Nivid—Beginning. अग्निर्देवेद्धः। अग्निर्मन्विद्धः॥ अग्निः सुषमित् होता देववृतः॥

End. चिंशदग्निश्वानरः पञ्चदश मरुतोदेवाश्चतुर्दशाभिजातवेदा अश्व मे पृथक् पृथक् षोडश। इतिनिविदध्यायः।

विवरणम्। निवेदयतीति निपूर्व्वकात् विद धातोर्निविदिति पदं सिद्धं। निविदोनाम मन्त्राभरणमन्त्रविशेषाः, यज्ञे च प्रातसंध्यादिसायन्तनेषु सवनेषु यथाक्रमं सूक्तेभ्यः प्राक्, तेषां मध्यतोऽवसाने च। निविदा संख्या एकादश। परिशिष्ट ऋग्विवरणकारमते निवित्पुरो।

मतान्तरभेद.। ततश्च तन्मते पुरोरुचां मेलनेन निविदां संख्याष्टादश भवति।

(2) Praisha—Beginning. अथ प्रैषः॥ ॐम्॥

होता यक्षदग्निं समिधा सुषमिधा समिद्धं नाभा पृथिव्याः संगथे वामस्य॥

End. करत एवाश्विना जुषेतां वीतां पिबतां मदेतां सोमं होतर्यज ॥
इति प्रैषाध्यायः ।

विवरणम् । प्रपूर्वकादिच्छार्थकइषधातोः प्रैष इति पदं सिद्धं । प्रैषा नाम मन्त्रविशेषा यज्ञकर्मसूपयोगमर्हन्ति । श्रूयते च पुरा खलु यज्ञो देवेभ्य अपाक्रामत्, ततो देवाः प्रैषमन्त्रैः तं प्रत्यानेतुमियेषुरिति तेषां प्रैषेति नामधेयं । अध्वर्युणा प्रेषितो मैत्रावरुणनामा पुरोहितः प्रैषाम्नायपरिगतान् सर्व्वान् प्रैषाननुब्रवीति । यज्ञभेदे च प्रैषाणां प्रकारो भिद्यते ।

(3) **Purorúcha—Beginning.** अथ पुरोरुचः ॥ वायुरग्रेगा यज्ञप्रीःसाकं गन्मनसा यज्ञं ॥

End. वाचमहं देवीं वाचामिन यज्ञे सुपेशसा । वातो हवामहे । इति पुरोरुचः समाप्ताः (?)

विवरणम् । पुरोरुचोऽपि देवताह्वानमन्त्राः, निविद्पुरोरुचामभेदे सत्यपि विशेषत्वं पुरोरुचामध्ययनमादौ कार्य्यम् । पुरोरुचां संख्या सप्त ।

(4) **Kuntápa—Beginning.** ॐम् इदं जना उपश्रुत नराशंसस्तविष्यते । षष्टिसहस्रा नवतिं च कौरम आरुशमेषु दद्महे ।

End. मत्सां अभिगुरवाधते महतः साधुवोदन ॥ ९ ॥

इत्यथर्ववेदसूक्ताः ॥ इतिकुन्तापाध्यायः । संवत् १८८४ ॥

विवरणम् । माध्यन्दिने सवने ह्याकपिप्रवेशनान्तरं ब्राह्मणाच्छंसिना पठमानो मन्त्रः विशेषः कुन्तापः । तस्य च संख्याविंशत् ऋचः (ऐ, ब्रा, ६०।९) । ताः खलु नाराशंसी, रैभी, पारिक्षिती, कारव्य, दिशांक्लृप्तिः, जनकल्पेन्द्रगाथा, ऐतशप्रलाप, प्रवह्लिका, आजिज्ञासेन्यः प्रतिराधो, देवनीथः, भूतेच्छदाहनस्येतिनाम, भिन्नपेताः । तत्प्रामाणिकेतिहासादिकमैतरेयब्राह्मणे सप्तमपञ्चिकायां प्रपञ्चितम् ।

No. 14. ऋग्वेद संहिता (सायन भाष्यसंपुटितं मूलम्) । Rig-Veda Sañhitá (the text together with the commentary of Sáyana). Substance, foolscap paper, 14¼ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 675. Lines, 23 to 25 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance good, but slightly worm-eaten. Prose and verse. Not very correct. Incomplete.

The manuscript contains the first four Adhyáyas of the first Ashtaka. Some portions of the commentary are wanting, *e.g.*, four *rich's* of the 25th *varga*, five of the 26th, five of the 27th, five of the 28th, and *six* of the 29th.

Beginning. ॐ नमोगणेशाय नमः। श्रीरामानुजाय नमः। वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे। यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमा-मि गजाननम्॥

End. तुंप च्छादुधीयत इति तुंपधयः कर्म्मण्यधिकरणे चेति कप्रत्ययः दासी-भारादि।

Colophon. इति (?) मद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीर बुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण साय (?) मात्य (?) विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे प्रथमाष्टके चतुर्थोध्यायः।

विवरणम्। सायनभाष्यसंयुक्तिताया ऋक्संहितायाः प्रथमाष्टकस्य चतुर्थाध्याय-पर्य्यन्तोग्रन्थः।

No. 15. ऋग्वेदसंहिता (पूर्व्ववत्)। Rig-Veda Sañhitá, with Sáyana's commentary. Substance, foolscap paper, 14½ × 9 inches Bound in book form. Pages, 439. Lines, 23 to 25 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned Appearance, good, but slightly worm-eaten. Prose and verse. Not very correct. Incomplete.

This codex contains the last four Adhyáyas of the first Ashtaka, with Sáyana's commentary on the parts.

Beginning. ॥ अथ ॥ ॐ यस्य (यस्य ?) विश्वसितं (निश्वसितं ?) वेदा योवेदेभ्योखिलं जगत्। निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरः (?)॥ अथ पंचमाध्याय आरभ्यते (?)।

End. वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं (दं) निवारयन्। पुमर्थांश्चतुरो-देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तक श्रीवीर बुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण (?) सायनाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे प्रथमाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः॥०।

विवरणम्। भाष्यसहिताया ऋक्संहितायाः प्रथमाष्टकस्य पञ्चमाध्यायादष्टमा-ध्यायपर्य्यन्तोग्रन्थः।

No. 16. ऋग्वेदसंहिता (पूर्व्ववत्)। Rig-Veda Sañhitá. Substance, foolscap paper, 14½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 276. Lines, 29 to 40 in a page Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, good, but worm-eaten. Prose and verse. Not very correct. Incomplete.

The text of the second Ashtaka of the Rig-Veda Sañhitá, with the commentary of Sáyanácháryya. The text breaks off at the close of the 16th varga of the second Adhyáya of the second Ashtaka, but the commentary is continued to the end of the sixth Adhyáya.

Beginning. श्रीगणेशायनमः। वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे। यं नत्वा कृतकृत्याः स्यु (?) तं नमामि गजाननम्।

End. वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् (?)। पुमर्थांश्चतुरोदेया द्विद्यातीर्थमहेश्वरः।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तक श्रीवीरबुक्क-भूपाल साम्राज्यधुरंधर (?) सायनाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये द्वितीयाष्टके षष्ठो (?) ध्यायः। व ॥ समस्तु (?) । क ॥ क ॥ क ॥ क ॥ क ॥ क ॥

विवरणम्। पुस्तके अस्मिन् द्वितीयाष्टक-द्वितीयाध्यायषष्ठवर्गं पर्यन्तं मूलं वर्त्तते, भाष्यन्तु द्वितीयाष्टक-षष्ठाध्यायपर्यन्तस्य मन्यस्य।

No. 17. ऋग्वेद संहिता (पूर्व्ववत्)। Rig-Veda Sañhitá. Substance, foolscap paper, 14½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 308. Lines, 34 to 38 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, good. Prose and verse. Not correct. Incomplete

The Sañhitá of the third Ashtaka of the Rig-Veda, together with Sáyana's commentary.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्था (?) मुपक्रमे। यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम्।

End. वेदास्य (?) प्रजानेनेत्यादि।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीरबुक्क भूपालसाम्राज्यधुरंधरेण श्रीसायणा (?) चार्य्येन विरचिते माधवीये वेदार्थे प्रकाशे ऋक्संहिता भाष्ये तृतीयाष्टके अष्टमोध्यायः समाप्तः॥ इति तृतीयाष्टकं सम्पूर्णम्।

विवरणम्। सायनभाष्यसंयुक्तं ऋक्संहितातृतीयाष्टकम्।

No. 18. ऋग्वेदसंहिता (पूर्व्ववत्) Rig-Veda Sañhitá. Substance, foolscap paper, 14½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 240. Lines,

32 to 34 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, good. Prose. Not correct. Incomplete.

The text of the fourth Ashtaka of the Ṛig-Veda Sañhitá, with the commentary of Sáyanácháryya.

Beginning. ॐ नमो ऋग्वेदाय यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत्। निर्मीम (?) तमहं वंदे विद्यातीर्थं महेश्वरम्।

End. वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं नवारयन् (?) पुमर्थांश्चतुरोदेया द्वद्यातीर्थं महेश्वरं (?) त (?)।

Colophon. इति श्रीमद्रा (?) राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीर बुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण सायणा (?) चार्य्येण विरची- (?) ते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये चतुर्थाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः। ॥ समाप्तः ॥ शुभमस्तु (?)। ॥ राम राम राम राम ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

विवरणम्। सायनभाष्यसंयुक्तिं ऋक्संहिताचतुर्थाष्टकम्।

No. 19. सायनभाष्यं Sáyana Bháshyam. Substance, country-made paper, 11¾ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 856. Lines, 26 or 27 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat 1873. Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

The commentary of Sáyanácháryya on the first six Adhyáyas of the second Ashtaka of the Ṛig-Veda Sañhitá.

Beginning. ॐम। श्रीगणेशायनम। वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे। यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम्।

End. वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् (?)। पुमर्थांश्चतुरोदेया विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ छ ॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तक श्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्य (?) सायनाचार्य्ये विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये द्वितीयाष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥ छ ॥ छ सम्वत् १८७३ मीति मार्गशीर ?) शुक्लपक्षे शुक्र।

विवरणम्। द्वितीयाष्टकषष्ठाध्यायपर्य्यन्तस्य ऋग्वेदस्य भाष्यम्।

No. 20. सायनभाष्यम्। Sáyana Bháshyam Substance, country-made paper, 12¼ × 5 inches. Folia, 133 Lines, 11 or 12 in a page. Character,

Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old and decayed. Prose. Correct. Incomplete.

The commentary of Sáyanácháryya on the second Ashṭaka of the Ṛig-Veda.

Beginning. ॥ ॐम् ॥ श्रीगणेशायनमः। वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्था (?) मुपक्रमे। यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम्।

End. अस्य वामस्येति द्विपंचाशत् ऋचमष्टमं सूक्तं दैर्घतमसं। आत्रेय-मनुक्रमणिका..... प्रश्नप्रतिवाक्यान्यत्र प्रायेण ज्ञानमोचाक्षर प्रशंसा।

विवरणम्। द्वितीयाष्टकीय द्वितीयाध्यायस्यादित आरभ्य तदष्टकतृतीयाध्याय-त्रयोदश वर्गपर्य्यन्तस्य ग्रन्थस्य भाष्यम्।

No. 21. सर्व्वानुक्रमः। Sarvánukramah. Substance, country-made paper, 8¼ × 3½ inches. Folia, 33 (of which 6 to 9 and 29 and 30, inclusive, are wanting). *Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat* 1846. Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

A complete index of the metres, deities, rishis, and numbers of the verses of the Ṛig-Veda hymns in the Sákala recension.

Beginning. श्रीगणेशायनमः। ॐ। अथ ऋग्वेदाम्नाये शाकलके सूक्तप्रतीक ऋक्संख्या ऋषिदैवतछन्दांस्यनुक्रमिष्यामो यथोपदेशम्।

End. अतुष्टुमन्तु सं सं (?) चतुर्थ्य संवननः संज्ञानमाद्याग्नेयी तृतीया त्रिष्टुप् ॥ ८ ॥ ६४ इत्यष्टमाष्टकः समाप्तः।

Colophon. तदेतत् सूक्त सहस्रं सन्दशकं सपादाधिकऋग्वेदपारायणपाठे शाकल्ये शैशिरीयके, नमः शौनकाय नमः शौनकाय। १। इति कात्यायनप्रोक्तानुक्रमणिका समाप्तः (?)। शुभं भूयात्। श्रीः।।६। संवत् १८४६ रौद्र नाम संवत्सरे उत्तरायणे शिशि-रतौ (?) माघे मासे शुक्लपक्षे गुरुवासरे तद्दिनं (?) समाप्तं। गजाननम्।

विवरणम्। ऋक् संहितायाः सूक्त प्रतीक ऋक्संख्या ऋषि दैवत छन्दसां कात्यायन कृतानुक्रमः। ग्रन्थारम्भे परिभाषायां वैदिकछन्दसां प्रत्येकशः लक्षणादिकं निरूपितम्। परिभाषा प्रथम.एकः प्र १ क। द्वितीयाष्टकः प्र ४ ख तृतीयाष्टकः १० ख। चतुर्थाष्टकः १४ ख। पञ्चमाष्टक प्र १७ क। षष्ठाष्टकः प्र १० ख। सप्तमाष्टक प्र १४ ख। अष्टमाष्टकः प्र ९० ख।

No. 22. सर्व्वानुक्रमदीपिका । Sarvánukrama-dípiká. Substance, country-made paper, 8¾ × 3½ inches. Folia, 263 (of which fol. 263 is wanting). Lines, 7 to 11 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old Prose Correct. Complete.

A commentary on the sarvánukrama of Kátyáyana by Ganesa Dokhala, son of Bhatta Kirshna.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नम. । श्रीगुरुभ्योनमः । श्रीकाशी विश्वेश्वराभ्यां नम' ॥ हरिः ॐ ॥

वक्रतुण्डं महेशानं जगदम्बां सरस्वती' । वेदब्रह्मगुरूंश्चैव प्रणतोस्मि यथाक्रमम् । वेदादिराज ऋग्वेदे विख्यातः पुरुषोमहान् । सैष नारायणः प्रोक्तस्तथावेदात्मने नमः । २ । भट्टकृष्णः पिता यस्य जननी रुक्मिनी सती । यस्याग्रजो महादेवो डोखलेत्युपनामक । ३ परिभाषा (?) विभाष्याथ सर्व्वानुक्रममेवच । गणेशाख्य स्तनोतीमां सर्व्वानुक्रमदीपिका । ॐम् । अथ ऋग्वेदाम्नाये शाकलके । अथशब्दो मङ्गले प्रस्तावे वा ।

End. अथ ऋग्वेद इत्यादि वृतीया त्रिष्टुवन्तकं । इदं शाकलमधीयानः प्रणवा..... । ऋक्संख्या १५८० । दश सहस्राणि पञ्चशतान्यशीतिः । अनुवाक्संख्या पञ्चाशीति (?) ग्रन्थ संख्या १०:० ।

Colophon. गणेश डोखलेनेयं लिखिता दीपिकोत्तमा । बालबोधद्विसिद्धार्थं एवं लक्षणसुभमम् । १ ॥ गणेशडोखलेत्युपनामा, धर्म्मार्थसाधन मोक्षकामः । विद्वज्जनमनोहृद्गसणी रचिता दीपिकानुक्रमणी ॥ २ ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु । श्रीकाराः शतं १०० । छ ।

विवरणम् । गणेशडोखलविरचिता कात्यायनसर्व्वानुक्रमस्य दीपिकाख्या-टीका ।

No. 23. सर्व्वानुक्रम विवरणम् । Sarvánukrama-vivaranam. Substance, country-made paper, 9½ × 3½ inches. Folia, 11. Lines, 11 or 12 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned Appearance, old. Some leaves torn, and the writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

A short commentary on the सर्व्वानुक्रम of Kátyáyana by Ráma Bhatta, son of Vála Saraswati Bhatta.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । अथ ऋग्वेदाम्नाये शाकलके सूक्तप्रतीक ऋक्संख्या ऋषिदैवतछन्दांस्यनुक्रमिष्यामो । यथोपदेशं ऋषेति मङ्गले प्रस्तावे च । ऋग्भवाङ्मुख्याद् ऋग्वेदः ।

End. ऋचां दशसहस्राणि ऋचानान्तु चतुष्टयं ऋचां द्वाधिकमाख्यातऋषिभिस्तत्त्वदर्शिभिः । श्रीकृष्णार्पणमस्तु । क । श्री ।

Colophon. कविभट्टस्य (?) पौत्रेण बालमभट्टस्य सूनुना । विदुषा रामभट्टेन छन्दोऽनुक्रमणी कृता इति श्रीगङ्गोपनामक बालसरस्वति महाकऋरामभट्टकृता (?) सर्वानुक्रमणीविवरणं समाप्तं । श्रीसरस्वती सहाय (?) श्रीगोकुलेशोजयति ।

विवरणम् । रामभट्टकृतं कात्यायनसर्वानुक्रमविवरणम् ।

No. 24. ऋग्वेदानुक्रमणिकाविवरणम् । *Rig-Vedánukramaniká vivaranam.* Substance, country-made paper, 9½ × 3½ inches. Folia, 34. Lines, 10 or 11 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat 1864. Appearance, old. *Prose. Complete. Generally correct.*

Jagannatha's commentary on Kátyáyana's anukramaniká.

Beginning. श्रीगणपतये नमः प्रणम्य विष्णुं शिरसादरं समं शिवं च सोमं वृषभेश (स्त?) गामिनं । गणा (?) धिपं भक्तमनोरथप्रदं हरिं च वाग्वृद्धिकरीं च भारतीं । १ । अनुक्रमणिकोक्तानि सूक्तादि प्रभृतीन्यहं । छंदोंतानि निबध्नामि जगन्नाथो यथामति ।२।

सूक्तादीनि—सूक्तप्रतीकऋक्संख्या ऋषिदैवतछन्दांसि । प्रतिसूक्तमृचां संख्या मन्त्रैरव विलिख्यते । ३ । अध्यायानाम ऋक्संख्या स्वान्तेधृद्धे विलिख्यते । प्रायोऽत्र ऋषयः सर्वे लिख्यन्ते गोत्रसंयुता ४ । प्रगाथानाम सर्वेषां तत्छन्दोऽभिधा पुनः । आप्रीसूक्तेषु सर्वेषु समिद्धाद्यादि देवताः ।

परिभाषा । निदर्शनानि लिख्यन्ते परिभाषोदितान्यपि । पदपङ्क्त्यादि भेदानां प्रगाथानाम सर्वशः । चकाराग्निरुद्रादीनामित्यर्थः ।

End. सप्तमिन् चतुष्कः । संवननः । आङ्गिरस । संज्ञानं आनुष्टुभं स्तोतीयत्रिष्टुप । सूक्तसंख्या ४८ । ऋचः ११९ ।

Colophon. इत्यनुक्रमणिका समाप्ता । शुभं संवत् १८६४ समये माघशुक्लवदि ११ । सोमे लिखितं विद्युपनामकेन (?) । भैरवाय नमः राम शिव (?) ।

विवरणम् । जगन्नाथ कृतं कात्यायनानुक्रमणिकाया विवरणम् ।

No. 25. अनुक्रमणिका विवरणम्। Anukramaniká vivaranam. Substance, country-made paper, 8 × 2¾ inches. Folia, 56. Lines, 9 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat 1823. Appearance, old and worm-eaten in parts. Prose. Complete. Generally correct.

An index of the Rig-Veda by Jagannáth.

Colophon. इति श्रीजगन्नाथ कृते अनुक्रमणिका विवरणे चतुःषष्टितमोऽध्यायः। सम्वत् १८२८ मिती पुष वदि ११।

विवरणम्। उक्त पूर्व्वम्

No. 26. अनुवाकानुक्रमणी (वेदार्थदीपिकया वृत्त्या सहिता)। Anuvákánukramaní (the text together with a commentary called Vedarthadípiká). Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches Folia, 19. Lines, 12 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old, worn-out, and worm-eaten in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः। सर्व्वकर्म्मफलं यत्र तुष्टे चष्टे न किञ्चिनमहं नमामि। विनायकं गिरिराजेन्द्रपुत्रीमहेश्वरप्रियसुतं गुणाब्धिम्। ५१। वक्ष्ये भजमानास्तु शौनकस्य प्रसादतः। अनुवाकानुक्रमणी अथ किञ्चित् प्रवक्ष्यते।

End. चतुरधिक सप्तशतद्मसहस्राधिकलक्षं क्रमसंख्येत्यर्थः। चत्वारि शतसहस्राणि द्वात्रिंशदक्षरसहस्राणि द्वात्रिंशदक्षरसहस्राणि वेति खल्वित्यर्थः। वावेति पाठे सएवार्थः। द्वात्रिंशत्सहस्राधिक चतुर्लक्षमक्षराणीत्यर्थः। द्विरुक्तिः समाप्तिज्ञापनार्था। एष वा ऋक्, एष वा अर्द्धर्चः, एष वा पादः, एष वा अक्षरमित्यादि सर्व्वेषां ब्राह्मणपक्षोक्ते रारण्यके। अत्रापि सर्व्वं सम्यक् संख्यातम् भगवता शौनकेन वक्ष्यसिद्धेनेति वेदितव्यम।

Colophon. षड्गुरुशिष्यविरचितानुवाकानुक्रमणी वृत्तिः समाप्ता। नमः षड्गुरवे तुभ्यं नमोऽन्यगुरवेऽपि च। विनायकचिन्नलाकोगोविन्दः गुर्य्यएवच। व्यासश्च शिवयोगी च ये षट्तेभ्यो नमः सदा।

विवरणम। षड्गुरुशिष्यविरचितवृत्तिसहितानुवाकानुक्रमणी।

No. 27. ऋग्वेदीयदेवतानुक्रमः। Rig-Veda Devatánukramah Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 8 to 13 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः। नत्वा तौ माधवौ देवौ ब्रह्मणे च स्वयम्भुवे
ऋग्वेदस्य च ग्रन्थाय शौनकादिभ्य एव च ।१। ऋग्विधानादिकं
दृष्ट्वा ऋग्वेदे देवताक्रमम् वालकृष्ण ? श्रीवियोऽत्र वचो हीन
विधानकं । २॥

End. समर्पं रीवाक्। इंद्र। विश्वान् देवान् १५। विश्वान् देवान् १६ ।
१६ ध्याय: ?

Colophon. श्रीवाल कृष्ण श्रोत्रियविरचितः ऋग्वेददेवतानुक्रमः।

No. 28. संहितासूत्रम् । Sañhitá Sútram. Substance, country-made paper, 4 × 3 inches. Folia, 19. Lines, 6 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, not very old, but slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

Rules or directions for chanting the Mantras of the Rig-Veda Sañhitá, with their proper accents. Anonymous.

Beginning. श्रीगणाधिपतये नमः। श्रीरामलिङ्गाय नमः। श्रीवगले? ग्राति
ऋग्निं रत्नधातमम् य रत्नधातमो। मंमीडे स्वरितय (?) इंद्रे च
स्वरित।

End. अपर्यं त्वा पुत्रकाम चैव पुत्रकामे ॥ ॥

Colophon. इति संहितासूत्रं समाप्तं। शुभमस्तु। श्रीश्रीवटुक भैरवाय
नमो नमः॥ मङ्गलमस्तु।

विवरणम् । ऋग्वेदमन्त्राणां स्वरादिनियामकोऽयं ग्रन्थः।

No. 29. संहितासूत्रम् । Sañhitá Sútram. Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 9 to 11 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, worn-out, and *writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.*

Another copy of the codex just noticed in the last preceding number.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ऋग्नि रत्नधातममयं रत्नधातमः। मंमीडे
पिश्वत चायुदात्त। यं इंद्र पिंश्वते सर्वांनुदात्तम्।

End. निश्चंत्ये देवा निश्चंत्या अपर्यं त्व पुत्रकाम पुत्रकामे॥

Colophon. इति संहितासूत्र समाप्त ?।

विवरणमुक्तपूर्व्वमेव।

No. 25. अनुक्रमणिका विवरणम्। Anukramaniká vivaranam. Substance, country-made paper, 8 × 2¾ inches. Folia, 56. Lines, 9 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat 1828. Appearance, old and worm-eaten in parts. Prose. Complete. Generally correct.

An index of the Ṛig-Veda by Jagannáth.

Colophon. इति श्रीजगन्नाथ कृते अनुक्रमणिका विवरणे चतुःषष्टितमोऽध्यायः। सम्वत् १८२८ मिती पुष वदि ११।

विवरणम्। उक्त पूर्व्वम्

No. 26. अनुवाकानुक्रमणी (वेदार्थदीपिकया वृत्त्या सहिता)। Anuvákánukramaní (the text together with a commentary called Vedarthadípiká). Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 19. Lines, 12 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old, worn-out, and worm-eaten in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः। सर्व्वकर्म्मफलं यत्र तुष्टे यष्टे न किञ्चिन्मर्ह्र नमामि। विनायकं गिरिराजेन्द्रपुत्रीमहेश्वरप्रियसुतं दुष्यान्वितम्। ॥१॥ वक्ष्या मजमानास्तु शौनकस्य प्रसादतः। अनुवाकानुक्रमणी त्वय किञ्चित् प्रवक्ष्यते।

End. चतुरधिक सप्तशतदशसहस्राधिकलक्षं ऋक्संख्येत्यर्थः। चत्वारि शतसहस्राणि द्वात्रिंशदक्षरसहस्राणि द्वात्रिंशदक्षरसहस्राणि वेति खल्वित्यर्थः। वावेति पाठे एवकार्थः। द्वात्रिंशत्सहस्राधिक चतुर्लक्षमक्षराणीत्यर्थः। द्विरुक्तिः समाप्तिज्ञापनार्था। एव वा ऋक्, एव वा अर्द्धर्च्चं, एव वा पाद, एव वा अक्षरमित्यादि सर्व्वेषां मन्त्रकपलोक्ते रारण्यके। अत्रापि सर्व्वं सम्यक् संख्यातम् भगवता शौनकेन वक्तृचसिंहेनेति वेदितव्यम।

Colophon. षड्गुरुशिष्यविरचितानुवाकानुक्रमणी वृत्तिः समाप्ता। नमः षड्गुरवे तुभ्यं नमोऽस्मद्गुरवेऽपि च। विनायकचिद्गलांकोगोविन्दः तुर्य्यएवच। व्यासश्च शिवयोगी च ये पट्तेभ्यो नमः सदा।

विवरणम्। षड्गुरुशिष्यविरचितवृत्तिसहितानुवाकानुक्रमणी।

No. 27. ऋग्वेदीयदेवतानुक्रमः। Rig-Veda Devatánukramah. Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 8 Lines, 8 to 13 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

ष्येव * निष्फलः। ऋग्विधानं विना तस्माद्धेयं यत् प्रयत्नतः १। सूक्तस्यार्थकथनं ऋग्विधानमिवैति यः। ऋग्वेदी जायते तस्य प्रसादोत्फुल्लमानसः। आयुष्यं संपदोमूलं सद्य. कल्मष नाशनं ऋग्विधानमानुष्ठानं यशःकीर्त्तिकरं परम्। ऋग्विधानेन संयुक्तं ऋग्वेदं वेत्ति यो द्विज. धर्मार्थकाममोक्षाणामाश्रयः स भवेद्ध्रुवं। वेदेषु प्रथमो वेद आयुर्वेदनिधिः प्रभुः ऋग्विधानसदाभ्यासादतीव परितुष्यति भवनाशं मनस्तुष्टिसुहृज्जनसमागमं। ऋग्वेदः कुरुते नित्यमृग्विधानेन तोषितः। ८। ऋग्वेदं वेत्ति यः सम्यगृग्वि. धानरतः सदा। मनोरथादप्यधिकं भवेत्तस्य समीहितं। कुले जन्मनि गोत्रे वा प्रज्ञायुःसुखमेव वा। ऋग्विधानपरिज्ञाना कुर्वन्ति चरितार्थतां। तुष्यन्ति देवताः सर्व्वा ? संपद्यन्ते विभूतय. दुराधयः प्रणश्यन्ति नित्यमृग्विधिपाठिनां। ३। ऋचा। ११९। सर्व्वे ऋचाः ७४१।

विवरणम्। शौनककृतं ऋग्विधानं चतुरध्यायम्, विषयस्त ऋग्वेदाध्ययना दिफलकथनम्।

No. 32. ऋग्विधानं । Rigvidhánam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 22. Lines, 10 to 12 in a page. Character, Devanágara. *Date, not mentioned. Appearance, not very old. Verse. Correct. Complete.*

Another work on the uses of the Mantras of the Ṛig-Veda Saṅhitá. By Briddha-Saunaka. Although it bears the same title (Ṛigvidhánam) as the codex last noticed, it differs in many essential points from the latter, the style, as also the subject-matter, being entirely different. It may also be noted here that the beginning of this codex is the same as that of Laghu Ṛidvidhána noticed below, while there is only a slight difference in the conclusion.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। निष्कृतिर्नहि वेदानां मन्त्राणां किल्विषतः मन्त्रदोषनिवृत्त्यर्थं गायत्रीमाश्रयेद्द्विजः। १। गायत्रीमन्त्रसिद्धार्थं गायत्रीमयुतं जपेत्। सर्व्वेषां वेदमन्त्राणां सिद्धार्थं लक्षक जपेत्। ८।

End. प्रस्थापनं चाध्ययनं प्रश्नपूर्व्वं प्रतिग्रहः। याजनाध्यापने वादः षड्विधोवेदविक्रयः। ८१। वेदविक्रयिणेद्रव्यं च (यत्र ?) क्लीवादुपार्ज्जितं। अदेयं पितृदेवेभ्यः स्त्रिया यत्रार्ज्जितं धनम्।

No. 30. संहितासूत्रम्। Sañhitá Sútram Substance, country-made paper, 8½ × 3 inches. Folia, 6. Lines, 8 or 9 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat 1613 Appearance, very old, writing effaced throughout. Prose. Correct Almost complete, a small portion at the beginning of the text being omitted.

A third copy of the work noticed in the last preceding number.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। आर्म्नाति प्रोष्ठपदे तद्धितं शेषो यदिन्द्रघौ।

End. निर्द्देत्या अपर्शय्ना पुत्रकाम पुत्रकामे।

Colophon. इति संहितासूत्रं समाप्तम्। शुभमस्तु। याद्दृशं पुस्तकं दृष्ट्वा, (दृं ?) ताद्दृशं लिखितं मया। यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते। संवत्। १६१३ समये आश्विनवदि द्वितीया २ रविवासरे लिखितं कामा कायस्थेन।

विवरणन्तूक्तमेव।

No. 31. ऋग्विधानं। Rigvidhánam Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 47 Lines, 8 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old, worn-out, and writing effaced in parts. Verse. Correct. Complete.

A work on the uses of the Mantras of the Ṛig-Veda, complete in four chapters. By Saunaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ नमो ऋग्वेदाय। ॐ नमो भगवते श्रीपुरुषोत्तमाय। ॐ स्वयंभुवे ब्रह्मणे विश्वयोनये नमस्कृत्वा-संवद्धतभाखयैव। विवक्षुरस्य ऋग्विधानं पुराणं पुराद्दृष्टमृषिभिर्मन्त्र-द्रष्टृभिर्मन्त्रैर्मो मन्त्रद्रष्टृभ्यः समाम्नायानुपूर्व्वशः। कर्म्मणास्यपि-दृष्टानां विधिं प्रोवाच शौनकः।

End. तदिदं परमं ब्रह्मगुह्यं पावनमद्भुतं नाप्रशांताय दातव्यं नापुत्राय तपस्विने। नासंवत्सरोषिताय नाशिष्यायाहिताय च। ११। नमः शौनकाय नमः शौनकाय।

Colophon. इति ऋग्विधाने चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः। ॐ नराणां भाग्यहीनानां ऋग्विधानमजानतां। ऋग्वेदः कल्पवृक्षोऽयं फलं नैव प्रयच्छति। रत्नागर्भा (?) इवावास ऋग्वेदः प्रतिभाति मे। ऋग्विधानप्रदीपेन विना नैव प्रकाशते। रत्नाकर इवोदार ऋग्वेदोऽत्यन्तदुस्तरः। ऋग्विधानेन * * विना नैव फलप्रदं। निधानं सर्व्ववेदानां ऋग्वेदो ब्रह्ममंदिरं। ऋग्विधानविधानेन भुवमेत * * ऋग्वेदः पठितो

ह्येष * निस्फुटः। ऋग्विधानं विना तस्मादध्येयं यत् प्रयत्नतः ।१।
स्मृतसूक्ताद्यर्थकथनं ऋग्विधानमिवैति यः। ऋग्वेदी जायते तस्य प्रसादोद्भुक्तमानसः। आयुष्यं संपदोमूलं सद्य कल्मष नाशनं ऋग्विधानमाख्यानं यदं कीर्त्तिकरं परम्। ऋग्विधानेन संयुक्तं ऋग्वेदं वेत्ति यो द्विज. धर्म्मार्थकाममोक्षाणामाश्रयः स भवेद्ध्रुवं। वेदेषु प्रथमो वेद आयुर्वेदनिधिः प्रभुः ऋग्विधानसदाभ्यासादतीव परितुष्यति मधुनाम मनस्तुष्टिश्च सज्जनसमागमं। ऋग्वेदः कुरुते नित्यमृग्विधानेन तोषितः।८। ऋग्वेदं वेत्ति यः सम्यग्ऋग्वि-धानरतः सदा। मनोरथादप्यधिकं भवेत्तस्य समीहितं। कुले जन्मनि शीले वा प्रज्ञासु धृष्टमेव वा। ऋग्विधानपरिज्ञानां दुर्भंति चरितार्थतां। तुष्यंति देवताः सर्व्वा? संपद्यन्ते विभूतयः दुराधयः प्रशमंति नित्यमृग्विधिपाठिनां।३। ऋचा १५६। सर्व्वे ऋचाः ७४१।

विवरणम्। शौनककृतं ऋग्विधानं चतुरध्यायम्, विषयश्च ऋग्वेदाध्ययनादिफलकथनम्।

No. 32. ऋग्विधानं। Rigvidhánam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 22. Lines, 10 to 12 in a page. Character, Devanágara. *Date, not mentioned. Appearance, not very old Verse. Correct. Complete.*

Another work on the uses of the Mantras of the Ṛig-Veda Saṁhitá. By Briddha-Saunaka. Although it bears the same title (Ṛigvidhánam) as the codex last noticed, it differs in many essential points from the latter, the style, as also the subject-matter, being entirely different. It may also be noted here that the beginning of this codex is the same as that of Laghu Ṛidvidhána noticed below, while there is only a slight difference in the conclusion.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। निष्कृतिर्नहि वेदानां मन्त्राणां किल दोषतः मन्त्रदोषनिवृत्त्यर्थं गायत्रीमाश्रयेद्द्विजः।१। गायत्रीमन्त्रमित्यर्थं गायत्रीमयुतं जपेत्। सर्व्वेषां वेदमन्त्राणां सिद्ध्यर्थं जपकं जपेत्।८।

End. प्रस्तापमं चाध्ययनं प्रश्नपूर्व्वं प्रतिपद्यः। याजनाध्यापने वादः षड्विधोवेदविक्रयः।८१। वेदविक्रयिणद्रव्यं च (यश ?) क्षोर.दुष्यास्मिं। ददेय पितृदेवेभ्य. निया दस्या स्मिं धनम्।

Colophon. इति शुद्धमौनकोक्तऋग्विधान समाप्तं । श्रीकाशि (?) काम पर-शुरामार्पणमस्तु । छ । ऋग्विधानस्येदं पुस्तक शुभं भवतु । छ । श्रीगद । छ ।

विवरणम् । शुद्धमौनक विरचित ऋग्वेदीयमन्त्रदोषापहारकजपविधायकं ऋग्विधानं नाम पुस्तकमिदम् । पुस्तकस्यास्य प्रथमांशो वक्ष्यमाणस्तु ऋग्विधान पुस्तकैकैक्यं भजते, नाऽन्यभागः ।

No. 33. ऋग्विधानम् । Ṛigvidhánam. Substance, country-made paper, 4 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 9 in a page. Extent, about 16 ślokas. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed. Verse. Correct. Complete.

This is a part of the Ṛigvidhána, treating of the worship of Purusha, with a short appendix. Anonymous. As the work is very short, we give below the whole of it :—

Beginning. श्रीमीरय । आद्ययावाहयेद्देवमृचा तु पुरुषोत्तमं ।
द्वितीययाऽऽसनं दद्यात्पाद्यं चैव तृतीयया । १ ।
अर्घ्यं चतुर्थ्या दातव्यं पञ्चम्याऽऽचमनीयकम् ।
यथास्नानं प्रकुर्व्वीत सप्तम्या वस्त्रमेव च ॥ २ ॥
यज्ञोपवीतमष्टम्या नवम्या चानुलेपनं ।
पुष्पं दशम्या दातव्यमेकादश्या तु धूपकं ॥ ३ ॥
द्वादश्या दीपकं दद्यात्त्रयोदश्या निवेदनं ।
चतुर्द्दश्या नमस्कारं पंचदश्या प्रदक्षिणं ॥ ४ ॥
स्नाने वस्त्रे च नैवेद्ये दद्यादाचमनीयकं ।
दक्षिणांतं यथा मन्त्रा षोड़श्या तु प्रदापयेत् ॥ ५ ॥
ततः प्रदक्षिणां कृत्वा जपं कुर्य्यात् समाहितः ।
यथाशक्ति जपित्वा तु सूक्तं तस्य निवेदयेत् ॥ ६ ॥
स्नात्वा यथोक्तविधिना प्राङ्मुखः शुद्धमानसः ।
प्रथमां विन्यसेद्वामे द्वितीयां दक्षिणे करे ॥ ७ ॥
तृतीयां वामपादे तु चतुर्थीं दक्षिणे न्यसेत् ।
पंचमीं वामजानूनि षष्ठीं वै दक्षिणे न्यसेत् ॥ ८ ॥
सप्तमीं वामकथ्यां अष्टमीं दक्षिणे कटौ ।
नवमीं नाभिदेशे तु दशमीं हृदये न्यसेत् ॥ ९ ॥
एकादशीं कंठदेशे द्वादशीं वामपादके ।
त्रयोदशीं दक्षिणे च आस्ये चैव चतुर्द्दशीं ॥ १० ॥

No. 35. विकृति वल्ली (विकृतिकौमुदी सहिता) । Vikriti Valli (with its commentary Vikriti Kaumudi). Substance, country-made paper, 10 × 14 inches. Folia, 13. Lines, 11 on a page. Extent, letters 42 in a line. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Generally correct. Incomplete (only a portion of the whole work).

There are two chief modes of reciting the hymns of the Rigveda, one of which is called Prakriti, in which the Mantras are recited as they stand in the original text, and the other is called Vikriti, in which the manner of reciting the Mantras is somewhat unusual. Of these modes, the latter is of eight kinds, viz. the Jatá, Málá, Sikhá, Lekhá, Dhwaja, Danda, Ratha, and Ghana.

The Vikriti Valli is a work treating of these eight varieties of recitation written by an ancient author named Vyádi, and the Vikriti Kaumudi is a commentary on Vyádi's work, by one Gangádhara Bhattácharya, who appears from his title to have been a Bengali pandit.

The codex under notice contains only a portion of these two works, treating only of the Jatá.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ क्रमे यथोक्ते पदजातमेव द्विरभ्यसेदुत्तरमेव सर्व्वं (पूर्व्वं?) । अभ्यास पूर्व्वञ्च तथोत्तरे पदेऽवसानमेव हि जटाभिधीयते । क्रमे यथोक्ते क्रमोदाभागमित्याद्युक्तक्रमप्रकारे पदजातं पदद्वयं पदक्रमं वा द्विरभ्यसेत् द्विवारं पठेत् । अभ्यासप्रकारमाह उत्तरमेव पूर्व्वं क्रमवत् पदद्वयं गृहीत्वा पूर्व्वं प्रथमं उत्तरपदमभ्यस्य ततः सन्धानद्वारा पूर्व्वं पदमभ्यस्योत्तरपदेऽभ्यसेत्, एवं प्रकारेण यदध्ययनं तज्जटाभिधीयते ।

End. अमीद मीद मध्य १ मी २ द । इत्याद्युदाहरणानि स्वयमेवोह्येयानि ।

Colophon. इति श्रीगङ्गाधरभट्टाचार्य्यविरचितायां व्याडाचार्य्यप्रणीतजटाद्यष्टविकृतिप्रतिपादकविकृतिवल्लीनाम्नः ग्रन्थस्य टीकायां जटविकृतिलक्षणं नाम प्रथमं पटलं । श्रीकालभैरवाय नमः ।

विवरणम् । ऋग्वेदपारायणं हि द्विविधं भवति प्रकृतिविकृतिभेदात् । तत्र प्रकृति र्नाम संहितैकरूपैव । विकृतिस्तु जटाद्यष्टविधा भवति । ताश्च जटा, माला,

शिखा, लेखा, ध्वजो, दण्डो, रथो, घनः इत्यष्टौ। व्याडिकृतविकृतिवल्लीग्रन्थे सर्व्वेषा मेवैषां समासविवरणमस्ति। व्याख्यातश्च तत्र गङ्गाधरमहाचार्य्येन विकृति कौमुदी समाख्यया विकृतिवल्लीटीकया। अस्मदालोच्यपुस्तके चैतयोः द्वयोः पुस्तकयो जेटापदस्थं नामास्ति।

No. 36. * जटा। Jatá. Substance, country-made paper, 9¼ × 4¼ inches. Pages, 83. Lines, 9 on a page. Extent, 779 ślokas. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose, complete, but a word or two wanting in some pages.

Jatá is one of the eight Vikriti varieties of recitation mentioned in the preceding number. The Jatá is thus described by Vyádi: A learned man acquainted with the Jatá mode of recitation will use it in the following manner: First the *Krama*, then the *Vyutkrama*, and again the *Krama*, *i.e.*, Jatá is the recitation of two consecutive words of a *rich*, first in their proper order (*krama*), then in the reverse order (*Vyutkrama*), and lastly, again in their *krama* order. As, for instance, take the first two consecutive words of the Rigveda अग्निमीळे. First cite the words in the order of the text अग्निमीळे, then in the reverse order ईळे अग्निं, and again in their original order अग्निमीळे. Thus the Jatá recitation of these two words is अग्निमीळे ईळे अग्निं अग्निमीळे, and so of the other words. This is the principal characteristic of the mode. There are some other rules in connection with this, but in a catalogue like this there is no need of mentioning them. In the codex under notice the whole Rigveda is reduced into the Jatá form by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ अग्निं। ईळे। अग्निमीळ ईळे ग्नि मग्निमीळे इत्यादि।

End. अर्य्ये आर्य्या य आ पत्यां। ७६।

Colophon. अष्टमाष्टके अष्टमोऽध्यायः। श्रीरस्तु पाण्डुरङ्गबडेरेन लिखितं स्वार्थं परार्थञ्च।

विवरणम्। जटा नाम विकृतिपञ्चकपारायणस्यावान्तरभेदविशेषः। जटायाः स्वरूपं लक्षणादिकञ्च व्याडिप्रणीत विकृतिवल्ल्यां सविस्तरं विवृतमस्ति। पुस्तकेऽस्मिन् सम्पूर्णस्य ऋग्वेदस्य जटापाठोविद्यते।

No. 37. जटाविवृतिः । Jatávivriti. Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 8. Lines, 16 on a page. Extent, letters 40 in a line. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, the writing effaced in parts, especially in the last page. Generally correct. Incomplete.

A partial commentary on the above-mentioned work containing the Játa portion only.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। श्रीकालभैरवाय नमः। यत् प्रसादेन मादृशो ब्रह्माद्या जगदीश्वराः। यदज्ञानादिनिर्बन्धो पामराः पुर्वपादय. १। तं वन्दे जगदानन्दपरमानन्दवर्द्धनम्। नित्यं ज्ञानघनं विष्णुं लोकाधिष्ठानमच्युतं। ग्रन्थे विकृतिवल्याख्ये व्याडिप्रोक्ते पुरातने लोकेयं क्रियतेऽस्माभिर्नाम्ना विकृति कौमुदी।

End. अमीदमीदमभ्य १मी १दं। इत्यादुदाहरणानि स्वयमेवोह्यानि

Colophon. The same with No 35.

विवरणमुक्तपूर्व्वं।

No. 38. शुक्लयजुर्व्वेद माध्यन्दिनवाजसनेय संहिता। Sukla Yajurveda Mádhyandina-Vájasaneya-Sañhitá Substance, country-made paper, 9½ × 5 inches. Folia, 250 (of which folium 128 is wanting). Lines, 8 or 9 in a page. Extent, 3,500 slokas. Character, Nágara Date, Samvat 1705. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct Incomplete.

The text of the Mádhyandina Sákhá, White Yajurveda, or Vájasaneya Sañhitá, with accent marks.

The Yajurveda consists of two parts,—the sukla or white, and the krishna or black. Of these, the former is called Vájasaneya Sañhitá, because it was handed over to Yájnavalkya by the Sun in the form of a váji, or horse; and as it was done so at noon, when the sun is white, its name is *sukla*, or white. It has fifteen Sákhás or branches, as Kanwa, Mádhyandina, etc., from the fifteen followers of Yájnavalkya, who first read them. The Sañhitá is divided into 40 adhyáyas. Each adhyáya is subdivided into short sections, called *kandikas*. The first adhyáya contains 31 *kandikas*, the second 34, the third 63, the fourth 37, the fifth 43, the sixth 37, the seventh 48, the eighth 63, the ninth 40, the tenth 34, the eleventh 83, the twelfth 117, the thirteenth 58, the fourteenth 31, the fifteenth 65, the sixteenth 66, the seventeenth 99, the eighteenth 77, the nineteenth 95, the twentieth 90, the twenty-first 61, the twenty-second 34, the twenty-third 65, the twenty-fourth 40, the twenty-fifth 47, the twenty-sixth 26, the twenty-seventh 45, the twenty-eighth 46, the

twenty-ninth 60, the thirtieth 22, the thirty-first 22, the thirty-second 16, the thirty-third 97, the thirty-fourth 58, the thirty-fifth 22, the thirty-sixth 24, the thirty-seventh 21, the thirty-eighth 28, the thirty-ninth 13, the fortieth 17,—altogether 1,975.

The White Yajurveda has been edited in Europe by Dr. Albrecht Weber (Berlin, 1849), and in India by Satyavrata Sámaśramí (Calcutta, Sk. 1796).

The following extract from Weber's *Indian Literature* gives a general idea of the contents of this Sañhitá:—"The first 25 adhyáyas contain the formulas for the general sacrificial ceremonial; first, (i, ii) for the new and full moon sacrifice; then (iii) for the morning and evening fire sacrifice, as well as for the sacrifices to be offered every four months, at the commencement of the three seasons; next (iv—viii) for the soma sacrifice in general, and (ix, x) for two modifications of it; next (xi—xviii) for the construction of altars for sacred fires; next (xix—xxi) for the Sautrámani, a ceremony originally appointed to expiate the evil effects of too free indulgence in the soma drink; and lastly, (xxii—xxv) for the horse sacrifice. The last seven of these *adhyáyas* may possibly be regarded as a later addition to the first eighteen. At any rate it is certain that the last fifteen *adhyáyas* which follow them are of later, and possibly, of considerably later, origin. In the Anukramaní of the white Yajus, which bears the name of Kátyáyana, as well as in a Pariśishṭa to it, and subsequently also in Mahidhara's commentary on the Sañhitá, xxvi—xxxv are expressly called a *khila* or supplement, and xxxvi—xl Śukriya, a name above explained.* This statement the commentary on the code of Yájnavalkya (called Mitákshará) modifies to this effect, that the śukriya begins at xxx, 3, and that xxxvi, 1, forms the beginning of an Áranyaka. The first four of these later added *adhyáyas* (xxvi—xxix) contain sacrificial formulas which belong to the ceremonies treated of in the earlier *adhyáyas*, and must be supplied thereto in the proper place. The ten following *adhyáyas* (xxx—xxxix) contain the formulas for entirely new sacrificial

* "For in the Anukramaṇí of the Átreya school these books bear the name Sukriyakánda, because referring to expiatory ceremonies; and this name Sukriya, 'expiating' (probably rather 'illuminating?') belongs also to the corresponding parts of the Sañhitá of the white Yajus, and even to the sámans employed at these particular sacrifices."—Page 104, English Translation. (Trübner & Co)

ceremonies, viz. the purusha-medha (human sacrifice), the pitri-medha (oblation to the manes), and the *pravarga* (purificatory sacrifice). The last *adhyáya*, finally, has no sort of direct reference to the sacrificial ceremonial. It is also regarded as an Upanishad,* and is professedly designed to fix the proper mean between those exclusively engaged in sacrificial acts and those entirely neglecting them."

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ईम् ॥ इषे त्वा इषे त्वोर्जे त्वा वायवस्था देवो वः सविता प्रार्पयतु, श्रेष्ठतमाय कर्मण आप्यायध्वमघ्न्याऽ इन्द्राय भागम्प्रजावतीरनमीवाऽअयक्ष्मा मा वस्तेनऽ ईशत माघशंसो ध्रुवा ऽ अस्मिन्गोपतौ स्यातबह्वी र्यजमानस्य पशून्पाहि ॥१॥

End. हिरण्मयेन पात्रेण। सत्यस्यापि हितम्मुखम् ॥—यो सा वादित्ये पुरुषः सोसावहम् ॥ ॐ ईं खम्ब्रह्म ॥१॥ (१)

Colophon. इति श्रीवाजसनेयी संहितापाठे।

चत्वारिंशो ऽध्यायः ॥ इति वाजसनेयीसंहिता समाप्तः (?) ॥ नारायण सुत शंकरेण लेपि (?)

But in fols. 165-66 (at the end of part I), we find the following :—

इति संहितापाठे विंशोऽध्यायः ॥ श्रीरस्तु ॥ संवत् १०० ४ वर्षे आषाढमासे शुक्लपक्षे दशमी अनंतर एकादश्यां तिथौ भौमवासरे लिपीतं (?) दीचनूनारायण सुतशङ्करेण लेपी (?) ॥ अघाप (?) ॥ ॥ छक ॥ शुभं भवतु ॥

॥ छ ॥ क ॥ छ ॥ क ॥ क ॥ छ ॥ क ॥ म ॥ थ ।

विवरणम्। महर्षिर्वेदव्यासः खलु कलौ मानवान् क्षीणायुषोऽवलोक्य वेदान् चतसृषु संहितासु विभज्य तत्रैकैकां संहितामेकैकस्मै शिष्याय ददौ। तथाहि पैलाय बह्वृचाख्यां संहितां, वैशम्पायनाय निगदाख्यं यजुर्गणम्, जैमिनये साम्नां छन्दोगसंहितामथर्वसंहिताञ्च मन्तवे प्रददौ। तत्र यजुषो बहुधा लक्षणानि सन्ति, यथा "अनियताक्षरावसानो यजु" रिति केचित्, "गद्यात्मको यजु" रिति श्रीधरः "त्रिगुणं पठ्यमानो मन्त्रब्राह्मणात्मको यजुर्वेद" इत्यन्ये। त्रिगुणत्वञ्च संहितात्वेन, पदत्वेन,

* Other parts, too, of the Vájas S. have in later times been looked upon as Upanishads; for example, the sixteenth book (Sátarudriya), the thirty-first (Purusha-Súkta), the thirty-second (Táṇdara), and the beginning of the thirty-fourth book (Sivasankalpa).

क्रमत्वेन च। उदात्तादिस्वरचयेण वा, ऋगादिषु ब्राह्मणैश्चापि नास्ति यजुर्वेदे त्वस्तीति भेदः। अयञ्च यजुर्वेदो द्विविधः शुक्लः, कृष्णश्च; तत्र च शुक्लयजुषो वाजसनेयीत्यभिधानं, कृष्णस्य च तैत्तिरीयइति; तथाचेतिहासः—कदाचित् वैशम्पायनेन स्वबालकवधजनितब्रह्महत्यापापक्षपणार्थं व्रतमाचरितुमादिष्टेषु स्वशिष्येषु याज्ञवल्क्यनामा कश्चिच्छिष्यः, प्राह। भगवन्नेतेषामल्पसाराणां चरितेनाऽलमहमेव सुदुश्चरं व्रतं चरिष्यामि। ततो गुरुरपि प्रकुप्यः प्राह ब्राह्मणावमन्त्रा त्वया नास्ति किमपि मे प्रयोजनं, त्वमस्मदधिगतां विद्यां परित्यज्य गच्छेति। स च शिष्यस्तस्मादधीतं यजुर्गणं तत्रत्या मुनयस्तान् यजुर्गणानवलोक्य तैत्तिररूपमाधाय लोलुपतयाददिरे। ततश्च परित्यज्यागमत्। अथ तत्प्रवर्तितशाखानां तैत्तिरीयेत्यभिधानम्।

अथ याज्ञवल्क्योगुरावविद्यमानानि छन्दांस्यधिजिगमिषुः सूर्य्यमाराधयन् तपस्तेपे। ततस्तुष्टोवाजिरूपधरोऽहरिस्तस्मै मुनये यजूंष्यदात्। तेषाञ्च पञ्चदशशाखाः। यतस्ताः शाखा वाजिरूपेण सूर्य्येण, वालेभ्यः केशरेभ्यः, वाजेन वेगेन वा सृष्टास्ततो वाजसनेयीसंज्ञका जाताः। एष च यजुर्गणोनिगदाऽपरपर्य्यायः। तथा मध्याह्ने शुक्लवर्णेन सूर्य्येण दत्तोऽयं गण इति तस्य शुक्लयजुःसंज्ञा च। वाजसनेय्य. पञ्चदशशाखाः यथा, कण्वाः, माध्यन्दिनाः, शापनीयाः, कापालाः, पौण्ड्रवत्साः, आवटिका, परमावटिकाः, पाराशर्य्याः, वैधेया, वैनेया, औधेया, गालवा, वैजवापः, कात्यायनीयाश्चेति। वाजसनेयीसंहितायां नवशताधिकसहस्रं मन्त्राः। सूक्तानि च. स्वस्वविशेषनाम्नोपलक्षितानि, यथा-शक्रसूक्तं, रौद्रसूक्तं, सौम्यसूक्तं, कौश्माण्डसूक्तं, जातवेदससूक्तं, सौरसूक्तं, पुरुषसूक्तमित्यादीनि।

संहितायामस्यां चत्वारिंशदध्यायाः सन्ति। तत्राद्येषु पञ्चविंशत्यध्यायेषु सामान्यतो यज्ञविधिर्वर्णितः। तत्राद्याध्याये, द्वितीयाध्यायाष्टाविंशतिकण्डिकासु च दर्शपौर्णमासमन्त्राः। द्वितीयाध्यायान्तिमकण्डिकाषट्सु पितृयज्ञमन्त्राः। आधानाग्निहोत्रोपस्थानचातुर्मास्यमन्त्रास्तृतीयाध्याये प्रोक्ताः। चतुर्थाध्यायमारभ्य अष्टमस्य द्वात्रिंशत् कण्डिकापर्य्यन्तमग्निष्टोमयज्ञस्तत्प्रासङ्गिकमन्त्राश्च उक्ताः। तत्र चतुर्थाध्याये ऋत्विग्यजमानयोः शालाप्रवेशमारभ्य क्रीतसोमस्य शालाप्रवेशपर्य्यन्ताः मन्त्रा उक्ताः। पञ्चमाध्याये सोमिकवेदिप्रधाने आतिथ्येष्टौ हविर्ग्रहणादिमन्त्राः। अग्नीषोमीय पशुप्रधाने षष्ठेऽध्याये यूपसंस्कारमन्त्राः। सप्तमेऽध्याये ग्रहग्रहण-मन्त्राः। अष्टमे तृतीयसवनगता आदित्यग्रहादिमन्त्राः। नवमेऽध्याये वाजपेयराजसूयसम्बन्धि किञ्चिदपि कर्मोक्तम्। दशमे अभिषेकार्थजलदानादिराजसूयशेषचरकसौत्रामण्यः उक्ताः। एकादशमारभ्याष्टादशाध्यायपर्य्यन्तमग्निचयनमन्त्राः। तत्र एकादशे उखा-सम्भरणादिमन्त्राः, द्वादशे उखाधारणादिगार्हपत्यचयनचैवकर्षणौषधवपनादि मन्त्रा उक्ताः, त्रयोदशे प्रथमा चितिः, चतुर्दशे द्वितीयतृतीयचतुर्थचितिमन्त्रा

स्त्राः, पञ्चदशे पञ्चमचितिमन्त्राः षोडशे शतरुद्रीयाख्यहोममन्त्राः, सप्तदशे चित्यपरिषेकादिमन्त्राः; अष्टादशे वसोर्धारादिमन्त्राः। एकोनविंशमारभ्य एकविंशाध्यायपर्यन्तं सौत्रामणीयागमन्त्राः। द्वाविंशमारभ्य शिष्टाश्चत्वारोऽध्यायाः अश्वमेधमन्त्रोपेताः। अतःपरं खिलान्युक्तानि। तत्र षड़्विंशे अनुक्तमन्त्रकथनम्। सप्तविंशोऽध्यायः पञ्चचितिकादिसम्बन्धी। अष्टाविंशः सौत्रामणीसम्बन्धी। एकोणत्रिंशः आश्वमेधिकः। त्रिंशे, एकत्रिंशे च पुरुषमेधोविहितः। द्वात्रिंशत्त्रयस्त्रिंश चतुस्त्रिंशाध्यायेषु सर्व्वमेधमन्त्राः। पञ्चत्रिंशे पितृमेधसम्बन्धिनीमन्त्राः। अतःपरं प्रक्रियाः प्रोक्ताः। शान्तिपाठार्थमेव षट्त्रिंशोऽध्यायः। अथ्याादि रौहिणान्तः सप्तत्रिंशोऽध्यायः, अष्टात्रिंशेऽध्याये महावीरनिरूपणं। एकोणचत्वारिंशे धर्म्मादिनिष्कृतिनिरूपणं। एतैरेकोणचत्वारिंशदध्यायैः कर्म्मकाण्डो निरूपितः। चत्वारिंशत्तमश्च चरमोऽध्यायः परमात्मनिरूपको ज्ञानकाण्डीयः।

No. 39. J. यजुर्व्वेद संहिता माध्यन्दिन शाखा। Yajurveda Sañhitá Mádhyandina Sákhá Substance, country-made paper, 10 × 3¾ inches. Folia, 177 (of which 1—6, 63—74, and 82, are wanting) Lines, 8 or 9 in a page. Character, Nágara. Date, not mentioned Appearance old, and the writing in parts much effaced. Correct Incomplete, brought down to the 13th kandika of the 28th *adhyáya*.

Both the beginning and the end are wanting.

विवरणम्। यजुर्व्वेदसंहितामाध्यन्दिनशाखाया अष्टाविंशत्यध्यायस्य त्रयोदश कण्डिकावधिपर्य्यन्तः।

No. 40. यजुर्व्वेदसंहितामाध्यन्दिनशाखा। Yajurveda Sañhitá Mádhyandina Sákhá Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches Folia, 180 Lines, 5 or 6 in a page Character, Bengali. Date, not mentioned Appearance, new. Correct. Complete, and with accent marks.

Beginning. श्री यजुर्व्वेदाय नमः। माध्यन्दिनशाखा संहिता। ओम्। सत्। सत्। ओं इषेत्वोर्ज्जेत्वा व्वायवस्थ देवोवः सविता प्रार्प्पयतु श्रेष्ठतमाय कर्म्मण।

End. हिरण्मयेन पात्रेण। सत्यस्यापिहितं मुखम्। यो सा वादित्य पुरुषः सो सावहम् ॥१७॥ ओम् खम् ब्रह्म।

Colophon. इति वाजसनेय संहितायां दैवमाचे चत्वारिंशत्तमोऽध्यायः ॥४॥

विवरणम्। यजुर्व्वेदसंहिता माध्यन्दिनशाखा सम्पूर्णा।

No. 42. पुरुषसूक्तम्। Purusha Súktam. Substance, foolscap, $6\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 5. Lines, 5 to 7 in a page. Extent, 25 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1817. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

The 31st adhyáya of the Vájasaneya Sañhitá of the Yajur-veda, consisting of 22 ṛichs. The first 16 of these richs correspond with the 90th hymn of the 10th Mandala of the Ṛig-Veda Sañhitá. See Mitra's *Bikaner Catalogue*, No. 16, page 10. The manuscript there noticed, however, is the *purusha-súkta* of the Ṛig-Veda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ [ॐ]

पुरुषसूक्त

सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् स भूमिं सर्व्वतः स्पृत्वा अत्यतिष्ठद्दशांगुलं

End. श्रीश्चते लक्ष्मीश्च पत्न्यावहोराचे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपमश्विनौ व्यात्तं [व्यात्तम् ?]।
इष्णन्निषाणामुं म इषाण सर्व्वलोकं म इषाण ॥ [२२]

Colophon. तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः दिवीव चक्षुराततम् ॥
इति पुरुषसूक्तं समाप्तं संवत् १८४७ पौषकृष्ण षष्ठ्यायां [?] चन्द्र-वासरे लिखितं गणेशदत्तमिश्र ? शुभमस्तु ।

विवरणम्। सूक्तमिदं माध्यन्दिनीयवाजसनेयसंहिताया एकत्रिंशदध्यायरूपम, ऋक्संहिताया दशममण्डलस्य नवतितमसूक्तञ्च। इदं षोडशर्चं, तथा परमपुरुषस्य भगवतो नारायणस्य शरीरतः सृष्टिप्रक्रियाविषयकञ्च। अस्य भाषाया अतिसारल्यं तथा भूम्ना लौकिकव्याकरणानुगतत्वञ्चावलोक्य केचिदिद-माधुनिक-मिति मन्यन्ते।

No. 43. सर्व्वानुक्रमणी (यजुर्व्वेदीया)। Sarvánukramaní (Yajurvedíyá). Substance, country-made paper, $9\frac{1}{4} \times 4$ inches Folia, 38, of which 13, 27, and 32 are wanting Lines, 6—8 on a page Extent, 500 slokas Character, Nágara. Date, not mentioned Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Sarvánukramani of the White Yajurveda, attributed to Kátyáyana, gives the ṛishis, deities, and metres of the Yajurveda Sañhitá (with the *khila* and *śukriya* portions).

Beginning. श्रीदुण्ढिराजाय नमः। ओम्। मण्डलं दक्षिणमक्षि हृदयं चाधिष्ठितं येन शुक्लानि यजूंषि भगवान् याज्ञवल्क्यो यतः प्राप तं विवस्वन्तं चयीमयमर्चिष्मन्तमभिधाय माध्यन्दिनीये वाजसनेयके यजुराम्नाये सर्व्वे सखिले सशुक्रिय ऋषिदैवतच्छन्दांस्यनु-क्रमिष्यामः। यजुषामनियताक्षरत्वादेतेषां छन्दो न विद्यते,

Colophon. इति माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां सप्तमकाण्डे तृतीय प्रपाठके विंशोऽनुवाकः ॥ २० ॥ समाप्तः प्रश्नः ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

विवरणम् । यजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहितायाः सप्तमकाण्डस्य भाष्यम् सायणाचार्य-विरचितम् ।

No. 45. यजुर्वेदविचारः । Yajurveda-bichárah. Substance, country-made paper, 8 × 3¼ inches. Folia, 12. Lines, 11—14 on a page. Extent, on an average 670 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose Correct and complete.

Yajurveda bichárah or a treatise on Yajurveda. This work deals with the definition, division, and other particulars relating to the Yajurveda, especially of the Taittiríya Sañhitá.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । चत्वारो वेदा विख्याता भवन्ति । ऋग्वेदो यजुर्वेदः सामवेदोऽथर्ववेदश्चेति । तत्र ऋग्वेदस्याष्टभेदानां शाखाः पञ्च भवन्ति । आश्वलायनी, शांखायनी, शाकला, बाष्कला माण्डूकेयाश्चेति । तत्र शाकलस्य शिष्याः पञ्च—मुद्गलो गोखलो वात्स्यः शालीयः शिशिरस्तथा पञ्चैते शाकलशिष्याः शाखाभेद प्रवर्त्तकाः । तत्र सर्वेषां व्यक्तिन (त्र?) त्वात् ऋग्वेदपारा यणाम्नाये शाकल्यस्यैशिरीयकसंहिता पारायणमिति प्रातः (ति?) शाख्य वृत्तिकारसिद्धान्तः । आश्वलायनीय सूत्रमित्यादि प्रकृतानु-पयोगित्वेन न विस्तरेण प्रपंचितम् । यजुर्वेदः कीदृश इति विचारस्य प्रकृतत्वात्तदेव विचार्यते ।

End. लक्षद्वयचिपञ्चाशत् सहस्राणि शताष्टकं । चतुष्पञ्चाधिके चैव यजु-र्वेद प्रमाणकं । काण्ड ७ । प्रश्न ४४ । अनुवाक ६५ पंचाशो (?) २१९८ । पदे (?) १०९९८० । अक्षरसंख्या ११६८६८ । शाखा वाक्यान्ययुतानि सहस्राणि नवानि च । चतुःशतान्यशीतिश्च षट्टै वाक्यानि गण्यते ।

विवरणम् । अत्र यजुर्वेदस्य पृथक्सत्ताप्रमाणप्रसङ्गेन तस्य लक्षणम्, विभागौ, शाखाभेदाश्च सप्रमाणम् प्रदर्शिताः । उक्तानि च प्रसङ्गतोभिन्नशाखीयानि कानि-चित् कर्म्माणि, पारायणरीतिश्च दर्शिता, दर्शितानि च केषाञ्चिन्मन्त्राणां ऋषिदैवत-च्छन्दांसि । एतन्मते यजुर्वेदशब्दोमुख्यतस्तैत्तिरीयकसंहितामेवाभिधत्ते न तु वाजसनेयसंहिताम् । तथा यजुर्वेदानुगत पञ्चसूत्रकारेषु आपस्तम्बस्यैव प्राबल्यम् । अन्ततोऽत्र यजुर्वेद तैत्तिरीयसंहिताया प्रश्नानुवाकाक्षरादीनां संख्या च प्रदर्शिता ।

No. 46. पूर्व्वार्च्चिकः वा छन्दसी । Purvárchikah or Chhandasí. Substance, country-made paper, 11 × 5 inches Folia, 35 Lines, 7—8

on a page. Extent, 600 slokas. Character, Nágarí. Date, Samvat 1708. Appearance, old; in parts worm-eaten. Verse. Correct. Complete.

The Sañhitá text of the first part of the Sáma Veda, called *Purvárchika* or *Chhanda, Chhandasí,* or *Chhandasiká.* It is divided into six prapáṭhakas, each of which consists of ten daśatis (दशति), or decades of ten verses each. The last prapáṭhaka contains only nine decades. Some of the decades contain more, and some less, than ten verses. The total number of verses is 585. The manuscript contains the figures (1, 2, 3, &c.) placed above the lines to show how the syllables should be chanted.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ॥ अग्न आयाहि वीतये गृणानो हव्यदातये
निहोता सत्सि बर्हिषि ।

End. य उस्रिया अपि या। अन्तरश्मनि निर्गा अकृन्त दोजसा
अभित्रजन्तिषे गव्यमश्व वर्मीव धृष्ण वाढ्ज । ॐ वर्मीव धृष्णवाढ्ज

Colophon. इतिषष्ठप्रपाठकः ॥ छन्दसि समाप्त (?) ॥ क ॥ ख ॥ यादृशं पुस्तक
दृष्टा (दृष्ट?) तादृशं लपीतं (लिखित?) मया ॥ यदि शुद्धमशुद्धं वा
मम दोषो न दीयते। संवत् १७०८ वर्षे माघ सुदि १५ गुरौ लपीतं
(लिखितं?) श्वनागम . . . . र ॥ ग्रन्थसंख्या ६०० ॥
श्रम ग्रन्थं (?) परिपालनाय श्रीविश्वेश्वरो जयति ॥ श्रीरामचन्द्रो
जयति ॥ श्रीअच्युतो जयति । भवानीदासमन्त्रकाणाम
इदं पुस्तकं ॥

N.B.—Unlike the printed text, the manuscript does not contain the variations of the richs necessary for this adaptation of music.

विवरणम्। अथ वेदत्रये "गीतिषु सामाख्या" गीतिरूपाः मन्त्राः सामानि, इत्यादि वचनैः सामनाम्ना गीतिरूपा मन्त्रा लक्ष्यन्ते। सामसमुदायात्मकं सामान्तो गानमात्र एव वर्त्तते, इन्द्रयन्त्रादिमव्दाश्च सामविशेषवाचिनः। गीतिर्नाम क्रिया, सा चाभ्यन्तरप्रयत्नजन्या, स्वरविशेषाणामभिव्यञ्जिका, सामशब्दाभिलाप्या, नियतप्रमाणा ऋचि गीयते। सा च गीति अं गायरेषु अक्षरादिभिः स्वर [illegible] विकारादिभिश्च निष्पाद्यते, सम्भवादनार्थं च [illegible] विशेषो, विश्वेच मध्यासौ, विरामः स्तोम इत्येवमादयः सर्वे सामवेदे [illegible]। क्रुष्टः प्रथमो द्वितीयस्तृतीयश्चतुर्थः पञ्चमः [illegible] [illegible] [illegible] विकारो यथा [illegible] [illegible] स्तोभस्यारोपणमिति।

पुराकिल सामवेदस्य सहस्रभेदा आसन्। तेषु केऽनध्यायेष्वधीयमानाः शक्रेण वज्रेणाभिहताः प्रनष्टा इति श्रूयते। शिष्टानान्तु राणायनीयाद्या नव भेदाः केषाञ्चिन्मते सप्त, तथाहि राणायनीयाः, सात्यमुग्राः खल्वलाः, महाखल्वलाः, लाङ्गलाः, कौथुमाः, गौतमाः, जैमिनीयाश्चेति नव, द्वितीये राणायनीयाः सात्यमुग्राः, कालियाः, महाकालियाः, लाङ्गलाः, शार्दूलाः कौथुमाश्चेति सप्त भेदाः, तत्र कौथुमानां षड्भेदा भवन्ति कौथुमाः, आसुरायणाः वातायनाः, प्राञ्जलिद्वैतभृतः, प्राचीन योग्याः, नैगमेया इति। कौथुमादीनामध्ययनं 'अशीतिशतमाग्नेयं पावमानं चतुःशतं, ऐन्द्रन्तु षड्विंशतिः, तानिसूक्तानि अधीत्य षष्ठतराः (उत्कृष्टतराः भवन्तीति चरणव्यूहः। तत्र सामवेदीया मन्त्राश्चतुर्धा, ऋक्तन्त्रं, सामतन्त्रं, पञ्चालचण्डं, धातुलक्षणमिति, साममंख्या तु " अष्टौसामसहस्राणि सामानिच चतुर्दश, अष्टौ शतानि नवतिः विंशतिर्वालखिल्यकम् सरहस्यः ससुपर्णः प्रोक्तस्तत्सामदर्पणः। सारण्यकानि, सौर्याणि एतत्सामगणः स्मृतः। अष्टौ सामेति श्लोकेन सामसंख्या ८८४४ मिता ज्ञातव्या। अपि चारण्यके स्थितेस्तत्सुपर्णप्रैष्य-वालखिल्यानि मिलित्वा नव शतानि।

सामगानाध्ययनाय द्वौ ग्रन्थौ विद्येते, छन्दः, उत्तरा चेति। तत्र छन्दोनामके ग्रन्थे नानाविधानां साम्नां योनीभूता एवर्चः पठिताः, उत्तराग्रन्थे त्र्यृगात्मकानि सूक्तानि पठितानि। छन्दोग्रन्थः षडध्यायात्मकः, उत्तराग्रन्थस्तु नवाध्यायात्मकः। आरण्येत्यपरपर्य्यायो रण्येऽध्येयतयारण्यकभागश्छन्दस्येवान्तर्भूतः। ग्रन्थोऽयमेकाध्यायात्मकएव। एतेषां त्रयाणामार्च्चिकमिति सामान्यमभिधानमिति। केचित्त्वारण्यकं छन्द उत्तराभ्यां पृथगिति मन्यन्ते।

एतच्छन्दोग्रन्थद्वयमवलम्ब्य रचितानां गेयानां साम्नां चत्वारो ग्रन्था विद्यन्ते, ते हि क्रमेण गेया-रण्योहोह्याभिधाः। तत्र गेयग्रन्थे योनीभूतानामृचां गेयतया सन्निवेशाद् ग्रन्थोऽयं योनिगानेतिनाम्नाऽभिहितो भवति। सायनाचार्य्यैस्तु, इममेव ग्रन्थं वेदसामेत्यभिजगाद। वे गानं, ग्रे.गानमिति च तस्यापरं नामद्वयमस्ति। आर्च्चिकग्रन्थस्य द्वितीयप्रपाठकीयान् मन्त्रानालम्ब्यारण्यकगानग्रन्थो रचितः। तत्र ब्रह्मयज्ञीया मन्त्राः पठ्यन्ते। ऊहोह्य गानग्रन्थौ तु स्तोत्रबहुलौ; स्तुतिर्नाम गुणकथनात्मकसेवादात्मकम्। एकं साम त्र्यृचे क्रियते, स्तोत्रियं इति श्रूयते। तत्त्रिधाविभक्तेषु सामांशेषु एकैकोऽंश एकैकस्यामृचि गातव्यः। ऊहग्रन्थार्थस्तु छन्दःस्थयोरुत्तरस्थयोर्वा गीत्योरूहनमिति।

गीतिहेतूनां स्तोभादीनां सामनिष्पादकत्वं पूर्व्वमुक्तमेव। ततश्च गीतिहेतुषु स्तोभस्यात्यन्तप्रसिद्धत्वात् तल्लक्षणमिदानीं निरूपणीयम्। तच्च सायणेन अधिकत्वे-सत्यृग्विलक्षणवर्णः स्तोभ इत्यनेन प्रदर्शितम्। स च स्तोभः पदवाक्यवर्णस्तोभभेदात्त्रि

विध एव। केषाञ्चिन्मते सामसहस्रलक्षणं वर्गस्तोभपरम्। आयाद्यागादिभेदेन* पदस्तोभस्य नवविधत्वं श्रूयते, वाक्यस्तोभस्यापि गानादिभेदेन बाहुल्यं दृश्यते। छन्दसीग्रन्थोऽयं षट्प्रपाठकात्मकः, प्रपाठकाश्च प्रत्येकं दशदशतीषु विभक्ताः, दशती च दशर्चात्मिका।

No. 47. J. सामवेदच्छन्दसी संहिता। Sáma Veda Chhandasí Sañhitá. Substance, country-made yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 41½. *Lines, 5 on a page. Extent, 323 ślokas. Character, Bengali. Date, Sak. 1756,* Appearance, old. Verse. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः अग्न आयाहि।

End. अभिप्रवन्तजिपे गव्यमश्व वर्मीव धृष्णवारुज। ॐ वर्मीव धृष्णवारुज ॐ दशतिः दशतिः। ५१।

Colophon. षष्ठः प्रपाठकः छन्दसी समाप्ता शुभं भवतु। शकाब्दा १७५६, ४ वैशाखे लिपिः समाप्ता।

No. 48. सामवेदच्छन्दसीपद। Sáma Veda Chhandasí-pada. Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 57½. Lines, 7 on a page. Extent, about 150 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1691.* Appearance, old. First two leaves torn and in part worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

The Pada text of the first part of the Sáma Veda, called Chhandasí-pada, containing the words of the original ṛiths, arranged in the order in which they occur in the ṛichs, but not combined into sentences.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय। ॐ अग्ने। आयाहि, वीतये, गृणानः। हव्यदातये। हव्यदातये। नि होता। सत्सि। बर्हिषि।

End. अभि। प्रअं। तजिपे। गव्यं। अश्वं। वर्मी, इवधृष्णो आरुज ॐ। वर्मीव धृष्णवारुज। ५।

Colophon. षष्ठः (?) प्रपाठकः। इति छन्दसीकापदं संपूर्णं। संवत् १६९१ वर्षे मासि पौष वदि १ बुधवासरे पंड्या दामोदरेण लिखितं। शुभं भवतु। श्रीपाठीपारखमिदं पुस्तकं। कल्याणमस्तु। १।

---

* आयाः इति स्तुति संधानं, इमय परिदेवनं, औ इयन्ने पदमेव पदिरादानमेवम् इति।

विवरणम् । अत्र केवलं विंशिष्टान्येव संहितापदानि लिखितानि, नतु गानोपयो
ग्यक्षरविकारविवरणादिसहितानि ।

No. 49. J. सामवेद पदपाठः । Sáma Veda Pada Páthah. The pada text of the Sáma Veda. Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 46. Lines, 6—7 on a page. Character, Bengali. Date, Sak. 1756 Appearance, new. Correct Complete.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । छन्दसीपदविच्छेदः । अग्नआयाहि ।

End. गय । आयु । वर्मा । रव । धृष्णो । आहुव । ॐ । वर्मविधृष्य आहुव । म । इयति । ५ । १९ । षष्ठः प्रपाठकः । ६ ।

Colophon. इति छन्दसीयपदच्छेदः समाप्तः । ॐ शाके १७५६ ज्यैष्ठाधि प्रति पदच्छेदः

No. 50. सामवेद छान्दसी भाष्यसंहिता । Sáma Veda Chhandasí Bháshya Saṅhitá. Substance, country-made paper, 12 × 6 inches. Folia, 114 (really 113 In the manuscript under notice fol 25 has been twice marked as 25 and 26, hence the difference) Lines, 6—15 on a page. Extent, 4,100 slokas. Character, Nágara Date, Samvat 1767. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect. Complete.

The manuscript contains the original text of the first part of the Sáma Veda Saṅhitá with the commentary of Mádhabácharya, called Chhandasiká Vibarana. This commentary is quite different from that of Sáyana, which has been already published by Satyabrata Sámasrami under the auspices of the Asiatic Society, Bengal.

Beginning. श्रीगणेशायनमः ॐ नमः सूर्याय नमः सामवेदाय नमो विघ्नराजाय नमः सरस्वत्यै । रजोजुषे जन्मनि सत्ववृत्तये स्थितौ प्रजानां प्रलये तमःस्पृशे अजाय सर्गस्थितिनाशहेतवे त्रयीमयाय त्रिगुणात्मने नमः । . षट् विंशत् प्रकारा मन्त्राः प्रैषाः कारयाः, क्रियमाणानुवादिनः स्तोत्रमत्र जयानुवदनगताय एते पंच प्रकारा आम्नाताम्नायां भवन्ति । अतो सामम्नाम्नायानुपश्च, प्रभावत चोपदयः प्रतिहारोपद्रवणाय निधनं पञ्चमं प्राहुर्हिंकारं प्रणवमेवच । आशास्ति स्तुतिसंख्यानं प्रलापः परिदेवनं । प्रैष-

मन्वेषणं चैव इष्टिराज्ञानमेव च। तत्रथा गेदमेकेषामन्ये षोडशधा विदुः। पंचविंशन्तु सर्व्वेषामचरार्थं प्रचक्षते। अन्येऽपि स्तोभप्रकारा अयं वाव लोको हाउकारो वायुर्हाइकारश्चन्द्रमा अथकारः। आत्मेहकारः अग्निरीकारः आदित्योऊकारः निहव एकारः। विश्वेदेवा आहोइकारः प्रजापतिर्हिंकारः प्राणःस्वरो-न्नया वाग्विराट्। अनिरुक्तस्त्रयोदशस्तोभः संचरो हुङ्कारः। एते षट्त्रिंशत्प्रकाराः सामव्याख्यायां भवन्ति।

End. ॐ अस्य स्वेन बलेन अभिमन्त्रयते ईतिश्रियैवितन्वते विस्तारयंति। गव्यं गवां भवं तं अश्व्यं अश्वानां भवं। वर्मी इव वर्म्मसन्नहनं तद्युक्तास्ति स वर्म्मी सविता तस्य संबोधनं हे इष्टे वा धारयतः आड़जारुक्मभंगे सकाधनं। *गव्यं, आश्वं, चनस पञ्चपञ्चीनारायि

Colophon. इति छन्दसिकाविवरणं माधवाचार्य्यकृतं परिसमाप्तं। १। शुभमस्तु राम। संख्याग्रंथ ४१०० टीकामूल।

विवरणम्। ग्रन्थोऽयं भाष्यसहितश्छन्द आर्च्चिकेतिनामधेयः सामवेदसंहितायाः पूर्व्वभागः।

भाष्यकारस्तु प्रसिद्धवेदव्याख्याकृतः सायणाचार्य्यस्य भ्राता श्रीमन्माधवाचार्य्यः। सामवेदस्य सायणकृतमन्यदपि भाष्यमस्ति। तद्धि बङ्गदेशीयएसियाटिकसमाजाभ्यर्थनया श्रीसत्यव्रतसामश्रमिभट्टाचार्य्येण संशोध्य प्रकाशितम्। सायणाचार्य्यभाष्यवरे-तदवतरणिकायां च तावन्मन्त्रब्राह्मणसामगीतिप्रभृतीनां सविस्तरं विचारः कृतः। किन्त्वत्र सुगमसंस्कृतभाषया ग्रन्थोक्तमन्त्रसम्बद्धदेवतर्षिछन्दसां ज्ञानप्रकारमुक्त्वा प्रथमस्तोभादीनां स्वरूपं सम्यक्तया निरूपितम्। ततस्त्रयोदशस्तोभानां स्वरूपं निरूपितम् ततोमन्त्राणां व्याख्या। व्याख्या चेयं सायणाचार्य्यकृतव्याख्यातः संक्षिप्तैव। तथाहि प्रथमाया ऋचः—माधवकृतव्याख्या—हे अग्ने आयाहि, आगच्छ किमर्थं पुनरागच्छामि उच्यते वीतये भक्षणायेत्यर्थः, कस्य सामर्थ्याद्विप्रां, गृणानः स्तूयमानः हव्यदातये हविर्दानार्थमित्यर्थः निहोता सीत्ययमुपसर्गः सत्सीत्याख्यातेन संबन्धयितव्यः, होता आह्वाता केषां देवानामित्यध्याहारः निषतिस निषीदेत्यर्थः क पुनर्निषीदामि उच्यते बर्हिष्यपि यदेतदास्तीर्णं बर्हिस्तस्मिन्नित्यर्थः। सायनकृतव्याख्यातु हे अग्ने अङ्गनादिगुणविशिष्ट त्वं आयाहि अस्मद्यज्ञं प्रत्यागच्छ किमर्थं वीतये हविषां भक्षणाय तादृशो भवाय वोढ्यः सन्? गृणानः अस्माभिस्तूयमानः स्तुत्यर्थं कर्मणि कर्तृप्रत्ययः स्तूयमानः स्तुवन्त्येव त्वां हव्यानि वहस्येवंरूपः।

No. 51. छन्दसिका विवरणम् । Chhandásika Vibaraṇam. Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 200 (of which two, viz. 14 and 15, are wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nágara Date, not mentioned. Appearance, old. Incorrect. Complete (with the exception of folia 14 and 15).

A commentary by Mádhava on the first part of the Sáma Veda, called Chhandasí.

Beginning. ॐ नमः श्रीसूर्य्याय ॐ नमः सामवेदाय, नमः विघ्नराजाय नमः सरस्वत्यै । रजोजुषे इत्यादि ।

End. वर्म्मैव वर्म्मे सप्रहनं तद् यस्यास्ति स वर्म्मी, सविता । तस्य सम्बोधनं हे धृष्णो, (?) धारयत । चारुजा, रुज (भंगे) भंक्ता-धनं गव्यं । चायाच । मम प्रयच्छेति पारमार्थः ।

Colophon. इति छन्दसिकाविवरणं । माधवाचार्य्यकृतं परिसमाप्तं । शुभमस्तु । श्रीभवानीशंकराभ्यां नमः । श्रीकालभैरवाय नमः हरिरोम् तिं (?) गङ्गाधरसुत गोपीनाथसुतपीताम्बर-पुरुषोत्तम मम नाम परमानन्दपठनार्थे परोपकारार्थे च ।

विवरणम् । माधवाचार्य्यकृतसामवेदपूर्व्वभागभाष्यम् ।

No. 52. छन्दसिका विवरणम् । Chhandasiká Vibaraṇam. Substance, country-made paper, 8½ × 5½ inches (in book form). Folia, 142. Lines, 19—22 on a page. Extent, 3,500 ślokas Character, Nágara. Date, Samvat 1871. Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Incorrect. Complete.

A commentary by Mádhava on the first part of the Sáma Veda—the same work as No. 50 or 51.

Beginning. श्रीगुरुगणपतिसारदाभ्यो नमः ॐ नमः सामवेदाय रजोजुषे ।

End. वर्म्मे सप्रहनं तद् यस्यास्ति स वर्म्मी सविता तस्य सम्बोधनं धृष्णो (?) धारयतः चारुजा रुज भोज भक्ता धनं गव्यं चायं च मम प्रयच्छेति परमार्थः ।

Colophon. इति छन्दसिका विवरणं माधवाचार्य्यकृतं परिसमाप्तं ९ सेवत् १८७१ भाद्रो शुक्लपदे पंचम्यायां (?) रविवासरे ।

विवरणम् कृपूर्व्वम् ।

No. 53. उत्तरार्च्चिकः । Uttarárchikah Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 120 Lines, 6 on a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Nagara Date, Samvat 1815. Appearance, old. Verse. Correct. Complete

The Sañhitá *text of the second part of* the Sáma Veda, called Uttarárchika or Uttara. It is divided into nine *prapáṭhakas*, each of which is subdivided into two, or occasionally three, sections. Several (usually three) verses are found closely connected with one another, forming an independent group or súkta, the first of them having generally appeared in the first part. (*Vide* Weber's *Indian Literature*, —English Translation, p. 63.)

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीसामवेदाय नमः । गुरुभ्यो नमः । अथसितोगायत्रीसोमः ॥ उपास्मै गायता नर पवमानायेंदवे । अभिदेवा ॐ इयचते । १ ।

End. स्वस्तिन इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्तिनः पूषा विश्ववेदाः स्वस्तिनस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥ ॐ ॥ स्वस्तिनो वृह-स्पतिर्दधातु ॥ ९ ॥

इति नवमः प्रपाठकः समाप्तः ।

Colophon. इति उत्तरसंहिता समाप्ता ॥ शुभमस्तु ॥ संवत् १८० । १८१५ वर्ष आषाढ शुद १४ पौर्णमासी बुधवासरे लिखितं गमीद आतुर्वेदीज्ञातीयचौपाटि पुरुषो (?) आत्मज धनेश्वरसुत अमरे-श्वरपठनार्थं शुभं भूयात् ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीकाशीविश्वेश्वराय नमः ॥ शुभमस्तु ॥

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (?) तादृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥

श्रीगङ्गाजी सत्य । ए पुस्तक उत्तरार्चिक त्रिपाठि अमरेश्वर धनेश्वर रु ॥ श्रीमहारुद्राय (?) नमः ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः । शिवरणम् । पूर्वेण गतार्थं ।

No. 54. उत्तरार्चिक । Uttarárchika. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 97, *of which nine* Folia, *viz.* 8, 10, 50—56, are wanting Lines, 7—8 on a page. Letters, 26 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1790. Appearance, old. Correct. Incomplete

The second part of the Sáma Veda called Uttara.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। श्रीसामवेदाय नमः। उपास्मै गायता नरः पवमानायेन्दवे &c.

End. स्वस्तिनो बृहस्पतिर्दधातु ॐ स्वस्तिनो बृहस्पतिर्दधातु ॥ ६ ॥

Colophon. इति नवम प्रपाठकः समाप्तः उत्तरार्चिकःग्रन्थःसमाप्तः ॥
स्वस्ति संवत् १०८० वर्षे वैशाख शुदी ६ वार शुक्रे लिखितं।
आपा पाममध्ये चवाडी श्रीपूरब्रजो वासुदेवसुतलक्ष्मीनाथ
तथा भ्रातृसुत नाथ तथा भ्रात जागेश्वरेन (?) स्वयं लपीतं (?)
भ्रातृकनिष्ठ गोपालजीपठनार्थं परोपकारार्थं। श्री।
भग्नपृष्ठकटिग्रीवा बद्धमुष्टिरधोमुखः।
कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ १ ॥
राजाचमनो प्रभात मधुरं जीपरणवाने चालमेते सायेचाखो (?)

विवरणम्। उत्तमम्।

No. 55. J. उत्तरार्चिकः। Uttarárchikah Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 65 Lines, 6 on a page. Letters, 52 in a line Character, Bengali. Date, not mentioned. Appearance, new. Correct Complete.

Beginning. श्रीसामवेदाय नमः।

End. स्वस्तिनो बृहस्पतिर्दधातु।

Colophon. इति नवम प्रपाठकः समाप्तः। इत्युत्तरसंहिता समाप्ता।

विवरणम्। उत्तमम्।

No. 56. सामवेद-संहितोत्तरार्चिक-पदपाठ। Sáma Veda Sañhitottarárchika-padapatha. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 77. Lines, 8 on a page. Letters, 34 in a line Character, Nágara. Date, Samvat 1588. Appearance, very old and decayed; many leaves torn, and the writing in parts effaced. Correct. Complete.

The pada text of the Uttarárchika, or the second part of the Sáma Veda. The folia are numbered from 54, from which it appears that originally the manuscript contained both the parts of the Sañhitá, the first part being contained in folia 1—53, which are now wanting.

Beginning. ॐ नमः * * ॥

१ २ ३
उप। अस्मै। गायतः। नरः ॥

१ २
पवमाना ——— अभि। देवान्।
* * ति.

End.
१ ३ २ १ १ २
स्वस्ति। तु। अस्ति। नः। इद्दः।

१ २ ३ १
पतिः। दधातु ॥ ॐ। स्वस्तिनोइद्दस्पतिर्दधातु ॥ ९ ॥ इति

नवमः प्रपाठकः समाप्तः ॥

Colophon. इत्युत्तरपद समाप्तः ॥ स्वस्ति संवत् १८८८ वर्षे चैत्र शुदि (?) ९

नौ मे लिखितं ॥ अथैतत्रिपाठि कालूरामसुतत्रिवाड़ीमाधव

पुत्रपौत्राणां पठनार्थं ॥ श्रीः * * शुभं भवतु।

विवरणम्। सामवेदसंहिताया उत्तरार्चिकस्य पदपाठः।

No. 57. उत्तरार्चिकभाष्यं (वा) उत्तर-भाष्यं। Sáma Veda Sañhitá Uttarárchikabháshyam or Uttarabháshyam (together with the Sañhitá text). *Substance, country-made paper, 12½ × 6¼ inches. Folia,* 155. (The page marks are incorrect, Nos. 33 and 36 occurring twice, and the folium following 48 being marked 50 instead of 49). *Lines,* 14—17 on a page. *Extent,* 6,000 *ślokas. Date, Samvat* 1872 (?). *Appearance, old.* Prose and verse. Correct. Complete.

The commentary of *Sáyanácharya* on the Uttarárchika of the Sáma Veda, together with the text of the Sañhitá.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ श्रीसायणाचार्येभ्यो नमः।

ॐ। वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्थानामुपक्रमे।

यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥

End. इत्येकविंशेऽध्याये प्रथमखण्डः।

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन्।

पुमर्थांश्चतुरो देया (?) विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीरबुक्क भूपालसाम्राज्यधुरन्धरेण सायणाचार्य्येण विरचिते माधवीये सामवेदार्थ प्रकाशे उत्तराग्रन्थे एकविंशोऽध्यायः सम्पूर्णः। २१। लिखितं वीरभाणेन—लेखकपाठकयोः शुभं भूयात्। संवत् १८०१ (?) श्रावणे कृष्णे २।

विवरणम्। सायणाचार्य्यविरचितं सामवेदस्य उत्तरार्च्चिकभाष्यम् (संहिता पाठसहितम्।

No. 58.* J. सामवेदोत्तरार्चिकभाष्यम्। Sámavedottarárchhirka-bháshyam. Substance, country-made yellow paper, 16 × $3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 216. Lines, 7—8 on a page. Letters, 62 in a line. Character, Bengali. Date, not mentioned. Appearance, new. Prose. Correct Incomplete (*brought* down to the 3rd *sukta* of the 1st *khanda* of the 17th adhyáya).

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय। ॐ नमः कुथुमशाखायै॥ ॐ नमः उत्तर संहितायै॥ यस्य निश्वसितं वेदा यो (?) वेदेभ्योऽखिलं जगत्। इत्यादि।

End. विष्णो तेऽनव तत प्रसिद्धं विष्णुरिति प्रख्यातं-नाम आर्य्यः स्वामी स्तुतिनां हविषां वा। तथाच यानि ज्ञातव्यानि अर्थजातानि वहान्। जानन् यच्च हव्यं आकालयोग्यं नाम।

विवरणम्। सायणाचार्य्यकृत मुत्तरार्च्चिक भाष्यम् संपूर्णम्: अत्र पुस्तके निरुक्तस्यापि पत्रचतुष्टयमस्ति।

This manuscript contains also four folia of Nirukta.

No. 59. आरण्यक संहिता महानाम्नी। Áranyaka Sañhitá, Mahánámni (These two works, forming portions of the Purvárchika of the Sáma Veda, are found under the same covering)

No. 60. आरण्यकसंहिता। Áranyaka Sañhitá (or Áranyaka portion of the Purvárchika of the Sáma Veda). Substance, country-made paper, $9\frac{3}{4}$ × $4\frac{1}{2}$ inches Folia, $5\frac{1}{2}$. Lines, 7 on a page Letters, 24—27 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Verse. Correct. Complete.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः। श्रीसामवेदाय नमः। इन्द्र ज्येष्ठं न आभर ॐ जिष्ठं पुपुरि श्रवः।

End. सत्वा हरितो रथेव हरिदेव सूर्यं गोचिष्मं विचषण १४ ददाति ॥५॥

Colophon. इति आरण्यकसंहिता समाप्ता।

No. 61. महानाम्नी। *Mahánámni.* Substance, country-made paper, $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Letters, 24—27 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Verse. Correct. Complete.

A body of hymns forming the last part of the Purvárchika, coming after the *Áranyaka* portion.

Beginning. ॐ विदा मघवन् विदा गातु मह्यं शिपो दिशः।

End. एवाहि पूष्ण। एवाहि देवा। ॐ एवाहि देवाः ॥१०॥

Colophon. ॐ महानाम्नी समाप्तं (?)६१। संवत् १८८८ वर्षे मार्गशीर्षे मासे शुक्लपक्षे ११ एकादशी रविवासरे लिखितं गमोद्दचतुर्वेदी त्रिपाठी पुरुषोत्तमात्मज धनेश्वर त्रिपाठि अमरेश्वर पठनार्थं शुभं भवतु। कल्याणमस्तु। श्रीकाशीविश्वेश्वर सत्य रू (?) ॥

Nos. 62, 63, 64, & 65. J. आरण्यसंहिता पदपाठसंहिता। Aranya Sañhitá with its Pada text. *N.B.*—Under *Aranya* Sañhitá are included the Árchikas of Áranyaka and Mahánámni with their Pada text, which, however, are placed first in order in the manuscripts. Substance, country-made yellow paper, $15\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ *inches. Folia, 12. Lines, 5—8 on a page. Extent, about 200* ślokas. Character, Bengali. Date, Sak. 1756. Appearance, new. Verse and prose. Correct. Complete.

N.B.—In the old catalogue of the library the *Archikas* of Áranyaka and Mahánámni go by the common name of Áranya Sañhitá.

No. 62. आरण्यपदपाठः । The Pada text of Áranya Sañhitá.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ इन्द्र। ज्येष्ठम्। नः। आ। भर।

End. सत्र। त्वा। हरितः। रथ। वहति। देव। सूर्य। शोचिष्केशम्। शोचिः। केशम्। विचक्षण। वि चक्षण। १४ इमति ॥

No. 63. महानाम्न्यार्चिकपदपाठः। The Pada text of Mahánámni Árchika.

Beginning. ॐ विदाः। मघवन्। विदाः। गातुम्। मनु। शंसिषः। दिशः। मिच। स चीनाम्। पते। पूर्व्यीणाम्। पुरुवसो।

End. इन्द्र। एव। हि। पूषन्। एव। हि देवाः। ॐ एवाहि देवाः। १०।

Colophon. इति आरण्यपदसंहिता समाप्ता। इमति (?)।
षष्ठः प्रपाठकः। शाके भङ्गाङ्गि वार्षिक धरणिगणिते शके वर्षे स्वपक्षे भानौ श्रीनन्दनाम्ना हरिहरसुतेः (?)।

No. 64. आरण्यकसंहिता। Áranyaka Sañhitá.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ इन्द्र ज्येष्ठं न आभर १०

End. शोचिष्केशं विचक्षण १४। इमति। ४ ॥

No. 65. महानाम्न्यार्चिक। Mahánámni Árchika.

Beginning. विदा मघवन्, विदा गातु १।

End. एवाहि देवा। १० ॥ इमति ॥ ६ ॥ षष्ठ प्रपाठकः।

Colophon. पूर्णा आरण्यी ॥ चतुश्चरंसुनिचन्द्रै सम्मिते शाकवष गतवति मिहिरेऽखिं पञ्चविंशेऽक्कि साम्नः शिरसि कृष्णशाखां न्यस्य तन्ना- हितैर्यां च लिखति कमलादिः संहितां कान्तशर्मा।

विवरणम्। पूर्ववत् गतार्थं।

No. 66. आरण्योपदपाठः। *Áraṇí Pada Páṭhah.* The Pada text of *Áraṇí Sañhitá (as of Aranyaka and Mahánámnyárchika). Substance, country-*made paper, 9¼ × 4 inches. Folia, 14 Lines, 5 on a page. Extent, 110 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1763. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

N.B.—The manuscripts in question may henceforth be regarded as one.

The Pada text of Árani Sañhitá.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ इन्द्र। ज्येष्ठं। न। आभर।

End. एवा। हि। देवाः। एवाहि देवा

Colophon. कामेश्वरस्येदं पुस्तकं। मूल्यं तु गृहीतं। संवत् १७६३ माघवदि ११ वैचार्थीलीघी। The colophon is, however, in a different handwriting.

विषयम्। आरण्येति आरण्यपर्व महानाम्न्यार्चिकयोः साधारणी संज्ञा तस्या पदपाठः।

No. 67. आरण्योपदपाठः। Áraṇí Pada Páṭhah. The Pada *text of* Árani Sañhitá. Substance, country-made paper, 7¾ × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 9—11 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1838. Appearance, old. Correct. Complete.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः। श्रीसामवेदाय ॐ इन्द्र। ज्येष्ठम्। नः। आभर।

End. ॐ एवाहि देवा।

Colophon. महानाम्नी पदं समाप्तं संवत् १८३८ कार्त्तिक, सुद ९ सोमवासरे लिखितं मोटचानीय (?) चातुर्वेदिन अमरेश्वरसुतदेवेश्वरेण लिखितं ॥ श्री ॥

No. 68. आरण्यपर्वमहानाम्नी भाष्यम् (मूल सहितम्)। Áranya Parva Mahánámnibháshyam (together with the text). Substance, country-made paper, 12¼ × 6¼ inches. Folia, 25. Lines, 6—13 on a page. Extent, 700 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old Prose and verse, Incorrect. Complete.

The commentary of Sáyaṇa on the Aranya Parva and Mahánámni of the Sáma Veda Sañhitá, together with the text. See Satyavrata Sámaśrami's edition in the *Bibliotheca Indica*, vol. ii, pp. 243—386.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः (१) "इन्द्र ज्येष्ठं न आभर वजिष्ठं पुपुरिश्रवः यद्दिधृक्ष वज्रहस्त (?) रोदसी उभेसुशिप्रपप्राः"
श्रीगणेशाय नमः । आरण्यकाभिधः षष्ठोऽध्यायो व्याख्या क्रियते (व्याक्रियते?) धुना । तत्रेन्द्रेत्यादिकानान्तु षट्पञ्चाशदृचां* क्रमात् । वामदेवस्तुतच्छन्दो दृश्यतीचिष्टुवेव च (इत्यादयः) गायत्री (ति) क्रमादिन्द्रो भवेत्तिस्तु देवता। (इत्यन्ता अनुक्रमश्लोकाः अथ भाष्यम्) तत्र प्रथम खण्डे सैषा प्रथमा। ४। हे न्द्र (हे "इन्द्र") ज्येष्ठं प्रशस्ततमम् ओजिष्ठं अतिशयेन बलकरं। पुपुरि पूरकं। श्रवोऽन्नं नोऽस्मभ्यमाहर प्रयच्छ। हे वज्रहस्त। वज्रबाहो हे सुशिप्र शोभनहनुक एवंभूत हे इन्द्र। यदन्नं† दिधृक्षेम धारयितुमिच्छेम। यदन्नं इमे परिदृश्यमाने उभे रोदसी द्यावापृथिव्यौ। आपप्राः आपूरयसि। तदस्माहरे त्यन्वयः। येनेमे विश्वव-स्वहस्तेति वक्षाणां पाठः

End. यद्वा एव मन्दात् सुपां सुलुगिति जश्लुक्। अस्मदीयं यज्ञं आगतारा (आगन्तारौ) भवेत्यर्थः भवतेत्यर्थः)।

Colophon. इति महानाम्न्यः प्रकृतितस्तिस्रोविकृतितोनवसंख्यका ऋचः तथा पञ्चपुरीषपदानि यथामति व्याख्यातानि 'इति महानाम्नी समाप्ता'।

विवरणम्। सामवेदसंहितायामारण्यपर्व्वणो महानाम्नीभाष्यम्, सायणाचार्य्य-विरचितम्। सोसाइटी मुद्रित पुस्तके २य खण्डे २४३-३८६ पत्रेषु द्रष्टव्यम्।

No. 69. आरण्यगानम्। महानाम्नीसहितं। *Aranyagánam* with Mahánámní. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 47. Lines, 8 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old Verse. Correct Complete.

---

* The reading in the *Bibliotheca Indica* edition of the *Sáma Veda Sañhitá* is "पञ्चपञ्चाशतं."

† "अन्न" in the *Bibliotheca Indica* edition.

A part of the Sañhitá of the Sáma Veda, giving (together with the Vedagána) directions for the modulation of the voice in chanting the Purvárchika or Chhandá portion of the Veda including the Mahánámní.

Beginning. श्रीगणेशायनमः । अंजो वै भपम् । यथां यदि । इता ११ उवा ११ । मा १११ ताम । हां हां ११ उवा ११ । इ १११ भा । मतम मीः । उता ११ उवा ११ । सो १११ यूः ।

End. होव । ही । वाहा ११ उवा ११ । ई ११ डा । भारवा । हि पूपा १११ न । होर । हो । वाहा ११ उवा ११ । ई ११ डा । भारवा । हि देवा ११११ः । होर । ही । वाहा ११ उवा ११ । ई ११ डा ॥ डा । १ ।

Colophon. महानाम्नी समाप्त [?].

विवरणम् । सामवेद संहितायां छन्द आर्चिकस्यामगेतायाः महानाम्न्याः संहितायाः अंशस्य स्वरस्तोभादियुक्तगेयग्रन्थविशेषः । अयं हि गानग्रन्थ आरण्य-पर्वाध्यायपठित स्वगाचितः ।

No. 70. आरण्यगानम् तथा महानाम्नी । Áranyagánam and Mahánamní. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 70 (of which the Mahánámní occupies a portion of fol. 68 and folia 69 and 70). Lines, 8 on a page. *Extent*, 600 *ślokas*. Character, Nágara. Date, Samvat *1665*. Appearance, old and in parts torn. Verse. Correct. Complete.

Noticed in Dr. Rajendralál Mitrá's *Notices of Sanscrit Manuscripts*, No. *630*, page *240*, vol. ii, and *Bikaner Catalogue*, Nos. *7* and *8*, pp. 4-5. See also Satyavrata Sámaṣrami's elaborate edition of the *Sáma Veda Sañhitá* (published in the *Bibliotheca Indica*), vol. ii, pp. 387—518 (Áranygána) and pp. 366-86 (Mahánámni).

[श्रीयुक्त राजेन्द्रलाल मित्रप्रणीत ग्रन्थविवरणे द्वितीय भागे २४० पृ तथा तत्प्रणीत विकानेर ग्रन्थोद्गमके ४—५ पृ द्रष्टव्यानि । तथा च श्रीयुक्त सत्यव्रत सामश्रमि संस्कृत सोसाइटीमुद्रित सामवेदसंहितायाः द्वितीयभागे पृ ३८७—५१८ तथा पृ ३६६—३८६ द्रष्टव्यानि ।]

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय। ॐ ओविरूपं। यद्यथावर्होहूता १। उवा११ यार १४। ताम् हा हा १।

End. होपि। हो वा हा ११ उवा २१। ई १४ डा। आ थोम्।

Colophon. इति महानाम्न्यः समाप्ता। संवत् १६६५ वर्षे छवदि १ गुरौ लिखितम्॥

विवरणमुक्तमेव।

No. 71. सामवेदारण्यगानविवरणम्। Sámavedáranyagánavibaraṇam Substance, country-made yellow paper, 12 × 5½ inches. Folia, 20. Lines, 11 on a page. Extent, 650 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1876. Appearance, new, but some letters are effaced here and there. Prose. Complete.

The manuscript in question is a commentary on the ṛichs found in the Áraṇyaka portion of the Sáma Veda Purvárchiká.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ नमः सामवेदाय। वेदाख्यगानव्याख्यानं सम्यगेव कृतं मया। आरण्यगानव्याख्यानं तथैवाप्यभिभाष्यते।१। यथा विरूपः—ऋचः प्रथमं ह।

End. पूषयादित्य लमपि रसाज्ञप्रदाने साहाय्यं कुर्वंतो वरज्ञानघार्यो-म्नादित्याः सहचारिणः सर्व्वे देवा एव पालयतेत्यर्थः।

Colophon. इति श्रीमहसोमाकरकृत आरण्यकप्रपाठके षष्ठः प्रपाठकः मिति माद्रपद कृष्णमिति पौषपञ्चः शुक्रवारे संवत् १८७६ शुभं भवतु कल्याणमस्तु। श्रीरस्तु। शुभमस्मिन्भवतु। श्रीकृष्णः ग्रन्थसंख्या ६५०।

विवरणम्। आरण्यपर्व्वंधृतानां ऋचामेव व्याख्यानम्।

No. 72. ऊहगानम्। Úhagánam Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 415. Lines, 6 on a page. Extent, 4,000 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1685 Appearance, old. Verse (gána). Correct. Complete.

A portion of the Sáma Veda containing the songs compiled for special purposes from the richs in the Uttara Sañhitá together with the svara marks and other hints on their proper chanting.

Beginning. ॐ [न] मः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ वामदेव्यं ॥ उच्चाता १ यि जातं मं [ध] साः। दिवा यिसा १ द्रू १। मिया ११ ददायि उम ः सर्मा। मह्रा ११ यि श्रवाउ।

End. दानाय वारि यायम्। दा ११ ना। या वा १ रौ। हुम्। या ना १ म्। ज ११ दा ॥ दानाय वारी १ याशाम्। दानाय वा १। रौ १ यायाम्। दायिता यो भू दम्ततीम। ति यायि पू १ वा १। होता मं द्रुतमो विमि। हो ११ ता। मं द्राना १ माः। हुम्। विमा १। ज ११ वा। हे ११४५ ॥ ७ ॥ इति चयोविंशतिः प्रपाठकः ॥

Colophon. इति क्षुद्र पर्व्व समाप्तः [?] इत्यूहगानम् सम्पूर्णम्। संवत् १७०४ वर्षे मार्गशीर्ष सुदि ५ शुक्रे लिखितं ॥ श्री श्री मालज्ञातीय गुर्ज्जरप्रदेशी। ब्रह्ममहादेवेन लिखितं। काश्यां विश्वेश्वर सन्निधौ मिश्र श्रीपद्मनाभसुत चिन्तामणीनां सर्व्वेषां पठनार्थं। कल्याण-मस्तु लेखकपाठकयोः। शुभं भवतु। सामसंख्या ८१६।

विवरणम्। सामवेदसंहिताया उत्तरार्च्चिकस्य सामान्यवलम्ब्य रचितानां स्वरादिप्रदर्शित गीत्युपायानां समवायात्मको ग्रन्थविशेषः।

No. 73. ऊहगानं। Uhagánam. Substance, *country-made paper*, 10¾ × 4¼ inches. Folia, 213. Lines, 9 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1713. Appearance, old and decayed. Verse. Correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशायनमः श्रीसरस्वत्यैनमः श्रीसामवेदायनमः ऊहगान मारभ्यते ॐ वामदेव्यम्। उच्चाता १ ईजातमस्त्सा १।

End. मेंद्राता १ माः।। हुम्। विमा १। थो ८ ११ वा हे ८ ११ ॥ श्री ॥ ६ ॥ ७। श्री।

Colophon. इतिचयोविंशतितमः प्रपाठकः । इतिचद्रपर्वे ५ ऊहगानं समाप्तम्। ५ संवत् १०१८ समये मार्ग शीर्ष कृष्णैकादशीरवौ ॥ ५ श्रचे इवि मालनगरवास्तव्य नागरज्ञातीय, त्रिपाठी श्रीवासुदेवसुत चि वापुतसुत चि विनायकचि वाच्छासुत चि बलिराजसुत विठ्ठैव सुत त्रिपाठी दीक्षित श्री ५ देवीदाससुतत्रिपाठी श्री ५ गोवर्द्धनसुत त्रिपाठी दीक्षित श्रीहरिहरेण लिखितं ५ वीरेश्वरविश्वनाथसोमे- श्वरम्यकदेवरलेश्वरादीनां पुत्रपौत्राणां पठनार्थं परोपकारार्थंच । शुभंभवतु । सर्व्वे जनाः सुखिनः सन्तु ५ ५ भग्नपृष्ठकटिग्रीवा बद्धमुष्टिरधोमुखं । कष्टेन लिखितं (?) यत्नेन परिपालयेत् ॥ ऊह गानस्य सर्व्वेषां साम्नां संख्या प्रकीर्त्तिता षट्चिंशदधिकं साम्नां शतञ्च नव संख्यकम् एकचैसामतुल्यानि सास्त सामानि संख्यया । षट्- चत्वारिंशदधिकं शतमेकं प्रकीर्त्तितम् ॥१॥ खिलसामानि चोक्तानि चतुर्व्विंशतिसंख्यया । षट्पञ्चाशद्दुक्तानि द्विलीचीयखिलानि च ॥२ चयाग्रयस्य देवयु स्तुवामि कवसस्तत (?) [१] । ऊहगाद्वयं कथितया [र्वा] स्तोत्रीयैका [खि] ता तथा ॥ ५ विरचितमिदमिति सकलं तृतीयगानस्य ।

विवरणम् । उक्तपूर्व्वमेव ।

No. 74. ऊह्यगानम् । Uhyagánam. Substance, country-made paper, 10 × 4¼ inches. Folia, 43 Lines, 10 on a page. Extent, 1,000 slokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1715. Verse Correct. Complete.

A portion of the Sañhitá of the Sáma Veda containing songs compiled from the Uttara Sañhitá, with svara marks and other hints on their proper chanting.

N.B.—This and the Uhagánam (both song-books) have their origin in the sámas of the Uttara Sañhitá. This is, however, to be understood generally, inasmuch as there are songs which could not be traced to any known ṛich. For their origin we must look to *stobhas*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । सामवेदाय नमः ॥ ॐम् ॥ रयाम्नरानि चत्वारि ॥ श्रभित्वा शूरनोनुमो वा । श्रादुग्धा इव धेनव
ईशानमस्य जगतः । सुवा ११ दृंशामं १ ।

End. प्र॰ घायिमान मा २१ यिन्द्रा २ घातो । जघो २ पाद । इड़ा । घा॰ । धया । म्रा॰ । जं॰ । ईड़ा । प्रता २ इड़ा २ पाईम् । घमूं २ । घाघा: । पवमान मह्रा २१ हौयि । स्राना ११ उवा २१ । ईडा इड़ा ११४५ ॥ जि ॥ ० इति क्षुद्र पर्व्वं । इति षष्ठ.प्रपाठकः ।

Colophon. इत्यूह्यगानं समाप्तं ॥ संवत् १००१५ वर्षे वैसाख सुद १० रवौ लिखितं श्रीमालज्ञातीयश्री व्यां जनाग्रुत श्री व्यां योखलाग्रुत श्री व्यां गोकलग्रुत * * * लिखितं पुत्रपौत्रादिपठनार्थं ॥ परोपकारार्थंच ॥ शिवमस्तु सर्व्वजगतः ॥ सर्वे जनाः सुखिनो भवन्तु ॥ श्रीसूर्य्याय नमस्त्रैलोक्यनाथाय ॥

भग्नपृष्ठकटिग्रीवा बद्धमुष्टिरधोमुखं ।
कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन प्रतिपालयेत् ॥

तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षे द्रक्षे [त्] शिथिल बन्धनात् ।
परहस्ते न दातर्व्यं एवं वदति पुस्तिका ॥

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥

व्यां जीना पठनार्थंम् ॥ व्यां हरिराम * * * श्रीदुर्गादेव्य नमः ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः । श्रीगणेशाय नमः । लेखक पाठकयोः कल्याणं भूयात् । श्रीघादि वाराहाय नम. ॥ श्रीमहा लक्ष्मीयै (?) नमः ॥ श्रीलक्ष्मीयै [?] नमः

विवरणम् । सामवेद संहितायां. उत्तरार्चिक ग्रन्थोक्त गानसमष्टिरूपो ग्रन्थः ।

No. 75. ऊह्यगानम् । Ubyaginam. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 78. Lines, 8 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1636. Appearance, old. Verse. Correct. Complete.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । इयक्षराणि चत्वारि । ॐ । घा । वभिन्नायझरस्नोहुमो वा इत्यादि ।

End. प्रता १ यिष्टा २ पायिम् । घभू वा या मानम् दा । ह्रायि स्राना ११ उवा ५१ । इड इडा ११११ ।

Colophon. इति षष्ठ प्रपाठकः । चतुर्थं जन्मगानं समाप्तम् । शुभमस्तु स्व॥ श्री संवत् १६१८ वर्षे माघवदि ४ गुरौऽद्य (?) श्रीवाराणसीवास्तव्य मोढ़ज्ञातीय धर्मसेनाभीम श्रीविद्याधरपुत्रपौत्रादिकपठनार्थं नागरज्ञागरेण लिखितम् । च धर्मेश्वर धनेश्वरयोरिदं पुस्तकं सत्यं ।

विवरणम् । पूर्व्वेण गतार्थं ।

No. 76. वेयगानम् । Veya Gánam. Substance, country-made paper. 10¼×4¾ inches. Folia, 171. Lines, 8 on a page. Extent, 2,200 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1665. Appearance, old and decayed. Verse. Correct. Complete.

A song-book containing the songs framed from the richs mentioned in the Purvárchika portion of the Sáma Veda. These songs, though often based on the hymns of the Purvárchika, have sometimes *stobhas* for their basis. See Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 7, No. 12.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । ॐ भूर्भुवः स्वः । तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धि यो यो नः प्रचोदयात् । तत् सवितु वं रणियोम् ।

End. औड्म्भिरपो वेरे चो २१४ वा । चा । यिवो । रहायि वे १५ । दमतिः । सप्तदशमः प्रपाठकः ।ल।

Colophon. इति वेयगानं समाप्तम् । संवत् १६६५ वर्षे चैत्रशुदि १४ रवौ ।

विवरणम् । सामवेदसंहितायाः छन्द आर्च्चिकस्य स्वरभेदादिचिह्नसहितोगानग्रन्थ विशेषः । मि वि. सूची पृ ७ द्रष्टव्या ।

No. 77. सामवेद वेयगानम् । Sámavedaveyagánam. Substance, country-made paper. 8½ × 3¾ inches. Folia, 336 Lines, 5—7 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1812. Appearance, old Correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॐ भूं १ भुव. स्वः इत्यादि ।

End. औड्म्भिरपोवा १ चो वा २१८ चा ४ यिवो ४ हा यि ४१५ दमति. ॥

Colophon. इतिसप्तदश प्रपाठकः ॥ ग्रामं भवतु ॥ पावमानपर्व । इति वेयगानं समाप्तः (?) ॥ सामवेदस्य १८९० ग्रामसत्तु संवत् १८११ नवे वर्षे माघं वर्ष्म बीजवारे जीववारे (?) चन्द्रे वेपलेपोइ (?) । मोडग ज्ञाति चातुर्वेदि । वारेजाग्रामे गुजनन मंधे (?) ॥ च० भूपण लाघाहाति लक्ष्मीहै (?) ॥

विवरणम् । पूर्व्वेवैव गतार्थम् ।

No. 78. सामवेदपदस्तोमः । Sámavedapada Stovah. Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 200 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1764. Appearance, old. Correct. Complete.

A part of the Sáma Veda Sañhitá. See the edition of the *Sáma Veda* in the *Bibliotheca Indica*, vol. ii, pp. 510—42.

Beginning. शिव ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ अथ । स्तोम । प्रकृतिः । प्र । कृतिः । अयाः । गावः । दुवेवदु । दुवे । वर्षु । विदावसु । विदाः । वर्षु ।

End. प । इडां । अर्थ इट् । इडां । हौयि । इः । वा । हो । इडा । हौयि । हो । वांशा ११ वा ११ । ई १४ डा ॥* ११ ॥ श्रीइति द्वितीय प्रपाठकः ॥

Colophon. इति स्तोमः समाप्त [?] । संवत् १७६४ वर्षे मार्गशीर्षवदि ९ शनौ अभ्यन्तर सूद [?] नागर ज्ञातीय त्रिपाठि जनमानज त्रिपाठि मांडसुत त्रिपाठी हरीशंकरसुत भवाद्रि शिवभद्रेण लिखितम् ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः, श्रीगणेशाय नमः । श्री ॥ ह ॥ श्री ॥ ह । श्री ॥ म अमरेश्वर श्रीदुर्गायै नमः ॥ एम् । भवाद्रि हरि शंकरस्येदं पुस्तकम् ॥ भं: परमेश्वर घनेश्वरस्येदम् पुस्तकम् ॥ ।

विवरणम् । आरण्यगानादिग्रन्थस्थानां साम्नां मूलभूतानां समष्टिरूपो ग्रन्थविशेषः । स्तोभस्य अक्षरविभागादिकं उक्तपूर्वं ।

---

* It will be found that there are slight differences between the present manuscript and the *Bibliotheca Indica* edition in musical notations, &c.: *e.g.*, the latter does not give the figure ५ on इ in इडा, &c. It writes हौयि as हौ॰, &c.

No. 79. पुष्पसूत्रम् । Pushpasútram. Substance, country-made paper, 9¼ × 4¼ inches. Folia, 70. Lines, 8 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old; the writing in parts effaced. Prose. Incorrect. Complete.

This is a sutra work ascribed to Gobhila, containing sutras or rules of forming sámas from the hymns of the Ṛig-Veda.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय। ॐ उच्चामहीपुनाय जये प्रत्नौमनं कया देव्यदं श्रोधसम्तरीलेय। स्वादिष्टितं पवस्वेन्द्रमच्चसपुस्तले पुर ग्रावागवेभि प्रिकाव। स्वाग्रमीयमेद्रु साकं वयं भरमधाभिमेधिं पांत ष्व्यं प्रवः माक्यं वयं काख प्रथगः।

End. प्रस्तावे माहर प्रथमेपुध्यासपुरीयेपु च यथोपदिष्टं वै हाम्दसेपु गीत प्रासायिकमेव स्वाम्कलादीनामप्रस्ताव्या उत्तराः प्रस्तावाख्ये वार्य न्तनिनः ।११।

Colophon. इति दशम प्रपाठकः समाप्तः । इति पुष्पसूत्र समाप्तः (?)। ग्रामसद्य चापोथि पनि ॐ रूप चंद सुत् गोकलचन्द अचंद बीहे।

विवरणम्। सूत्रमिदं गोभिलप्रणीतं; इह हि ऋगचरेभ्यः सामनिष्पादकसूत्राणि विवृतानि।

No. 80. ऐतरेय ब्राह्मणं । Aitareya Bráhmanam. Substance, country-made paper, 5¾ × 2¾ inches. Folia, 35. Lines, 7—12 on a page. Extent, 600 ślokas. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old (the writing on the last page much faded). Prose. Complete. Correct.

This manuscript contains only a few words (probably catch-words) or rather syllables of each paragraph of the Aitareya Bráhmana.

Beginning. श्रीगणपतये नमः। श्रोम्। अग्नि दीचणीयं त्यन्नत एव कैनयो॰ त्यष्टा सनयोः। इते चरु दारव्ययमो पचमंवी हेमन्त वेद॰ ।१।

End. पूर्व्वं प्रस्तपाघदि जा सृणुते सृणुती ।५।

Colophon. स्त्यष्टमपञ्चिका सम्पूर्ण (?)।

अनेन प्रीयतां देवो भगवान् मगधेश्वरः।

लक्ष्मीश्वसिंहः पूर्व्वेषां मगाङ्कुलदवतम् (?)।

कामां (?) लिखितमिदं मेष नीलकण्ठेन । श्री

विवरणम्। मन्त्रब्राह्मणयोर्वेदसंज्ञेति वचनात् वेदस्य द्वावंशौ वर्त्तेते, तत्र संहितावयवीभूताः शिष्टैर्मन्त्रस्वरूपेणादृता मन्त्राः ब्राह्मणानि मन्त्रातिरिक्तवेदभागाः तत्र ब्राह्मणेषु क्वचित् मन्त्राणां व्याख्यानं, क्वचित्तेषां तत्तत् कर्मसु नियोगविधिः, क्वचिच्चावश्यकेतिहासवर्णनमप्यस्ति। प्रतिवेदं ब्राह्मणानि स्वरूपतः पृथक्तरत्व भिद्यन्ते। तत्र ऋग्वेदस्यैतरेयकौषीतकीति द्वे ब्राह्मणे स्तः। तत्र ऐतरेयब्राह्मणस्यैतरेयेति-संज्ञा प्रत्याख्यानविद इतिहासमिदमाचचक्षिरे। कश्चिद्द्विजर्षिरासीत्तस्य पत्नी इतराभिधा, तेन च तस्यां महीदासः पुत्र उदपादि। स च महीदास ऐतरेयः कुलदेवतालब्ध-वरोऽग्निर्वै देवानामेव इत्यादिकं स्तृणुते स्तृणुते इत्यन्तं ब्राह्मणं दृष्टवान्। आरण्यक-मप्यनेन किञ्चिद्दृष्टं ऐतरेय दृष्टत्वादेतदुभयमैतरेयेतिनाम्ना लोके प्रसिद्धिं गतम्।

ऐतरेयब्राह्मणस्याष्टौ पञ्चिकाः, प्रतिपञ्चिकञ्च पञ्चाध्यायाः सन्ति ततश्चात्र चत्वारिंश-दध्यायाः। तत्र प्राथमिकास्त्रयोदशाध्यायाः अग्निष्टोमे होतुरनुष्ठानोपदेशपराः, चतुर्दशे तु अग्निष्टोमस्य स्वर्गादिकं प्रपञ्चितम्। पञ्चदशषोडशसप्तदशाध्यायेषु उक्थ्यषोड-शातिरात्रादिभेदा निरूपिताः, अष्टादशाध्याये होतृकर्मसंख्यानियमाः प्रदर्शिताः, ऊन-विंशविंशैकविंशद्वाविंशत्रयोविंशचतुर्विंशाध्यायेषु द्वादशाहयागोद्देशात्सम्पाद्य-होतृकर्त्तव्यानि विशेषतः प्रदर्शितानि। पञ्चविंशाध्याये यजमानस्य स्खलनादिदोष-प्रायश्चित्तं अग्निहोत्रानुष्ठानसमयः, ब्रह्मनामपुरोहितकर्त्तव्यानि च प्रदर्शितानि। एवं पञ्च पञ्चिका गताः, षष्ठपञ्चिकायां प्रथमं ग्रावस्तुत् सुब्रह्मण्याख्ययोः पुरोहितयो-र्यत्किञ्चित् कर्त्तव्यमुक्तस्य सोमयज्ञेषु यथाप्रधानानां पुरोहितानां कर्त्तव्यान्यशेषतो वर्णितानि। सप्तमाष्टमपञ्चिकयोः प्रधानतः क्षत्रियानुष्ठेययज्ञकर्माण्युक्तानि, तथा ब्राह्मण-क्षत्रिययोः परस्परं सम्बन्धश्च प्रदर्शितः।

ऐतरेयब्राह्मणे बहवो मन्त्राः सन्ति ये खलु शाकलसंहितायां न सन्ति ते अन्यशाखीया इत्यनुमीयते। तत्र केचिन्मन्त्राः अथर्ववेदसंहितायामपि दृश्यन्ते परन्तु पाठानां कोऽपि व्यतिक्रमो लक्ष्यते। ब्राह्मणमिदं भट्टसायणीयानुवादसहित मार्टिन हग नामकेन केनचिज्जर्मनदेशीयेन मुम्बईप्रदेशीयसंस्कृताध्ययनरीतिपर्यवेक्षकेण मुद्रितमस्ति।

अस्मदालोच्य पुस्तके तु ब्राह्मणस्यास्य केवलं वाक्यारम्भकपदानि दृश्यन्ते।

No. 81. ऐतरेय ब्राह्मणम् (भाष्यसहितम्)। Aitareya Bráhmaṇam (with commentary). Substance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 186. Lines, 8 on a page. Extent, 4,600 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1936. Appearance, new. Prose. Incorrect. Fourth and fifth Panchikas complete.

The text of the fourth and fifth Panchikás of the Aitareya Bráhmaṇa, together with the commentary of Sáyanácharya. This work has been edited and translated by Martin Haug.

Beginning of the text of the fourth Panchika. श्रीगणेशाय नमः। ॐ १ देवा वै प्रथमेनाह्नेन्द्राय वज्रं सममरंस्तं द्वितीयेनाह्ना सिंचंस्तं [?] तृतीये नाह्ना प्रायच्छंस्तं चतुर्थेहन् प्राहरत्तस्माच्चतुर्थे हन् षोलशिनं शंसति।

End of the text of the fifth Panchika. सपय दार्ढ्रवंतस्तुध्वमि- त्यैंद्रो वै यज्ञ इन्द्रो यज्ञस्य देवता संद्रमेव तद्धृद्धीयं करोतींद्राभागा दिंद्रवंतस्तुध्वमित्येवैनां तदाह तदाह ३४।

Colophon. इति पञ्चमपञ्चिकायां पंचमोऽध्याय "विश्वे वै" पंच "गाव" दश 'यद्वा प्रति च प्रेति च' चत्वारि 'यद्वै समानोदर्कं' षट् 'उद्वरा' नव विश्वे वै देवा देवासुरा वै संचत्ये जरमुच्यन्न खलुवै चत्वारि सं।

विवरणम्। ऐतरेय ब्राह्मणस्य चतुर्थ पञ्चम पञ्चिके सायणाचार्यकृतभाष्यसहिते।

No. 82. ऐतरेय ब्राह्मण-भाष्यम्। Aitareya-bráhmaṇa-bhashyam. Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 59. Lines, 11—15 on a page. Extent, 2,200 slokas Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance old, and the writing in parts obliterated (some leaves, evidently of a later date and in a different hand, have replaced the corresponding original ones). Prose. Incomplete. (From the beginning of the third Panchiká of the Bráhmaṇa to the end of the third adhyáya.)

The commentary of Sáyana on the Aitareya Bráhmaṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ याज्ञावंति विदः स्वत्ताच्छावाकस्य वेदानां। यजमान पुनर्जन्म ःवते बाधिदेवतं [?] रथमाध्यमस्य निह्नव प्र उगं शस्त्रं निरूपयितुं प्रस्तौति। यद्वोकथं एसद्व्यत् प्रउगं नव प्रात यैहा नव प्रातर्यहा गटह्नन्तो नवमिःहिंकृयमाने स्तुवते स्तुते सोमे दशमं गटह्नाति हिंकारं इतरासां दशम सो सामेभे" ति। प्रउगाख्यं यच्चस्त्र मस्ति तद्गृहीतं वै ऐंद्रवायवादि ग्रहाणा- मुक्थं तदीय देवता प्रशंसारूपमित्यर्थः।

End. [खण्डितत्वादन्तो नास्ति।]

At fol. 31—a. इति श्री माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मण द्वादशाध्याये चयोदशःखण्डः ।

विषयः । सायणाचार्य्यविरचितं ऐतरेयब्राह्मणस्य भाष्यं (तृतीय पञ्चिका-पूर्व्वार्द्धस्य) ।

विवरणम् । अत्र तृतीय पञ्चिकाया तृतीयाध्यायान्तःसन्दर्भः समाप्तो वर्त्तते ।

No. 83. ऐतरेय ब्राह्मण (द्वितीय पञ्चिका) भाष्यम् । *Aitareya Bráhmana-bhashyam* (second *Panchika*). Substance, country-made paper, 12 × 4¾ inches. *Folia, 105. Lines, 9 on a page. Extent, 3,000 ślokas. Character, Nágara.* Date, ? Appearance, new. Prose. Generally correct. Complete.

The commentary of Sáyanácharya on the second Panchiká of the *Aitareya- Bráhmaṇa. See Mitra's Notices*, No. 1801, vol. v, pp. 116-17.

Beginning. श्रीवेदपुरुषायनमः । ॐ राजक्रयब्राह्मणमुक्तमादौ । बद्धेः प्रणीतिं प्रतिपादि (दयि ?) ता । तथा हविर्धानविवर्त्तनार्थो ऽग्नेय सोमस्य च या ह्यच ऋ: ॥ अथ षष्ठाध्याये ऽग्नीषोमीय पशुर्वक्तव्यः । तत्रादौ यूपंप्रोक्तमाख्यायिका माह ॐ यज्ञेन वै देवा उर्द्धा स्वर्गं लोकमायन् [इत्यादि] ।

End. एवं विद्वानेतन्मयो देवतामयो भवति भवतीति ॥ एतन्मयो वसंत-ग्रीष्मादिविधुदृग्वस्तुमयो भूत्वा तदभिमानी देवतानां भोगं प्राप्नोति । षष्ठाऽध्यायसमाप्त्यर्थः ।

Colophon. इति श्री सायणाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेय-ब्राह्मणे दशमाध्याये नवमः खंडः । समाप्तश्चाध्यायः समाप्तेयं पंचिका ।

तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेत् रक्षेत्शिथिलबंधनात् [?] ।
मूर्खहस्ते न दातव्यं एवं वदति पुस्तकं ॥
रामः रामः श्री—

विवरणम् । सायणाचार्य्यकृतं द्वितीयपञ्चिकाया भाष्यं ।

No. 84. ऐतरेय ब्राह्मण (तृतीय पञ्चिका)-भाष्यम् । Aitareya Bráhmaṇabháshyam (third *Panchiká*). Substance, country-made paper, 10¾ × 4½ inches. Folia, 16. Lines, 14—15 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1669. Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete (commencing towards the end of the 13th adhyáya, so that nearly half of the manuscript at the beginning is wanting).

It appears from the figures on the margin that the manuscript originally formed a portion of a complete copy of the Aitareya Bráhmaṇabháshya.

End. सा विराट् दशिनी तद्विराजि यज्ञं दशिन्यां प्रतिष्ठापयन्ति प्रतिष्ठापयन्तीति । दशसंख्यायुक्ता सती विराट् छंदः संपद्यते दशाक्षराविराडितिश्रुत्यन्तरात् तत्तेन दशसंप्रयोगेन दशिन्यां दशसंख्योपेतायां विराजि यज्ञं ऋत्विजः प्रतिष्ठापयन्ति । अस्मासोध्यायपरिसमाप्त्यर्थं ।

Colophon. इति श्री महाराजाधिरा(ज) परमेश्वर वैदिकमार्ग प्रवर्तकवीरबुक्कधुरन्धरस्य [?] सायणाचार्यकृतौ माधवीये वेदार्थ प्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणभाष्ये पञ्चदशाध्याये षष्ठः खंडः ॥ समाप्तेयं तृतीयपंचिका । शुभमस्तु । संवत् १६६९ भाद्रपद शुक्ल दशम्यां भौमे लिखितं ॥

विवरणम् । सायणाचार्यकृतं तृतीयपञ्चिकाया भाष्यम् ।

No. 85. ऐतरेय-ब्राह्मण (चतुर्थ पञ्चिका)-भाष्यम् । Aitareya Bráhmaṇabhashyam (fourth *Panchiká*) Substance, country-made paper, 11¾ × 5 inches. Folia, 62 Lines, 10 on a page. Extent, 1,600 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, new Prose Correct Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । संस्थितीनां वाग्यमश्चर्त्विजो च यागादेवोदेवीकानां विशेषतः । संश्लोक्यस्य श्रोत्रमन्त्रमन्त्रिः मन्त्राख्याहुः भक्तियां होत्रकाणां ॥ ज्योतिष्टोमभेद उक्थः समापितः अथ षोडशीउच्यते तद्विषयं (') संसनं विधत्ते देवावै प्रथमेनाह्नेन्द्राय वज्रं समभरंस्तं द्वितीयेनाह्ना सिंचंस्तं तृतीयेनाह्ना प्रायच्छंस्तं चतुर्थेहन्प्राह रेतस्माच्चतुर्थेहन्षोडशिनं शंसतीति

End. यज्ञेन वर्धत जातवेदसमिति जातवेदस्यं तृचन्द्वितीये इति द्वितीयस्याह्नोरूपम् [अक्रोपम्] इति । जातवेदोदेवताकत्वं तृचस्यामिंगं चावधिम्रष्टं । अस्मासोध्यायपरिसमाप्त्यर्थः ॥

Colophon. इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे पंचविंशाध्याये चतुर्थः खण्डः । समाप्तचतुर्थं (?) पञ्चिका ॥

विवरणम् । सायणाचार्यकृतं चतुर्थपञ्चिकाया भाष्यम् ।

No. 86. ऐतरेय ब्राह्मण (पञ्चम पञ्चिका)-भाष्यम् । Aitareya Bráhmana-bháshyam (fifth *Panchiká*). Substance, country-made paper, 12¼×5 inches. Folia, 51. Lines, 10 on a page. Extent, 2,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old (*the margins of some of the leaves are worm-eaten*). Prose. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

मित्रान्याहुर्देवता सोमसाम
हन्द्रांशकः तस्य तथापि पथो ।
पिदहाकादुत्तरं स्यात् समानं
स्वान् स्वान् लोकान् नि विकीर्यपुरुषः ॥ [१]

सिद्धानि शस्त्राणि षड् व होत्रा
त्यान्येन स्तुत प्रउगे हवाय ।
मरुत्वतीये प्रतिपत्तृचौ च
धाय्याः प्रगाथाय तथैव सूक्तं ॥ [२]

निष्केवल्ये सोमियः प्रव्योनि
कीर्तिः स्थाने स्वसाम प्रगाथः ।
तार्क्ष्यात् सूक्तात् पूर्वमन्ये तु नित्य
स्वात् स्वात् सूक्तात्जात वेदस्य मन्दत् ॥ [३]

हन्दोगानां वैश्वदेवात् पुरस्तात्
दायाद्दीमा हस्सूक्तानि चैव ।
राथन्तरिणं पूर्वमाहुरुत् सामेतरद्वैत्
वैरूप्यादि द्वितीयं स्यात् तीयादिपुनरुक्तमात् ॥ [४]

चर्षेद्रपुर्णो निहवः प्रगाथो
धाय्याम तस्यं च समानमस्ते ।
स्वात् स्वान् तथा जातवेदस्य मध्यं
हन्दोम [?] चाद्यं चाद्यन्तीयः ॥ [५]

अथ द्वादशाहांतर्गतस्य नवरात्रस्य तृतीयमहर्निरूपयति ।

"ॐ विश्वे [?] वै देवा देवता तृतीय महर्वहंति सप्तदश स्तोमो वैरूपं साम जगती छंद" इति ।

End. ब्राह्मणा प्रयुक्तस्यानुज्ञान मंत्रस्याभिप्रायं दर्शयति । "सयदाहेंद्रवंत स्तुध्वमित्यैंद्रो वै यज्ञ इंद्रो यज्ञस्य देवता सद्रूप मेव तदुद्गीथं करोतींद्रान्मागादिंद्र वंतः स्तुध्वमित्येवैनां तदाह तदाहे" ति । सम्यगेंद्रवंत स्तुध्वमिति यद्वाक्यमाह । तस्याभिप्राय उच्यते । यज्ञः सोम याग ऐन्द्रो वै इन्द्र वै इन्द्र संबंध एव इन्द्रोहि तस्य यज्ञस्य देवता अतः तदुद्गीतं सामगैः क्रियमाणं [?] मुद्गाणं सेंद्रमिंद्रसहितमेव करोति इंद्रमुद्गीतं इंद्रान्मागान्माप गच्छतु । तस्मात् हे उद्गातारो यूयमिंद्रवन्त इंद्रविषय तात् पर्थव त. एवं भूत्वा स्तुध्व मित्यनेनैव प्रकारेणेनानुदगाद्नुप्रति मद्वातद्वाक्यमाह । अथ्यासोध्यायपरिसमाप्त्यर्थः ।

Colophon. इति श्री सायणाचार्य्य विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे पञ्चविंशेध्याये नवमः खंडः ॥ समाप्तश्चाध्यायः समाप्तेयं पञ्चमपञ्चिका ।

विवरणम् । ऐतरेयब्राह्मणस्य पञ्चमपञ्चिकायाः सायणकृतभाष्यम् ।

No. 87. ऐतरेयब्राह्मण (षष्ठ पञ्चिका) भाष्यम् । Aitareya Bráhmana-bháshyam (sixth *Panchiká*). Substance, country-made paper, 11¾ × 5 inches. Folia, 66. Lines, 11—13 on a page. Extent, 2,300 ślokas Character, Nágara. Date, ? Appearance, old Prose. Correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अथाग्निहोत्रं पयस प्रशंसा
तद्दोहनापत्तिविनिष्कृतिश्च ।
तस्य प्रशंसाप्युदिते च होमो
मर्यादिको व्याहृतयोप्यधीताः ॥ [१] ॥

अथाथः कर्त्तव्यविधानेन यावत्सुद्ंडविशः ।
अथाग्निहोत्रे कर्त्तव्यं विधातुमुपाख्यानमाह ॥

"देवा ह वै सर्व्वचरौ सत्रं निषेदुस्तेह पाप्मानमाप जघ्निरे तान् शीवाधाहुंदः काद्रवेयः सर्पर्षिरपि मंत्रकृद्देवा वै वीडीचाकृता तां वीडं करवाणेय पाप्मापहनियश्च इति तिजततेत्पुत्तुरियां ह स्म स मर्ध्यंदिने मर्ध्यंदिन एवोपेदासर्पात्पावदेमिन्नीमीति।"

End. कामोव न लम्भे तित्यामंकाह ॥ "ऐन्द्री व्रषाकपिः सर्व्वाणि छंदांसैतशप्रलापस्सत्र सकाम उपाग्नो य ऐन्द्रे आगतेश्येदमेंद्रा वार्हस्पत्यं सूक्तमैंद्रा वार्हस्पत्या परिधानीया तस्मात्र संयंसे १ प्रसंयंसे १ दिति॥" ब्राह्मणार्थमिणार्मसितव्यो सोयं व्रषाकपिः साय मैंद्रः ऐतशप्रलापश्च सर्वच्छंदः स्थानीयः तथा सति प्रसंहिहायेत्यादिके इंद्र देवताके जगतीच्छंदके (?) यः कामोस्ति सकामस्तत्र व्रषाकपौ ऐतशप्रलापे च प्राप्तो भवति अथ अपि चेदं स्वदृत्तं इत्यादिकं सूक्तमैंद्रा वार्हस्पत्यांतिमा परिधानीय ऐंद्रा वार्हस्पत्या तत्रोभयदेवद्वनिमित्तः काम उपाप्तो भवति॥ तस्मात् कारणात् प्राकृतमन्त्र संभूय न संयसेत्। अध्यायसोध्याय समाप्तयर्थः॥ इति त्रिंशेऽध्याये दशमः खण्डः॥

Colophon. इति श्रीसायणाचार्य्यकृतौ माधवीये वेदार्थ प्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे त्रिंशोध्यायः समाप्ता षष्टपंचिका॥

विवरणम्। ऐतरेयब्राह्मणस्य षष्ठपंचिकायाः सायणाचार्य्यकृतं भाष्यम्।

No. 88. ऐतरेय ब्राह्मण (सप्तम पञ्चिका) भाष्यम्। Aitareya Bráhmaṇabháshyam (seventh *Panchiká*). Substance, country-made paper, 11 × 4¾ inches. Folia, 67. Lines, 9—11 on a page. Extent, 1,700 slokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ वर्णितं यागजातं तु होतृहोतकगोचरं। पशोरपस्तीयस्य विभागस्त्वथ कथ्यते॥ आश्वलायनः शंसितो धर्म्यं पृथ माह। सुता + + कविरधिरूढमघा एव सुधांमाः कर्म्मसः परिवापः पुरोडाशः पयस्येति। तेषां यथात् कामयेरस्तद्दुपब्रुपस्ययेयुरिति। प्राणधारणाय यथा। पर्य्यायेति तथा हरिः प्रियस्याधिकेन संपादनगुणत्पुष्कलं।

End. नराशंसमच्चं पुनरपि फलकथनेन प्रशंसति । "आदित्य इव ह व श्रियां प्रतिष्ठित श्रृणु (?) ति सर्व्वाभ्यो दिग्भ्यो बलिमावहन्त्यप्रं ह्यास्य राष्ट्रमव्ययं भवति य एवमेतत् भर्चं भक्षयति क्षत्रियो यजमानो यजमान इति ॥ पूर्व्ववद्व्याख्येयम् । अध्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थः ॥

Colophon. इति माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे पञ्चविंशे ध्यायेऽष्टमः खंडः । समाप्तः ॥ इति सप्तमपंचिका समाप्ता ॥

विवरणम् । ऐतरेयब्राह्मणस्य सप्तमपञ्चिकायाः सायणकृतं भाष्यम् ।

No. 89. ऐतरेय ब्राह्मण (अष्टम पञ्चिका) भाष्यम् । Aitareya Bráhmana-bháshyam (eighth *Panchiká*). Substance, country-made paper, 11 × 4¾ inches. Folia, 32 (of which fols 12 and 13 are wanting; fols. 16—25 are in a different hand and less closely written). Lines, 11—16 on a page. Extent, 1,200 ślokas Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Incomplete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । फलाख्यचमसो भक्षो राज्ञो यज्ञे प्रकीर्त्तितः । उच्यते राजयज्ञे ऽस्मिन् विशेषस्तोत्रशस्त्रयोः ॥ तदेतत् प्रतिजानीते "अथातस्तुतशस्त्रयोरेवेति ।" अथ राज्ञो यज्ञे विशेषकथनानन्तरं सत (?) स्तुतशस्त्रयोर्विशेषो जिज्ञासित. । अतः कारणात्तयोरेव विशेष उच्यत इति शेषः । तं विशेषं वक्तुमादौ विशेषरहितमंशं दर्शयति । "ऐकाह्निकं प्रातःसवनमैकाह्निकं तृतीयसवनमेते वै शान्तिक्ॢप्ते प्रतिष्ठिते सवने यदैकाह्निके शान्त्यै क्ॢप्त्यै प्रतिष्ठित्या अप्रच्युत्या" इति ।

End. एवं व्रतमाचरतः फलं दर्शयति ॥ "अपि ह यद्यथायसद्दूर्वा द्विषन् भवति क्षिप्रं हैवैनं स्तृणुते स्तृणुत" इति ॥ अस्य राज्ञोव्रह्माद्विषन् शत्रुर्यद्यसमूर्द्धं पापायवद्वदशिरस्को भवति । अतिप्रबल इत्यर्थः । तथाप्ययं कर्म्मविशेषः शीघ्रमेवैनं शत्रु स्तृणुते हिनस्ति [हिनस्ति ?] ॥ अभ्यासोध्यायः [?] समाप्त्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजस्तुतपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकवीरबुक्क-धुरंधरस्य सायणाचार्यकृतौ माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेय ब्राह्मण-भाष्ये चत्वारिंशे पंचमः खंडः ॥

विवरणम् । ऐतरेयब्राह्मणस्य अष्टमपञ्चिकायाः सायणकृतं भाष्यम् ।

No. 90. ऐतरेयआरण्यकभाष्यम्। Aitareya Áranyaka Bháshyam. Substance, country made paper, 9 × 4 inches. Folia, 61. Lines, 15 on a page on an average. Extent, 46 syllables in a line. Character, Nágara. Date, ? (A date, Samvat 1730, is given in the second part, at the end of the commentary on the fifth chapter) Appearance old, the second part looking older. Prose. Correct. Complete so far as it goes, but incomplete taken as a whole, the manuscript in question containing two chapters only, viz., the commentary on the second and fifth chapters of the original work.

Portions of the commentary on Aitareya Áraṇyaka by Sáyaṇa.

Beginning. First part (*commentary on the second chapter*). श्रीगणेशाय नमः, श्रीसरस्वत्यै नमः ॐ ।

यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थं महेश्वरं ॥
प्रथमारण्यके कर्ममहाव्रतमुदीरितं ।
समन्तरारण्यस्य सचस्य शेषः पूर्णो ऽन तावता ॥
तदीया विकृतिः सर्वा प्रोक्तैवेति मनीषया ।
कर्मकाण्डं समाप्याथ वेदोज्ञानं विवक्षति ॥
आरण्यकं द्वितीयं यत् तृतीयं च तदात्मकम् ।
ज्ञानकाण्डं ततः सोपनिषदित्यभिधीयते ॥

End. पूर्वसाधनकाले शिष्याचार्ययोः पालनं प्रार्थितमित्यर्थः। इदानीं फलकालेऽपि प्रार्थ्यते। शिष्यस्याऽविद्यातत्कार्यनिवृत्तिः फलं। आचार्यस्य तादृशशिष्यदर्शनेन विद्यासंप्रदायप्रवृत्तिप्रयुक्त परितोषः फलं। अनेन मन्त्रपाठेन विघ्नोपशमः। पुरा विद्या प्रतिबन्धका विघ्नाः परिह्रियन्ते। विद्योत्पत्तेरूर्द्ध्वं असम्भावना विपरीतभावनोत्पादका विघ्नाः परिह्रियन्ते। अवसुवक्तारमित्यभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थो द्वितीयाऽरण्यकसमाप्त्यर्थश्च।

Colophon. इति द्वितीयारण्यकस्य सप्तमाध्याये प्रथमः खण्डः। १।

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् ।
पुमर्थांश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ १ ॥

इति श्रीविद्यातीर्थमुनीश्वरापराऽवतारस्य वैदिकमार्गप्रवर्तकस्य श्रीवीरबुक्कमहाराजस्याज्ञापालकेन सायणामात्येन विरचिते वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयकाण्डे द्वितीयारण्यके सप्तमोऽध्यायः ॥ समाप्तं द्वितीयारण्यकं ॥ श्रीरामलिंगार्पणमस्तु ॥

Beginning. Second part (commentary on the fifth chapter). ॥ श्रीगणपतयेनमः ॥ ॥ श्रीविश्वेश्वरायनमः ॥ ॥ वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतकृत्याः स्युः तं नमामि गजाननं ॥ ॥ यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत्। निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥ ऐतरेय ब्राह्मणेऽस्ति काण्डमारण्यकाभिदं (धं ?) महाव्रतप्रयोगोऽस्मिन्पञ्चमारण्यकोदितः त्रिविध महाव्रताख्यं कर्म एकाहरूपं सत्रावयवरूपं चेति। तस्य त्रिविधस्याऽपि श्रौतं प्रयोगं वक्तुमुपक्रमते । महाव्रतस्य पञ्चविंशतिसामिधेन्य इति । ननु प्रथमारण्यके अथ महाव्रतमिंद्रो वै-वृत्रंहत्वे त्यादिना महाव्रतप्रयोगोऽभिहितः । पञ्चमेऽपि तस्यैव विधाने पुनरुक्तिः स्यादयं दोषः । सूत्रब्राह्मणेन तयोर्विभेदात् पञ्चमारण्यकस्याऽपिप्रोक्तं सूत्रं, प्रथममारण्यकं त्वपौरुषेयं ब्राह्मणम्।

End. सर्वे वेदा यत्पदमामनन्ति विहंत्यनेन परमात्मानमिति व्युत्पत्त्या वेदशब्दोऽपि तत्प्रतिपादकमेव मं घमाचष्टे, अत कृत्स्नवेदस्य परमात्म नामत्वेनात्यंतरहस्यमंत्ररूपत्वाद्बहुविधनियमपुरःसरमध्ययनमुक्तं य. पुमानेतस्याध्यायवाक्यं सर्वमेवमुक्तं नाम्न परमात्मनामेति वेदं विदित्वा नियमेनैवाधीयते स पुमानधीतवेदमुखेन परमात्मानं विदित्वा स्वस्य ब्रह्मत्वावारकाज्ञाननिवृत्त्या स ब्रह्म भवति। वाक्यार्थस्त्र तृतीयाध्यायसमाप्त्यर्थः । पञ्चमारण्यक समाप्त्यर्थः । कृत्स्नारण्यककांडसमाप्त्यर्थश्च ॥ वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन्। पुमर्थांश्चतुरोदेयाद्विद्यातीर्थ महेश्वर. ॥।

Colophon. इति श्रीमहाराजपरमेश्वरश्रीमद्वैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्क भूपालसाम्राज्यधुरंधुरेण (धरेण ?) सायणमात्येन कृते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयोपनिषत् पञ्चमारण्यककांडः समाप्तः ॥ ॥ शुभमस्तु । संवत् १०६० समये श्रावणकृष्णद्वितीयायां समाप्तं ९, ॥ श्रीकाशीनाथप्रसादसिद्धये लिखितमिदम् । इदं पुस्तकं पञ्चमारण्यभाष्यं गदाधरदीक्षितपुत्रशिवदीक्षितस्य समाप्तं ?

विवरणम् । उक्तमेवैतत् यद्वेदानां प्रतिशाखं ब्राह्मणा भिद्यन्ते, कानिचिदारण्यकान्यपि । आरण्यकं नाम कश्चिद्वेदभागः, अरण्ये अध्ययनादेव तदारण्यकमित्युदाह्रियते । ऐतरेयारण्यकम्, तैत्तिरीयारण्यकम् बृहदारण्यकमित्यादय आरण्

कभेदास्सन्ति। ऐतरेयारण्यकं नामैतरेय ब्राह्मणस्य परिशिष्टांशविशेषः। अस्य पञ्चाध्यायास्सन्ति। तत्र प्रथमतृतीयपञ्चमाध्यायेषु महाव्रताभिधयज्ञस्य विधिनियमादयस्सन्ति। द्वितीयचतुर्थयोरध्याययोस्तु ईश्वरतत्त्वं व्याख्यातम्। द्वितीयाध्यायस्य प्रथमादारभ्य चतुर्थकाण्डावधिकोग्रन्थभाग ऐतरेयोपनिषदित्याख्यायते। ऐतरेयारण्यकं ब्यासियाटिकसोसाइटि समित्या मुद्रितमस्ति। अस्मदालोच्यं पुस्तकं तु ऐतरेयारण्यकस्य द्वितीयपञ्चमाध्यययोः सायणकृतं भाष्यमात्रम्।

No. 91. ऐतरेयारण्यकभाष्यम्—द्वितीयारण्यकम्। Aitareya A'ranyaka Bháshyam, Dwitíyáranyakam. Substance, country-made paper, 9 × 5 inches. Folia, 21. Lines, 12—15 on a page. Extent, 26—30 syllables in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete, so far as it goes.

A portion of the commentary on Aitareya A'ranyaka from the fourth to the seventh book of the second chapter (Dwitíya Aranyaka) by Sáyanácharya.

Beginning. श्रीगणाधिपतयेनमः। अन्यमथायवयेष प्राणविद्यामुपचिता तावता ब्रह्मविद्यायां पुरुषस्य मुख्याधिकारः सम्पन्नः।

End. वियोगस्येदृग्मक (?) संभावनाविपरीतभावनोत्पादकाविघ्नाः परिह्रियन्ते। अथवा तत्कारमित्यभ्यासोऽध्याय समाप्त्यर्थः। ह ह—

Colophon. इति द्वितीयारण्यकसमाप्त्यर्थं। ह ह शुभं भवतु च च च।

विवरणम्। सायणाचार्यविरचितं द्वितीयारण्यकग्रन्थस्य चतुर्थाध्यायादारभ्य सप्तमाध्यायपर्यन्तस्य भाष्यं।

No. 92. ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम्। Aitareyopnishadbháshyam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 74. Lines, 14 on a page. Syllables, 33 in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance, almost new. Prose. Correct. Incomplete: first four folia wanting.

A commentary by Sankara on Aitareyopanishad.

Beginning. सामान्यं किंचित् वक्तव्यमित्याहास्ति चौकयेन पृथिव्याः सामान्यं ततोऽस्यापि यथा इदं सर्वं स्थावरं जङ्गमं चोचिष्ट (छ?) वृश्यते यदिदं किंच यत् किंचेद मतोऽस्याकार मकार भोज्ञौ (ग?) ऋचिया एवयस्य च सामान्यां &c.

End. अथानन्दं वासितविशेषस्य सम्यक्सम्यग्वासिनोः य आत्मं मिथ्या- मिति तथापि प्रवक्ता रमिथ्यदैव नित्या प्राप्तिः । तथा च अथर्वं मीवानं विद्यात्तुं स्वाम्रे धाविने तपस्विने वेतनैस्येयं आचार्या विदाश्रवक्षरो (क्षारो ?) मन्यन्ते दुर्वचनेत्यविशेषोपनिपत् समाप्तिप्रदर्शनार्थं ॥ इ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ मैत्रितीयपनिपद् विवरणं समाप्तम् ॥ ॐ तत्सत् । श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ श्रीकालभैरवार्पणमस्तु ॥ इ ॥ इ ॥ इ ॥ इ ॥ इ ॥ इ ॥ इ ॥ इ ॥ इ ॥

विवरणम् । शङ्कराचार्यकृतं ऐतरेयोपनिषद्भाष्यं ।

No. 93. ऐतरेयोपनिषद्भाष्यटीका । Aitareyopanishad-bhâshyatîkâ. Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 48. Lines, 16—20 on a page. Extent, syllables 8—43 in a line. Character, Nâgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete, containing the fourth, fifth, sixth, and seventh chapters only.

A gloss on Sankara's commentary on Aitareyopanishad by Ânandajnâna, containing the original text and Sankara's commentary. It begins with the fourth chapter; the first three are wanting.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ आत्मा वार इत्यादिना केवलात्मविद्यारंभ- स्यावसरं वक्तुं वृत्तं कीर्त्तयति परिसमाप्तमिति तत्परिसमाप्तिः कथं गम्यत इत्याशङ्क्याह श्रेयेति ।

End. पुनरप्यवतु मामित्यचाप्राप्तिः फले विषयापूर्वं साधनकाले शिष्या- चार्ययोः पालनं प्रार्थितमिदानीं फलकालेति प्रार्थ्यते शिष्यस्य- विद्यातत्कार्यनिवृत्तिफलमाचार्यस्य तु तादृश शिष्यदर्शनेन विदा संप्रदाय (न ?) प्रवृत्तिप्रयुक्तपरितोषः फलमननमन्त्रपाठेन विदो- त्पत्तेः पुरा विद्याप्रतिबंधका विघ्नाः परिह्रियते विद्योत्पत्तेरू- र्द्ध्वं मसंभावनाविपरीतभावनोत्पादका विघ्नाः परिह्रियंते अवतु- वक्तारमित्यभ्यासोऽध्यायपरिसमाप्त्यर्थः । द्वितीयारण्यकपरिसमा- प्त्यर्थश्च ॥

Colophon. इति श्रीसप्तमाध्यायस्य दीपिका सम्पूर्णा ।

विवरणम् । श्रीमदानन्दज्ञानकृतदीपिकाख्यटीकान्वितशंकरभाष्यसंकलितश्रुतैतरेयो- पनिषद्ग्रन्थस्य चतुर्थाध्यायादारभ्य सप्तमाध्यायपर्यन्तोऽंशविशेषः ।

No. 94. शतपथब्राह्मण हविर्यज्ञ काण्डम्। Satapathabráhmaṇa Haviryajna kándam. Substance, country-made paper, 7¾ × 3½ inches. Folia, 241. Lines, 5—8 on a page Extent, 2,400 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1511. Appearance, old (folia 51—70 comparatively new and in a different hand). Prose. Generally correct. Complete.

The first káṇda or book of the Satapatha Bráhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, pp. 58-59, Nos. 141 and 142

Beginning. श्रीयजुर्वेदाय नमः। हरि ॐम् व्रतमुपैष्यन् अंतरेण आहवनीयञ्च गार्हपत्यं च प्राङ्तिष्ठ' नापउपस्पृशति तद्यदपउपस्पृशत्यमेध्यो वै पुरुषोयदनृतं वदति।

End. पुनर्मानुषो भवति तस्मादिदमहं यएवास्मि। स। अथो त्येतं व्रतं विसृजति॥ २१। ब्राह्मणं ४॥ सप्तमः पाठिका(प्रपाठकः ?) समाप्तः।

Colophon. Unintelligible.

विवरणम्। शतपथ ब्राह्मणं नाम यजुर्वेदीयब्राह्मणग्रन्थविशेषः। अत्र यजुर्वेदोक्तानां यज्ञानां सविस्तरमालोचनं कृतम्। अस्य शतमध्यायास्सन्ति, शताध्यायसम्पन्नत्वादेवास्य शतपथेति नामधेयमिति तर्क्यते। ते चाध्याया वक्ष्यमाणचतुर्दशखण्डानामन्तर्निविष्टाः। काण्डानि च तानि (१) हविर्यज्ञकाण्डम्, (२) एकपदिकाकाण्डम्, (३) अध्वरकाण्डम्, (४) ग्रहकाण्डम्, (५) सवकाण्डम्, (६) उखासम्भरणकाण्डम्, (७) हस्तिघटशतनामकाण्डम्, (८) चितिकाण्डम्, (९) सञ्चितिकाण्डम्, (१०) अग्निरहस्यकाण्डम्, (११) अष्टाध्यायिकाण्डम्, (१२) मध्यमकाण्डम्, (१३) अश्वमेधकाण्डम्, (१४) आरण्यककाण्डम्,। बृहदारण्यकं नामाऽरण्यकस्यैवांशविशेषो वर्त्तते। काण्डे चैकैकस्मिन् तत्तन्नामप्रसिद्धस्य यज्ञविशेषस्यैवालोचनं कृतम्।

शतपथब्राह्मणञ्च द्विविधं वर्त्तते एकं माध्यन्दिन शाखाऽनुगतमपरञ्च कण्वशाखाऽनुगतम्, अस्मदालोच्यं पुस्तकं माध्यन्दिनीयं वर्त्तते, एतच्च जर्म्मनि देशे मुद्रितमस्ति।

No. 95. शतपथब्राह्मण हविर्यज्ञ काण्डम्। Satapathabráhmaṇa Haviryajna kándam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 100. (Folia 1—18 and 102—110 are comparatively new and in a different hand. The folia following 18 are marked from 29 upwards, so that the original first 28 folia appear to have been replaced by the new 18). Lines, 6—7 on a page. Letters, 20—24 in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Correct. Incomplete (coming down to Káṇdiká 2, Bráhmaṇa 4, Prapáthaka 3).

The first káṇda or book of the Satapatha Bráhmaṇa.

Beginning. ॐ नमो श्रीयजुर्व्वेदाय। ब्रतमुपैष्यन् अंतरेणाहवनीयं च गार्हपत्यं च प्राङ्तिष्ठन् अपस्पृशति। तद्यदपउपस्पृशत्यमेध्यो वै पुरुषो यदनृतं वदति।

End. अथास्मा प्राणो भूत्वा बिभर्त्ति तस्मादेवाह भारतेति अथार्षेयं प्रवृणीते ऋषिभ्यश्चै वै।

विवरणन्नूतपूर्व्वमेव। खण्डितमेवेदं पुस्तकम्।

No. 96. शतपथब्राह्मण हविर्यज्ञ काण्डम्। Satapathabráhmana Haviryajna kándam Substance, country-made paper, 7¾ × 3½ inches. Folia, 93 Lines, 8—9 on a page Letters, 32 in a line. Character, Nágara Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Correct. Incomplete (coming down to Kándiká 22, Bráhmaṇa 2, Prapáthaka 6).

Beginning. ॐ नमो विघ्नराजाय श्रीयजुर्व्वेदाय नमः ब्रतमुपैष्यन्, अंतरेणाहवनीयं च गार्हपत्यं चेत्यादि।

End. तस्मादाह बृहस्पतये ब्रह्माण इति तेन यज्ञमव तेन यज्ञपतिं तेन मामवेति नाह तिरोहितमिवास्ति। २१। मनोजूतिर्जुषतामाज्यस्येति।

विवरणमन्नूतपूर्व्वमेव। खण्डितमिदं पुस्तकम्।

No. 97. शतपथ ब्राह्मण हविर्यज्ञ काण्डम्। Satapathabráhmana Haviryajna kándam Substance, country-made paper, 8¾ × 4 inches. Folia, 284 (of which folia 1—118 are wanting) Lines, 5 on a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten Generally correct. Incomplete.

Beginning. समेत देवेभ्य निवेदयत्ययं महावीर्य्यो यो यज्ञं प्रापादिति तस्मादार्षेयं प्रवृणीते।

End. पुनर्ब्भानुयो भवति तस्मादिदमस्य एवाग्नि सोऽग्नीत्येव अग्निं विहृयति। २१। ब्राह्मणं ३ सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः कण्डिका सैख्या। ११४।

Colophon. इति हविर्यज्ञं नाम प्रथमं काण्डं समाप्तमिति। कंडिका सैख्या ५३८। ब्राह्मणं १०९। होम विधिः

विवरणमन्नपूर्व्वमेव। खण्डितमिदं पुस्तकम्।

No. 98. शतपथब्राह्मणे हविर्यज्ञकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Haviryajna káṇdam. Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 53 (of which 1 and 2 are comparatively new and in a different hand). Lines, 12 on a page. Extent, 2,400 ślokas Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose Correct and complete.

No. 99. शतपथब्राह्मणएकपदिकाकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Ekapadikáṇdam. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 151. Lines, 6 on a page. Extent, about 1,600 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1686. *Appearance, old. Prose. Correct. Complete.*

The second káṇda or book of the Satapatha Bráhmaṇa. It is also called the Tattwarahasya káṇda, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 59, Nos. 143-44.

Beginning. ॐ नमः श्रीभवानीकुवेरेश्वराय नमः। स यद्वाऽएतु य एतं संभरति एतमेॅहुमप्यात् संभारत एव यथाग्नेर्य्यं तं एतस्ततः संभरति तद्यमे तवदु विनमेतत समर्दयति। इत्यादि।

End. परमञ्च व खलु स स्थानं परमां गतिं गच्छतीति।८। ब्राह्मणं। ५। पञ्चमः प्रपाठकः समाप्तः। कंडिका संख्या १०४।

Colophon. एत्येकपदा नाम द्वितीयं काण्डं समाप्तम्। ॥ ३ ॥ एवं कांडब्राह्मणानि संख्या ५२४।३। १ ६। एवं कांड कंडिका संख्या। मत ५३० क। य। मसि संवत १६८६।

विवरणम्। माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे एकपदिका नाम द्वितीयं कांडम्। चस्य तत्त्वरहस्येति नामान्तरम्।

No. 100. शतपथब्राह्मण एकपदिकाकाण्डम्। Satápathabráhmaṇa Ekapadikakáṇdam. Substance. *country-made paper*, 7 × 3½ inches. Folia, 109. Lines, 8 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1658. Appearance, old; *some leaves torn and decayed. Correct. Complete.*

Beginning. ॐ नमोगणेशाय। स यद्वा एतयेतुम संभरति। तत्संभार-षाठ संभारत एव यथाप्रेन्वं तं एतस्ततः सं भरति। इत्यादि।

End. Not intelligible.

विवरणंपूर्वमेव।

No. 101. शतपथब्राह्मण एकपदिकाकाण्डम् । Satapathabrahmaṇa Ekapadikákáṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 34 (of which 1, 8, and 28 are wanting). Lines, 12 on a page. Extent, 50 letters in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1689. Appearance, old. Prose. Correct and complete.

Beginning. कुरीयं च सदेतस्मैतावत्यै प्रजायादाय करोषण्ठ शं मरति । इ । अथ शुकंराः शं भरति । इत्यादि ।

End. श परमेवस्थानं परमां गतिं गच्छतीति । पञ्चमः प्रपाठकः समाप्तः कंडिका संख्या । १०४ । एवं काण्डे कुंडिका संख्या । ४१९ । ब्राह्मणानि पंच १४ ।

Colophon. एकपदीनाम द्वितीयकाण्डम् । संवत् १६८९ वर्षे पौषवदि ० रवौ

No. 102. शतपथब्राह्मण अध्वरकाण्डम् । Satapathabráhmana Adhwarakándam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 13—14 on a page. Extent, 200 slokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The third kánda or book of the Satapatha Bráhmana, treating of *adhwara* or sacrifices. Noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Notices*, Nos. 145-46.

Beginning. ॐ नमो श्रीगणेशाय देवयजनं, जोषयंतो सयदेव वीर्यं पृष्ठ रुताः जोषयेत्यद्व्यह्लभेर्नामिश्रुयोतित्यादि ।

End. प्राणी इवा । अष्टोपाठ्यः । सप्तमप्रपाठकः समाप्तः सर्व्वं कुण्डिका संख्या १८९ । ब्राह्मणानि २४ ।

Colophon. इत्यध्वरकाण्डं समाप्तम् । सर्व्वस्मिन् काण्डे कंडिका संख्या ८१८ संवत् शुभवदि ४ रवौ वासरे लिखितं (?) सं (?) शुभं भवतु ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीय शतपथब्राह्मणे अध्वरोनाम तृतीयं काण्डम् ।

No. 103. शतपथब्राह्मण अध्वरकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Adhwarakándam. Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 164. Lines, 7 on a page. Letters, 28 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1673. Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete (the last or 25th Bráhmana is wanting).

Beginning. श्रीसरस्वतीनायकाय नमः। गणपतये नमः। देवसुजनं प्रोपयंते। तद्देव ग्रीयेषु आसप्रोपयेरथदन्यद्भूमें नीभिश्रयीता इत्यादि।

End. ग्रोपाये वा इमा प्रजाः प्रजायंते तदेनमेतयै ग्रोपा याग्रवोशोतुः प्रजनयति तृष्णाद्वीत्वमसम् ॥१४॥ ब्राह्मणं ५ सप्तमः ब्राह्मण प्रपाठकः समाप्तः कंडिका ब्राह्मण ४० कंडिका सर्व संख्या ८४९ ।

Colophon. श्रीभवानीशंकराभ्यां नमः। संवत् ११०१ वर्षे आश्विनकृष्णद्वितीयारविवासरे लिखितं समाप्तम्। वोरा मुकुंददत्ततनवोजश्वंत सुतवोः सुखदेव पठनार्थं लिखापितं परोपकारार्थं च यद्गुणमावाक्षम विभमादा यदार्थ दीनं लिखितं मयाऽत्र। तत्सर्वं मार्यैः परिशोधनीयं कोपमकुर्यात् खलुलेखकस्य। श्रीकालभैरवाय नमः। शुभमस्तु।

विवरणंपूर्वपूर्ववमेव।

No. 104. शतपथब्राह्मण गृहकाण्डम्। Satapathabráhmana Grahakándam. Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 93. Lines, 8 on a page. Extent, letters 30 in a line. Character, Nágara. Date, 1657 Samvat. Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

The fourth kánda or book of the Satapatha Bráhmana, treating of the Charu sacrifices, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 61, No. 148.

Beginning. ।ॐ। ॐनमः सरस्वत्यै। ॐ प्राणोहवा अस्योपांशुग्र। व्यान उपांशुग्र सवन उदानाग्र * * * तर्याम। अथ यस्मादुपांशु ग्र्नाम। अथ शर्विनामगृहः।

End. अथ गृहपतिः सुब्रह्मण्यायामाकयेद्वा गृहपतिर्ब्रूयात् प्रथगुहैव वै सुब्रह्मण्यामाकयंति गृहपतिरेव सुब्रह्मण्यामाकयेद्य वा गृहपति न यात्तफिन सतुपदवमिद समिध्ये श्यादधाति। ८५। ब्राह्मणं।

Colpphon. पंचमः प्रपाठकः समाप्तः। कंडिका संख्या १२६ एवं कांड कंडिका संख्या ४७९ प्रपाठकः संवत् १६५७ वर्षे पौष वदेव दशमि रवौ कृष्णा. श्री * * * वास्तव्य (?) नागरज्ञातीयः चाणपठनार्थं शुभं भवतु। छ। छ। यादृशं पुस्तके दृष्ट्वा) तादृशं लपीत (?)

* यदी (?) यथ (?) मद्यधं (?) वा ममदोषो न दोयती। मैशाहचे-
जणाद्रचेद्रचेमयस (?) मंधनात् परश्चगता (?) रंधेदेव
पुस्तोकाः (?)। कि चि। कि। चि। चि कि चि कि चि कि।

विवरणम्। माध्यन्दिनीय शतपथे ब्राह्मणे षष्ठीनाम चतुर्थं काण्डम्।

No. 105. शतपथब्राह्मण(चरु) गृहकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Grahakándam. (Also entitled in some manuscripts Charugrahakáṇḍam) Substance, country-made yellow paper, 8¾ × 3¾ inches. Folia, 134 (of which 7 folia, viz. 1, 2, 62, 114, 123, 124, and 134, are wanting). Lines, 6 on a page. Extent, 1,500 ślokas. Character, Nágara. Date, Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.*

Beginning. Not intelligible.

End. दूरे चनायचम्बहुहनं यद्वि नचत्र चक्राक८युष न परिप्नुतम्बि।

विवरणम्। माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे षष्ठीनाम चतुर्थं काण्डम्।

No. 106. गृहकाण्डम्। Grahakándam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 39 (of which folia 1, 3, and 15 have been replaced by new ones). Lines, 10—13 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1689. Appearance, very old, worm-eaten, and torn in parts. Prose. Generally correct. Complete

Colophon. इति षष्ठनाम चतुर्थं काण्डं समाप्तं (?) एवं काण्डे कण्डिकसंख्या ६४८। ब्राह्मणानि संख्या १८। संवत् १६८९ वर्षे शुक्लपक्षे शुदि ५ सोमे लिखितं ज्ञातीय नारदीक भण्डारी जादेवसुत महादेवलिखितमिदं पुस्तकं वेदमार्गं शुभं भवतु (तु ?)॥ श्री॥ छ

No 107. शतपथ ब्राह्मणसवकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Savakándam. Substance, country-made paper, 9¼ × 4 inches. Folia, 28. Lines, 13 on a page. Extent, 1,250 ślokas. Character, Nágara Date, Samvat 1690. Appearance, old. Prose. Correct. Complete

The fifth kánda or book of the Śatapatha Bráhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 62, Nos. 150 and 151.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय नमः। देवाश्च वा असुराश्च. उभयप्राजापत्याः पशुविदे तद्वा सुरा अतिमानेनैव कस्मिन्नु वयं जुहुयामेति इत्यादि।

End. तावा एता द्वादश वा त्रयोदश वा दक्षिणा भवन्ति द्वादश वा वै त्रयोदश वा संवत्सरस्य मासाः संवत्सर संमितैषेष्टिस्तस्माद्द्वादश वा त्रयोदश वा दक्षिणा भवंति १८ ब्राह्मणं।

Colophon. चतुर्थप्रपाठकः समाप्तः कण्डिकासवनाम काण्डं पञ्चमं समाप्तम्। संवत् ११९० वर्षे (?) अमीतममासे शुक्ल पक्षे दशम्यां सोमवासरे ज्ञातीयं नारदीकाख्या ठक्कुर महादेवं (?) लिखितं शुभं भवतु।

विवरणम्। माध्यन्दिनीयशतपथ ब्राह्मणे सवनाम पञ्चमं काण्डम्।

No. 108. शतपथब्राह्मण सवकाण्डम्। Satapathabrāhmana Savakāṇḍam. Substance, country-made paper, $8\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 111. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1747. Appearance, old and worm-eaten. Generally correct. Complete.

Beginning. ॐ गणेशाय नमः। देवाश्च वा असुराश्च उभय * * पत्याः पशु पिदे इत्यादि।

End. संवत्सरसंमितैषेष्टिस्तस्माद्द्वादश वा त्रयोदश वा * * * भवंति। १९। ब्राह्मणं। ७। पंचमोऽध्यायः।

Colophon. चतुर्थः * * * समाप्तः। कण्डिकासंख्या। १११। चतुर्दश इद मत्र * * *, श्रीमन्नृ नागवेद ऋषियन्दो (१०१०) वमरोमिति ज्ञायते। विष्णु कृष्णत्रयोदश्यां रवि (रवौ?) च वज जोडया। १। लिखितं (?) लक्ष्मीनारायणेन समाप्तं सवकाण्डियं। कल्याणमस्तु। यदृशं (?)। मग्नपृष्ठकटिग्रीवाबद्धमुष्टिरधोमुखं। कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत्। भग्नाद्रक्षे (?) जलाद्रक्षेत् (?) रक्षेत् शिथिलबन्धनात्। * * * मर्द्धं एवं वदति पुस्तकं। श्रीगुरुनाथार्पणमस्तु लेखकपाठकयोः शुभं। श्रीरस्तु।

रिपुदमनपूर्णमेव।

No. 109. शतपथब्राह्मण उखासम्भरणकाण्डम् । Satapathabráhmana Ukhásambharaṇa-káṇḍam. Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 119. Lines, 6—7. Extent, 32 letters in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old; the first leaf torn. Prose. Correct. Incomplete (coming down to Prapáṭhaka 5, Bráhmaṇa 6, Káṇḍika 8).

The sixth káṇḍa or book of the Satapatha Bráhmaṇa.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । असद्वा इदमग्र आसीत् । तदाहुः किंतद् सदासीदित्यृषयो वावोताग्रे सदासीत्तदाहुः के त ऋषय इति प्राणा वा ऋषय इत्यादि ।

End. सम्वत् सरो गर्भियर्विं तावत्सद्भवति ।१। अथादाय सघ्नः प्रक्षेपनः खाय सोपापत्तिष्ठन् ।

विवरणम् । शतपथ ब्राह्मणउखासम्भरणं नाम षष्ठं काण्डम् ।

No. 110. शतपथब्राह्मण उखासम्भरणकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Ukhásambharaṇa-káṇḍam. Substance, country-made paper, 9⅓ × 3½ inches Folia, 50 Lines, 11—12 on a page. Extent, 1,500 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1820. Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

Beginning. नमो विघ्नघ्न (घ्ने ?) नमः । असद्वा इदमग्र आसीत् । तदाहुः । किं तद् सदासीदित्यृषयो वावोत यं सदासीत्तदाहुरिति ।

End. काश्यपी बालाक्यामाठरी पुत्रः कौत्सीपुत्रात् कौत्सीपुत्रो बौधीपुत्राद्बौधीपुत्र शालंकायनीपुत्राच्छालंकायनीपुत्रो वार्षे गणीपुत्राद्वार्षगणीपुत्रो गौतमीपुत्राज्जयन्तेयेन याज्ञवल्क्येना- ख्यायते । ११ ब्राह्मणं ।

Colophon. पंचमः प्रपाठकः समाप्तः कण्डिकास ख्या । श्रीमत् सम्वत् सर १८२० वर्षे माघमासे कृष्णपक्षे अमावस्यायां तिथौ बुधवासरे लिखित ।

विवरणंयुक्त पूर्ब्बमेव ।

No. 111. शतपथब्राह्मणउखासम्भरणकाण्डम् । Satapathabráhmana Ukhásambharaṇa-káṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 106 (of which 2 folia, viz. 1 and 4, are wanting). Lines, 8 on a page. Extent, letters 25—26 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed, and in parts torn. Correct. Incomplete up to the second book of the fifth Prapáṭhaka.

No. 112. शतपथब्राह्मण हस्तिशत (घट) काण्डम् । Satapathabráhmana Hastiśatakáṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 3¼ inches. Folia, 25. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1690. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The seventh káṇḍa or book of the Satapatha Bráhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 63, Nos. 154 and 155.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः । गार्हपत्यं चेष्यन् पलाशशाखायां व्युद्हति ।

End. प्रजापतेः प्रजापतिर्ब्रह्मणो ब्रह्म स्वयंभू ब्रह्मणे नमः । ८ । ब्राह्मणं । ८ ॥

Colophon. चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः । कण्डिका-संख्या ७१ । एवं काण्डे कण्डिकासंख्या १०८ । ब्राह्मणानि संख्या । ११ । सम्वत् १६९० आषाढ सुदि ६ गुरुवासरे लिखितं (?) । शुभं भवतु । श्री । ह । श्रीः ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे हस्ति (शत) घट नामसप्तम काण्डम् ।

No. 113. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Chitikáṇḍam. Substance, country-made paper, 9¾ × 4½ inches. Folia, 63. Lines, 8—10 on a page. Extent, 1,350 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, and the writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

The eighth káṇḍa or book of the Satapatha Bráhmana, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 64, Nos. 156, 157, and 158.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ आपस्त उपदधाति । आपो वै आपस्तः

End. तस्मादिमे प्राणा उपरिष्टादसंचना ।११।१९। ब्राह्मणं ॥ ५ ॥

Colophon. चतुर्थप्रपाठकः समाप्तः ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीय शतपथब्राह्मण चितिनाम अष्टमं काण्डम् ।

No. 114. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Chitikáṇḍam Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 32. Lines, 13 on a page. Extent, 1,300 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance,

old. Prose. Correct. Incomplete (wanting a portion of the 20th and the whole of the 21st káṇḍiká of the last adhyáya).

विवरणमपूर्व्वमेव । खण्डितमिदं पुस्तकम् ।

No. 115. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम् । Satapathabráhmana Chitikándam. Substance, country-made paper, 8 × 3 inches. Folia, 124 (of which four, viz. 40—43 inclusive, are wanting). Lines, 5—7 on a page. Letters, 20 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1557. Appearance, old and decayed; some of the leaves torn. Correct. Incomplete.

The last two folia are of the Sanchitikáṇḍa, which is dated as संवत् १५५१ वर्षेप्रथम भाद्र वा शदि ११ बुधे ।

विवरणमपूर्व्वमेव खण्डितमिदं पुस्तकम् ।

No. 116. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम् । Satapathabráhmana Chitikándam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 35. Lines, 13 on a page. Extent, letters 49—56 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1690. Appearance, old. Correct. Incomplete.

This manuscript is of a miscellaneous nature. The first folium belongs to the Ekapadiká kánda, and the last only to the Chitikáṇḍa, while the remaining ones belong to other káṇḍas.

No. 117. शतपथब्राह्मण सञ्चितिकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Sanchitikáṇḍam. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 57. Lines, 8—12 on a page. Extent, 1,400 slokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1450. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The ninth kánda or book of the Satapatha Bráhmana, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, pp. 64-65, Nos 158 and 159.

ॐ नमोविनायकाय । ॐ अथातः शतरुद्रियं जुहोति । अत्रैष सर्व्वोऽग्निः संस्कृतः स एषोऽत्र रुद्रोदेवता इत्यादि ।

End. तर्हि यजमान उभयेहि समानलोका भवंति दक्षिणास्तु चेवल संवेदितव्य स संवादेनैवर्त्विजो लोका इति । १६ । १०१ । ब्राह्मणं ।

Colophon. चतुर्थप्रपाठक समाप्त । ब्राह्मणं १५ कण्डिका ४०२ । संवत् १४५० वर्षे माघमर (?) मासे शक्ल (?) पक्षे षष्ट्यां (षष्ठ्यां?) बुधो ।

(तियौ ?) भौमे चचेव श्रीश्रीश्रीमालीय द्रवे . . . दनाय (?) पुस्तिकालिखत् (?)।

विवरणम्। माध्यन्दिनीय शतपथब्राह्मणे संचितिर्नाम नवमं काण्डम्।

No. 118. शतपथब्राह्मणसंचितिकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Sanchitikándam. Substance, country-made paper, 9½ × 3¼ inches. Folia, 68. Lines, 7—8 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1462. Appearance, old; the last leaf torn. Correct. Complete.

No. 119. शतपथब्राह्मणसंचितिकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Sanchitikáṇdam. Substance, country-made paper, 8¾ × 3¼ inches. Folia, 26. Lines, 13 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1690. Appearance, old; some leaves torn, and the writing in parts effaced. Correct. Complete.

No. 120. शतपथब्राह्मण अग्निरहस्यकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Agnirahasyakándam. Substance, country-made paper, 7 × 3¼ inches. Folia, 105. Lines, 6—7 on a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The tenth káṇda, or book of the Satapatha Bráhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, Nos 160 and 161, p. 65.

Beginning. ॐ नमः श्रीविनायकाय। ॐ अग्निरेष पुरस्ताच्चीयते। सम्वत्सर अपुरिष्यादित्यादि।

End. प्रजापतेः प्रजापतिर्ब्रह्मणो ब्रह्मस्वयंभू ब्रह्मणे नमः। ८। माध्यन्दिनी। ८ अध्यायः चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः। कण्डिकासंख्या ७४।

Colophon. इत्यग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डं समाप्तं। सम्वत्सरो वै यज्ञः प्रजापतिः। याज्ञिकदेवे कृष्णसुतकरणाकृष्णेण शतपथ (चं) पुरितम् शुभमस्तु।

विवरणम्। माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे अग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डम्।

No. 121. शतपथब्राह्मण अग्निरहस्यकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa *Agnirahasyakáṇdam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia,* 21. Lines, 10—14 on a page. Extent, 800 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1690. Prose. Correct. Incomplete (coming down to the beginning of the fifth kándiká of the first Bráhmaṇa of the fourth Prapáṭhaka).

The tenth káṇda or book of the Satapatha Bráhmana, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, Nos. 160 and 161, p. 65.

विवरणम्। माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे अग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डं श्रीयुक्त डक्टरराजेन्द्रलालमित्रविरचितविकनीर स्चीपुस्तके द्रष्टव्यम्।

No. 122. शतपथब्राह्मण अग्निरहस्य-काण्डम्। Satapathabráhmana Agnirahasya-káṇdam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 93 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 6 on a page. Letters, 28 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1591. Appearance, old and decayed. Correct. Complete (except fol. 1).

No. 123. शतपथब्राह्मण अग्निरहस्यकाण्ड भाष्यम्। Satapathabráhmaṇa Agnirahasya-káṇda Bháshyam. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 78 (of which 17 folia, viz 58, 60—66, 68—76, are wanting). Lines, 10—15 on a page. Extent, 2,000 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1696. Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A commentary on the tenth or Agnirahasya káṇda of the Satapatha Bráhmaṇa by Mádhabácharya (Sáyaṇa). See Mitra's *Bikaner Catalogue*, No. 182, p. 72.

विवरणम्। शतपथब्राह्मणे अग्निरहस्यकाण्डस्य सायणाचार्यविरचितं भाष्यम्। मि वि सूची (१ ७२) द्रष्टव्या।

No. 124. शतपथब्राह्मण अष्टाध्यायिकाण्डम्। Satapathabráhmana Ashtádhyáyi-káṇdam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 98 (of which fol. 35 is wanting). Lines, 5—6 on a page Extent, 1,000 ślokas Character, Nágara. Date, ? Appearance old, and writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete (except fol. 35).

The eleventh káṇda or book of the Sátapatha Bráhmana, noticed in Dr. Mitra's *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii, p. 256, No. 855.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः संवत्सरो वै यज्ञः प्रजापतिः तस्यैतद्द्वारं यदमावास्या चंद्रमाएव द्वारपिधानः।

End. Effaced.

विवरणम्। माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणस्याष्टाध्यायिनामैकादशं काण्डम्।

No. 125. शतपथब्राह्मण अष्टाध्यायिकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Ashṭádhyáyi-káṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 13 on a page. Character, Nágara, Date, Samvat 1690. Appearance, old. Correct. Complete.

Colophon. संवत् १६९० वर्षे श्रावण वदि ९ शनौ लख (?)श्रीपंमातस्थाने ब्राह्मणे ज्ञातीय नारदीयमधारीयादवहतमकादेवर्चयित (लिखितं ?) मिदं वेदमासका (?).

No. 126. शतपथब्राह्मणमध्यमकाण्डम् । Satapathabráhmana Madhyama-káṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1690. Appearance old, and in parts slightly torn. Prose. Correct. Complete.

The twelfth káṇḍa of the Satapatha Bráhmana, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 66, Nos. 164 and 165.

Beginning. ॐ नमः गणेशाय । अयं वै यज्ञो योयं पुवते तमेतुः ईप्सति वै संवत् छ राय द्रीयंते तेषां गृहपतिः प्रथमोदीचते ।

End. श्रौत्रामणिकं यूपमेतौ यूपावभितोभुवतस्मान्विद्वानमधितो बाहू १६ ब्राह्मणम् ४ नवमोऽध्यायः ब्रह्मोदनं पचति चतुर्थकः समाप्तः ११२ ब्राह्मणानि संख्या ९८ ।

Colophon. इति मध्यमकाण्डे कण्डिकासंख्या ४१६ संवत् १६९० वर्षे वैशाख वदि ९ यादौने लखितमिदं (?) वेदमास' धर्म भवतु। कल्याणमस्तु श्रीः छ श्रीः छ श्रीः छ ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीय शतपथ ब्राह्मणे मध्यमं नाम द्वादशं काण्डम् ।

No. 127. शतपथब्राह्मण मध्यमकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Madhyama-káṇḍam. Substance, *country-made paper*, 9¼ × 3 *inches*. *Folia*, 63 (each folium being made up of two leaves pasted together). Lines, 7 on a page. Extent, letters 41 in a line. Character, Nágara. Date, . ? Appearance; old; torn in parts, and the writing in parts effaced. Prose. Correct. Incomplete (adhyáya 6 of the third Prapáṭhaka being wanting).

No. 128. शतपथब्राह्मण मध्यमकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Madhyama-káṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia,

56. Lines, 9 on a page. Extent, letters 31—40 in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance old, and torn in parts. Prose. Incomplete (up to the 13th Bráhmana of the 4th Prapáṭhaka).

No. 129. शतपथब्राह्मणाश्वमेधकाण्डम् । Satapathabráhmana Aśwamedha-káṇḍam. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 128 Lines, 6 on a page. Extent, 1,100 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1648. Appearance old, and the writing in parts effaced. Correct. Complete

The thirteenth káṇḍa of the Satapatha Bráhmana, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 67, Nos. 166 and 167.

Beginning. ॐनम (मः ?) श्रीगणेशाय ब्रह्मौदनं पचति रेत एवतद्दधी यद्ब्राह्मणमुच्छिष्यते तेन नरमन्नामभ्यश्नादनी तु जीवा ।

End. पितृभ्यश्च मर्य्यादां करोत्य संभेदायं तस्मादु हैतज्जीवा अपि तरचन संद्रुष्य'ते । १८ । ब्राह्मणं । चतुर्थ प्रपाठकः समाप्तः, कंडिकासंख्या । १०१ । अश्वमेध नाम त्रयोदशं काण्डं समाप्तम् एवं काण्डे कंडिक संख्या ४६८ ब्राह्मणानि संख्या ४१ देवा (?) छत्रै सव त्रिपेड़ः ।

Colophon. संवत् १६४८ वर्षे वैशाखवदि अष्टमी भौमे लिखितम् पंचाहरि राजस्य शुभमस्तु । छ । न पंचाकाभिधेय लिखितं कल्याणं भूयात् शुभं भवतु । आत्मपठनार्थं तथा परोपकारार्थंच ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीयशतपथ ब्राह्मणस्य अश्वमेधोनाम त्रयोदशं काण्डम् ।

No. 130. शतपथब्राह्मणाश्वमेधकाण्डम् । Satapathabráhmana Aśwamedha-káṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 27 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 10—13 on a page Character, Nágara. Date, Samvat 1690 Appearance, old, some of the leaves, however, are evidently of a later date. The later leaves do not appear to be so correct as the other parts Complete (except the first leaf).

Colophon. संवत १६९० वरषे (?) असाढ(आषाढ ?) वदि १० मनौ लषित (?) शुभं भवतु । कल्याणमस्तु । श्रीः । छ । श्री । छ ।

No. 131. शतपथब्राह्मणे अश्वमेधकाण्डम् । Satapathabráhmana Aśwamedha-káṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches Folia, 61 (of which fol. 59 is wanting, folia 60 and 61, however, are marked as 59 and 60 respectively). Lines, 7—9 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nágara Date, ? Appearance old, decayed, and worm-eaten Correct. Incomplete (coming down to káṇḍiká 1, Bráhmana 4, Prapáṭhaka 4).

Colophon. शुभं सकल्याणम् । याज्ञिकजगदाम्बात्मजया,शिवविद्याम्बात्मज याज्ञिकसर्वाम्बात्मजया,शिवदेवकृष्ण(ण)स विजयकृष्णात्मकलक्ष्म-लक्ष्येन पूरितं शास्त्र श्रीकृष्णस्य पठनार्थं । शिवस देव्यै नमः ।

No. 132. शतपथब्राह्मणारण्यककाण्डम् । Satapathabráhmana Araṇyakakáṇḍam. Substance, country-made paper, 6½ × 3½ inches. Folia, 277. Lines, 6—7 on a page. Extent, 2,400 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1796. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The fourteenth káṇda or book of the Satapatha Bráhmana, called also the Upanishatkáṇda. See Mitra's *Bikaner Catalogue*, pp. 67-68, Nos. 168, 169, and 170.

Beginning. ॐ नमो महागणपतये । न । ॐ देवा ह वै सत्रं निषेदुः । अग्नि रिन्द्रः सोमो मखो विष्णुर्विश्वेदेवा अन्य त्र वाश्विभ्यां ।१।

End. शुक्लानि यजूंषि वाजसनेयेन याज्ञवल्क्येनाख्यायंते । ११ । ब्राह्मणम् ।५। सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः । कण्डिका १०१ । कण्डिका संख्या ४१२ । १ आरण्यकम् ।

Colophon. स्वस्ति श्रीसंवत् १७९८ संवत्सर प्रवर्त्तमाने दक्षिणायनगताद्याने भाद्रपदमासे शुक्लपक्षे द्वितीयासोमवासरे लेखकपठयोः (?)। शुभं भवतु । कल्याणमस्तु श्रीमधुपुरीमध्ये (?) लिखितं याज्ञिक गङ्गाधरगौतमेन स्वयम् । यादृशं लिखितं दृष्ट्वा (दृष्टम्) तादृशं लिखितं मं ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीये शतपथब्राह्मणे आरण्यककाण्डम् नाम चतुर्दशकाण्डम् । इदञ्च काण्डमष्टाध्यायात्मकम् तत्रादिमाध्यायद्वयं कर्म्मकाण्डान्तर्गतमवशिष्टषडाध्यायी च ज्ञानकाण्डान्तर्गता बृहदारण्यकोपनिषदिति प्रसिद्धिः, तथाहि अस्य निपुण्यस्य सदेः सहेतु संसारनिवर्त्तकब्रह्मविद्यार्थं तस्याद्ब्रह्मविद्याप्रतिपादकोऽयम् उपनिषत् । इयञ्च षड् अरण्ये अरण्यमानत्वादारण्यकम् बृहत्वात् परिमाणतो बृहदारण्यकमिति सायणः । अस्मदालोच्य पुस्तके तूपनिषद्भागो नास्ति प्रथमद्वितीयाध्यायौ केवलं वर्त्तेते, तत्र सप्त प्रपाठकाः ११९ कण्डिकाः सन्ति माध्यन्दिनात् प्रतिकण्डिकं पृथगेव ।

No. 133. बृहदारण्यकाण्डम् । Brhadáranya-káṇḍam Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 70 (of which four, viz. 26—29, are wanting) Lines, 11—12 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1690. Appearance, old. Prose Correct. Incomplete.

No. 134. बृहदारण्यकाण्डम् । Brihadáraṇya-káṇḍam. Substance, country-made paper, 7½ × 4 inches. Folia, 121 (of which 36 folia, viz. 1—34 and 74-75, are wanting). Lines, 8 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1666. Appearance, old. Correct. Incomplete.

Colophon. संवत १६६६ वर्षे पौषशुदि ८ द्वितीया रवौ लिखितं भट्ट श्रीश्रीकण्ठसुतम् (?) । जयराम सुतम् (?) श्रीपतिभाट्ट शिवदेव श्रीवत्स लिखितम् ।

No. 135. ब्राह्मणप्रपाठकः । Bráhmaṇa-Prapáṭhakah. Substance, country-made paper, 9¼ ×4½ inches. Folia, 29. Lines, 9 on a page. Extent, letters 36 in a line. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, worm-eaten, and torn in parts, especially the last folium, which is entirely torn. Prose. Generally correct. Incomplete (up to the second Prapáṭhaka).

The sixteenth book of the Satapatha Bráhmana according to the recension current among the followers of the Kánva Sákhá. Noticed by Dr. R. Mitra in *Bikaner Catalogue*, No. 186.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः देवा ह वै सत्रं निषेदुः अग्निरिन्द्रः सोमोमखोविष्णु, विश्वेदेवा अन्यत्रैवाश्विभ्याम् तेषां कुरुक्षेत्रं देवयजनमास। तस्मादाहुः कुरुक्षेत्रं देवानां, देवयजनमिति तस्माद्यत्र च कुरुक्षेत्रस्य निगच्छति तदेवमन्यत इदं देवानां देवयजनमिति तद्धि देवानां देवयजनं ।

End. अथैते द्वौ आयुरेत ज्योतिः प्रविशति एतमहुवा भूते भक्षयति वा तस्य व्रतचर्य्या या इष्टौ १ ब्राह्मणं १ ङ ।

Colophon. द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः । ङ । यशु । १२१ ।

विवरणम् । काण्वशाखीयशतपथब्राह्मणे प्रवर्ग्यकाण्डम् माध्यन्दिनशाखातोऽत्र क्वचित् क्वचित् पाठभेदो वर्त्तते । ते च पाठभेदा वेबर प्रकाशितायां माध्यन्दिनशाखायां सम्यक् प्रदर्शिताः ।

No. 136. बृहदारण्यकोपनिषत् । Brihadáranyaka-Upanishat. Substance, country-made paper, 11¾ × 5 inches Folia, 57. Lines, 9 on a page. Extent, 1,050 ślokas. Character, Nágara Date, ? Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct and complete.

An Upanishad of the white Yajurveda, called also Vájasaneyi Bráhmaṇa Upanishat, edited by Dr. Roër and published in the *Bibliotheca Indica*. See Mitra's *Bikaner Catálogue*, No. 171, pp. 68-69.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॐ नम ब्रह्मणे। ॐ नमो यजुर्वेदाय ॐ उषा वा अश्वमेधस्य शिरः सूर्य्यश्चक्षुर्वातः प्राणोव्यात्तमग्निर्वैश्वानरः संवत्सर आत्माऽश्वस्य मेध्यस्य द्यौः पृष्ठमन्तरिक्षमुदरं पृथिवीपाजस्यं दिशः पार्श्वे अवान्तरदिशः।

End. कावमेयः प्रजापतेः, प्रजापतिर्ब्रह्मणे ब्रह्मस्वयंभुवे ब्रह्मणे नमः ७। प्रथमं ब्राह्मणं अष्टमोऽध्यायः समाप्तिमगमत् ८। ७।

विवरणम्। विस्तृतपूर्व्वंस्य बृहदारण्यकस्योपनिषद्भागः, मन्त्रोऽयं शुक्लयजुर्वेदीय-वाजसनेयिब्राह्मणोपनिषदित्यपरपर्य्यायः।

No. 137. बृहदारण्यकोपनिषत्। Brihadáraṇyakopanishat. Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 72 (of which six, viz. 41—49, are wanting). Lines, 9 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and torn. Correct. Incomplete.

विवरणम् उक्तपूर्व्वमेव।

No. 138. बृहदारण्यक-व्याख्या। Brihadáranyaka-vyákhyá. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 101. Lines, 8—9 on a page. Extent, 2,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A commentary on the Brihádáraṇyaka Bráhmaṇa Upanishat by Vijnána Bhikshu, a famous Hindu ascetic and author of the Sánkhyasára, the Yogavártika, the Sáṅkhya Prabachana Bháshya, and many other philosophical works. This commentary belongs to the series of commentaries on the Vedanta philosophy by the same author called *Álaka* (see page 81 of Manuscript). The manuscript is incomplete, coming down to the beginning of the second Bráhmana of the fourth adhyáya.

Beginning. ॐ नमः नारायणाय नित्यानन्दाय पूर्णाय सदा सर्व्वस्य साक्षिणे। पञ्चविंशतितत्त्वानामात्मने ब्रह्मणे नमः। वेदान्ताब्धौ समावर्त्तो

ध्यायान्तोतिविस्तृतः। बृहदारण्यकव्याख्या—पूर्णाऽहुत्या समाप्यते। यथा वा अथमेत्येवमाद्या वाजसनेयिब्राह्मणोपनिषत् तथा अयमालोको दुर्बोध्याध्यात्मनामायारभ्यते उपनिषच्छब्दश्च विद्या सामान्ये वर्तते। अथातः संहिताया उपनिषदं व्याख्यास्याम इत्यादि प्रयोगबाहुल्यात्।

End. ब्रह्मविद्योः प्राणस्यैवमुपासनायाः फलमाह नास्येति। नास्याप्रचीयते य एवं बलादिदेवं रूपात्वतया ब्रह्म विद्य वेदेत्यर्थः। ब्रह्मविद्योः प्राणस्योपासनान्तरं दर्शयति तदेपेति तत्र च प्राणविषये [एषः]* श्लोको भवति। संविदामेत्यन्तं श्लोकं [पठित्वा]* सर्वपदयोगहृष्टो इति श्रीबृहदारण्यव्याख्यायां विषय समाप्त? श्रीकाशी विश्वेश्वराय नमः।

विवरणम्। विवृतपूर्व्वस्य बृहदारण्यकस्योपनिषद्भागस्य महामहोपाध्याय विश्वानन्दविरचिता व्याख्या। इयं हि आलोकाभिधेयाया वेदान्तदर्शनव्याख्याया अन्तर्गता। पुस्तकेऽस्मिन् चतुर्थाध्यायस्य द्वितीयब्राह्मण प्रथमांशपर्यन्तमन्यभागमात्रस्य व्याख्या वर्त्तते।

No. 139. बृहदारण्यकव्याख्या। Brihadáranyaka-vyákhyá. Substance, foolscap, 15¼ × 5 inches Folia, 65 Lines, 7 on a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, new. Correct Incomplete (coming down to the beginning of the second Bráhmana of the fourth adhyáya The manuscript seems to be a fresh copy of the last, most probably made by some officer of the Sanskrit College).

विवरणमुक्तं पूर्व्वम्।

No. 140. बृहदारण्यकभाष्यम्। Brihadáranyaka Bháshyam Substance, country-made paper, 11¼ × 5 inches Folia, 270 Lines, 11 on a page Character, Nágara. Date, Samvat 1719. Appearance, old and slightly worm eaten Prose. Correct. Complete.

The commentary of Sankaracharya on the Brihadáranyaka Upanishat. Also published in the *Bibliotheca Indica* with the text.

---

* The words within brackets being worn out have been supplied from the MS. in the next number, which was evidently copied from this.

Beginning. ॐ नमोभगवते वासुदेवाय, ॐ नमः परमात्मने नारायणाय । ॐ कृष्णाय वासुदेवाय हरये परमात्मने । प्रणतक्लेशनाशाय गोविन्दाय नमो-नमः । कृष्णाय यादवेन्द्राय ज्ञानमुद्राय योगिने नाथाय रुक्मिणीशाय नमोवेदान्तवेदिने । ॐ रामाय नमः । ॐ नमो श्रीशङ्कराचार्य्येभ्यो नमः* । ॐ नमो ब्रह्मवादिभ्यो ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्तृभ्यो वंशऋषिभ्यो नमो गुरुभ्यः । उषा वा अश्वस्येत्येवमाद्या वाजसनेयिब्राह्मणोपनिषत्तस्या इयमल्पग्रंथा वृत्तिरारभ्यते संसारव्याविवृत्सुभ्यः† संसारहेतुनिवृत्तिसाधन-विद्याप्रतिपत्तये सेयं ब्रह्मविद्योपनिषच्छब्दवाच्या तत्पराणां सहेतोः संसारस्यात्यन्तावसादनादुपनिपूर्व्वस्य सदस्तदर्थत्वात् तादर्थ्याद्ग्रंथोऽप्युप-निषदुच्यते ।

End. इत्याशीत्यनेन तं वा एतमाहुरित्यनेन विधिना जातः पुत्रः पितरं पितामहं वा अतिशेते इति श्रिया यशसा ब्रह्मवर्चसेन परमां निष्ठां प्रापदित्येव स्तुत्योऽर्थो भवतीत्यर्थः । यस्य चैवंविदो ब्राह्मणस्य पुत्रो जायते स चैवं स्तुत्योऽर्थो भवतीत्यध्याहार्य्यम् । षष्ठमस्य चतुर्थं ब्राह्मणम् । षष्ठमस्य पञ्चमं ब्राह्मणमित्युपरिवादः । अथेदानीं समस्त प्रवचनवंशः । स्त्रीप्राधान्यात् गुणवान् पुत्रो भवतीति प्रस्तुतमतः स्त्रीविशे-षणेनैव पुत्रविशेषणादाचार्य्यपरम्परा कीर्त्त्यते । तानीमानि शुक्ला-नीत्यव्याख्यातानि ब्राह्मणेन अथवा यातयामानीमानि यजूंषि तानि शुक्लानि शुद्धानीत्येतत् प्रजापतिमारभ्य यावत्पौतिमाषीपुत्रस्तावदधो-मुखो नियताचार्य्यपर्वक्रमो वंशो ब्रह्मणः प्रवचनाख्यस्य तदेतद्ब्रह्मप्रजा-पतिप्रवन्धपरम्परया गत्वाग्रस्त्वनेकधा विप्रकृतमनाद्यनन्तं स्वयंभूर्ब्रह्मनित्यं तस्मै ब्रह्मणे नमः । नमस्तदनुवर्तिभ्यो गुरुभ्यः । ॐ तत् सत् ।

Colophon इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य श्रीशङ्करभगवतः कृतायां बृहदारण्यकटीकायां षष्ठोऽध्याय-समाप्तः । उपनिषद्भाष्ये षष्ठोऽध्यायः । ॐ तत् सत् । स्वस्ति सम्वत् १७१८ वर्षे प्रथमे चैत्रसुदि १२ शुक्रवारे समाप्तः । आपाद श्रीहडनगरे वाडवनामभगवज्ञातीयपवीवमन्याः सुलिखितं

---

* The whole of the passage from the beginning to शङ्कराचार्य्येभ्यो नमः has evidently been put down by the copyist. It does not belong to the work itself.

† निविवृत्सुभ्यः in Dr. Roer's edition.

करेण लिखितमिदं। सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णायाक्लिष्टकारिणे। नमोवेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे॥१॥ शुभं भवतु। कल्याणं भवतु। विश्वेश्वर तीर्थायी (?)। श्रीरामाय नमः : कृष्णं कमलपत्राक्षं पुण्यश्रवणकीर्तनं। वासुदेवं जगद्योनिं नौमि नारायणं हरिं। श्री। श्री। श्री। श्री। श्री। श्री। ह। योगक्षागत विश्वेश्वर तीर्थीयी (?)। कद्रुपल्लेनिमागे चावीदे (?)

विवरणम्। बृहदारण्यकोपनिषदः श्रीमच्छङ्कराचार्यं कृतं भाष्यम्।

No. 141. बृहदारण्यकभाष्यविवृतिः। Brihadáranyaka Bháshya-bibritih. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 285. Lines, 13—16 on a page. Extent, 13,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Incorrect. Complete.

A gloss on the commentary of Brihadáranyakopanishat, called by the name of *Anandatirtha's Bháshya, by Raghúttama Yati*, a pupil of Raghúbarya.

Beginning. श्रीवेदव्यासाय नमः। श्री (वि) मदानन्दतीर्थभागवतपादाचार्येभ्योनमः। निर्विघ्नमस्तु। लक्ष्मीपक्षि (?) सुखमुखैरविलैर्गुणौघैः पूर्णं व्यपेतनिखिलाघमचिन्त्यशक्तिम्। प्राणादिसर्वजगतीजनि-पूर्वहेतुं मोक्षे (क्षे ?) क हेतुमनिशं प्रणमामि विष्णुम्। निखि-लाद्वैतसिद्धान्तप्राज्ञानविनाशकः। श्रीमदाचार्यसूर्यो यं दद्या-त्सत्प्रकाशनम्।

End. श्रीमदानन्दतीर्थाय कृतसरोजात्ममन्दिरं। इन्दिराराध्यपादाब्जः प्रीयतां पुरुषोत्तमः। प्रौढप्रकाशनार्यं वा न मातमर्थादिदीपतः कृतेयं भाष्यविवृतिः किन्तु मन्दोपकारिणी। बृहदारण्यभाष्यस्य विवृतिर्या कृता मया। तस्यानन्दपुण्यमखिलमवाप्नोतु गुरुर्मम।

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितस्य श्रीमद्बृहदा-रण्यकभाष्यस्य टीकायां श्रीमद्गुर्वर्यपूज्यपादशिष्यरघूत्तमयतिकृतायां परब्रह्मप्रकाशिकायामष्टमोऽध्यायः। श्रीशुभमस्तु। प्रीयतां कमला-पतिः

विवरणम्। आनन्दतीर्थकृतबृहदारण्यकभाष्यस्य रघूत्तमविरचिता टीका।

No. 142 J. बृहदारण्यकोपनिषद्वार्त्तिकम् । Brihadáranyakopanishat-Bártikam. Substance, country-made paper, 18×3¼ inches. Folia, 134 (of which the first is replaced by two new folia, and folia 45, 51, and 108 exist only in parts). Lines, 8 on a page. Extent, 1,048 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, torn in parts, and writing in parts effaced. Verse. Correct. Incomplete (coming down to the 5th Bráhmaṇa of the 4th adhyáya).

A metrical commentary on the Brihadáranyakopanishat, called Bártika. It cannot strictly be called a commentary, as it consists only of explanatory definitions of the various technical terms used in that work.

Beginning. ॐनमः श्रीनृसिंहाय । श्रीगुरुभ्योनमः स्वाविद्याविभवः जगदुद्‌विपुलाद्वैतप्रपञ्चाहितस्वप्रकाशस्थितिर्धी (धी ?) हिताम्ममतयो यं मार्गगोमन्यते । विमार्ग (?) सकलाऽपिधानमननव्यापारदूरस्थितं । वन्दे यन्दितविश्वमव्ययमहः (व्ययहन् ?) महसा तमेकं विभुम् ।

End. Writing effaced.

विवरणम् । वृहदारण्यकोपनिषद्वार्त्तिकम्, श्लोकसम्बद्धम्, अत्र सर्व्वेषामेव तद्ग्रन्थप्रतिपाद्यवस्तूनां परिभाषा वर्त्तन्ते । अत्र श्लोकसंख्या-शतानि दश चैकत्र चत्वारिंशत्‌पाऽष्टकञ्च श्लोकाः सम्बद्धा भाष्येऽस्मिन् संख्याताः संख्ययाऽखिलाः ।

No. 143 J. बृहदारण्यकोपनिषद्वार्त्तिकम् । Brihadáranyakopanishat-Bártikam Substance, country-made paper, 19×3 inches. Folia, 147 according to the mark, but really 136 only. The cause of this difference is that the folia 1—42, having been destroyed, were replaced by 32 folia, which are evidently later and in a different hand. Lines, 8 on a page in the later portion, and 6 in the original. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, writing in parts effaced. Verse. Correct. Incomplete (only from the beginning of the 1st Bráhmaṇa of the 5th adhyáya).

A commentary on the Brihadáranyakopanishat in poetry, called Bártika, by Sureśwara Ácharya. This seems to be the last part of the work described under the last preceding number.

Beginning. ॐनमः श्रीकृष्णाय समाप्तौमधुकाण्डाख्यौ याज्ञवल्कीयकाण्डतः परं प्रयत्नेन श्रुत्या व्याख्यायते स्फुटः । याज्ञवल्कीयमेतत् स्यान्मधुकाण्डादनन्तरम् । काण्डं विचारभूयिष्ठमधुनारभ्यते परम् ।

End. Wri[illegible]

विवरणम्। वृहदारण्यकवार्त्तिकं सुरेश्वराचार्य्यविरचितम्। पुस्तकमिदं पूर्व्वमालोचितस्य पुस्तकस्योत्तरार्द्धं रूपमित्यनुमीयते।

No. 144. बृहदारण्यकानन्दगिरिकृतटीका। Brihadáranyaka Ánanda-Girikrita-tiká. Substance, country-made paper. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent, letters 40—44 in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete (from the beginning of the 5th adhyáya up to the 4th Bráhmaṇa of the same).

A commentary on the Sankara Bháshya of the Brihadáraṇyaka Upanishat, by Ánanda Giri. The whole commentary has been published with Bháshya and text in the *Bibliotheca Indica.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। मधुकाण्डे स्माद्दं कथयन्त्रेति मधुद्वैयं व्याख्यातं सम्प्रति काण्डान्तरारम्भं प्रतिजानीते जनक इति।

End. यथेति परेण पुरुषेण प्रानेन वाधत रोपितैः।

विवरणम्। वृहदारण्यकीयशङ्करभाष्यस्य आनन्दगिरिकृतटीका। खण्डितमिदं पुस्तकं अत्र पञ्चमाध्यायस्य ब्राह्मणचतुष्टयमात्रमस्ति।

No. 145. बृहदारण्यकमिताक्षरा। Brihadáraṇyaka-Mitákshará. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 177 (of which 45 and 150 are missing). *Lines, 13 on a page. Extent, letters 23—30 in a line. Character,* Nágara. Date, ? Appearance, old, torn in parts, and the writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete (except two folia, 45 and 150, which are wanting).

A short commentary on the Brihadáraṇyaka Upanishat, called Mitákshará, by Nityánandaśarmá, a pupil of Purushottama. It is a short explanatory note on the text in simple Sanskrit.

Beginning. ॐ ॐनमः श्रीचीदृष्णाय परमात्मने। गुरुभ्यो नमः। योनंतो-नंतशक्तिःसृजति जगदिदं पालयत्यंतरात्मा संविश्यांते नियौव सब महिमगतः सत्यचित्सुखिरासो। ओऽसुधः सज्जनानां परमहित-तमः पापिनामुग्रशंभिः सोऽस्माकं वाञ्छितानि प्रदिशतु भगवा-नाद्यदः श्रीनृसिंहः।१। यस्य निश्वसितपवित्रपयसः संसेवनादेवमे

रागद्वेषमदाभिधा पञ्चगणा येऽपुः स्म संतापिनः । यत्संसारपरिश्र-
मापहृदयासंमीलत्प्रामोदभाग्वंदे तत् पुरुषोत्तमाश्रमगुरोः पादार-
विंदद्वयं ।१। या काण्वोपनिषत् प्रसिद्धबृहदारण्यश्रुतिः सादरं
तद्भाष्यप्रमुखं विलोक्य विपुला टीका कृता ज्ञानिनां । रम्या तत्
कलनासमर्थमतिभिर्नो चेन्मुमुक्षुभिर्योगिभिः सूक्ष्मं यातुमिताक्षरा पुनरियं
व्याख्या समारभ्यते ।२। उपनिषच्छब्देन तु मुख्यया वृत्त्या
ब्रह्मविद्यैव उपसमीपस्थं प्रत्यगात्मैकत्वं निश्चितं सत् तत्पराणां
सद्धेतु संसव * * *।

End. इदं तु आचार्यपरम्पराकथनं सर्वासु वाजिशाखासु वेदाख्य ब्रह्म-
मूलमारभ्य पाठक्रमेण सांजीवीपुत्रात् सांजीवीपुत्रान्सांजीवि
पुत्रपर्यन्तं समानं । आदिमध्यांते तु कृतमंगलाः ग्रंथा परिचा-
रिणोभवंतीति शिक्षयितुमाह ब्रह्मणे नम इति । इति बृहदारण्यक
व्याख्यायां मिताक्षरायां षष्ठमाध्याये पंचमं ब्राह्मणं । समाप्तम् ।

Colophon. यः सद्भूतिलयस्त्रिकाण्डकषडध्यायप्रभेदस्फुटस्कंधः सत् पदपल्लवा-
लिविलसत्शाखामयब्राह्मणः । ब्रह्मात्मैकफलः सुवाक्यकुसुमो
वंशालवालांबुभाक् संसेव्यः सततं बुधैः स बृहदारण्यकल्पद्रुमः ।
भाष्यवार्त्तिककृतटीकामयमारण्यकोदधिं विमथ्य बुद्धिरत्नेदं
नवनीतं समुद्धृतम् ।२। महतामाशयं बोद्धुमाद्भुतः कः क्षमो
भवेत् । तथापि श्रद्धयाऽस्माभिः सारमेतत् समुद्धृतम् ।३।
यत्पादपद्ममकरन्दरसानभिज्ञा विश्राममाविधिपदादपि संचरंति ।
नाप्नुवंति पशुकर्मरता धनेच्छा तस्मै नृसिंहवपुषे हरये नमस्ते ।४।
एकं यद्बीजमेतज्जनयति सकलं नोपमन्यैर्नसिक्तं न क्लेशं नैव दाह्यं
भवति न च पुन. कालतोयस्य नाशः । यत्सत्तामात्रजीवि चित्सुवन
सततभाति नानारसाद्यस्त्र पायादपायात् सुखकरममलं
श्रीनृसिंहाभिधानम् ।

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य श्रीपुरुषोत्तमाश्रमपूज्यपादशिष्यनित्यानंदाश्रम
विरचितायां मिताक्षरायां षष्ठमोऽध्याय समाप्तः । ॐ संवत् वर्षे श्रावणशुद्ध ११ बुधे
प्रज्ञानाश्रमपूज्यपादशिष्यगोपालाश्रमेनेदं पुस्तकं (?) निकटे लिखितं । ॐ
तत्सत् ब्रह्मार्पणम् भवतु ।

विवरणम् । पुरुषोत्तमाश्रमशिष्यनित्यानन्दाश्रमविरचिता मिताक्षरा नाम बृह-
दारण्यकटीका ।

No. 146. तैत्तिरीयारण्यकम्। Taittiriyáranyakam. Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 19—30 letters in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance, new. Prose. Correct. Incomplete, containing only the second Prapáṭhaka.

The second Prapáṭhaka of the Áranyaka portion of the Taittiríya Bráhmaṇa of the Black Yajurveda. The Áranyaka of the Taittiríya Śákhá is by far the largest of the Áranyakas. It extends altogether to ten Prapáṭhakas, of which the last four are Upanishadas and the first six are Áranyakas. Each of these six books contains from 12 to 42 Anubákas. The whole work, with the Bháshya of Śáyanáchárya on the Áranyaka portion, has been published in the *Bibliotheca Indica.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। हरिः ओम्। नमो ब्रह्मणे नमो ऽस्त्वग्नये नमः नमो वाचे रोमि। ओं शांतिः। ओं सह वै देवानां चासुराणां च यज्ञौ प्रततावास्तां वयं स्वर्गं लोकमेष्यामो वयमेष्याम इति।

End. नमो ब्रह्मणे नमो ऽस्त्वग्नये नमः पृथिव्यै नम ओषधिभ्यः। नमो वाचे नमो वाचस्पतये नमो विष्णवे बृहते करोमि। ओं। शांतिः शांतिः शांतिः।

Colophon. इति तैत्तिरीयारण्यके द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः।

विवरणम्। एवमेवपूर्व्वं वेदानामारण्यनामधेयः कश्चिदंशविशेषोऽस्ति। तत्र यजुर्वेदस्य शाखाद्वयं बृहदारण्यकं तैत्तिरीयारण्यकञ्चेति, तत्र बृहदारण्यकं शुक्ल यजुर्वेदान्तर्गतं तैत्तिरीयारण्यकं कृष्णयजुर्वेदान्तर्गतम्। तैत्तिरीयारण्यके दश प्रपाठकाः सन्ति तत्र प्रथमषट् प्रपाठका आरण्यकेति नाम्ना विश्रुताः, शेषाश्चत्वारोपनिषदाख्याः, प्रत्यारण्यकमनियत संख्याका अनुवाका वर्त्तन्ते। अस्मदालोच्यपुस्तकं द्वितीय प्रपाठकमात्रम् सप्तविंशतिरनुवाकाः। सम्पूर्णं तैत्तिरीयारण्यकं सायणभाष्यसहित मुद्रितमस्ति।

No. 147. तैत्तिरीयोपनिषद् शङ्करभाष्यसहिता। Taittiríyopanishat with Sankarabháshya. Substance, country-made yellow paper, 13 × 5½ inches. Folia, 10. Lines, 8—16 on a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete, containing only the seventh Prapáṭhaka of the original work

The Sikshávalli of Taittiriyopanishat of the Black Yajurveda with the Bhásyá or commentary of Sankaráchárya.

Beginning—Text. ॐ शन्नोमित्रः शंवरुणः शन्नोभवत्वर्यमा शन्न इन्द्रोबृहस्पतिः शन्नो विष्णुरुरुक्रमः ।

End—Text. ब्रह्मावादिषं, ऋतमवादिषं सत्यमवादिषं तन्मामावीत् तद्वक्तारमावीत् आवीन्माम् आवीद्वक्तारं ॐ शान्तिः । शान्तिः । १२ ।

Beginning—Commentary. ॐ यस्मात् जगत्सर्वं यस्मिन्नेव विलीयते येनेदं धार्यते चैव तस्मै ज्ञानात्मने नमः । १ । यैरिमे गुरुभिः पूर्व्वंपदवाक्यप्रमाणतः व्याख्याताः सर्व्ववेदान्तास्तान्नित्यं प्रणतोऽस्म्यहं ॥ २ ॥ तैत्तिरीयकसारस्य मयाचार्य्यप्रसादतः विस्पष्टार्थरुचीनां हि व्याख्येयं संप्रणीयते । ३ । नित्यान्यधिगतानि कर्म्माण्युपात्तदुरितक्षयार्थानि काम्यानि च फलार्थिनां पूर्व्वस्मिन् ग्रंथे इदानीं कर्म्मोपादानहेतुपरिहाराय ब्रह्मविद्या प्रस्तूयते ।

End—Commentary. शन्नोमित्रइत्यादि तविद्याप्राप्त्युपसर्गप्रशमनार्था शान्तिः पठिता इदानीं तु वक्ष्यमाणब्रह्मविद्याप्राप्त्युपसर्गप्रशमनार्था शान्तिः पठ्यते । शन्नोमित्र १२ हरिः ॐ तत्सत् ।

Colophon—Commentary. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य श्रीमद्गोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्य श्रीमच्छङ्करभगवत्पूज्यपादकृतौ तैत्तिरीयशाखान्तर्गतशिक्षावल्लीभाष्यं समाप्तम् ।

विवरणम् । शङ्करभाष्यसहिता, तैत्तिरियोपनिषदः शिक्षावल्ली । तैत्तिरीयारण्यकस्य सप्तमः प्रपाठकः शिक्षावल्लीत्यपरपर्य्यायः । अन्यच्चैतद्गतं ज्ञातव्यं पूर्व्वमुक्तमेव ।

Both the manuscripts are bound together.

No. 148 मन्त्रभाष्यम् । Mantrabháshyam. Substance, country-made paper, 17½ × 5 inches. Folia, 81. Lines, 14—15 on a page. Character Nágara Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten in parts. Prose Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Vájasaneyí Sañhitá by Uvaṭa, son of Bajraṭa and a contemporary of the king Bhōja. The collection comprises the second part only of the tenth chapter. Noticed by

Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts, Bikaner*, pp. 36—43.

Beginning. सिद्धिः श्रीगणेशाय नमः । ब्रह्मणे नमः ॥ हृदयं दक्षिणं चाक्षिमण्डलं चाधिकृत्य यः । चेष्टते तमहं नौमि ऋग्यजुःसामविग्रहम् । आदित्याच्छुक्लवान्यस्तु माध्याः पञ्चदशापराः । तं याज्ञवल्क्यं वन्देऽहं मन्त्रभाष्यप्रसिद्धये ॥ गुरुतस्तु श्रुतं तथैव तथा शतपथश्रुतेः । ऋषीन् वक्ष्यामि मन्त्राणां दैवतं छंदसं च यत् ॥ ऋचो यजूंषि सामानि तथार्थः पदवाक्ययोः श्रुतयश्चात्र याः प्रोक्ताः योऽर्थवादश्च कर्मणः ।

End. तत्सम्बोधनं अभूरसि, अभिभवितासि । एतास्तु च पंचदिशः कपर्द-कोपलक्षिताः कृप्ता भवन्तु प्रथममामन्त्रयते यजमानोऽध्वर्युं । त्वं ब्रह्मासि । सवितासि । सत्यप्रसव इति । ब्रह्मा प्राह । त्वमेव ब्रह्मासि । भवसि । सविता चासि । सत्याभाहुतः द्वितीयं प्रत्याह । मं ब्रह्मा ।

Colophon. *Nothing*

विवरणम् । आनन्दपुरवास्तव्यवज्रटाख्यपुत्रउव्वटनामधेयकृतं यजुर्वेदीयवाज-सनेयीसंहितामन्त्रभाष्यम् । पुस्तकमिदं खण्डितं अत्र द्वितीयाध्यायस्यादितोदश-माध्यायस्य कियदंशोवर्त्तते ।

No. 149. आर्षेयब्राह्मणभाष्यम् । *Arsheya-Bráhmana-bháshyam.* Substance, country-made paper, 8¼ × 4½ inches. Folia, 95 (or rather 94, the first leaf being marked both as 1 and 2, the second leaf 3, and so on). Lines, 9—11 on a page. Extent, 2,400 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The commentary of Sáyana on the *Arsheya Bráhmana* of the Sáma Veda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । वागीशाद्या तत्र अथ सद्गुरुमार्षेयदैवमित्या-दिकमार्षेयब्राह्मणं क्रमप्राप्तं व्याख्यायते । तत्रादौ ब्राह्मणार्थं संग्रहेण प्रदर्शयति । अथ गन्तृयं अधेत्यानन्तर्ये । यश्चिति प्रसिद्धौ । अदमनेन ब्राह्मणेन प्रतिपाद्योऽर्थः । आर्षः अदिग-र्षि [?] । प्रदेशः उपदेशो भवति । कः पुनरसौ तत्राह ।

ऋषीणां नामधेयगोत्रोपधारणं। ऋषीणां नामधेयैः गोत्रैरोप लक्षणमेतत्। ऋषिनामधेयगोत्रच्छन्दोदेवतादिवाचकेन शब्देन साम्नां वाच्यलक्षानमुपधारणं ईदृशार्थो अनेन ब्राह्मणेन प्रतिपाद्यत इत्यर्थः।

End. विष्णु वियामित्रयोः संबंधः माश्वान्तराभिप्रायेण प्रदर्शितः। मह- र्योर्वेत्यभ्यासो ब्राह्मणसमाप्तिद्योतनार्थः [?]।

Colophon. इत्यार्षेयब्राह्मणे प्रथमाध्याये चतुर्थ पर्य्यंणि द्वितीयः खण्डः॥ समाप्त [?] स्वाध्यायः।

इति सायणाचार्य्यविरचिते माधवीये सामवेदार्थप्रकाशे आर्षेयभाष्यं संपूर्णम्। ग्रंथ २१००।

विवरणम्। सामवेदीयार्षेय ब्राह्मणस्य भाष्यं सायणाचार्य्यविरचितम्।

No. 150. आर्षेयब्राह्मणम्। Arsheya-Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 22. Lines, 8 on a page. Extent, 300 slokas Character, Nágara. Date, Samvat 1660. Appearance old, in parts slightly torn and the writing effaced. Prose. Correct Complete.

One of the Bráhmanas of the Sáma Veda, containing notices of the Rishis or authors of the Sáma Veda hymns. See Mitra's *Notices*, No. 1272, Vol. iii, pp. 288—297. The present manuscript is more correct than the one noticed by Dr. Mitra, as will appear from a comparison of its beginning and end, given below, with the corresponding parts of the other given in Dr. Mitra's *Notices*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ नमः सामवेदाय। अथ खल्वयमार्ष- प्रदेशोभवत्यृषीणां नामधेयगोत्रोपधारणां स्वर्ग्यं यशस्यं इदं पुण्यं पुत्रं पशव्यं ब्रह्मवर्चस्यं ॐ स्मार्तमायुष्यं प्राक्प्रातराग्निक मित्याचक्षते तदप्येवमाहुः। य इदमुपधारयत एकैकस्यर्षेर्दिव्यं वर्षसहस्रमतिथिर्भवत्यभिनंदितः प्रतिनंदितोमानितः पूजितस्तत स्वाध्यायफलमुपजीवतीत्ययापि वा ब्राह्मणं भवति योह वा अविदिता- र्षेयच्छन्दोदैवतब्राह्मणेन मन्त्रेण याजयति।

End. आदित्यस्योऽयं नयं तदादित्यातीत्याचक्षत ऐन्द्रो महानाम्नः प्रजापते विष्णो वा विष्णोर्मित्रस्य वासिना मघवा वा महार्षी वा महर्षयो वा।१०।

Colophon. इत्यार्षेयब्राह्मणे तृतीयः प्रपाठकः समाप्तिः (?) । स्वस्ति संवत् १६६० वर्षे भाद्रपदवदि १ शनौ श्रीमालज्ञातीयशोभागोवर्द्धनेन लिखितं ।

विवरणम् । साम्नां ऋषिनिरूपकं ब्राह्मणम् । मि, सूची (सं १०७२, खंड १ २९८ २९१) द्रष्टव्या ।

No. 151. सामविधानब्राह्मणम् । Sámavidhána-Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 31. Lines, 8 on a page. Extent, 450 ślokas. Character, Nágara Date, Samvat 1660. Appearance, old and some leaves torn. Prose. Correct. Complete.

A Bráhmana of the Sáma Veda, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 58, No. 140.

विवरणम् । सामवेदस्यान्यतमं ब्राह्मणम् । श्रीयुक्तराजेन्द्रलालविरचिते विकानीर सूचीपुस्तके (पृ ५८) द्रष्टव्यम् ।

No. 152, सामविधानब्राह्मणम् । Sámavidhana-Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 24 Lines, 9 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1671. Appearance, old; some leaves torn. Correct. Complete.

No. 153. सामविधानब्राह्मणम् । Sámavidhana-Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 9 × 3¾ inches. Folia, 21. Lines, 8—10 on a page. Character, Nágara., Date, Samvat 1655. Appearance, old. Correct. Complete.

No. 154. सामवेदछान्दोग्यब्राह्मणम् । Sámaveda-Chhándogya-Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 106. Lines, 7—8 on a page. Extent, 1,500 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1660. Appearance, old. Prose. Correct. Complete. *

* This manuscript contains the Mantra Bráhmana of the Sámaveda, consisting of two prapáthakas (noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, page 57, No. 139) and the Chhándogya Upanishad, consisting of eight prapáthakas, from the third to the tenth, inclusive.

पुस्तकमिदं सामवेदीयमन्त्रब्राह्मणं तथा छान्दोग्योपनिषच्चेत्युभयात्मकम् तत्र मन्त्रब्राह्मणे प्रपाठकद्वयमस्ति । छान्दोग्योपनिषदि च अष्टौ प्रपाठका वर्त्तन्ते ।

एतं दशप्रपाठकमयं छान्दोग्यब्राह्मणम्। मन्त्रभाष्यविवरणम् श्रीयुक्त राजेन्द्रलाल मित्रविरचितबिकानीरपुस्तके ८० पृष्ठे द्रष्टव्यम् ॥

No. 155. छान्दोग्योपनिषत्। Chhándogya Upanishat. Substance, country-made paper, 10 × 4¾ inches. Folia, 35. Lines, 14—15 on a page Extent, 1,200 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

An Upanishat of the Sámaveda noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, page 86, No. 214.

No. 156. छान्दोग्योपनिषत्। Chhándogyópanishat. Substance, country-made paper, 13¾ × 5½ inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1753. Appearance, new. Correct. Complete.

No. 157. छान्दोग्योपनिषत्। Chhándogyópanishat. Substance, country-made paper, 11½ × 6 inches. Folia, 22. Lines, 16 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1810. Appearance, old; the writing in parts effaced. Correct. Complete.

No. 158. छान्दोग्योपनिषत्। Chhándogyópanishat. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 12—15 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Correct. Incomplete (coming down nearly to the end of the seventh prapáṭhaka).

No. 159. छान्दोग्योपनिषत्। Chhándogyopanishat. Substance, country-made paper, 9¾ × 4½ inches. Folia, 9 (29—37, the first 29 folia are wanting). Lines, 12—16 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Correct. Incomplete (containing the greater part of the seventh prapáthaka and the whole of the eighth).

No. 160. छान्दोग्यभाष्यटीका। Chhándogyabháshyaṭíka Substance, country-made paper, 14 × 5½ inches Folia, 101. Lines, 11 on a page, Extent, 4,400 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1753 Appearance, new. Prose. Correct. Complete.

A gloss by Anandajnána on Sankara's commentary on the Chhándogya-Upanishad.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमः श्रीसदाशिवाय नमः ।
नमो जन्मादिसम्बन्धध्वंसहेतवे ।
हरये परमानन्दवपुषे परमात्मने ॥ १ ॥
नमस्त्र्यन्तसन्दोहसरसीरुहभानवे ।
गुरवे परपक्षौघध्वान्तध्वंसपटीयसे ॥ २ ॥
छान्दोग्यानामुपनिषदिदं व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारश्चिकीर्षित-ग्रन्थपरिसमाप्ति—प्रचयपरिपन्थिदुरितनिबर्हणसिद्ध्यर्थमोंकारोच्चा-रणलक्षणं मङ्गलाचरणं सम्पादयन् व्याचिख्यासितं दर्शयति ॐ मित्येतदिति ।

End. प्रागिति महाप्रलयात् पूर्वं कालोऽस्मितो ब्रह्मलोकादित्यर्थः वियदादिजगत्कारणं आत्मज्ञानतो यतः तदपि नामरूपादिविरहि ब्रह्म निर्भयं ।
नमस्त्र्यन्तसन्दोहसरसीरुहभानवे ।
गुरवे परपक्षौघध्वान्तध्वंसपटीयसे ॥

Colophon. इति श्रीमत् परमहंसपरिव्राजक श्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभग-वदानन्दज्ञानकृतायां छान्दोग्यभाष्यटीकायामष्टमोऽध्यायः समाप्तः ८। संवत् १७५२ । शुभमस्तु ।

विवरणम्। शङ्कराचार्यकृतछान्दोग्योपनिषद्भाष्यस्य आनन्दज्ञानविरचिता टीका ।

No. 161. छान्दोग्योपनिषद्भाष्यटीका । Chhándogyopanishad-bháshya-tiká. Substance, country-made paper, 11 × 7 inches. Folia, 269. Lines, 6—17 on a page. Extent of the tiká portion 10,096 ślokas. Character, Nágara. Date, ? *Appearance*, not much old. *Prose. Correct. Complete.* The whole of the third adhiya is evidently in the handwriting of a different person and is written on paper of a different quality.

A gloss on the work described under the last preceding number by Anandajnána, a pupil of Suddhánanda. The manuscript contains also the text as well as Sankara's commentary, on which the gloss is based.

Beginning श्रीगणाधिपतये नमः। श्रीसरस्वत्यै नमः। नमो ब्रह्मादि सम्बन्धविध्वंसहेतवे। हरये परमानन्दवपुषे परमात्मने ॥ १ ॥ नमस्त्र्यन्तसंदोहसरसीरुहभानवे। गुरवे परपक्षौघध्वान्तध्वंसपटीयसे। छांदोग्यानामुपनिषदिदं व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारश्चिकीर्षित ग्रन्थपरिसमाप्तिप्रचयपरिपन्थिदुरित निवर्हण सिद्धार्थमोंकारोच्चारणं मङ्गलाचरणं संपादयन् व्याख्येयं स्वरूपं दर्शयति। श्रोमित्येदिति।

End. श्रपुनरावृत्तिवाक्यस्यान्यपराणि व्याकरोत्यभिसंपादिनेति प्रागिति महाप्रलयात् पूर्व्वकालीनिखिलोमद्ब्रह्मलोकादित्यर्थः। वियदादि जगज्जातं जातमज्ञानतोयतः। तदस्मि नामरूपादिविरहि ब्रह्म निर्भयं ॥ नमस्त्र्यंतसंदोहसरसीरुहभानवे॥ गुरवे परपक्षौघध्वांत ध्वंस पटीयसे॥

Colophon. इति श्रीमत् परमहंस परिव्राजक श्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगवदानंदज्ञानकृतायां छांदोग्यभाष्यटीकायामष्टमोऽध्यायः समाप्तः। १००६०।

विवरणम्। श्रीमदानन्दज्ञानकृता छांदोग्योपनिषच्छङ्करभाष्यटीका।

No. 162. छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम्। Chhándogyopanishad-bháshyam. Substance, country-made paper, 14 × 5¼ inches. Folia, 95. Lines, 11 on a page Extent, about 4,000 ślokas Character, Nágara Date, Samvat 1753. Appearance, new. Prose. Correct Complete.

A commentary on the Chhándogyopanishat or Upanishad Bráhmana, an Upanishad of the Sámaveda by Sankaráchárya. Noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Sanskrit Manuscripts*, page 81, No. 216. The original text with the commentary, the gloss of Ánandagiri, and an English translation by Dr. R. Mitra, has been published in the *Bibliotheca Indica*.

Beginning. ॐ नमः श्रीकृष्णाय परमात्मने नमः श्रीगुरुभ्योनमः* ॐ मित्येदक्षरमित्याद्याष्टाध्यायी छांदोग्योपनिषत्तस्याः संक्षेपतोर्थजिज्ञासुभ्य ऋजुविवरणमल्पग्रन्थमिदमारभ्यते। सच समस्तं समस्तं कर्म्माधिगतं

---

* The portion up to the श्रीगुरुभ्योनमः of the Beginning does not belong to Sankara's commentary.

प्रायाभादि देवताविज्ञानसहितमर्चिरादिमार्गेण ब्रह्मलोकप्रतिपत्तिकारणं। केवलं च धूमादिमार्गेण चन्द्रलोकप्रतिपत्तिकारणम्।

End. देहान्ते न च पुनरावर्तते शरीरग्रहणाय लोकं (लोक ?) पुनरावृत्तेः प्राप्त्यायाः प्रतिषेधादर्चिरादिना मार्गेण कार्य्यं ब्रह्मलोकं अभिसंपद्य यावद् ब्रह्मलोकस्थितिस्तावत्तत्रैव तिष्ठति, प्राक्ततो नावर्तते पुनरित्यागमनमार्गस्येते गमनादतीन वर्णेत इत्युच्यते इत्यर्चिरादिमार्ग उपनिषद्विद्यापरिसमाप्त्यर्थः ॥ ४ ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य श्रीशंकरभगवतः कृतौ छान्दोग्योपनिषद्भाष्येऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः। शुभमस्तु। संवत् १९१। सर्वे नामप्रयादौ वदौ चतुर्थी समाप्तः। ४। राम राम राम राम।

विवरणम्। श्रीमच्छङ्कराचार्य्यविरचितम् छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम्। इदं हि भाष्यं छान्दोग्योपनिषद्विवरणमिति कथ्यते।

No. 163. छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम्। Chhándogyópanishadbháshyam. Substance, country-made paper, 9¼ × 4¼ inches. Folia, 160. Lines, 12 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old (the writing in parts effaced, and the last three leaves partially destroyed). Correct. Incomplete (wanting a few folia at the end).

No. 164. छान्दोग्योपनिषद्विवरणम्। Chhándogyopanishad-bibaranam. Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 194 (of which folia 32, 41, 78, 80, and 157—89 are wanting). Lines, 12 on a page. Extent, 4,500 slokas. Character, Nágara. Date. ? Appearance, old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Incorrect. Complete.

A commentary on the Chhándogyopanishad of the Sámaveda by Sankara.

Beginning. ॐ गणेशाय नमः। नमः श्रीपरमात्मने पुरुषोत्तमाय। ॐ मित्येतदक्षरमित्यष्टाध्यायी छान्दोग्योपनिषत्‌कः संक्षेपतोऽर्थ जिज्ञासुभ्य ऋजुविवरणमल्पग्रन्थमिदमारभ्यते।

End. The last folium is torn.

विवरणम्। श्रीमच्छंकराचार्य्यैः कृतं छान्दोग्योपनिषद्विवरणम्, खण्डितम्।

No. 165. छान्दोग्यमन्त्रभाष्यम् । Chhándogya-Mantra-Bháshyam. Substance, country-made paper, 16 × 4½ inches. Folia, 56. Lines, 9 on a page. Extent, letters 57 in a line. Character, Bengali. Date, 1753 Saka. Appearance, new. Prose. Correct. Incomplete (up to the end of the third khanda).

A commentary on the Chhándogya Mantras by Gunavishnu. Noticed by Dr. R. Mitra in No. 491, vol. ii, page 283, and No. 1024, vol. iii, page 11.

विवरणम्। छान्दोग्यानामथवा सामवेदिनां विवाहादिसंस्कारोपयोगिनां मन्त्राणां व्याख्यानम्। विषयास्तु क्रमेण यथा प्रथमं सामान्यकाण्डम्, ततोविवाहप्रकरणम्, ततोगर्भाधानम्, ततः पुंसवनम्, ततः सीमन्तोन्नयनम्, ततोजातकर्म, ततोनिष्क्रामणम्, ततोनामकरणम्, ततोऽन्नप्राशनम्, ततोमूर्द्धाभिघ्राणं, एवं क्रमेण प्रथमे काण्डे दशविधसंस्कारोपयोगिनो मन्त्रा व्याख्याताः, द्वितीये काण्डे सन्ध्योपासनाद्युपयोगिनोमन्त्रास्तृतीये तु श्राद्धोपयोगिनोमन्त्राः।

No. 166. सामवेदषड्विंशब्राह्मणम्। Sámaveda-Shadvinsá Bráhmanam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 46. Lines, 8 on a page. Extent, 550 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1600. Appearance, old, and in parts torn and decayed. Prose.

This Bráhmana is a supplement to the Tándya Bráhmana. Sáyana says "that it both treats of such ceremonies as are not contained in the Tándya Bráhmana and also gives points of divergence from the latter. It is chiefly expiatory sacrifices and ceremonies of imprecation that we find in it, as also short, comprehensive general rules. The fifth book (which, with some addition at the end, is also found as a separate Bráhmana under the name of Adbhuta Bráhmana) enumerates untoward occurrences of daily life, omens and portents, along with the rites to be performed to avert their evil consequences."—Weber's *Indian Literature*, page 69 (*English Translation :* Trubner & Co')

Beginning. ॐ नमः सामवे [दाय?] ॥ ॐ ब्रह्म च वा इदमग्रे सुब्रह्म चास्तां। तत. सुब्रह्मोदक्रामदथ ह देवा यज्ञेन ब्रह्मपर्य्यैच्छन्ताविव ब्रह्मादित्यः सुब्रह्म तद्देवा यज्ञस्य सन्धावन्वेच्छन्नेष वै यज्ञस्य सन्धिर्य्यत्रैष उत्करस्तस्मादुत्करे तिष्ठन् सुब्रह्मण्यः सुब्रह्मण्यामाह्वयति सुब्रह्मण्यो ३ ओ सुब्रह्मण्यो ३ ओ सुब्रह्मण्यो ३ ओ मितिविग्रहमिव विराट् ॥

End. सूर्य्याय स्वाहा सर्व्वग्रहाधिपतये स्वाहा किरणपाणये स्वाहा स्वाहे-
श्वराय स्वाहा सर्व्वपापशमनाय स्वाहेति व्याहृतिभिर्हुत्वाऽथ साम-
गायेत्। इति षड्विंशब्राह्मणे पञ्चमः प्रपाठकः समाप्तः।

Colophon. स्वस्ति संवत् १६६० वर्षे श्रावण सु [दि] १० शनौ। अद्येह
श्रीवाराणसीवास्तव्य श्री श्री श्री मालज्ञातीय उमा + वर्द्धनेन
लिखितम् [?]

विवरणम्। ब्राह्मणमेतत् ताण्ड्यब्राह्मणपरिशिष्टरूपं। अस्मिन् ताण्ड्यब्राह्मणानु-
क्तानि कर्म्माणि, उक्तानामपि ये विशेषाः सन्ति। तत्र प्रथमं सुब्रह्मण्यकथनं तच्च
सवनत्रयेऽपि ज्ञेयम्। ततो विश्वरूपागानम्। ततो ब्रह्मकर्त्तव्यं। ततो व्याहृति-
होमादिनैमित्तिकं प्रायश्चित्तं॥ ततः सौम्यचरुविधिः। ततो बहिष्पवमानधर्म्माः।
ततः किञ्चित् प्रकीर्णकम्। ततोऽहीनादुपह्वः। तत आर्त्विज्येषु ऋत्विगादि-
विधानम्। ततो नैमित्तिका होमाः। ततोऽध्वर्युप्रशंसा। ततो देवयजने
विधेयं कर्म्म ततोऽवभृथः। ततः अभिचारसंज्ञका विकृतयः। ततो द्वादशाहस्तुतिः।
अथ श्येनादिविधिः ततो वैश्वदेवसत्रम्।

No. 167. सामवेद षड्विंश ब्राह्मणभाष्यम् (मूलसहितम्)। Sámaveda Shadvinsa bráhmana-bhashyam (*together with the text of the Bráhmana*). Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 35. Lines, 16—22 on a page. Extent, 2,160 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, *new*. *Prose*. *Correct*. *Complete*.

The commentary of Sáyanácharya on the Shaḍvinsá Bráhmana of the Sáma Veda, together with the text of the Bráhmaṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः।

यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत्।
निर्म्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम्॥ १॥
यस्य प्रभावलोकनेन राजरूपं दधद्बुक्कमहीपतिः।
आदिशत् सायणाचार्य्यं वेदार्थस्य प्रकाशने॥ २॥
ये पूर्व्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसंग्रहात्।
कृपालुः सायणाचार्य्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः॥ ३॥
व्याख्यातावृक्यजुर्वेदे। सामवेदेऽपि संहिता।
व्याख्याता ब्राह्मणं पश्च प्रौढमाख्यात्मादरात्॥ ४॥
अथ द्वितीय षड्विंशब्राह्मणम्।
मा [व्या] चिकीर्षति॥

End., नैमित्तिक होमाङ्गत्वेन ब्राह्मणभोजनं दक्षिणां दर्शयति। ब्राह्मणभोजनं होमानन्तरं ब्राह्मणभोजनम् होमानन्तरं ब्राह्मणान् भोजयेदित्यर्थः। अथ तस्मिन् होमे हिरण्यं कनकं गौरश्वं (?) वासो भूमिरिति चैताः दक्षिणाः सुवर्णादिकमृत्विग्भ्यो दद्यादित्यर्थः। अथो एवं सायंहोमानन्तरं अद्भुतादिसूचितो दोषः शाम्यत्येव। एष यथोक्तषष्ठाध्यायप्रतिपादित एष होमः शान्त्यर्थः ऐन्द्राद्यद्भुत-सूचितदुरितशान्त्यर्थः। द्विरुक्तिर्द्विरार्था अध्यायसमाप्ति-द्योतनार्था (?) वा इति षड्विंशेऽद्भुतब्राह्मणे षष्ठाध्यायस्य दशम खण्डः। १०।

Colophon. श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीरबुक्कभूपाल साम्राज्यधुरन्धरेण सायणाचार्य्ये (?) विरचिते माधवीये सामवेदार्थ-प्रकाशे षड्विंशब्राह्मणव्याख्याने-षष्ठोऽध्यायः समाप्तः। शुभं भूयात्।

No. 168. षड्विंशब्राह्मणम्। Shadvinsábráhmanam. Substance, country-made paper, 9½ × 3¾ inches. Folia, 63. Lines, 6—7 on a page. Letters, 24 in a line Character, Nágara. Date, Samvat 1658 Appearance, old. Generally correct. Complete.

No. 169. षड्विंशब्राह्मणम्। Shadvinśa Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 10½ × 4⅝ inches Folia, 28 Lines, 10—12 on a page. Letters, 26 in a line. Character, Nágara Date, ? Appearance, old and decayed Correct. Complete.

No. 170. ताण्ड्य ब्राह्मणम्। Tándya Bráhmanam Substance, country-made paper, 8½ × 4½ inches. Folia, 358. Lines, 7 on a page Extent, 3,600 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1672. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete

The first Brahmana of the Sámaveda, called also the Panchavinsa Bráhmána or the Praudha Bráhmaṇa. Edited with the commentary of Sáyanácharya, by Pandit Ananda Chandra Vedántavágiśa in the *Bibliotheca Indica.* See Mitra's *Bikaner Catalogue*, No. 188, page 74.

विवरणम्। पञ्चविंश ब्राह्मणं तथा प्रौढ ब्राह्मणमित्यपरनामकं सामवेदस्य प्रथमं ब्राह्मणम्। पण्डितवर-श्रीमदानन्दचन्द्रवेदान्तवागीशेन सम्पादितं "एसियाटिक सोसाइटी"नामकसभया प्रकाशितञ्च। मि, बि, सूची (नं १८८ पृ ७४) द्रष्टव्या।

Beginning ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ महस्मे वोचो भर्गोमे वोचो यशोमे वोचस्तोमं मे वोचोभुक्तिं मे वोचः सर्वं मे वोचस्तन्मावतु तन्मा विशतु तेन भुक्षिषं ।

End. सायुज्यं गच्छन्ति च एतदुपयन्ति तरेतद्विद्वमना ... एतेन वै वहजः सर्वास्वृद्धिः... सक...भुवंति य एतदुपयंति ॥ १८ ॥ ॥ ॥ इति ।

Colophon. इति पंचविंशप्रपाठकः ॥ समाप्तः ॥ ॥ स्वस्ति श्री संवत् १६७१ समये भाद्रपदमास ...गुरौ ...आगमालेन लिखापितं पुत्रपौत्रपठनार्थं ।

No. 171. ताण्ड्यब्राह्मणम् । Tándya Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 194 (of which one, *viz*, fol. 11, is wanting). Lines, 10 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1672. Appearance, old and torn. Correct Complete (with the exception of fol. 11).

No. 172. ताण्ड्यब्राह्मणम् । Tándya Bráhmanam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 193 (of which the first seven folia are wanting). Lines, 9–10 on a page Character, Nágara. Date, Samvat 1692. Appearance, old and torn. Correct. Incomplete.

No. 173. ताण्ड्यब्राह्मणम् । Tándya Bráhmanam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 271. Lines, 8 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1660. Appearance, old. Correct. Complete.

No. 174. ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् । Íśávásyópanishadbháshyam. Substance, country-made paper, $10 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11 Lines, 12 on a page. Extent, 23–25 letters in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the Íśá Upanishad of the Vájasaneya Sañhitá of the White Yajurveda, by Śankarácharya. The text has been published in Calcutta, Bombay, and other places, along with the commentary of Sankara and the gloss of Ánandagiri, and repeatedly translated into Hindi, Bengali, and several European languages.

Beginning. श्रीरघुनाथाय नमः । ईशावास्यमित्यादयोमन्त्राः कर्मस्वविनियुक्तास्तेषामकर्मशेषस्यात्मनोयाथात्म्यप्रकाशकत्वात् । याथात्म्यं चात्मनः शुद्धत्वापाप-

विदत्वैकत्वनित्यत्वाशरीरत्वमर्वगतत्वादि वक्ष्यमाणं तच्च कर्म्मणा विरुध्यते इति युक्त एवैषां कर्म्मस्वविनियोगः ।

End. अविद्याप्रभवानुपादानस्य कर्म्मणोऽप्यनुपपत्तिमवोचाम अयमसम्भूत इत्यापेक्षिकममृतं विद्याशब्देन परमात्मविद्याग्रहणे हिरण्मयादिना द्वारमार्गादियाचनमनुपपन्नं स्यात्तस्माद्यथा ...व्याख्यात एवमन्त्राणामर्थ इति उपरम्यते ।

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य शङ्करभगवतः कृतौ वाजसनेयसंहितोपनिषद्भाष्यं सम्पूर्णं समाप्तम् । शुभमस्तु । श्रीः । श्रीः ।

विवरणम् । श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यशङ्कराचार्य्यकृतं ईशावस्योपनिषद्भाष्यम् । ईशोपनिषदि ईशाद्यष्टोपनिषदां प्रथमोपनिषत् वाजसनेयसंहितोपनिषत्त्वन्यतमा । सटीकभाष्यसहितेयं मुद्रिताऽपि लभ्यते ।

No. 175 ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् । Ísávasyopanishadbháshyam. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches Folia, 12. Lines, 7 on a page Character, Nágara. Date ? Appearance, new. Generally correct Complete.

The commentary of Sankara on Ísopanishad.

Beginning ॐ ईशावास्यमित्यादयो मन्त्रा कर्म्मस्वविनियुक्ता तेषामकर्म्मशेषस्यात्मनो याथात्म्यप्रकाशकत्वात् ।

End. विद्याशब्देन परमात्मविद्याग्रहणे हिरण्मयादिना द्वारमार्गयाचनमनुपपन्नं स्यात् तस्माद्यथाव्याभिव्याख्यात एव मन्त्राणामर्थ इत्युपरम्यते ।

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य शङ्करभगवत. कृतौ वाजसनेयिसंहितोपनिषद्भाष्य समाप्तिमगात् ।

विवरणम् । ईशोपनिषदः शङ्करभाष्यम् ।

No 176. सटीकभाष्यसहितकेनोपनिषत् । Satika Bhásyasahita-Kenopanishat. Substance, country-made paper, 13 × 6½ inches. Folia. 20 Lines, 10-18 on a page. Extent of text, 34 slokas Character, Nágara. Date, Samvat 1883. Appearance, old Generally correct. Complete

The Kenopanishad is one of the Upanishads of the Sámaveda, and being under the Talavakára Sákhá of the same, is called also

Talavakáropanishad. It is one of the eight celebrated Upanishadas. The manuscript under notice contains the text with the commentary of Sankara and the gloss of Anandajnána. All these have been published in the *Bibliotheca Indica* and elsewhere.

Beginning of the gloss ॐ श्रीगणेशाय नमः । ॐ यच्छ्रोत्रादेरविज्ञातं चतुर्वागाद्यगोचरं स्वतोऽर्थं परं ब्रह्म नित्यमुक्तं भवामि तत् ॥ १ ॥ केनेषितमित्यादिकां तलवकारशाखोपनिषदं व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारोऽहंप्रत्ययागोचरस्यात्मनः संसारित्वादसंसारिब्रह्मभावस्योपनिषत्प्रतिपाद्यस्यासम्भवाद्विषयत्वाद्व्याख्येयत्वमित्याशङ्क्याहङ्कारस्याविषयः संसारित्वाद्यर्थकं प्रमाणाविषयत्वाद्ब्रह्मत्वप्रतिपादनविरोधासम्भवात् अविषयत्वाद्व्याख्येयत्वं प्रतिजानीते केनेषितमित्यादीति ।

End of the gloss. सगुणविद्यायाः क्रममुक्त्यर्थत्वात् क्रमेण प्राप्यं यत् कैवल्यनिर्गुणविद्याफलं तत् पूर्वोक्तमिहोपसंह्रियते इत्याह यो वेदतामित्यादिना योऽसौ सर्वेश्वरो विष्णुः सर्वात्मा सर्वदर्शनः शुद्धोबोधमयः साक्षात् सोऽहं नित्याभयः प्रभुः ।

Colophon. इति श्रीमच्छङ्करस्य तलवकारोपनिषद्भाष्यटिप्पणं सम्पूर्णम् । सम्वत् १०८३ ।

Beginning of the Bháshya. ॐ श्रीगणेशाय नमः । केनेषितमित्याद्योपनिषत्परब्रह्मविषया वक्तव्येति नवमस्याध्यायस्यारम्भः प्रागेतस्मात् कर्माण्यशेषतः परिसमापितानि समस्तकर्माश्रयभूतस्य च प्राणस्योपासनान्युक्तानि ।

End of the Bháshya. त्रिविष्टपेऽनन्तशब्दः औपचारिकोऽपि स्यादित्यत आह ज्येय इति ज्येये स्वात्मनि सर्वमहत्तरे स्व आत्मनि मुख्य एव प्रतीतिर्न पुनः संसारमापद्यत इत्यभिप्रायः ।

Colophon of the Bháshya. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकस्य श्रीशङ्करभगवत्कृतौ केनोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ।

Beginning of the text. ॐ केनेषितं पतति प्रेषितं मनः केन प्राणः प्रथमः प्रैति युक्तः केनेषितां वाचमिमां वदन्ति चक्षुःश्रोत्रं क उ देवो युनक्ति ।

End of the text. अपहत्य पाप्मानमनन्ते स्वर्गे लोके ज्येये प्रतितिष्ठति प्रतितिष्ठति । इति चतुर्थः खण्डः ।

विवरणम् । सटीकभाष्यसहिता केनोपनिषत् । उपनिषदियं सामवेदीयतलवकारशाखीया

सत्यकामोपनिषदिति च कथ्यते । कठवल्लीकाठकोपनिषदादि द्वितीया । सटीकभाष्यविवेकं पुस्तकमपि वर्तते ।

No. 177. केनोपनिषद्भाष्यम् । Kenopanishadbháshyam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 18. Lines, 10 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Correct Incomplete.

The commentary of Sankara on Kenopanishad.

Beginning. ॐ केनेषितमित्याद्योपनिषत्परब्रह्मविषया वक्तव्येति नवमस्याध्यायस्यारम्भः । प्रागेतस्मात् कर्माण्यशेषतः परिसमापितानि समस्तकर्माश्रयभूतस्य च प्राणस्योपासनान्युक्तानि कर्माङ्गसामविषयाणि चानन्तरं च गायत्रसामविषयं दर्शनं विंशतियुक्तं कार्यम् ।

End. किंतु ब्रह्मविद्या साधुत्वाभिप्रायेण वा वेदैस्तदङ्गैश्च सह पाठेन स्तुतीकरणाय प्रशस्तैव न हि वेदानां त्रिपाठितानां ।

विवरणम् । केनोपनिषदः शङ्करभाष्यम् ।

No 178. सटीकभाष्यसहितकठोपनिषत् । Satika Bháshya-sahita Kathopanishat. Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 23 Lines, 13-18 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1853. Appearance, old · writing effaced, torn, and worm-eaten in parts Prose and poetry. Incorrect Complete

The Kaṭhopanishad of the Atharvaveda with the Bháshya of Sankaráchárya, and a gloss on it by an anonymous writer. The text of the Upanishad with the commentary of Sánkaráchárya, and the gloss of Anandagiri has been printed in the *Bibliotheca Indica*. There are translations of the text in English by the late Rajá Ráma Mohan Ráya, the late Dr. Roer, and Babu Rájanáráyana Bose. A French version by M. Poley, is also extant, as also German and Latin translations. The work was first translated into a European language by Dr. Perron from a Persian version. According to some, the text belongs to the Yajurveda.

Beginning of the gloss ॐ श्रीगणेशाय नमः । धर्माधर्मादिसंसृष्टं कार्यकारणवर्जितं । कालादिभिरनवच्छिन्नं नमः सत्यमगाम्यहं ॥ १ ॥

य. साक्षात्समानन्दो यानन्दो यावदधिकारं याम्यपरेवसंमानोकर्मब्रह्म

कृतानुभवस्सन्ततोभूतयानानानिमित्तदोषैरस्निग्धस्वभाव आचार्यवरप्रदानेन-परब्रह्मात्मैक्यविद्यामुपदिदेश यस्मै चोपदिदेश साध्वीं नमस्कुर्वन्नाचार्यभक्ते विद्याप्राप्त्यङ्गत्वं दर्शयति। ॐ नमोभगवते वैवस्वतायेति।

Beginning of the Bháshya. ॐ श्रीगणेशाय नमः। ॐ नमो भगवते वैवस्वताय मृत्यवे सर्वब्रह्मविद्याचार्याय नचिकेतसे च अथ काठकोपनिषद्वल्लीनां सुखार्थप्रबोधनार्थं मूलग्रन्थवृत्तिरारभ्यते।

Beginning of the text. ॐ श्रीगणेशाय नमः। उशन्ह वै वाजश्रवसः सर्ववेदसन्ददौ तस्य ह नचिकेतानामपुत्र आसतं ह कुमारं सन्तं दक्षिणासु नीयमानासु श्रद्धा विवेश।

End of the text. सह नाववतु सह नौ भुनक्तु सह वीर्यं करवावहै तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहै ॐ शान्तिः, शान्तिः, शान्तिः।

Colophon of the text. इति श्रीकाठकोपनिषदि षष्ठी वल्ली समाप्ता द्वितीयोऽध्यायः।

End of the Bháshya. मा विद्विषावहै शिष्याचार्यावन्योन्यं प्रमादकृताध्ययनाध्यापनदोषनिमित्तद्वेषमा करवावहै इत्यर्थः शान्तिः शान्तिः शान्तिरिति त्रिवचनं सर्वदोषोपशमनार्थमित्युपनिषत् समाप्तार्थः ॥ १० ॥

Colophon of the Bháshya इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ काठभाष्ये द्वितीयाध्याये तृतीयवल्ली समाप्ता सैवेषा।

End of the gloss. एवं शब्दस्य विच्छेदेन सह सम्बन्धः, एवम्वित् एवं विदिति।

Colophon of the gloss. इति श्रीमच्छङ्करस्य काठकोपनिषद्भाष्यटीका समाप्ता ॥ २ ॥ संवत् ८८८।

विवरणम्। अथर्ववेदान्तर्गतकठोपनिषत् सटीकभाष्यसहिता। पुस्तकमिदं शङ्करभाष्यानन्दगिरिटीकासहितं मुद्रितमस्ति। तथाप्यशुद्धौ विविधयूरोपीयभाषासु कृतः। केषाञ्चिन्मते पुस्तकमिदं यजुर्वेदान्तर्भवति।

No. 179. कठभाष्यम्। Kaṭhabháshyam. Substance, country-made paper, 10 x 5 inches. Folia, 21. Lines, 17 on a page. Character, Nágara. Date ?. Appearance, not very old. Prose. Generally correct. Complete.

The commentary of S'ankaráchárya on Kaṭhopanishad.

Beginning. श्रीकठभाष्यप्रारम्भः ॥ ॐ नमो भगवते वैवस्वताय मृत्यवे ब्रह्मविद्याचार्याय नचिकेतसे च । अथ काठकोपनिषद्वल्लीनां सुखार्थप्रबोधनार्थमल्पग्रन्थावृत्तिरारभ्यते ।

End. माविद्विषावहै शिष्याचार्यावन्योन्यं प्रमादकृतान्यायाध्ययनाध्यापनदोषनिमित्तद्वेषं मा करवावहै इत्यर्थः । शान्तिः शान्तिः शान्तिरिति त्रिर्वचनं सर्व्वदोषोपशमनार्थमिति । ॐमित्युपनिषत् समाप्तार्थं ॥ श्री ॥ रामः ॥ छ ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपा(?)शिष्यपरमहंसपरिव्राजकस्य श्रीशङ्करभगवतः कृतौ काठकभाष्ये षष्ठी वल्ली समाप्तः ।
विश्वेश्वरप्रसन्न । ॐ तत् सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ सच्चिदानन्दाय नमः ।

विवरणन्नूतपूर्व्वम् ।

No 180 कठोपनिषद्भाष्यम् । Kaṭhōpanishad Bháshyam Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folia, 21. Lines, 18 on a page Character, Nágara Date, ? Appearance, not very old. Prose. Correct Complete.

A commentary on the above-mentioned work by Sankaráchárya.

No 181 सटीकशङ्करभाष्यसहितगौडपादकारिकासम्वलितमाण्डूक्योपनिषत् । Saṭika S'ankarabháshya-sahita Gaurapádakáriká-sambalita Mándúky-opanishat. Substance, country-made paper, 9 × 6 inches Folia, 34 Lines 9-18 on a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, writing in most parts effaced. Prose and poetry Not correct Incomplete (up to the first Prakarana).

The Mándúkyopanishad, which chiefly treats of the mystic word Onkára, is one of the eight celebrated Upanishadas. It belongs to the Atharvaveda, and is divided into four Prakaranas. The manuscript under notice contains the text, including Gaurapáda's Kárikás, the Bháshya of S'ankaráchárya on it, and a commentary on the Bháshya by Jnánánanda. The whole of the text with Sankarabháshya and the gloss of A'nandagiri has been published in Calcutta and Bombay. Hindi and Bengali transla-

tions of the text are also extant. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. iv, page 79, No. 1482.

Beginning of the commentary. ॐ नमो गणेशाय नमः । ॐ परिपूर्णपरिज्ञानपरितृप्तिमते सते । विष्णवे जिष्णवे तस्मै कृष्णनामभृते नमः ॥१॥ ब्रह्मानन्दपदांभोजं •••• नमस्कुर्वे पुरस्कृतं तत्त्वज्ञानमरन्दयं ॥२॥ गौड़पादीयभाष्यं हि प्रसन्नमिव लक्ष्यते । तदर्थतोतिगम्भीरं व्याकरिष्य स्वशक्तितः ॥३॥ पूर्व्वं यद्यपि विद्वांसो व्याख्यानमिह चक्रिरे । तथापि मन्दबुद्धीनामुपकाराय यत्यते ॥

End of the commentary. ॐकारो यथा व्याख्यातो विदितो येन स परमार्थतत्त्वस्य स्वरूपपरिज्ञानवत्त्वात् जन्मोपचरितसंसारभ्रान्तो न पुरुषार्थसिद्धिमेवं शास्त्रविदोपि तत्त्वज्ञानात् •• पुरुषार्थसिद्धिरित्यभिप्रेत्याह नेतरेति तन्नैवं प्रथवद्वारेण निरुपाधिकमोक्षज्ञानमनुसन्धानस्य पुरुषार्थपरिसमाप्तिर्नेतरेषां बहिर्मुखानामिति स्थितम् ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगवदानन्दज्ञानविरचितायां भाष्यटीकायां प्रथमप्रकरणं समाप्तं ॥ छ ॥

Beginning of the S'ankarabháshya. ॐ श्रीगणेशाय नमः प्रज्ञानांशुप्रतानैः स्थिरचरनिकरव्यापिभिर्व्याप्य लोकान् भुक्त्वा भोगान् स्थविष्ठान् पुनरपि धिषणोद्भासितान् कामजन्यान् । पीत्वा सर्वान् विशेषान् स्वपतिमधुरभुङ्मायया मोचयन्नो मायासंख्यातुरीयं परममृतमजं ब्रह्म यत्तन्नतोऽस्मि ॥

End of the S'ankarabháshya. अमात्रस्तुरीय ॐकारो गीयतेऽनयेति मात्रापरिच्छित्तिः सा अनन्ता यस्य सोऽनन्तमात्रः नैतावत्त्वमस्य परिच्छेत्तुं शक्यते इत्यर्थः, सर्वद्वैतोपशमत्वादेव शिवः ॐकारो यथा व्याख्यातो विदितो येन परमार्थतत्त्वस्य मननान्मुनिः, नेतरो जनः शास्त्रविदपीत्यर्थः ।

Colophon. इति श्री गोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य शङ्करभगवतः कृतावागमशास्त्रविवरणे प्रथमप्रकरणं माण्डूक्यव्याख्यानं समाप्तम् ॥१॥

Beginning of the text. ओमित्येतदक्षरमिद ॐ सर्व्वं तस्योपव्याख्यानं वेदार्थसारसङ्ग्रहभूतमिदं प्रकरणचतुष्टयमोमित्येतदक्षरमित्याद्यारभ्यते ।

End अमात्रोऽनन्तमात्रश्च द्वैतस्योपशमः शिवः । ॐकारो विदितो येन स मुनिर्नेतरो जनः । इति माण्डूक्योपनिषदि प्रथमं प्रकरणम् ।

विवरणम्। माण्डूक्योपनिषद्धि अथर्ववेदोपनिषत्स्वन्यतमा सर्वेशामष्टप्रधानोपनिषदन्तर्गता। अत्र प्रकरणचतुष्टयं वर्त्तते, ओंकारस्यात्र सम्यग् व्याख्यातः, एतन्मर्म समादाय श्रीमता गौड़पादाचार्य्येण काश्चित् कारिका निर्म्मिताः, सा अपीदानीमेतदवयवतया परिगण्यते। अत्र दास्योच्यग्रन्थे गौड़पादकारिकाशङ्करभाष्यज्ञानानन्दकृतटीकासहितं मूलं विद्यते।

No. 182. मुण्डकभाष्यटिप्पणम्। Mundakabháshyatippanam. Substance, country-made paper, 12 x 6½ inches. Folia, 26 Lines, 11-20 on a page. Extent of the commentary, 400 ślokas Character, Nágara. Date, Samvat 1878. Appearance, old, torn in parts Prose. Generally correct. Complete

A gloss on Sankara's commentary on the Mundakopanishad, belonging to the Atharvaveda. Anonymous. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii, page 138, No. 725. The manuscript under notice contains also Sankarabháshya and the text. The text has been already published, and there are translations in several languages.

Beginning of the gloss. ॐ श्री गणेशाय नमः। यदक्षरं परं ब्रह्म विद्यागम्यमितीरितम्। यस्मिन् ज्ञाते भवेद्ज्ञातं सर्वं तत्स्यामसंशयम्॥ ब्रह्मोपनिषदोपनिषदाद्या अथर्ववेदस्य बह्वच उपनिषदः सन्ति, तासां शारीरके अनुपयोगित्वेन व्याचिख्यासितत्वादुद्देश्यत्वादिगुणकधर्मोक्तेरित्याद्यधिकरणोपयोगितया मुण्डकस्य व्याचिख्यासितस्य प्रतीकमाह * * *।

End of the gloss. प्रकृतपरामर्शकाद्वैतच्छब्दादवगम्यते ग्रन्थद्वारेण विद्यायाः प्रकृतत्वसम्भवान्न सर्वेत्र ब्रह्मविद्यासम्प्रदानमिति सूत्रयन्नाह एतां ब्रह्मविद्यां वदेतेति। ९१०४११ श्रा०।

Colophon. इति मुण्डकभाष्यटिप्पणं समाप्तम् सम्व(म्व)त् १८७८।

Beginning of the Bháshya. ॐ गणेशायनमः। ॐ ब्रह्मा देवानामित्याद्याथर्वणोपनिषदस्यास्य विद्यासम्प्रदायकर्तृत्वलक्षणसम्बन्धमादावेवाह स्वयमेव स्तुत्यर्थमेव हि सद्भिः परमपुरुषार्थसाधनत्वेन गुरुणायासेन लब्धेति।

End of the Bháshya. समाप्तब्रह्मविद्या सा येभ्यो ब्रह्मादिभ्यः पारम्पर्य्यक्रमेण सम्प्राप्ता तेभ्योनमः परमऋषिभ्य. परमं ब्रह्मसाक्षाद्दृष्टवन्तो ये ब्रह्मादयोऽवगतवन्तश्च ते परमर्षयस्तेभ्योभूयोपि नमः द्विर्वचनमत्यन्तादरार्थं मुण्डकसमाप्त्यर्थञ्च।

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतावाथर्वणोपनिषद्विवरणं सम्पूर्णम् ।

Beginning of the text. ॐ ब्रह्मा देवानां प्रथमः सम्बभूव ।

End of the text. नैतदचीर्णव्रतोऽधीते नमः परमऋषिभ्यो नमः परमऋषिभ्यः ।

Colophon. इति मुण्डकं समाप्तमों हरिः ।

विवरणम् । सटीकशङ्करभाष्यसहिताथर्ववेदान्तर्गतमुण्डकोपनिषत् । उपनिषदियं ईशाद्यष्टोपनिषदन्तर्निविष्टा त्रिभिर्मुण्डकैर्विभक्ता मुण्डकश्चैकैकं द्वाभ्यां खण्डाभ्यां विभक्तम् । अत्राङ्गिरसभरद्वाजशौनकयोर्ब्रह्मविषयकं प्रश्नोत्तरं वर्त्तते ।

No. 183. माण्डूक्योपनिषद्दीपिका । Mándukyopanishaddípiká. Substance, country-made paper, 4×9 inches. Folia, 6½. Lines, 9 on a page. Character, Nágara. Date ? Appearance old, torn in the margin. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Mánḍukyopanishad by Sánkarácharya.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । ॐ माण्डूक्योपनिषद्व्याख्यां करिष्ये पदचारिणीं । ॐ मात्राभेदप्रबोधादानंदात्मप्रकाशिनी ॥ १ ॥ नामनामिनोर्लोके भेदस्याप्रसिद्धत्वात् प्रस्तुतस्योंकारस्य ब्रह्मनिवर्त्तकत्वात् ।

End. वेद जानाति अंमोंकाररूपानंदात्मप्राप्तेः फलमर्थमिदं ततः श्रुत्या नोक्तंऽथवा संविशत्यात्मनात्मानमितीदं फलवाक्यमस्तु ।

Colophon. इति श्रीमच्छङ्करभगवत्पूज्यपादविरचिता माण्डूक्योपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

विवरणम् । श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचिता माण्डूक्योपनिषद्विवृतिदीपिका नाम ।

No. 184. माण्डूक्योपनिषत् । *Mándukyopanishat Substance, country*-made paper, 6×13 inches. Folia, 28. Lines, 5 on a page, except the last which contains 4 lines only. Character, Nágara. Date ? Appearance, new. Prose. Nearly correct.

The text only.

विवरणमनुक्तपूर्वम् ।

No. 185. कालाग्निरुद्रोपनिषत् । Kálágnirudropanishat. Substance, country-made paper, 5 × 3 inches. Folia, 3 Lines, 8 on a page. Extent, 20 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very much worn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Poetry. Generally correct. Complete.

It treats of the divinity of Mahárudra and the propriety of putting on sectarial marks on the forehead, called *tripundra.*

Beginning श्रीसाम्बशिवाय नमः । भद्रं कर्णेभिः ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः । अथ कालाग्निरुद्रोपनिषत् सम्वर्तकोऽग्निर्ऋषिः अनुष्टुप्छन्दः कालाग्निरुद्रो-देवता श्रीरुद्रस्य प्रीत्यर्थं जपे विनियोगः । अथ कालाग्निरुद्रं भगवन्तं सनत्कुमारः पप्रच्छ ।

End. इत्याह भगवान् कालाग्निरुद्रः यस्त्वेतदधीते सोऽप्येवमेव भविष्यतीति । ॐ सत्यं ॐ तत् सत् इत्युपनिषत् सह नाववतु सहे ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ।

Colophon. इति कालाग्निरुद्रोपनिषत् समाप्तः(प्ता?)। श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु। श्रीरस्तु। श्रीः। विवरणम् । ग्रन्थेऽस्मिन् महारुद्रस्य परमेश्वरत्वं प्रतिपादितम् । त्रिपुण्ड्रादिधारणनियमाय वर्ण्यते ।

No. 186. रामतापनीयभाष्यम् । Ráma Tápaniya Bháshyam. Substance, country-made paper, 13½ × 5 inches Folia, 35. Lines, 9 on a page Character, Nágara Date, Samvat 1878. Appearance, old: torn in the margin. Prose. Correct. Incomplete (containing the Uttarabhága only).

A commentary on Ráma Tápaní (Uttarabhága) by Ánandákhya. Ráma Tápaní is an Upanishad on the divinity of Ráma, and belongs to the Atharvaveda. It is usually divided into two parts, the Púrva and the Uttara. It has been severally published in the *Bibliotheca Indica,* and by Dr. Weber in the *Transactions of the Imperial Academy of Berlin.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणपतये नमः । आत्मवद्यावती रामतापिनीयोप निषन्मध्यमोत्तमाधिकारितारतम्यात् सगुणनिर्गुणोपासना प्रकाशकपूर्वो-त्तरभागाभ्यां प्रवर्तते । तत्र मन्दाधिकारिभिः सगुणोपासनयैव निर्गुणस्योपि थत्वात् पञ्चभिः श्लोकैरादौ सगुणपरतया रामनाम्नो निरुक्तिमाह ।

End. तस्येति तस्य ब्रह्मणः स देवं पश्यतीति देवं श्रीरामं सदात्मनि कृपया अचि-रपि च पश्यति । अमृतत्वमिति मोक्षं गच्छति प्राप्नोति पश्यं दर्शयति ।

No. 189. गोपालतापनी भाष्यसहिता । Gopála Tápaní Bháshya-sahitá. Substance, country-made white paper, 10×6 inches. Folia 31. Lines, 9-11 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1887. Appearance, old, and slighty worm-eaten. Prose and verse. Generally correct. Complete.

An Upanishad of the Atharvaveda on the divinity of Gopála or Krishna, with a commentary by Janárdana and Visveswra. It is indeed extremely difficult to ascertain the real author of the commentary, for the commentary announces itself to have been written by one Janárdana, while in the Colophon we find in plain letters the words Sriman Visveswára Virachitá, (written by Viśveśwara). *Perhaps Janárdana had made some explanatory* notes on the text, and on this basis the Commentary, or Bháshya, of Viśveswara was written.

Beginning of the commentary. ॐ श्री गणेशाय नमः । परमकारुणिकतया समुद्धोपासनकर्मण्यधिकारिजनानर्थनिवृत्तये सच्चिदानन्दस्वरूपं श्रीकृष्णाकृता-ज्ञानये च श्रीगोपालविद्या—मुद्दीपयन्ती तापनी श्रुतिः श्रीकृष्णाख्यविद्यविद्या-सिद्धये सदाचारावबोधनाय विषयगोचरत्वप्रकाशनेन तत् प्रवृत्तिसिद्धये तत् प्रतिपादकपदैर्वितत्प्रवर्तितत्वचयं महत्त्वं प्रकाशयन्ति सच्चिदानन्दरूपायेति ।

Beginning of the text. ॐ सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णायाक्लिष्टकारिणे । नमो वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे ॥

End. दत्त्वा स्तुतिं पुण्यतमां ब्रह्मणे स्वस्वरूपिणे । कर्त्तृत्वं सर्वभूतानां चान्तर्दाने बभूव सः ॥ ब्रह्मणे (?) ब्रह्मपुत्रेभ्यो नारदाय तथोच्चु(?)तं । तथा प्रोक्तन्तु-मास्त्वौँ (?) सत्यं स्वाद्यपान्तिकम् ॥ ४ ॥

Colophon of the text. इत्यथर्वणोपनिषत्सु गोपालतापन्युत्तरभागः समाप्तः ।

End of the commentary. याच्यं स्वस्वेति पदं पूर्वश्लोके योजितं नारदाय इत्यत्र पञ्चम्याः सुपांसुलुगिति सूत्रे डादेशः, याच्यं तथेति पदं यथेन्दर्वा भव समाप-समानसमातनी तदर्थबोधिनी टीका जनार्दनविनिर्मिता ॥ १ ॥ श्रीकृष्णगीतयं श्रीकृष्णो जयति ।

Colophon. इति श्रीमद्विश्वेश्वरविरचितायां (ता?) गोपालतापनीटीका समाप्ता शुभमस्तु । सं १८८७ ।

विवरणम् । टीकासहितार्थर्ववेदीयगोपालतापन्युपनिषत् ।

No. 188. गोपालतापन्युपनिषदुत्तरार्द्धः सटीकः । Gopálatápaní Upanishat-uttarárddhah satíkah. Substance, country-made coloured paper, 11×5 inches. Folia, 21. Lines, 7-16 on a page. Extent of the text, only 121 ślokas. Character, Bengali. Date, Śaka 1751, and 1236 Sála. Appearance, new. Prose and Poetry. Correct. Complete.

An Upanishad to vindicate the divinity of Gopála, or Krishna, as the cowherd-boy. Noticed by Dr. R. Mitra in his Catalogue of Sanskrit Manuscripts, *Bikaner*, page 89, No. 220. The manuscript has also a commentary on the margin by an anonymous writer.

Beginning of the commentary. श्रीराधारमणोजयति । अथ क्लीं कार-दसजद्विश्वमिति प्राह श्रुतेः शिवः लकारात् पृथिवी जाता ककाराज्ज-लसम्भव इत्यादिभिः श्रीमता गौतमेन भगवता स्वीयतन्त्रस्य प्रमाणतया दर्शिता तदिह पूर्व्वतापिनी ।

Beginning of the text. श्रीश्रीराधारमणोजयति । सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णाया-क्लिष्टकारिणे । नमो वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे ॥ ॐ मुनयो ह वै ब्रह्माणमूचुः कः परमो देवः कस्मान्मृत्युर्विभेति कस्य विज्ञानेनाखिलं विज्ञातं भवति किमेदं विश्वं संसरति ।

End of the text. ब्रह्मण ब्रह्मर्षिभ्यो नारदाच श्रुतं तथा । तथा प्रोक्तन्तु गान्धर्वि-नाऽङ्ग सालयान्तिकम् ॥ १२१ ॥ ० ॥ ० ॥

Colophon. इत्याथर्व्वणोपनिषदि श्रीगोपालतापिन्युत्तरभागस्य समाप्तः ॥ ० ॥ श्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ॥ श्रीकृष्णचैतन्यनित्यानन्दौ जयतः ॥ १ ॥ लिपिरियं श्रीलक्ष्मीनारायणदेवशर्म्मणः ॥ ० ॥ शकाब्दाः ॥ १७५१ ॥ सन १२३६ साल ॥

End of the commentary. उपसंहरति इत्येति तदेवं पुण्यतमगोपालतापिनी-रूपां स्तुतिं सर्व्वभूतानां कर्त्तारं दत्त्वा अन्तर्हितवानित्यर्थः ॥ स्वस्वरूप-माविष्टतया विद्यते यस्मिन् तस्मै ॥ ४११० ॥

विवरणम् । गोपालतापन्युपनिषदुत्तरार्द्धः । उपनिषदियं गुर्ज्जरादिदेशप्रसिद्धपराशरकौशा-दिब्राह्मणसम्प्रदायसमुदायप्राप्ताथर्व्ववेदस्य पिप्पलादशाखादिपठिता गोपालतापन्याख्या, तत्-प्रतिपाद्यः श्रीकृष्ण एव । पुस्तकमिदं बाशियाटिकसोसाइटि सभातो मुद्रितमस्ति ।

The Yáska and Gopála Tápaní Upanishads are bound together.

No. 189. गोपालतापनी भाष्यसहिता । Gopála Tápani Bháshya-sahitá. Substance, country-made white paper, 10×6 inches. Folia 31. Lines, 9-11 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1887. Appearance, old, and slighty worm-eaten. Prose and verse. Generally correct. Complete.

An Upanishad of the Atharvaveda on the divinity of Gopála or Krishna, with a commentary by Janárdana and Viśveswra. It is indeed extremely difficult to ascertain the real author of the commentary, for the commentary announces itself to have been written by one Janárdana, while in the Colophon we find in plain letters the words Sriman Visveswára Virachitá, (written by Viśveśwara). Perhaps Janárdana had made some explanatory notes on the text, and on this basis the Commentary, or Bháshya, of Viśveswara was written.

Beginning of the commentary. ॐ श्री गणेशाय नमः । परमकारुणिकतया सगुणोपासनकर्मण्यधिकारिजनानर्थनिवृत्तये सच्चिदानन्दस्वरूपं श्रीकृष्णात्मना- वाप्तये च श्रीगोपालविद्या—मुद्दीपयन्ती तापनी श्रुतिः श्रीकृष्णमविघ्नविद्या- सिद्धये सदाचारावबोधनाय विषयसौलभ्यप्रकाशनेन तत् प्रवृत्तिसिद्धये तत् प्रतिपाद्यपरदेवतप्रणतिलक्षणं मङ्गलं प्रकाशयति सच्चिदानन्दरूपायेति ।

Beginning of the text. ॐ सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णायाक्लिष्टकारिणे । नमो वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे ॥

End. दत्त्वा स्तुतिं पुण्यतमां ब्रह्मणे स्वस्वरूपिणे । कर्त्तृत्वं सर्वभूतानां चान्तर्धाने बभूव सः ॥ ब्रह्मणे (?) ब्रह्मपुत्रेभ्यो नारदाय तथाच्यु(?)तं । तथा प्रोक्तमनु- मात्मभ्यौ (?) गच्छध्वं स्वालयान्निकम् ॥ ४ ॥

Colophon of the text. इत्याथर्वणोपनिषत्सु गोपालतापन्युत्तरभागः समाप्तः ।

End of the commentary. ब्राह्मं महेति पदं पूर्वश्लोके योजितं नारदाय इत्यत्र पञ्चम्याः सर्वासमुमिति सूत्रे कादेशः, ब्राह्म तथेति पदं यथेत्यर्थो भव सन्ताप-सन्तानशान्तनी तदर्थबोधिनी टीका जनार्दनविनिर्मिता ॥ १ ॥ श्रीकृष्णप्रीतये श्रीकृष्णो जयति ।

Colophon. इति श्रीमद्विश्वेश्वरविरचितायां (ता?) गोपालतापनीटीका समाप्ता शुभमस्तु । सं १८८० ।

विवरणम् । टीकासहिताथर्ववेदीयगोपालतापन्युपनिषत् ।

———

शके १७१७ दुन्दुभि नाम संवत्सरे मार्गशि(र्षे)र्ष शुक्लचतुर्दशी सौम्यवासरे तद्दिने सुन्दरीतापनीयस्य (?) समाप्तः । श्रीजगदम्बार्पणमस्तु ।

विवरणम् । अथर्ववेदान्तर्गतसुन्दरीतापन्युपनिषत् त्रिपुरासुन्दरीमाहात्म्यविषयिणी ।

No. 193. संहितोपनिषद्भाष्यम् । Sañhitopanishad-bhâshyam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 129 (of which fol. 127 is wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, torn in parts, and writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Sañhitopanishad, otherwise called Bráhmanopanishad of the Bahvṛichas, by S'ankarácharya. The third Anuváka of the first Prapáṭhaka of the Taittiríya Bráhmaṇa bears the title of Sañhitopanishad.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ एष पन्था इत्याद्या बह्वृचब्राह्मणोपनिषत्, तस्या इदं विवरणं + + + यं सुखावबोधार्थमारभ्यते । उपनिषदित्युपनिपूर्वस्य सदेः क्विबन्तस्य मरणमत्यवसादनार्थस्वरूपमाचक्षते ।

End. तथा प्रवक्तुरप्यस्यैव निग्राणिश्चयाच स्वरूपेणेनाखं विज्ञानं स्यादुदेतेकमाचार्याः प्रवक्तारो मन्यते द्विवचनमशेषोपनिषत्समाप्तिप्रदर्शनार्थम् । ह ।

Colophon. इति गोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं । श्रीकृष्णार्पणमस्तु । ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॐ नमोऽस्तु अनन्ताय सहस्रमूर्तये सहस्रपादाक्षशिरोरुबाहवे सभूमिविश्वतो वृत्वा अत्यतिष्ठद्दशाङ्गुलि पुरुष + + + वेद पङ्कं यच भाव्यम् ।

विवरणम् । शङ्कराचार्यकृतं संहितोपनिषद्भाष्यम् । सैषा उपनिषद् बह्वृचब्राह्मणोपनिषदित्यपरपर्याया । तैत्तिरीयोपनिषदः प्रथमप्रपाठकस्य तृतीयोऽनुवाकसंहितोपनिषदित्याख्यायते ।

No. 194. त्रिपुरोपनिषत् । Tripuropanishat. Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2}\times3$ inches. Folia, 15. Lines, 11–13 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1872. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete The writing of the first folium is in a different hand from the rest.

An Upanishad of the Atharvaveda, noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. i, page 10, No. 14.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथैतस्मिन्नन्ते भगवान् प्राजापत्यं वैष्णवं विलयकारण-रूपमाश्रित्य भूर्भुवःस्वरो चीचि पुराणीति सर्वभूतानि त्रिपुराधि-श्वरो मायात्मकेन ह्रीङ्कारेण ओंकार-धारया भवाय ।

End. तस्मादेतां विद्यां तुरीयां श्रीकामराजाख्यमेकादशधाभिन्नमन्त्रैर्निर्मितां जानीते स तुर्य्यं परं प्राप्नोत्येवं वेदेति महोपनिषत् ।

Colophon. इत्याथर्वणे पञ्चमोपनिषत् समाप्तः । (समाप्ता ?) ॥ मा १ ज्ञा २ पवं ३ ग ४ त्रि ५ पञ्चाधर ६ तद्विष्णोः ७ द्वादशार्णं ८ चंस ९ भानुना १० बजपा ११ इत्येकादशधा ५५ इति त्रिपुरोपनिषत् ॥ संवत् १८७१ माघवदी चतुर्थी भृगुवासरे जयनगरग्रामे । गङ्गातीरे मकरेण ममरिष्टस्य सूनुना । लि-खिता अयरामेण आनन्दवनवासिना ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (दृष्टं ?) तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥ शुभमस्तु ॥

विवरणम् । अथर्ववेदीयत्रिपुरोपनिषत् । सुन्दरीतापनीत्रिपुरोपनिषदोरभेद एव विषयः ।

No. 195. सर्व्वोपनिषत् । Sarva-Upanishat. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, about 100 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old; torn in parts. *Prose. Generally correct. Complete.*

This is a work on the Vedantic doctrine of Moksha, or salvation. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. i, page 79, No. 146.

Beginning. श्रीसाम्बात्मने नमः । येषु च ज्ञानगीयानां समस्तारिष्टशान्तये । तप-द्योदनमखिलं समागम्या नवोभ्ययम् । किं ब्रह्म, क ईश्वरः, को जीवः, का प्रकृतिः, कः परमात्मा, को ब्रह्मा को विष्णुः, को रुद्रः क इन्द्रः कः शमनः, कः सूर्य्यः, कश्चन्द्रः, के सुराः, के पिशाचाः, के मनुष्याः, के स्त्रि-यादयः, के पशुवादयः, का ब्रह्म जातिः, को मोक्षः, किमकर्म, किं कर्म, किं ज्ञानं, किमज्ञानं, को बन्धः किं सुखं, किं दुःखं, कः स्वर्गः, को नरकः, किं पुण्यं, क उपाध्यः, को विद्वान्, को मूढः, कः संन्यासी, किं पापं, किमपापं इत्याचक्ष्व ।

शके १०१४ दुन्दुभि नाम संवत्सरे मार्गशि(शी)र्ष शुक्लचतुर्दशी सौम्यवासरे तद्दिने सुन्दरीतापनीयस्य (:?) समाप्तः । श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

विवरणम् । अथर्ववेदान्तर्गतसुन्दरीतापन्युपनिषत् त्रिपुरासुन्दरीमाहात्म्यविषयिणी ।

No. 193. संहितोपनिषद्भाष्यम् । Sañhitopanishad-bháshyam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 129 (of which fol. 127 is wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, torn in parts, and writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Sañhitopanishad, otherwise called Bráhmaṇopanishad of the Bahvṛichas, by Sankaráchárya. The third Anuváka of the first Prapáṭhaka of the Taittiríya Bráhmaṇa bears the title of Sañhitopanishad.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ एष पन्था इत्याद्या बह्वृचब्राह्मणोपनिषत्, तस्या इदं विवरण + + + र्थं सुखावबोधार्थमारभ्यते । उपनिषदित्युपनिपूर्वस्य सदेः क्विबन्तस्य मरणगत्यवसादनार्थस्वरूपमाचक्षते ।

End. तथा प्रवक्तुरशिष्यस्यैव निग्राहिक्षयाच मरणीयेनाहं विज्ञातं स्यादेवंलेकमाचार्याः प्रवक्तारो मन्यते द्विर्वचनमशेषोपनिषत्समाप्तिप्रदर्शनार्थम् । ४ ।

Colophon. इति गोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं । श्रीकृष्णार्पणमस्तु । ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॐ नमोऽस्तु अनन्ताय सहस्रमूर्त्तये सहस्राक्षस्वरपाद सभूमिविश्वतो धृत्वा अत्यतिष्ठद्दशाङ्गुलि पुरुष + + + वेद यत्र भाष्यम् ।

विवरणम् । शङ्कराचार्य्यकृतं संहितोपनिषद्भाष्यम् । सैषा उपनिषद् बह्वृचब्राह्मणोपनिषदित्यपरपर्य्याया । तैत्तिरीयोपनिषदः प्रथमप्रपाठकस्य तृतीयोऽनुवाकसंहितोपनिषदित्याख्यायते ।

No. 194. त्रिपुरोपनिषत् । Tripuropanishat. Substance, country-made paper, 7½×3 inches. Folia, 15. Lines, 11–13 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1872. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete. The writing of the first folium is in a different hand from the rest.

शके १०२४ दुन्दुभि नाम संवत्सरे मार्गशि(शी)र्षे शुक्लचतुर्दशी सौम्य-
वासरे तद्दिने सुन्दरीतापनीग्रन्थ(:?) समाप्तः । श्रीजगदम्बार्पणमस्तु ।

विवरणम् । अथर्ववेदान्तर्गतसुन्दरीतापन्युपनिषत् त्रिपुरासुन्दरीमाहात्म्यविषयिणी ।

No. 193. संहितोपनिषद्भाष्यम् । Sañhitopanishad-bháshyam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 129 (of which fol. 127 is wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, torn in parts, and writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Sañhitopanishad, otherwise called Bráhmanopanishad of the Bahvrichas, by Sankarácharya. The third Anuváka of the first Prapáṭhaka of the Taittiríya Bráhmaṇa bears the title of Sañhitopanishad.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ एष पन्था इत्याद्या बह्वृचब्राह्मणोपनिषत्, तस्या इदं विवरण + + + र्थं सुखावबोधार्थमारभ्यते । उपनिषदित्युपनि-पूर्वस्य सदेः क्विबन्तस्य मरणगत्यवसादनार्थस्वरूपमाचचते ।

End. तथा प्रवक्तुरशिष्यस्यैव निग्राह्यस्थाच स्मरणीयेनाखं विज्ञातं स्यान्नचेत्येव-माचार्य्याः प्रवक्तारो मन्यते द्विर्वचनमशेषोपनिषत्समाप्तिप्रदर्शनार्थम् । ८ ।

Colophon. इति गोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य श्रीमच्छङ्कर-भगवतः कृतौ संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं । श्रीकृष्णार्पणमस्तु । ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॐ नमोऽस्तु अनन्ताय सहस्रमूर्त्तये सहस्राक्षसहस्रपाद सभूमिविश्वतो वृत्वा अत्यतिष्ठद्दशाङ्गुलि पुरुष + + + वेद यद्भूतं यच भाव्यम् ।

विवरणम् । शङ्कराचार्य्यकृतं संहितोपनिषद्भाष्यम् । सैषा उपनिषद् बह्वृचब्राह्मणोपनि-षदित्यपरपर्य्याया । तैत्तिरीयोपनिषदः प्रथमप्रपाठकस्य तृतीयोऽनुवाकसंहितोपनिषदि-त्याख्यायते ।

No. 194. त्रिपुरोपनिषत् । Tripuropanishat. Substance, country-made paper, 7½×3 inches. Folia, 15. Lines, 11–13 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1872. Appearance, old Prose. Generally correct. Complete The writing of the first f[illegible] is in a different hand from the rest.

An Upanishad of the Atharvaveda, noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. i, page 10, No. 14.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथैतस्मिन्नन्ते भगवान् प्राजापत्यं वैष्णवं विलयकारण-रूपमाश्रित्य भूर्भुवःस्वरो वीथि पुराणीति स्वयंभूपातालानि त्रिपुराधि-परो मायात्मकेन ह्रींकारेण ऊंकं-ह्यापरा भवाय ।

End. तस्मादेतां विद्यां तुरीयां श्रीकामराजाख्यमेकादशधाभिन्नमन्त्रैर्निर्मितां जानीते स तुर्यं परं प्राप्नोत्येवं वेदेति महोपनिषत् ।

Colophon. इत्याथर्वणे पञ्चमोपनिषत् समाप्तः। (समाप्ता ?)॥ गा १ आ २ चर्वं ३ म ४ वि ५ पद्याचर ६ तद्विष्णोः ७ द्वादशार्णं ८ चंम ९ भानुना १० अजपा ११ इत्येकादशधा ५५ इति त्रिपुरोपनिषत् ॥ संवत् १८७१ माघवदी चतुर्थी भृगुवासरे जयनगरग्रामे । गङ्गातीरे शङ्करेण ब्रह्मलिङ्गस्य सूनुना । लिखिता जयरामेण आनन्दवनवासिना ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (दृष्टं ?) तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥ शुभमस्तु ॥

विवरणम् । अथर्ववेदीयत्रिपुरोपनिषत् । सुन्दरीतापनीत्रिपुरोपनिषदोरभेद एव विषयः ।

No. 195. सर्व्वोपनिषत् । Sarva-Upanishat. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, about 100 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old; torn in parts. Prose. Generally correct. Complete.

This is a work on the Vedantic doctrine of Moksha, or salvation. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. i, page 79, No. 146.

Beginning. श्रीसान्द्रानन्दात्मने नमः । येषु च ज्ञानजीवानां समस्तारिष्टशान्तये । यद्-द्वोद्धव्यमखिलं समासत्या ब्रवीम्यहम् ॥ किं ब्रह्म, क ईश्वरः, को जीवः, का प्रकृतिः, कः परमात्मा, को ब्रह्मा को विष्णुः, को रुद्रः क इन्द्रः कः शमनः, कः सूर्य्यः, कश्चन्द्रः, के सुराः, के पिशाचाः, के मनुष्याः, के स्त्रवि-रादयः, के ब्राह्मणादयः, का कस्य जातिः, को मोक्षः, किमकर्म्म, किं कर्म्म, किं ज्ञानं, किमज्ञानं, को बन्धः किं सुखं, किं दुःखं, कः स्वर्गः, को नरकः, किं परमं, कः उपास्यः, को विद्वान्, को मूढः, कः सन्न्यासी, किं पापं, किमपाप इत्याशङ्क्याह ।

End. अनादिरन्तर्वर्ती प्रामाण्यप्रमाणसाधारण्यगतीमगती न सद्गती बाधार्य्यमाणा सती विचार्य्यमाणा न सती चपमविकारी विरुद्धहेतुभूता स्वयम्भून्या सा मायेत्युच्यते ।

Colophon. इति सर्व्वोपनिषत् समाप्तम् (समाप्ता ?)। यथं । सत्त्वविकुण्ठकैलाससीराब्धौ भैरवस्तथा। विश्वरूपश्च . चैतन्यमेतन्मायात्त्वस्वरूपकम् ॥ नेत्रे जागरितं विद्यात् कण्ठे स्वप्नं विनिर्दिशेत् । सुषुप्तं हृदयस्था च तुरीयं मूर्ध्नि संस्थितम् ॥

विवरणम् । मोचादिनिरूपको-ग्रन्थविशेषः ।

The manuscript under notice contains, in fact, two Upanishadas: the Nirálambōpanishad, and the Sarvopanishad. The former, Nirálambōpanishad, is an elementary treatise on the Vedantic doctrine, comprising thirty questions, such as :—Who is Bráhma? Who is the Creator? &c., and their appropriate answers. It ends in the first page of the fourth folium, and then begins the latter, which has been already noticed.

The concluding words of the former are (निरालम्बोपनिषत् समाप्तिवाक्यम्):—स मुक्तः स पूज्यः स योगी स परमहंसोऽवधूतः स सन्न्यासी स ब्राह्मण इति निरालम्बोपनिषत् ।

Colophon. इति निरालम्बोपनिषद्योऽधीते ब्रह्ममनोभूत्वा कार्य्यकामानुपभुञ्जन् विमुक्तबन्धः पुनर्नाभिजायते ॥ ॐ तत्सद् ब्रह्मार्पणमस्तु ।

The opening words of the latter are (सर्व्वोपनिषत् प्रारम्भवाक्यम्):— श्रीगणेशाय नमः। कथं बन्धः, कथं मोक्षः, का विद्या काविद्या चेति ..।

The former has also been noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii, page 95, No. 675.

अत्र पुस्तके उपनिषद्द्वयं वर्त्तते, निरालम्बोनिषत्, सर्व्वोपनिषच्च । तत्र निरालम्बोपनिषदि किं ब्रह्मेत्यादिकाः षोडशत्रिंशत् प्रश्नाः सन्ति । सा हि पुस्तकस्यास्य चतुर्थपत्रीय-प्रथम पृष्ठे समाप्तिमगमत् ।

No. 196. मुक्तिकोपनिषत् । Muktikopanishat. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, letters 54–72 in a line. Character, Bengali. Date, ? Appearance, new. Poetry. Generally correct. Complete.

An Upanishad of the Suklayajurveda; treating of the different kinds of Mukti. Ráma, the hero of the Rámáyaṇa, is the speaker, who, on the prayer of the great Monkey, Hanumán, begins his lecture. In the course of the speech, he mentions all the Vedas, their divisions and sub-divisions, in Sákhás and Upanishads, respectively. According to him, the Ṛigveda has twenty-one śákhás; the Yajurveda, one hundred and nine; the Samaveda, one thousand; and the Atharva, fifty only. Each śákhá has its own Upanishad. Of the Upanishadas, some one hundred and eight are considered the most sacred. The work has been published in Calcutta.

Beginning. ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात् पूर्णमुदच्यते । पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते ॥ ॐ अयोध्यानगरे रम्ये रत्नमण्डपमध्यगं । सीताभरतसौमित्रिशत्रुघ्नाद्यैः समन्वितं ॥ १ । सनकाद्यैर्मुनिगणैर्वसिष्ठाद्यैः शुकादिभिः । अन्यैर्भागवतैश्चापि स्तूयमानमहर्निशम् ॥ २ । धीविक्रियासहस्राणां साक्षिणं निर्व्विकारिणं । स्वरूपध्याननिरतं समाधिविरमे हरिम् । भक्त्या शुश्रूषया रामं स्तुवन् पप्रच्छ मारुतिः ।

End. तदेतदृचाभ्युक्तं तद्विष्णोः परमं पदं । सदा पश्यन्ति सूरयः दिवीव चक्षुराततं ॥ तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसस्समिन्धते । विष्णोर्यत् परमं पदं ॐ सत्यमित्युपनिषत् ॥ ॐ पूर्णमद इति शान्तिः तत्सद् ब्रह्मार्पणमस्तु ।

Colophon. इति शुक्लयजुर्वेदान्तर्गता मुक्तिकोपनिषत् समाप्ता । श्रीरामाय नमः ।

विवरणम् । उपनिषदियं शुक्लयजुर्वेदान्तर्गता । अत्र मरुत्तनयस्य हनुमतः प्रश्नाऽनन्तरं भगवता श्रीरामचन्द्रेण मुक्तेः स्वरूपं, लक्षणं, भेदाश्चाधिकारिणश्च कथिताः, इदमपि पुस्तकं मुद्रितमस्ति ।

No. 197. मुक्त्युपनिषत् । Muktyupanishat. Substance, country-made yellow paper, 12×6 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, almost new. Poetry. Correct. Complete.

A copy of the work described under the last preceding number. The only remarkable feature of the manuscript is the occurrence of the following śloka at the beginning.

ॐ नमः परमात्मने वेदान्तवेद्याय षड्गुणाश्रयायाकाशसमसकामाय श्रीबदरीनाथाय ।

No. 198. सभाष्यप्रश्नोपनिषत् । Sabháshya Praśnōpanishat Substance, country-made white and yellow paper, 13×6 inches. Folia, 36. Lines, 11–12 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not very old, but slightly worm-eaten in parts. Prose and poetry

The Praśnōpanishad, with the commentary of Sankarácharya, and a 'gloss' by Anandajnána. This Upanishad belongs to the Atharvaveda, and treats of the Parabhrahma and his Upásaná. It is divided into six praśnas, or questions. It may be regarded as a sort of appendix to the Mundakopanishad, for the questions in it are evidently intended to throw light on some of the Mantras of the Mundaka, in the form of a dialogue. The text, with the commentary of Sankarácharya, and a gloss by Ananda Giri, has been published in Calcutta, Bombay, and other parts of India.

Beginning of the आनन्दज्ञानटीका — ॐ श्रीगणेशाय नमः ब्रह्मदेवो ब्रह्मा देवानामित्यादि मन्त्रैरेवात्मतत्त्वस्य निर्णीतत्वात्तैव ब्राह्मणेन तदभिधान पुनरुक्तमित्याशङ्क्य तस्यैवेह विस्तरेण प्राणोपासनादिसाधनसाहित्येना-भिधानान्न पौनरुक्त्यमिति वदन् ब्राह्मणमवतारयति ।

Beginning of the शङ्करभाष्यम् — ॐ श्रीगणेशाय नमः मन्त्रोक्तस्यार्थस्य विस्तरा-नुवादीदं ब्राह्मणमारभ्यते ऋषिप्रश्नप्रतिवचनाख्यायिका तु विद्या-स्तुतये एवं संवत्सरब्रह्मचर्यादिसंयुक्तैः तपोयुक्तैर्ग्राह्याधिकारादिवत् सर्वज्ञकल्पैराचार्यैर्वक्तव्या च न सा येन केनचिदिति विद्यां स्तौति ।

Beginning of the मूलम्—ॐ भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः। ततः सुकेशी च भारद्वाजः शैब्यश्च सत्यकामः सौर्य्यायणी च गार्ग्यः कौसल्यश्चाश्वलायनो भार्गवो वैदर्भिः, कबन्धी कात्यायनस्ते हैते ब्रह्मपरा ब्रह्मनिष्ठा परं ब्रह्मान्वेषमाणा एष ह तत् सर्व्वं वक्ष्यतीति।

End of the मूलम्—ते तमर्चयन्तस्त्वं हि नः पिता योऽस्माकमविद्यायाः परं पारं तारयसीति। नमः परमऋषिभ्योनमः परम ऋषिभ्यः॥ षष्ठः प्रश्नः। भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः प्रश्नोपनिषत् समाप्ता।

End of the शङ्करभाष्यम्—अतः पितृत्वं तवास्मान् प्रत्युपपन्न (०?) इतरस्मादितरोऽपि हि पिता शरीरमात्रं जनयति तथापि स पूज्यतमो लोके किमु वक्तव्यमात्यन्तिकाभयदातुरित्यभिप्रायः नमः परम ऋषिभ्यो। ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्तृभ्योनमः, परमऋषिभ्य इति द्विर्वचनमादरार्थम्।

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमच्छङ्करभगवतः कृतावाथर्वणोपनिषत्प्रश्नभाष्यं समाप्तम्।

End of the आनन्दज्ञान टीका—अतः पितृत्वं तवेति जनकयोश(यो?) नेता च यश्च विद्यां प्रयच्छति अन्नदाता भयत्राता पञ्चैते पितरः स्मृता इति स्मृतेरित्यर्थः। योऽस्माकमिति हेतूक्तेश्चात्यर्थं वदन् पितृत्वोक्तिमात्रेण विद्यानिष्क्रियार्थं किं दत्तमित्यपेक्षायाः स्वशरीरमेव परिचारकतया दास्यभावेन गुरवे दत्तमित्याह इतरस्मादिति पितृत्वादेव कि पूज्यतरत्वं परिचार्य्यत्वं स्वामित्वं किमु वक्तव्यमित्यर्थः। अतएव वाजसनेयके मान्त्रापि सह दास्यायेतीत्युक्तमिति भावः। ७। ८।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमदानन्दज्ञानविरचितं प्रश्नोपनिषद्भाष्यं सम्पूर्णम्।

विवरणम्। अथर्व्ववेदान्तर्गता प्रश्नोपनिषत् इयमष्टोपनिषदामन्यतमा च। अत्र षड्भिः प्रश्नैर्ब्रह्म, तदुपासनञ्च विहृतमस्ति। तथाहि मन्त्रः द्वे विद्ये वेदितव्ये, परा चैवापरा चेति उक्ता तत्र परा ऋग्वेदाद्यभिधेयेत्युक्तम्। सा च विद्या कर्मरूपा उपासना रूपा च; तत्र द्वितीयतृतीयप्रश्नाभ्यां विविच्यते आद्या। उभयोः फलन्तु ततो वैराग्यार्थमिति प्रथमप्रश्ने स्पष्टीक्रियते, परविद्या च—अथ परा यया तदक्षरमधिगम्यत इत्युपक्रम्य कृत्स्नेन मुण्डकेन प्रतिपादिता। तत्रापि यथा सुदीप्तादित्यादिमन्त्रद्वयोक्तार्थस्य विस्तरार्थं चतुर्थः प्रश्नः। प्राणावोधनुरित्यत्रोक्तस्यार्थस्य स्पष्टीकरणार्थः षष्ठः प्रश्न इति पुस्तकमिदं आनन्दगिरिटीकोपेतशङ्करभाष्यसहितं कलिकातादि—नगरे मुद्रितमस्ति।

No. 199. ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् । Aitareyopanishad-bháshyam. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh. Correct. Incomplete (from the beginning of the second chapter to the end of the seventh).

A commentary on the Aitareya Upanishad, from the second chapter up to the end of the seventh. It is very difficult to ascertain the real author of the work. At the beginning it is stated to be a work of Vidyáranya Swámi, while it concludes with a sentence and a śloka generally used by Mádhaváchárya at the end of his works. Again, the Colophon describes it as Mádhaváchárya's commentary on the Aitareya Áranyaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ऐतरोपनिषत् द्वितीयो (यां ?) ध्यायस्यास्यपदकस्य विद्यारण्यस्वामिकृतं विवरणं लिख्यते। इत्यमध्यायत्रयेण प्राणविद्या प्रपंचिता तावता ब्रह्मविद्यायां पुरुषस्य मुख्याधिकारः।

End. विद्योत्पत्तेरूर्द्धमसंभावनाविपरीतभावनोत्पादकाविघ्नाः परिह्रियंते स्वस्तु मन्त्रारमित्यध्यायोऽध्यायसमाप्त्यर्थो द्वितीयारण्यकसमाप्त्यर्थं। वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् पुमर्थांश्चतुरोदेयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः।

Colophon. इति सायणाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयारण्यककांडे सप्तमोध्यायः समाप्तः॥ छ॥ ॥

विवरणम्। ऐतरेयोपनिषदोद्वितीयाध्यायात् सप्तमाध्यायपर्य्यन्तस्य ग्रन्थस्य भाष्यम्। भाष्यमिदं विद्यारण्यस्वामिकृतं माधवाचार्य्यकृतम्वेति न स्पष्टं विज्ञायते। यतोऽस्यारम्भे विद्यारण्यस्वामिकृतं विवरणमिति लिखितमन्ते तु माधवाचार्य्यकृतं भाष्यमिति। किञ्च तत्र पुस्तकमिदमैतरेयारण्यमित्यपि ज्ञायते।

No. 200. उपनिषत् भाषा। Upanishat Bháshá. Substance, country-made paper, 9×6 inches. Folia, 101. Lines, 24 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1893. Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Correct. Complete.

An exposition in Hindi of some of the famous Upanishads: by Manohara Dás Niranjana, bound in book form.

Beginning. श्रीहनुमते नमः। अथर्व्ववेदाय नमः। जाकालमो उत्पत्यब्रह्मंडकी नथोभो। एक अद्वैत नारायण होथा वा नारायणके अपने आपमों मगन होनेसों प्रथमजु उत्पत्य भै सो याम वो उपनिषत् महा उपनिषत्।

End. देव स्वप्रकाशस्वरुप है। साक्षी देवै सोई और देव अदेव साक्षी विना न होई ॥ ९१ ॥

Colophon. इति साक्षीस्वरुप इति श्रीषट् प्रश्नी निरने नाम भाषा प्रश्निमनोहर दास निरञ्जनी कथिते सम्पूर्णसमाप्तम्। श्रीसंवत् १८५२ ॥

विवरणम्। कासाञ्चित् प्रसिद्धानामुपनिषदां हिन्दीभाषानुवादपुस्तकम्।

No. 201. शिक्षा। Sikshá. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, $4\frac{1}{2}$. Lines, 8 on a page. Extent, about 40 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Poetry. Generally correct. Complete.

The Sikshá of Pániní is the orthography of Sanskrit Grammar, treating of the alphabet and the sounds of the letters.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि पाणिनीयं मतं यथा। शास्त्रानुपूर्व्यान्तं विद्याद् यथोक्तं लोकवेदयोः॥ प्रसिद्धमपि शब्दार्थमविज्ञातमबुद्धिभिः। पुनर्व्यक्तं करिष्यामि वाच उच्चारणे विधिम्॥ त्रिषष्टिश्चतुःषष्टिर्वा वर्णाः शम्भुमते मताः। प्राकृते संस्कृते चापि स्वयं प्रोक्ताः स्वयम्भुवा॥

End. येनाक्षरसमाम्नायमधिगम्य महेश्वरात्। कृत्स्नं व्याकरणं प्रोक्तं तस्मै पाणिनये नमः॥ येन धौता गिरः पुंसां विमलैः शब्दवारिभिः। तमश्चाज्ञानजं भिन्नं तस्मै पाणिनये नमः॥ त्रिनयनमभिमुखनिःसृतामिमां पठेत्। प्रयतश्च सदा द्विजः। स भवति धनधान्य-पशुपुत्र-कीर्त्तिमानतुलं च सुखं समश्नुते दिवीति दिवीति। १२। अ॥ शिक्षामाहात्म्यदान्तश्च हकारे स्वराश्च यथा। गौत्यचो साष्टोदात्तं चार्पस्तु शङ्कर एकादश॥ ॐ॥

विवरणम्। पाणिनीयशिक्षाग्रन्थोऽयं अत्र वर्णानां स्वराणां च नामतः सङ्ख्यात उच्चारण नय भेदा दर्शिताः।

This manuscript contains also a work on ज्योतिष or astronomy; a codex of the same description. It begins from the second-half of the fifth folium and ends in the eighth.

अत्र ज्योतिषं नाम कोऽप्यपरोऽपि क्षुद्रोग्रन्थो विद्यते तस्य पत्रसङ्ख्या सार्द्धैः।

Beginning. ॐ पंचसंवत्सरमयं युगाध्यक्षं प्रजापतिं। दिनर्त्त्वयनमासाङ्गं प्रणम्य शिरसा शुचिः ॥ प्रणम्य शिरसा कालमभिवाद्य सरस्वतीं। कालज्ञानं प्रवक्ष्यामि लगधस्य महात्मनः ॥ ज्योतिषामयनं कृत्स्नं प्रवक्ष्याम्यनुपूर्व्वशः। विप्राणां सम्मतं लोके यज्ञकालार्थसिद्धये ॥

End. वेदाहि यज्ञार्थमभिप्रवृत्ताः कालानुपूर्व्वाविहिताश्च यज्ञाः। तस्मादिदं कालविधानशास्त्रं यो ज्योतिषं वेद स वेद यज्ञान्यो ज्योतिषं वेद सवेद यज्ञानिति ॥ ७ ॥ संवत्सरप्रपञ्चेन कार्य्याः काला दशक्षयाः। पर्व्वं सविता विषुवं सप्त।

Colophon. इति ज्योतिषं समाप्तं। ५५। र्षा। २। मयरस।

No. 202. कल्पसूत्रम्। Kalpa Sútram. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 43. Lines, 9 on a page. Extent, 1,124 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1767. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

All the manuals on the rituals of the Vedas have a common name, Kalpa Sútra. They are also called Srauta, from Sruti, the Vedas. There are a good many of these Sútras, generally called after the name of their authors; only the rules of Maśakácháryaya, for the use of the rituals of the Sámaveda, have still the old epithet, Kalpa Sútra. This work has been already noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, No. 113, vol. i, p. 61; and No. 654, vol. ii, p. 81.

Beginning. श्रीगणेशायः मशकार्थीय कृप्तोज्योतिष्टोमोतिरात्रः षोडशिकः पञ्चसरावो ऽपि स्तः। पवर्खेदो दृषाद्युत उपांशु गायता नरः।

End. कृप्तेन ज्योतिष्टोमेन वा, यथास्तोमकृप्तेन यथास्तोमकृप्तेन।

Colophon. इति विषुवान्नाथेवे एव पूर्व्वे ऽहनी श्वाहते ताभ्यामाहताभ्यामुत्तरा स्वरामास्तः ५ं षोषामेकाग्नविंशो प्रथमस्त्रिसंवत्सरः प्रजापतेः सहस्रसंवत्सरं विश्वसृजामयनमिति सर्वापि। इति कल्पेषु एकादशोध्यायः समाप्तः ॥ समाप्तं संवत् १७६७ वर्षे आषाढवदि एकापि ॥ श्रीः।

विवरणम्। वैदिक यज्ञकर्मनिष्पादका बहुविधा सूत्रग्रन्था वर्त्तन्ते। ते हि कल्पसूत्राभिधेयाः, श्रुतिचोदितकर्मनिर्वाहकत्वाच्छ्रौतसूत्रेत्यपरपर्य्यायाश्च। तत्र प्रायः सर्वेषामेव स्वस्वनिर्द्धारणानुमता दृश्यते, केवलं मशकाचार्यकृतसामवेदीययज्ञपरम्पराविधायकग्रन्थस्य कल्पसूत्रेत्याख्यया प्रसिद्धिस्तत्सूत्रस्यैव प्रथमोद्देशः कृतः। ग्रन्थोऽयमेकादशाध्यायैः पूर्णत्वमाप। तत्र प्रथमाध्याये प्रायश्चित्तिप्रभृतीष्टीनां, द्वितीयेऽभिजित्, स्वरसाम, महाव्रतादीनां, तृतीये विश्वजित्, शाल्दस्तोमादीनां, चतुर्थे वैश्वदेविक, वारुण, प्रघासशाकमेध, सुनासीर प्रभृतीनां, पञ्चमे पुनस्तोम-सर्वस्तोमोपचितीन्द्रस्तोमप्रमुखानां, षष्ठे सर्वातिरात्राश्वमेधातिरात्र, छन्दोमपवमानातिरात्रा-दीनां, सप्तमे चतुर्वीराह जामदग्न्याह, आकृत्याह, वासिष्ठाह, पञ्चशारदीय, सत्राधादीनां, अष्टमे ककुब्दशरात्राह, विश्वजितातिरात्रनवमाह, कुसुरुविन्द पञ्चरात्र, छान्दोमदशरात्रादीनां नवमे पयोदशरात्रप्रभृतीनां, दशमे मध्यद्वादशाह, छन्दोमदशाहादीनां एकादशे पुरस्तात् षष्ठ्या, छान्दोमप्रदशाहप्रभृतीनामुद्देशोऽस्ति।

No. 203. कल्पसूत्रम्। Kalpa Sútram. Substance, country-made paper, 11½×5 inches. Folia, 46. Lines, 10 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in the last preceding number. The manuscript contains the following special direction for the reader, in the colophon :—

इति कल्पसूत्रेऽप्येकादशमः (?) प्रपाठकोऽध्यायस्य समाप्तोऽयं ग्रंथः। कल्पसूत्रेऽप्येकादशप्र-श्नाः समाप्ताः। यत्र यत्राध्यायवाक्यानि खंडसमाप्तौ भवति (भवन्ति?)। तत्र षट्सु समा-प्तिरध्यायस्यान्तिमं वाक्यं बोद्धव्यमध्यायो द्विरुक्तिरित्यर्थः। प्रतिखंडसमाप्तौ पूर्वावतारिका पूर्व-पीठिका। शुभं भवतु।

No. 204. कल्पसूत्रभाष्यम्। Kalpa Sútra Bhásyam. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 156. Lines, 13–14 on a page. *Extent, about 5,000 ślokas. Character, Nágara. Date, not* mentioned. Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct, but not complete (only up to the 9th chapter).

A commentary on the above work, by Varadá Rája.

Beginning. श्रीगणपतये नमः। श्रीमच्छामाश्रयै नमः। ॐ अथार्थः कल्पो व्याख्या-तव्यस्य प्रथमः सर्वक्रतुप्रायश्चित्तभूतस्य त्रिवर्गयोग्योऽतिरात्रस्य सर्वाङ्ग

प्रकृतिभूतस्य च व्यूढस्य द्वादशाहस्य ब्राह्मणे नेष्यंति * * * तदुपजीवनेन क्रत्वंतराण्येव कल्पितानि । अस्माभिस्त्वस्य प्रबन्धस्य कातृथार्थतयो- स्तावत् प्रयोगः सूत्रब्राह्मणानुसारेण प्रदर्श्यते ।

End. ब्राह्मणमित्यंवेन गवामयनमुक्तं तस्य क्लृप्तिः पूर्वमेवोक्ता ।

Colophon. इति कल्पव्याख्यायां सूत्रेष्वष्टमोऽध्यायः आदितो नवमः । * * * * दासेन लिखितम् पचा(चि?) १५६ । कल्पसूत्रभाष्यग्रन्थः ५००० ।

विवरणम् । वरदराजकृतं कल्पसूत्रभाष्यं । खण्डितं । ग्रन्थोऽयं कल्पसूत्रव्याख्येति च कथ्यते ।

No. 205. कल्पसूत्रव्याख्या । Kalpa Sútra Vyákhyá. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 102. Lines, 12 on a page. Extent, about 4,500 (in the manuscript 3,270) ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Correct. Incomplete.

A commentary on the Kalpa Sútra of Maśaka, by Varadá Rája. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii., p. 87, No. 664.

Beginning. श्रीसामवेदाय नमः । अथार्षेयः कल्पो व्याख्यातव्यस्तस्यादौ च सर्वक्रतु प्रकृतिभूतस्य त्रिपर्वणो ज्योतिष्टोमस्य सर्वाहर्गणप्रकृतिभूतस्य व्यूढस्य द्वादशाहस्य ब्राह्मणेनैव क्लृप्तिरुक्तैवेति तदुपजीवनेन क्रत्वन्तराण्येव कल्पितानि अस्माभिस्त्वस्य प्रबन्धस्य कातृथार्थतयोस्तावत् प्रयोगः सूत्रब्राह्मणानुसारेण प्रदर्श्यते ।

End. अष्टधा पवस्वधारयति गायत्रं वा + + षं तं वा ।

Colophon. Nothing.

विवरणम् । ज्योतिष्टोमाग्निष्टोमादिश्रौतकर्मविनियोज्यानां साम्नां वेदाश्चिदेवतादीनाञ्च प्रज्ञापकस्य कल्पसूत्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 206. आपस्तम्ब सूत्रम् । Ápastamba Sútram. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old Prose. Generally correct Incomplete (coming down to the 9th chapter).

The *Ápastamba Sútra* is a work on the rituals of the Rigveda and the canons regarding domestic rites and ceremonies. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. iii., p. 194, No. 1226, and also in his *Sanskrit Manuscripts, Bikaner*, p. 108, No. 259.

Beginning. श्रीवेदपुरुषाय नमः—क्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तं विध्यपराधे विधीयते एकस्मिन् दोषे श्रूयमाणानि प्रायश्चित्तानि समाभुश्चियेद्यथान्तरलाभ्यव-धोमरूपा च दोषनिर्घातार्था ।

End. विद्याद्वेदेन् यदचिर्षं चिन्तुमक्षं मनुमावरिष्यतीति विदाचाहुतो हुतायां कम्पोधूमो दधिर्षा दिमनमिनिश्चन्दाद्दातोवा प्रमदभूममावेदवेद् यजमानो चियवे मकं प्रायश्चित्तं कुर्यात् कुर्यात् ।

Colophon. इत्यापस्तम्बश्रौते सूत्रे नवमः प्रश्नः समाप्तः सम्पूर्णम् ।
श्रीरस्तु । * इदं पुस्तकं भोलानाथदीक्षिताल्लिखितम् । च । च ।

विवरणम् । आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ऋग्वेदीयम् । आपस्तम्बश्रौतसूत्रं हि विंशत्यधिकैकत्रिंशत्यध्याय विविधैः यज्ञैः, तत्र विषयाः प्रथमादिद्वयेषु दर्शपौर्णमासयागकथनम् चतुर्थे यजमानव्याख्यानम्, ५ मे अग्न्याधानविवरणम्, ६ ष्ठे अग्निहोत्रकर्म विवरणम्, ७ मे पशुबन्धयागविवरणम्, ८ मे चातुर्मास्ययागविवरणम्, ९ मे विध्यपराधनिमित्तप्रायश्चित्त-कथनम्, १०म, ११म, १२म, १३म, १४म, १५म, १६म, १७शेषु सोमयागविवरणम्, १८ शे वाजपेयसौत्रामण्योर्विवरणम्, १९ शे सौत्रामणि, काठकचित्तिकाम्येष्टीनां विवरणम्, २० शे अश्वमेधपुरुषमेधयोर्विवरणम्, २१ शे द्वादशाहयागविवरणम्, २२ शे सत्रायनविवरणम्, २३ शे परिभाषासूत्रप्रवरकाण्डहौत्रकादयः सन्ति, २५ म - २६ शयोः सूत्रनिचयाः, २७ शः मन्त्र-सन्धानामधेयः, २८ श-२९ शौ शाम्याचारिकगृह्यसूत्रनामधेयौ, ३० शः शुल्बसूत्रनामधेयः ।
अप्रदर्शितस्तदुपायकं नवमाध्यायावधिकम् ।

No. 207. आपस्तम्ब सूत्रम् । *Ápastamba Sútram.* Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 13 (of which the first eight folia are wanting). Lines, 11 on a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, very old. Prose. Correct. Incomplete.

The manuscript under notice is another copy of the work described in the last preceding notice.

विवरणम्—आपस्तम्बश्रौतसूत्रस्य नवमोऽध्यायः वर्त्तितः ।

No. 208. आपस्तम्बचयनसूत्रम् । A'pastamba-Chayana-Sútram. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent, letters 46 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1800, S'aka 1665. Appearance, old. Correct. Complete.

A'pastamba's aphorisms on *chayana*, or the method of setting up the sacrificial fire.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ अग्निं वै चेष्यमाणोमावास्यायां पौर्णमास्यामेकाष्टकायां वोखा ५ँ संभरत्याषोढामधिकल्पैके समामनंति, इवस्मृतिः ।

End. पुरोहिता देवा देवानां देवादेवाः, पवित्रानि चोपदिष्टानि नवापमीत्यंके निषादे तिस्रोरात्रिर्विंवसतो वैश्ये तिस्रोराजन्ये तिस्रोब्राह्मणो वानिवसिषः संवत्सरं न याचेन्नदीयमानं प्रत्याचचीत न चेत् संवत्सरं द्वादशाहं द्वादशाहं ॥ २९ ॥

Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रे द्वितीयश्चयनप्रश्नः ॥ हरिः ॐ तत्सत्मुक्तिप्रदश्रीयज्ञवराहार्पणमस्तु सवत् १८००, शाक १६६५ श्रीरामो जयति श्रीगोपालो-जयति ०·२ ।

विवरणम् । आपस्तम्बीयचयनसूत्रं यज्ञीयाग्निचयनकार्य्यविषयकम् ।

No. 209. आपस्तम्ब सूत्रवृत्तिः । A'pastamba Sútravrittih. Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches Folia, 44. Lines, 10-11 on a page Extent, letters 37 in a line. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old, torn, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (up to the 9th Praśna).

A commentary on A'pastamba's Sútra, by Bhatta Rudra datta, called A'pastamba-Sútra Dípiká.

Beginning. श्री उक्तानि सोमाद्र्व्वाचि नित्यानि कर्म्माणि यानीह हविर्यज्ञप्रभृतिं व्याचख्युराचार्यास्तेषामिदानीं प्रायश्चित्तप्रवचनमारभ्यते ॥

End. प्रवध्यमावेष्टयत् तद्यजमानस्य मरणं सूचयेत्, अतस्तत्परिहारार्थं सर्व-प्रायश्चित्तं जुहुयात् । सर्वप्रायश्चित्तस्य प्राणव्याख्यातम् । षष्ठमपटलम् । (षष्ठपटलम् ?)

Colophon. इति भट्टरुद्रदत्तप्रणीतायामापस्तम्बसूत्रवृत्तौ सूत्रदीपिकायां नवमः प्रश्नः ॥

विवरणम् । रुद्रदत्तप्रणीता सूत्रदीपिकाभिधेयापस्तम्बसूत्रवृत्तिः ।

No. 210. अग्निचयनम् । Agnichayanam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 70. Lines, 11-12 on a page. Character, Nágara. Date, Saka 1663. Appearance, very old, decayed, slightly torn and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for lighting the sacred fire in the performance of Vedic rites, according to the rules of Ápastamba.

Beginning. ॥ श्रीवक्रतुण्डं नौमि । श्रीगुरुभ्योनमः । अग्निं चेष्यमाणोऽमावास्यायां पौर्णमास्यामेकाष्टकायां वोखाꣳ संभरति । अरादिदीक्षापर्यन्ते उखासंभरणप्रभृत्याग्निचयनपर्यन्तकर्माणि वसन्ते यथा भविष्यन्ति तथोपक्रमः कार्यः ।

End. इदमुक्तं श्रेयो वसने मासमे आग्रयणंयमग्निहोत्रं जुहोत्यंतं समानं मन्तिछावेऽग्निः । अग्निं चित्वा अननारपर्याणि सौत्रामण्या यजेत ॥ अपरेद्युर्मैत्रावरुण्या चामिक्षया ॥

Colophon. अग्निचयनं समाप्तं ॥ शाके १६६२ दुर्मतौ तपस्यामितपक्षम्यां लिखितमिदं पुस्तकं काळभट्टसंवत्सरस्थेन करदाककचेन स्वार्थं परोपकाराय च सर्व्वयाज्ञिकानां । श्रीरामार्पणमस्तु ॥

विवरणम् । आपस्तम्बसूत्रानुसारिणी यस्नीयाग्निचयनपद्धतिरियम् ।

No. 211. आपस्तम्बोक्ताग्निचयनम् । Ápastambóktágnichayanam. Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 55. Lines, 8 on a page. Extent, letters 42 in a line. Character, Nágara. Date ? Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Vedic rite, called Agnichityakratu, according to the rules of Ápastamba, with a *gloss, by Somapa, an inhabitant of Tálabrinta.*

Beginning. श्रीमद्गणेशाय नमः । अग्निं चेष्यमाणः अग्निमितीष्टकाछलं स्थण्डिलमुच्यते तत्संयोगात् क्रतुरप्यग्निरित्युच्यते अपचया तं चेष्यमाण स्थण्डिलेनाग्निमुखकेन यक्ष्यमाण इत्यर्थः ।

End. साग्निचित्ये उक्थ्यविषय इति केचित् स च समाप्नोत्यं साग्निचित्यः क्रतुः तत्र द्योको यदाननभिषेकः स्यात् संपातावनयोर्नेति । इयोद्गमप्रभृतीय

दर्भाः स्तरणमेव च । आग्नेयाद्यापशोः काले विकल्पेन विधीयते । एकाद-शाद्यपूपे वा ह्येकस्मिन्नपि लभ्यते । एवा वैदिकताम्रहट्टनिवासिना सोम-पेन कृता वृत्तिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥

Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रे प्रयोगवृत्त्यां ताम्रहट्टनिवासिकृतायामाग्निचित्यक्रतुः समाप्तः श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ शुभमस्तु ॥ हरिः ॐ ।

विवरणम् :—ताम्रहट्टनिवासिसोमपकृतवृत्तिसहिताग्निचित्यक्रतुविषयिण्यापस्तम्बसूत्रानु-गतपद्धतिरियम् ।

No. 212. आपस्तम्बपशुप्रयोगः । *Ápastamba Paśu Prayogah.* Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 19. Lines, 11 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, and worm-eaten in parts Prose. Correct. Complete.

The work contains directions as to how sacrifices should be performed with animals.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ सर्वान् लोकान् पशुसंघयाद्यभियजति येन यक्ष्यमाणः प्रावृषि पौर्णमास्याममावास्यायां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वाद-र्भेष्वासीनोदर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य ऐन्द्राग्नेन निरूढ-पशुसंकल्पं करोति पशुमारप्से येन संवत्सरे संवत्सरे प्रावृषि यक्ष्ये इति प्रथमारम्भे ।

End. प्राणापानावुत्सर्पयत वै । अग्ने नयेत्युपचारः ॥ अयं ते योनिः । रयिं ॥ अरण्योः समारोप्य । अग्न्यागारं गत्वा आयतने निधाय दक्षादानादि पूर्ववत् ।

Colophon. इत्यापस्तंबपशुप्रयोगः समाप्तः ॥ ॥ १० ॥ ॥

विवरणम् । यज्ञे पशुवलिदानप्रयोगग्रन्थविशेषः ।

No. 213. आपस्तम्बोक्तेष्टिप्रायश्चित्तिः । *Ápastombokta Ishti-práyaśchittah.* Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 53. Lines, 12 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1821. Appearance, old, torn. Prose. Generally correct. Complete.

A work on expiating the sins of omission and commission, in the performance of Vedic rites, as declared by Ápastamba.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ विध्यपराधेप्रायश्चित्तिः। विधिशब्देन विहितमुच्यते विहितस्याकरणेऽन्यथाकरणे प्रायश्चित्तिः कर्त्तव्या। प्रायो विनाशश्चित्तिः सन्धानं विनष्टसंधानं प्रायश्चित्तिरित्युक्तं भवति। तथाच विध्यपराधे सति तदर्थं यद् विहितमस्ति तदेवकर्त्तव्यं नास्ति चेद्व्याहृतिहोमः कर्त्तव्यः।

End. अयमग्नौ पत्न्यां मविराजायेतां तदा मारुतं पयोदमकपालं निर्वपेत्। ऐन्द्राग्नश्चिकारः आमावास्यं तन्त्रं पूर्वोक्ते याज्यानुवाक्ये येपममावास्यावत्।

Colophon. इत्यापस्तम्बोक्ता इष्टयः समाप्ताः ॥ * ॥ संवत् १८२१ श्रे, व, ५।

विवरणम्। अथ प्रथमं यज्ञप्रकरणोक्तकर्मज्ञातविहितस्याङ्गविशेषस्याकरणादिजन्यपापक्षयाय कति प्रायश्चित्तानि विहितानि, तत्रादावग्निहोत्रप्रायश्चित्तमुक्तं, ततो दर्शपौर्णमासप्रायश्चित्तं, तत आश्वलायनानुमतहविर्दोषप्रायश्चित्तम्, तत आपस्तम्बोक्तहविर्दोषप्रायश्चित्तं, ततः पशुप्रायश्चित्तं, अथ सोमप्रायश्चित्तं, ततः सोमे रजस्वलाप्रायश्चित्तं, ततो मन्त्रप्रायश्चित्तमित्येतानि प्रधानानि सन्ति, चान्यानि तेषामङ्गभूतान्यप्रधानानि।

No. 214. आपस्तम्बप्रायश्चित्तेष्टिः। *Apastamba Práyaśchitteshthih.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 44 (of which 1–23, both inclusive, are wanting). Lines, 10 on a page. Extent, letters 48 in a line. Character, Nágara. Date, 1793 Samvat. Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete, except the first 23 folia.

Another copy of the work noticed in the last preceding number.

Colophon. इत्यापस्तम्बोक्ता इष्टयः समाप्ताः इदं पुस्तकं * * * * संवत् १७९३ मीति माघशुदि ११ शुभम्।

विवरणमुक्तपूर्वमेव।

No. 215. विध्यपराधेप्रायश्चित्तिः। Vidhyaparádhe Práyaśchittih. *Substance, country-made paper, 9 × 4 inches.* Folia, 30. Lines, 10–13 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and torn in parts. *Prose.* Generally correct. *Incomplete* (*only* a few pages wanting at the end).

Another copy of the work noticed last.

No. 216. विध्यपराधप्रायश्चित्तम् । Vidhyaparádha Práyaśchittam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 45. Lines, 8-9 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, worm-eaten, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

No. 217. आश्वलायनश्रौतसूत्रम् । *Aśwaláyana-S'rauta* Sútram. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 95. (*Púrvashatka*, 60; *Uttarashatka*, 35) Lines, 10 on a page. Extent, 2,200 ślokas (*Púrvashatka*, 1300, and *Uttarashatka*, 900). Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old Prose. Generally correct. Complete.

The S'rauta of Aśwaláyana, a manual of ritual in the Sútra form, in 12 adhyáyas.

Beginning of the Púrvashaṭka. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीआश्वलायनाचार्येभ्यो नमः । ॐ अथैतस्य समाम्नायस्य विताने योगापत्तिं वक्ष्यामोऽग्न्याधेयप्रभृतीन्याह वैतानिकानि दर्शपूर्णमासौ तु पूर्वं व्याख्यास्यामस्तन्त्रस्य तदाम्नातत्वाद्दर्शपूर्णमासयोर्हविष्यासन्नेषु होतान्वितः प्रागुदगाहवनीयादवस्थाय प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणा-हद्विहारं प्रपद्यते ।

End of the Púrvashaṭka. एवं तु दीक्षितोऽग्निना प्रथमग्नीन् समारोप्योदम्-रेव यजनान् मथित्वोदवसानीयया यजेत पौनराधेयिक...विज्ञता ॥ १४ ॥

Colophon. हरिहराभ्यां नमः । श्रीकाशीनाथार्पणमस्तु ।

Beginning of the Uttarashaṭka. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ सत्रायानुज्ञा दीक्षोपसद एवेनाक्ता सुत्यानि प्रातरनुवाकाद्युदवसानीयान्तान्यन्त्यानि पत्नीसंयाजान्तानीतराणि दशप्राभृतसञ्ज्ञविसर्जने सन्त्यत्र भुवाः प्राक्प्रा-यम.तानाः सूक्तान्येव ।

End of the Uttarashatka. स एव होतुः षष्ठतिभावे षष्ठतिभावे नमो ब्रह्मणे नमः आचार्य्येभ्योनमः आचार्य्येभ्योनमः शौनकाय नमः शौनकाय ।

Colophon. इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रे द्वादशोध्यायः ॥ उत्तरषट्कः समाप्तः ॥

विवरणम् । श्रौते कर्म्मसूत्रसमाम्नायानुमोदितप्रयोगविज्ञानाय शास्त्रमिदं प्रवर्त्तते । इदं हि शास्त्रं पूर्व्वोत्तराभ्यां भागाभ्यां विभक्तमस्ति, प्रतिभागं च षडध्यायास्सन्ति । अध्यायास्तु कण्डिकाभिर्विभक्ताः, कण्डिकाश्च प्रत्यध्यायमनियतसंख्या एव । अत्र सूत्रसमाम्नायविहितश्रौतकर्म्मणामनुष्ठानपद्धतिरभिहिता । अन्यस्मास्य कोऽपि परिशिष्टभागोऽप्यस्ति । तस्य च परिशिष्टभागस्य श्रौतप्रयोगप्रयासतन्तेनाप्राकरणिकत्वं मन्यमानेनाचार्य्येणायं भागः सूत्रग्रन्थान्ते कारिकाकारेण ग्रथक्सन्निवेशितः, इत्थिष्ठता च भागस्यास्य वृत्तिरपि न कृता । अतो बहुषु मद्रितेषु पुस्तकेषु भागोयं न विद्यत इति प्रतिभाति । पुस्तकमिदं सवृत्तिकमाध्यायाटिकमस्तिवा मुद्रितमस्ति ।

No. 218. आश्वलायनश्रौतसूत्रं पूर्व्वषट्कम् । *Aśwaláyana Srauta Sútram, (Púrvashatkam).* Substance, country-made yellow and white paper, 9×4 inches. Folia, 109. Lines, 7 in a page. Extent, 1,300 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1855, Śáka 1720. Appearance, new. Prose. Generally correct. *Púrvashatka*, or the first six adhyáyas. Complete.

Colophon. इति सूत्र पूर्व्वषट्कं समाप्तम् ॥ श्रीः ॥ संवत् १८५५ ॥ आषाढ़ मास ॥ १ ॥ शनिवासरे ॥ शके १७२० ॥ इदं पुस्तकं धन्वारोपनामकनारायणभट्टेन लिखितं स्वार्थे परोप(?)पकारार्थंच काशमैरवः प्रसंनोस्तु ॥ विश्वेश्वरप्रसन्नोऽस्तु ॥ नामेश्वरं(?) प्रसंनोस्तु ॥ राम ॥

विवरणमुक्तपूर्व्वमेव ।

No. 219. आश्वलायनश्रौतसूत्रम् उत्तरषट्कम् । *Aśwaláyana Srauta Sútram, (Uttarashatkam).* Substance, country-made yellow paper, 8×3 inches. Folia, 53. Lines, 8 in a page. Extent, 900 ślokas. Character, Nágara. *Date*, Samvat 1658. *Appearance*, old. *Prose. Correct. Uttarashatka*, or the last six adhyáyas. Complete.

Colophon. इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रे द्वादशोऽध्यायः ॥ श्रीरामः ॥ संवत् १६५८ समये

वैशाखवदि १७ वार मङ्गलवार ॥ श्री ॥ श्री ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥
राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥
सोमयाज्ञीदामोदरस्येदं पुस्तकं स्वार्थं परोपकारार्थंच ॥ शुभं भवतु ॥

No. 220. आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तिः । *A'śwaláyana S'rauta Sútra-vrittiḥ.* Substance, country-made, yellowish-red paper, 9×4½ inches. Folia, 500 (the first six chapters contained in 297, and the next six in 203 folia.) Lines, 9–11 in a page. Extent, 9,000 ślokas (Part I, 5,500, Part II, 3,500). Character, Nágara. Date, S'áka 1607, and Samvat 1741. Appearance, old. Prose Correct. Complete.

The Sútras of A'śwaláyana, with a gloss by Náráyaṇa.

Beginning of Part I. श्रीगणेशाय नमः ॥ सरस्वत्यै नमः ॥

प्रज्ञानानन्दमूर्त्तिः सकलदिगतिगः सर्व्वदा सन्ननन्यः
सर्व्वस्मात् स्वप्रकाशः स्थिरचरनिलयः प्रत्यगात्मा सदैव।
श्रौतस्मार्त्तक्रियात्मा श्रुतिमननिदिध्यासवैराग्यलभ्यः
स ब्रह्मा विष्णुरीशः सकलमपि जगत् सर्व्वदाव्याद्सो(सौ?) नः ॥ १ ॥

गुणदोषविनिर्मुक्तं स्वप्रकाशमनाकुलम् ।
गम्भीरबोधमानन्दं नमामि ब्रह्म शाश्वतम् ॥ २ ॥
आश्वलायनसूत्रस्य भाष्यं भगवता कृतम् ।
देवस्वामिसमाख्येन विस्तीर्णं सदनाकुलम् ॥
तत्प्रसादान्मयेदानीं क्रियते वृत्तिरीदृशी ।
नारायणेन गार्ग्येण नरसिंहस्य सूनुना ॥

अथैतस्य समाम्नायस्य विताने योगापत्तिं व्याख्यामः । लोके यानि प्रत्याम्नायं प्रयोगशास्त्राणि सर्व्वेन्ते तान्यनुष्ठानौपयिकतया अध्ययनविध्याश्रितत्वात् प्रत्याम्नायमङ्गत्वं प्रतिपन्नानि ॥ तन्नाशक्तिनोरनुष्ठानकृतमानन्तर्य्यमथशब्दो द्योतयति । एतस्येति शब्दो निवित् प्रैषपुरोरुक्कुन्तापवालखिल्यमहानाम्न्यैतरेयब्राह्मणसहितस्य शाकलस्य बाष्कलस्य चाम्नायद्वयस्य एतदाश्वलायनसूत्रं नाम प्रयोगशास्त्रमित्यर्थेष्टप्रसिद्धं सम्बन्धविशेषं द्योतयति । समाम्नायस्येत्युच्यते । एतस्यैव सम्यगभ्यासयुक्तस्येदं शास्त्रं न खिलानां सम्यगभ्यासरहितानामिति । वितता अग्नयो यस्मिन्निति श्रौतकर्म्मजातं अग्निहोत्रादि वितानशब्देनोच्यते। समाम्नायस्य वितान इति विशेषणात्। श्रौतेष्वेव खिलरहितत्वं गार्ह्येषु सखिलत्वमेवेति ज्ञायते। योगापत्तिः । प्रयोगापत्तिः प्रयोगपरिसमाप्तिः प्रयोगस्वरूपमित्यर्थः । तां व्याख्याम इति सुव्यक्तिमेव शास्त्रं प्रतिपाद्यमिति दर्शयति ।

End of Part I. किञ्चाविष्टता विभक्त्यान्यभागविकारा उपांशुत्वरचितकेवलमग्नि-दैवताप्रधानस्विष्टकृतोर्याज्यानुवाक्यायातिदिष्यन्ते नाज्यादित्यर्थः ॥ १४ ॥

Colophon. इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां षष्ठोऽध्यायः समाप्तः ॥ ० ॥ ऋषिपक्षिलिन्दुशाकेसिन्धुवाब्दे चोत्तरायणे । शुभेऽसिते दशम्यां च भौमाश्विन्यां समापितं । कार्ष्णा विघ्नेशार्पणमस्तु ।

Beginning of Part II. श्रीगणेशाय नमः । सत्राणां अधिकारोयं । सप्तमाध्याय-परिसमाप्तेर्यद्वक्ष्यति तत् सर्वेष्विति वेदितव्यं । उक्ता दीक्षोपसदः । एका-दशप्रभृत्या संवत्सरादित्यादिना यथा तुल्योपसद इत्येवमन्तं तेन दीक्षाः सत्राणामुक्ताः उपसदश्चतुर्विंशतिः संवत्सर इति सत्राणामित्युक्ताः तत्र वचनं प्रकृतिप्राप्तदीक्षोपसदसंख्यानिवृत्त्यर्थं ।

End of Part II. अतएव भगवान् सूत्रकारः श्रौतानि कर्माण्युक्त्वा अन्ते ब्रह्मणे नम-स्कारं कृतवान् । तेन भगवतोऽप्येवमेवाभिप्राय इति लक्ष्यते नम आचा-र्येभ्यो नम आचार्येभ्य एव ब्रह्मणे नमस्कृत्य आचार्येभ्यो नमस्कारं कृत-वान् । योऽयमस्य शास्त्रस्य अर्थसम्प्रदायविच्छेदो अस्माभिरधिगतेन सम्प्रणीते अयनि भगवता दर्शितः । तेन कारणेन । नमः शौनकाय नमः शौनकाय । भगवानाचार्यः स्वाभिमतम्येतं शौनकाचार्यं नमस्क-रोति । चतुः कृत्वोऽभिवृत्तिः शास्त्रसमाप्तिसूचनार्था ॥ श्रीरस्तु ॥

Colophon. इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां द्वादशोऽध्यायः ॥ समाप्तेयं वृत्तिः । संवत् १७४६ । शके १६०१ (१?) । भाव संवत्सरे उत्तरायण पुष्पशुक्ल-पञ्चम्यां भौमवासरे पूर्वभाद्रपदा नक्षत्रे वर्षान्योगे ववकरणे काश्यां लि-खितमिदं पुस्तकम् गङ्गोपनामकद्विवेदी नरसिंहभट्टेन सार्थं परार्थं च । लेखकपाठकयोः शुभं भवतु श्रीरस्तु ।

विवरणम् । नरसिंहसूनुना गार्ग्येण नारायणेन विरचितेयं वृत्तिराश्वलायनश्रौतसूत्रस्य ।

No. 221. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Áśwaláyana Sútravrittih.* Substance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 213. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1833, Sk. 1698. Appearance, old. Correct. Incomplete (containing the *Púrvashaṭka*, or the first six adhyáyas).

Colophon. इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां षष्ठोऽध्यायः पूर्वार्द्धः समाप्तिमगमत् । श्रीसंवत् १८३१ ॥ शाके १६९८ भाद्रपदाधिककृष्णपञ्चम्यां चन्द्रे श्रीकाश्यां वङ्कटेशेन लिखितं शुभमस्तु ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम ।

No. 222. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Áśwaláyana Sútravṛittiḥ.* Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 134 Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1833, Sk. 1698. Appearance, old, slightly worm-eaten. Correct. Incomplete (containing the *Uttarashaṭka*, or the last six adhyáyas).

Colophon. इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां द्वादशोऽध्यायः ॥ १९ ॥ समाप्तेयं वृत्तिः ॥ श्रीसंवत् १८३३ ॥ शके १६९९ ॥ आश्विनकृष्ण १४ ॥ श्रीश्रीकाश्यां वङ्कटेशेन लिखितं ॥ शुभं भूयात् ।

No. 223. आश्वलायन सूत्रवृत्तिः । *Áśwaláyana Sútravṛittiḥ.* Substance, country-made yellowish paper, 8×3¾ inches. Folia, 75. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1663. Appearance, old Correct. Incomplete (containing the Uttarashaṭka, or the last six adhyáyas).

Colophon. इत्याश्वलायन सूत्रवृत्तौ नारायणीयायां द्वादशोऽध्यायः ॥ शुभमस्तु संवत् १६६३ समये भाद्रपदशुक्ल षष्ठ्यां लिखितमिदं पुस्तक सोमयाजिनारायणेन स्वार्थं परार्थंचेति कृष्णार्पणमस्तु ॥ छ ॥ श्रीरामार्पणमस्तु ॥ छ ॥ विश्वेश्वराय नमः ॥ छ ॥ अन्नपूर्णायै नमः ॥ छ ॥

No. 224 आश्वलायन सूत्रवृत्तिः । *Áśwaláyana Sútravṛittiḥ.* Substance, country-made paper, 10¾ × 4¾ inches. Folia, 127 (of which fol. 126 is wanting) Lines, 9–17 in a page Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old Generally correct. Incomplete (containing the Uttarashaṭka, or the last six adhyáyas.)

No. 225. आश्वलायन सूत्रव्याख्या । *Aśwaláyana Sútra-Vyákhyá.* Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 43. Lines, 9-17 in a page. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (up to a portion of the second chapter).

An explanatory gloss on *Aśwaláyana's* aphorisms, by *Varáhakáya Devatrátá, a name quite strange; in fact, this is the* only work that has come to our knowledge under such authorship. The manuscript is in the handwriting of different copyists, so that it may be easily seen that some of the original folia have been subsequently replaced.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरवे नमः । श्रीमद्वाग्देव्यै नमः । हरि ॐ तत् । एषो सावनाधानस्य भावेति अथ एष सर्वाणि कर्माणि । अथान्यथा-पीत्येष तदर्थमुद्दिष्टस्य अथाध्यापयति यजते याजयति अथानन्तरं ग्रा-ह्मणेभ्योऽविधीयते यज्ञेन चैत्रिकं फलं अग्न्याधादि आमुष्मिकस्य फलं स्वर्गादिग्राह्मणस्य अन्नाद्यमेवेति सम्पादयन्ते यस्य पार्श्वयोश्चायामुखे चो भार्या इति ब्राह्मणम् ?

End. ? (खण्डितत्वादन्तो नास्ति) ।

Colophon. The manuscript being incomplete, no real colophon is to be found. The words written at the end of the first chapter are :—

इत्याश्वलायन सूत्रव्याख्यायां वराहकायदेवत्रातस्य कृतौ प्रथमोऽध्यायः ।

No. 226. आश्वलायनाधानप्रयोगः । *Aśwaláyanádhána Prayógah.* Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 100. Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1800. Appearance, *old, and partly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.*

A manual, called Dípiká, by Mahatácháryaya, for the performance of the rite of establishing the sacred household fire, according to the rules of *Aśwaláyana.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । य एको विविधैर्यज्ञैरिज्यते विविधाभिधः तस्मै नमः क्रतुभुजे विष्णवे प्रभविष्णवे ॥१॥ आश्वलायनसूत्रोक्तप्रयोगस्य प्रदीपिका ।

क्रियते मवमार्य्येण हविकाद्यनुसारतः । अथैतस्य समाम्नायस्य विताने-योगापत्तिं वक्ष्यामः ।

End. अन्यत् सर्वं पौर्णमासवत् पौनराधेयिकी आविष्कृता इति वचनात् पूर्णाहुतिपक्षे होतुर्नामप्रयोगः । इत्युपस्थानीया समाप्ता ।

Colophon. षष्ठोऽध्यायः समाप्तः संवत् • • • मीति कुनामदी १ वद देवः द्रुढ भाग अच्छरमत्ता यथाऽः शुभमस्तु । रामभट्टमकरपनामकी पोथी, विपदा पार्य्यमानाख्यातिर्यजमानापदं ॐ तस्याप्यायातु या इन्द्रेषा इमपदा द्युताः । ॐ यो गौतमोभारद्वाजस्तेन मरं सोमे व्यायान् महेन्द्रं यजेरन् । पूर्व्वकारिकावशेन ॐ गौतमो भरद्वाजयेति महेन्द्रयाजिनः, अन्ये इन्द्रयाजिनः । इति विधिरस्ते । दक्षिणानां चतुर्भागं पञ्चविंशतिधाकृतं । इष्यानमादीनामकर्त्तुं युगपाचके ।

विवरणम् । अनन्ताचार्य्यविरचितदीपिकापद्धितमाश्वलायनप्रयोगसूत्रम् । षडध्यायात्मकम् । तत्र प्रथमेऽध्याये अग्न्याधेयस्य प्रयोगः, द्वितीयेऽध्याये पावमानेष्ट्यादयः समाख्याताः । तासां दर्शपौर्णमासिकमेव प्रधानं, दर्शपूर्णमासाविष्टीनां प्रकृतिरिति वचनात् । तृतीयेऽध्याये चातुर्मास्येषु कापिष्ठलयज्ञप्रयोगः, चतुर्थेऽध्याये सप्तविंज्योतिष्टोमाख्यः सोमप्रयोगः, पञ्चमे प्रातरनुवाकादिप्रकरणम्, षष्ठे अग्निष्टोमादिप्रकरणम् ।

No. 227. आश्वलायनमहाव्रतं । *Áśwaláyana Mahávratam.* Substance, country-made paper, 8×3½ inches Folia, 15. Lines, 11 in a page Extent, 29 letters in a line Character, Nágara. Date, Samvat 1728. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

The work contains directions for the performance of the Mahávrata rites in honour of Mitra and Varuṇa, by Áśwaláyana.

Beginning. ॐ नमः भगवते वासुदेवाय अथ महाव्रतस्य सुत्याहानि होत्रप्रयोगः कथ्यते । सामिधेनीषु, प्राचिष्कोणस्यमीमहे १ प्रथु पा इति षट्कं सर्वाधोः होतादेवो अवाजीवाजेषु ।

End. अग्ने मरुद्भिरिति यजेत्, यथाकाले अवभृथे प्रैषं चरेयुः संदशेगुर्थेषो । इति आश्वलायनोक्तमहाव्रतम् । स १७२८ वैशाख शुक्ल १२ गुजरत अर्कोथि सर्गना सुरे सैन्धे ।

विवरणम् । आश्वलायनकृतं महाव्रतं मित्रावरुणार्च्चनप्रयोजनकहौत्रविषयकग्रन्थविशेषः ।

No. 228. आश्वलायनमहाव्रतम् । *Aśwaláyana Mahávratam.* Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 20. Lines, 10 in a page. Character Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The same as the foregoing.

No. 229. महाव्रतप्रयोगः । Mahávrata Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 12–13 in a page. Extent, 300 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Mahávrata ceremony. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । महाव्रतस्यैवैकाह उच्यते । महाव्रतस्य पञ्चविंशति-मित्याधारभ्य केचिच्चिभिरध्यायैराप्यन्ते । तत्रापि प्रातरनुवाकादि-समानं आपमोदपाकरणात् ।

End. स्वान् स्वानग्नीन् स्वयोः स्वयोररण्योः समारोप्य यथागमनीयेनाग्निष्टोमेन संस्थेन यथोक्तेन दक्षिणेन इष्टक्नाना ऋत्विग्भिः हत्वा स्वे स्वे गृहेऽग्नौ ...... हत्वा धाम (?) ततः सौत्रामणी परस्याः सर्व्वेषामेव संतिष्ठते महाव्रतम् । ४ । ४ । श्री । श्रीकृष्णार्पणमस्तु । १०० ।

Colophon. ? (खण्डितनास्ति)

विवरणम् ˚ महाव्रताभिधोक्तयज्ञविशेषस्य प्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 230. महाव्रतहौत्रप्रयोगः । Mahávrata Hautra Prayogah. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 11–15 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1777. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual of the duties of the Hotri priest in the Mahávrata ceremony according to the rules of Áswaliyana, by an anonymous author.

Beginning. श्रीमत्कृष्णमहागणेशाय नमः । अथ महाव्रतस्य कृत्यानि होत्रयोगः । महाव्रतस्य पञ्चविंशतिं सःमिधेन्यैकविंशती प्राकृतीगमदोः । सभिधाग्नि मिति सतयः ।

End. उक्थ वाचोन्द्रा देवेभ्य आतुरा दत्ता । इति मार्जनयः । अर्द्धेर्द्धि-रिति याज्या । यथाकालमवभृथं । पेट्ठ वरेण्यं संवरेषु हवीः ।

Colophon. इत्याश्वलायनं महाव्रतं श्रौतं समाप्तं। लिखितमिदं पुस्तकं संवत् १७७७ वैशाख वदि १० गुरौ साधारणसंवत्सरे ॥

विवरणम् । आश्वलायनमतानुगतमहाव्रत-पञ्चीयश्रौतकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 231. आश्वलायनसूत्रवृत्तिदीपिका । Aśwaláyana Sútra Vritti Dipiká. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia 4. Lines, 13-17 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1783, Śáka 1648. Appearance, old. Prose. Correct. Complete, (only a fragment of the work).

The codex under notice contains a portion of a gloss on the Sútra Vritti of Aśwaláyana, by Traividyávriddha, an inhabitant of Tálabrinta, treating of the *dwádaśáha* ceremony.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । अथ सर्व्वाहीनानां प्रकृतेरहीनस्य द्वादशाहस्य प्रयोग उच्यते ॥ तत्र प्रथमं व्यूढस्योच्यते । प्रत्यक्षमाम्नातत्वात् द्वादशदीक्षा द्वादशोपसदः द्वादशसुत्यानि प्रातरनुवाकादिपत्नीसंयाजान्तानि ।

End. यज्ञायज्ञावः देयोवः । समिद्धमग्निं इति तृचं जातवेदसं द्वे मन्त्रानि-वित् । आपोहिष्ठीयादिममानमग्निष्टोमेन ॥ समाप्तो द्वादशातिरथः ॥

Colophon. आश्वलायनसूत्रस्य वृत्तिरेषा प्रकाशिता कृता त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवा-सिना ॥ संवत् १७८३ शके १६४८ मुदमाने कलनानामसंवत्सरे पौषकृष्ण १३ मंदवासरे गजरीपनामकचानसरस्वति भट्टस्य रघुरामेण निमित्तं उत्तरषट्कस्यो लिखित ? ।

विवरणम् । पुस्तकमिदं दीपिकाख्याश्वलायनसूत्रवृत्तिटीकाया अहीनद्वादशाहानुष्ठानविषयकं अंशविशेषमात्रम् ॥

No. 232. बौधायनीयकल्पसूत्रम् । Baudhayaníya Kalpa Sútram. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches Folia, 32 Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts. Prose Generally correct. Incomplete (a fragment only, *viz.*, the eleventh book of the work).

The eleventh book of Baudháyana's Kalpa Sútra, treating of the three Vedic rites—Dwádaśáha, Atirátra, and Bájapeya.

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्रीय एकादश प्रश्नः । अत्र यथाक्रमं द्वादशाहातिरात्रवाज-पेयानां वर्णनमस्ति । पुस्तकमिदं दर्शपूर्णमासव्याख्यापुस्तकेन सहैकत्र निबद्धम् ।

No. 233. बौधायनकल्पसूत्रीय(?)द्वितीय(?)प्रश्न(?) । Baudháyana Kalpa Sútriya Dwitiya Praśna. Substance, country-made white paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. *Folia, 18. Lines, 9–15* in a page. Character, Nágara Date ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

The second book, or question, of the Baudháyana Kalpa Sútra, treating of the Agnyádhána rite.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः । अथोपव्याख्यास्यं विज्ञायते क्रतुकामं कामयीत यज्ञागाद्दो यज्ञांगकाममिति ।

End. सन्तिष्ठते एष इष्टिः संपूर्णपावविद्युक्रमाविसृजते व्रतमय पौर्णमासाव-मधाभ्यां यजते संतिष्ठतेऽग्न्याधेयं संतिष्ठतेऽग्न्याधेयं ॥ १९ ॥

Colophon. इति बौधायनीये द्वितीयः प्रश्नः सूत्रम् ॥

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्रीयद्वितीयः प्रश्नः अग्न्याधानविषयकः ।

No. 234. बौधायनप्रवर्ग्यसूत्रम् । Baudháyana Pravargya Sútram. *Substance, country-made paper,* $8\frac{3}{4} \times 4$ *inches.* Folia, 21. *Lines,* 10–11 in a page. Extent, 350 ślokas Character, Nágara Date, not mentioned. Appearance old. Prose. Correct. Complete.

A part *of the* Srauta *Sútra of Baudháyana, treating of* the Pravargya ceremony. See Mitra's *Notices*, No. 661, vol. ii, p. 86.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ प्रवर्ग्यं संभरिष्यन्नुपकल्पयते खादिरीमौदुंबरी वैणवीं वैकंकती बाधिं श्यामसार्चीं वारलिमार्चीं बोभयतः स्वदंष्ट्रभाविता भरणीया । *At fol. 19 (b)* उद्धृत्य तत्र च आनित्यथाहवनीयमुप-तिष्ठत इममृषुत्यमस्मभ्यं सनिगायत्रं न अपमग्नेरेग्नेषु प्रवोच इति अथा-ग्नीध्रेयं गत्वाग्नीध्रेयं उत्तरमांतिमपर्यंति मन्त्रोबानः पवतां मातरिश्वेति ॥ १६ ॥ अथ प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्ये ।

End. अग्निमभिमन्त्र्यग्निरसि वैश्वानरो सान्त्येवेनानुवाकेन च वो वेऽग्नेर्दक्षिणां ददाति शतं सहस्रमन्विष्टकं वा ॥ १० ॥

Colophon. इति बौधायनीयधर्मप्रश्नः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु शुभं भवतु ।

विवरणम् । बौधायनीयश्रौतसूत्रान्तर्गतं प्रवर्ग्यसूत्रम् । मिसूची (सं ११२ ख० १ सं ८६) द्रष्टव्या ।

No. 235. बौधायनचातुर्मास्यसूत्रम् । Bandháyana Cháturmásya Sútram. Substance, country-made paper, 8¼ × 4 inches. Folia, 16. Lines, 8–13 in a page. Extent, about 400 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A portion of the Kalpa Sútra of Baudháyana, treating of the Cháturmásya or seasonal sacrifices. See Mitra's *Notices*, No. 865, vol. ii, p. 270.

विवरणम् । चातुर्मास्येष्टिविषयकं बौधायनसूत्रं तदीयकल्पसूत्रान्तर्गतम् ॥ मि (सं ८६५ खं २ पं २७०) द्रष्टव्या ॥

No. 236 बौधायनयजमानसूत्रम् । Baudháyana Yajamána Sútram. Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 7. Lines, 9 in a page. Extent, about 60 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

Some aphorisms on the duties of the Yajamána or the sacrificer by Baudháyana.

Beginning. श्री । अथोपयथया येदनि यज्ञोपवीत्यप आचम्य यजमान आसन उपविश्य निरः पवित्रमप आचामति पयस्तीरोपोधयः पयसोः दर्जेत्यादवनी समिध आद ** खे मतपवे व्रतं चरिष्यामि वे ।

End. प्राक्क्रम्य जयति गोपा आग्ने विंद प्रकाश एभ्यः ज्ञातारं नित्यं माञ्चय-स्वपेयित वा इति संप्रेष्यति ॥ ८ । प्रक्षाल्य करिष्यन् ॥

Colophon. इति बौधायनीययजमानसूत्र समाप्तम् ।

विवरणम् । बौधायनकृतयजमानकर्तव्यताप्रतिपादकसूत्राणि ।

No. 237. बौधायनपशुसूत्रम् । Baudháyana Paśusútram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 8–9 in a page. Extent, about 290 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old, the writing of the last two pages entirely effaced. Prose. Correct. Complete.

The Paśu Sútra of Baudháyana, treating of the animals that are sacrificed in a Yajña.

Beginning. श्रीमरस्वत्यै नमः । पशुना यक्ष्यमाणो भवति स उपकल्पय पीतुद्रवान् परिधीन् गुल्गुलु-सुगन्धिते जनं प्रज्ञातामूर्षकार्पासे लघ्वां द्रमे द्वे रमने द्विगुणां च त्रिगुणां च ॥

End. Illegible.

विवरणम् । बौधायनकृतं यज्ञीयपशुविषयकं सूत्रम् ॥

No. 238. पशुसूत्रम् । Paśu Sútram. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10 (of which the first three folia are wanting). Lines 9–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete (except the first three folia).

A part of Kalpa Sútra treating of the Paśu sacrifice by Baudháyana.

Beginning. खण्डितम् । (Wanting)

End. अस्पष्टम् । (Not legible.)

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्रान्तर्गतपशुयागप्रकरणविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 239. बौधायनप्रयोगसूत्रम् । Baudháyana Prayogasútram. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 14. Lines 11–13 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, very old, writing effaced and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (up to a small portion of the second praśna only).

Aphorisms of Baudháyana directing the performance of the new and full moon sacrifices. In fact this work may be considered as a part of the author's Kalpasútra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। आमावास्येन वा पौर्णमासेन वा हविषा यक्ष्यमाणोभवति स पुरस्तादेव अविरातन्वंत(आतन्वान?)मुपकल्पयते, स्फ्येन वा स्रुवेन वा यथर्त्तव वै प्राश्नर्ण भवति।

End. समान उपस्थानः। अथ कथं वा चमसं वा। अथ संप्रैषमाह। अथादत्ते दक्षिणोऽग्न्यस्थाली संस्रुवां सर्वेन जुहं। अधैनां तथैव।

Colophon. इति बौधायनीये प्रयोगसूत्रे प्रथमः प्रश्नः। हरिः जयति।

विवरणम्। बौधायनकल्पसूत्रान्तर्गतदर्शपौर्णमासप्रयोगविषयकपुस्तकम्।

No. 240. कात्यायनसूत्रम्। Kátyáyana Sútram. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 81 (of which the first is wanting). Lines, 7–10 in a page. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, and writing effaced slightly in parts. Prose Correct Complete (except the first folium).

The aphorisms of Kátyáyana on Vedic rites, divided into 26 adhyáyas.

Beginning. खण्डितत्वादादिवाक्यं नास्ति।

End. द्यावापृथिवी चेति दक्षिणमंप्रचरणं मयिन्यदितिलक्षणं स्त्रियः संस्थीति महावतम् ये चात्वाले * * * * आध्याय आध्याय दर्शनात् ॥१॥

Colophon. इति कात्यायनसूत्रे षड्विंशतमोऽध्यायः ॥ शुभमस्तु ॥ ४ ॥

विवरणं। कात्यायनसूत्रम्। विषयश्च यज्ञानुष्ठानविधिः।

No 241. कात्यायनहौत्रसूत्रम्। Kátyáyana Hautra Sútram. Substance, country-made paper, 9×5 inches Folia, 22 on the whole, but marked separately. (From the beginning to a portion of the third chapter, there are six consecutive folia, then the paging begins with unity and is continued to 17. In the latter system, folium 15 is wanting.) Lines, 11–12 in a page Character, Nágara. Date, Samvat 1821 Appearance, very old, decayed, worm-eaten, and writing effaced throughout. Prose. Correct. Complete (except the defect above mentioned.)

The aphorisms of Kátyáyana on the duties of the Hotri priest, complete in five chapters.

Beginning and End. आद्यं समाचरम् अमकथैव ।

Colophon. इति हौत्रिके पञ्चमोऽध्यायः संवत् १८१२ शके १६८१ मिति वैसाख-शुक्लप्रतिपदा १ बुधवासरे लिखितं काश्यां मध्यदुर्गोपाध्यायज्ञातकं । शुभमस्तु ॥ १९० । श्रीगोपालाय नमः ।

विवरणम् । कात्यायनप्रौतसूत्रम् विषयश्च हौत्रकर्म ।

No. 242. कात्यायनसूत्रभाष्यम् । Kátyáyana Sútrabháshyam. Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 39. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced throughout. Correct. Incomplete, (a fragment containing the eleventh chapter only).

Kátyáyana Sútra with the Bháshya of Karkopádhyáya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ अत्यर्थमनुविधितृगुनाचार्येण ज्योतिष्टोमोऽनुविहितः । इदानीं स्तुतिमन्त्रपाठावसरे प्राप्ते द्वादशाहो विधीयते तत्र स्तुतिपाठः सर्वेषा वै देवा अपे सदमा आसुरित्यिषाद्यपवविधानं द्वादशाहे सान् वै एष्टो वद्दे मुहीयात् पूर्वं षष इत्येवमादिमन्त्र पाठोपि च ।

End. सहस्रमितरे पुरुषाषिद्यानेव सेव मच्छंति ॥ ॥

Colophon. इति श्री कर्कोपाध्यायकृता कात्यायनसूत्रभाष्ये एकादशोऽध्यायः ॥ ॥ उपाध्या(य?) रघुरामस्य पुस्तकं कर्कपूर्वार्द्धम् ॥ ॥ श्री । ॥ । श्री ॥ । * । * । श्री । ॥ ।

विवरणम् । कर्कोपाध्यायकृतं कात्यायनसूत्रभाष्यम् पूर्वार्द्धम् । (आदितः खण्डितम्) ।

No. 243. कर्कभाष्यम् । Karkabbáshyam. Substance country-made paper, 10×4 inches. Folia 299. Lines, 10 in a page. Extent, 7450 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1824. Appearance, old torn, worm-eaten and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete, (*containing the first half only*).

A commentary on Kátyáyana's Aphorisms on the performance of Vedic ceremonies by Karkopádhyáya.

Beginning. ॥ ॐ नमः श्रीयज्ञेश्वराय ॥ यदीयं रूपं(धर्मोऽयं?) विवेकनिर्मला, सम्पन्निःश्रेयससिद्धिहेतवः। समस्तशास्त्रार्थसुतत्त्वबोधका जयन्ति कात्यायनपादपांसवः ॥ १ ॥ अथातोऽधिकारो व्याख्यास्यत इति सूत्रमेषः। शास्त्रावतारसम्बन्धप्रयोजनाभिधानं पौर्णमासादौ कृतमिदानीं पदपदार्थमात्रव्याख्यानं क्रियते।

End. या दक्षिणेन पवमानार्थं तु समाप्ते सवने दक्षिणेनैवेति ॥ स्पृष्ट्वेतरे तरे पुरुषा यथास्वं धिष्ण्यानेवमेवागच्छति(गच्छन्ति?) ॥ उपाध्यायकर्ककृतौ कातीयसूत्रभाष्ये ज्योतिष्टोमः समाप्तः।

Colophon एकादशोऽध्यायः समाप्तः पूर्वार्द्धं (र्द्धं?) समाप्तः (ं?) शुभमस्तु। संवत् १८१४ समैनाम वैशाखमासे शु: लिखितं मनोगिना।

विवरणम्। कात्यायनश्रौतसूत्रीयपूर्वार्द्धस्य कर्कोपाध्यायकृतं भाष्यम्।

No. 244 पुराणभाष्यम्। Púrana Bháshyam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia 38. Lines, 10 in a page. Character. *Nágara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Prose. Correct.* Complete.

A commentary, by Yájñika Devakrishna, son of Prajápati, on an appendix of Kátyáyana's aphorisms on Sacrificial Fires. As the appendix treats in detail of some important matters omitted in Kátyáyana's work, it is entitled Púran, or the Supplement.

Beginning. ॥ श्री महागणपतये नमः ॥ द्वैमातुरं नमस्कृत्य सर्वाभीप्सितदायकं। इष्टकापूरणस्याहं कुर्वे विवृतिमुज्ज्वलं ॥ १ ॥ अथातः सुपर्णचित्यग्नेः कातीयसूत्रशेष पूरणपरस्यानुव्याख्यातः। अथशब्दो मङ्गलार्थः। आनन्तर्यार्थो वा। अथवा कात्यायनसूत्रोपन्यासानन्तरं। अतःशब्दो हेत्वर्थः। यस्मात् कात्यायनसूत्रे अग्निः कार्त्स्न्येनोक्तो नास्ति। किञ्चिदुक्तव्यमवशिष्टमस्ति। अतोहेतोरग्न्ययनसम्बन्धिकातीयसूत्रशेषं वयमनुव्याख्यास्यामः।

End. तिर्य्यंगनुवाके यथा उदमुत्तचैव इष्टका उपधीयन्ते एवमत्रापीत्यर्थः । अथ माध्यान्ते मङ्गलमाचरति । अयुतञ्च उदरश्च मतञ्च मप्नतिं (तिः?) तथा । यज्ञैका माध्यिवायाग्नेश्च मुनये नमः ॥ इति ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमन्नाट्-स्थपति-चिरग्निचिन्याज्ञिकश्रीप्रजापतिसुतयाज्ञिकदेव-ऋष्णकृतायां(?) पूरणभाष्यं समाप्तं ॥ श्री सम्वत् १८१९ ॥ ॥

विवरणम् । महर्षिकात्यायनप्रणीतयज्ञकर्म्मप्रयोगसूत्रेष्वाग्निः कार्त्स्न्येन - नोक्तमतस्तत्-पूरणार्थं कानिचित् पूरणसूत्राणि सन्ति । तेषामेव पूरणसूत्राणां याज्ञिकदेवकृष्णकृता व्याख्या ।

No. 245. लाट्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम् (मूलसहितम्) । Láṭyáyana Srauta Sútra Bháshyam (together with the text). Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 254. Lines, 10–12 in a page. Extent, 8,000 ślokas. Character, Nágara Date, Samvat 1768. Appearance, old, worm-eaten, torn, and decayed, especially towards the end. Prose. Incorrect. Complete.

A commentary on the Láṭyáyana Srauta Sútra of the Sáma Veda, by Agni Swámí, together with the Sútras. The work has been published in the *Bibliotheca Indica* under the editorship of Ánanda Chandra Vedantavágíśa. A manuscript of the text only is noticed in Mitra's *Bikaner Catalogue*, I. p. 157, No. 357.

The Láṭyáyana Sútra differs but slightly from the Dráhyáyana Sútra. Among other points of difference, it may be noticed that two Sútras of the one have often been made into one Sútra in the other, and *vice versâ*.

Beginning. नमो विघ्नराजाय । अथ विध्यपदेशे सर्व्वंमन्त्रं किमिदं सूत्रं नाम शास्त्रं । किमर्थंमिदमारभ्यते । यज्ञप्रसिद्धये इत्थ हि चाम्नाये द्विविधा [धो ?] विधिः । अनुमान्त्रिकः चक्षु(ञा?)माधिकश्च । तत्रानुमान्त्रिकः । यजुर्षां कर्म्मसु च्छिन्नतोविधानमर्थंप्रत्ययादित्यत आरभ्य आधारणमुपविधिश्च सर्व्वेति यावत् ।

End. ते इमे अमावास्या प्रथमो तथा दीर्घरन् पदामावास्या प्रथक

सम्पद्यते । पञ्चा[पञ्चा] पूर्व्वं[पञ्चस्य दीक्षि] *तानां ब्रतीनामपरप-
क्षस्य क्रयः स्वममावास्यायां प्रभवः सम्पद्यते । पञ्चहमिति ।

Colophon. इति दशमस्य विंशमा(?)कण्डिका । दशमः प्रपाठकः समाप्तः ।
इत्याचार्य्यश्रीअग्निस्वामिना कृतं लाट्यायनसूत्रभाष्यं समाप्तम् १७६८ मिता ।
शुभमस्तु । सिद्ध[सिद्धि?]रस्तु ।

विवरणम् । सामवेदीयलाट्यायनसूत्रभाष्यं श्रग्निस्वामिविरचितं मूलसहितं, लाट्यायनसूत्रं,
द्राह्यायणसूत्रञ्चेति सूत्रग्रन्थद्वयं प्रायेण समानमेव । कुत्रचिदेकस्य सूत्र-
मेकमन्यत्र द्विधा त्रिधा चतुर्धा वा विभज्य द्वे त्रीणि चत्वारि वा सूत्राणि
पृथक् कृतानि । कुत्रचिद्वा द्वे त्रीणि चत्वारि सूत्राणि एकीकृतानि ।
कुत्रचिदन्योविशेषोऽस्ति । अन्योरयं रचियाटिकसोसाइटीसाहाय्येनानन्द-
चन्द्रवेदान्तवागीशेन प्रकाशितश्चेति । मि वि सूची (पं १९७४ १५०)
द्रष्टव्या ।

No. 246. लाट्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम् । Látyáyana S'rauta Sútra Bháshyam. Substance, country-made paper, $11\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 169. Lines, 10 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1681. Appearance, old. Generally correct. Fragmentary (containing the last five prapáthakas only, *viz*, vi–x).

No. 247. लाट्यायनश्रौतसूभाष्यचम् । Látyáyana S'rauta Sútra Bháshyam Substance, country-made paper, $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 163. Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, Correct. Fragmentary (containing the last three prapáthakas only, *viz.* viii–x).

No 248 लाट्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम् । Látyáyana S'rautra Sutra Bháshyam. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 126 (of which eleven folia, *viz*, 78–88 are wanting). Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1682. Appearance, old, slightly worm-eaten, and in parts torn, and writing effaced. Correct. Incomplete (coming down to the end of the fifth prapáthaka).

---

* These letters, completely obliterated in the manuscript, have been taken from the printed edition.

In the old manuscript catalogue of the Library, the work is simply called Sáma Sútram.

No. 249. लाट्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम्। Látyáyana Srauta Sútra Bháshyam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 61. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, *old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete, (coming* down to the 4th *sútra* of the 5th *kandika* of the sixth *prapáthaka).*

The Srauta Sútra of Látyáyana of the Sáma-Veda. In the manuscript catalogue of the Library the work is simply called सामसूत्रम् for the sake of brevity.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ नमः श्री सामवेदाय नमः। अथ विध्यपदेशः सर्व्वक्रत्वधिकारो मन्त्रविधिश्चादिप्रवचनेनोत्तरादिः पूर्व्वाध्येकश्रुतिविधाना ख्यातलक्षणकर्म्माणि चोद्गयैव कुर्य्यादनादेशे।

End. [खण्डितत्वादन्तो नास्ति।

विवरणमन्तपूर्व्वम्।

No. 250. शाङ्खायनसूत्रभाष्यम्। Sánkháyana Sútra-bháshyam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. *Folia, 31. Lines, 10 in* a page. Character Nágara. Date, ? Appearance very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

The Srauta Sútra of Sánkháyana with commentary.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय। यज्ञं व्याख्यास्यामः। स यथार्थं शाङ्खायनविरचितैर्मन्त्र सामर्थ्य्य विधीयमानत्वे साधारणसंयोगाद्यावतिष्ठते।

End. इति भगवन्तसंभाषमानेषु महावीरं पावेन्यायच्छिन् ततवाससवारोपंमि पूर्व्वाहव। समिदि।

Colophon. नास्ति खण्डितं।

विवरणम्। शाङ्खायनश्रौतसूत्रं सभाष्यमसम्पूर्णम्।

No. 251. शाङ्खायनसूत्रभाष्यम् । Sánkhyáyana Sútra-bháshyam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 160. Lines, 15-18 in a page. Extent, 6,800 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete (folia 29-52, both inclusive, are wanting).

A commentary by Ánarttiya, son of Varadatta, on the Srauta Sútra of Sánkhyáyana, and consists of eight chapters. A manuscript of the work containing the first four chapters and a small fragment, which evidently contains the first few lines of the fifth chapter, has been noticed by Dr. Mitra. See Mitra's *Notices*, No. 665, Vol. ii, p. 88.

Beginning of the 5th chapter (at folia 79a). ॐ नमः ॥
उक्तानि प्राक् सौमिकानि कर्म्माणि सोमस्यावसरस्तदर्थमाह । ॐ
आर्षेयेण न्यूनोऽनुचानत्विजो इष्टौ वै सोमेन यक्ष्यमाणः ।

End. अथोक्यवीर्य्यं । रोदाभ्यां रोदे ब्रह्मस्य विष्टपं स्वर्यातमूर्नाक [?]
इति । नाक इत्यकारान्त शाखान्तरं दृष्टत्वात् । द्विरभ्यासोऽध्यायप-
रिसमाप्तौ शिष्टाचारस्तदाचरणं चायुष्यमिति ।

Colophon. शाङ्खायनकसूत्रस्य सम्यं शिष्यहितेच्छया । वरदत्तसुतो भाष्यमानर्त्तीयो
करोत्तमम् । इति शांखायनसूत्रभाष्येऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥

विवरणम् : वरदत्तसुतेन आनर्त्तीयेन विरचितं शाङ्खायनसूत्रभाष्यमष्टाध्यायनिबद्धम् ।
मि सूची (स ६६५ ख २ पं ८८) द्रष्टव्या ।

No. 252 आश्वलायनप्रयोगवृत्तिः । Áswaláyana Prayogavrittih. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 93 Lines, 8-15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the ceremonies described in Áswaláyana's Kalpa Sútras, by an anonymous writer.

Beginning समस्तप्राणिजातस्य हृत्पद्मनिलये स्थितम् । वेदार्थविदुषोऽज्ञेयं यज्ञा-
त्मानं नमाम्यहम् ॥ अथाश्वलायनसूत्रस्य देवस्वाम्यादिव्याख्यानुसारेण प्रयो-
गवृत्तिः क्रियते । अनारेभ्य होमादिकर्त्तव्ये दक्षिणेन पाणिना यज्ञोपवीती

ऋषिर्भवति । ऋचां पादग्रहणे कर्मार्थं प्रतीयात्पादमित्यविवक्षितप्रतीतमात्रमेव ।

End. प्रथमहर्च्छंदोमाय पूर्व्वोक्ता एव अंत्ये छंदोमे प्रातः सवने एकाहिकोस्तोत्रियानुरूपे ।

Colophon (न खण्डितत्वान्नास्ति) ।

विवरणम् । आश्वलायनकल्पसूत्रविहितकर्मजातानां प्रयोगव्याख्यानविषयकोयन्थविशेषः ।

No. 253. आश्वलायनप्रयोगवृत्तिः । *Aśvalāyana Prayogavrittih.* Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 93. Lines, 8–15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (up to the duty of the Brahmanachhansi).

Another copy of the same work. The only special feature of the codex is that it starts with a discussion on certain points of grammar.

Beginning. दोरेमव्यन्वेचिषु वृद्धिरादौ छात्ये च वान्यश्रवणाश्वयुक्तु । येषेषु नाम्नोः कपरः स्वरोन्त्यः सापोरदीर्घः भविसर्ग इष्टः ॥ १ ॥ दोरेभवच्येचिषु दोहिषारवतः माघः । मार्गशीर्षः । ज्येष्ठः । चैत्रः । एषु पट्सु नक्षत्रेषूक्तप्रकारेणादिवृद्धिर्भवति । छात्ये च वा विशेषविधानाभावाद्वकारसमुच्चयाच प्रौष्ठपद इत्येवं प्रकारेण वृद्धिर्भवति । छात्ये इत्यनेन छकारात् परभागे विद्यमानस्य पकारस्यापि वृद्धिर्भवति । सूत्रमाथविकल्पादियं पकारवृद्धिर्वैकल्पिकीति ज्ञायते । तेन अत्र यथादिवृद्धिरुक्ता सा सर्व्वापि नित्यैव छात्ये इत्यनेन सह विकल्पस्य सम्बन्धसत्त्वाभेन प्रौष्ठपाद इति द्वैवृद्धिकोपि भवतीत्यर्थः । अन्यश्रवणाश्वयुक्तु चाते भव. अन्त्य. अपभरणः श्रवणः शतभिषक् अश्वयुक् एतेषु चतुर्षु नक्षत्रेषु देहलीदीपन्यायेनादिवृद्धेर्विकल्पः संबध्यते । शेषे पुनः अनुक्ताः शेषशब्देनोच्यन्ते तेषु पुनर्वृद्धिरेव न भवतीत्यर्थः । नाम्नोः कपरः स्वरोन्त्यः आर्द्रामूलयोरन्त्यस्वरः कपरो भवति आर्द्रको मूलक इति । स्वात्योः स्वातिपुनर्वस्वोः अन्त्यः स्वरः अदीर्घः अविसर्गः कार्य्य इत्यर्थः स्वातिः पुनर्वसुरिति ।

समस्तप्राणिजातस्य हृत्पद्मनिलये स्थितं । वेदार्थविदुषोशेषं यज्ञात्मानं नमाम्यहं ।

अथाश्वलायनसूत्रस्य देवस्वाम्यादिव्याख्यानुसारेण प्रयोगवृत्तिः क्रियते ।

End. (Writing effaced). 9

विवरणन्नूक्तपूर्व्वम् । विशेषस्तत्र प्रत्यारम्भे नक्षत्रदृष्टिविषयाः केचित् वैयाकरणनियमाः सन्ति ।

No. 254. आश्वलायनीयप्रयोगवृत्तिः । *Aśwaláyaniya Prayogavrittih.* Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 132. Lines, 11-16 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced. Generally correct. Complete (writing effaced at the end).

A work on the same subject by Traividyá-briddha, of Tálbrinta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुचरणारविन्देभ्यो नमः । ॐ समस्तप्राणिजातस्य हृत्पद्मनिलये स्थित वेदार्थविदुषा श्रेयं यज्ञाख्यानं नमाम्यहम् ॥ १ ॥ आश्वलायनसूत्रस्य देवस्वामिव्याख्यानसारेण प्रयोगवृत्तिः क्रियते ।

End Effaced

Colophon Do.

विवरणन्नूक्तपूर्व्वं ।

No. 255 प्रयोगप्रदीपिका । Prayoga Pradípiká. Substance, country-made paper, 13×4 inches Folia, 214 Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1693 Appearance, very old, decayed, torn and worm-eaten throughout. Prose Correct. Complete

An explanatory gloss on Vedic ritual, according to the rules of Ápastamba, Baudháyana, and other authorities, by Somapa, surnamed Traividya-briddha, of Tálbrinta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीवेङ्कटपुरीकेशवाय नमः ॥ श्रीदेवराजदीक्षितेभ्यो नमः ॥ प्रणम्य शिरसादेवं लक्ष्मीकान्तं तथागुरुम् । श्रीमन्तौ पितरौ तद्वत्पा मे कुलदैवतम् ॥ १ ॥ भवानीतनयायायतनयानंददायक । काशीवासिजनाघौघहारिन् दुण्ढे नमोऽस्तुते ॥ २ ॥ ॐ उत्तरया हिरण्यलाभकामोयजेत । दृष्ट्वा यत्स्ये हिरण्यकामार्थमिति आग्नेयमष्टाकपालं सावित्र द्वादशकपालं । भूम्यैवचतुं भूम्या षड्समत्रादः ।

End. तत्र श्लोकाः ॥ कौकिल्या यथा इत्यागूर्णवत्यां पूर्व्ववत् भवेत् । होता कात्यायनेनापि श्यामाकान्तं प्रकल्पयेत् ॥ द्वादशामिन्द्रदेवेभ्यो न पड्ढोतानिरूढ़वत् । आदित्यायचरन्तेष वत्समत्र तु दक्षिणा ॥ धूरेष्टिः पूर्व्ववत् कार्य्या वटोकारोत्तरं तु वा । तोक्मादिलिप्य संस्कृत्य परस्रोकान्तमेव च ॥ पर्व्वसु वीथिच पशोनपड्ढोता पुराहतः । हविषा च यथा सूत्रमादित्यश्च च मा भरम् ॥ समाप्ता कौकिली । शुभमस्तु हरिः । ॐ ।

Colophon. संवत् १६८३ फाल्गुनकृष्णद्वितीयाभौमवासरे लिखितं ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (दृष्टं ?) तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते । भग्नपृष्ठिकटिग्रीवोर्ध्वमुष्टिरधोमुखम् । कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ श्रीरस्तु ॥

विवरणम् । आपस्तम्बसूत्रानुक्तयज्ञकर्म्मप्रयोगक्रमाणां प्रदीपिकाख्या इतिस्थालहन्तनिवासिवैदेयहृदयरामशर्मणा रचिता ॥ विषयश्चात्र दर्शपौर्णमासादियज्ञकर्म्मप्रयोगक्रम एव ।

No. 256. श्रौतप्रयोगरत्ननृसिंहकारिका । Srauta Prayogaratna Nrisiñha Káriká. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 98. Lines, 9–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, in the hand-writing of different copyists. Poetry. Correct. Complete

A manual on Vedic ritual according to the rules of Saunaka and *Aśwaláyana, in verse, by Nrisiñha Yajvan.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ प्रणमामि गणाधीशं विघ्नध्वान्तदिवाकरं । दंतावलमुखं सांद्रसिंदूरारुणविग्रहं ॥ वन्दे विष्णुं जगद्वन्द्यं *श्रीरंगाचलनिवासिनं । यत्कटाक्षैकदेशाः स्युः कनकल्याः सुरा अपि ॥* मीमांसायुगलव्याख्यानिपुणं श्रौतकर्म्मणां । विधातारं गुरुं नौमि यतिमौयरभारतिं ॥ प्रणम्य पञ्चाननवाहनामुमामपि तथा शौनकमाश्वलायनं । करोति तत्सूत्रविबोधितार्थं प्रयोगरत्नं नरसिंहयज्वा ॥ ४ ॥ नानाश्रौतेषु निपुणा याज्ञिकाश्चन्नमत्सराः । शुक्लमेतदशुक्लं वा पश्यन्तु मदयं सज्जनाः ॥ वक्ष्येवे प्रथमं दर्शपौर्णमासौ यतस्तयोः । अवस्थानादिकं संस्थाजपान्तं तन्त्रमीरितम् ॥

End. नाधीतायाश्चविच्छायेदग्निना वागुनातिमा । अनुयाजादिकं सर्व्वं कुर्यादवानिराचिवत् ॥ ८१ ॥ ० ॥ अयति सद्गोपस्थदेशे यामवधोनामतो

वसुर्वाजः ॥ यत्र श्रीनृसिंहोज्ञातस्तत्पुत्रनुरनुगतकंशो । अथान्वयावतंसी नारायणभट्टसञ्ज्ञकः काण्वाः । अमात्(यौ?) च सुपुत्रं गोपीनाथं विपश्चितं सुषुवे । गोपीनाथ । वुधानुजयज्वा (श्व?) श्रीमन्नृसिंहविरचितेऽस्मिन् श्रौतप्रयोगरत्ने आग्रेयमप्रशस्तकर्मार्क ॥

Colophon. इति नृसिंहकारिका समाप्ता ॥ ॥ ९ ॥

विवरणम् । श्रीनृसिंहयज्वना विरचिता यज्ञकर्मप्रयोगविषयिण्यः काश्चित्कारिकाः । अत्र पुस्तके तथाविधाभिः कारिकाभिर्दर्शपौर्णमासाद्यनुष्ठानं विवृतमस्ति ।

No. 257. श्रौतप्रयोगरत्नन्नृसिंहकारिका । S'rauta Prayogaratna Nṛisiñha Káriká. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 120. Lines, 7-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, new, written by different hands. Poetry. Correct. Complete.

Another copy of the same work

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । प्रणमामि यथाधीशं ।

End. नाधीतावाल्लिख्याद्येत् ।

Colophon. इति नृसिंहकारिकाः समाप्ताः ॥ ॥ ॥

विवरणन्नुक्तपूर्व्वम् ॥

No 258. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 14×8 inches. Folia, 105. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1712. Appearance, very old Generally correct. Incomplete

Aphorisms of Dráhyáyana on Vedic sacrifices, with Dhanvi's commentary.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ मिति ब्रह्मपरमं प्रपद्ये पुरुषोत्तमं । छंदोगसूत्रं व्याचष्टे धन्वी ग्रह्यार्थसंज्ञया ॥ अथ भगवान् सूत्रकारः प्रथमं तावत्परिभाषां करोति ॥

End. आवाजं वाजिनो अस्य विलुप्तीयादावाकारमुपर्ं लोपयित्वा तस्य स्थाने ह्यचरप्रत्याहृत्य मावेत ॥ अस्य द्राज वाजिन इति ॥ श्री ॥ द्राह्मायणसूत्रे सूत्रे दीपे धन्विविनिर्मिते । द्वितीये दशके इत्तः पञ्चमः पटलोऽधुना ॥ श्रीरस्तु ॥ श्रीः ॥

Colophon. संवत् १७१२ समये वैशाखकृष्ण७मी भौमे वाराणस्यां मधुसूदनात्मज जयकृष्णेन लिखितं ॥

विवरणम् । दीपाख्य धन्विभाष्यसहितं द्राह्मायणसूत्रमसम्पूर्णम् ।

No. 259. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 188. Lines, 12 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, old. Incorrect. Complete.

Another copy of the same work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥॥ ॐ ॥ (?) मिति ब्रह्मपरमं प्रपद्ये पुरुषोत्तमम् । छन्दोमसूत्रं व्याचष्टे धन्वी गूढार्थमंजसा ॥ अथ भगवान् सूत्रकारः प्रथमं तावत्परिभाषां करोति ॥ अथातो विषयदेशे सर्व्वकाल धिकार इति ।

End. प्रष्ठदेशेरोहसिद्धिरिति ॥ ४ ॥ अमावस्याप्रभृते सप्तत्र (ख ?) संवत्सरे सप्तत्र (ख ?) संवत्सर इति प्रजापतेः । सप्तत्र (ख ?) संवत्सरं नि (वि ?) अहस्त्रां सप्तत्र (ख ?) संवत्सरं विश्वसृजां सप्तत्र (ख ?) संवत्सरं च द्वे अथ द्वे अपि अमावस्यायां प्रथमतुल्या यस्य स्यात् प्रथमं तथा भति पूर्व्वपक्षोक्तो (?) न सिद्धिरिति स्वनिश्चये ॥ १९ ॥ काश्यपसोमेव गुणसोमेन धिया धिया सूत्रस्यारोपिते पुरुषोत्तमः निदानकल्पोर्थः ॥ तस्य दीपमरोप(यन्?)स्फुटं । छंदोमसूत्रं हृदयं याथातथ्यं पितो दीपोरुच्छि दशमेन धार्य्यतां ॥

Colophon. इति दशमोध्यायः समाप्त (:?) ॥ इति धन्विभाष्यं समाप्तं ॥ ॥ श्री ॥ (:?) स्यात् श्रीगुरुभ्योनमः ॥ श्री ॥

विवरणम् । धन्विकृतदीपाख्यभाष्यसहितं द्राह्मायणसूत्रं सम्पूर्णम् ।

No. 260. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 122. Lines, 12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Incomplete. (From the beginning up to the end of the third chapter only).

Beginning. ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ ॐ मिति ब्रह्मपरमं प्रपद्ये पुरुषोत्तमं । छन्दोगसूत्रं व्याचष्टे धन्वी शब्दार्थमंजसा ॥ अथ सूत्रकारः प्रथमं तावत्परिभाषां करोति ॥ १ ॥ अथातोविध्यपदेशे सर्व्वक्रत्वधिकार इति ।

End. इतरे यजमानव्यतिरिक्ताः प्रजापतिपरिवादं कृत्वा यथार्थं गच्छेयुः । औदुंबरा प्रस्तावमंत्ररूपं च येन कुर्य्युः । तयोः वाग्यमनांगत्वादिति । नवमे ॥ १९ ॥

Colophon. इति द्राह्यायणकृते सूत्रे दीपे धन्विविनिर्म्मिते नवमः पटलोहस्त्रीवासुदेवः प्रसीदतु । तृतीयोऽध्यायः समाप्तः । श्रीसरस्वत्यै नमः ।

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।

No. 261. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 9 × 3¾ inches. Folia, 185. Lines, 12 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, old. Generally correct. Incomplete.

Beginning श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ पूर्व्वस्मिन् पटले स्तोमभागेषु अंवं स्वरूपं च परिमाणं च दर्शितं ॥ संप्रतिसाम्नः परिमाणं च दर्शयितुं प्रस्तौति ॥ १ ॥

End द्वे अपि अमावास्यायां प्रथमस्तुत्या यद्य स्यात् तथा सति पूर्व्वपचोत्थानसिद्धिरिति ।

Colophon. ?

विवरणम्—दीपाख्यधन्विभाष्यसहितद्राह्यायणसूत्रस्य पूर्व्वार्द्धम् । खण्डितत्वादन्त्यवाक्यं नास्ति ।

No. 262. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 130 (of which fol. 1–122, both inclusive, are wanting) Lines, 17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, writing effaced in most parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A part of the first Paṭala of the first half of Dhanvi's commentary on *Dráhyáyana's Sútras.*

Beginning. श्रीमद्गणपतये नमः । हरिः ॐ । अथ महाव्रतं प्रस्तौति । ३ । महाव्रतस्य पृष्ठ उपाकृते पुरुषाध्योर्म परिगायेदिति शाण्डिल्यायन इति ।

End. तावन्तं कालं वर्षेयुरिति ।

Colophon. इति द्राह्यायणकैवे (ऋवे ?) ...... दशके प्रथमः पटलोऽधुना । ॥ ३ ॥ श्री । अथ स्वर्वं ।

विवरणम् । दीपाख्यधन्विभाष्यसहितद्राह्यायणसूत्रपूर्व्वार्द्धस्य प्रथमपटलपर्य्यन्तोग्रन्थः ।

No. 263. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 17 × 8 inches. Folia, 134. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1711. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete (the latter half only).

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ पूर्व्वस्मिन् पटले सोमभागेषु संवत्सरूपं च परिमाणं दर्शितं ॥

End. अमावस्यायां प्रथमे सहस्रसंवत्सरे इति सहस्रसंवत्सरे इति । राजापत्ते सहस्रसंवत्सरं विश्वसृजां सहस्रसंवत्सरं च द्वे अथ व द्वे अप्यमावास्यायां प्रथमकृत्या यस्य स्यात् प्रसवं तथा सति पूर्व्वपक्षोत्थानमिदिरिति १० ॥ रकविशो ॥ काश्यपगोत्रेण सूतसोमेन सुधिया...सूत्रस्यारोपिते पुरुषोत्तमः ॥ निदानकल्पो धन्यः...तस्य...रौय...मारोपय स्फुटं ॥ छंदोगसूत्रहृदयं याथातथ्यं...पितोदीपोऽस्ते यत्नेन धार्य्यतां ॥

Colophon. इति उत्तरधन्विभाष्यं समाप्तं ॥ शुभमस्तु ॥ ग्रंथकर्ता भवेद्राम (मो ?) भिषकोमसनायक (:?) । तस्यास्तु चरिता बुद्धिमांनुषाणां च का कथा ॥१॥ संवं १७११ समये चैत्रशुक्लतृतीयायां तिथौ लिखितमिदं पुस्तकं मथुराधामपंथिना ॥ शुभमस्तु ॥ भग्नपृष्ठकटिग्रीवस्तब्धमुष्टिरधोमुख (ः ?) । कष्टेन लिखितं ग्रंथं यत्नेन परिपालयेत् ॥ १ ॥ ॥ ० ॥ लेखकपाठकयोः शुभं ॥ विपाठोमष्टुपत—बोपाठोअयठ्यपठनार्थं चेदं पुस्तकं ॥ ॥ लेखकपाठकयोः शुभं ग्रंथसंख्या ४५०० ।

No. 264. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1795. Appearance, very old. Prose. Correct. Incomplete (only a part of the work).

Beginning. अथ सर्व्वयज्ञेषु ब्रह्मत्वं विधातुमुपक्रमते ॥ सर्व्वत्र ब्रह्मा दक्षिणत इति सर्व्वेष्वपि श्रौतस्मार्त्तेषु कर्म्मसु ब्रह्मा दक्षिणतो भवेत् ॥

End. आवाजं वाजिनो अस्य त्रिष्टुफथदोवाकारमुपसंलोपयित्वा तस्य स्थाने द्वाचर प्रत्याहृत्य गायेत् ॥ ध्यामध्याजं वाजिन इति ॥

Colophon. द्राह्यायणकृते सूत्रे दीपे धन्विविनिर्म्मिते द्वितीये दशके ह्यतः पंचमः पटलोऽधुना ॥ संवत् १७९५ मीति पौसवदि ॥ श्रीरस्तु ॥ श्री ॥ श्री ॥

No. 265. सोमसूत्रम् । Soma Sútram. Substance, country-made paper, $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 9 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, almost fresh, but partly worm-eaten. Prose. Generally correct. Incomplete (only a portion of the work).

The Sútras or rules on the performance of the Soma sacrifice. As the codex under notice comprises the fifth question (Pañchama Praśna) or book only, so nothing about the author can be ascertained from the fragment.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ मध्यंदिनप्रश्नः । ॐ अभिषवादि माध्यंदिनस्य सवनं तायते । तस्य प्रातःसवनेन कल्पो व्याख्यातो दोहचमसेन वसतीवरीभ्यो निषिच्य द्विनाभ्यां करोति द्विदेवत्यग्रहणादर्भिक्षोमाय न विद्यन्ते ।

End अभिषवादिमाध्यंदिनस्य सवनं तायते । अभिषवादिप्यादित्यारम्भणं वा समाप्यपरिषिस्येवभृथ ॥ * प्रायणीयवत् अत्र * ॥

Colophon. इति सोमसूत्रे पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीगोविन्द जी ॥ * ॥

विवरणम् । सोमसूत्रेतिप्रसिद्धः सोमयागप्रयोगविषयकसूत्रग्रन्थविशेषः । पुस्तकेऽस्मिन् पञ्चमप्रश्नमात्रं विद्यते ।

No. 266. शुल्वसूत्रम् । S'ulva Sútram. Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Decayed, torn and worm-eaten. *Prose. Generally correct. Incomplete (the first chapter being lost).*

A work treating of altars, their construction, measurements, &c.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ पञ्चाष्टमाः पुरुषाः प्रथमोऽग्निरर्द्धनवमा द्वितीयोऽर्द्ध दशमास्तृतीय एवमुत्तरोत्तरोविधाभ्याम एकशतविधात्परेतत् अन्नविध-प्रभृत्येकशतविधान्तमत ऊर्द्धमेकशतविधानेव...... ।

End. पादापाद्यमेधिकस्याग्नेः पुरुषाभ्यासो आरत्निप्रादेशाभ्यां षड्कृतौ वा त्रिगुणस्तथोऽग्निर्भवत्येकविंशोऽग्निर्भवतीति तदुभयं शास्त्रमुभयं शास्त्रम् ।

Colophon. समाप्तं शुल्वसूत्रम् ।

विवरणम् । यज्ञीयाग्निकुण्डादिपरिमाणादिप्रतिपादकार्षग्रन्था हि शुल्वसूत्रनाम्नाऽभि-धीयन्ते । तत्र प्रतिश्रौतसूत्रं तत्तत्सूत्रग्रन्थपरिशिष्टरूपाणि तत्तत्सूत्रकृद्भिर्निर्म्मितानि तत्तच्छाखीययज्ञविशेषाग्निकुण्डवेद्यादिपरिमाणादिविधायकानि कानिचित् शुल्वसूत्राणि विद्यन्ते । शुल्वसूत्रमिदमाश्वलायनीयमित्यनुमीयते ।

No. 267. दीपिकासहितशुल्वसूत्रम् । Dípikásahita S'ulva Sútram. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24 Lines, 8 in *a page.* Character, Nágara. Date, ? *Appearance, very old, torn,* worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete.

The S'ulva Sútras belonging to the Baudháyana school with a commentary entitled *Dípiká* by *Bhaṭṭátmaja.**

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथेमे अग्निचयास्तेषां भूमेः परिमाणविहारान् व्याख्यास्यामोऽथाङ्गुलप्रमाणम् ।

End. ? (खण्डितं) ।

---

* It seems that, at the time when the commentary was written, some one of the Bhatta clan was so famous as a literary man that the epithet "Bhatta" only was sufficient to refer to him. Hence his son, the commentator, speaks of himself as Bhaṭṭátmaja or the son of Bhaṭṭa, instead of giving his particular name.

Colophon. ? (खण्डितम्)।

विवरणम्। बौधायनीयशुल्वसूत्राणां भट्टाग्निभक्तव्याख्या दीपिकाख्या ।

No. 268. सटीकशुल्ववार्त्तिकम्। Saṭika Sulva Vártikam. Substance, country-made white paper, 10 x 4 inches. Folia, 57. Lines, 13–15 in a page Character, Nágara Date, Samvat 1836. Appearance, very old, worm-eaten, and writing effaced slightly. Prose and verse. Correct. Complete.

A Vártika or explanatory note on Kátyáyana's Sulva Sútra with Ráma Chandra's gloss.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीशम्भुकरसमाजः सुनुविद्याकरगुरुन् प्रणम्य रामो व्याख्याति सुकृतं शुल्ववार्त्तिकम्॥ १॥ तत्र विघ्नोपशांतये शिष्टैर्विधीयमानं गुर्व्वाद्याराध्य प्रणामं शिष्यशिक्षायै निवेशयंश्चिकीर्षितं प्रतिजानीते॥ रामो विद्याकरगुरुन्नत्वा श्रीसूर्य्य... जः॥ कात्यायनशुल्वकर्त्ता कुरुते श्लोकवार्त्तिकम्॥ १॥

End. शिखण्डशेखरपर्य्यायः वेदे शेखररूपतयायूपानां स्थिता। इयं यूपकादशिनी वैदिकदक्षिणपक्षेऽप्यदक्षिणपक्षेऽपि शिखण्डिनी भवतीति सिद्धम्। भवति चात्र इति सूत्रसूचितश्लोकार्थ उक्त एव। अनुक्तार्थस्तु। संख्याज्ञः परिमाणज्ञः समसूत्रनिरोचकः। समभूमौ भवेद्विद्वांशुल्ववित् परिच्छक इत्यादेः शुल्वाधिकारिप्रदर्शनश्लोकेनार्थमाह॥ संख्याज्ञः प्रमितौ पटुर्लम्बुकरः सम्यक्गुणाकर्षको भूयोभ्यधिगतागमो ... नोद्याक्तेषु निष्ठागतः। नोमुग्धः करणीषु शिल्पनिपुणः...प्रथाभुवः साम्यकृत् साधूरः सततोद्यतः प्रियगुरुः शुल्वागमं भोच्यते॥ ७४॥ स्पष्टार्थः कात्यकर्कहतगौः कुमुद्वतीरामचन्द्र...तिथा (?) व्यकारयत्॥ स्वादु तद्रससमदशोरभं स्वादयंतु मखहृन्मधुव्रता.॥ ७५॥ स्पष्टोर्थः। खिलाकृतं यत्कलिनाय्येदेशे रामेण तद्वार्त्तिकलांगलेन कृष्ट क्रतुचेत्रमिदोप्तकर्म्मबीजा लभंतां फलमिच्छसिद्ध॥ ७६॥ प्रान्तप्रान्ते...माह॥ श्रीपर्व्वतो निकरविपुरारिभिः सुवेऽत्र लंभितपथाः पिठ्यपूज्यपादाः यावतमर्थमवदन्विदितः प्रपञ्चस्तस्येव वार्त्तिकपदैः सुधिया मयाय॥ ७७॥ मदिज्ञापनमाह॥ यदत्र कमपि किञ्चिदुक्तवेत्तद्विशोध्य सुधियात्र गृह्यताम्॥ पञ्चभूत

फल...वे किमु पथिकर्कशीतवीजदोषतः ॥ ७८ ॥ श्रीरत्नामिनामरे...... काश्मीराचार्य्यमध्यगणितविधिं । यस्माद्धीमत्प्रवरान् मभयात्मवे ? दमुद्घाटितं शास्त्रम् ॥ ७९ ॥ चन्द्रनंदमनुसंमितवर्षे वैक्रमे व्यधित वार्त्तिकमेतत् ॥ षट्करत्रिमग्निसंमितशाके चैत्रमितिविषये कविरामः ॥ ८० ॥ श्रात्मनैराता वार्त्तिकयष्टिं मध्वहृद्दा क्रतुवसुधासु । प्रमुदितमनसः प्रचरन्तु सम्यक् साभूद्भवतां यमकपिकापि ॥ ८१ ॥ दृष्टो हि यष्टिमवलम्ब्य भूमौ संचरंश्च्रमेण न परिभूयते । यद्विलं निरस्य मोहं चेत्रादिविभागकल्पनासु सुधीः ॥ इति वार्त्तिकोपनिषदा चेत्रज्ञोऽनोतुं परतत्त्वम् ॥ ८२ ॥ चेत्रमात्रस्य वेद्याद्देय *विभागकरणे मोहमज्ञानं त्यक्त्वा एतद्वार्त्तिकोपदेशेन* चेत्रज्ञः सन् परतत्त्वमनारोपितस्वरूपं लभतां याज्ञिकः न ? चेत्रे धनादिविभजनकल्पनासु वस्तुतोनिर्व्वचनाभावान्मोहमज्ञानं ममताख्यं हित्वा सुखं ध्यायति यः सः सुधीः ॥ चेत्रज्ञोजीव उपनिषद्भ्यो...तत्त्वं ब्रह्मीभावं प्राप्नोति तत्त्वमसीत्यादि श्रुतेरिति ध्वनिः । धर्म्मशीतयाधजकविशुद्धचेत्रबोधनात् बुद्धिस्थयार्पितमेतु माधुनारायणार्पणे ॥ ८३ ॥ सूनोः श्रीधरमाधवस्य शिवदासाख्यादृद्धख्यातितः सम्बाडग्निचिदाप यस्य जनकः श्रीसूर्यदासोऽजनि । सत्मातुर्यमभा दिशोदमविशालाख्यावत्सचा व्यधात् । षष्ठीं शुल्बजमतिका मविमर्दां गणितविद्यामोवसत्रेमिये ॥ ८४ ॥ इति निज*कृतशुल्बवार्त्तिकस्य व्यधित निगूढपदार्थजातटीकां ॥ गणितविशदनाय* रामचन्द्रे विमलधियोव विधीयताम् प्रसादः । त्रुटिरत्नमिह क्वापि क्वापि न्यासि मया धिया । तदा दाय मनोवाक्यं चालयंतु सदाधियः ॥

Colophon. इति श्रीरामचन्द्रविरचितायां शुल्बवार्त्तिकटीकायां षष्ठी कण्डिका समाप्ता ॥ संवत् १८३१ शाके १ गुरौ लिखितं...प ॥ शुभमस्तु ॥

विवरणम् । रामचन्द्रकृता कात्यायनीयशुल्बसूत्रवार्त्तिकटीका । वार्त्तिकमपि तत्कृतम् ।

No 269. हविर्यज्ञप्रायश्चित्त । Haviryajña Práyaschitta. Substance, country-made paper, 9¼ × 4 inches. Folia, 5. Lines, 12-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed. Prose. Correct. Incomplete.

A guide to the use of substitutes when things prescribed for the Haviryajña rite in the manuals are not available, and to the purification of the right things when they are spoiled; *by an anonymous writer.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ हविर्यज्ञे प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते। विध्यपराधे प्रायश्चित्तिरित्यादिना उक्तविहितपदार्थानामन्यथाकरणे प्रायश्चित्तं शिष्टाभावे प्रतिनिधिस्तद्द्रव्यापचारे प्रतिनिधिना कर्त्तव्यम्। सद्यैनातिप्रसिद्धेनाज्याभावे पशुप्रभवेण दधिपयसा वा तैलादयोक्ता अक्षामर्करा इत्यत्र सिद्धान्तिनोमतिः ।

End. आहवनीयं भस्मना सहोद्धृत्य दक्षिणतोविहारं नीत्वा गार्हपत्यायतनाद्भस्मापोह्य पङ्कपिण्डेनोपलिप्याग्निं तत्रैवनिधायाहवनीयायतनमुल्लिप्य गार्हपत्यादाहवनीयमुद्धरेत्। दक्षिणमपि तत उद्धृत्य दक्षिणतोनिदध्यात्। एवेषामन्यतमेन प्रकारेणाहवनीयं प्रतिष्ठाप्य शास्त्रान्तरोक्तप्रायश्चित्तं कृत्वा तदा तस्मिन्नेवाग्नौ इष्टिं कुर्य्यात्। तस्या इष्टेः अग्निस्तपस्वान् ज्वलद्वान् एतैस्त्रिभिर्गुणयुक्तो (गुणैर्युक्त?) अग्निर्देवता। आयाहि तपसा जनेष्विति पठितया...... ।

Colophon. ? (खण्डितम्) ।

विवरणम्। पुस्तकेऽस्मिन् तत्तद्यज्ञविहिततत्तद्वनीयमामग्रीणामभावे शास्त्रोक्तसदृशवस्तुभि· प्रतिनिधिः कथा रीत्या कार्य्यः, दुष्टत्वे वा कथा रीत्या संशोधनं कर्त्तव्यमित्येतत् सर्व्वं प्रतिपादितम् ।

No 270 यज्ञपुरश्चरणम्। Yajña Puraścharaṇam. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 18. Lines, 11 in a page. Extent, about 400 ślokas Character, Nágara. Date, Samvat 1555. Appearance, very old, decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of some preparatory or introductory rites for an agnihotrin by an anonymous writer.

Beginning. ५ ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ यज्ञपुरुषाय नमः ॥ पुरश्चरणं प्राजापत्यादि प्रथमं चीरित्वा शुचिः पूतः कर्म्मण्यो भवति। त्रिभिरनश्नत् (न्?) पारायणैः पूतोभवति। प्राजापत्यस्य नियमामशक्तो द्विगुणं व्रतमाचरेत्। चरितार्थोनयः कुर्य्यात् अधीत्य श्रुतिमाद(दि?)तः। तस्य तदारभ्य वर्षा (र्षे?) सगंधाय्या(?) इवाग्रजः। अनाश्रमी न तिष्ठेत दिनमेकमपि द्विजः। आश्रमेण विना तिष्ठं (तिष्ठन्?) प्रायश्चित्तीयते हि सः॥ अथ आवसथ्याधानम् ।

End. अवनीनां सुचर्यं तव । यावज्जीवमिति स्थितिः । स्वग्रामस्थाचोमध-रिति न दोषो लङ्घने भवेत् । चातुर्मास्ये यतीनां तु द्विजानां वाग्नि-होत्रिणां ॥ ८४ ॥

Colophon. शुभं भवतु ॥ संवत् १५५५ वर्षे भाद्रवावदि बुधे ऋग्वेद पठनार्थं भ्रमवास्त-व्यमेतुवनीरचो इदं पुस्तिकालिखिता ॥ कल्याणमस्तु ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धम्वा मम दोषो(षो?) न दीयते ॥ शुभं वतु (भवतु?) कल्याणमस्तु ॥ भग्नपृष्टिकटिग्रीवाबद्धमुष्टिरधोमुखं कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षे(त्?) रक्षे(त्?) स्थल(शिथिल?) बन्धनात् । परहस्तगताद्रक्षेत् एवं वदति पुस्तिका ॥ ~ शुभं भवतु ॥ ग्रन्थसंख्या ६७५ मदा ॥ छ ॥

विवरणम् । वेदाध्ययनादनन्तरं प्रथममनुष्ठातव्ययज्ञविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 271. प्रयोगः । Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 22 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 11–15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed and torn. Prose. Generally correct. Incomplete.

A hand-book for the performance of various Vedic ceremonies. The codex being incomplete, nothing relating to the author can be ascertained. There is no colophon.

Beginning. खण्डितत्वादाद्यन्तौ न स्तः ॥

विवरणम् । विविधवैदिककर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

Manuals following the School of Ápastamba :—

आपस्तम्बसूत्रानुसारिप्रयोगग्रन्था लिख्यन्ते ।

No. 272. आपस्तंबानुसारिनक्षत्रेष्टिप्रयोगः । Ápastambánusári Nakshatreshṭi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 35. Lines, 9 in a page. Extent, 675 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1875. Appearance, new. Prose. Incorrect. Complete.

A manual for the performance of the Nakshatreshṭi ceremony, in which sacrifices are made in honour of the stars, according to the precepts of A'pastamba, by Anantadeva, son of A'padeva.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथापस्तंबानुसारिनक्षत्रेष्टि प्रयोगः । तत्र बौधायनः सारा(?)विशाखाः पौर्णमास्याः पुरस्ता(स्ता?)दमावास्या भवति सा यन्नत् संवत्सरस्यापभरणीभिः संपद्यते तस्मामारभेवेति । आभीरा(ः?) पौर्णमासीममावास्यां वोपवसेदस्यां न (त?) सुत्यसंपद्यत इति ।

End. उक्तंच नारायणवृत्तिकारेण । नित्यानामनिवर्त्तकत्त्वाद्विहतौनामिति द्वैयादतिपन्नस्य पथि क्रत्यादि प्रायश्चित्तपूर्व्वकमंत्रेनुष्ठा(ष्ठा?) नं ज्ञेयं। रक्षस्तायां पक्तां तत् तत्काले अपवर्ध्येव तत्तदिष्टिप्रयोगः । प्रथमेष्टिकाले विहृता अग्नयः सर्व्वेष्टिसाधारणाः प्रतीष्टि वा विहरणं कार्य्यमित्युक्तं प्रदीये (पे?) सूत्रचन्द्रिकास्तरवेतु आरंभदिनात् पूर्व्वदिने विहृतानां सर्व्वसाधारण्यान्न पुनर्विहरणम्। विस्तरेण चेदम्निरूपणं बौधायनीयनक्षत्र प्रयोगेऽस्माभिः क्रतमिति नेह क्रियते। यद्विप्रतुष्टिकार्य्येवं नक्षत्रेष्टि-निरूपणं । अकार्य्यनंतदेवेन...नक्षत्रेषु समस्तेषु देवेष्वग्न्यादिषु स्थितम्।

Colophon. इति श्रीमदपदेवसूनुनानंतदेवेन क्रत आपस्तंबानुसारिनक्षत्रेष्टिप्रयोगः ॥ संवत् १८७५ शाके(?)मिति ज्येष्ठशुदीप्रतिपदायां शुभमस्तु ॥ श्र ॥ श्र ॥ ॥ श्र ॥ श्र ॥ ग्रन्थसंख्या ६७५ ॥

विवरणम् । आपस्तम्बसूत्रानुसारिनक्षत्रेष्टिप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 273. नक्षत्रेष्टिहौत्रप्रयोगः । Nakshatreshṭihautra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8½×3½ inches. Folia, 16. Lines, 10–12 in a page Character, Nágara. Date, Samvat 1801. Appearance, old. Prose. Generally correct Complete.

A treatise on the duties of the Hotri priest in a Nakshatra sacrifice.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ नक्षत्रेष्टिहौत्रप्रयोगः । नमः प्रवक्त्र इत्यादि सप्तदशसामिधेन्यः । शोचिष्केशमसमीमहे। स्वाहुता यस्य श्रियोदृशेरयिव

रवत्तो यथा। अग्ने यज्ञस्य चेततोऽमदाभ्यः पुर एताग्निर्विशां मानुषीणां तूर्णिरथः सदानवोऽसमिद्धो अग्न इत्यादि आवाहने।

End. अग्निरिदं सोम इदं अग्निरिदं विष्णु इदं अनुमितिरिदं जवा इत्यादि संस्थाजपान्तं पूर्ववत् ॥ इति वैश्वदेवेष्टिः ॥ २७ ॥ ४ ॥

Colophon. इति नक्षत्रेष्टिहोत्रः समाप्तः संवत् १८०१ पौषशुद्ध ३(३?)तुनाग्नरे मङ्गरोपनामकबालंभदरस्यतिभट्टात्मजरामेण काश्यां लिखितं ॥ लेखकपाठकयोः शुभमस्तु।

विवरणम्। नक्षत्रेष्टिकर्म्मणि होत्रकर्म्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम्।

No. 274. नक्षत्रेष्टिहौत्रप्रयोगः। Nakshatreshṭihautra Prayogah Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 16–18 *in a page. Character, Nágara.* Date, Samvat 1811. *Appearance, old.* Prose. Correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. संवत् १८११ माघकृष्ण ९ चंद्रे।

No. 275. स्वर्गद्वारेष्टिप्रयोगः। Svargadváreshṭi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 6 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old, but slightly worm-eaten. Prose Generally correct. Complete.

A manual for the performance of a Vedic rite, called Svargadvára, according to the rules of Ápastamba, by an anonymous author.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। द्विवर्षेनस्य होत्रप्रयोगोऽभिलिख्यते। नमः प्रवक्त इत्यादि महद्भ्यामिधेन्यः। इयुज्जातयो समिद्धो अग्न आहुतेत्यादि ॥ आवाहनकाले अग्निमग्न आवह ॥ सोम मा उवह। अग्निं काम मा उवह आमा मा उवह ॥

End. अनुमितिरित्यादि। स्तृतं चरण इदं इत्यादि चरणेभ्यः संतिष्ठते। पञ्चपाद्याः समाप्ताः ॥ सवनेष्ट्या यजेताग्निष्टोमेन पशुनाऽथवा। सवनेष्ट्या ऽथवा वैश्वानर्यां सम्पूर्णतामवे कामचारो भवेत्तस्य स्वर्गलको (के?) यथे-

ऋचा । निधः स्तुः अवनेष्टेन्तु देवता अग्निरादिमाः । इन्द्रा विश्वेदेवा इति याज्याः सुर्याशुचा इति । अग्निमूर्द्धाभुवः । ऐन्द्रसानसिं प्रयत्नाविरे विश्वेदेवा अतावृधः विश्वेदेवाः शृणुत इत्यपि । दिविस्थंनतु विप्रौणां प्रयक् अवे करोति यः । आग्नादि देवता प्रोत्या सत्यात्रादि भवेत्तु दिक् । कामचारो भवेदंते स्वर्गदार्पुंच अग्रतु ॥ स्वर्लोके कामचारेन इत्युपुर्वेदवेदिन ॥

Colophon. इति स्वर्गदारेष्टिश्रौतप्रयोगः समाप्तः ॥ अवनेष्टि देवताः । अग्निः । इन्द्रः । विश्वेदेवा इति ॥ आपस्तंबसूत्रे याजुषपरोषं ॥ गतमानं हिरण्यं दक्षिणा । आग्नेय कपालानि । ८ । ऐन्द्राग्न ११ विश्वेदेवा १२ ॥ वैश्वदेवचरुः ॥ ॥ श्री ॥ श्रीरस्तु ॥ ॥ श ॥ ९५ ॥

विवरणम् । यथेष्टस्वर्गभोगफलकस्वर्गदारेष्टिनामकयाजुषयज्ञविशेषस्यापस्तम्बसूत्रानुसारि प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 276. पाकयज्ञपद्धतिः । Pákayajña Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 11×6 inches. Folia, 57. Lines, 12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1804. Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Páka Yajña according to the rules of Ápastamba by Chandra Sékhara or Chandra Chúḍa.*

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीरस्तु ॥ नत्वा महेश्वरं देवमापस्तंबं मुनिं तथा । तत्सूत्रभाष्यकारादीन् पितरौ च पितामहं ॥ उमापतितनूजेन चन्द्रशेखरशर्मणा ॥ विलोक्य सूत्रं भाष्यं च विविधाः पद्धतीस्तथा । १ । क्रियते पाकयज्ञानां पद्धतिश्च विनिर्णयः । यदत्र लिखितं किञ्चिच्छोध्यं सद्भिर्वेदिभिः ॥ २ ॥ लौकिकानां पाकयज्ञशब्दः ।

End. कृष्णाजिनं । उलूखलमुसलं ॥ शूर्पमाज्यस्थाली । चरुस्थाली । मन्थपात्रं । दर्व्यौ क्रमश ॥ अपःपिण्डानप्स्ववहरेद्ब्राह्मणं वा प्राशयेत् ॥ संतिष्ठते पिण्डपितृयज्ञः ॥ इत्यलं भूयमाधर्मेश्वरात्मजश्रीमदुमाशङ्करसूनुना । कृतोऽयं चन्द्रचूडेन(न?) पाकयज्ञविनिर्णयः ।

---

* At the beginning of the work the author calls himself Chandra Sékhara, son of Umápati; while at the end, he is called by the name of Chandra Chúḍa, son of Umá Sankara (Umaṇ Bhaṭṭa, in the Colophon).

Colophon. इति श्रीपौराणिकधर्म्माभट्टसुतश्रीमद्दिवाकरमाणिक्यउत्तमभट्टसूरिसूनु-चन्द्रचूडभट्टकृतः पाकयज्ञनिर्णयः समाप्तः ॥ संवत् १८०४ ॥ श्रीराम-चन्द्राय नमः । श्रीकृष्णाय नमः ॥ ॥ राम राम राम राम राम राम राम राम ।

विवरणम् । सप्तौव गृह्यमेधिभिर्नित्यानुष्ठेया देवयज्ञादिभेदेन पञ्चमहायज्ञाः । पाकयज्ञस्तु तेभ्योऽन्यतमः । पुस्तकेऽस्मिन् तस्यैवानुष्ठानपद्धतिर्निर्णयश्च कृतः ।

No. 277. काम्येष्टिप्रयोगः । Kámyeshṭi Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 39. Lines 11–13 in a page. Character, Nágara Date, ? (No date is mentioned in the colophon, except this, भाद्रपद शुद्ध १३ रवौ तद्दिने लिखितं, written in the month of Bhádrapada, *white* 13th, Sunday.) Appearance, very old, and writing effaced in most parts. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of those Vedic rites, which are known as काम्य or voluntary, according to the precepts of A'pastamba, by Govinda Díkshita, son of Bálakrishna, an inhabitant of Karavíra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ मार्तंडभैरवं देवं महालक्ष्मीं नृसिंहकं । आपस्तम्बमुनिश्रेष्ठं प्रणम्य पितरौ गुरून् ॥ १ ॥ शंकरस्य सुनन्दोऽभूत् बालकृष्ण इति श्रुतः । तस्य पुत्रेणाग्निचिता करवीरनिवासिना ॥ विश्वजिद्याजिना सर्व्वजिन्महाव्रतयज्वना । गोविंदेन प्रयोगोऽयं काम्येष्टीनां विरच्यते ॥ २ ॥

End. सूक्तवाके अग्निरिदं सोम इदं इन्द्रा विष्णू इदं वेता मवीवृधेतां महो-ज्यायो क्रातां ॥ ॥ इति पशुकामार्थे वैधातवीयेष्टिः ॥ ॥

Colophon. इत्यापस्तंबसूत्रोक्तकाम्येष्टयः समाप्ताः ॥ ॥ तोरो इत्युपनाम्ना विश्वजिद्याजिनाऽग्निचिता । गोविंददीक्षितेन रचिताः काम्येष्टयः समाप्ताः ॥ इदं पुस्तकं गङ्करोपनामरामभट्टेन लिखितं ॥ भाद्रपदशुद्ध १३ रवौ तद्दिने लिखितं ।

विवरणम् । तोरोपनामक गोविन्ददीक्षितविरचितः काम्येष्टीनां प्रयोगः ।

ष्टया । तिस्रः स्रुः षवनेष्टेस्तु देवता अग्निरादिमाः । इन्द्रा विश्वेदेवा इति याज्याः सूर्याशुषा इति । अग्निमूर्द्धाभुवः । ऐन्द्रस्यामर्षि प्रसवाविश्वे विश्वेदेवा ऋताद्यधः विश्वेदेवाः श्रृणुत इत्यपि । द्विविश्वेनानुविधीनां स्वक् षवे करोमि यः । आग्नादि देवता प्रोत्या षत्याग्नादि भवेत्तु दिक् । कामचारो भवेदंते स्वर्गदार्युष समस्तु ॥ स्वर्लोके कामचारीन इत्युपुर्वेदवेदिमः ॥

Colophon. इति स्वर्गद्वारेष्टिचौचप्रयोगः समाप्तः ॥ षवनेष्टि देवताः । अग्निः । इन्द्रः । विश्वेदेवा इति ॥ आपस्तंबसूत्रे याजुषचोवं ॥ शतमानं हिरण्यं दक्षिणा । आग्नेय कपालानि । ८ । ऐन्द्राग्न ११ विश्वेदेवा १२ ॥ वैश्वदेवश्चरुः ॥ ॥ श्री ॥ श्रीरस्तु ॥ ॥ श्व ॥ ६५ ॥

विवरणम् । यथेष्टस्वर्गभोगफलकस्वर्गद्वारेष्टिनामकयाजुषयज्ञविशेषस्यापस्तम्बसूत्रानुसारिप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 276. पाकयज्ञपद्धतिः । Pákayajña Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 11×6 inches. Folia, 57. Lines, 12 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1804. Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Páka Yajña according to the rules of Ápastamba by Chandra Sekhara or Chandra Chúḍa.*

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीरस्तु ॥ नत्वा महेश्वरं देवमापस्तंबं मुनिं तथा । तत्सूत्रभाष्यकारादीन् पितरौ च पितामहं ॥ उमापतितनूजेन चन्द्रशेखरशर्मणा ॥ विलोक्य सूत्रं भाष्यच विविधाः पद्धतीस्तथा । १ । क्रियते पाकयज्ञानां पद्धतिश्च विनिर्णयः । यदत्र लिखितं किञ्चिच्छोध्यं सद्भिर्वेदिभिः ॥ २ ॥ लौकिकानां पाकयज्ञशब्दः ।

End. कृष्णाजिनं । उलूखलमुसलं ॥ शूर्पमाज्यस्थाली । चरुस्थाली । आज्यपात्रं । दर्वी इध्मश्च ॥ अपःपिण्डानभ्यवहरद्ब्राह्मणं वा प्राशयेत् ॥ संतिष्ठते पिण्डपितृयज्ञः ॥ इत्यलं भूयमाधर्मेश्वरात्मजश्रीमदुमाशङ्करसूनुना । कृतोऽयं चन्द्रचूडेण(न?) पाकयज्ञविनिर्णयः ।

---

* At the beginning of the work the author calls himself Chandra Sekhara, son of Umápati, while at the end, he is called by the name of Chandra Chúda, son of Umá Sankara (Uman Bhaṭṭa, in the Colophon).

विवरणम्। साग्निकस्याग्नौ कथमपि दोषमापन्ने यत्प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यं तदेवात्राभिहित-मुक्तानि चात्रप्रसङ्गतः साग्निकस्य विदेशगमनप्रमुखाण्यग्निदुष्टबीजानि, तदानीन्तनकर्माणि च।

No. 280. प्रायश्चित्तप्रयोगः। Práyaśchitta Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8½×4 inches. Folia, 21 (of which fol. 1-9, both inclusive, are wanting). Lines, 10-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete (except fol. 1-9)

An expiatory manual by Díkshita Ananta.

Beginning. ? (खण्डितम्)।

End. जुहोति चतुर्गृहीतमाज्यं स्रुचीला भवामविचिन्तिता सत्य अनुवाकः। स्वाहा वाचस्पतये ब्रह्मण इदं॥ ॥

Colophon. इति श्रीमद्दीक्षितअनन्तेन सर्व्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः।

विवरणम्। श्रीमदनन्तदीक्षितविरचितं विविधप्रायश्चित्तप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 281. दर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः। Darśa Púrṇamásahautra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 9. Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, torn, broken and worm-eaten. Correct. Complete.

A manual of the duties of the Hotṛi priests of the Taittiríya or A'pastamba school in connection with New and Full Moon offerings, by an anonymous author.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः॥ अथ दर्शपूर्णमासयोर्हौत्रमुच्यते पुरस्तात्सामधेनीना-मिति परिभाषोक्ते आपस्तम्बेनोक्तं भगवता हौतरहौत्युक्ते तौर्येन प्रपद्येत।

End. गृहमेधिनो भूयासमिति यथा सूत्रं॥ तस्मिन् पूर्णपात्रनिनयनं हौत-मिति केचित्। कर्महौत्रं केचिदाध्वर्य्यवमिति।

Colophon. इति तैत्तिरीयकहौत्रं समाप्तं तैत्तिरीयाणामवश्यं कर्त्तव्यम्। इदं पुस्तकं गङ्गरोपनामकरामेण लिखितम्।

No. 278. सोमप्रायश्चित्तम्। Sóma Práyaśchittam. Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 21. Lines, 12–15 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1803. Appearance, very old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide for purifying the Sóma, if spoiled, in the Sóma sacrifice, according to the rules of Ápastamba, by a Tálavṛinta-nivasin.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ उकथ्यः षोडश्यतिरात्राप्तोर्यामश्च। उकथ्यस्तृतीयसवने गृह्यत इत्युकथः। तस्य कर्म सर्व्वमग्निष्टोमवत्॥ सोऽनेन यक्ष्ये ज्योतिष्टोमेनोकथ्येन इत्वसाम्ना द्वादशशतदक्षिणेन पशुमान् भूयासमिति। नित्य इति केचित्।

End. शांते इत्याप्तोत्तरवेदिकेषु इत्यादियाने पथिके छन्दुग्पेष्टिः शांतस्य चाग्नीध्रगतस्य योनि॰। पुरेति तं मध्यगतस्य योनिः॥ दशमः पटलः।

Colophon. इत्यापस्तंबसूत्रप्रयोगवृत्त्यां तालवृंद(न?)निवासिकृतायां सोमप्रायश्चित्तानि समाप्तानि॥ समाप्तः पञ्चदशः प्रश्नः॥ संवत् १८०३। शंकरेण लिखितं स्वार्थं परार्थंच ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम्। आपस्तम्बसूत्रानुगत सोमप्रायश्चित्तविषयकं पुस्तकमिदम्।

No. 279 प्रायश्चित्तविधिः। Práyaśchitta-bidhiḥ. Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches Folia, 3 Lines, 11 in a page. Character, Nagara Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of certain expiatory rites when the sacred fire of an Agnihotrin is spoiled, by Gangádhar.

Beginning. श्री॥ साग्निकप्रवयसधर्म्मा: प्रस्थितेन यजमानेन तद्दिङ्मुख उपविश्य प्राणायामादिसंकल्पत्यागोपस्थानं कर्त्तव्यम्।

End. यदास्पृष्टे च्छिद्रे वा पापक्षालनमेव। अरण्योस्तु मथनमेव।

Colophon. इति गङ्गाधरपद्धतौ प्रायश्चित्तविधिः।

विवरणम् । साग्निकस्याग्नौ कथमपि दोषमापन्ने यत्प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यं तदेवात्राभिहित-मुक्तानि चात्रप्रसङ्गतः साग्निकस्य विदेशगमनप्रमुखाण्यग्निदूषणबीजानि, तदानीन्तनकर्म्माणि च ।

No. 280. प्रायश्चित्तप्रयोगः । *Práyaśchitta Prayogaḥ. Substance,* country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21 (of which fol. 1–9, both inclusive, are wanting). Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete (except fol. 1–9)

An expiatory manual by Díkshita Ananta.

Beginning. ? (खण्डितम्) ।

End. हुत्वा चतुर्गृहीतमाज्यं गृहीत्वा मनसाऽभिध्याता यस्य अनुवाकः । स्वाहा वाचस्पतये ब्रह्मण इदं ॥ ॥

Colophon. इति श्रीमद्दीक्षितानन्तेन सर्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः ।

विवरणम् । श्रीमदनन्तदीक्षितविरचितं विविधप्रायश्चित्तप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 281. दर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः । Darśa Púrṇamásahautra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 9. Lines, 9–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, torn, broken and worm-eaten. Correct. Complete.

A manual of the duties of the Hotṛi priests of the Taittiríya or Ápastamba school in connection with New and Full Moon offerings, by an anonymous author.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ दर्शपूर्णमासयोर्हौत्रमुच्यते पुरस्तात्सामधेनीना-मिति पठन्नोक्तं आपस्तम्बेनोक्तं भगवता होतरेतोनुक्तं तौर्देन प्रपद्येत ।

End. इदमेधिनो भूयासमिति यथा सूत्रं ॥ तस्मिन् पूर्णपात्रनिनयनं होत-मिति केचित् । कर्म्मेहौत्रं केचिदाध्वर्य्यवमिति ।

Colophon. इति तैत्तिरीयकहौत्रं समाप्तं तैत्तिरीयाणामवश्यं कर्त्तव्यम् । इदं पुस्तकं गङ्गरोपनामकरामेण लिखितम् ।

No. 278. सोमप्रायश्चित्तम् । Sóma Práyaśchittam. Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 21. Lines, 12–15 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1803. Appearance, very old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide for purifying the Sóma, if spoiled, in the Sóma sacrifice, according to the rules of Ápastamba, by a Tálavṛinta-nivasin.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ उकथ्यः षोडश्यतिरात्रोप्तोर्यामश्च । उकथ्यस्तृतीयसवने गृह्यत इत्युकथः । तस्य कर्म सर्वमग्निष्टोमवत् ॥ सोमेन यक्ष्ये ज्योतिष्टोमेनोकथ्येन इन्द्रसाम्ना द्वादशशतदक्षिणेन पशुमान् भूयासमिति । नित्य इति केचित् ।

End. शांते रथाप्योत्तरवेदिकेतु रथादियाने पथिके छन्दुगुणेष्टिः शांतस्य चाग्नीध्रगतस्य योनिः । पुरेति तं मध्यगतस्य योनिः ॥ दशमः पटलः ।

Colophon. इत्यापस्तंबसूत्रप्रयोगवृत्यां तालवृंद(न?)निवासिकृतायां सोमप्रायश्चित्तानि समाप्तानि ॥ समाप्तः पञ्चदशः प्रश्नः ॥ संवत् १८०३ । शंकरेण लिखितं स्वार्थं परार्थंच ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । आपस्तम्बसूत्रानुगतं सोमप्रायश्चित्तविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 279. प्रायश्चित्तविधिः । Práyaśchitta-bidhih. Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches Folia, 3 Lines, 11 in a page. Character, Nagara Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of certain expiatory rites when the sacred fire of an Agnihotrin is spoiled, by Gangádhar.

Beginning. श्री ॥ साग्निकप्रवयसधर्माः प्रस्थितेन यजमानेन तद्दिङ्मुख उपविश्य प्राणायामादिसंकल्पत्यागोपस्थानं कर्त्तव्यम् ।

End. यदास्पृष्टे छर्द्दिते वा पात्रक्षालनमेव । चरण्योस्तु भक्षणमेव ।

Colophon. इति गङ्गाधरपद्धतौ प्रायश्चित्तविधिः ।

End. अयं यथाच तदित्याङ्लौञ्जुङ्यातृषमिथो वा दध्याज्यपेदित्येके यस्य चात्म-नोमिंदाभूत् पुनरग्निश्चक्षुरदादित्येताभ्याममभिनिम्रु(मुं?)क्ताभ्युदितपर्य्याहित परीष्टपरिविन्नपरिविन्नपरिविविदानो वा शुङयाज्यपेदित्येके वाचीत-मिति लिप्रो नाम्नावे शुङयाज्यपेदित्येके ॥ ॥

Colophon. इतीयं पठलम् ।

विवरणम् । यज्ञकर्म्मानुष्ठानक्रमवत्ययादिदोषजनितपापनोदनप्रायश्चित्तविषयकं पुस्त-कमिदम् ।

No. 284. यज्ञतन्त्रसुधानिधिः । Yajñatantra Sudhánidhih. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 51. Lines, 9 in a page. *Character, Nágara. Date,* ? *Appearance, old, worm-eaten,* and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (only a fragment of the work, but it is complete by itself).

A very interesting and valuable work by Sáyanácháryaya on the rites and ceremonies enjoined on the different orders of the twice-born, in the Sútras of Asvaláyana. The MS. contains only that portion of the work which refers to the Darsapúrnamása rite. The work is also called simply Yajñatantra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाहिताग्निकर्त्तृकयोर्दर्शपौर्णमासयोः प्रयोग-क्रम उच्यते । यथोक्तमन्वाधानदिने प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा यजमानः श्मश्रुप-क्षकेशलोमानि वापयित्वा छतनखनिछन्तन(नो?) नवनीताभ्यङ्गाञ्जनः पावनमन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणादनन्तरं वपनाभ्यञ्जनेतरकर्म्मभिरध्वर्य्युणा संस्कृतया पत्न्या सह दर्भासने दर्भान् धारयमाणः पाश्चात्यभागे गार्हप-त्यस्य प्राङ्मुख उपविश्य प्राणानायम्य जपति ।

End. मोमाहूँ अग्नेविमाहूँ अस्या यज्ञोन्वयत्वम्मादमिदभप्य· दृडावाहूँ दुषो अहर प्रज्ञावाः दीर्घोरयिः प्रपुष्टः सभावान् । आत्मानं संप्रियति । प्राज्ञथाहूँ स्वर्पयीत वै ।

Colophon. इति महाराजाधिराजहरिहरराजमहासनाध्यक्षधुरंधरस्य वैदिकमार्ग-स्थापनाचार्य्यश्रीधायण(ना?) चार्य्य(स्य?) कृतौ यज्ञतन्त्रसुधानिधौ दर्श

विवरणम्। आपस्तम्बमतानुसारिदर्शपौर्णमासदोषविषयकं पुस्तकमिदम्। जीर्णं विशद वर्त्तते पुस्तकमिदम्।

Manuals following the precepts of *Asvaláyana*:—

आश्वलायनमतानुसारि प्रयोगग्रन्था लिख्यन्ते।

No. 282. श्रौतप्रायश्चित्तम्। S'rauta Práyaśchittam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 7. Lines, 20-23 in a page Character, Nágara Date, ? Appearance, very old and damaged. Prose. Correct. Complete.

An expiatory treatise by Bálakrishna Bhaṭṭa, surnamed Kavimaṇḍala, according to the precepts of *Asvaláyana*.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः॥ अथ आश्वलायनीयम्॥ आहवनीये विद्यमाने यदि गार्हपत्योऽनुगच्छेत्। अवचार्येभ्यो मंथनं कृत्वा आहवनीयोऽनुगमयितव्यः।

End. इदं सुधीभिरालोकनीयमिति कविमण्डलबालकृष्णभट्टविदुषः प्रार्थनेति दिक्।

Colophon. इति श्रौतप्रायश्चित्तम्।

विवरणम्। आश्वलायनसूत्रानुमोदितयज्ञकर्मक्रमव्यत्ययजनितदोषनाशनप्रायश्चित्तग्रन्थोऽयम्।

No. 283. श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तम्। S'ruti Lakshaṇam Práyaśchittam. Substance, country-made paper, 9¼×3½ inches. Folia, 8. Lines 10-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, torn, and worm-eaten Prose. Correct. Complete.

A guide for the performance of expiatory penances for any irregularities in connection with a Vedic ceremony, by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। विश्वनाथाय नमः। ॐ श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तं विप्रपराधे विधीयते। रक्षिः (न?) दोषे भूयसा यानि प्रायश्चित्तानि समभ्यसेयेरन्।

No. 286. यज्ञतन्त्रसुधानिधिः । Yajñatantra Sudhánidhiḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 30. Lines, 10–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (only a part of the work, but as a part complete in itself).

A third portion of the same work, referring to Cháturmásya sacrifices.

Beginning. ॐ नमोगणपतये । अथ चातुर्मास्यान्युच्यन्ते । चातुर्मास्यानीति कर्मसमुदायनाम । तस्य चतुर्धा प्रयोगः । यावज्जीवः सांवत्सरिकः, द्वादशाहो यथाप्रयोगश्चेति । यथाप्रयोग इति प्रयोगपर्य्याप्तः कालः । एषु पूर्व्वः पूर्व्वः श्रेयान् ।

End. अग्निमूर्द्धा भुवो यज्ञस्येति । इन्द्रस्य । ऐन्द्रमानमि रयिष्ठ । अथमाह्विषपुरस्तनविशेषां देवानां विश्वेदेवके प्रापथे केचऽमा इति याज्यानुवाक्यौ प्रज्ञतिवदितरत् ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

Colophon इति श्रीमहाराजाधिराजपरमेश्वरहरिहरमहाराजसकलसाघाग्र्यधुरंधरस्य वैदिकमार्गस्थापनाचार्य्यस्य कृतौ यज्ञतन्त्रसुधानिधौ आश्वलायनोक्तचातुर्मास्यहोत्रप्रकरणम् ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ श्रीगुरुचरणाभ्यां नमः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ वंशः प्रांशुरयं घनश्चचतोजीर्णा वरत्रा इमाः कीलाः कुण्ठतया विशंति न मदीमाच्छन्यमाना अपि । आरोहव्यवसायमाद्यसमिदं शैलूष मन्यस्यतां दूरे श्रीर्निकटे कृतान्तमहिषग्रैवेय घंटारवः ॥ १ वैधायनचातुर्मास्यप्रयोगहोत्रे प्रयोगसद (?) ॥ ११ ॥ ५० ॥

विवरणम् । पूर्व्वोक्तनिबन्धीयचातुर्मास्यहोत्रप्रकरणविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 287. पशुबन्धप्रयोगः । Pásubandha Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 29. Lines, 9 in a page Extent, 475 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1875, Śaka 1740. Appearance, new, but slightly worm-eaten throughout. Prose. Incorrect. Complete.

पूर्णमासप्रकरणं सम्पूर्णम् ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ श्रीवक्रतुंडोजयतितराम् ॥
श्रीगंगाविश्वेश्वरौ जयतः ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यसङ्कलितयज्ञतन्त्रसुधानिधिनामकाश्वलायनसूत्रानुमतवैदिककर्मानुष्ठानपद्धतिनिबन्धीयदर्शपौर्णमासप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 285. यज्ञतन्त्रसुधानिधिः । Yajñatantra Sudhánidhiḥ. Substance, country-made paper, 9¼ × 3½ inches. Folia, 43. Lines, 9-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and written by different hands. Generally correct. Incomplete (only a part of the work, but, as a part, complete in itself).

Another portion of the work noticed last, referring to Paśuhotra, or animal sacrifice.

Beginning. ॐ नमो विघ्नराजाय । अथ पाशुकं प्रक्रम्यते । तत्र पशुर्नित्यः का (का?) म्यश्च । तत्र नित्यः षटसु मासेषु यावज्जीवप्रयोज्यः । माघमासे श्रविष्ठानक्षत्रगते सवितर्य्येकस्य पशोष्कालः (पशोः काल-?) श्रावणे अश्लेषोत्तरार्द्धगते सवितर्य्यन्यस्य पशोष्कालः (पशोः काल-?) अयनयोरादौ वा एव पशुद्वयं कर्त्तुमशक्तस्य प्रतिसम्वत्सरमुदगयने पूर्व्वपक्षे देवनक्षत्रे वा एक एव पशुः कर्त्तव्यः । पक्षद्वयेऽपि रेवत्यामभावास्यायां दजनीये आरम्भः ।

End. एतत् सूक्तं वसिष्ठशुनकादि जितानां सर्व्वेषामपि विकल्पेन भवति । नराशंसद्वितीयानां आमदग्नपक्षे वासिष्ठनराशंसो द्वितीयो भवति ।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वर हरिहरमहाराजसकलसाम्राज्यधुरन्धरस्य वैदिकमार्गस्थापनाचार्य्यस्य सायनाचार्य्यस्य कृतौ यज्ञतन्त्रसुधानिधौ पशावाश्वलायनहोत्रं समाप्तम् ॥ ॥ श्रीरस्तु ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यसङ्कलितयज्ञतन्त्रसुधानिधिनामकाश्वलायनसूत्रानुमतवैदिककर्मानुष्ठाननिबन्धीयपशुहोत्रविषयकं पुस्तकम् ।

End. पाग्रके वितते तन्ने होमकाल उपस्थिते ॥ अपरे तु विदारे स्यात् मदेवोत्तरवेदिके । सद्यस्काले (सद्यः काले?) पयोः पचे होमकाल उपस्थिते समाप्येव तु होतव्यम् काल एव जुहोति तु ।

Colophon. इति निरूढ़पशुबंधप्रयोगः ॥ संवत् १८८१ ।

विवरणम् । पूर्वमालोचितस्य निवन्धस्यापरोभागविशेषः । तत्र वर्षाकालीनपशुबन्धप्रयोग उक्तोऽत्र तुलरायणपूर्वपक्षीयपशुबन्धप्रयोग इति भेदः ।

No. 289. मृगारेष्टिः ॥ Mrigáreshtiḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1715. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Vedic rite, Mṛigáreshṭi, which like the Pavitra rite effects purification, not only of the sacrificer, but also of his ancestors to the tenth generation.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मृगारेष्टिः नम प्रवक्ष इत्यादि सप्तदशमाभिधेन्यः । सोचिष्केशस्तमीः सद्योमपामिदन्द्यनष्ठ समुद्रस विरेशन । अन्वंवे अग्रभ्यं तु देतयः पावको अग्रभ्यं शिवो भवो नमस्ते दरसेशोवि॑पे नमस्ते अस्तविंपे । अन्वंवे भवोष्ठ समिधो अग्र आऊवेत्यादि ।

End. आजि पीतस्योपहूतस्योपहूतो भक्षयामि । दृष्टिफलमाह वेन्द्रेन मृगारेण कदाचिन्निवविंदया । पविवेष्टया विनुध्यन्ति सर्वे घोराः प्रतिग्रहाः । वैश्वानरः व्रातपर्वी पविवेष्टिं तथैव च । एतासतो प्रयुञ्जानः पुनाति दशपौरुषमिति । समाप्तवे मृगारेष्टिः ।

Colophon. संवत् १७१५ समये ज्येष्ठवदि दशम्यां देवरायेण लिखितम् ।

विवरणम् । असत्प्रतिग्रहादिजन्यदोषापनोदनप्रायश्चित्तयज्ञविशेषौपदोषविषयकं पुस्तकम् ।

No. 290. मृगारेष्टिहोत्रम् । Mrigáreshtihotram. Substance, European foolscap paper, $7\frac{1}{2}$×4 inches. Folia, 4. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not much old. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of animal sacrifices, by an anonymous writer. It is called also Nirúḍha Paśubandha.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ पशुबन्धप्रयोगोऽभिलिख्यते ॥ प्रातरपि पर्व्वणि प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा प्राणानायम्य ऐन्द्राग्नेन निरूढपशुबंधेन यक्ष्ये इति संकल्प्य समारोप्य देवयजनं गत्वा पुण्याहं कृत्वा मथित्वा लौकिके वौपासने आयतने निधाय विसृजति। अथ उपसृष्य। अस्मिन् पशुबंधे अध्वर्युं त्वां वृणीमहे। एवं ब्रह्मादीन् वृणीते।

End. हविरसि हव मे पाप्मानमृतात् सत्यमुपागां ॥ प्राह्वयाऽ सर्पंथि-(थी?) न वै प्राणीऽहितऽ समारोप्य गच्छंति। श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय नमः सम्पूर्णम्।

Colophon. लिखितं नंदराम ब्राह्मण(णेन?) कलिकातामध्ये गंगासमीपे श्रीरस्तु। यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (दृष्टं?) तादृशं लिखितं मया। यदि शुद्धं (?) मशुद्धं वा मम दोषो न दि (दी?)यते ॥ १ ॥ जलं रक्षं तैलं रक्षं रक्षं शिथिल-बंधनं। कष्टेन लिखितं ग्रंथ(: ?) यत्नेन परिपालयेत् ॥ १ ॥ ॥ पंचम (स?)स्त्रा ४७५ संवत् १८७५ शाके १७४० वैशाख कृष्णद्वतीया बृह-पत् वार।

विवरणम्। निरूढपशुबन्धेत्यपरपर्य्यायस्य आश्वलायनसूत्रानुमोदितपशुबन्धयागस्य प्रयोग-पुस्तकमिदम्।

No 283. निरूढपशुबन्धप्रयोगः। Nirúḍhapaśubandha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 10–13 in a page Character, Nágara. Date, Samvat 1891. Appearance, old, slightly damaged. Prose. Correct. Complete.

Another treatise on animal saciifices.

Beginning श्रीगणेशाय नमः। अथ पशुबंधप्रयोग उच्यते। तस्य उदायने पूर्व्वपक्षे देवनक्षत्रे रेवत्यां अमायां वा यजनो(?) त्येवानुष्ठानं। तस्यादौ प्रयोगे पूर्व्वेद्युर्नांदीमुखं राचाबुदकशान्तिं प्रतिसरबंधंच कुर्य्यात् ॥ श्वः स्नानादि पंचक कुर्य्यात्।

End. पाद्यके वितते तन्ते होमकाल उपस्थिते ॥ अपरे तु विहारे स्यात् सदेशोत्तरवेदिके । मध्यकाले (मध्यः काले?) पयोः पचे होमकाल उपस्थिते समाप्यैव तु होतव्यम् काल एव जुहोति तु ।

Colophon. इति निरूढपशुबंधप्रयोगः ॥ संवत् १८९१ ।

विवरणम् । पूर्व्वमालोचितस्य निरूढपशुप्रयोगभागविशेषः । तत्र वर्षाकालीनपशुबन्धप्रयोग उक्तोत्तर तूत्तरायणपूर्व्वपचीयपशुबन्धप्रयोग इति भेदः ।

No. 289. मृगारेष्टिः ॥ Mṛigáreshṭiḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1715. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Vedic rite, Mṛigáreshṭi, which like the Pavitra rite effects purification, not only of the sacrificer, but also of his ancestors to the tenth generation.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मृगारेष्टिः नम प्रवक्ष इत्यादि सप्तदशसामिधेन्यः । मांचिदृक्षियमृतगीः सहोमपामिदन्ययनङ् मधुदस्य विशेषणं । अन्वे अग्नमं तु चेतसः पावको अग्नमं शिवो भवो नमस्ते दरसेशोचिषे नमस्ते अस्तविषे । अन्वे भवोङ् समिधा अग्न आहवेत्यादि ।

End. वाजि पीतस्योपहतस्योपहतो भक्षयामि । इष्टिफलमाह ऐन्द्रेन मृगारेष कदाचिन्मित्रविंदया । पविवेष्टा विप्राध्यन्ति सर्व्वे घोराः प्रतिग्रहाः । वैश्वानरा व्रातपर्वी पविवेष्टिं तथैव च । कृताहतो प्रयुञ्जानः पुनाति दशपौरुषमिति । सन्तिष्ठते मृगारेष्टिः ।

Colophon. संवत् १७१५ समये चैत्रवदि दशम्यां देवप्रयेन लिखितम् ।

विवरणम् । असत्प्रतिग्रहादिजन्यदोषापनोदनप्रायश्चित्तयज्ञविशेषेष्टिविषयकं पुस्तकम् ।

No. 290. मृगारेष्टिहोत्रम् । Mṛigáreshṭihotram. Substance, European foolscap paper, 7¼×4 inches. Folia, 4 Lines, 10 in a page. Character, Nágara. *Date,* ? *Appearance, not much old. Prose. Correct.* Complete.

Another copy of the same work, but with a few different readings at the end; as, for instance, instead of the passage, "इष्टिफलमाह", &c., we find here

> "प्रायश्चित्तं भवेत्। पशौयाग्यादिष्वमार्गं॥ मृगारेष्टिहोमं समाप्तम्॥
> ॥ श्र ॥ श्र ॥ श्र ॥ श्र ॥

विवरणमुक्तपूर्व्वमेव।

No 291. मृगारेष्टिप्रयोगः। Mṛigáreshṭi Prayogaḥ. Substance, foolscap paper, 10×4 inches. Folia, 16. Lines, 8 in a page. Extent, 250 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1815. Appearance, fresh, but slightly worm-eaten Prose. Incorrect. Complete.

A work treating of the process of performing the above-mentioned Vedic rite, by an anonymous author.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। अथ मृगारेष्टिः सा च पर्व्वणि कार्य्या अपर्व्वणि तु प्रकृत्यनन्तरं सद्य एवाप्यपर्व्वण्यपि पूर्व्वेद्युरेव विकृतिं कृत्वा प्रकृत्यन्वाधानं कार्य्यमित्युक्तम्।

End अत्र दर्शपूर्णमासप्रयोगेन तद्विकारा अपि व्याख्यात इति भद्रदत्तः।

Colophon. श्रीरस्तु(?) ग्रन्थ(ग्रन्थ)शं(सं)ख्या १५०। यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते। जलं रक्षं तैलं रक्षं रक्षं शिथिलबन्धने कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत्॥ संवत् १८१५,१ शाके १७४ (?) वैशाखकृष्णतृतीया बृहस्पतवार।

विवरणम्। मृगारेष्टिनामयज्ञविशेषस्य प्रयोगग्रन्थोऽयम्।

No 292. दर्शपूर्णमासहौत्रव्याख्या। Darśapúrṇamásahautra-vyákhyá. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 16 Lines, 11-15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced. Prose. Correct. Complete.

An explanatory manual of the duties of a Hotṛi priest, in connection with the New and Full Moon sacrifices, according to the precepts of Ấśvaláyana, by Chauṇḍopácháryaya.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ दर्शपूर्णमासयोर्हौत्र प्रयुक्त...मर्थः कथ्यते । ॐम् ॥ नमः प्रवक्त्रे प्रपद्ये......तिरश्चिकाः ॥ प्रवक्त्रे प्रवचनहेतवे वायवे नमोस्तु तयोपद्रष्ट्रे अग्नये अनुख्याव आदित्याय च नमः ।

End. ? (छिन्नत्वाच्छुद्धाचरत्वाचान्तो न बुध्यते) ।

Colophon. श्री चौंडपाचार्य्यकृतदर्शपूर्णमासयोराश्वलायनहौत्रव्याख्या समाप्ता ॥ श्रीस्वयंभूरामेश्वरार्पणमस्तु ॥ छ ॥ श्रीः ॥

विवरणम् । आश्वलायनमतानुसारिदर्शपौर्णमासीयहौत्रनिबन्धस्य व्याख्यापुस्तकमिदम् ।

No. 293 आश्वलायनब्रह्मत्वप्रयोगः । Ấśvaláyana Brahmatva Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 11-12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual treating of the rite required to be performed on the occasion of a Brahmá's (priest) appointment, by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाश्वलायनब्रह्मत्वप्रयोगः । एतो ब्रह्मा हतोऽस्मि करिष्यामीत्युक्त्वा शुचिः प्रागुदगाचरणीयात् प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य तीर्थेन विहारं प्रविश्य समस्तपाण्युष्णग्रेणाचमनीयम् ।

End. संस्थितायां मैत्रावरुण्या मयायेत्यादिभिः सर्व्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा संस्था जपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रामेत् । ऐष्टिकमुदवसानीयायां ।

Colophon. इत्याश्वलायनब्रह्मत्वदर्शपूर्णमासाग्राधेय आग्रयणचातुर्मास्यपशुसौमिक-प्रयोगः समाप्तः । शिवाय नमः । नमः सदाशिवाय ।

विवरणम् । आश्वलायनमतानुसारि ब्रह्मकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 294. सायं प्रातरग्निहोत्रहोमप्रयोगः । Sáyam Prátaragnihotra-homa Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9½ × 4¼ inches. Folia, 7. Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Complete.

A manual directing the performance of the Agnihotra rites to be performed in the morning and evening, according to the rules of *Ásvaláyana*, by an anonymous author.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सायं प्रातरग्निहोत्रप्रयोगः । सायमपराह्णे प्रातरुषसि यजमानपत्न्यध्वर्यवः स्नात्वा तस्य तीर्थेन प्रविशेयुः । ततः पत्नी गार्हपत्यस्य दक्षिणतः स्नात्वा न उपविशेत् । यजमानश्च स्वायतने स्थित्वा उद्धराहवनीयमिति प्रैषं ब्रूयात् ।

End पूर्ववन्मनस्त्वा चतुर्गृहीतं कृत्वा विहारपरिसमूहनवाग्विसर्गादे घणादि पूर्ववत् कुर्यादिति प्रवत्स्यतः प्रवासादागतस्य चाग्न्युपस्थानविधिः ।

Colophon इत्याश्वलायनसूत्रानुसारी अग्निहोत्रप्रयोगः प्रवासोपस्थानप्रयोगश्च समाप्तः ।

विवरणम् । पुस्तकेऽस्मिन्नाश्वलायनमतानुसारी सायंप्रातरग्निहोत्रप्रयोगः प्रवासागतकर्तव्याग्न्युपस्थानप्रयोगश्च विद्येते ।

Manuals based on the precepts of Baudháyana.

बोधायनमतानुसारिप्रयोगग्रन्था लिख्यन्ते ।

No. 295. प्रायश्चित्तसदोदयः । Práyaśchitta-sadódayaḥ. Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches Folia, 52. Lines, 8 in a page. Extent, about 1,000 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1803, Śaka 1668. Appearance, not much old but slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of penances for expiating the sin of wilful neglect of religious duties, according to the Sáma Veda School.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ अथ छन्दोगानां तत्तत्क्रतोः स्वस्वकर्मातिक्रमे विहितानि प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते ॥ तत्तत्कर्मवैगुण्यपरिहारार्थं तेषामवश्यमनुष्ठीयमानत्वात् । अतएव न केवलं पापनाशनार्थकर्मण एव प्रायश्चित्तपदवाच्यत्वमपि तु विहितकरणनिमित्तेऽविहितं कर्मापि । यथाह याज्ञवल्क्यः ॥ विहितस्याननुष्ठानान्निन्दितस्य च सेवनात् । अनिग्रहाच्चेन्द्रियाणां नरः पतनमृच्छति ॥ तस्मात्तेनेह कर्त्तव्यं प्रायश्चित्तं विशुद्धय इति ।

End. अन्यैः शतक्रतात् होमान् (त् ?) एकः शिष्यकृतो वरं । शिष्यैः शतकृतान् (त् ?) होमानेकः (देकः ?) पुत्रकृतो वरं, पुत्रैः शतकृतान् (त् ?) होमान् (त् ?) एकोह्यात्मकृतो वरम् स्वयम् हो स्वयं होत्री स्वयमेवोपतिष्ठेताग्निहोत्रमिति । होम्यद्रव्ये दक्षिणा इति) एवमन्यान्यपि प्रायश्चित्तानि द्रष्टव्यानीति शिवम् ।

Colophon. इति श्रीमन्नागरकुलोत्पन्नत्रिपाठीश्वरजितनुजदेवेश्वरात्मजसदारामकृतौ प्रायश्चित्तपदोदये प्रकीर्णप्रायश्चित्तप्रयोगः ॥ स १८०७ स १६९८ माघशुदी ६ चन्द्रे लिखितं त्रिपाठिविद्याधरसूनुना आशाधरेण ॥ ए पोथी ९ । आशाधरजी श्री एन्द्राम ने छ्यार्पण आपी ।

विवरणम् । सामवेदीयानां यज्ञविहिततत्तत्क्रियातिक्रमजन्यप्रत्यवायपरिहारकप्रायश्चित्तप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 296. पवित्रेष्टिप्रयोगः । Pavitreshti Prayogah. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 5. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Pavitra rite intended to purify one from all sins, by Vireśwara Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । पापक्षयकामः पवित्रकामो वामावस्यायां पौर्णमास्यां वा देशकालौ संकीर्त्य पवित्रेष्ट्या यक्ष्ये इति संकल्पः विद्युत् पौर्णमासं तंत्रं अग्नदग्न्याभिधेन्यः ।

End. एतदपि च इमेत्यादीनां विनियोग इत्यादीनां विनियोग विध्यभावादन्येषां बौधायनसूत्रेष्वदृष्टविनियोगविधित्वेन एतेषां पवित्रेष्टौ विनि-

योगकल्पनाया निष्प्रमाणिकत्वाद्बौधायनसूत्रानुसारी(रि ?)चन्द्रिकादि ग्रंथविरोधाच्चोपेक्ष्यमेवेति ।

Colophon. इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलयुगलभजननिरतमानसखाण्डिभट्टात्मजगौरे-श्वरभट्टरचितः पवित्रेष्टिप्रयोगो बौधप्रयोगसहितः सनिर्णयः समाप्तः । लिखितं गङ्गारोपनामकरामेण ।

विवरणम् । पवित्रतासम्पादकयज्ञविशेषप्रयोगग्रन्थोऽयम् ।

No. 297. मृगारेष्टिप्रयोग । Mrigáreshṭi Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 9×4½ inches. Folia, 6. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct Complete.

A manual of the Mrigáreshṭi ritual, according to the Baudháyana School.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ मृगारेष्टिः । तत्र बौधायनः । यः पापयक्ष्म-गृहीतस्तस्माद्यो वावरुध्येत देवेभ्य ऋषिभ्यः पितृभ्य गोभ्यो ब्राह्मणेभ्यस्तनोति यस्तोभिमस्य मानो वा रक्षस्तेऽद्य यजेतेति । अस्यामिष्टावेत एवाधि-कारिणः पवित्रकामो वा सद्यस्काल (सद्यः काल?) पत्नमाश्रित्य प्रयोगः ।

End. वाजिनस्याग्रे बौधौंवा वा गोजः दिग्भक्षा भक्षे वाजिन यावमाद्य-माध्वर्युः उपाह्वयस्वेत्यादुपाहूयोपहूतो यन्मे रेतः प्रसिच्य च इति मन्त्रेण वाजिनं प्राणभक्षं भक्षयित्वाचम्य वेदोमीत्यादि संस्थाजपीतं (संस्थाजपां तं ?) समानम् ।

Colophon इति मृगारेष्टिबौधप्रयोगः ।

विवरणम् । मृगारेष्टिनामप्रसिद्धस्य यज्ञविशेषस्य बौधायनमतानुसारिबौधप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 298. राजसूयपद्धतिः । Rájasúya Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 38. Lines, 10–12 in a page. Character, Nágara. Date, 1768. Appearance, very old, decayed and worm-eaten in the margin. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the great imperial ceremony, known as Rájasúya, by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसामवेदाय नमः । अथ राजसूयपद्धतिः ॥ अग्निष्टोमं प्रथममाहरतीत्यादिचतुर्भिरनुवाकैरुक्तः । सूत्रकारेणापि अध्ययेषु राजा राजसूयेन यजेतेत्यादिसूत्रद्वय्या तस्य उक्ता । तस्याः सप्तसुत्यायाः क्रम उच्यते । प्रथमा अग्निष्टोमी अभ्यारोहणीया ।

End. अथ क्रुतोज्योतिष्टोमः चवस्य धृतिरिति ॥ नैकाहीनाहीनौ । चातुर्मास्यानि राजसूयं च अन्ये च वर्तीयेयं ज्ञातिः । कात्यायनेनोक्ता ।

Colophon. समाप्तोऽयं राजसूयः ॥ श्रीरस्तु शुभं भवतु ॥ संवत् १७२८ वर्षे मार्गशि-(र्षे?)पंमासकृष्णपक्षगौगुरौ लिखितं मोढ़ब्राह्मण अंसंगासिद्धाभट्टेन ॥ श्रि ॥

विवरणम् । राजसूयेतिप्रसिद्धयज्ञस्य प्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 299. सर्व्वपृष्ठेष्टिहोत्रम् । Sarvaprishṭheshṭihotram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 3. Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, folia 1-2 slightly spoiled. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of a Vedic rite called Sarvaprishṭheshṭi. The MS. is a fragment.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सर्व्वपृष्ठेष्टिहौत्रं ॥ अग्निप्रणयनं ॥ अग्निमंथनं ॥ नमः प्रवक्त्र इत्यादि ॥ सप्तदशसामिधेन्यः ।

End. ? (खण्डितम्) ।

विवरणम् । सर्व्वपृष्ठेष्टिनामयज्ञविशेषस्य प्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 300. यज्ञतन्त्रम् । Yajñatantram. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 93. Lines, 9 in a page. Extent, 1,650 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

Beginning श्रीगणेशाय नमः । श्रीकेशवाय नमः । वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥ सत्सूत्रान्वित शास्त्रागमसद्वारमं विधानं गिरां प्रत्यक्चित्तमुपाश्रहे वयममी बोधाय बौधायनं । यद्वाग्भाव (यद्वाङ्नाव?) मयंध्यवंधमद्वती प्राप्याध्वरांभोनिधेः पारं यान्ति मनीषिणो बहुविधैस्तन्त्रैस्ततस्तोर्म्मिभिः ॥ सूर्य्याचन्द्रमसौ प्रकाश-वपुषावास्तां जगच्चक्षुषी । ताभ्यामन्वयथोर्द्वयं समुद्भूतवाधिराजं जनुः । वंशे चान्द्रमसे तदन्वयनिधिः श्रीसंगमोभून्नृपस्तस्मान् प्रादुरभूद्दशौर्यसुरभिः श्रीबुक्कपृथ्वीपतिः । हरिहरनिभभूमाकामदोर्भ्भव्यागत्यां हरिहरन्नक्षपाल-(वर्म्मपाल ?)स्तस्य भूभृत्तनूजः परिणमति धरित्रीकीर्त्तिधामप्रधाना प्रभ-वति मण्डलेष्वक्षपाणस्य मण्डलाप्ये च तीक्ष्णतां । विदुषां कंपयन् भाति विद्विषांच शिरांसि च ।

End पूर्व्वोक्तं ततत्रे ज्योतिषा इत्यन्तेच ओषधीभ्यस्त्वौषधौर्जिन्वेत्यादि । सम्भयं पश्चेऽपरिषेचनात् + + +......कर्म्म कुर्य्यात् ॥ ॥

Colophon इति श्रीसायनार्य्यकृतौ यज्ञतन्त्रे समाप्तं ॥ ॥ ॥ ॥ ग्रंथसंख्या १६५० एवं लिखितं काशिवासिभिक्षुक् व्हरिचं ॥ पुस्तककर्तृणां नमसः ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यविरचित बौधायनमतानुसारि बहुविधयज्ञकर्म्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 301 यज्ञतन्त्रसुधानिधि-कुष्माण्डहोमविधिः । Yajñatantra Sudhánidhi Kushmánda-homabidhih Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 44. Lines, 9 in a page. Character, Nágaia. Date, Samvat 1820. Appearance, old, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Kushmánḍahoma, a preliminary rite to one's establishing the sacred household fire, according to the rules of Baudháyana, by Sáyanácháryaya. The work belongs to his series of Yajñatantra Sudhánidhi.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥ सत्सूत्रान्वितशाब्दतागमसद्वारकं निधानं गिरां प्रत्यक्चित्तमुपाश्रहे वयममी बोधाय बौधायनम् । यद्वाङ् नावमवंध्यवधमद्वती प्राप्याध्वरांभोनिधेः पार यांति मनीषिणो बहुवि-

धैर्य्यैस्तनस्त्रोक्तिभि० ॥ श्रीसायनाचार्य्यैः कृतवान् यज्ञतन्त्रसुधानिधिम् । बौधायन्यविहीनं तं । क्लिष्टाम्यन्यधियां मुदे ॥ अग्नीनाधायमानः सर्व्व-दुरितपूर्व्वपापक्षयकामः । सर्व्वप्रायश्चित्तरूपं कुष्माण्डहोमं कुर्य्यात् ।

End. अथसर्यः । पञ्चधा विभक्तस्य यामस्य भागवयं दंष्ट्रोभागद्वयं मुख कुखा-यामो विस्ताराद्द्विगुणः । मुखार्द्धमितोविस्तारपञ्चमामस्तदर्द्धं ग्रीवा(ग्रावा?) तदर्द्धं विस्तमिति ॥ श्रीरस्तु ॥

विवरणम् । सायनाचार्य्यविरचितबौधायनमतानुगताग्न्याधानपूर्व्वकर्त्तव्यप्रायश्चित्तरूप-कुष्माण्डहोम प्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No 302. सोमप्रयोगमन्त्राः । Soma Prayogamantráh Substance, *country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 7 Lines, 14–15 in a page* Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and slightly worm-eaten. Poetry. Generally correct. Complete.

A collection of *mantras* used in the performance of the soma sacrifice, according to the rules of Baudháyana, by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणपतये नमः । मनो वाके० युंजते मन०, पुनिः स्वाहा । देवस्य० अद्विरामि०देवेभ्यः । उत्तिष्ठ ब्रह्मणः प्रैतु ब्रनः । देवी द्यावापृ-न०मायां । आघ्याम० शिरः ।

End. कन्दषा स० आया० अयं ते योनिः ०आजुक्तानः उच्छुष्य० सप्तते० अग्ने विरते ददामि । अग्नये स्वाहा ।

Colophon. अनेन प्रीयतां देवोभगवान् मङ्गलेश्वरः लक्ष्मीन्दसिंहः पूर्व्वेषामस्माकं कुलदैवतम् ।

विवरणम् । बौधायनमतानुसारिसोमप्रयोगव्यवहृतवैदिकमन्त्राणां संग्रहग्रन्थोऽयम् ।

No 303. अग्निष्टोमहौत्रं । Agnishtomahautram Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 45. Lines, 22–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide for the Hotri priest in the performance of the Agnishtoma rite by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ सोमप्रवाकेणामुकमर्म्मणः सोमो भविष्यति तत्र भवता हौत्रं कर्त्तव्यमित्युक्ते होता तं पृच्छति को यज्ञः क ऋत्विजः का दक्षिणेति तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन वृतः सन् जपति ।

End. संस्थितायां सर्व्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा संस्थाजपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रम्य यथार्थं गच्छेत् । उदकपानीयायामग्निः प्रधानदेवता । अग्निर्मूर्द्धा पौर्ण-मास्येष्टिवत् ।

Colophon अग्निष्टोमस्य हौत्रं समाप्तं । इदं पुस्तकं गङ्गोपनामकस्येदं पुस्तकं ॥

विवरणम् । अग्निष्टोमे होतृकर्म्मप्रयोगविषयक पुस्तकमिदम् ।

No 304 अग्निष्टोमपद्धतिः । Agnishtoma Paddhatih Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia 76 Lines, 8–11 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete

A manual for the performance of the Agnishtoma rite by Deváswamin.

Beginning. सोमं न पीतवन्तः । स ऐन्द्राग्नं पुनरुत्सृष्टमालभेत । पूर्व्वं वदनादिना जीर्णः पूनर्बलवानजातोनड्वान् पुनः .... धर्म्यं भवति । ग्रचिं न सोमं ... सद्वृत्यमिति षट् । यस्य पित्रादयोविच्छिन्नवेदाध्ययना-विच्छिन्न .... सौर्यामवेदिसम्बन्धावच्छिन्नसोमपाना वा यो वा दुर्ब्राह्मणः-पतिः । यथाशिष्टाह धूम्रवर्णं स्वाम .... अग्निहोत्रादिपूर्व्वांगनपचे पशुचयेन मेन्द्रेनेष्टा सोमेन यजेत सोमाधाने अग्नीषोमीयेनास्य वो सर्वो-पालम्भौ भवतः । पूर्व्वेद्युर्नान्दीमुखादि, अपरेद्यु स्नानादि दम्भा .... प्रीयतामिति पुण्याहे ।

End. पुनरग्नीन् समारोप्य "स्वाहे .... पतनेषु मथित्वा .... काले काले सायं प्रातरग्निहोत्रं जुहुयात् ।

Colophon. इति देवस्वामिकृतोऽग्निष्टोमप्रयोगः समाप्तः ॥ राम राम ॥ वारचक्रा- मापदेवेन लिखितम् ।*

विवरणम् । देवस्वामीकृताग्निष्टोमप्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 305. अग्निष्टोमव्याख्या । Agnishṭoma-vyákhyá. Substance, country-made paper, 10½×5 inches. Folia, 249. Line, 12-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

An expository manual of the rules especially laid down for the performance of the Agnishṭoma rite. The codex being incomplete, nothing regarding the author can be ascertained.

Beginning. ? (एवं विद्वं नाचराणि मध्यमुपलभ्यन्ते)।

End. ? (खण्डितम्)।

विवरणम् । अग्निष्टोमप्रयोगविधायकसूत्राणां व्याख्याऽपुस्तकमिदम् । अतीव जीर्णम् ।

No. 306. अग्निष्टोमः । Agnishṭomaḥ. Substance, country-made paper, 9½×2 inches. Folia, 66. Lines, 7-9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and decayed. Prose. Correct. Complete.

Another treatise on the Agnishṭoma rite by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमो भगवते महेश्वराय श्रीमद्दिव्यलक्ष्मीवर्धिताय ॥ अविघ्नमस्तु ॥ ह ॥ अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाणो भवति स उपकल्पयते ।

End. संयोश्च चमाचार्यमेतापयामञ्जार्थं ददाति या प्रमिदेदिः संतिष्ठतेऽत्र नदानीमेवारम्भोऽग्नीत् समारोह्य साम्यप्राणदनाम्मभवमाय मदिनाग्नी- निहृत्याग्नायं प्रातरग्निहोत्रं प्रतिगृह्णाति भवितव्योऽग्निष्टोमः संतिष्ठते अग्निष्टोमः ॥ १० ॥ ह ॥ ह ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

A guide for the Hotṛi priest in the performance of the Agnishṭoma rite by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ सोमप्रवाकेणानुकम्मणः सोमो भविष्यति तत्र भवता हौत्रं कर्त्तव्यमित्युक्ते होता तं पृच्छति को यज्ञः क ऋत्विजः का दक्षिणेति तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन वृतः सन् जपति ।

End. संस्थितायां सर्व्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा संस्थाजपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रम्य यथार्थं गच्छेत् । उदकपानीयायामग्निः प्रधानदेवता । अग्निर्मूर्द्धा पौर्ण-मास्येष्टिवत् ।

Colophon अग्निष्टोमस्य हौत्रं समाप्तं । इदं पुस्तकं गङ्गरोपनामकस्येदं पुस्तकं ॥

विवरणम् । अग्निष्टोमे हौत्वकर्म्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 304. अग्निष्टोमपद्धतिः । Agnishṭoma Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia 76. Lines, 8-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Agnishṭoma rite by Deváswamin.

Beginning. सोमं न पीतवन्तः । स ऐन्द्राग्नं पुनरुत्सृष्टमालभेत । पूर्व्वं वरनादिना जीर्णः पूनर्बलवानजातोनड्वान् पुनः . . . . मयं भवति । यदि न सोमं . . . मद्गल्यमिति षट् । यस्य पित्राद्यो विच्छिन्नवेदाध्ययना-विच्छिन्न . . . . भोयमिवेदिसम्बन्धाविच्छिन्नसोमपाना वा यो वा इषली-पतिः । यद्याश्विच्छाङ्ग धूम्रवर्णं लल्लाम . . . . अग्निहोत्रादिपूर्व्वांमवपथे पञ्चचयेन भेदेनेष्ट्वा सोमेन यजेत सोमाधाने अग्नीषोमीयेनास्य वो सदो-पालंभो भवतः । पूर्व्वेद्युर्नान्दीमुखादि, अपरेद्यु स्नानादि इन्द्रा . . . . प्रीयतामिति पुण्याहे ।

End. पुनरग्नीन् समारोप्य "स्वगृहे . . . . पतनेषु मथित्वा . . . . काले काले सायं प्रातरग्निहोत्रं कुर्य्यात् ।

Colophon. इति देवस्वामिकृतोऽग्निष्टोमप्रयोगः समाप्तः ॥ राम राम ॥ नारायणा-मायदेवेन लिखितम् ।*

विवरणम् । देवस्वामीकृताग्निष्टोमप्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 305. अग्निष्टोमव्याख्या । Agnishṭoma-vyákhyá. Substance, *country-made paper, 10¾×5 inches. Folia,* 249. Line, 12–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

An expository manual of the rules especially laid down for the performance of the Agnishṭoma rite. The codex being in*complete, nothing regarding the author can be ascertained.*

Beginning. ? (एवं विद्वं नाचरापि सम्यगुपलभ्यन्ते)।

End. ? (खण्डितम्) ।

विवरणम् । अग्निष्टोमप्रयोगविधायकसूत्राणां व्याख्यापुस्तकमिदम् । अतीव जीर्णम् ।

No. 306. अग्निष्टोमः । Agnishṭomaḥ. Substance, country-made paper, 9½×2 inches. Folia, 66. Lines, 7–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and decayed. Prose. Correct. Complete.

Another treatise on the Agnishṭoma rite by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमो भगवते महेश्वराय श्रीमदिन्द्रवह्नीन्द्रपिंडाय ॥ अविघ्नमस्तु ॥ ह ॥ अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाणो भवति स उपकल्पयते ।

End. संयोग्य अन्वाहार्यमामायाग्नाख्यं ददाति या प्रविवेशिः संतिष्ठतेऽथ तदानीमेवारण्योरग्नीन् समारोप्य स्वान्यगारगतनान्यध्यवसाय मन्दिनाडी-निहत्यागायं प्रातरग्निष्टोमे प्रतिमुच्योति संतिष्ठतेऽग्निष्टोमः संतिष्ठते ऽग्निष्टोमः ॥ १० ॥ ह ॥ ह ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

विवरणम् । अग्निष्टोमानुष्ठानपुस्तकमिदम् ।

No. 307. अग्निष्टोमादिसंस्था । Agnishṭomádi Saṅsthá. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 94 Lines, 12–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Correct. Incomplete.

This work is a part of a commentary, entitled Prayoga Sára, on Baudháyana's Srautasútra by Keśava Swámin. The codex under notice begins from the seventh Prapáṭhaka of the text, and treats of the Agnishṭoma rite.

Beginning. श्रीमहागणप(त ?)ये नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीयज्ञपुरुषाय नमः । श्रीगुरुचरणेभ्यो नमः । दर्शपूर्णमासाभ्यामिष्ट्वेष्टिपशुचातुर्मास्यैरथ सोमेनेति क्रमेण चातुर्मास्यानन्तरं सोम आरभ्यते । अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाणो भवति ।

End. ? (खण्डितम्)

विवरणम् । ग्रन्थोऽयं केशवस्वामिकृतप्रयोगसाराख्यबौधायनसूत्रटीकैकदेशविशेषः । अत्राग्निष्टोमस्य भेदास्तदङ्गेषु चानुष्ठेयानि कर्म्माण्युक्तानि ।

No 308 अग्निष्टोमसप्तहौत्रप्रयोगः । Agnishṭoma-saptahautra Prayogaḥ Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 21. Lines, 12–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, slightly torn, and worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Saptahotra rite, a part of the Agnishṭoma ritual, by Chandra Chúḍa Bhaṭṭa.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ उद्गाता होता प्रशास्ता उन्नेता अध्वर्युः शब्दः कर्मार्थं प्राधान्यज्ञानीति उद्गात्रादिवादत्र् । ब्रह्मन् शब्दास्तु ब्रह्मणस्त इति न । अनेभ्य ऋत्विग्वाचकेभ्यो होत्रादिभ्यश्च इति वा । यदा षोडशानां वरणं तदा होतुः पूर्वं यदा चतुर्णां तदा ब्रह्मणः । होत्रकाणां (नां ?) द्वादशानां अनियतक्रम इति वृत्तौ ।

End. यजनक वाभुयवर्जितानां भ्रगूणां समिदो यद्य मनुषः ॥ १० ॥ इत्याप्री विवेकः ।

Colophon. इति चन्द्रचूडभट्टकृते अग्निष्टोमप्रयोगः ॥ धनवारोपनामक ।

विवरणम् । अग्निष्टोमान्तर्गतसप्तहौत्राख्यस्य यज्ञविशेषस्य प्रयोगपुस्तकमेतत् ।

No. 309. अग्निहोत्र । Agnihotra. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 7. Lines, 13–14 in a page. Character, Nágara. Date, 1786 Samvat. Appearance, very old and decayed. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Agnihotra rite by an anonymous author.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्रीगोकुलेशो अग्निहोत्रं व्याख्यास्यामोऽधिहृत्यसूर्यं आविः सूर्यो वा हृविरभि ब्रह्म यच्छेति हृविमादाय सुगार्हपत्ये वैरेचं नमावोदयसः श्रेयसीः श्रेयसीर्दधत् ।

End. अग्ने नम इत्यादिना नमस्कारान् कृत्वा यस्य स्मृत्वा चेति अर्पित्वा भगवत्-स्मरणं करोति ।

Colophon. इत्यग्निहोत्रं सम्पूर्णं ॥ गङ्गरोपनामकरामेण लिखितं स्ववाचनार्थम् । सं १७८६ पौ. शु. ५. ।

विवरणम् । अग्निहोत्रविषयकं पुस्तकम् ।

No. 310. अग्निहोत्रप्रयोगः । Agnihotra Prayogaḥ. Substance, country-made yellow paper, 16×4 inches. Folia, 7. Lines, 6–7 in a page, (leaving a blank space of about an inch square in the middle of each page). Character, Bengali. Date, ? Appearance, new. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Agnihotra ceremony.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । अथाग्निहोत्रप्रयोगः । आधानानन्तरं द्वादशदिनमध्ये पौर्णमासयोमारम्भप्रसक्तौ द्वादशदिनपर्यन्तमग्निष्वेव तत्कार्यं । तथो-

हरणकाले अग्न्यभिक्रमेण प्रादुष्करणं कार्य्यम् । कालातिक्रमे सर्व्वं प्रायश्चित्तं यथोदयेऽहनि प्रातर्होमान्तोऽग्नित्यागः ।

End आदावन्ते च न परिसमूहनपर्य्युक्षणपत्यग्नःसंस्कारात् प्राक्कर्म्म तत् लुप्यते ॥ मुमूर्षुविषये एवं विधिरिति ।

Colophon. ? (नास्ति खण्डितत्वात्) ।

विवरणम् । अग्निहोत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 311. ज्योतिष्टोमपद्धतिः । Jyotishṭoma Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 29. Lines, 10–11 in a page Character, Nágara. Date, 1777. (Samvat or S'aka cannot be ascertained). Appearance, very old, torn, entirely decayed, and writing effaced throughout Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Jyotishṭoma rite.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशं नमस्कृत्य ज्योतिष्टोमस्य वै क्रतोः । छन्दोगानां यज्ञाज्ञानं लिख्यते कर्म्मणः क्रमः ॥ १ ॥ तत्रादौ मातृपूर्व्वकं श्राद्धं। ततः प्राङ्मुखोपविष्टानां ऋत्विजां उदङ्मुखो यजमानः वरणं करोति ।

End. तस्य जगती छन्दः + × × × + × × × जगती छन्दसोम इति छन्द ऋषिदेवताः ॥ समाप्तमिति ॥

Colophon. इति यज्ञप + × × × × १७७७ समये आश्विन शुक्लत्रयोदशि (शो?) भृगुकाश्यांस्थितस्य × × + + × + + लिखिता इयं पद्धतिः ॥ चिपाठितव्यभूधस्य + + + + + + मस्य लेखक पाठकयोः शुभं भवतु ॥

विवरणम् । ज्योतिष्टोमेति प्रसिद्धस्य यज्ञविशेषस्य पद्धतिरियम् ।

No. 312. बौधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः । Baudháyana Darsápúrnamasa-prayogaḥ. Substance, country-made white-paper, 10 × 4 inches. Folia, 35. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1828. Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual directing the performance of the new and full moon rites according to the rules of Baudháyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ गुरुभ्यो नमः ॥ अविघ्नमस्तु । अथ दर्शपूर्णमास-प्रयोगः ॥ तत्र भवः ॥ द्वैधकर्म्मान्दीपानुवाक्यविधयः कल्पकारैर्व्वक्ते-र्विधिभिर्विकल्पन्त इति केचिद्‌ब्रुवते ॥ अपरे तु विधिप्रोक्तेन विकल्पन्ते ॥ अथ विशेषोक्ता अनुज्ञाय प्रियत्नेन संबध्नत इति ।

End. उपांशु याजे पञ्चवारं स्रुचोक्ता यजेत् ॥ द्वितीयपुरोडाशादौ मध्यात् पश्चार्द्धात् । पूर्व्वार्द्धाद्‌द्विरवदाने । स्विष्टकृति उत्तरार्द्धादेव द्विरवदानम् । इडावदाने पश्चार्द्धं तृतीयमवद्येत् ॥ छ ॥ शुभमस्तु ॥ छ ॥ श्री संवत् १८१८ ।

विवरणम् । दर्शपूर्णमासनामप्रसिद्धस्य वैदिककर्म्मणो ऽनुष्ठानप्रयोगविषयको बौधायनमन्तो ग्रन्थविशेषः ।

No. 313. बौधायनीयदर्शपूर्णमासप्रयोगः । Baudháyaniya Darśa-púrṇamása-prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 37. Lines, 9–12 in a page, but the last folium has two lines only. Character, Nágara Date, ? Appearance, not new. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the new and full moon rites according to the rules of Baudháyana. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ आहिताग्निरन्वाधानदिने प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा श्मश्रुच (?) पचे (पक्ष?) केशनखलोमानि वापयित्वा स्नात्वाऽऽनन्द-मौनाभ्यञ्जनान्नलोहितवासाः आत्तौ पञ्चाध्वर्य्यादिभिः सह प्रत्येकं सप्तभिः सप्तभिर्दर्भपिञ्जलैर्मुख नाभिं गुल्फौ च संबध्य दर्भान् समुच्चित्य प्रोक्ष्यो-दभिरक्ष्य सन्धनम् ॥

End. इडा आदू प्रशार्यानीधीरपि सुपु पुत्रः सु भवान् ॥ उपविश्य सामन्याऽऽ उपंचि (यो ?)त वै इत्यादिनः ऽऽ संप्रेष्यति ॥ मनोज्योतिरादिनाज्यस-मर्पणं कुर्य्यात् ॥ ॥ संस्थिते दर्शपूर्णमासौ ॥

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । दर्शपूर्णमासनामप्रसिद्धः यज्ञविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम् ॥

No 314 दर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तप्रकरणम्। Darśapúrṇamása Práyaśchitta Prakaraṇam. Substance, country-made white paper, 10½×4 inches Folia, 23. Lines, 12–15 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, and writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A manual on the performance of expiations for any errors or irregularities, occurring in performing the new and full moon rites.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः ॥ विधिशब्देन विहितमुच्यते। विहितस्याकरणे अन्यथाकरणे प्रायश्चित्तिः कर्तव्या प्रायोविनाशश्चित्तिः संधानं विनष्टसन्धानं प्रायश्चित्तिरित्युक्तं भवति। तदाह नाशि चेद्व्याहृतिहोमः कर्तव्यः।

End. एवमग्निहोत्रदर्शपूर्णमासपशुचातुर्मास्यसोमादिषु स्वशाखास्वनुक्तप्रायश्चित्तं स्वशाखोक्ताशक्तौ वा परशाखोक्त प्रायश्चित्तं विधाय नित्यकर्मसमापयेत्। अनुक्तप्रायश्चित्ते सर्वप्रायश्चित्तं विष्णुस्मरणमेवेति संक्षेपः ॥

Colophon. इति दर्शपूर्णमास(प्रायश्चित्त ?)प्रकरणं सम्पूर्णम्।

विवरणम्। दर्शपूर्णमासनामप्रसिद्धयज्ञीयविध्यपराधनिमित्तकप्रायश्चित्तविषयकोऽयन्यविशेषः। पुस्तकेऽस्मिन् पाठकानां बोधोपकारायान्येऽपि विषयाः समालोचिताः। तत्रादौ निखिलप्रायश्चित्तपरिभाषाकथनं, तत आधानप्रायश्चित्तप्रकरणम्। ततोऽग्न्यनुगमनप्रायश्चित्तं ततः स्कन्नादिप्रायश्चित्तं ततः कालातिपातप्रायश्चित्तं ततोद्रव्यानुकरणप्रायश्चित्तं ततोदर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तम्।

No 315. बौधायनचयनप्रयोगः। Bandháyana Chayana Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 82. Lines, 13–15 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old. Prose Correct. Complete

A manual directing how the sacred fire is to be established, according to the rules of Baudháyana, by a pupil of Vásudera Díkshita.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः। श्रीमेषवासुदेवदीक्षितगुरुचरणेभ्योनमः। अग्निं व्याख्यास्यामः। सप्रकृतिविकृत्योरुत्तरवेद्याविकल्पे तुल्यकार्यत्वादित्यापवे आपातोऽग्निमाग्निष्टोमेनेति।

End. यावज्जीवं नराणां इष्टीमुपेयाच्च यजेति पारेपतो सुखं धर्ममाप्नुयादिति प्रथं कुर्य्यादप्राप्यमेवाभ्युपावर्त्तेत इति माध्वं ॥ तदिदं नारायणमर्म स्त्वाश्रमो बौधायनाय नमो गुरुभ्यः ।

Colophon. इति बौधायनपक्षप्रयोगः समाप्तः ॥
गङ्गातीरे मकरेण रामसिंहस्य सूनुना ।
लिखिता जयरामेण आनंदवनवासिना ॥ ॐ नमो नमः ।

विषयः । बौधायनमतानुगताग्निचयनप्रयोगविषयकोऽन्यविशेषः ॥

No. 316. दर्शपूर्णमासव्याख्या । Darśa Púrnamása-vyákhyá. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 60. Lines, 6–11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1793. Appearance, old, especially of the latter part beginning with fol. 56, which not only looks older but has the writing slightly effaced in most parts. The codex is by different hands, the parts lost having been gradually replaced by the owners. At the end, the codex is said to have been written by Sivaráma on the 8th day of the white fortnight of Jyaishtha in 1792 (Saka or Samvat not clearly mentioned), while in the Colophon we find that the codex was written by Bhaváni Sankara on the 11th day of the black fortnight of Baisákha in Samvat 1793. From the above, it appears that Sivaráma originally wrote the codex in Samvat 1792. The first 58 Folia, having been spoiled or lost, were re-written by Bhaváni Sankara in 1793 Samvat, and the Colophon was also added by him. Prose. Generally correct. Complete.

A work explaining in detail the purport of Baudháyana's rules on the new and full moon rites. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीबौधायनसूत्रानुसारेण दर्शपूर्णमासयो-र्यजमानभक्तिं व्याख्यास्यामः । पौर्णमास्युपक्रमावामावास्यापर्यन्तो बोध-व्यश्चो स्यात् यथोपयोगा पौर्णमास्याः यस्यां तिथौ चन्द्रमाः पूर्णो भवति यस्यां वा न दृश्यते उभयोः सन्ध्योमध्ये उपवसथः ।

End. अर्थमपात्र्यथा इत्यादि यदक्षिणमत्कारं कृत्वा ।
अनेन प्रीयतां देवो भगवान् महेश्वरः ।
गौरीपुत्रादेवी पूर्णमासाख्यं कृष्णदैवतम् ॥ १ ॥

केशान् मासनयादूर्द्धं धारयेद्गर्भवान् द्विजः ।
दम्पतः पर्व्वणोः चौरं धारणं त्वाहिताद्दते ॥ १ ॥
आहिताग्नेर्द्वयं पर्व्व द्वादशी च प्रशस्यते ।
पञ्चम्यामथ चाष्टम्यां पर्व्वणोर्यदसम्भवः ॥ २ ॥
पत्नी यजमानस्तत्र स्वयं वा तत्र वाग्रयः ।
विकल्पे स्वेच्छया कार्य्यं एष धर्म्मः सनातनः ॥ ४ ॥
स्वशाखाश्रयमुत्सृज्य परशाखाश्रयं च यः ।
कर्त्तुमिच्छति दुर्मेधा मोघं तस्य विचेष्टितम् ॥ ५ ॥
अक्रिया त्रिविधाः प्रोक्ता विद्वद्भिः कर्म्मकारिणां ।
अक्रिया च परोक्ता च तृतीया चायथाक्रिया ॥ ६ ॥
छिन्ने पिष्टे तथा लूने साम्नाय्ये मार्गिके तथा ।
पयान्मन्त्राः प्रयोक्तव्या मन्त्रा यज्ञार्थसाधकाः ॥ ७ ॥
भुगुक्ते ऋषि द्विनवति ज्येष्ठस्य सितपक्षके ।
निरन्तरोऽष्टम्यां शिवरामोऽलिखद्दर्वौ ॥

Colophon द्विनवतिऋषिभूगुक्ते इदं पुस्तकं भवानीशङ्करेण लिखितं संवत् १७६१ वैशाखमासे कृष्णपक्षे एकादश्याम् ।

विवरणम् । बौधायनानुगतानां दर्शपूर्णमासयज्ञीयनियमानां व्याख्यानपुस्तकमिदम् ।

No. 317. दर्शपूर्णमासीयाधानप्रयोगः । Darśapúrṇamásíyádhána Prayogaḥ Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches Folia, 41. Lines, 3-9 in a page. Character, Nágara Date, 1816 Samvat. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in most parts. Prose. Generally correct Complete.

A manual directing the performance of the Ádhána ceremony belonging to the new and full moon rites, according to the rules of Baudháyana. Anonymous.

Beginning हविमारं वदयान् देवानादित्यान् विश्वान् देवान् इन्द्राग्निमित्रावरुण-सोमसविद्वृहस्पतीन् जातवेदसमग्नि अग्निगार्हपत्यं ज्योतिषम् ।

End. एतत्पाकलाङ्कणतपर्यातसमापनं व्रतविसर्ज्जनं कुर्य्यात् । पौर्णमासीय-यामाकर्त्त + + + + आधानस्य कृतत्वात् ॥

Colophon. इत्यनारभ्यवीया ॥ पौर्णमासीययाम प्रति + + + + मं समाप्तं । शुभमस्तु ॥ संवत् १८११ मीति कार्त्तिकवदि ५ ॥

विवरणम् । बौधायनसूत्रानुसारि दर्शपूर्णमासीयाधानप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् । अतीव जीर्णम् ।

No. 318. दर्शपूर्णमासयजमानव्याख्या । Darśapúrṇamása Yajamána Vyákhyá. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 25. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, Saka (?) 1792, Samvat 1815 (1928 ?). Here also we find two different dates mentioned in the Colophon, one written in words but not clearly mentioning whether Saka or Samvat is meant, and the other written in figures mentioning Samvat as the era. The former is 1792, and the latter 1815. The difference between the two is 23, whereas the difference between the Saka and the Samvat eras is about 136 Now if the former be taken for Saka, then the latter should be 1928, and not 1815. There is still another discrepancy which cannot be reconciled, for, according to the former statement, the codex was written on the 8th day of the white fortnight of Jyaishṭha, while according to the latter on the 7th day of the black fortnight of Mágha. This is evidently absurd. Besides, the former date is the same, and written in the same words as that mentioned at the end of codex No. 316. Appearance, very old, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work explaining the purport of Baudháyana's rules on the duties of a Yajamána in the performance of the new and full moon rites. Anonymous.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीबाधायनबौधायनसूत्रानुसारेण दर्शपूर्णमासयोर्यजमानकर्म व्याख्यास्यामः । पौर्णमास्यमावास्ययोः प्रतिपद्यो ग्रहणम् । यदा यस्यां वा पौर्णमास्यां दृश्यते तिथौ चन्द्रमाः पूर्णो भवति यस्यां वा न दृश्यते उभयोः संधौ मुख्यं उपवसथः । श्रीभूते पादः चतुर्दशीपञ्चदश्योर्विभक्तिर्देवतानुवचनं पञ्चदशीतः द्विकावाहस्ये यदि प्रतिपद्याऽऽहोकास्ते कविनुपञ्चदशीविभक्तिदेवतानुवचनं प्रतिपद्याऽऽहोकावाहस्ये दशनीय इति ।

End. समोऽप्यर्वनादिपादपवर्जं कुर्यात् । फलितेके दर्शपूर्णमासे बद्धे नक्षत्रपथ इत्यादि महाविरचनमन्त्र इत्यन्त ।

अनेन प्रीयतां देवो भगवान्मङ्गलेश्वरः ।
श्रीरेणुकादेविः (?) पूर्व्वेषामस्माकं कुलदैवतम् ॥ १ ॥
केशान् मासवयादूर्द्धं धारयेद्गर्भवान् द्विजः ।
दक्षनः पर्व्वणोः चौरे धारणं त्वाहिताहवे ॥ २ ॥
आहिताग्नेर्देयं (आहिताग्नेर्देयं ?) पर्व्व द्वादशी च प्रशस्यते ।
पञ्चम्यामथवाष्टम्यां पर्व्वणोर्यत्र सम्भवः ॥ ३ ॥
पत्नीप्रवासयस्व स्वयं वा तत्र वाग्रयः ।
विकल्प (: ?) स्वेच्छया कार्य्य एष धर्म्मः सनातनः ॥ ४ ॥
स्वशाखाश्रयमुत्सृज्य परशाखाश्रयं च यः ।
कर्त्तुमिच्छति दुर्म्मेधा मोघं तस्य विचेष्टितम् ॥ ५ ॥
सक्रिया त्रिविधा प्रोक्ता विद्वद्भिः कर्म्मकारिणां ।
सक्रिया च परोक्ता च तृतीया च यथाक्रियां (या ?) ॥ ६ ॥
क्षिप्रे पिष्टे तथा मूले साद्वाप्ये कार्त्तिके तथा ।
पञ्चाग्नन्त्वाः प्रयोक्तव्या मन्त्रायत्ता (त्ता ?) र्थसाधकाः ॥ ७ ॥

Colophon. भूगुत्त ऋषि द्विनवति ख्येष्ठस्य सितपञ्चके ।
निरन्तारोष्टम्यां थां (?) शिवरामोऽलिखद्रवौ ॥
द्विनवति ऋषिभूयुक्ते संवत् १८९४ माघ कृष्णपञ्चम्यां स(श?)निवारस्य ।

विवरणम् । दर्शपूर्णमासयज्ञे यजमानानुष्ठानविषयकानां बौधायननियमानां व्याख्यान-पुस्तकमिदम् ।

No. 319. पवनपावनम् । Pavana Pávanam. Substance, country-made paper, 9×4 inches Folia, 24. Lines, 10 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced throughout Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of Pavana Pávana, a rite belonging to the new and full moon ceremonies, and purifying the actions of the Adhvaryyu priest.

Beginning (जुहाचरत्वादबोध्यम्) ।

End. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । दर्शपूर्णमासयज्ञाङ्गभूतपवनपावनाख्याध्वर्य्युकर्म्मविशेषानुष्ठानपुस्तकमिदम् ।

No. 320. चातुर्मास्यप्रयोगः। Cháturmásya Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 44. Lines, 9 in a page. Extent, 820 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, new, appearing to have been recently copied under the orders of the authorities of the Sanskrit College. Prose. Not correct. Complete.

A manual directing the performance of the Cháturmásya rite by Tryambaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। नत्वा गणेशपादाब्जं गुरुनथ महाशयान्। कुर्वे त्र्यम्बकनामाऽहं चातुर्म्मास्याख्यमादृतः॥ १॥ प्रयोगं सर्व्वयानुष्ठत्यैव सिद्धये (सिद्धये?)। अथचत्वारि पर्वे चातुर्मास्ययाजिनः सुत्यं भवति॥ फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां चैत्र्यां वा वैश्वदेवेन यजेत (यजेत?)। तत्र प्रयोगः॥ यथा प्रयोगमाश्रित्य वैदिकं चातुर्म्मास्यैर्यक्ष्ये॥ इति पाश्चादिकानां संकल्पः। ऋतुयजनपक्षमाश्रित्य त्यु (त्यु?) तुयाजिनां। चातुर्म्मास्ययजनपक्षमाश्रित्येति चातुर्म्मास्ययाजिनां एषु वैदिकचातुर्मास्येषु यक्ष्ये (यक्ष्ये?)। त्वामहं वृणे। एवं ब्रह्माणं होतारमाग्नीध्रं च ऋतुयागादिपक्षे तत्करणे पृथक् पृथक् करणम्।

End. नोकुर्य्याद्धोमसंघातां प्रथमादिषु कुत्रचित्।
अन्येषां च विशिष्टानां कालेनाचमनादिना॥ १॥
विवाहव्रतयज्ञेषु श्राद्धे होमेऽर्च्चने जपे।
प्रारब्धे (ब्धे?) सूतकं न स्यादनारब्धे तु सूतकम्॥ २॥
आरम्भो वरणं यज्ञे संकल्पो व्रतसत्रयोः।
नान्दीमुखं विवाहादौ श्राद्धे पाकपरिक्रियेति॥ विष्णुवचनात्॥ ३॥
चातुर्मास्य (र्मास्य?) पुस्तकं सम्पूर्णं॥ चार्तुमास्य (चातुर्मास्य?) प्रयोगः समाप्तः॥ लिखितं नन्दरामब्राह्मणकलिकातामध्ये सम्पूर्णं शुभमस्तु॥ संवत् (?)॥ वैशाखमास (से?) शुक्ल(शुक्ले?)पक्षे॥ चन्द्रवास(र?)रे॥
यादृश पुस्तकं दृष्टा (दृष्टं?) तादृशं लिखितं मया।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दि(दी?)यते॥ १॥
अस्य एवं नैवं एवं एवं लिपिरिति सम्बन्धन।
कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत्॥ ग्रंत (थ?) संख्या ८२०।

विषयः। चातुर्मास्येतिप्रसिद्धयज्ञानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम्॥

No. 321. चातुर्मास्यप्रयोगः । Cháturmásya Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. The MS. not being in good order, and some of the folia being lost, the exact number of the folia cannot be ascertained. Lines, 9–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the Cháturmásya rite according to the rules of Baudháyana. The folia being bundled together without any order, it is impossible to find out either the beginning or the end.

विवरणम् । चातुर्मास्येतिप्रसिद्धस्य यज्ञविशेषस्य बौधायनमतानुमतानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 322. चातुर्मास्यहौत्रम् । Cháturmásya-hautram. Substance, country-made paper, 9×3½ inches Folia, 45 (Of which foll. 1–7 are by different hands. Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the duties of the Hotṛi priest in the Cháturmásya rite.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाधानहौत्रम् ॥ नमः प्रवक्त्र इत्यादि पञ्चदश-सामिधेन्यः । आवाहने आज्यभागावावाह्य अग्निमावह, अग्निं पवमान-मावह देवां आज्यपां इत्यादि, उत्तमे प्रयाजे ये स्वाहाग्निं स्वाहा सोम स्वाहाग्निं पवमानं स्वाहा देवा इत्यादि ।

End. याज्यानुवाक्याः प्रकृतिवद्धर्म्मपौर्णमासवत्सर्व्वं । नव श्लोकाः । चातुर्मास्येषु सर्व्वेषु स्वयहूतं प्रयोजयेत् । ऐन्द्राग्नस्य मरुत्पक्षे मरुतो यस्य वा इवेति ॥ इति चातुर्म्मास्यहौत्रम् समाप्तम् ॥ स्वपक्षे तु षष्ठी देवता वायुर्निरुत्वान् वायुर्वा षष्ठः । शुनासीरौ । इन्द्रो वा शुनासीरः ॥ इन्द्रः शुनो वा । एतेषां नवानां एकतमः । सूर्य्योऽष्टमः । पूषां तु नवं उक्ता । याज्यानु-वाक्याः आवायोः भूषप्रयाभिर्वासीति वायोर्निरुत्वतः । केवलवायोः सूक्ते शुनासीरादिमां वाचं शुनं नर्यन्तश इति शुनासीरीययोः इन्द्रस्य शुनासीरीयस्योक्ते शुनो मा । अथायतो गव्यत इतीन्द्रस्य शुनोऽस्य सूर्य्यस्योक्ते वाजिनः बर्द्ध अन्यत् वै वैश्वदेववत् ॥

Colophon. इति चातुर्मास्यं श्रौतं समाप्तं ॥ श्रीविश्वनाथाय नमः ॥ इदं पुस्तकं मकरोपनामकरामभट्टस्य ॥

विवरणम् । चातुर्मास्ययज्ञीयश्रौतकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 323. चातुर्मास्यब्रह्मत्वप्रयोगः । Cháturmásya Brahmatva Prayogah. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 19. *Lines*, 9–18 *in* a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, with writing by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual on the functions of the Brahmá priest in the Cháturmásya rite. The codex being incomplete, nothing in regard to the author can'be found in it.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ चातुर्मास्यश्रौत (चौत ?) ब्रह्मत्वप्रयोगः । चातुर्मास्यानि प्रयोक्ष्यमाणः पूर्वेद्युर्वैश्वानरपार्ज्जन्येति चातुर्मास्यानीति दृष्टायनत्वात । तानि वैश्वदेवादीनि चत्वारि पर्वाणि तानि फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां चैत्र्यां वा आरप्स्यमानः तस्याः पूर्वस्मिन् काले।दनि वैश्वानरपर्ज्जन्यदेवतामिष्टिं चातुर्मास्यानामारम्भार्थे कुर्यात् ॥

End. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । चातुर्मास्ययज्ञीयब्रह्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 324. चातुर्मास्ययजमानम् । Cháturmásya Yajamánam. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. *Lines*, 12 in *a page*. *Character*, *Nágara* Date, ? Appearance, very old Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Yajamána in performing his duties in the Cháturmásya rite. The codex being incomplete, nothing about the author can be ascertained from it.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ चातुर्मास्ययजमानं । तत्र स्नानादिपञ्चकं ऋत्विग्भ्यः (ग्भिः ?) सह कृत्वा गार्हपत्यस्य पश्चात् प्राक्कूलान् दर्भानास्तीर्य्य तेषु पत्न्या सह यजमानं (न ?) उपविश्य प्राणानायम्य दशाश्विदैवतं भिद्य (विष्णुं ?) ध्यात्वा ।

End (खण्डितम्) ।

विवरणम् । चातुर्मास्यप्रयुक्तद्यजमानानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 325. चातुर्मास्यब्रह्मत्वपद्धतिः । Cháturmásya Brahmatva Paddhatih. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 10–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide to the Brahmá priest for performing his duties in the Cháturmásya rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ ब्रह्मत्वप्रयोगोलिख्यते । अथ अर्ध्य चावर्त्तं कृत्वा दक्षिणावृद्द्वारं अर्घः । अध्वर्यु यजमान इति वरणे नूं वे समक्षपाण्यगुष्ठोऽप्रेषा (स्रापेषा ?) इवनीयं परीत्य आहवनीयस्य ब्रह्मासन भवति तस्य दक्षिणत उदङ्मुखो ब्रह्मा समन्तात्तृणं गृहीत्वा निरस्तः परावसुः इति मन्त्रेण तृणं निरस्य । अप उपस्पृश्य इदमहमर्वावसोः सदने सीदामि इति मंत्रेण आहवनीयमभिमुखे दक्षिणोत्तरेणोपस्थेनोपविश्य जपति ।

End. पित्राद्दवनीयानुगमने योनितस्तूष्णीं प्रणीयावाहितप्रायश्चित्तं अन्वाधानात् प्राग्योनितः प्रणीय सर्वप्रायश्चित्तमेव ।

Colophon इति चातुर्मास्येषु ब्रह्मत्वं समाप्तं ॥ श्रीरस्तु ।

विवरणम् । चातुर्मास्ययज्ञे ब्रह्मणोऽनुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 326 नक्षत्रसूत्रभाष्यम् । Nakshatra Sútra Bháshyam. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 76. Lines, 8 in a page. Extent, 1,050 ślokas. Character, Nágara. Date of the work, 1813 Samvat. Appearance, not old. Prose and verse Generally correct. Complete.

A commentary on the rules of Baudháyana on the Nakshatra rite, by Deva Bhadra, son of Balabhadra, a descendant of Gangádhara Páṭhaka, whose father, Ráma Chandra Páṭhaka, was surnamed Maháyájñika or a great performer of the Vedic rites.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

यो विद्वेयं मुनिं बौधायनं कात्यायनं गुरुम् ।
अस्मद्वृद्धजनानां सद्गुरुञ्च हरिमद्दरम् ॥
याज्ञिकानुविवेकज्ञं गंगाधरं पाठकञ्च ।
पितरं बलभद्रञ्च भागीरथीं तु मातरम् ॥
गर्गादियाज्ञिकान् श्रीयान् कपर्द्यादीन् परानपि ।
प्रणम्य मनसा वाचा कर्मणापि च भक्तितः ॥
तैत्तिरीयश्रुतिं मूलं प्रायश्चित्तप्रदीपकम् ।
देवाऽनन्तप्रयोगञ्च तथा गोपालकारिकाम् ॥
प्रयोगौ केशवानन्ताचार्यस्य श्रुत्यानुसारिणौ ।
अन्यानेतान् सुसंदृश्य निजबुद्ध्या विमृश्य च ॥
बौधायनोक्तनक्षत्रसंज्ञाध्वरस्य तु ।
सूत्रभाष्यमहं कुर्वे कातीयानुमतन्त्विदम् ॥

End. प्रदीपे तु कुलुतान्नाद्यादिकाम इत्येकं । आयुष्काम इति द्वितीयम् । अत्युन्नपकाम इति तृतीयं । ज्योतिष्काम इति तुरीयमिति फलचतुष्टय-संयोगत्वम् । तथैव संकल्पोदाहरणदर्शनात् । बहुतरपापाक्रान्तरनो निर्णयार्थं नक्षत्रमत्रेष्ट यजेतेति चन्द्रिकायाम् ॥

विघ्नेशचरणद्वन्द्वमाधाय हृदि मङ्गलम् ।
बलभद्रतनूजेन देवभद्रेण धीमता ॥ १ ॥
कातीयानां हितार्थाय भाष्यं चेदं मया कृतम् ।
संक्षिप्तं पूर्वजैर्यस्मात् कृतं वृद्धयाज्ञिकैः ॥ २ ॥
न ते मयि क्षमायोग्याद्युक्तं चेदपरेऽपि च ।
तुष्यंतु याज्ञिकाः सर्वे यदत्र परिशोध्यते ॥ ३ ॥
ज्ञानादज्ञानतो वापि यदेव वितृतं मया ।
अन्तव्य तत्र संशोध्यं याज्ञिका अथमञ्जलिः ॥ ४ ॥
नमद्रीया कृतिर्यस्मादेषा यज्ञस्य वै कृतिः ।
यथा प्रेरितवान् यज्ञस्तथा वितनवानहम् ॥ ५ ॥
अत्र श्रमः समुत्पन्नो भाष्यस्यास्य विशेषने ।
यज्ञभोक्ता विभुस्तेन प्रीयतां परमेश्वरः ॥ ६ ॥
नेत्रेन्दु वसु भुवर्षे (१८१४) शिवे नभसि भास्करे ।
शिवभे च द्वितीयायां शश (श्व ?) भाषितिदं कृतम् ॥ ७ ॥
अथवसुरभाष्येऽस्मिन् देवभद्रकृते वर ।

मपद्यागत् मपदं च (१०१०) पंचमंह्मेदमीरिता ॥ ८ ॥
चपरिष्कृतमेतस्य पुस्तकं याम्यदिग्गतम् ।
चस्यतोऽनेन धाकं नच्चोध्यमेव ममान्वितिः ॥ ९ ॥

Colophon. इति श्रीमद्वायाचिकनामस्थानीयपाठकयोरामचन्द्रसूनुमहापरपाठकवंशसम्भूतपाठकश्रीवल्लभद्रात्मजरेवभट्टकृतौ बौधायनमुनिप्रणीतप्रायश्चित्तसूत्रान्तर्गतनवपवपप्रस्य सूत्रभाष्ये द्वितीयं चण्डमध्यायश्च तुरीयम् (यः ?) ॥ ४ ॥ समाप्तं च नवपव(वम् ?) ॥

. विवरणम् । बौधायनकृतप्रायश्चित्तसूत्रान्तर्गतनवपवसूत्रस्य वल्लभद्रकृतभाष्यग्रन्थोऽयम् ॥

No. 327. होत्रालोकदर्शपूर्णमासप्रयोगः । Hautrálokadarśa-púrnamása Prayogah. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 16–19 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual, directing the performance of the new and full moon rites by Sivaráma, son of Nágarája Gadádhara Díkshita. It is a work belonging to a series called Hautráloka. At the beginning many Vedic terms are well defined.

Beginning. होतमित्युमेदस्य समाख्या तद्देदविहितानां पदार्थानां कर्त्ता होतेत्युच्यते। स्नात्वाचम्य यज्ञोपवीती भूत्वा ऋत्विग्मामन्त्रेषु आमन्त्रितय मन् होता प्रागुदगाहवनीयाद्यो देशस्तस्मिन् प्राङ्मुखोऽवस्थाय निष्क्रम्य प्राङ्मुख एव भूत्वाचम्य दक्षिणाद्दभूत्वा पूर्व्वोत्तरमपरेण प्रणीता यो देशस्तेन विहारं प्रपद्यते ।

End तेन प्रयोगमध्ये मार्गान्तरेण निष्क्रान्तस्यापि नियमा भवन्त्येति. इ. चि. सर्व्वाणि मन्त्राणि यथामति विलिखितानि तत्रोपपादनं विस्तरभिया न कृतम् । तम् सुधीभिरुपपादयितुं शक्यते अतोऽत्र न्यूनातिरिक्तं विभाव्य शोध्यम् ॥

Colophon. इति श्रीमन्मीमांसकनागराजगदाधरदीक्षितसूनुना शिवरामेण कृते होत्रालोके दर्शपूर्णमासप्रयोगः समाप्तिं अगमत् ॥ श्रीसाम्बशिवार्पणमस्तु ॥

विवरणम् । शिवरामकृतहोत्रालोकनामनिबन्धान्तर्गतदर्शपूर्णमासप्रयोगविषयक पुस्तकम् ।

No. 328. कौकिलीहौत्रम् । *Kaukilihautram.* Substance, country made paper, 9 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 8–12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1713. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the performance of the Vedic rites according to the Kaukilí School.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः ॥ अथ होत्रं कौकिल्याः । ऐन्द्रस्य पशोः पा-
श्चादिसर्वं निरूढपशुवत् । नमः प्रवक्त्र इत्यादि सामिधेन्यः । आवाहन-
काले आश्वयतागावाघ । इन्द्र मा १ वह । वनस्पति मा १ वह ॥ देवा
आज्यपामित्यादि ।

End. सूक्त वाके-इन्द्रं नमो यम इदं च हत वनस्पतिमित्यादि सर्वं । निरूढ-
वत् ॥ आदित्यस्य पशोः अदितिर्न उरुष्यत्वमहीमातरं ग्रेपं दर्शपूर्णमास-
वत् ॥ उपदेशादिनरायोति वचनात् । सर्वंमायस्तायनस्तवत् ॥

Colophon. कौकिल्याहोत्रं समाप्तं संवत् १७१३ मल्लमासे ।

विवरणम् । कौकिलीनामयज्ञकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 329. सोमपद्धतिः । *Sómapaddhatiḥ.* Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 178. Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed, torn, and worm-eaten throughout, especially the last folium in which the writing is effaced. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the Sóma rite by Ráma, a pupil of Divákara.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥
मया ओऽग्निचितो नत्वा दिवाकरगुरोः पदे ।
रामः पद्धतिमाधत्ते सोमकर्मप्रदीपकाम् ॥
तत्र दर्शपौर्णमासाविष्टावसन् सोमेन यजेत ॥

End. (खण्डितम्)

विवरणम् । रामकृतासोमयागपद्धतिः ।

No 330. कौकिलीमैत्रावरुणप्रयोगः । Kaukilí Maitrá-varuna Prayogaḥ Substance, country-made paper, 8¾ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 12-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and torn. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to duties of the Maitravaruṇa priest in the performance of theVedic rites according to the Kaukilí School.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ कौकिल्याः मैत्रावरुणप्रयोगः । मित्रावरुणयोस्त्वा बाहुभ्यां प्रशास्त्रोः प्रशिषा प्रतिगृह्णाम्यवक्नो विधुभूयासं ॥ त्वाह्व प्रयाजकाले ॥

End. देवो अग्निः स्विष्टकृद्देवमिन्द्रं वयोधसं देवो देवमवर्द्धयदतिच्छन्दसा छन्दसेन्द्रियं क्षत्रमिन्द्रे वयोदधदद्य ॥ ११ ॥ शेषं निरूढवत् ॥

Colophon. इति कौकिल्या मैत्रावरुणः समाप्तः ॥ श्रीः ॥ ॥ छ ॥ श्री ॥ भं ॥ अस्तु ॥ गङ्गादीपनामकरामेण लिखितं ॥

विवरणम् । कौकिलीशाखानुगते मैत्रावरुणकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 331 सौत्रामणिहौत्रम् । Sautrámaṇi hotram. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 9 Lines, 6-14 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the performance of the Vedic rite called Sautrámaṇi. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ सौत्रामण्यां हौत्रं लिख्यते । तत्राचमने अग्निप्रणयनं मुक्त्वा वरुणप्रघासे प्रदेयं देव्यधियेत्यादिवाग्विसर्गान्तं ।

End. ककुभाच्छन्दसेन्द्रिय यश इंद्रे वयोदधद्व्यन्तु वसुधेयस्य वेत्यजारो देवो अग्निस्विष्टकृद्देवमिंद्रं वयोधसं देवो देवमवर्धयत् । अतिछंदसाच्छन्दसेन्द्रियं क्षत्रमिंद्रेवयोदधद्व्यन्त्वसुधेयस्य वेतु यजाम सौत्र अग्निमयेति ॥

Colophon. इति सौत्रामणि ।

विवरणम् । सौत्रामणिनामकयज्ञविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 332. अच्छावाकप्रयोगः । Achchhávâka Prayogah. Substance, country-made paper, $8\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 31. Lines, 10–11 in a page. Extent, 800 ślokas. Character, Nagara. Date, Samvat 1799. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Directions for the performance of the duties of the Achchhávâka, or the inviter, a title of a particular priest or Ritvig, one of the sixteen required to perform the great sacrifices with the Sôma juice, by Yájñika Raghunátha, son of Rudra Bhatta. See Dr. R. Mitra's Notices, No. 702, Vol. II, p. 114.

विवरणम् । रुद्रभट्टात्मजयाज्ञिकरघुनाथेन सङ्कलितं अच्छावाकाभिधर्त्विग्विशेषसम्पाद्यकर्मयोगविषयकं पुस्तकमिदं (मि, सूचो नं ७०२, खं २, प ११४ ।

Some more manuals following the Aśvaláyana School.

पुनराश्वलायनानुगतप्रयोगपुस्तकानि ।

No. 333 अग्निमुखमन्त्रार्थः । Agnimukha Mantrártha. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 13 Lines, 15–17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work, explaining the meanings of the Agnimukha Mantras, or the chants by which the sacrificial fire is invoked. The codex being incomplete, nothing about the author can be ascertained.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । अथेदानीमग्निमुखमन्त्राणामर्थः कथ्यते । तत्र ताव-
दर्थज्ञानस्य फलमाह याज्ञवल्क्यः यस्तु जानाति तत्त्वेन आर्षं छन्दश्च
दैवतं विनियोगं ब्राह्मणञ्च मन्त्रस्यार्थं तथैव च । एकैकस्य ऋषिः सोऽपि
वन्द्योऽतिथिवद्भवेत् । देवतानाञ्च सायुज्यं गच्छत्येव न संशय इति ।

End. सोऽग्निः बोध्यते उद्दीप्यते समिधा पालाश्या ।

Colophon. खण्डितम् ।

विवरणम् । यज्ञीयाग्नेरुद्दीपनविषयकमन्त्रार्थो व्याख्यापुस्तकम् ।

No. 334. अग्न्याधानव्याख्या । Agnyádhána Vyákhyá. Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 81. Lines, 10-14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete (the last portion of the 5th Paṭala and the whole of the 6th Paṭala are wanting).

A commentary, entitled Pradípiká, on the rules of Agnyádhána, or putting the sacrificial fire in its proper place. It is evident from the difference of handwriting as also from the folio marks, that the seventh and eighth Paṭalas did not originally belong to the codex under notice. They might have been subsequently added by some of its owners in order to get it complete.

Beginning. येषां विद्याय कर्त्तव्यमेव व्रत्येदन् इति ब्राह्मणानुकरणं सूत्रकारस्य कर्म्मकालोपलक्षणार्थं । बहुपत्नीकस्य श्रद्धया पत्न्या कार्य्याणि कर्त्तव्यानि अग्न्युद्धान्यारभ्य यागः । आधानेऽपि सङ्कल्पात् प्रभृत्युपरध्ये यागः कर्त्तव्य इति केचित् ।

End. आश्मरथ्यमतप्रदर्शनेन स्वमतसंवादः । व्याप्यते पुनराधेयं प्रत्यादयविशेषार्थमिति वेदितव्यम् ॥ षष्ठं पटलम् ।

Colophon. इति भट्टरुद्रदत्तप्रणीतायां सूत्रवृत्तौ प्रदीपिकायां पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥

विवरणम् । अग्न्याधानसूत्रव्याख्यापुस्तकम् ।

No. 335. आधानप्रयोगः । Adhána Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 23. Lines, 8 in a page. Extent, 375 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh, but the writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A manual on the preliminary rites to be performed on the occasion of one's establishing the sacred fire for one's lifetime, by an anonymous author.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाधानं जातपुत्रः कृष्णकेशावस्थः सभार्य्यः पितुर्ज्येष्ठस्य वा । कृताधानस्य (स्य ?) प्रयुक्ताधिकारप्रतिबंधरहितो(तो ?)ऽपि कश्चित् कालमनाहिताग्निर्येत् तत्र कृच्छ्राद्यनुष्ठानपूर्व्वककूष्माण्डहोमैरात्मानं पावयेत् । यस्तु पित्रादिपाकोपजीवी विद्याध्ययननिरतो तदा कश्चित् कालं सत्यधिकारेऽनाहिताग्निरपि न कृच्छ्राद्यपेक्षा ।

End. आधानेन लज्जवाभु मध्ये पोतं तु इयते । पौर्णमास्यां तु तुल्यायां सोमाधाने तु नेष्यते ॥ सोमाधाने तु नाजवाः साधारणवचमद्य । आहितानि व्रतानि स्थविना वात (तं ?) पतिष्यते ॥ १३ ॥ * ॥ * ॥ * ॥

Colophon. ल खण्डं लं दराम (?) श्रीरस्तु शुभं चस्तु ॥ ग्रंथसंख्या २१५ ॥

विवरणम् । आहिताग्नीनामग्रिप्रयणात् पूर्वानुष्ठेयश्रौतकर्मविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 336. आधानप्रयोगः । Ádhána Prayogaḥ Substance, country-made paper, 8½ × 2½ inches. Folia, 5 (There are only five folia, but without any page marks On closer examination, however, it appears that the first two folia, and the last three are consecutive, so that the intervening folia are wanting.) Lines, 11–20 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn and slightly worm-eaten. Prose. Not correct. Incomplete (owing to the want of the intervening folia).

A manual on the same subject by Ananta. The codex, owing to mistake of course, bears the title of Ádhána Prayoga, but the work treats of Gaṇahoma, which though allied to Ádhána, is a slightly different rite.

Beginning. श्रीः ॥ अथ प्रयोगः ॥ तत्र श्वेहमाहिताग्निरित्येवमादिना आधाने अधिकारः । सत्यधिकारे अग्न्याधाने अनाहिताग्निना (अनाहिताग्निचेत् ?) प्रायश्चित्तं कुर्यात् ।

End अंते पापघेन ब्राह्मणान् भोजयित्वा दयदानानि दद्यात् । तथाचोक्तं ॥ गो भू तैल हिरण्याद्यं वासो धान्यं गुडानि च । रौप्यं लवणमित्याद्यं दंशदानानि पण्डिता इति महार्णवतन्त्रकृतौ ॥

Colophon. इति गणहोमः । अवादीत्समनंतेन कृपाध्यमगणहोमयो- । प्रयोगमेन योगेयः प्रीयतां सर्वयज्ञभुक् ॥ श्रीवल्लतुष्ट ॥

विवरणम् । आहिताग्नीनामग्रिप्रयणात् पूर्वानुष्ठेयगणहोमनामप्रायश्चित्तेष्टिप्रयोगविषयकं पुस्तकं अनन्तकृतम् ।

No. 337. आधानहौत्रप्रयोगः । Ádhánahautra Prayogaḥ Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 12–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. *Incomplete.*

A manual directing the performance of the Hotṛi priest's duties in the *A'dhána ceremony, according to the rules of A'swaláyana.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ आधानहौत्रप्रयोग आश्वलायनसूत्रानुसारी । आश्वलायनापस्तंबसूत्रोक्तेष्टिपक्षेषु लिख्यते । तत्र तावदाश्वलायनसूत्रेऽग्निनिष्पत्त्यर्थं इष्टिचयं द्वयं एकं वा कार्य्येन्युक्तम् (कार्य्यमित्युक्तम्?) ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । पुस्तकमिदमाश्वलायनसूत्रानुगताधानहौत्रप्रयोगविषयकं, खण्डितम् ।

No. 338. इष्टिहौत्रम् । Ishṭihautram. Substance, country-made yellow and green paper, 8 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, old. Prose. Incorrect. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the Chátur-másya rites, according to the precepts of A'swaláyana, by Ananta Deva, son of A'padeva.

Beginning. श्री दक्षिणामूर्त्तये नमः ॥ श्रीमद्गणपतये नमः ॥ होतरेहीति होतासंचितः ॥ प्रागुदगाहवनीयादवस्थाय । प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणाद्दद्वारं प्रपद्यते ॥ पूर्व्वेणोत्करमपरेण (करमपरेण ?) प्रणीप्रमाप्रपद्या (प्रणीतमाप्रपद्या ?) भिन्नन्तरेण पादेन वेदिश्रोणीमत्या पार्ष्णी धर्मा निधाय प्रपदेन वर्हिराक्रम्य संहितौ पाणी धारयन् । आकाशवत्यंगुष्ठौ हृदयसंमितारं कर्णसमितौ वा द्यावापृथिव्योः संधिमीक्षमाणः प्रेषितो जपति ॥

End. सोमेन यमाग्निपक्षे अग्निष्टोमः ॥ पशुपक्षे ऐन्द्राग्नः ॥ इष्टिपक्षे आग्नेयमष्टाकपालं ॥ ऐन्द्राग्नमेकादशकपालं वैश्वदेवं द्वादशकपालं निर्व्वपेदिति केशवः ॥ आश्वलायनोक्ते चातुर्मास्यानि वा पुनरिति पक्षे नैवामन्यत्कर्त्तुं कार्य्यम् ॥

Colophon. इति श्रीमदापदेवसूनुना अनन्तदेवेन विरचितचातुर्मास्यप्रयोगहौत्रप्रयोगशास्त्रार्थसंग्रहः । आश्वलायनयजमानविषये इत्यलम् ॥

विवरणम् । चातुर्मास्येष्टिकर्मसु होतृकृत्यप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 339. सप्तहोत्रप्रयोगः। Saptahotra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 27. Lines, 8–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the Saptahotra rites, belonging to the Agnishṭoma sacrifice. It has also a short appendix, showing clearly which mantra of the Ápri Súkta is to be used, and by which of the several clans.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ सप्तहोत्रप्रयोगः ॥ ॥ उद्गातृहोतृप्रशास्तृउन्नेत्रैव अध्वर्य्येव, ब्रह्मः कर्मार्थे प्राप्यत्वात्तेति उद्गात्रादिनादम्। ब्रह्मण्वन्तु ब्रह्मण्वन्त इति नः। अन्येभ्यः ऋत्विग्भ्यश्चैवेभ्यो होत्रादिभ्यश्च इति वः॥ यदा षोडशानां चरमं तदा होतुः पूर्वं यदा चतुर्णां तदा ब्रह्मणः। होत्रकाणां द्वादशानामनियतक्रमः इति हृतौ।

End. अग्निर्बुद्धिमानिदं हविः अग्निरिन्द्रमानिदं हविः अग्निरिदं देवा इत्यादिशेषं पौर्णमासवत्। इदमुत्तमादनुयाजात् प्राकृतं होपांशुर्भवति। अपि सुसदं तन्त्रान्तरेऽपि ये पूर्वतरां यमीळेः प्रयोक्तव्यमस्यान्ते प्रधानरूपांश्चैव। पूर्वाङ्गतिपचे न होत्रप्रयोगः॥

Colophon. इत्यग्निष्टोमसप्तहोत्रप्रयोगः। आश्विनाग्निर्देवहविश् सख्य दक्षिणाग्नौ रवेनाग्ने प्रकृत्य स्वाहा। अन्वाश्विनाग्निस्तं इमामग्ने मं वा स्वाहा॥ अन्तविवाहोल्लौकिकाग्नौ एतदेव। क्रमेण एतदे आङ्गनौमसामेऽपि क्रतौ होमपर्यन्ते ऋत्विजां नियमा भवन्त्येव। आप्रीसूक्ते निर्णयः। समिद्धोऽग्निरिति शुनकानां। जुषस्व समिधामिति वासिष्ठानां। समिद्धशुनकव्यतिरिक्तानां सर्वेषां समिद्धो अद्य मनुषो दुरोण इति। तथाऽन्येषां नाराशंसमेव वासिष्ठे आहतवन्त्यो प्रैषसूक्तमाभिरित्युक्तत्वात्। एवं प्राशापत्ये यमौ वसिष्ठादीनां नाराशंसमेव। यो यस्य ऋषिस्तदानुरूप्यं वाप्रीसूक्तम्। कण्वानां सुसमिद्धो न आवह १ कश्यपकर्म्मसिद्धानां समिद्धो अग्न आवह २, अत्रीणां समिद्धो अद्य राजसि ३, शुनकानां समिद्धो अग्निर्निहितः ४, विश्वामित्राणां समित् समित्सुमनाः ५, अत्रीणां सुसमिद्धाय शोचिषे ६, वसिष्ठानां जुषस्व नः समिधं ७, कण्वानां समिद्धो विश्वतस्पतिः ८, वाध्र्यश्वानां इमां मे अग्ने समिधं ९ शुनकवाध्र्यश्ववर्ज्जितानां भृगूणां समिद्धो अद्यमानुषः। इति विवेकः।

विषयः। अग्निष्टोमाङ्गसप्तहोत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम्।

Note.—Dr. R. Mitra has noticed a codex of the same title in his Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, but this neither agrees with the beginning nor with the end of the one noticed above: See Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, P. 150, No 340. Dr. Mitra's codex, however, partially agrees with the beginning of Somahotra, a work on an entirely different subject.

No. 340 सोमहौत्रप्रयोगः। Somahotra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27. Lines, 7–12 in a page. Character, Nágara Date, 175 (1705 ?) Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten in parts. Foll. 1–8 are spotted with ink for which fol 5 is materially injured. Prose Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Somahotra rite, which is to be performed on the occasion of appointing the Hotṛi priest to some sacrifice. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीढुं (धु?) भिराजाय नमः ॥ सोमप्रवाकेणामुकशर्म्मणः सोमोभविष्यति तत्र भवता हौत्रं कर्त्तव्यमित्युक्ते होता तं पृच्छति को यज्ञः, क ऋत्विजः, का दक्षिणेति ॥ तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन वृतः सन् जपति ।

End. अथ स्विष्टकृतः पिप्रीहि॰ यजिष्ठो॰। ये॰ देवान् स्विष्टकृतमग्ने यदद्य विश्वो अध्वरस्य होतः॰ अद्यावो भक्षितायां सर्व्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा यथा-जपेनोपस्थाय। तीर्थेन निष्क्रम्य यथार्थं गच्छेत् ॥ ॥ छ ॥ ॥

Colophon. इति श्री अग्निष्टोमस्य हौत्रं सम्पूर्णं ॥ श्री ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणम् ॥ सिद्धेश्वर्य्यै ॥ ॥ छ ॥ ॥ ॥ ॥ इदं पुस्तकं घोषेण लिखितं स्वार्थं परार्थञ्च सम्वत् १७५ (१७०५ ?) हेमलम्बीनाम संवत्सरे भानुवासरे मार्गशिर-मासे शुक्लपक्षे काश्यां राजधान्यां लिखितम् ॥ ॥ श्रीअग्नीश्वराय नमः ॥

विवरणम्। सोमयज्ञेषु हौत्रनियोगावसरसम्पाद्यवैदिककर्म्मविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम्।

No. 341 सोमे ब्रह्मत्वप्रयोगः। Somé Brahmatwa-prayogaḥ Substance, country-made paper, 9×4 inches Folia, 6. Lines, 11–13 in a page Character, Nágara Date, ? Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Prose Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the rites to be performed on the occasion of appointing the Brahmá priest to the Soma sacrifice. Anonymous.

Beginning:	श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ सोमे ब्रह्मत्वप्रयोगः । सोमप्रवाकेणानुक्तमन्त्रेषु सोमो भविष्यति तत्र भवता ब्रह्मत्वं कर्त्तव्यमित्युक्तो ब्रह्मा तं पृच्छति को यज्ञः के ऋत्विजः का दक्षिणेति तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन वृतः सन् जपति ।
End.	उदयं तमस इत्यादित्यं तदभावे आहवनीयमुपस्थाय अनवोषमाया इत्यादि समिदाधानान्तं पश्चात् । संस्थितायां मैत्रावरुण्यां पयस्यादिभिः कर्म्मप्रायश्चित्तं कृत्वा संस्थाजपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रामेत् ॥ ॥
Colophon.	इति ब्रह्मत्वं समाप्तम् ॥

विवरणम् । सोमयज्ञे ब्रह्माख्यपुरोहितनियोगावसरसम्पाद्यवैदिककर्म्मविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 342. अहीनद्वादशाहप्रयोगः । Ahína-dvádaśáha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 56 Lines, 11-18 in a page. Character, Nágara. Date, 1637 Śaka. Appearance, very old. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Ahínadvádaśáha rite, according to the rules of Áśyaláyana, with a gloss by Traividyávriddha, an inhabitant of Tálavrinta.

Beginning.	श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ सर्व्वाहीनानां प्रकृतेरहीनस्य द्वादशाहस्य प्रयोग उच्यते तत्र प्रथमं सुब्रह्मण्योच्यते । प्रत्यक्षाम्नानात् द्वादशोपसदः सुत्यानि प्रातरनुवाकादिपर्य्योसंस्थान्तानि ॥
End.	केचिदत्रापि शाङ्खायनिनः स्वकर्त्तविधानुरूपा वदन्ति ॥ अपरे स्वोक्तिदानुरूपाः सर्व्वत्र यथा स्वैति वदन्ति । अतीदमवनं सर्व्वं गुरुप्रतिष्ठेन व्याख्यातं ॥ एकविंशः समाप्तः ॥
Colophon.	आश्वलायनसूत्रस्य हरिरेषा प्रकाशिता कृता त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना ॥ श्रेयकपाठकयोः श्रीरस्तु । शालिवाहनभूपस्य सप्तत्रिंशत्तरे शके धान्यमासे सप्तदशे सप्तौ पक्ष वल्लके । द्वादश्यामिन्दुवारे वै समाप्ता चाहिलाकथा ॥

No. 343. वृद्धाहीनद्वादशाहप्रयोगः । Vṛiddháhína-dvádaśáha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 117 (of which Foll. 2-44, and fol. 111 are wanting, but folia 54 and 73 are duplicated

Lines, 11-13 in a page. Character Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn and writing effaced. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the full performance of the Dvádaśáha rite by an anonymous author. The Dvádaśáha rite is of two kinds, the Ahína and the Satra. The performance of the latter is, however, prohibited in this age of Kali. The word Ahína means a rite to be performed in several days, and Vyúḍha, complete or full.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमद्दामातंग्यै नमः ॥ अथ व्यूढाहीनद्वादशाहस्य प्रयोग उच्यते ॥ तत्र सदस्ये योष इत्यादि समिदाधानान्तोविधिः सर्व्वो-ऽपि भवति ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon (खण्डितम्) ।

विवरणम् । व्यूढाहीनाख्यद्वादशाहयज्ञविशेषस्य प्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 344. व्यूढाहीनद्वादशाहप्रयोगः। Vyúḍháhína-dvádaśáha Prayogaḥ Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 43. Lines, 5 *in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.*

Another copy of the same work.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमद्दामतङ्ग्यै (मातङ्ग्यै ?) नमः ॥ अथ व्यूढा-हीनद्वादशाहस्य प्रयोग उच्यते ॥ तत्र सदस्ये योष इत्यादि समिदाधा-नान्तोविधिः सर्व्वोऽपि भवति ॥

End (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणन्तूक्तपूर्व्वम् ।

No 345. द्वादशाहप्रयोगः । Dvádaśáha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9½×4 inches. Folia, 180. Lines, 9-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the Dvádaśáha rite, which is almost the same as that noticed above, differing only in this point that it takes full twelve days to finish it, while the other may be finished in the course of twelve days.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीभवानीशाभ्यां नमः । अथ व्यूढच्छन्दोद्वादशाहस्य प्रयोग उच्यते । तत्र गवन्तमेव सोम इत्यादि सामिधेनान्तविधिः सर्वोऽपि भवति । विशेषमुच्यते । तस्य द्वादशदीक्षा द्वादशोपसदो द्वादशप्रसुतः षट्त्रिंशदेतानि रात्रयो भवन्ति । समाप्ते दीक्षापरिमाणे प्रथमोपसद्दिवसे इत्युच्यार्या द्वादशाहे, नवाहे, षडाहे, सप्ताहे, षडहे, पञ्चाहे, चतुरहे, त्र्यहे, द्व्यहे वः स्यामिति ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । द्वादशाहाख्ययज्ञविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम् । अहीनद्वादशाहसत्रद्वादशाहयोः बहुधाऽभेदेऽप्येतदेव भेदोऽयमिदं, यत्प्रथमं द्वादशदिवसेषु पूर्वं भवति, द्वितीयन्तु द्वादशाहे, तन्मध्ये नवाहे षडाहे, कस्मिन् वान्यस्मिन्नपि पूर्वतामाप्नोतीति ।

No. 346. अनेकपक्षद्वादशाहप्रयोगः । Anekapaksha-dvádasáha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 16. Lines, 10–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of a Vedic rite called by the name of Anekapaksha Dvádaśáha, or a rite to be performed in the course of twelve days for several fortnights, by an anonymous author. *The codex seems to be a fragment only*, the page marks beginning with 189.

Beginning. सौत्रविवाक्यं इत्यन्तः तत्र प्रातरनुवाकः । सभ्यायात् प्रतिपत्तिषः प्रतीकमप्युत्तरे । यथा दैवतं प्रतिच्छन्दसुचाः कार्य्या क्रमात् इयं । प्रति प्रियतमं यज्ञं मामदेविंशुतं मतं ॥

End. अंशनुपत्नक्षं सौत्रामः । अयं द्वादशाहो सोम एव सौत्राम इत्येवमनेकोपदेशात् परिभाषासाम्यः । वैश्वानरोपक्रमाय । एव मनमः । अथ भरतद्वादशाहस्य क्लृप्तिः अतिरात्रः १ अग्निष्टोमं १ अहो उक्थ्याः ८ अग्निष्टोमः १ अतिरात्रः १ महाव्रतोऽग्निष्टोमस्य चतुर्भागेन विकारः । अयं इत्यमः पथः ॥

Colophon. इत्यनेकपचद्वादशाहप्रयोगः समाप्तः ॥ इदं पुस्तकं रामेण लि + + + + ।

विवरणम् । अनेकपचद्वादशाहेतिप्रसिद्धयज्ञविशेषस्य प्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No 347. द्वादशाहब्राह्मणाच्छंसिप्रयोगः। Dvádaśáha Bráhmanáchchhañsi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 31. Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1799. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the functions of the Bráhmanáchchhañsin priest in the Dvádaśáha rite. Anonymous.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ द्वादशाहे ब्राह्मणाच्छंसीप्रयोग उच्यते ॥ षड्विंशद्वो वा एष च (यः?) द्वादशाहः ॥ द्वादशदीक्षा द्वादशोपसदः। द्वादशसुत्या एवं षट्त्रिंशत् ॥ द्वादशाहशब्दः कर्मनामधेयः सत्प्रख्या न्यायेन अह्नः शब्दो याज्ञिकानां मते सुत्यायाः संज्ञा ॥

End. त्रिंशों योगो योगे तवस्तर इ शों गुंजंति वज्रमदधं इ शों यदिन्द्राय वया वरमित्यादि समानं प्रापणीयवत् ॥ समाप्तः पर्य्यायः ॥ विनिसृप्ता इत्यादि सर्वे अग्निष्टोमवत् ॥ अभ्यय च (अवभृथय?) समिदाधानं ॥ उपस्थानं च समाप्त उदयनीति(?) रावः ॥

Colophon. द्वादशाहस्य ब्राह्मणाच्छंसीप्रयोगः समाप्तः ॥ शुभमस्तु ॥ संवत् १७९९ मिति माघवदि एकादश्यायां (श्यां?) ११ सोमवासरे। लिखितं काशकुळभास्करनन्दशास्त्रज्ञः श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्री ॥

विवरणम् । द्वादशाहयज्ञे ब्राह्मणाच्छंसानुष्ठेयविषयकं पुस्तकम् ।

No. 348. द्वादशाहाच्छावाकप्रयोग। Dvádaśáháchchhávaka Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 6. Lines, 14-17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the Bráhmanáchchañsin rite in the Dvádaśáha ceremony, including the performance of the Áchchhávaka rite belonging to that ceremony, by Raghunáth Yájñika, son of Rudra Bhaṭṭa, surnamed Ayáchita.

Beginning. श्रीमन्महागणपतये नमः। अथ द्वादशाहस्य शास्त्रपाच्छंसीप्रयोगः उच्यते षट्त्रिंशदहो वा एष यो द्वादशाहः द्वादशदीक्षा द्वादशोपसदः द्वादश-सुत्याः एवं षट्त्रिंशेषु द्वादशाहशब्दः कर्मनामधेयः। तत्प्रख्यान्यायेन अहः शब्दो याज्ञिकानां मते सुत्यायाः संज्ञा एवं एकाहाः एकसुत्यात्मकाः, अग्निष्टोमसंस्था अन्ये अपच एकाह काण्डे पठिताः। अहीनाद्यह-प्रभृतयो द्वादशाहपर्य्यन्ताः।

End. विकिरणाद्युत्तीर्यादि सर्व्वं पशुपुच्छमग्निष्टोमवत् अवभृथम उभिदाधानं उपस्थानञ्च समाप्त उदयं नीरातिरात्रः।

Colophon. इति श्रीमद्याचितोपनामकश्रीरुद्रभट्टात्मजयाज्ञिकरघुनाथेन विरचितो द्वादशाहस्याच्छावाकप्रयोगः। समाप्तोऽयं ग्रन्थः इदं पुस्तकं मङ्गरोप-नामरामेण लि ? ॥

विवरणम्। आच्छावाकद्वादशाहयज्ञस्य माध्यच्छंसनुष्ठेयविधिविषयकं पुस्तकमिदम्।

No. 349. द्वादशाहमैत्रावरुणप्रयोगः। Dvádaśáha Maitrávaruṇa Prayogah. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 9. Lines, 10-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the functions of the Maitrávaruṇa priest in the Dvádaśáha rite, by Raghunátha.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ॥ अथ द्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोग उच्यते ॥ तस्य सर्व्वं प्राकृतज्योतिष्टोमवत् ऋत्विक् वरणमधुपर्कांश्चाग्नीषोमीयात् अग्नी-षोमीयेन पशुना अत्र केचित् पश्वैकादशिनीं कुर्व्वन्ति साग्निचित्य अतो इष्टका पशुं कुर्व्वन्ति। तत्र द्वादशप्रयाजा भवन्ति। पशुपशुपश्चो न कुर्व्वन्ति। अशक्यत्वात्।

End. अयं पक्षः समीचीनो हिंसाभावात् परन्तु अत्र तु ज्ञानिनानादोषः। एक-ज्ञात्वेषु आग्नेयः ऐन्द्र इत्यत्रस्थेषु अयं समीचीनः। अस्मत्पक्षे वा एका-दशिनात्। एकादशिनानामेव एकैकं पशुं आदित आरभ्य अवन्त्यहनि क्रमेण आलभेरन्। अयं पक्षः सर्व्वापेक्षया समीचीनः। हिंसा नापि बहुतराणां देवतानां समाधानं भवति।

Colophon. इति श्रीमद्रुद्रभट्ट (ट्ट ?) अयाचितोपनामकस्य सुतेन रघुनाथविरचितोऽयं (रघुनाथेन ? विरचितोऽयं ?) ग्रन्थः ॥ ॥ ॥

विवरणम्। द्वादशाहयज्ञीयमैत्रावरुणानुष्ठेयविषयकं पुस्तकम्।

No. 350. द्वादशाहमैत्रावरुणप्रयोगः। Dvádaśáha Maitrávaruṇa Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 36. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, 1799 Samvat. Appearance, very old, with red spots throughout, slightly worm-eaten, and the last folium torn Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed above.

Colophon. इति श्रीमत् अयाचितोपनामकरघुनाथभट्टकृतौ द्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोगः समाप्तः संवत् १७९९ मिति माघशुद्धिपञ्चमी बुधवासरे गङ्गोपनामकरामेण लिखितं शुभमस्तु ॥ सिद्धिरस्तु श्रीः ॥

No. 351. मैत्रावरुणप्रयोगः। Maitrávaruṇa Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 13 Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct Complete.

A manual directing the performance of the Maitrávaruṇa rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। त्रिं भूर्भुवःस्वरोम् अध्वर्य्योशोंसों सावीतमेधूसुश्रवागितेग्नदृवेथरागिरः।

End. ॐ थामोदैवमदो इति प्रतिगरः। प्रणवेषु मदामोदैवोमथ ॥ सर्व्वेनैकपदासु प्रणवत एव प्रतिगरः। अन्यत्र प्राकृत एव प्रतिगरः ॥ शुभमस्तु ॥ सर्व्वं एष अत्पूर्य्यामं मदावाक्तभीत् (आमोर्याममदावस्तभित् ?) ॥

Colophon. मैत्रावरुणप्रयोगः।

विवरणम्। मैत्रावरुणनामप्रसिद्धयज्ञविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 352. मैत्रावरुणपशुहोत्रम् । Maitrávaruṇa Paśuhotram. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 10. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Generally correct. Incomplete.

A guide showing how an animal is to be sacrificed at the *Maitrávaruṇa rite.*

Beginning. पशाविष्टिरभयतोऽन्यतरतो वा अग्नेयी वा वैष्णवी, वा आग्नेया अग्निर्देवता अग्निर्मूर्द्धाभुवोयज्ञस्येति याज्यानुवाक्ये मेषं पौर्णमासवत् ॥

End. (पुत्राचर खण्डितम्)।

विवरणम् । मैत्रावरुणपशुकर्मसम्बन्धिपद्मर्चामविषयकं पुस्तकम् ।

No 353. द्वादशाहमैत्रावरुणप्रयोगः । Drádaśáha Maitrávaruṇa Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 10. Lines, 15–17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual directing the performance of the Maitrávaruṇa rite as a part of the Drádaśáha ceremonial by Raghunátha Bhaṭṭa, surnamed Ayáchita.

Beginning. श्रीमन्महागणपतये नमः ॥ अथ द्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोगः । तत्र वरणप्रभृति अग्निषोमीयान्तमग्निष्टोमवत् । प्रथमसुत्यायां आग्नेयः पशुः प्रयाजादिपूर्ववत् । वपायां अग्ने नय, स्व—मो षोमा यवद्रि वा, थ, ज, धाय्यायां माज्जनं यदक्षुपवेमनं सवनीयं पुरोडाशादि ।

End. अग्निमदेत्यादि अग्निष्टोमवत् हारियोजने अपाः सोमम्मस्तमिन्द्र प्रयाहि इत्यिवारथोयामो सोमावाममिति प्रैषः । अन्दवाङ्क उत्तमादिति वचनात् अतिप्रैषो न भवति ॥ उत्तपुच्छादिपूर्ववदग्निष्टोमवत् ॥

Colophon. इति श्रीमदयाचितोपनामकरघुनाथभट्टकृतद्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोगः समाप्तः ॥ श्री ॥ इदं पुस्तक अक्षरोपनामकरामचन्द्रात्मजभट्टारामशर्मणेद लिखितम् आग्नेयः, छागपौषः, १, सारस्वती मेषी २, बभ्रुः सौम्यः ३, पौष्णश्यामः ४, शितिपृष्ठो बार्हस्पत्यः ५, शिल्पो वैश्वदेवः ६, ऐन्द्रोऽरुणः ७, मारुतः कल्माषः ८, ऐन्द्राग्नः संहितः ९, अधोरामः सावित्रः १०, वारुणपेत्वः ११, पुश्निपाद्यः १२ ।

विवरणम् । द्वादशाहीयमैत्रावरुणकर्म्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 354. व्यूढसमूढप्रयोगः । Vyúḍha Samúḍha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 9. Lines, 17-18 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, torn, and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A manual directing how the rites, Vyúḍha and Samúḍha, should be performed, according to the rules of Ás'valáyana.

Beginning. श्रीमन्महागणपतये नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ नत्वाश्वलायनं सूर्य्यं पितरं बहुसंज्ञितं रघुनाथोवितनुते योगं व्यूढसमूढयोः ॥ तत्रादौ किञ्चिदुपयुक्तं लिख्यते । अग्निचयनपक्षे द्वष्टकापशुः, आश्वलायनानांतु प्राजापत्यः पशुः ॥

End. खण्डितम् ।

Colophon. खण्डितम् ।

विवरणम् । रघुनाथकृतव्यूढसमूढनामकयज्ञविशेषानुष्ठानप्रयोग पुस्तकमिदम् ।

No 355. पौण्डरीकाहोत्रप्रयोगः । Paundarikahotra Prayogah. Substance, country-made paper, 10½×4 inches. Folia, 31. Lines, 10-11 in a page Character, Nágara Date, Samvat 1774 Appearance, very old and decayed Prose. Correct. Complete.

A manual showing how the rite called Paundaríka is to be performed, by Ayáchita.

Beginning. श्रीगणपतये नमः । हरिः १ ॐ ॥ अथ पौण्डरीक उच्यते । तस्य सर्व्वं ज्योतिष्टोमवत्, अग्न्यहीनसंज्ञकः ॥ अहीनाद्वादशप्रभृतय इति ॥ मासापवर्गः ॥ तस्य दीक्षा सप्तद्वादशोपसदः ॥ एकादशसुत्यां अग्निष्टोमः ॥ १ ॥

End. मानवे पौण्डरीक एकादशरात्रे यजेत पारमेष्ठ्याकामः स्वाराज्यकामोवा-अभ्यासंज्ञः पञ्चदशयश्च्छ्रीमागोनमस्य चतुष्टोमाग्निष्टोमो विश्वजिदतिरात्रः ॥

Colophon संवत् १७७४ समये आषाढ़ शुध्य १५ शुक्रवासरे तद्दिने रामे काशकरनीलकंठभट्टेन लिखितं ॥ छ ॥

विवरणम् । अयाचितकृतं पौण्डरीकनामकयज्ञविशेषहोत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 356. पौण्डरीकक्लृप्तिः । Paundarika Kliptiḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 22 (of which fol. 16 is wanting). Lines, 11–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the Paundaríka rite. There are two methods of performing the Paundaríka rite. The codex contains the first method only. The difference between the two methods is well illustrated in the Colophon. Anonymous.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ पौण्डरीकस्य एकादशरात्रस्य प्रथमपक्षमाश्रित्य प्रयोग उच्यते । तत्रादौ अह्नः क्लृप्तिरुच्यते । अभ्यासङ्गः षडहः त्रयः समूढः छन्दोमाः, गोतमस्तोमः विश्वजित् सर्व्वपृष्ठातिरात्र उत्तमः वैश्वानरो वातिरात्रो वा एवमह्नः क्लृप्तिः ।

End. एवं सर्व्वास्वौपरात्रिषु ॥ वारियोजनादि प्रकृतिवदेव ॥ नाभ्यापतिप्रैषौ ।

Colophon. एवं पौण्डरीकस्य प्रथमः प्रकारः। अत्र दशमेऽहनि गोतमस्तोमे अविवाक्यधर्म्मप्राप्ते कर्त्तव्यतयोक्तोनिदानकारेण ॥ ननु स्थानापन्नत्वादिति ॥ तत्र करणपक्षेऽपि ऊर्द्ध्वं पत्नीसंयाजेभ्यो गार्हपत्ये जुह्वतीत्यादि धर्म्मा एव भवन्ति ॥ न तु पूर्व्वधर्म्मा अनुष्टुब्द्वारादयः ॥ पुरो जितो वो अन्धसः ॥ सुतीवत्यतिरया इति प्रत्यक्षेण अनुष्टुभां विधानात् ॥ एवं तुल्यन्यायत्वात् उत्तरस्मिन् कल्पे महाव्रते अविवाक्यधर्म्माणां प्रवृत्त्यप्रवृत्ती व्याख्याते ॥ श्री ॥

इति पौण्डरीकस्य प्रथमक्लृप्तिः ॥ पौण्डरीकस्यादिकामः पृष्ठ्यस्तोमछन्दोमा गोतमस्तोमविश्वजित् ॥ श्री ॥

विवरणम् । अनुष्ठानप्रकारभेदतः पौण्डरीकयज्ञप्रयोगस्य द्वौ पक्षौ विद्येते, तत्र प्रथमपक्षानुगतप्रयोगग्रन्थोऽयम् । पक्षद्वयस्य वैलक्षण्यन्तु लिपिविवेतिवाक्ये सम्यक् प्रदर्शितम् ।

No. 357. पौण्डरीकप्रयोगः । Paundarika Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 12–15 in a page. Character, Nagara. *Date,* ? *Appearance, old. Prose. Correct.* Complete.

A manual directing the performance of the Paundaríka rite, according to the second method, by Ráma, surnamed Gahvara.

Beginning. श्रीपरमात्मने नमः ॥ अथ यूपो नवरात्रो महाव्रतं वै स्यात् इति वा. द्वितीयपक्षमाश्रित्य प्रयोग उच्यते । प्रातरनुवाकादि आश्वमेधात् आश्वमेधे विशेषः ।

End अथ पारेरजतः प्रक्रमो. १६नः पर्यग्निति द्विवेदी आपोहिष्ठामयोभुव इत्यादि भूमिमुपस्पृशन् कांचेत् । समाप्तः महाव्रतं द्वादशाहः ॥ १० ॥ वैश्वानरीतिरात्र ११ एकादशमहाव्रतद्वादशाहः ॥ १० ॥ वैश्वानरीतिरात्र ११ एकादशाहः सप्राकृतातिरात्रवत् ।

Colophon द्वितीयप्रकारः पौण्डरीकः समाप्तः । इदं पुस्तकं गङ्गाधरकरामेण विरचिता(तं?) । शौनकसूत्रिः ॥ यथाज्ञानम् ।

विवरणम् । द्वितीयपक्षानुमतपौण्डरीकप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 358. पौण्डरीकएकादशाहः । Paundaríka Ekádaśáhah Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 3. Lines, 14–15 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1803. Appearance, old. Prose Correct. Complete.

A manual directing the performance of the Ekádaśáha ceremony in the Paundaríka rite. Anonymous.

Beginning श्री ॥ अथ पौण्डरीक एकादशरात्रोऽयुतदक्षिणः । तस्य कर्मद्वादशवत् ॥ शिशिरे एकादशकार्या पौण्डरीकेण यक्ष्ये सर्वान्दिक्षिणावाप्नवानि ।

End. पादावनेजनं मा२ सत्त्वियमुपरिश्रया मां आनेश्वः जने च वर्जयेत् । सा दीक्षा यदि संवत्सरं न प्रभुयाद्वा दशाहम् ॥ ॥

Colophon. इति सायणः (?) समाप्तः ॥ सं१८०३ आषाढ़शुक्ल १४ मंदवासरे ॥ ॥

विवरणम् । पौण्डरीकयज्ञान्तर्गतैकादशाहाभिधकर्म्मविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 359. सप्तसोमसंस्थापद्धतिः । Saptasóma-sañsthá Paddhatih. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 87 (of which the first is wanting). Lines, 8–13 in a page. Character, Nágara. Date, 1661 Saka. Appearance, old, and worm-eaten in parts Prose. Correct. Complete (except fol. 1).

A *guide prescribing rules for the performance of the first* Agnishṭoma rite, by Govardhana Dikshita Tripáṭhin, son of Venídása Díkshita Tripáṭhin, noticed by Dr. R. Mitra, in his Notices of Sanskrit MSS., p. 208. No. 804.

Beginning. (खण्डितं प्रथमपत्रं नास्ति)।

End. अष्टद्शानि प्रष्ठानि सप्तदश अध्वर्यवः एकविंशोऽग्निष्टोमः द्वादशशतं दक्षिणाः। प्रथमायां पूर्णपक्षस्य दीक्षैकाहेभ्यः। हुता वा सप्तसोममिति दीक्षाकाण्डः।

Colophon. इति श्रीदीक्षितत्रिपाठीवेणीदासात्मजेन दीक्षितत्रिपाठीगोवर्द्धनेन विरचितायां सप्तसोमसंस्थापद्धतौ प्रथमाग्निष्टोमः समाप्तः। शके १६६२ मार्गशिरवदि २ बुधे तद्दिने लिखितं दिवाकरदीक्षितात्मजचिन्तामणिदीक्षितेषु इदं पुस्तकं मिश्रोपनामकवायदीक्षितस्य इदम्।

विवरणम्। गोवर्द्धनदीक्षितत्रिपाठिरचितस्य सप्तसोमसंस्थापद्धतिनामकस्य पुस्तकस्य प्रथमाग्निष्टोमानुष्ठानप्रयोगविषयकोंऽशविशेषः।

No. 360. एकाहीनसत्रब्रह्मत्वपद्धतिः। *Ekáhínasatra-brahmatra* Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 9¼ × 4½ inches. Folia, 34. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, partly decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A *guide* to the duties of the Brahmá *priest* in the Vedic rite, called Ekáhína, by Ráma Krishna Díkshita, surnamed Táhṇá-bhái, son of Dámodara Tripaṭhin.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ त्रिदशाषेषु सर्वकर्मसु दक्षिणत आसीन। सोमवतिरिक्तेषुपदेशनप्रभृति सर्वकर्म उदङ्मुखः कुर्यात्।

End. सविज्ञानतः भूर भुर्भुवः स्वः इत्यादि सहार्थं मानुषमुदितदेवेन॥ इत्येतिरिक्तसोमानामनुमन्त्रणं समाप्तम्।

Colophon. इति श्रीत्रिपाठिदामोदरात्मजेन दीक्षितरामकृष्णेन ताह्णाभाइ इति-नाम्ना एकाहीनसत्राणां ब्रह्मत्वपद्धतिः समाप्तः (प्ता ?)॥ शुभमस्तु॥ ०॥

विवरणम् । एकाशीननामस्य यज्ञकर्मण्‌ ब्रह्माध्वर्युपुरोहितसम्पाद्यकर्मजातप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 361. अतिरात्रः । Atirátraḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 6. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old Prose Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Atirátra rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । त्राध्वर्यवाद्वेषि उक्थ्यं विं भूर्भुवः स्वरोम् । अध्वर्यो श्रोशोमारीवियमुत्ताभपूर्वस्यूरं न कश्चिदुभरंतीयस्य वः । राजेषिवं द्रवामहो विः राजेषिवं द्रवामह उपलाकर्मभूतये सनीयुवा ।

End. प्रजावदिन्द्रमनुपोदुरीमणे तस्युर्दयंतः सघमाद्यासाऽ वौश्वट् ।

Colophon अतिरात्रः समाप्तः ।

विवरणम् । अतिरात्रेतिप्रसिद्धयज्ञकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 362. दशरात्रप्रयोगः (विष्णुगूढः) । Daśarátra Prayogaḥ (Vishṇugúḍhaḥ). Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches Folia, 53. Lines, 10–12 in a page Character, Nágara. Date, 1675. Appearance, old, indicating writing by different hands. Prose. Correct. Complete

A guide to the performance of the Daśarátra rite, by Vishṇu Upádhyáya. The series of Vishṇúpádhyáya is known under the name of Vishṇugúḍha.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः ॥ सुत्याणामुक्तादीचोपसद् इत्यारभ्यदीचोपसद उक्ताः पूर्वमेव सुत्यानां सामान्येन अस्मिन् उक्ता इत्यनुवादोगवामानयनार्थं प्रथमं गवामयनमुच्यते प्रायणीयोतिरात्रः प्रथममहः पूर्वषट्के विस्तारेणोक्तम् ।

End. एवमेतद्‌दशः कृत्वा एतां रात्रिं वसन्ति । संतिष्ठदशमहः ।

Colophon. इति दशरात्रः समाप्तः । संवत् १६७५ समये पौषवदि ७ लिखितमिदं पुस्तकम् । शुभमस्तु कल्याणमस्तु ।

विवरणम् । विष्णूपाध्यायकृतोदशरात्रप्रयोगग्रन्थोऽयम् ।

No. 363 विष्णुगूढः (अतिरात्रोक्थप्रभृति) । Vishṇugúḍhaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 12-15 in a page. Character, Nágara. Date, 1776. Appearance, old, damaged, and *slightly* worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the use of the Uktha, a kind of mantras (chants), recited at the Atirátra rite, according to the rules of Ásvaláyayna as explained by the commentator Devaswámin and others, by Vishṇúpádhyáya.

Beginning. अथातिरात्रोक्थानि प्रयोगाख्युच्यन्ते । अभिहिंकारादावौ अरावोभनद्दिविद्दोतिश्चोर्द्धवंशः ।

End. अनन्तरं वागेलित्यनेन मन्त्रेण वाचं नमस्कृत्य सर्व्वे उभरदेशे स्थित्वा सुत्रह्मण्योमिति विसृज्य भूर्भुवः स्वरोमित्युक्त्वा वाचं विसृजंते। एवमेतद्दशः कृत्वा एतां रात्रिं वर्धंति भन्तिष्ठवे दशममद्दः ।

Colophon. इति दशरात्रः समाप्तः ॥ शुभ भूयात् । संवत् १७७६ आषाढ़शुद्ध १९ गुरौ लिखितमिदं ॥ शुभं ॥ विष्णुगूढः समाप्तः ।

विवरणम् । विष्णूपाध्यायविरचितमाश्वलायनसूत्रसम्मतातिरात्रकर्मण्युक्थप्रभृतीनां प्रयोगविषयक पुस्तकमिदम् ।

No. 364. दशरात्रिस्तोमः । Daśarátrastomaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 9 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Poetry. Generally correct. Complete.

A collection of stomas or prayers to gods required to be chanted at the Daśarátra rite, by Harirâma.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. सर्व्वमेतस्मिं स्तोत्रे अन्योन्यं समीचणेन प्रस्तावादिभक्तीनामुपक्रमय समाप्तिय विस्मापयतःस्तुवीरन् यदाध्वर्युर्मभूषयच्छन्मन्येत तस्य मनभोगर्हयन्नस्वाकं भचयामीति मन्त्रेण भचयेयुः ।

Colophon. इति यूढाहीनगौरोतियाथ दशरात्रस्य सामयोगकृतः विः हरिरामेण ॥ • ॥ नारायणाय नमः ॥ • ॥ श्रीहरिः ॥ श्रीगोविंदरामेण ॥ लिखितं ॥

विवरणम् । दमराचकर्म्माङ्गभूतदेवस्तुतिप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 365. उक्थस्य प्रयोगः । Ukthasya Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8½×2½ inches. Folia, 32. Lines, 9-12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed, writing effaced, and indicating different hands. Prose. Correct. Complete (except the first fol.).

Directions for the employment of the Ukthas in the Vedic rites, according to the rules of A'svaláyana as explained by Deva Svámin, by Vishnúpádhyáya A'chárya. (See Dr. Mitra's Notices, No. 161, Vol. I, p. 86.)

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः ॥ तस्मै वैन्द्राग्नः पशुः । आवाहनकाले आज्यभागानंतरमिंद्राग्नी आवह, वनस्पतिमावह इंद्रं वसुमंतमित्यादि तस्य पशोरुक्तैव क्लृप्तिः । आहनस्या । होता यक्षदिंद्राग्नी कामस्येति प्रैषः ।

End. उक्थ्यास्तु पशुरैन्द्राग्नः । अग्निमारुतमंशनांते होतकास्तौषि प्रस्ताषि यज्ञपुच्छादिपूर्व्ववत् । षोडशिग्रहः सख्याया पशुरैन्द्रोविधीयते । विहृतषोडश्युक्थ्यान्तेप्यन्यो वा यज्ञ पुच्छकं । वाजपेये अग्निरिन्द्राग्नी इंद्रश्च मरुतस्तथा । सरस्वती सरस्वांश्च प्रजापतिश्च देवताः ॥ पशूनां षोडशंवेतिरिक्तोक्थ्यमेव च ॥ यज्ञपुच्छादिसंख्यार्थां वाजपेयविशेषणं । षोडश्यंतमविकारं षोडश्यतोऽतिरिक्तकं । पशुः षोडशिवत्कार्य्यो यज्ञपुच्छादि पूर्व्ववत् । अतिरात्रे सरस्वत्याः पशुः षोडशिसंस्थिते । पर्य्याया द्वादशप्रोक्ता आश्विनं यज्ञपुच्छकम् । आप्तोर्यामे पशोरेव सरस्वतीचोदितं पुनः । आश्विनानातिरिक्तोक्थ्याश्चत्वारो यज्ञपुस्तकम् ।

Colophon. आश्वलायनसूत्रयोरुपरितनषट्कस्य देवस्वाम्यादिव्याख्याकारानुसारेण प्रयोग उच्यते ॥ १९ । शुभमस्तु सर्व्वजगतः ॥ ॥ ॐ ॥

विवरणम् । विष्णूपाध्यायाचार्य्यविरचितविष्णुसूत्रान्तर्गतमाश्वलायनसूत्रीयदेवस्वामिव्याख्यानुसृतोक्थ्यप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 366. बृहस्पतिसवः । Vṛihaspati Savaḥ. Substance, country-made paper, 8×4 inches. *Folia*, 4. (The MS. appears to be the concluding portion of a codex, complete in eleven folia, of which foll. 1-7 both inclusive, being lost, there remain the last four only. In fact, the work with the above title begins with the 2nd page of the 8th *folium*, so that it may be inferred that the first portion contained a work on a different subject). Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1771. Appearance, old. Prose. *Generally correct.* Complete.

A manual for the performance of a Vedic rite called Vṛihaspati Sava. Anonymous.

Beginning. श्रीः ॥ अथ बृहस्पतिसवः ॥ बृहस्पतिसवस्य वर्षत्रिंश्वत् (मत्?) सदस्र-दक्षिणापक्षे विश्वोऽनुबंध्या दीक्षातश्री चोदवसानीया । संवत्सरावमरेषु अवेष्यमनेषु सहस्रदक्षिणावरेषु चेति वेभातवमुदवसानीया सर्वत्रैव नवा-मयने स्यात् ।

End. इंद्राविष्णू इदं विरजुषेतामवोक्ष्येतां मह्यांघ्यायोक्रातां देया खान्यपा इत्यादि । उदवसौनीयांतमग्निष्टोमवत् ॥ ॥ समाप्तोबृहस्पतिसवः ।

Colophon. १७७१ समये मार्गशीर्षशुद्धचतुर्थीचंद्रे तद्दिने लिखितम् सरस्वतीलक्ष्मभट्टेन स्वार्थं परोपकारार्थंच । तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेद्रक्षेच्छिथिलबंधनात् । मूर्खहस्ते न दातव्यमेव वदति पुस्तकम् ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥ शुभमस्तु लेखकपाठकयोः ॥ सदाशिव ।

विवरणम् । बृहस्पतिसवाभिधवैदिककर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No 367. बृहस्पतिसवहौत्रम् । Vṛihaspati Savahautram. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 7 Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1771. Appearance, old. Prose. *Generally correct. Complete.*

A guide to the duties of the Hotri priest in the Vṛihaspati Sava rite. Anonymous.

Beginning. श्रीमणेशाय नमः ॥ अथ बृहस्पतिसवस्य हौत्रं लिख्यते ॥ अग्निमुखरयादि-श्रीषोमीयस्य पशुपुरोडाशमनुदेशिकावविशां निर्वापः ।

End. इन्द आदित्यवानित्यादित्यग्रायणिमांतमग्निष्टोमवत् ।

Colophon. इति इन्द्रस्तुतिसवः समाप्तः ॥ संवत् १७७१ समये पौषवदि ७ शुक्रे तद्दिने लिखितं ९ घरसतोझण्णभट्टेन ॥ ब ॥

विवरणम् । इन्द्रस्तुतिसवाभिधयज्ञीयश्रौतकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 368. निष्कैवल्यम् । Nishkaivalyam. Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 50. Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1798. Appearance, old, decayed, partly broken, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Nishkaivalya-rite. Anonymous.

Beginning. ॐ अथ बृहदुक्थैः प्रारभते ॥ अभिरिंकृत्यध्वर्यौर्योझानीं वा क्षवे दिदा-षसुवनेषु ज्येष्ठं पुनर्द ॐ दतीनां । यतोजज्ञ उग्रस्त्वेष भृष्णीवनंदयो युव-तीनो सद्योजज्ञानीनिर्याणि सवून् पतिं वो अध्राणां ।

End ततः प्रेखायतने उपविश्य होता उक्थपात्रभचभक्ष्यं भक्षयेत् ॥ वामदेवी-सोमस्य क्षयतु । सोमोमे राजायुःप्राणाय वर्द्धंतु । सर्वे प्राणः सर्वमायुर्दर्वा महत् ।

Colophon. इति निष्कैवल्यम् ॥ ॥ संवत् १७९८ कार्त्तिककृष्ण १२ रवौ ब ॥

विवरणम् । निष्कैवल्यनामवैदिककर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 369. प्रयोगपद्धतिः । Prayoga Paddhatih Substance, country-made white paper, 9 × 4 inches. Folia, 189 Lines, 10 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1799. Appearance, not very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete

A collection of rules for the performance of such Vedic rites, as Atirátra, Dvádaśáha, &c., according to the rules of Áśvaláyana, by Ragunátha, son of Rudra Bhatta, surnamed Ayáchita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ नत्वाश्वलायनं सूर्यं पितरं रुद्रसंज्ञितम् । रघुना-थोवितनुते योगं व्यूढसमूढयोः ॥ तत्रादौ किंचिदुपयुक्तं लिख्यते ।

End. तान्युगायथाचि गायत्रतृतीयसवन रथन्तर इति ब्राह्मणम् ॥ याश्वाप्राकृता । इति व्यूढच्छन्दोमाः तृतीयः समाप्तः ॥ व्यूढः इत्याषलक्षपचे व्यूढच्छन्दो-माः व्यूढोनवरात्र. ॥ श्रीसांबसदाशिवार्पणमस्तु ॥ ८७ ॥

Colophon. इति श्रीमदयाचितोपनामकरुद्रभट्टात्मजरघुनाथेन एषा प्रयोगपद्धतिः कृता ॥ शुभं भवतु संवत् १७९९ सर्वधारिनाम संवत्सरे आश्विनवदि ५ भौमवासरेऽयं तद्दिने द्वादशाहचौनपुस्तकं लिखितं संपूर्णतां ॥ श्रीकाशी ॥

विवरणम् । अयाचितोपनामकरुद्रभट्टात्मजरघुनाथविरचितं अतिरात्रद्वादशाहादिप्रयोगपद्धतिपुस्तकमिदमाश्वलायनसूत्रानुमतम् ।

Manuals following other schools, as those of Sáñkhyáyana, Kátyáyana, &c.*

सांख्यायनादिमतानुसारिणः प्रयोगनिबन्धाः ।

No. 370 एकाहिकचातुर्मास्यप्रयोगः। Ekáhika Cháturmásya Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 11–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? † Appearance, very old, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Ekáhika Cháturmásya rite, *by Vísrésvara Bhaṭṭa, son of Láhi Bhaṭṭa.* It has an appendix treating of the duties of the Hotṛi priest in the Ekáhika rite.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीराणामरसिंहपूजितपदः श्रीलाहिभट्टात्मजः श्रीविश्वेश्वरभट्ट एष तनुते नानाविचारैर्गुणैः। चातुर्मास्यविधौ प्रयोगरचनामेकाहमाश्वे सदा श्रीविश्वेश्वरपादपद्मयुगलं स्मृत्वा सतां प्रीतये ॥ अथैकाहिकचातुर्मास्यप्रयोगपद्धतिः क्रियते। तत्र तावन्मूलभूतं सांख्यायनसूत्रम् ।

End. एकस्मिन्नेव पात्रे वाजिनद्वयं गृहीत्वा वरुणप्रघासवद्भवति। वाजिनभक्षस्तथा प्रणीते विमोकांते अवभृथादिः यद्दर्शः पर्यवर्त्तयदिति नयनं ॥ शेषं वरुणप्रघासवत् प्रयोगांते चतुःशतब्राह्मणभोजनमिति ।

Colophon. इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलयुगलनियतांतःकरणमहामान्यलाहिभट्टात्मजविश्वेश्वरभट्टरचितएकाहिकचातुर्मास्यप्रयोगः सनिर्णयः समाप्तः ।

---

* The number of such manuals in the Library being inconsiderable, it has not been deemed necessary *to arrange them under separate heads.*

† Though the date of the work is not specifically mentioned, yet the time of the author can be approximately ascertained from the opening śloka of the text, in which the author speaks of himself as श्रीराणामरसिंह पूजितपदः, respected by Ráná Amarasiñha. There are, however, two kings of this name in the history of Mewar. The elder and the more eminent of the two died in 1621 A.D., while the younger died in 1716

Appendix. अथैकाह्निकशौचप्रयोगः । प्रणयनीयादि यथापूर्व्वं समुद्रमपामिध्येन्धः । पृषुपाजवत्यौ धाय्ये आवाहनोत्तमप्रयाजाखिष्टकृत्सूक्तवाकेषु मरुतो गृहमेधिनो वर्ज्जयित्वा देवतानामनाहृतानां सुनासीरीयैन्द्राग्नपत्नीनां क्रमेण प्रयोगः । नवप्रयाजानुयाजाः । वार्त्रघ्नावाज्यभागौ क्रमेण विचारः । विराजौ साम्नाय्येऽपि इत्यर्थं प्रयाजानुयाजावाज्यभागौ । शेषं यथोद्दिष्टमवभृथप्रवासवदाजिनोमहवोभचणञ्च । अवभृथादिशेषो यथोक्तप्रकारेणानुष्ठेय इत्यैकाह्निकशौचप्रयोगः । रामेण लिखितं गङ्गरेण ।

विवरणम् । सांख्यायनमतानुगतैकाह्निकचातुर्मास्यप्रयोगविषयकं पुस्तकम् । ग्रन्थस्यास्य परिशिष्टांशे एकाह्निकशौचकर्मप्रयोगस्य संक्षेपतः प्रदर्शितः ।

No. 371. उद्गातृप्रयोगः । Udgátṛi Prayogaḥ. Substance, country-made yellow paper, 12×5 inches Folia, 67. Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1115. Appearance, very old, decayed, and torn slightly in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide to the duties of the Udgátṛi priest in a Vedic rite, by Sáyanácháryaya.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ ऋत्विगार्षेयानूचान इत्यायुक्तम् तसत्पथवान्वलिम्भवति । यच्चमन्यौज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमेन रथंतरपृष्ठेन द्वादशशतं सोमेन यक्ष्यते । तत्र उद्गात्रं भवता कर्त्तव्यमिति सोमप्रवाकेनाभ्यर्थितः । ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमेन रथंतरपृष्ठेन द्वादशशतं दक्षिणेनाहं यक्ष्ये । तत्र मे त्वमुद्गाता भवेति स यजमानेन प्रार्थितः उद्गाता यद्यार्त्विज्यं न करिष्यं स्यात्(?) । तदा नमः सोमाय राज्ञे इत्युक्त्वा प्रत्याख्यानं कुर्य्यात् । न करिष्यामीति यद्यार्त्विज्यं चिकीर्षति तदानीं सोमप्रवाकं यजमानं वा प्रतिमंत्रयेत् ।

End. तदानीं पूर्वोक्तनिर्वोमपक्षेऽपि प्रस्तोतुः साममानं कार्य्यं ।

Colophon. इति महाराजाधिराजपरमेश्वरादिउद्गातृपद्धतिः समाप्तः (प्ता ?) ॥ संवत् १११५ वर्षे आषाढ़कृष्णसोमे लिखितं । श्रीवाल्लभवाशीप्रीतये । सु ॥ च । जीवनरामेन(ण?) । अनंतरां ? मस्येद पुस्तक ॥ स्वरितम ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यविरचितं उद्गातृकर्मप्रयोगविषयक पुस्तकम् ।

No. 372 आग्रयणप्रयोगः। Ágrayana Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 12. Lines, 8 in a page. Extent, 200 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1875, Śaka 1740. Appearance, new. Prose. Not correct. Complete.

A guide to the performance of the Ágrayaṇa rite, which is of three kinds,—Yava Ágrayana, Syámáka Ágrayana, and Vrihi Ágrayaṇa, according as it is performed with either of these three different kinds of corn.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाग्रयणप्रयोगोलिख्यते, तत्राग्रयणं तावत्त्रिविधं यवश्यामाकव्रीहिभेदात् ॥ तत्र यवाग्रयणं वसन्ते कस्मिंश्चित् पर्व्वणि अथ (थ ?) वा वर्म (स ?) वे शुक्ल (क्ल) पक्षांतर्गत देवर (न ?) क्षत्रेषु रेवत्यां वा कार्य्यं।

End. यद्द्वादशकपालोद्यावा पृथिवा (वी ?) श्यामश्रू चोसुद्धां दिकपालः इति श्रुतिः ॥ छ ॥

Colophon. नभसस्यासिते पक्षे दुंदुभ्याख्ये च वत्सरो (रे ?) विनायकथितसाख्योदो- स्मगारैरिपुस्तक ॥ छ ॥ वेलाग्राप्रीतये कार्य्यं व्यलिखज्जाह्नवीतटे ॥ छ ॥ लिखतं (खितं ?) नंदराम ब्राह्मण पथ (ग्रंथ ?) ग्रंषा (संख्या ?) २०० संवत् १८७५ शाके १७४० वैशाखकृष्ण १० गुरुवासरे ॥

विवरणम्। आग्रयणनामकवैदिककर्म्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 373. आग्रयणप्रयोगः। Ágrayana Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches Folia, 7 (of which the first two are wanting). Lines, 12-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the *Ágrayaṇa* rite, with quotations of the necessary texts, by Víréśvara, son of Láhi Bhaṭṭa.

Beginning. (खण्डितम्)।

End. दर्शपूर्णमासमध्यागतद्विकारा अपि गृह्यंत इति वृद्धदत्तः।

Colophon. इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलयुगलभजनैकचित्तमद्यामान्यलाहिभट्टात्मजवीरे- श्वरभट्टरचित आग्रयणप्रयोगः सनिर्णयः समाप्तः ॥ रामेश्व लि. गङ्गर।

विवरणम् । उक्तपूर्व्वापरयज्ञस्य वीरेश्वरकृतः सनिबंधः प्रयोगग्रन्थः ।

No. 374 भक्षप्रयोगः । Bhaksha Prayogah. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 5. Lines, 12-14 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1787. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A work containing directions for drinking Soma juice after a rite is over, according to the rules of Kátyáyana, by Chandra Chúḍa Bhaṭṭa, surnamed Dhanvára.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ सोमभक्षः । अत्र भक्षणे द्वौ पक्षौ वषट्कर्त्तुः पूर्व्वं ततो होमकर्त्तुरिति मीमांसकाः ॥ होमकर्त्तुः पूर्व्वं ततो वषट्कर्त्तुरिति कर्कसम्प्रदायकात्यायनकादयः । सर्व्वेतिना होमकर्त्तुः पूर्व्वं भक्षपक्षः प्रदर्शते । तत्र पूर्व्वं होता समर्पितमैन्द्रवायवमध्वर्युरैतवद्धरिति प्रतिगृह्य होतरुपह्वयस्वेति होतारं प्रष्टोपह्वस्व इत्यनुज्ञानात् ऐन्द्रावायवमुपस्य ढौकयित्वा वायुदेवौति स्वल्पं भक्षयति । होतवदित्याद्यतिदेशादेषु लेपमात्रमवघ्रायं वा । तथा च शांखायनः ॥ क्षिप्रं देवता जिघ्रेदपदिदेवत्येषु चेति ।

End. पृथुस्तु यजमानः स्यात् यष्टिरुद्गातुरुच्यते ॥ १ ॥ प्रशास्तुरेवतरः स्याद्गतो ब्रह्मणश्विनः । पोतुरपि विश्वाखिः स्याद्गेतुः स्याद्विष्टहोतकः ॥ २ ॥ अच्छावाकस्य भक्षौ वानग्रोध्रः सकुवद्भवेत् । सव्यवक्रः सदस्यः स्यादेतच्चमसलक्षणम् ॥ समाप्तिमगमत् ।

Colophon. इति चंद्रचूडभट्टधन्वारोपनामकक्रतकात्यायनभक्षः समाप्तः ॥ संवत् १७८७ शके १६—? भाद्रपदवदि १२ शनौ मङ्करोपनामकरामेण लिखितं स्वार्थपरार्थं च ।

विवरणम् । कात्यायनमतानुगतयज्ञावसानसोमपानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 375. अश्वमेधहोत्रम् । Asvamedha Hotram. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 7. Lines, 11-17 in a page. Character, Nágara. Date, 1794. Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Aśvamedha rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अश्वमेधेन सकल्पाद्येयं सर्ज्जनात् पूर्व्वमिष्टिद्वयं कुर्य्यात् । प्रथमायामग्निमूर्द्धन्वान् देवता अनडुत्समिधे आवाहने आज्य-भागानन्तरं अग्निमूर्द्धन्वंत आवह उत्तमे प्रयाजे स्वाहाग्निं मूर्द्धन्वंतं स्वाहा-देवा इत्यादि वार्त्रघ्नावाज्यभागौ ॥

End. अग्निर्जना यदायापोशो जातवेदस स्तन १ पञ्च त्येग्रेषे प्रतव्यसीमि-त्यादि याज्यादि रात्रिपर्य्यायाः प्राकृता एव केषाञ्चिन्मते प्राकृत एवाति-रात्रो भवति ।

Colophon. इत्यश्वमेधश्रौतम् ॥ इदं पुस्तकं गङ्करोपनामकबालम्भट्टस्वतिभट्टात्मजरा-मेण लिखितं ॥ सव १७९४ आ. शु. ११ भौमे ।

विवरणम् । अश्वमेधेतिप्रसिद्धयज्ञकर्म्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 376. गौतमस्तोमपद्धतिः । Gotamastoma Paddhatiḥ. Substance, *country-made paper, 9×4 inches. Folia, 15. Lines, 14–15 in a page.* Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the application of the Gotama stoma, a kind of prayer recited at the Aśvamedha sacrifice, by Ragunátha, son of Rudra Bhaṭṭa, surnamed Ayáchita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ इदानीं गोतमस्तोम उच्यते । सोपि एकाहकंडे (काण्डे ?) पठितः । धनाद्य (अन्नाद्य ?) कामो गोतमस्तोमेन य इच्छेत् । दानकामा मे प्रजा स्यात् ॥ स गोतमस्तोमोऽश्वमेधे श्रूयते ।

End. प्रकृतिवत् । अस्या दक्षिणा पूर्व्ववत् भवति । दक्षिणा भवति ।

Colophon. इति श्रीमदयाचितोपनामकरुद्रभट्टसुतेन रघुनाथेन एषा पद्धतिर्विर-चिता ॥ ॥ इद पुस्तकं गङ्करोपनामकरामेण लि...।

विवरणम् । अश्वमेधान्तर्गतगोतमस्तोमप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 377. मैत्रायणीयाग्निष्टोमपद्धतिः । Maitráyaṇíyágnishṭoma Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21. Lines, 9 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the Agnishṭoma rite according to the custom of the Maitráyaṇí School. The manuscript being incomplete, nothing about the author can be ascertained from it.

Beginning. ए ९ ॥ ॐ नमोयज्ञपुरुषाय ॥ ॐ मैत्रायणीयके अग्निष्टोमादिक्रतूनां सप्तसोमसंस्थापद्धतिर्लिख्यते। तत्रादौ संभृतसंभारोभूत्वा आम्नातदेवयजनकरणं मातृपूजनं नान्दीमुखपूर्वकं। ऋत्विजो वृणीते ॥ ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमसंस्थेन रथंतरपृष्ठेन गवां द्वादशशतदक्षिणेनाहं यक्ष्ये ।

End. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । मैत्रायणीयशाखानुगताग्निष्टोमप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 378 मैत्रायणीयः । Maitráyaṇíyaḥ. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{3} \times 4$ inches. Folia, 132 (of which foll. 1–21, both inclusive, are wanting) Lines, 9 in a page Date, ? Appearance, very old, decayed, the last page entirely torn. Prose Generally correct. Complete (except the first 21 folia).

A guide to the performance of the Saptasoma Sañsthá rite according to the custom of the Maitráyaṇí School. Anonymous.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. सोमे क्रीते सुरादश्वं क्रीणाति सुरासोमवि...विप्र. सोमान् क्रीणानीत्यामन्त्रयते इत्युक्त इ......स्वादुना...ससोमे...... ।

Colophon. इति श्रीमैत्रायणीयके सप्तसोमसंस्थानां पद्धतिः समाप्ता । शुभं भवतु लेखकपाठकयोः ।

विवरणम् । मैत्रायणीशाखानुमतसप्तसोमसंस्थापद्धतिरियम् ।

No. 379. रुद्रपद्धतिः । Rudrapaddhatiḥ. Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 154 (of which the 8th and 36th folia are wanting). Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1764. Appearance, not very old, but worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Rudra rite, or the worship of the god Rudra (Siva) in the Vedic manner, by Siva Dikshita, surnamed Kási Dikshita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ रुद्रविधानं । तत्र रुद्रप्रशंसा तत्र जाबालोपनिषत् अथ हैनं ब्रह्मचारिण ऊचुर्जाप्येन वा अमृतत्वं ब्रूहीति च वा यद्वो याज्ञवल्क्यः शतरुद्रियमधीते सोऽग्निपूतो भवति ।

End. तत्सत् ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ कुम्भजलं क्षिपेत् ॥ ततः महदाद्यचन्दनाचतपुष्पवस्त्रतांबूलदक्षिणादिभिः पूजयित्वांजलिं बद्ध्वा मया यत्कृतं महारुद्रादिकर्म तत्कालहीनं भक्तिहीनं श्रद्धाहीनं च भवतां ब्राह्मणानां वचनात् महारुद्रप्रसादात् सर्व्वं सम्पूर्णमच्छिद्रं चास्तु इति प्रार्थयेत् । ततः सम्पूर्णमस्त्वच्छिद्रमस्त्विति सर्व्वं (र्व्वे ?) वदेयुः ॥ ततस्तेषां मंत्राशिषो गृहीत्वा तान् सानुनयं विसृज्य ब्राह्मणान् भोजयित्वा दीनानाथांधान्नादिना संतोष्य स्वयं सुहृन्मित्रादियुतः श्रीतृप्तमाषः सन्तुष्टोऽदविघ्नं भुंजीतेति ॥ ४ ॥ प्रत्याननेकानलश्लोक्य........कृतयमस्तेन विभुः शंकरः प्रीयतां मम ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीयाज्ञिकमहा (महारुद्रः) शिवदीक्षितकाशिदीक्षितकृता रुद्रपद्धतिः समाप्ता ॥ ४ ॥ सवत् १७६४ ॥ संवत् ॥ राम ॥ राम ॥

विवरणम् । शिवदीक्षितकाशीदीक्षितविरचित रुद्रपूजापद्धतिरियम् ।

No. 380 ग्रहमखः । Graha Makhah. Substance, country-made paper, 5 × 3¼ inches. Folia, 23 (of which the first folium is wanting). Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced. Prose. Correct. Incomplete.

A guide to the performance of the Graha rite, a rite in which *homa* oblations are offered in honour of the planets. Anonymous.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. (अपिठतम्) ।

Colophon. (अपिठतम्) ।

विवरणम् । पञ्चयज्ञप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 381. ग्रहयागः । Grahayágaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 32. Lines, 7–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not very old, torn, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete

A work on the same subject, but compiled in a different manner. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ पूर्व्वां पौर्णमासीमुत्तरां । प्रवसेत् शुचिराचांतः सपत्नीको दक्षिणद्वारेण शालां प्रविश्यापरेण गार्हपत्य स्वोपपद्यः प्राङ्मुख उपविश्य कालज्ञानं कृत्वा पौर्णमासेष्ट्यार्द्ध वक्ष्ये पंचभूसंस्कारपुरसर् (पुरःसरं ?) अग्नेरुद्धरणम् ।

End. नमस्कृताय कर्म्मणे अकृताकर्म्मणे नमः अपाभ्यहं जातवेदा अस्मरं पूर्व्वा अस्मिन्निषद्य संन्वᳬ सनिᳬ सुविमुंचा निर्मुच स्वाभ्यं दविर्या जातवेदः स्वाहा यथेतमेवैतद्ब्रह्मार्थमिष्टियथोः ॥ शुभं भवतु ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । पूर्व्वोल्लिखितविषयकमपरविधं किमपि पुस्तकम् ।

No 382. स्वस्तिवाचनमन्त्राः । Svastiváchana-mantráḥ Substance, country-made paper, 6×4 inches Folia, 19. Lines, 13–17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work explaining the mantras or hymns recited at the beginning of religious and auspicious ceremonies. Anonymous.

Beginning. श्रीसिद्धिविनायकाय नमः ॥ हरिः ॐ ॥ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः । भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ॥ स्थिरैरंगैस्तुष्टुवांᳬ सस्तनूभिः । व्यशेम देवहितं यदायुः ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । खस्तिवाचनमन्त्राणां व्याख्यानपुस्तकमसम्पूर्णम् ।

No. 383. जपहोमार्चनविधिः । Japahomárchana-vidhiḥ. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 11. Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, somewhat old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Japa (recitation), Homa, and Archaná (worship) of Siva. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐम् ॥ अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्व्वकं जपहोमार्चनविधिं व्याख्यास्यामः ॥ ॐ यावे रुद्रशिवातनूरघोरापापकाशिनी तया न स्तनुवाशंतमया गिरिशंताभिचाकशाहि ॥ शिवाये नमः ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम् ।

विवरणम् । जपहोमादिपञ्चाङ्गशिवपूजनप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 384. विष्णुयागपद्धतिः । Vishṇuyága Paddhatiḥ. Substance, country-made white paper, 9½×4 inches. Folia, 38. Lines, 9–11 in a page. Character, Nágara. Date, 1758. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Vishnuyága, a rite performed in honour of the god Vishṇu, by Anantadeva, son of Ápadeva. Although the name of Vishṇu occurs in the Vedas several times, his worship prevailed in the Pauranic age. Hence, in spite of a good many Vedic mantras being used in the worship, the work may be regarded as a Pauranic rather than a Vedic Manual. Besides, not only is its style modern, but references are chiefly made to modern works.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अश्वमेधादिविधीय उक्तः पुमान् जगज्जननिबीजभूतः । वेदैः प्रणम्यामुमथ तुष्टै वक्ष्येऽथ तद्दैवतयज्ञवेदान् ॥ अमृविधाने ॥ शुक्लपक्षे शुभे वारे शुभपक्षे शुभोपरे द्वादश्यां पुत्रकामार्थं चरं कुर्वीत वैष्णवम् ।

End. इत्येवं प्रधानपीठदेवताविशिष्ट्य वार्यरक्षे प्रतिपाद्यनाममन्त्रेणाग्निं संपूज्यजितंत इति स्तोत्रेण स्तुत्वा प्रदक्षिणादिकृत्यजपवर्ज्यं मंडपप्रतिपादनं कुर्यात् । उक्तसंख्याब्राह्मणेभ्यः सदक्षिणद्विगुणमन्नदानं ततो भूयसी (?) दक्षिणोत्सर्गादिपरमेश्वरान्त पूर्ववत् । इति चतुर्थवर्षाधिकारिको वैष्णवयागप्रयोगः । इत्थं वैष्णवयागपद्धतिविधा मानेन संदर्शिताः श्रीगोविंदपदारविंदभजनैकासक्तिमचेतसाम् । साधूनां परमां मुदं घटयितुं मन्येऽहमेतावता श्रीमन्नंदकुमारचिन्तनपरोभूयात्समस्तां ततो ॥ नीलैः स्वकिरणनिकरैर्भास्वर प्रज्ञा (ज्ञा ?) नमूर्च्छिरप्कुर्वन् । नीलं नभश्च घटयन् जयति श्रादित्यमण्डले कृष्णः ॥ १ ॥ नाना वैष्णवयज्ञानां च प्रमाणं निरूपणम् । अकारीत्यमनंतेन तेन तुष्यतु यज्ञभुक् ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमदापदेवसुताऽनन्तदेवविदुषा कृते विष्णुयागपद्धतिः समाप्ता ॥ संवत् १७५८ समये ज्येष्ठशुक्लतीयाच(थां?) रूपारामेण लिखितम् ।

विवरणम् । श्रीअनन्तदेवविरचिता विविधवैष्णवग्रन्थसम्मतविष्णुयागपद्धतिः ।

No. 385. आश्विनं शास्त्रम् । Aśvinam S'astram Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 62. Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, 1794. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A collection of prayers addressed to the Aśvinikumárs. Anonymous.

Beginning. श्रीगणपतये नमः ॥ अथाश्विनं शस्त्रं । पर्यायशस्त्रानन्तरं होता विसंस्थितसंचरेण निष्क्रम्याग्नीध्रीयेध्याम्वाध्याहुती (व्याहृती ?) जुहुयात् । अग्निरज्या गायत्रेण छंदसा तमश्यांतमन्वारभे तस्मै मामवतु तस्मै स्वाहा ।

End. यदि स्विष्टकृतं कुर्युः । पुरोता अग्ने पचतस्तुभ्यं गाथ्वापरिष्कृतं जुषस्व यविष्ठ्योम् ये इन्द्रेऽग्नेवधान आहुतिं पुरोडाश जातवेदः ॥ जुषस्व तियो अह्नां वीषट् ।

Colophon. इत्याश्विनं समं मात्रं (समाप्तं ?) संवत् १७८४ मीति कु बच दी ११ वार शुक्रवारा ॥ शुभस्तु (मस्तु ?) राम = ॥॥ ब ॥ * ॥ ३ ॥ ब ॥ * ॥ = ॥ ख ॥ * ॥ = ॥ ख ॥ * ॥ = ॥ ख ॥ * ॥

विवरणम् । अश्विनीकुमारीअशस्त्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् । अस्मं स्तुतिविशेषः पुस्तकेऽस्मिन् १९०२ ऋचः सन्ति ।

No. 386. आश्विनशस्त्रम् । *Aśvina Sastram. Substance, country-*made paper, $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27. Lines, 11–13 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Incorrect. Complete.

Another copy of the work noticed last.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाश्विनं शस्त्रं । पर्य्यायशस्त्रानन्तरं होता विसं-स्थितसंचरेत्यादि ।

End. अवख (सुपख ?) तिरो अक्रां (अह्ना) वौषट् ।

Colophon. इत्याश्विनशस्त्रं समाप्तम् ।

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।

No. 387. वृषाकपिशस्त्रम् । Vrishákapi Sastram. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 5. (The MS. appears to be a fragment of a codex of 11 folia, of which the first six are lost. The work with the above title begins, however, at the seventh folium with separate folia marks of its own. It appears, therefore, that the lost folia contained a different work). Lines, 11–17 in a page. Character, *Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct.* Complete.

A collection of prayers of the Bráhmanáchchhaṅsin priest, addressed to Vrihaspati at the Vrihaspati rite.

Beginning. श्रीः ॐ ब्राह्मणाच्छंसिनः चिंड भूर्भुवः स्वरोंड ॥ अध्वर्य्योशोंशोंमो सर्व्वा-वयमुत्वामपूर्व्यस्थूरं न कच्चिद्भरंतोवायवः । वाये चित्रं हवामहे, वयमुत्वा-मपूर्व्यस्थूरं न कच्चिद्भरतोवयवः ।

End. उक्थ वाचीन्द्राय देवेभ्यः ॥ इन्द्रस्तुते युवमिंद्रश्च वस्तोदिव्यः यस्य। धनं रयिं स्तुवते कीरयेग्निदयूयं पाः सदाः नावो । सोमस्याभीवो । याज्य-प्राकृताः ॥

Colophon. इति इष्टाकपिमस्त्रं समाप्तं ।

विवरणम् । इन्द्रस्तुतियत्र ब्राह्मणाच्छंसिप्रयोग्यवद्धस्तुदेश्यस्तुतिविषयकमिदं पुस्तकम्।

No. 388. महावलभिच्छस्त्रम् । Mahá-valabhichchhastram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 10. Lines, 14-16 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed, torn, especially the first folium, and the writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

A collection of prayers addressed to the great god Indra (Mahávalabhit). Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ महावालभिच्छस्त्रम् ॥ हि भुर्भुवः स्वरोमध्वर्यो शोंसों सावें।३ मेच्छुष म. नरामिरः। एभि इंदुभोदि यत्र क्वच वे उत्तरम्।

End. यूयं पातः स्वस्तिभिः सदानो ३। भोचिः ॥ ॥ उक्थ (?) नां वीद्राय देवेभ्य. ॥ ये यजाद्द इंद्रावरुणामधुमत्तस्य हव्य. १ । मादाय यां १ वो १ षट । सोमस्यास्ते षट् ।

Colophon. इति महावल्लभिच्छस्त्रम् । समाप्तम् ।

विवरणम् । महावल्लभिच्छस्त्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 389. चतुर्थोविश्वजिच्छिल्पः । Chaturthoviśvajichchhilpaḥ Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 3. Lines, 10-11 in a page. Character, Nágara Appearance, very old, decayed and torn. Prose. Generally correct Complete.

Directions for the performance of the fourth Visvajichchhilpa, or Sádyastra. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ चतुर्थविश्वजिच्छिल्पः । प्रारम्भः । अहमाद्यस्य-पदः । अद्यैव इति धानं । अथ. दैवं प्रथममहः । क्रमप्रशस्त्यपदमान्त्यं द्वितीयं मौल्यगुणं । तस्य दक्षिणा यथोत्तमाहं दद्यादिति ।

End. आपोहिष्ठेत्यादिममावम् ।

Colophon. इति विश्वजिच्छिल्पचतुर्थः प्रारम्भः समाप्तः ।

विवरणम् । विश्वजिच्छिल्पनामकवैदिककर्मविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 390. कुष्माण्डीप्रायश्चित्तम् । *Kushmándí Práyaśchittam.* Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 8. Lines, 17-22 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced throughout. Prose and verse. Correct. Complete.

A guide to the performance of the Kushmáṇḍí Práyaśchitta, or a penance called Kushmáṇḍí, which is performed to expiate irregularities occurring in the performance of a Vedic rite. Anonymous.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथातः संप्रवक्ष्यामि कुष्माण्डविधिमुत्तमं ॥ एनसां स्थूलसूक्ष्माणां प्रायश्चित्तं तु वैदिकम् ॥ १ ॥ अकुर्वन् विहितं कर्म निन्दितञ्च समाचरन् । प्रसक्तश्चेन्द्रियार्थेषु प्रायश्चित्तीभवेद्द्विजः ॥ २ ॥ केशश्मश्रु वापयित्वा स्नात्वा पुण्यजलाशये । आज्यभागानंतरन्तु कुष्माण्डं जुहुयाद्द्विजः ॥ ३ ॥ यद्देवेत्यनुवाकैश्च त्रिभिर्हुत्वाज्यमन्वहं । वैश्वानरा-येत्येताभिः समग्निमुपतिष्ठते ॥ ४ ॥ अथ प्रयोगः । उपासनस्याग्नेः पश्चाद्दर्भे-ष्वासीनोदर्भान्धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य ममोपात्त-दुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं कुष्माण्डैर्होष्यामीति संकल्प्याग्न्याधाने चक्षुषी आज्येनेत्यंतमुक्त्वा प्रधानं देवानादित्यान् । १ विश्वेदेवं २ द्यावापृथिव्यौ सरस्वती ३ इन्द्राग्नीमित्रावरुणधोमधाब्रह्म-स्पतीन् ४ जातवेदसं......आज्यभागान्ते ॥ यद्देवा देवहेळनमित्यादिभि-स्त्रिभिरनुवाकैः अवोराज्याहुतीर्जुहुयात् ॥ ओम् ॥

End. वेद्यायामोऽष्टधा कार्य्यः पंक्तिकामध्यमेऽसृणा । त्रिकान्तिर्यक् त्रिकार्ध्वसौ-म्यौ मध्यदंके परे ॥ १४ ॥ आयामं द्विगुणं कृत्वा मध्यचिह्नं तु कारयेत् । ततो श्रोण्यंसयोः दक्षिणे न निपातयेत् ॥ १ ॥ उन्मुच्य पश्चिमाच्छंकोः

पूर्व्वस्मात् परिलिखवत् ॥ एवमुत्तरमप्राप्य तिर्य्यंक्तु स्वप्रमाणतः ॥ १६ ॥ यदि भूमिरेणुस्तु स्यादङ्गुल्यादिमधा मता । वर्द्धयेत्तां यथोद्दिष्टां तथाप्यवेवच्चिः क्रिया ॥ २ ॥ छ ॥

Colophon. इति दर्शपूर्णमासविस्तारकारिका समाप्ता ॥ ॥ छ ॥ श्रीरस्तु ॥ छ ॥ छ ॥ प्राचीं निश्चित्य तं पश्चान्मध्यान्मन्त्रगुणेन तु ॥ स्थेयं भ्रमयेद्गार्हपत्यायतनमुच्यते ॥ १ ॥ गार्हपत्याग्नेः प्राक्पदं गत्वा दक्षिणे तु पदद्वय । षडङ्गुल्यैकोनविंशत्या मंडलेऽर्द्धेतु दक्षिणं ॥ २ ॥ प्रत्यग्नेः प्राक्पदान्यष्टौ मत्वा तु चतुरस्रकं ॥ द्विसप्तत्यंगुलिमानेन कुर्य्यादाहवनीयकम् ॥ ३ ॥ चतुःषष्ठ्यंगुलैस्तिर्य्यक् प्रत्यग्नेः पुरतोभवेत् ॥ चतुःसप्तत्यंगुलैस्तिर्य्यक् प्राग्ग्नेः पश्चिमो भवेत् ॥ ४ ॥ द्व्यंगुलाधिकमानेन गमनं पार्श्वतो भवेत् ॥ एषा तु दार्शिका वेदिः सर्व्वशास्त्रेषु निश्चिता ॥ ५ ॥ इति पुरातनकारिका ।

विवरणम् । कुष्माण्डीनामसर्व्वविधपापप्रायश्चित्तकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 391. अग्निष्टोममारुतं शस्त्रम् । Agnishtoma-márutam S'astram. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 9 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Verse Generally correct. Complete.

A manual on the invocation of the Maruts by the Bráhmanáchchhaṅsin priest in performing the Agnishtoma rite.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ ब्राह्मणाच्छंसि शस्त्रं । ष्टिं भूर्भुवः स्वरो २ मध्यर्य्यांशोंशों २ सारां २ यथमुत्वामपूर्व्याच्छूरं न कश्चिद्भरंतोवयवः । वाजेचित्रं वयामहे २ चिः वाजेचित्रं वयामहे उपत्वामूतये सनोयुवा ।

End निनर्देषु मदेमधोमदस्य मदिरस्य मदेरों २ ॐ ॐ ॐ २ मोथामोदेवो मिति प्रतिगरः । अन्यत्र सर्व्वत्र प्राकृत एव प्रतिगरः २ ।

Colophon. एवथा मरुत्शस्त्रं समाप्तम् ।

विवरणम् । ब्राह्मणाच्छंस्यनुष्ठेयमग्निष्टोमीयं मारुतं शस्त्रम् ।

No. 392. प्रैषाध्यायः । Praishádhyáyaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 8. Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual containing the mantras of Praishádhyáya used in performing a Vedic rite.

Beginning. ॐ नमः शिवाय । होतायक्षदग्निं समिधा समिद्धं नाभा पृथिव्याः संगथे वामस्य वर्षन्देव इलस्य देवेत्वाध्वस्य होतर्यज ॥ १ ॥

End. इन्द्रमद् एव मघवन्निन्द्र वेभ्यो वसुमतेरुद्रवतः आदित्यवतः ऋतुमते विभुमते वाजवते बृहस्पतिमते विश्वदेवेभ्यः स्वः सुत्या वामिन्द्राग्निभ्यां प्रब्रवीमि विश्वेभ्योदेवेभ्यो ग्राह्मपेभ्यः सोमेभ्यः सोमपेभ्यो ब्रह्मत्वाचं यच्छ ॥ ७१ ॥

Colophon. इति प्रैषाध्यायः ॥ माधवस्य सिते पक्षे द्वितीयां सोमवासरे प्रैषाध्यायस्तु लिखितः श्रीनारायणसूनुना ।

विवरणम् । प्रैषाध्यायमन्त्रप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 393. सर्पसंस्कारः । Sarpasañskáraḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 7 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, and decayed Verse. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of penance for expiating the sin of killing a snake either in this or any previous birth, by Saunaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नम. ॥ अथ सर्पस्य वक्ष्यामि संस्कारविधमुत्तमं । सिनीवाल्यां पौर्णमास्यां पञ्चम्यां कारयेत् ततः ॥ हते सर्पविधे विप्र. पूर्व्वजन्मनि वा यदि । आलामत्य ततो वत्सदर्ं दत्त्वा द्विजातये । दद्यात्पापविशुद्ध्यर्थं श्रोत्रियाय कुटुम्बिने ।

End. अथ संकल्पः ॥ आचम्य प्राणानायम्य प्रयोगं कृत्वा एवं गुणत्यादि पुण्यतिथौ मम इह जन्मनि जन्मान्तरे च यः सर्पोनिहतस्तत्पापनिरशिद्दारेण ममागद्दीर्घजोविलसंततिप्राप्तेन हतसर्पस्योत्तमगतिलाभाय सर्पसंस्कारं शौनकोक्तविधानेनाहं करिष्ये ॥ ॥ ॥

Colophon. इति शौनककारिकायां सर्पसंस्कारविधिः ॥ ब ॥ संभार । प्रियंगुव्रीहि । गोधूम । यव । तिल । तस्य पिष्टानि । पञ्चगव्य । नागप्रतिमा । शूर्पं । रक्तवस्त्र । कलश । वस्त्र । व्रीहि । आज्य । पुष्पं । पात्रं । पूगीफलं । नारेल । हिरण्यं । थिलिंज (?) । ब्राह्मण ८ । धोते ८ । वस्त्रमाला-स्वकर्णमाला ८ । उपानह्जोड़े ८ । छत्रे ८ । लोहदंड । गोदान । धव-त्यहिरण्यं ।

विवरणम् । शौनकोक्तविधानसम्मतसर्पवधजनितपापप्रायश्चित्तप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 394 आप्तोर्यामहौत्रम् । *Aptoryámahautram.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29 (of which fol. 25 is wanting) Lines, 7–10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1651 Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten. The first and last folia appear to have been recently stiffened with gum. Prose. Generally correct Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the Áptoryáma rite. Anonymous.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सर्व्वस्थाप्तोर्यामस्य प्रयोगः । तत्र हौत्रम् । अतिरात्रवदतुपात्रभक्षणांतं कृत्वा पराध्वर्य्याहृत्ते समुत्यदग्न इत्यादिभी रध्वरा करोति जातवेदोभग्नि नरोदीधितिभिररण्योः हस्तच्युतौजनयंत प्रशस्तं ।

End. पुनः कृष्णानाः संख्याग्निवानिमध्यामरेभसहनूषमाना १ वौ २ षट् ॥ चौमस्याग्नेविद्धा वौ १ षट् ॥ इयं वा ।

Colophon. इति श्रीसर्व्वस्थाप्तोर्यामस्य हौत्रप्रयोगः समाप्तः ॥ १ ॥ संवत् १६५१ वैषाष (शाख ?) वदि ८ बुधे लिखितं श्री आर्चा (चा ?) र्यं भवानीनाथसुतेन आचार्य्यमाधवेन स्वार्थे परोपकारार्थे ॥ लेखकपाठकयोः शुभं भवतु ॥ श्रीभैरवाय नमः ॥ श्रीरस्तु ॥ ॥ कल्याणमस्तु ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ * । यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (ष्टं ?) तादृशं लिखितं मया ॥ यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो * * ते ।

विवरणम् । आप्तोर्यामनामवैदिककर्म्मविशेषस्य हौत्रकर्म्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

Manuals on funeral rites.

अन्त्येष्टिक्रियाप्रयोगपुस्तकानि ।

No. 395. दाक्षायणयज्ञप्रयोगः । Dákshâyaṇayajña Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 10 in a page. Extent, 725 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Dákshâyaṇa rite.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ दाक्षायणयज्ञमुच्यते (यज्ञ उच्यते ?) । तत्र प्रथमप्रयोगो (: ?) पौर्णमास्यां मातृपूजाभ्युदयिकं श्राद्धं कृत्वा पक्षद्वयवर्षाणि गुणविकृताभ्यां दाक्षायणयज्ञाभिधानाभ्यां दर्शपूर्णमासा (भ्यां ?) मद्दं यज्ञ (ख्ये ?) इति सङ्कल्पः ।

End. अथापरं समामध्य (?) प्रकारः प्रतिपाद्यते । सायं प्रातस्तनौ सोमावुभौ सायं समस्य तु ॥ आपन्नौ शुक्लपात्रेण घसिद्देकायवा द्वयं । सोमस्य मुख्यकाह्वलात् सदोयांसं ।

Colophon. इति अन्त्येष्टिपद्धतिः संपूर्णतामगमत् । ग्रन्थसंख्या ७२५ ॥

विवरणम् । दाक्षायणयज्ञानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 396. आहिताग्निमृतदाहविधिः । *Ahitágni Mṛitadáha-bidhiḥ.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and *writing effaced in parts Prose. Not correct. Complete.*

A manual treating of the funeral ceremony of an Áhitágni, or a householder who has kept sacrificial fires, according to the rules of *Áśvaláyana*, by *Bhaṭṭa Náráyaṇa*, son of *Rámeśwar Bhaṭṭa.*

Beginning. श्रीमद्गणपतये नमः ॥ आश्वलायनमाचार्यं भट्टरामेश्वरं गुरुम् ॥ नत्वाहिताग्निमरणे दाहादिकथ्यतेऽखिलः ॥ आहिताग्निश्चेत् व्याधिग्रपतयेत् अतिपीडयेत् तथामत्याहिताग्निरग्निभिः सह ग्रामादहिः प्राच्यामुदीच्यामैशान्यां वा दिशि प्रशस्ते स्थले गत्वा यावदारोग्यं तत्र स्थित्वा आरोग्येऽसति अग्निहोमं सोममैन्द्राग्नं पशुमाग्नेयीमिष्ट कृत्वा वयमयकृत्वा वा ग्रामं प्रविशेत् ।

End. अनुदिवेषु पर्व्वेषु दुर्मरणेषु इमान्येव प्रायश्चित्तानि । इति प्रेताधानम् ।

Colophon. इति श्रीभट्टरामेश्वरसुतनारायणभट्टकृते आश्वलायनाहिताग्निमृतदाहविधिः समाप्तः ।

विवरणम् । आश्वलायनविधानुसारेणाहिताग्निमरणोत्तरक्रियाकलापप्रयोगविषयकं पुस्तकम्,

---

No. 397. पितृयज्ञप्रयोगः । Pitṛiyajña Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 9½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed, worm-eaten, and writing effaced. Prose. Not correct. Incomplete.

A work on the Pitṛiyajña, or a rite to be performed in honour of the dead. Anonymous.

Beginning. अथ पिण्डपितृयज्ञः स यदहोरात्रे अमावास्यान्यग्रयणः तस्यापराह्ने... ...सूर्य्ये काले वा कार्य्यः ॥ यदहश्चन्द्रमसं न पश्यन्ति सूर्य्येव माषि पितृभ्यः क्रियत इति ।

End. प्रतिपिण्डमावर्त्यंत इत्युभौ अर्ज्जं वहन्तीरिति च ।

Colophon. खण्डितम् ।

विवरणम् । पितृयज्ञप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 398. आहिताग्निपितृमेधः । Áhitágni Pitṛimedhaḥ. Substance, country-made paper. Folia, 16 Lines, 12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed and broken. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the funeral rites of an Áhitágni according to *the rules of Bharadwája.* Anonymous.

Beginning. श्रीगणपतये नमः । आपस्तम्बमुनिं नत्वा भारद्वाजोक्तमार्गतः । श्रौताग्निपितृमेधस्य प्रयोगोऽयं निरूप्यते ॥ अथातः पैतृमेधिकं दहनं पुरुषाकृतिर्द्धोग्निप्रियतमेति विज्ञायते ।

End. आहिताग्नेर्द्देशकालभेदेन मरणेषु ये प्रकारास्ते च सर्व्वेऽत्र सप्रपञ्चमुदाहृता इति ।

Colophon. इति भारद्वाजानुसार्य्याहिताग्निब्रह्ममेधः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ।

विवरणम् । भारद्वाजमतानुगताहिताग्न्यन्त्येष्टिक्रियाप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 399. ब्रह्ममेधप्रयोगः । Brahmamedha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 5. Lines 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, 1805 Samvat. Appearance, very old, spoiled, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the funeral rites of a Bráhman. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ ब्रह्ममेधप्रयोग उच्यते ॥ गोत्रं शर्म्माणं प्रेतं श्रौताग्निभिरौपासने पाचेः पैतृकमेधिककर्म्मणा पुत्रपौत्रमनारायणशास्त्र्यं ब्रह्ममेधेन च कर्म्मणा संस्करिष्ये इति सङ्कल्पः । परे युवाङ्गमिति हुत्वा चितिः पृथिव्यग्निः सूर्य्यं तेजोऽग्निर्मेवाचविर्वेविस्यैतैः संपदैः प्रत्यनुवाकं पश्चाच्चाङ्गारानाहरेत् गार्हपत्ये च कुर्य्यात् ।

End. सर्व्वे स्नातयोयज्ञोपवीतिनोऽप उपस्पृश्य उद्वयं तमसः परिस्योतिष्पश्यं आदित्यमुपस्थाय इत्यनदेमममनवेक्षमाणा जनालयं गच्छेयुः । अतः परमाहिताग्नेरनाहिताग्नेश्च समानम् ।

Colophon. संवत् १८०५ अधिकभाद्रपदशुद्ध ७ सौम्यवासरे समाप्तमिदम् ।

विवरणम् । ब्रह्मदेहदाहक्रियाप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 400 हिरण्यकेशिसूत्रेन्त्येष्टिप्रयोगः । Hiranyakeśisútrentyeshṭi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, *9¼ × 4 inches. Folia, 29. Lines, 11–15 in a page. Extent,* 1,101 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1739. Appearance, very old. Prose. Correct. Complete.

A manual on the funeral rites of an Áhitāgni, according to the rules of Hiraṇyakeśi, by Keśava Bhaṭṭa, son of Abhayaṅkara Náráyana Bhaṭṭa. This treatise belongs to a series of manuals, called Prayogamaṇi.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ नत्वाऽथ पादयुगलं परस्य पुंसोऽदेगिरीशजगदम्बि-कयोर्गुरोश्च कुर्व्वे प्रयोगहृदि केशवोऽहं प्रेतत्वमुक्तिकरणं पितृलोकहेतुम्। विचार्य्य सूत्रं सुविलोक्य शास्त्रं सम्याथ भाष्यं विदुषां सुखाय। हिरण्य-केशीयमुनेश्च धर्म्मान् विप्राः क्षमध्वं लिखितं हि यत् तत् ॥ अथ हिरण्यकेशीयानामाहिताग्नेः पैतृमेधेन विधिना दहनप्रयोगः।

End. आहिताग्नेर्व्वितानाग्निभिः। पङ्ग्वन्धबधिरादीनां लौकिकाग्नौ दहन् इत्यग्नीनामुत्पत्तिप्रकारः ॥ ह ॥

Colophon. इति श्रीमदभयङ्करनारायणभट्टात्मजकेशवविरचिते प्रयोगमणौ उपयोग्यां त्येष्टिप्रयोगः समाप्तः ॥ सं१७९८ कार्त्तिकवदी १२ भृगुः महाराष्ट्रचिन्ता-मणेरिदं पुस्तकं स्वहस्तलिखितम् ॥ ग्रन्थसंख्या ११०१।

विवरणम्। हिरण्यकेशीयसूत्रानुमतान्त्येष्टिक्रियाप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 401. लोष्टचितिप्रयोगः। Loshṭachiti Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 4. Lines, 8-12 in a page. Character, Nágara. Date, 1805 Samvat. Appearance, old, torn and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Loshṭachiti rite, a part of the funeral ceremonial to be performed on the 3rd, 5th, 7th or 9th day after death, by Ráma Mahápátra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ शास्त्रसम्प्रदायाभ्यां लोष्टचितिप्रयोगः। दिष्टगमनस्य तृतीये पञ्चमे सप्तमे नवमे वाहनि क्रियते। दिष्टगमनं मरणं। तस्माद्-युक्तु दिवसेषु लोष्टचितिः सम्प्रदायविरुद्धा इति तत्र ब्राह्मणभोजननिषे-धात्तृतीये दशाहे एकादशे, त्रयोदशे इत्यादिषु कर्त्तव्या। यस्मिन्नहनि करिष्यते तस्मात् पूर्व्वदिने संकल्पं कुर्य्यात्। तस्मात् पूर्व्वं तृतीयदिवसे सङ्कल्पः कर्त्तव्यः धुवनपक्षे धुवनन्तु कलियुगे निषिद्धमिति न लिख्यते। द्वादशाहसपिण्डने सपिण्डीकरणादूर्द्ध्वं कृतस्नानमपराह्णे पादौ प्रक्षाल्याचम्य अमुकगोत्रस्यामुकदेवशर्म्मणोवसुरूपस्य स्वर्गप्राप्त्यर्थं लोष्टचितिं करिष्य इति प्राचीनावीती सङ्कल्पं कुर्य्यात्। द्वादशाहसपिण्डाभावे षष्ठ-कपपदस्थाने प्रेतपदप्रदेयः (पदं प्रदेयं ?) गतदशादिदिवसेषु यस्मिन्नहं करिष्य इति पूर्व्वदिने संकल्प्य कर्त्तव्या। मृतदिनापरिज्ञाने अमावस्याया-मेव कुर्य्यात्।

End. अग्निचित इत्यविशेषेणोक्तेन केवलं लोष्टचितिः पुरुषस्य किन्त्वस्त्रिया अपि । अग्निचित इत्यविशेषेणोक्तेः स्त्रियाश्चैवमिति वचनात् । भवत्वेवं शास्त्रमर्य्यादा नेति गुरवः । स्नात्वानेत्य पुण्याहं वाचयित्वा ब्राह्मणान् भोजयेत् तत्र नान्दी संप्रदायात् ।

Colophon. इति श्रीहरविदुषा कवितोऽवमक्तेन (?) रामभट्टात्मजेन लोष्टचितिप्रसये गुरुसुधा (त् ?) ध्यात्वा कृता लोष्टचितेः पद्धतिः । श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ संवत् १८०५ आश्विनकृष्ण १० ।

विवरणम् । लोष्टचितिनामान्त्येष्टिक्रियाप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 402. सवद्वादशाहप्रयोगः । Savadvádaśáha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9¼×4 inches. Folia, 265 (of which foll. 1–45, both inclusive, are wanting). Lines, 5 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1795, S'aka 1660. Appearance, very old, decayed, torn and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete (except foll. 1–45).

A manual on the Savadvádaśáha rite according to the Sámaveda School. Anonymous.

Beginning. स्वपितम् ।

End.
१ ८ ८ १ ८ ८— १ ८
विष्णुमहामविराजतीम् । उवाभ्यगेयभीयातास्पि प्रतिकर्षोरहा १११९ ॥
१ १ १ १०१
ॐ आ१ । शुभो आ २४५ ॥ २ ॥ ॥ ॥ श्री ॥ ॥ ॥

Colophon. इति श्रीसामकः समाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥ श्री ॥ संवत् १७९५ शके १६६० चैत्रमासे शुद (क्ल ?) पक्षे तृतीया ३ हगू (भृगु ?) वासरे लिखितं काश्याम् ॥ यादृशं पुस्तकं तादृशं लिखितं श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ ह ॥ श्री ॥ श्री ॥ शुभं भुवरस्तु ॥

विवरणम् । सामवेदीयसवद्वादशनामान्त्येष्टिक्रियाप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 403. पितृमेधप्रयोगः । Pitṛimedha Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 19. Lines, 7 in a page. Character, Nágara. Date, effaced. Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced. Prose. Not correct. Complete.

A manual on the performance of the funeral ceremony, called Pitṛimedha. Anonymous.

Beginning. अथ पैतृमेधिकदहनपुस्तकाऽनिष्टस्य प्रियतमेति विज्ञायते आहिताग्नेमरण संश्रये दहनदेशं जोषयते ।

End. समानमन्यत् । प्रयोगपुस्तकमिदं ।

Colophon. पितृमेधब्रह्ममेधप्रयोगः ।

विवरणम् । पितृमेधप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 404. अहीनक्लृप्तिः । Ahinakliptiḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 6 Lines, 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A work directing the uses of Stotras, Śastras, &c., especially ordained for the Ahína rite, by Mañchan Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथोत्तरषट्के विहितेष्वहःसु स्तोत्रशस्त्राण्येव दुर्विज्ञेयानि । तावन्मात्रविचारः क्रियते ॥ अथ प्रायणीयादीनि महाव्रतपर्यन्तानि पञ्चविंशतिरहानि ।

End. विष्णोर्नुकमिति स्तुते परोमायवेत्यच्छावाकः ।

Colophon. इत्यहीनक्लृप्तिः । इति मञ्चनभट्टीये अहीनक्लृप्तिः ।

विवरणम् । अहीनक्लृप्तिर्नामपुस्तकमिदमत्राहीनयज्ञप्रयोज्यस्तोत्रशस्त्रादीनां प्रयोगप्रकारोवर्णितः ।

No. 405 अग्निष्टोममैत्रावरुणम् । Agnishṭoma Maitrávaruṇam. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 28. Lines, 7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1690. Appearance, old, worn out, fol 1 almost spoiled. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the functions of the Maitrávaruṇa priest in the Agnishṭoma rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । होता यक्षदग्निं समिधा सुषमिधा समि ...., सद्ये वामस्य वर्द्धन्दिव इत्तस्य देवेलाव्यस्य होत ....

End. तस्य देव सर्स्तेदेमतिविदो न्टभिः सुतस्य तत्सोमस्य मक्षोक्यस्योदयजुषो थो भक्षाणो स निरक्षति तस्य त उपहूतस्योपहूतो भक्षयामि ॥ ॥

Colophon. इति अग्निष्टोमे मैत्रावरुणं समाप्तम् ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥ ॥ शुभमस्तु संवत् १६८० वर्षे कार्त्तिकशुदि २ भृगौ अविमुक्तमध्ये अग्निहोत्री अनन्तसुत-हरीरामेन(ब?) लिखितं ॥ भाट्ट अच्युत(?) जैरामपठनार्थं तथापरेषां पठनाध्यापनेषु(?) ॥ श्रीरस्तु ॥ ॥ श्री ॥ श्र ॥

विवरणम् । अग्निष्टोमे मैत्रावरुणानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 406. आग्नीध्रं । Ágnídhram Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 5. Lines, 7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1736. Appearance, very old, and worn out. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the functions of the Ágnídhra priest. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाग्नीध्रः । इतोऽग्निं करिष्यामीति इतो जपति ॥ देवसवितुः प्रसवाश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णोहस्ताभ्यामाददे ॥ मन्थामादाय ॥

End. प्रस्तरं प्रह्रियमाणमनुमन्त्रयते । अनुप्रहर । अगान ... । संवदस्व । अगन् । श्रौषट् अध्वमाज्यस्थालीमुदककमण्डलु च । आग्नीध्रः प्रथमाध्वयाक्ष इष्यतः ॥ प्रत्यंचो यन्ति ॥ आग्नीध्रं समाप्तम् ॥ ॥ पु ॥ ॥

Colophon. आग्नीध्रं लिखितं संवत् १७३६ ज्येष्ठ शुक्लाष्टम्यां इदं पुस्तकं कोरडोप-नामकवीरेश्वरस्य ॥

विवरणम् । आग्नीध्रकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयक पुस्तकम् ।

No. 407. अग्निहोत्रहोमः । Agnihotra-homah. Substance, country-made paper, 16×8 inches. Folia, 3 (marks effaced.) Lines, 13 in a page, the last page having 10 lines only. *Character, Nágara. Date, ?* Appearance, *old.* Generally Correct. Complete.

A manual for the offering of Homa or oblation in the Agnihotra rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ तिथ्यादिसंकीर्त्य सायमग्निहोत्रं प्रातरग्निहोत्रं वा पयसा तंडुलादिभिर्वा होष्यामि इति सङ्कल्प्य इष्टिरसि ब्रह्म यच्छ इष्टिमादाय ॥ सुगार्हपत्यो विदहं ग्ररातीरुषसः श्रेयसी श्रेयसीर्दधत् ॥

End. अग्ने भूर्भुवस्सुवरिति (स्वरिति?) जप्त्वा अग्नेनयेत्यादिनामदक्षिणमक्षारान् हत्वा यस्य स्मृत्या चेति जपति ।

Colophon. इत्यग्निहोत्रहोमः ।

विवरणम् । अग्निहोत्रयज्ञीयहोमकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 408. अग्निष्टोमहौत्रम् । Agnishṭoma-hautram. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 99. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Incomplete.

A guide for the Hotṛi priest in the performance of the Agnihotra rite. More extensive than the MS. noticed in No. 303. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ सोमप्रवाकेणामुकयजमानस्य सोमो भविष्यति । तत्र भवता हौत्रं कर्तव्यं । इत्युक्तो होता तं प्रच्छति (पृच्छति?) को यज्ञः क ऋत्विजः का दक्षिणेति तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन वृतः संजपति ॥

End. अस्य मध्वः पिबतमादयध्वं तृप्ता यात पथिभिर्देवयानैः औ३षट् ॥ वाजिनस्याग्ने वीहीरु औषट् ॥ द्विवांगोजः ॥ ॥ वाजिन भक्षमिनाभिव प्रतिगृह्योपह ।

Colophon. अपूर्णितम् ।

विवरणम् । अग्निष्टोमे होतृकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 409. आग्रयणेष्टिपद्धतिः । Ágrayaṇeshṭi Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 7. Lines, 13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Generally *correct. Complete.*

A guide to the performance of the Ágrayaṇa rite, by Trimmala Yajvan.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाग्रयणस्य कर्म । स यदमावास्यायां पौर्णमास्यां वा प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा पत्नीभिः सह प्राचानाग्रयणयपेन यज्ञे तेन परमेश्वरं प्रीणयाति सर्वं लोकमवाप्नवानीति ।

End. देवा आज्यपा इदं हविर्जुषेतेत्यादि पौर्णमास + + + संस्था जपांतं ॥ श्रीः ॥

Colophon. इमपुत्रकुलोद्भूत श्रीमत्त्रिमल्लयज्वना । सूत्रभाष्यानुसारेण विकल्पास्यानु-कल्पतः विश्वेशप्रीतयेऽकारि यदनुष्ठितयेऽपि च ॥ कर्माग्रयणे सन्त + + + प्रयोगकः ।

विवरणम् । आग्रयणनामयज्ञविशेषस्य त्रिमल्लयज्वकृतप्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 410. अपाद्याहौत्रम् । Apádyáhautram. Substance, country-made white paper, 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 9–10 in a page. *Character,* Nágara. Date, ? Appearance, old. *Correct. Complete.*

A guide to the functions of the Hótṛi priest in the Divaḥśyeni *rite, called also Apádyá.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ दिवःश्येनि होत्रप्रयोगः ॥ नमः प्रवक्त्र इत्यादि-सप्तद्दशसामिधेन्यः पृथुः तं यथाधो आवाहने काले अग्निमग्न आवह । सोम सोः अग्निं काममावह । आग्नामावह ।

End. वार्तघ्नाः चरणं पवित्रं विततं पुराणं येन पूतस्तरति दुष्कृतानि । तेन पवित्रेण शुद्धेन पूता । अ. मां १ ये १ चरणं लोकस्य द्वारमर्चिमत्-पवित्रं ज्योतिष्मद्भ्राजमानं महस्वत् । अमृतस्य धारा बहुधा दोहमानं चरणं नो लोके सुधितां दधातु १ नो । चरणस्य त्रि, चरण इ० इत-शेष समानं ॥ ५ ॥ आपद्याहौत्रम् ॥

विवरणम् । अपद्यापरपर्यायदिवःश्येनिनामयज्ञस्यहौत्रकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

A manual for the offering of Homa or oblation in the Agnihotra rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ तिथ्यादिसंकीर्त्य सायमग्निहोत्रं प्रातरग्निहोत्रं वा पयसा तंडुलादिभिर्वा होष्यामि इति सङ्कल्प्य हविरसि ग्रह्य यच्च हविमादाय ॥ सुगार्हपत्यो विदद्वं ग्ररातीवयवः श्रेयसो श्रेयसोदंधत् ॥

End. अग्ने भूर्भुवस्सुवरिति (स्वरिति?) मन्त्रा अग्नेनयेत्यादिनामद्वियनमस्कारान् कृत्वा यस्य स्मृत्या चेति जपति ।

Colophon. इत्यग्निहोत्रहोमः ।

विवरणम् । अग्निहोत्रयज्ञीयहोमकर्म्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 408. अग्निष्टोमहौत्रम् । Agnishṭoma-hautram. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 99. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Incomplete.

A guide for the Hotri priest in the performance of the Agnihotra rite. More extensive than the MS. noticed in No. 303. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ होमप्रवाकेणामुकमर्म्मणः होमो भविष्यति । तत्र भवता होत्रं कर्त्तव्यं । इत्युक्तो होता तं प्रच्छति (पृच्छति?) को यज्ञः क ऋत्विजः का दक्षिणेति तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन वृतः संजपति ॥

End. अस्य मध्वः पिवतमादयध्वं तृप्ता यात पथिभिर्देवयानैः वौश्षट् ॥ वाजिनस्याग्ने वीहीत् वौषट् ॥ द्विरागोक्तः ॥ ॥ वाजिन अवस्तिनामिव प्रतिगृह्योपह ।

Colophon. अपूर्णम् ।

विवरणम् । अग्निष्टोमे होतृकर्म्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 409. आग्रयणेष्टिपद्धतिः । Ágrayaneshṭi Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 7. Lines, 13 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Ágrayaṇa rite, by Trimmala Yajvan.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाग्रयणस्य कर्म । स यद्यमावास्यायां पौर्णमास्यां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा पत्नीभिः सह प्राचानायम्याग्रयणेन यक्ष्ये तेन परमेश्वरं प्रीणयामि स्वर्गं लोकमवाप्नवानीति ।

End. ऐवा आज्यपा इदं श्रविजुंषेवेत्यादि पौर्णमास + + + संस्था जपांतं ॥ श्रीः ॥

Colophon. दमपुनकुलोद्भूत श्रीमत्तिम्मलयज्वना । सूत्रभाष्यानुसारेण विकल्पास्यानुकल्पतः विशेषश्रौतयेऽकारि तदनुष्ठितयेऽपि च ॥ कर्मण्याग्रयणे सन्त + + + प्रयोगकः ।

विवरणम् । आग्रयणनामयज्ञविशेषस्य तिम्मलयज्वकृतप्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 410. अपाद्याह्वौत्रम् । Apádyáhautram. Substance, country-made white paper, 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 9–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the functions of the Hótṛi priest in the Divaḥśyeni rite, called also Apádyá.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ दिवःश्येनि हौत्रप्रयोगः ॥ नमः प्रवक्त्र इत्यादि-सप्तदशसामिधेन्यः इयुः तं सबाधो आवाहने आग्ने अग्निमग्न आवह । सोम सः अग्निं काममावह । आग्नामावह ।

End. आर्तघ्नाः चरणं पवित्रं विततं पुराणं येन पूतस्तरति दुष्कृतानि । तेन पवित्रेण शुद्धेन पूता । अ. मो १ ये १ चरणं लोकस्य द्वारमर्चिमत्-पवित्रं ज्योतिष्मद्भ्राजमानं महस्तत् । अमृतस्य धारा बहुधा दोहमानं चरणं नो लोके सुधितां दधातु १ वो । चरणस्य त्रि, चरण १० इत-श्रेयं समानं ॥ ६ ॥ आपद्याहौत्रम् ॥

विवरणम् । अपद्यापरपर्यायदिवःश्येनिनामयज्ञस्य होतृकर्मनिर्देशकं पुस्तकम् ।

No. 411. आधानप्रयोगः । Adhána Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 48. Lines, 7–8 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1757. Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the performance of the preliminary rites to be performed on the occasion of one's establishing the sacred fire, by Tryambaka, son of Kṛishṇa Bhaṭṭa, surnamed Molha, according to the rules of A'pastamba. The MS. under notice has also an appendix containing a general discussion on the subject.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ यदीक्षणादिदं विश्वं भवत्यृद्धोऽप्यपैति च । तमक्षयमहं वन्दे देवं दाक्षायणीधवम् ॥ १ ॥ यत्कृपालेशतोऽपि स्यान्मूको वाचस्पतिः स्वयम् । तं गुरुं नौमि सर्वज्ञं माधवाख्यं सदोचितम् ॥ २ ॥ नत्वा गणेशं प्रत्यूहमोहध्वान्तदिवाकरम् । समस्तवेदतत्त्वज्ञमापस्तम्बमहामुनिम् ॥ ३ ॥ मोल्हाख्यवंशाब्धितवारिधींदु श्रीकृष्णभट्टप्रवरात्मजोऽहं ॥ सूत्रार्थवित्त्र्यम्बकभट्टनामा तन्वेऽनुमाधानविधिप्रयोगं ॥ ४ ॥ अनेकग्रन्थसम्पादभीरुभिः सूरिभिः स्वयं । निर्मत्सरैर्ब्रयोगोऽयं शोध्यतेयं ममैव मे ॥ ५ ॥ अथाधिकारी ॥ तत्र श्रुतिः ॥ जातपुत्रः कृष्णकेशोऽग्नीनादधीतेति । उपलक्षणं चैतत् ॥ अजातपुत्रादीनामप्यग्न्याधानश्रवणात् ।

End. ॥ अथारणीलक्षणं ॥ चतुरङ्गुलोच्छ्रायः । विस्तारः षडङ्गुलः ॥ अरत्निमात्रं दैर्घ्यं । इत्येके शाखिनः । चतुरङ्गुलोच्छ्रायो द्वादशाङ्गुलविस्तृतिः । षोडशाङ्गुलदैर्घ्यं इति बौधायन. । सूत्रे प्रमाणाभावात् । उभयोरारण्योः एकवृक्षादाहरणं ॥ अन्यतरारण्येर्द्वेत्वान्तरादाहरणे नाग्न्युत्पत्तिः ॥ इत्याधानं समाप्तम् ।

Colophon. इति श्रीमोल्होपनाम्नः कृष्णभट्टस्य सूनुना त्र्यम्बकेन काश्यां कृतः आधानप्रयोगः समाप्तः ॥ श्रीरामचन्द्रोजयति तरां ॥ श्रीवाजपेयमखविस्तृतभूरिकीर्ते भूपावतंसजयसिंहगुरोर्निर्देशात् । श्रीं वै कराख्य रघुनाथ इमामनूनामाधानपद्धतिमसौ व्यलिखत् परार्थं ॥ १ ॥ संवत् १७६० मार्गशीर्षकृष्णाष्टम्यां समाप्तोऽयं लेखः ॥ श्रीअम्बिकेशः प्रसन्नोस्तु ॥ श्रीमाधिगानाभट्टकृताधानपद्धतौ सर्वाधानसाधक ॥ अर्द्धाधानं सूतं श्रौतस्मार्त्ताग्न्योस्तु पृथक्कृतिः । सर्वाधानं तयोरैक्यकृतिः पूर्वंगुणात्र्यवेति वचनो माधवचन्द्रिकामदनदर्पणचन्द्रोदयादिप्रामाणिकैरलिखनान्निर्मूलत्वमेव ॥ अमूलत्वेऽपि सर्वाधानार्द्धाधानयोरुभयोरपि कलिनिषेधकं यदग्निहोत्रं

प्रवासेऽपि सन्ध्यां पञ्चपैत्रकं । दैवराच सुतोत्पत्तिः कलौ पञ्च विवर्जयेदिति नियमवाक्यप्रमाणादिकं कृत्यन्तरेणोक्त सार्द्धकं यावद्वर्णविभागोऽस्ति यावद्वेदः प्रवर्त्तते । सन्ध्यां चाग्निहोत्रं च तावत् कुर्य्यात् कलौ युगे इति वाक्येनापोदितं ॥ ७ ॥ येषां सूत्रे अनुक्तं तत् शाखान्तरात् ग्राह्यं । तदुक्तं छन्दोगपरिशिष्टे । यन्नाम्नातं स्वशाखायां पारक्यमविरोधि यत् । विद्-द्भिस्तदनुष्ठेयमग्निहोत्रादिकं यथा ॥ अनुक्तमन्यतो ग्राह्यमिति न्यायाच । तत्र बह्वृचेन होता करोति यजुर्वेदेनाध्वर्य्युः सामवेदेनोद्गाता सर्व्वैर्ब्रह्मा । अथैव होत्रं क्रियते याजकाध्वर्य्यवं साम्यौद्गात्रमिति । अनुक्तमन्यतो ग्राह्यमिति सामान्यतः प्राप्तस्य शाखाविशेषपक्षमुक्तं यज्ञकाण्डे । आध्वर्य्यव याजमानमाग्नीध्रं यत्र नोदितं । तत्र बौधायनग्राह्यं बह्वृचादिभिरादरात् ॥ वैतानिकाग्निकार्य्ये यत् स्वशाखायां न विद्यते । आपस्तम्बोदितं ग्राह्यं छन्दोगादिभिरादरादरात् ॥ छन्दोगानां अग्निहोत्रहोमस्तु ऋक् परिषदो यथ एव भवति । अथः बह्वृचः सामगश्चापि कुर्य्यादाध्वर्य्यवादिकं । आपस्तम्बेन वा प्रोक्तं तदा बौधायनेन वा । यज्ञकाण्डे बह्वृचः सामगश्चापि स्वसूत्राभावतस्तथा । आपस्तम्बेन कांस्यमन्यथा पतितो भवेदिति । तथा याजुषो बह्वृचाधस्तात् सन्देहे समुपस्थिते कार्य्य शाखासु लभ्येरन् तास्वपि च सामगाः ॥ आध्वर्य्यवं याजमानं ग्राह्यं बौधायनोदितं । आपस्तम्बेन वा प्रोक्तमिति शातातपोऽब्रवीत् । आग्निनामपि सर्व्वेषामभावे स्वशाखामिदं । आपस्तम्बोक्तमार्गेण कर्त्तव्यमनुरब्रवीत् ॥ बौधायनीयधर्म्मरहस्ये बह्वृचानां सामगानां च अग्निहोत्रादिकं तैत्तिरीयं याजुषं भवति । न कात्यायनोक्तं । अध्वर्य्यादीनां तु कात्यायनोक्तमेव । कलौ चरिता वैश्या शूद्रा वाजसनेयिन इति स्मृत्यादिवचनात् ॥ एकवेदान्यशाखानां मध्ये योऽन्यां समाश्रयेत् । शाखारण्डः स विज्ञेयः सर्व्वधर्म्मबहिष्कृतः ॥

विषयः । अग्न्याधानहोमविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 412. अग्निष्टोमहौत्रम् । Agnishtoma-hautram. Substance, country-made paper, 8×5 inches. Folia, 35 (of which fol. 13 has the first page blank). *Lines, 15-16 in a page. Character, Nágara.* Date, ? Appearance, old. Correct. Incomplete.

Another copy of the codex noticed in No. 303.

Beginning. ॥ श्रीगणपतये नमः ॥ ॥ श्रीः ॥ सोमप्रवाकेषामुकशर्म्मणः सोमो भवि-
ष्यति तत्र भवता होतं कर्त्तव्यं इत्युक्तो होता तं पृच्छति ।

End. सुजाता सः परिचरन्ति वीरावौ इत्यायां सूक्तवाके । प्रकृतिवत् ॥

No. 413. आहिताग्निप्रवासविधिः। A'hitágni Pravásavidhiḥ. Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 14. Lines, 10–14 in a page Character, Nágara Date, ? Appearance, old, decayed Correct, Complete.

A guide to the duties of an A'hitágni when he happens to go out to a foreign country and returns therefrom, according to the rules of A'śvaláyana and A'pastamba, by Ananta.

Beginning श्री ॥ अथाश्वलायनस्याहिताग्नेः प्रवासविधिः । यस्मिन् ग्रामे अग्नयः सन्ति तस्माद्ग्रामान्तरे गत्वा एकरात्रावमोवासः प्रवासः ॥ स च द्रव्या-
र्ज्जयितुं कार्य्यः । न तीर्थार्थं ॥ तदुक्तं त्रिकाण्डमण्डने ॥ द्रव्यार्ज्ज-
यितुं गच्छेत्तीर्थार्थं तु न तु कचित् ॥ इति ॥ विद्यार्थमपि कार्य्यं इत्युक्तं
सायनाचार्य्यैः ॥ तं करिष्यन् उधरणपक्षे अग्नीन्विहृत्य प्रज्वलयेत् ॥
अजस्रपक्षे तान् ज्वलयेत् ॥ तत आचम्य प्राणानायम्य प्रवासविधिं करिष्ये
इति सङ्कल्प्य यत वाक्तीर्थेन अपथाद्धवनीयस्य प्रत्यगुद्गदेशे अत्यन्त-
समीपं गत्वा ॥ तमुपतिष्ठते ॥

End. पिष्टलेपात् पूर्व्वं तदूर्ध्वमप्यग्निसंसर्गात् पूर्व्वं समागतयेत् सुरभिमतीमेव
कुर्य्यात् ॥ स्वामिनि प्रोषिते पुनराधाननिमित्तविशेषमाह मंडनः ॥
अग्न्याधेयादिकं प्राप्तमुभयानुगमादिना स्वाम्यागमनपर्य्यन्तमुत्सृष्टव्यमसंशय
इति पुनराधाननिमित्तानि ॥

Colophon. इत्यापस्तम्बसुन्युक्तमग्निगोचरमीरित ॥ प्रायश्चित्तमनन्तेन तेन तुष्यतु
यज्ञभुक् ।

No 414. आग्रयणः। A'grayaṇaḥ. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 2. Lines, 14–15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose Generally correct. Incomplete.

A discourse on the A'grayaṇa rite. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाग्रयणकर्म्मणि काले प्रकृत्या सह पौर्व्वापर्य्यभावे चानेकशो विप्रतिपत्तिर्ग्रन्थभेदेन दृश्यते । तथाहि । य इष्ट्या पशुनेति वाक्यं प्रकृतिमात्रान्ये शुद्धकालतानिवर्त्तकं कालव्यवस्थाविधिकं चेति जैमिनिमतम् ॥

End. नवपुराणे छ्यामाग्रमन्त्रावीन्द्रयज्ञत्र तत्र कर्म्मणि नियम्यते न तावता द्रव्यभेदः । एवं नवैरिष्ट्वेत्यनियमः । नियमवशादेव नवपुराणयोरसंसर्गः । एवं सति वैदिकविकल्पापेक्षया व्यवस्थितविकल्पस्यैवोचितत्वमिति युक्तमुत्पश्यामः ॥ ॥

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । आग्रयणयज्ञीयविचारविषयकं पुस्तकमिदम् ।

. No. 415. दर्शपौर्णमास्यहौत्रम् । Darśapaurṇamásya Hautram. Substance, country-made paper, 9×3 inches Folia, 50. Lines, 10–16 in a page. *Character, Nagara. Date,* ? *Appearance, very old,* decayed, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Darśapaurṇamása rite with explanations of rules bearing on it.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथैतस्य समाम्नायस्य विताने योगापत्तिं व्याख्यास्यामः ॥ तत्र प्रथममग्न्याधेय + + + क्रमः । इष्टिरूपत्वादिष्टेय विध्यन्तापेक्षितत्वादैष्टिकविध्यन्तस्य दर्शपूर्णमासयोरेवाम्नातत्वात् तद्व्याख्यानमन्तरेण आधानाद्यसम्भवादिति ॥ दर्शपूर्णमासावेव प्रथमं दर्शयति ॥

End. दर्शपूर्णमासयोरिति वचनाच्च दर्शपूर्णमासप्रकरणे तन्त्रपठितस्याग्न्यन्वाधानादेरेवप्रकरणादित्यपरिभाषायां । अतः सर्व्वेषामाधारभूतत्वात् इष्टिपशुकर्म्मणां विहितमित्युच्यत इत्युपदेशः ॥ ॥ रामं भारवेय ।

विवरणम् । दर्शपूर्णमासयज्ञविधानविषयकं पुस्तकम् ।

No 416. दर्शपूर्णमासस्थालीपाकः । Darśapúrnamásasthálí-pákah. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 12. Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1833; Sáka 1703. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual directing the preparation of *charu* or oblation of rice boiled with butter and milk, in the performance of the Darśapurṇamása rite, by Náráyaṇa Bhaṭṭa, son of Rámesvara Bhaṭṭa, according to the rules of Áśvaláyana. This work belongs to his series called Prayogaratna.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाश्वलायनोपयोगी दर्शपौर्णमासस्थालीपाकप्रयोगो लिख्यते ॥ तत्र यजमानः कृतनित्यक्रियः शुचिः परिहितधौतवासा दर्भपाणिः पीठोपविष्टः प्राङ्मुखो वाग्यतो द्विराचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य परमेश्वरप्रीत्यर्थं अमुककर्म्म करिष्ये। तदंगं होमं कर्तुं स्थण्डिलादि करिष्ये इति संकल्प्य गोमयादिना लिप्ते शुचौ शुद्धप्रदेशे-न्यारम्भमुदकसंस्थचतुरङ्गुलोन्नतमङ्गुलोन्नतं वा चतुर्दिक्षु न तु ततो न्यूनं मध्योन्नतं स्थण्डिलं कुर्य्यात्। तद्धोमयेन प्रदक्षिणमुपलिप्य दक्षिणे-स्थादुदीच्यां द्वे प्राच्यामद्दमित्यङ्गुलानित्युक्त्वा दक्षिणोपक्रमामुदक्संस्थां प्रादेशमेकां लेखां तस्य दक्षिणोत्तरयोः प्रागायते पूर्वरेखाया असंसृष्टे प्रादेशसंमिते द्वे लेखे लिखित्वा तयोर्मध्ये परस्परमुदक्संस्थाः प्रागायताः प्रादेशसंमितास्तिस्र इति षड्लेखा यज्ञियशकलमूलेन दक्षिणहस्तेनो-ल्लिख्य लेखाभ्यस्तच्छकलमुदगग्रं निधाय स्थण्डिलमद्भिरभ्युक्ष्य शकल-मानेय्यां निरस्य पाणिं प्रक्षाल्य वाग्यतो भवेत्।

End. ततः कर्त्राचारात्। मानस्तोक इत्याङ्गिरसः कुत्सो रुद्रो जगती विभूति-धारणे वि। ॐ मानस्तोके इवामहे। इति शुद्धो विल्वपत्रेण विभूतिं गृहीत्वा. ॐ त्र्यायुषं जमदग्नेः इति ललाटे। कश्यपस्य त्र्यायुषं इति कण्ठे। अगस्त्यस्य त्र्यायुषं इति नाभौ। यद्देवानां त्र्यायुषं इति दक्षिण-स्कन्धे। तन्मे अस्तु त्र्यायुषं इति वामस्कन्धे। सर्व्वमस्तु शतायुषं इति शिरसि धारयेत्। केचनोपस्थानात् पूर्व्वं विभूतिधारणमाहुरिति। ततः कर्त्ता परिस्तरणानि विहृत्याग्निं समुत्क्ष परिषिच्य विश्वानिन्न इत्यनेनोपस्थाय नत्वा च पुष्पादिभिरलंकृत्य नैवेद्यं ताम्बूलं च निवेद्य ब्रह्मणे यथोक्त-दक्षिणां दक्षिणाभावे कृतशेषं घृतादि सहिरण्यं दत्त्वा ब्रह्माभावेऽन्यस्मै ब्राह्मणाय दत्त्वा पात्राणि प्रक्षाल्य पूर्व्वक्रमेण द्वादश वत्सुल्य यस्य स्मृत्येति विष्णुं नत्वाचम्य धृतपवित्रग्रन्थिं विस्रस्य शुद्धदेशे क्षिपेत्। दर्शे तु अग्नीषोमस्थाने इन्द्राग्नी इतरत्सर्व्वं समानं। तत्र दर्शितमेव। अथ स्मार्त्तायां पौर्णमास्यामगत्योभय एव यागदिन एव प्रातर्होमानन्तर-मन्वाधायेष्टा सहिंसोमं न व्यतिप्रयोगं कुर्य्यात् ॥ ॥

Colophon. इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्य श्रीभट्टरामेश्वरसूनुना नारायणभट्टविरचिते (भट्टेन विरचिते ?) प्रयोगरत्ने पार्वणस्थालीपाकप्रयोगः समाप्तः ॥ संवत् १८३८ शाके १७०१ परिधावीनामं श्रावणे शुद्ध १० चन्द्रवासर तद्दिने व्यङ्कटेशेन काश्यां लिख्यते ॥ श्रीमाधवोमाधवार्पणमस्तु ॥

विवरणम् । दर्शपौर्णमासयज्ञाङ्गीभूतस्थालीपाकप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No 417. दर्शपौर्णमासयोरसन्नयतोर्हौत्रप्रयोगः । Darśapaurṇamásayorasannayatorhautra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 10 Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Prose. Correct. Complete.

A manual on the functions of the Hotṛi priest in the Rasannayat Darśapaurṇamása rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ प्रकृतिहौत्रम् ॥ अग्नये समिध्यमानायानुब्रूहि चेति श्रुत्वा जपेत् । नमः प्रवक्त्रे नम उप द्रष्ट्रे नमोनुख्याते च इदमनुवक्ष्यामि स इदमनुवक्ष्यामि पञ्चोर्वीरं ऊर्जस्वतीं सोम पृथिवी चावस्य रात्रिश्चाप- योषधयश्च वाक् समस्थित यज्ञः साधु छंदांसि प्रपद्येहमेव मां ॥

End. अवाभावयमा इतो धामन् अथ्यमूल्लिवे यानेधेहि भेषजं स्वाहा ॥ अवो देवा अवंतुनो. क्रमे पृथिव्याः स. मि स्वाहा । इदं विष्णुर्वि पदं । समूढ म. सुरे स्वाहा । भूः स्वाहा । भुवः स्वाहा । स्वः स्वाहा । भूर्भुवः स्वः स्वाहा । संस्था जपेनोपस्थाय निष्क्रमति ॥ उक्तं चमे स्वरयमे नमश्च । यन्मे न्यूनं तस्मै त. वेऽतिरिक्तं तस्मै वे नम. ॥ श्र ॥

Colophon. इति श्रीदर्शपौर्णमासयोरसन्नयतोर्हौत्रप्रयोगः समाप्तः ॥ श्रीकृष्णार्पण- मस्तु ॥ श्र ॥ लिखितमिदं दोरे उपनामकवेदव्यासेन स्वार्थं परार्थं च ।

विवरणम् । रसन्नयन्नामदर्शपौर्णमासयज्ञीय होतृकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 418. द्रोणोपदिष्टभक्षविधिः । Droṇōpadishṭabhakshavidhiḥ. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 8 Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

A work directing the drinking of the Sóma juice in the Prátaḥ savana rite, according to the rules of Baudháyana, as directed by Dróṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। बोधायनानां प्रातः सवन सुब्रह्मभक्षं उच्यते॥ इडां होतुः समीपे संस्थाप्य द्वादश इंद्र वायुभ्यामनुवृषि इत्यादि पाश्विन-यागांते उद्धीयमानेभ्योऽनुवृषि। भ्रान्वाव. शुक्रामंथि प्रचारकाले भच्छा-वाकवर्जं नव चमसान् चमसाध्वर्यवः वषट्कारोनुवषट्कारे च जुह्वति॥

End. होतुः समाख्या भक्षये ध्वध्वर्यु उ.। प्रति प्र. वाग्दे. ११ अतोध्वर्युः होतव. प्रतिप्रस्थातव। समंचेय सकृत् सुत्यं। ततः प्रतिप्रस्थाता। होतव. अध्वर्य्य उ. समंचेय सकृत् सत्यं। यस्य यस्य शस्त्रं तस्य तस्य समाख्या भक्षणेऽयं विशेषः। ब्रह्मयाच्छंसाच्छावाकयोरादौ समाख्या भक्षये प्रतिप्रस्थातव. ततोऽध्वर्य्य उ. होतिविशेषः।

Colophon. इति द्रोणोपदिष्टो भक्षविधिः।

विवरणम्। बौधायनमतानुगतप्रातःसवनसुखभक्षविधानविषयकं पुस्तकम्।

No. 419. द्वादशाहस्य ब्राह्मणाच्छंसीप्रयोगः। Dvádaśáhasyabráhmaná-chchhaṅsi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 5. Lines, 15–17 in a page Character, Nágara. Date, 1764, but the era not particularly mentioned. Appearance, old. Prose. *Correct. Complete.*

Another copy of the codex noticed before in No. 347, having only the following additional reading at the end.

"पौंडरीके यूअंनवरात्रो महाव्रतं वैश्वानर इति पचे इतीयंदोमे प्रातः सवने शस्त्र ॐ मद्या इंद्रो य ॐ नया २ सुरूपकृत्नुं शों मिं इं वो विश्वत इत्यादि समानं महाव्रते प्रातः सवने शस्त्रं ॐ शों सुरूपक २ शों मायादि सुधु २ शों मिंद्रं वो विश्वः शों मिंद्रमिद्देवता २ तमिंद्रेय संदिहचये १ मर्चसोमादह सधा. १ भनो मिंदो दधीचो भ. ग्दधी-सुप्धिडं नो अमा. २ नन्वं मसों मिं धि विद्या अपदिषः २ मरो मों षमंतीरदासुवः ४ आसुवोमंतरिक्ष मतिरदित्यादिसमानं याच्या प्राकृता माध्यदिने ऊर्ध्वाशों विकंदुकेषु मदिषो य सत्य इंदो विः मेन्द्र पाशु यनः। विः। दवा, स पाधुवा यो मिंद्राय हि थौः। विः। इंद्रं विपुर इन्द्राय वि. मानुषो शों प्रोचक्षे पुरो चत। अभीके चि. भन्व शों लं मिं धूं रवाहं न दिं॥ भवा दुच शों विदु विश्व असाचि. भवों शों कं मद्यो. २ मधों शों ब्रह्मणा वे १ सोमो तौव्रस्यामि वर्धयो॥ पच्छः।

ध्रुवं ऊर्जे वो मधुः ददु प्रतवसे १६ पञ्चः अंशम्यो मुद्‌ ब्रह्मणे इत्यादिसमानं वैश्वानरातिरात्रस्य एक एकाहोऽतिरात्रः कर्मंतः पन्चतृमध्ये. शुक्रनवरात्रवत् कर्तव्यम् ॥ ॥ ॥ ॥

Colophon. इति द्वादशाहस्य आद्यपार्श्वेर्मीप्रयोगः समाप्तः ॥ इदं पुस्तकं गङ्गरोपनामरामेण लिखितम् । १७६४.

विवरणमनुक्तपूर्व्वम् ।

No. 420. नक्षत्रेष्टिप्रयोगः । Nakshatreshṭi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 20. Lines, 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual on the same subject as that of the codex noticed before in No. 272, by Keśava Somayáji, surnamed Bharadvája.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रोम् । अथातो नक्षत्रेष्टीर्व्याख्यास्यामोऽग्निर्वा अकामयताम्नादो देवानाᳩंस्यामिति ता माध्यमेन आम्नाताः ।

End. मोहादज्ञानतो वापि यन्मया किंचि दीरितं । इति बौधायनसूत्रंतु संतद्दीतमल्पराः नक्षत्रेष्टीः प्राह बोधयनश्च तंच चापर्वसद्बोत्तमर्त्ये । बालानां तद्बोधनार्थं अगाद् भरद्वाजः केशव सोमयाजी ॥

Colophon. इति नक्षत्रेष्टिप्रयोगः समाप्तः ॥ रघुनाथदैवापरेण काश्यां लिखितं ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । भारद्वाजकेशवसोमयाजिकृतं नक्षत्रेष्टिप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 421. पवित्रेष्टिः । *Pavitreshṭiḥ.* Substance, country-made paper, 16×13 inches. Folia, 3. Lines, 10–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the same subject as that of the codex noticed before in No. 296, according to the rules of Baudháyana, by Raghunátha, surnamed Ayáchita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पवित्रेष्टिः ॥ सैषा संवत्सरमतिप्रवसतः पुष्टिकामो वा तद्देवाभि यज्ञगाथा गीयते ॥ वैश्वानरीं व्रातपतीं पवित्रेष्टिं तथैव च । ऋतावृतौ प्रयुञ्जानः पुनाति दशपौरुषमिति ॥ मंत्रः ॥ अनारब्धा वैश्वानर्यो कदाचिन्मित्रविंदया । पवित्रेष्ट्या विशुध्यन्ति सर्व्वे घोराः प्रतिपद्य इति ।

End. प्रकृतिवत् स्विष्टकृत् प्राशित्रं च इडोपाह्वानादि दक्षिणाकाले हिरण्यं ददाति हिरण्यशब्दो जातिवचनो न परिमाणवाचकः ॥ हिरण्यं दक्षिणे यज्ञे हिरण्ये कार्षापणकाः पञ्चैव तथाधिकोऽत बौधायनवचनाद्विकल्पो बोध्यः । हविः शेषोद्वासनादिसमानं कर्म्म पत्नीसंयाजेभ्यः पुरस्ताद्व्रतपतेः स्रुवाहुतीरुप जुहोति यद्देवा देव हेडनमित्यच्छिद्रेणानुवाकेन प्रत्यृचं देवकृतनमिति कूष्माण्डेनानुवाकेनेत्यन्ये । व्रतपतियागादिनाक्षत-तर्पणां तां संतिष्ठते ।

Colophon. अयाचितोपनाम्नेन रघुनाथेन धीमता । पवित्रेष्टिनिर्णयो यत्नेन तुष्यतु यज्ञभुक् ॥

विवरणम् । अयाचितोपनाम रघुनाथकृत पवित्रेष्टिप्रयोगविषयकं बौधायनमतानुयायि पुस्तकमिदम् ।

No. 422. पवित्रेष्टिः । Pavitreseṭiḥ Substance, country-made paper, 10×3½ inches Folia, 2. Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Prose Generally correct Incomplete

A fragment of the work noticed in No. 296, containing the last two folia only.

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।

No 423. पशुबन्धविचारः । Paśubadhavicháraḥ. Substance, country-made paper. Folia, 45, (of which foll. 1–10 are wanting). Lines, 10–11 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed. Prose Generally correct. Incomplete (having neither the beginning, nor the end).

A work containing a discussion on the sacrifice of an animal in a Vedic rite. Being only a fragment with no beginning or end, nothing about the author can be ascertained.

(अग्नित्वादायन्तोनस्तः) ।

विवरणम् । यज्ञीयपशुघातविचारविषयकं पुस्तकम् ।

No. 424. दिवश्येनिकाठकः । Divaśyenikáṭhakaḥ. Substance, country-made paper, 7×5 inches. Folia, 2. Lines, 14–15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. *Correct. Complete.*

A manual for the performance of the Divaśyeni rite as performed by the followers of the Kaṭha S'ákhá, with a short appendix quoting authorities, &c., on the subject. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ दिवश्येनाभिरन्वहं स्वर्गकामो यजेत ॥ दिवश्येनयो नाम चतस्रेष्टयः ॥ ते शुक्लपक्षे प्रतिपदारभ्य यथार्हं यजेत ॥ अन्वह मेकैकया चित्रविध्क्रया यजेत ॥

End. प्राङ्गधनपर्यन्ताः सर्व्वा इष्टयः ॥ आप ऐन्द्राग्नविकाराः ॥ मित्राः सर्व्वा आग्नेयविकाराः ॥ ॥ ॥

Colophon. दिवश्येनदः समाप्ताः ॥ तत्र श्लोकौ ॥ इष्ट्वा माग्नेनथा तस्मिन् प्रथमाया-मुपक्रमः । दिवश्येनाभिर्दक्षेपं दैवश्येनं यविस्तदा ॥ १ ॥ आप ऐन्द्राग्न धर्म्मार्थः मित्रा आग्नेयधर्म्मकाः । पशौद्यादि यथा श्रेष्ठं क्रियाभरण-मेव च ॥ २ ॥ अपायाभिघ ॥ अपायानां सर्व्वं पूर्व्ववत् ॥ अपाया इति समुदायनाम ॥ पूर्व्ववदारंभकालः ॥ पंचेष्टयः ॥ अत्र तु विशेषः । अग्न्यनुमती पूर्व्ववदनुवर्त्तेते पंच स्यादेतमे ॥ तपः ॥ श्रद्धा ॥ सत्यं ॥ मानः चरचक्रिस्थिताः पंचदेवताः ॥ पंचस्विष्टिषु द्वितीयदेवता ॥ अपा-याभिर्यजेत् सर्व्वं लोकमवाप्नोतीति संकल्पः ॥ आपायं चरुः ॥ आग्नेय-मष्टकपालं ॥ तपसे चरं ॥ अनुमत्यै चरं ॥ नारिष्ठान् जुहा ॥ अग्नये स्वाहा ॥ तपसे स्वाहा ॥ अनुमत्यै स्वाहेति पूर्व्ववत् स्विष्टकृतं ॥ अग्नि-र्मूर्द्धा. भुव इत्याग्नेयस्य ॥ तपसा देवा इति या वै तपसः ॥ पूर्व्वोक्ता अनुमतिस्विष्टकृतोः ॥ पूर्व्ववत् पशौद्यादयो दक्षिणा ॥ १ ॥ ॥ श्रीभूते ॥ आग्नेयमष्टाकपालं ॥ श्रद्धायै चरं ॥ अनुमत्यै चरमित्यादि ॥ अग्नये

स्वाहा ॥ श्रद्धायै स्वाहा ॥ अनुमत्यै स्वाहेति पूर्व्ववत् ॥ श्रद्धया देवो देवत्वमश्नुत इति ॥ हे श्रद्धायाः ॥ शेषं पूर्व्ववत् ॥ २ ॥ ॥ श्रोभूते ॥ आग्नेयमष्टाकपा ॥ सद्याय चरुं ॥ अनुमत्यै चरुं इत्यादि ॥ अग्नये स्वाहा ॥ सद्याय स्वाहा ॥ अनुमत्यै स्वाहेत्यादि ॥ आगात् सद्यमिति हे सद्यस्य ॥ शेषं पूर्व्ववत् ॥ ३ ॥ श्रोभूते ॥ आग्नेयमष्टाक ॥ मनसे चरुं ॥ अनुमत्यै चरुं इत्यादि ॥ अग्नये स्वाहा ॥ मनसे स्वाहा ॥ अनुमत्यै स्वाहेत्यादि ॥ मद्याङ्कतीरिति हे मनसः ॥ ४ ॥ श्रोभूते ॥ आग्नेय म. । चरणं चरुं । अनुमत्यै चरुमित्यादि ॥ अग्नये स्वाहा ॥ चरणाय स्वाहा ॥ अनुमत्यै स्वाहेत्यादि ॥ उपहृदेस्य चरणाविति हे चरणस्य ॥ शेषं पूर्व्ववत् ॥ आद्यन्नतपर्यान्तं परेष्टयः । अपाद्याः समाप्ताः ॥ तत्र श्लोकः ॥ ५ ॥ अपाद्याभिस्तथा यज्ञे अपाद्याभिर्विविक्षया । आग्नेयस्य च विप्रता तपसादेर्देयं द्वयं ॥ आवयकेतुकः समाप्तः ॥ चतुर्थः पठन्तः काठकः समाप्ताः (ग्रः ?) ॥ ॥

विवरणम् । दिवश्येनिनामयज्ञविशेषस्य प्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 425. पिंडपितृयज्ञः । Piṅda Pitṛiyajñaḥ Substance, country-made paper, 9×3 inches Folia, 4. Lines, 9 in a page. *Character*, Nágara Date, ? Appearance, old Prose Correct. Incomplete

A guide to the performance of the Piṅda Pitṛiyajña rite, performed in honour of dead ancestors. Being incomplete nothing about the author can be ascertained.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पिंडपितृयज्ञः स च यद्दोरात्रे अमावास्यायां अपराह्णापराह्णेऽपि दृष्टं वा सूर्यकाले वा कार्यः । यद्दर्शहमसं न पश्यन्ती (?) स्वेव माधि पितृभ्यः क्रियत इति लिङ्गेन च तथा भाष्योक्तेः ।

End. (खण्डितम्)

विवरणम् । पिण्डपितृयज्ञनाम पितुद्देशक्रियमाणयज्ञविशेषस्य प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 426. पशुसमानतन्त्रैकाह्निकेष्टिचातुर्मास्यप्रयोगः । Paśusamánatantraikáhikeshṭi-cháturmásya Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 7×3½ inches Folia, 4. Lines, 10 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1879. Appearance, almost fresh. Prose. Correct. Complete

A manual on the performance of the *Ekáhikeshṭichátarmásya rite. Anonymous.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पवमानतन्त्रैकाहिकेष्टिकचातुर्मास्यहोमप्रयोगः ॥ तत्र मांसाशनस्तवं ॥ पवमतत्सु चातुर्मास्येष्टिनुपक्रम्य अपि वाप्येक पर्व्वस्येकपर्यो चेद्याग्ने पराणि चवीवीति ॥

End. ततः सूक्तोद्दासनादि. सु म षि. आवश्यप्रधानसद्दवषयेष्टिः संस्थाजपान्ते तीर्थमनिष्क्रम्यानियमः ॥

Colophon. इति संक्षेपेण सपवक ऐकाहिकचातुर्मास्यहोमप्रयोगः समाप्तः ॥ संवत् १८७८ वैशाख कृष्णे १२ भौमे लिखापितं रामचंद्रदेवेन काम्यां ॥ ब ॥

विवरणम् । पवमानतन्त्रैकाहिकेष्टिचातुर्मास्ययज्ञप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 427. मित्रविन्देष्टिप्रयोगः । Mitravindeshṭi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 10. Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A *manual on the performance of the Mitravindá rite* performed in each season in order to gain a friend or universal friendship. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथैतस्याः प्रयोगः सर्व्वयाज्ञिक-साधारण्येन लिख्यते ॥ प्रथमप्रयोगे गणेशपूजनादिकार्य्यं ॥ पुण्याह-वाचनं च ॥ तदुक्तं छंदो ॥ ब्राह्मणभ्यर्च्यं कल्याणं श्रौतं स्मार्तं च लौकिकं । कुरुते तस्य कल्याणमकल्याणं भविष्यति ॥ नार्चितो हि यथाध्वरो यस्माद्दो मंत्रवित्तमैः । तस्माद्विघ्नं समुत्पन्न) म ?] मत्तो यज्ञमिदं (?) तवेति ब्राह्मणवचनात् ॥ न भवे नक्रियते किंच नारेति श्रुतेः ॥ ततः पुण्याहवाचनं देवे ब्राह्मणस्य विधीयत इति ॥ कल्पसारे तु विशेषः द्विराचामः क्रियादिषु ॥ दिशानुमापन पूजा अरिहरिहरचतुर्मुखमिति पूजा वेषामेव ॥ अथवा पूजा गणेशपूजा ॥ अरिहरिधंमातृचिदैवत विमुध्यानं ॥ अथमुखं प्रातः ॥ दर्श्पाणौर्ने दर्भानित्यादिमित्रविन्देष्ट्या यक्ष्ये ॥

End. ब्राह्मणान् अतिसदान्वाद वै इति निषदेन तर्पयेत् भोजनादिभिः ॥ इति भाष्यकारपवशोकनेन दम यज्ञा नेतो नूना इति कतौदवे कोपाश्लोऽपि

इष्टौ दृश्च मतं विप्राः पञ्चो सोमे सप्तकमिति कात्यायनानामेकः स्याद्
बौधायनमताद्य कपिंजलाधिकरणन्यायादिष्टौ चयोऽपि वेति ग्रेषश्चतः
श्रौतसूत्रे ॥

Colophon. प्रयोगोमित्रविंदेष्ट्याः सप्रपंचो निरूपितः । तुष्यत्वनेन भगवानुरुमायत्रि-
विक्रमः ॥ इति मित्रविंदेष्टिप्रयोगः ॥ श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय नमः ॥ शं

विवरणम् । मित्रविन्दानाम्न्याः मित्रलाभफलिकाः काश्चिदिष्टय आश्वलायनादिकल्पसूत्रेषु विहिताः । तासु च वैराजीनामकेष्ट्याः प्रयोगविषयक पुस्तकमिदम् । मित्रविन्दायाः कर्त्तव्यत्वे प्रमाणं यथा—"मित्रविन्दा पशुश्चैव पवित्रेष्टिस्तथैव च । एतास्तिस्रो प्रयुञ्जानः पुनाति दशपौरुषम् ॥" इति ।

No. 423. मित्रविंदेष्टिः । Mitravindeshṭiḥ. Substance, country-made paper, 12 × 5½ inches. Folia, 11. Lines, 7–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains two manuals treating of different subjects, but written one after the other. The former treats of the performance of the Mrigáreshṭi rite in a general way, while the latter treats of the Mitravindá rite as noticed last.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मृगारेष्टिप्रयोगः ॥ तस्याः कालः उत्तरायणं शुक्लपक्षदेवनक्षत्रादिसमुदितानि मुख्यः कालः श्राद्धकामस्य पर्व्वद्वयं शुक्लप्रतिपदादियुक्तदेवनक्षत्रापि वा कालः रोगयुक्तस्यायमेव कालः तस्याः प्रयोगः ।

End. एनोमुग्भ्यो द्वादशकपालेष्टिरनुमत्यै चरु चाग्नये वैश्वानराय द्वादशकपालो द्यावापृथ्वीभ्यामंहोमुग्भ्यां द्विकपालः ॥

Colophon. इति मृगारेष्टिप्रयोगाः ॥ च ॥ च ॥ च ॥ च ॥ च ॥ च ॥ च ॥

विवरणम् । पुस्तकेऽस्मिन् द्वौ प्रयोगनिबन्धौ वर्त्तेते । तयोः प्रथमो मृगारेष्टिप्रयोगो द्वितीयो मित्रविन्देष्टिप्रयोगः । तत्र प्रथमस्तावत् सर्व्वसाधारण इति पूर्व्वोल्लिखिताश्वलायनाद्युक्तविधेः मृगारेष्टिप्रयोगनिबन्धेभ्योभिन्नरूप इति मदीयाधस्तपाठावयव प्रदर्शितो ।

No. 429. दर्शपूर्णमासप्रयोगः । Darśapúrṇamása Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 45. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1798. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the performance of the Darśapúrṇamása rite, according to the rules of Ápastamba, by Ananta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ अथातो दर्शपूर्णमासौ । प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा संभृतसंभारोऽहतवासाः पवित्रपाणिरपरेण गार्हपत्यं पत्न्या सह दर्भेष्वासीनः त्रिः प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य पौर्णमासेन यक्ष्ये स्वर्गलोकमवाप्नुवानि इत्येवं नित्याधिकारेऽपि संकल्प इति भाष्यकृत्. निष्कामः ईश्वरं प्रीणयति दुरितक्षयकाम वा (कामो वा ?) इति संकल्पयेदिति विद्यारण्यः कामे सत्यपि पूर्णमासेन यक्ष्य इत्येव संकल्प इति वृद्धाः ।

End. अन्येषामप्रयोग इति उपदेशमवेन च प्रतिपद्येवं कृत्स्नं याजमानमिति विच्छकमगोभत्योः प्राक्विधानाद्दिशाभिमुखत्वनिवृत्तिरिति च भाष्ये। आपस्तंबोक्तरीत्येषाऽकारीत्थं दर्शपद्धतिः । अनंतेनानया प्रीतिमनंता यातुमापति (मनंतां यातूमापतिः ?) ॥ ऋत्विगार्येथानूजनः साधुचरणो वाऽस्य न्यूनांशेन वर्गैरस्माकं न विभूषणं । श्रीः श्रीः श्रीः ॥ ॥

Colophon सं १७९८ प्रजापतिसंवत्सरे माघ कृष्णैकादश्यां तद्दिने काश्यां देवोपनामकमहादेवसुतरामचंद्रेण लिखापितम् ॥

विवरणम् । अनन्तकृतापस्तम्बमतानुगत दर्शपूर्णमासयज्ञप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 430. पिण्डपितृयज्ञः । Piṇḍa Pitṛiyajñaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 3. Lines, 10–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Piṇḍa Pitṛiyajña, a rite to be performed in honour of dead ancestors on the afternoon of the new moon. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अमावास्याम्या (यां ?) मपराह्णे पिंडपितृयज्ञः । अमावास्याशब्दः प्रतिपत्पंचदश्योः संधिवचनोऽस्यचापराह्णमध्यमप्रथमान्द्रत्ययोराद्ये वर्तते । तस्य अपराह्णे अष्टधा चतुर्थे भागे पिंडपितृयज्ञः कर्तव्यः ॥

End. अयं चात्र विशेषः ॥ यदन्तरिक्षमित्यस्मिन् मंत्रे गार्हपत्यमग्न्य उदाहार्यः ॥ तच्छन्दस्य प्रकृतिनिमित्तस्य संस्कारस्य चात्र भावादिति ॥ द्विवः धर्मः ॥ द्विश इत्यर्थः ॥ त्रय. त्रिश्चे ॥ एकस्मातिरिक्तस्य त्रयेन द्विलं संपाद्यो-त्सर्गः कर्तव्य इत्यर्थः ॥

Colophon. इति पिंडपितृयज्ञः समाप्तः ॥ रामेण लिखितं ॥ श्र ॥ श्री ॥

विवरणम् । अमावास्यापराह्णकर्तव्यपितुद्देश्यकयज्ञविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 431. पाकयज्ञपद्धतिः। Pákayajñapaddhatiḥ. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 90. Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Complete.

Another copy of the codex noticed before in No. 276.

No. 432. आहिताग्नेः प्रवासविधिः। *Ahitágneḥ Pravásavidhiḥ.* Substance, country-made paper, 8×4½ inches. Folia, 3. Lines, 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the codex noticed in No. 413. It has the following additional ślóka after the Colophon.

अकार्थ्यंनन्तदेवेन प्रवासविधिरुत्तमः । वेदांतवेद्यो गोपीशः प्रीयात् यज्ञभुग्विभुः ॥ ॥

No. 433. पितृयज्ञप्रयोगः। Pitṛiyajña Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 3, without page marks. Lines, 10–12 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Generally correct Complete.

A manual on a Vedic rite, called Pitṛiyajña, performed in honour of dead ancestors. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । पितृयज्ञेन यक्ष्येति (यक्ष्य इति) संकल्प्य तदनुष्ठितिः । विधुदग्निप्रणयणं वेदस्यादानमेव च । वेदेर्दक्षिणपूर्व्वार्द्धे भवेत् स्वं पयतुर्हृतिः ॥

End. अयं वेदो होतुरासनकल्पनं निर्वेदेनोपवीत्याग्निमुख्यो वाग्र इत्यपि। अभिदो अग्र इति च संमृज्याग्निं विरोदयेत्। स्वं मृत्पीठा मानुषांत-माध्यभागो ततवरेत्। निर्दिष्टमिति होतारसुपश्चिम्याविदाय च। मवह्नौ स्तरमेधिनु बृहीत्यादिकं वदेत्। एत्वा बृषादुद्वदेति नम्रूर्नारिष्ठ पार्श्वतः। कृत्वा खिरहतं वैश्वानरे हविर्वितीरयेत्। न एवभागः प्रामिव पिण्डमादाय सर्वतः। प्राश्नीतुर्माच्छेवेगृय समाप्तेस्थितो भवेत्। धोकमो को वेदश्रुतिः होमसंख्याजपस्तथा। अधिकं होतुरित्येता स्तर-मेधोपकारिका।

विवरणम्। पितृयज्ञप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदमसम्पूर्णम्।

No. 434. चातुर्मास्यपद्धतिः। *Cháturmásyapaddhatih.* Substance, country-made paper, 7×5 inches. Folia, 100. Lines, 8–15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose Generally correct. Incomplete.

A complete manual on the performance of all kinds of Cháturmásya rites, by Rámachandra, son of Mahádeva.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ तद्विष्णुपदमानम्य भुवनेंद्रप्रपूजितं। श्रीरामचन्द्रः कुर्वेऽहं चातुर्मास्येषु पद्धतिं॥ नानानिबंधानालोच्य संप्रदायं निरूप्यते। महादेवतनूजेन सकलेष्टहृतये॥ तत्र तावत्सर्वां प्रथमापेक्षितत्वात् कालोनिरूप्यते। तावन्नित्यनैमित्तिककाम्यकर्मसु कालस्य शेषत्वेन तन्निर्णयोनिगद्यते। तत्र कालो नाम चिरक्षिप्रादिव्यवहाराभाधारणो हेतुः। अतएव चिरक्षिप्रादिप्रत्ययोपाधिद्वारेण कलयत्याविपतीति काल इत्युक्तं माधवाचार्यैः। उक्तं च। कलयति जगदेषः कालोऽत इति। स च ईश्वर एवेति पौराणिकाः। तदुक्तं पुराणेषु। अनादिरेष भगवान् कालोऽनंतः परो जय इति। एवमनंततत्रकथादिष्वपि। अतएवोक्तं पदार्थखंडने शिरोमणिना। दिक्कालौ नेश्वरादतिरिच्यत इति। परमात्मनोभिन्नो नित्य एकः प्रमेयपदार्थ इति नैयायिकाः। द्रव्यपदार्थ इति वैशेषिकाः। गुणपदार्थ इति पातञ्जलिः। सर्वनिमेषा जज्ञिरे विद्युतः पुरुषादधीति तैत्तिरीयादिश्रुतिभिरीश्वरादुत्पन्नस्तत्रांतर्गत इति वेदांतिनः। कालो नास्तीति कापिले। एवं परस्परं विप्रतिपन्नाना-मप्यनेकशास्त्राणामभिमतोऽयं द्विविधः कालः कालकालश्च॥ आद्यश्चिद्-घनमासादिरूपः। जगदीश्वरोपरः।

End. (खण्डितम्)।

Colophon. (खण्डितम्)।

विवरणम्। रामचन्द्रकृता सर्व्वविधचातुर्मास्यप्रयोगपद्धतिरियम्। चातुर्मास्यानि तावत् नित्यानि काम्यानि च सन्ति। तानि च पुनः षपद्मकापद्मकेष्टिकादिभेदेन भिन्नरूपाणि भवन्ति। अत्र सर्व्वेषामेव तेषामनुष्ठानप्रकारो दर्शितः।

No. 435. महाव्रतहौत्रप्रयोगः। Mahávratahautra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 48. Lines, 14–18 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1796. Appearance, very old, writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the same subject as that of the codex noticed in No. 230. *Anonymous.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ अथ महाव्रतहौत्रप्रयोगो लिख्यते॥ ॥ नमः प्रवक्त्र इत्यादि पंचविंशतिं सामिधेन्यः॥ होचिष्केशस्तमीमहे इयूपाजाः अमर्त्यो घृतनिर्णिक्स्वाहुतः॥

End. अथावभृथेष्टिः॥ सा च प्रयाजाद्यनुयाजान्ता न बर्हिष्मन्तौ प्रयाजानुयाजौ। अप्सुमन्तावाज्यभागौ अप्स्वग्ने अधिष्ट वापसु मे सोमो अब्रवी दिति।

Colophon. समाप्तं महाव्रतहौत्रं॥ संवत् १७९६ गङ्गोपनामरामेण लिखापितम्॥

विवरणम्। महाव्रतयज्ञीयहौत्रकर्म्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 436. चातुर्मास्यसूत्रम्। Cháturmásya Sútram. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 15. Lines, 8–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, writing effaced in parts. Prose. Correct Complete.

The aphorisms of Baudháyana on the duties of a Yajamána in the Cháturmásya rite. It belongs to the Kalpa Sútra series of Baudháyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ अथ चातुर्मास्ययाजमानं॥ तत्र स्नानादिपंचकं ऋत्विग्यः सहकृत्वा गार्हपत्यस्य पश्चात् + + कुशान् दर्भानास्तीर्य्य तेषु पत्न्या सह यजमान उपविश्य प्राणानायम्य यज्ञाधिदैवतं दिशु ध्यात्वा प्राङ्मुख + + + + निरुद्दिश्य मं जपित्वा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं स्वर्गकामो वा चातुर्मास्यैर्यक्ष्ये इति संकल्प्य।

End. योऽभूते पात्र सर्वं शादनकाले पञ्चार्थं ॥ अक्षय्यं इवै चातुर्मास्य-याजिनः सुकृतं भवति ॥ अक्षय्यं ततश्च दानं ।' प्रतिपूरुषं ततोद्धर्वे षट् ॥ १२ ॥

Colophon. ॥ इत्यष्टमः प्रश्नः समाप्तः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ श्र ॥ श्र ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र ॥ श्र श्र ॥ श्र श्र ॥ श्र श्र श्र श्र ॥

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्रान्तर्गतं चातुर्मास्यसूत्रं यजमानकृत्यविषयकम् ।

Sútras and Manuals on Gṛihya rites.

गृह्यकर्मप्रयोगपुस्तकानि ।

No. 437. आश्वलायनगृह्यसूत्रम् । *Áśvaláyana Gṛhya Sútram.* Substance, country-made yellowish paper, 9×3¼ inches. Folia, 43. Lines, 7 in a page. Extent, 600 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1855. Appearance, new. Prose. Generally correct. Complete.

The Gṛihya Sútra of Áśvaláyana, or a ritual work treating of "domestic ceremonies, those celebrated at birth and before it, at marriage, as well as at death and after it." The work is divided into four Adhyáyas. The present MS. contains the first three Adhyáyas only.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । हरिः ॥ ओम् ॥ उक्तानि वैतानिकानि गृह्याणि वक्ष्यामस्त्रयः पाकयज्ञा हुता अग्नौ हूयमाना अनग्नौ प्रहुता ब्राह्मणभोजने ब्रह्मणि हुता । अथाप्रीः उदाहरन्ति यः समिधा य आहुती यो वेदे-नेति समिद्भिरेवापि श्रद्दधान आदधन्मन्येत यज इदमिति नमस्तस्मै य आहुत्या यो वेदेनेति विद्ययैवाप्यस्मि प्रीतिस्त्वेतत् पश्यन्नृषिरुवाच ॥

End. स्नातीयं जपन् पशूनां मध्यमियान्मध्यमियान्नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥ ९ ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यसूत्रे चतुर्थोऽध्यायः ॥ इति गृह्यसूत्रं समाप्तः (मं?) ॥ संवत् १८५५ श्रावणकृष्ण २ रविवासरे ॥

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रम् चतुरध्यायसम्पूर्णम् । पुस्तकेऽस्मिन् आदितस्त्रयो-ऽध्यायास्सन्ति । परमत्र प्रथमाध्यायसमाप्तौ त्रयोदशोऽध्याय इति द्वितीयाध्यायसमाप्तौ चतु-

इंशोऽध्याय इति तृतीयाध्याय समाप्तौ पञ्चदशोऽध्याय इति च यल्लिखितं तद्भ्रान्तिविलसित-मेवेत्यनुमीयते। तत्र प्रथमाध्याये चतुर्विंशतिः कण्डिकाः, द्वितीये दशकण्डिकाः तृतीये द्वादशकण्डिकाश्चतुर्थे च नव कण्डिकास्सन्ति। विषयाश्चात्र पाकयज्ञो, देवेभ्योबलिहरणं, होमविधिः, चौलकर्म, उपनयनं, समावर्त्तनं, विवाहश्चेत्यादीनि गृह्यमेधिकर्माणि। इत्युक्ते-ऽस्मिन् प्रथमाध्यायद्वितीयकण्डिकाया अनन्तरं परिशिष्टं नाम कश्चिदंशो विद्यते, स चांशः आसियाटिकसोसाइटिमुद्रिते रामनारायणविद्यारत्नानन्दचन्द्रवेदान्तवागीशाभ्यां परिशोधिते पुस्तके न दृश्यते। भिन्नरचनाऽयं तत्रस्थितात् परिशिष्टांशादित्यत्र यथायथमधिमवेयो-द्धियतेऽस्माभिः।

देवतानां [देवानां] कीर्त्तयिष्यामो यत्र यत्र वसन्ति वै। द्वारे पितामहं विन्द्यात् प्रकोष्ठे च उमापतिं॥ आग्नेयां [य्यां] बलभद्रञ्च यमं विष्णुञ्च दक्षिणे। नैर्ऋत्यां स्कन्दवरुणं (च) सोमं सूर्य्यञ्च पश्चिमे॥ वायव्यामश्विनौ वसवः सोमो-रुद्र उत्तरस्यां दिशि [?] ऐशान्यां नक्षत्राणीन्द्ररुद्राः पूर्व्वस्यां दिशि॥ गृहमध्ये ब्रह्माणं प्रतिष्ठा[प्य] चदिग्भिः क्रियाः कौर्त्ति-रिति ततः स्वार्त्तबलिश्चय गृहाङ्गने देयं विधिनं। ये भूताः प्रचरन्ति दिवा नक्तं बलिमि-च्छन्तो विदुरस्य प्रेषास्तेभ्यो बलिं पुष्टिकामो ददामि मयि पुष्टिं पुष्टिपतिर्ददातु स्वाहा॥ ऐन्द्रवारुण वायव्यां याम्यानैर्ऋत्तिकायये॥ वै काकाः प्रतिगृह्णन्तु भूम्यां पिण्डं मयार्पितं। वैवस्वतकुले जातौ द्वौ श्यामशबलौ शुनौ॥ ताभ्यां पिण्डो मया दत्तो रक्षेतां पथि मां सदा॥ श्वचाण्डालभूतपतितवायसेभ्योऽन्नं भूमौ निक्षिपेत्॥ गोदोहनमात्रं तत्र स्थित्वा तिथिमाका-ङ्क्षेत् हस्तौ पादौ प्रक्षाल्याथम्य गृहं प्रवेशयेत्॥ शांता पृथिवी शिवमन्तरिक्षं द्यौर्णोदेव्य-भयन्नो अस्तु। शिवादिशः प्रदिश उद्दिशो न आपोविद्युतः परिपांतु सर्व्वतः शांतिः शांतिः शांतिः॥ १॥ इति परिशिष्टं॥

No. 438. आश्वलायनगृह्यकारिका। *Aśvaláyana Gṛihya Káriká.* Substance, country-made paper, *8×3¾ inches. Folia, 39. Lines,* 12 in a page. Extent, 1,000 ślokas Character, Nágara. Date, Samvat 1668. Appearance, old, and writing effaced in parts. Verse. Correct. Complete.

The Gṛihya Sútra of Aśvaláyana rendered into Káriká or verse in four chapters, by Yallambhaṭṭa, as appears from the title of the work on the cover "आश्वलायनकारिका यल्लं भट्ट"।

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ ॐ॥ आश्वलायनमाचार्य्यं नत्वा तद्गृह्यकर्म्मणां॥ प्रयोगं वच्मि केषाञ्चिद्वृत्तिकारादिभाषितं॥१ प्राणानायम्य चक्ष्ण्या परितः स्थण्डिलं शुचि। अधिकं रेणुमात्र वा गोमयेनोपलिप्य च॥२ तेनाथ शकलेनैव पश्चिमा उल्लिखेत् ततः। यज्ञियं शकलं किञ्चिदाददीत

ततः परम् ॥ ३ अग्निस्थापनदेशस्य पश्चात् प्रादेशसंमितां । उल्लिखेदुद-
गायामां तस्या उभयतोऽपरे ॥ ४ पूर्व्वायते उदक्संस्थे असंस्पृष्टे च
पूर्व्वया । मध्ये तिस्र उदक्संस्थाः पूर्व्वायामा असंहताः ॥ ५ लिखिता
येन शकलं यज्ञियं तं निधाय च । अद्भिरभ्युक्ष्य + + + निरस्याप
उपस्पृशेत् ॥ ६

End. विलोक्य सर्व्वसूत्राणि नानाचार्यमतानि च । ज्ञानार्थं याज्ञिकानां तु
यथोक्ता गृह्यकारिका ॥ १ उक्तान्यनेककर्म्माणि साकल्यवचनोऽब्रवीत् ॥ २०

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यकारिकायां चतुर्थोऽध्यायः । ८१५ । देवपूजाञ्च पाकञ्च
शाला (?) यादगृहं ततः । अग्न्यागारन्तु विधिवत् + + + + ॥
ततः कुर्य्यात् प्रतोल्यां वस्त्रमल्लयोः । ततः परञ्च वाप्यां कुर्य्याद्वाप्ता-
रवं गृही ॥ उदग्द्वारं द्वितीयञ्च कुर्य्याद्दासा × × × क्रमात् ।
मध्ये गृहं सभां कुर्य्यादुत्तरं स्याज्जलाशयः ॥ सवत् १६३८ समये-
फाल्गुनवदि-५ भौमे लिखितं विंती नाराय [णेन] ।

विवरणम् । गृह्यकारिका । आश्वलायनगृह्यसूत्राण्यवलम्ब्य सुगमाभिः कारिकाभिस्तदुक्ताः सर्व्वे विषया विवृताः । तथा अत्र परिभाषास्थालीपाकप्रयोगस्वस्तिवाचनगर्भाधानपुंसवनावलोकनसीमन्तोन्नयनजातकर्म्मनामकरणनिष्क्रमणान्नप्राशनचौलकर्म्मोपनयनप्रभृतीनि गृह्यकर्म्माणि समालोचितानि ॥

No. 439. आश्वलायनकारिका । *Ásvaláyana Káriká.* Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 65 (of which foll. 2 and 12 are wanting). Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and in parts torn, and the writing effaced. Correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in the last preceding No.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । ॐ २ ॥
आश्वलायनमाचार्य्यं नत्वा तद्गृह्यकर्म्मणाम् ।
प्रयोगं वच्मि संक्षेपाद्वृत्तिकारादिभाषितम् ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणमुक्तपूर्व्वमेव ।

No 440. आश्वलायनकारिकावृत्तिः। *Aśvaláyana Káriká Vrittih.* Substance, country-made paper, 7×3½ inches Folia, 201. Lines, 9 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete

A commentary on Aśvaláyana's Káriká, complete in three chapters. Anonymous.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ नत्वा तमाश्वलायनमाचार्य्यं सर्व्वकर्म्मनियंतारं यद्गृह्यकारिकार्थो यदनुग्रहात् समर्थ्यते क्वापि १ तत्रादावाश्वलायनगृह्य-सूत्रमात्रेणैवाल्पव्युत्पत्तिमतां अध्ययनेनैकदेशिस्थर्मिन्यां तदुक्ततत्त्वकर्म्म-निर्व्वाहो दुस्तर इति वृत्तिकृन्नारायणो वृत्तिमकरोत्। तामेव वृत्तिं पुरस्कृत्य सूत्रार्थानुकूलान् जयंतादीन् विचार्य्य कारिकाकार (रः?) क्रमेणैवेतिकर्त्तव्यताकारिणीं कारिकां चकार। तथाप्यत्र केषनसंक्षेप-काठिन्यात् कर्म्मनिर्व्वाहकारिणीमपि कारिकां निवार्य्य पद्धतिक्रमेणै-वात्रोपयोगिनीमवधार्य्य कर्म्म कारयंति कुर्व्वंति च। अतः कोप्यत्र कर्म्मदेवतानुग्रहेण गृह्योक्तसकलकर्म्मसु किमादौ किमते किमस्ति किंवा नास्तीत्यादिरूप संदेहं केवल पद्धत्या दूरीकर्त्तुमशक्यत्वात्। कारिकार्थपरिज्ञानार्थं ऋग्वेदांतःपातिन्यामाश्वलायनशाखायां कर्त्तु-पुरवासिनं लोकोत्तर वुधसेवभट्टाख्यं गुरुमुपास्य तदुक्तिमेव निमित्तीकृत्य क्रियमाणकर्म्मकलापसंदेहापनुत्तये ऽयतीमेव कारिकां विवृणोति।

End. अस्यार्थः प्रमादवशाद्दिनद्वय त्र्यहं वा पंच महायज्ञा न कृताश्चेत् तदा तिथिस्तुमतीं कृत्वा चतस्रोवारुणीर्जपेत् अनंतरं पंचमहायज्ञाः कार्य्याः एवं दश द्वादशदिनेषु नष्टेषु सत्सु चतस्रोवारुणीः कृत्वा अनंतर तंतु-मत्यादिकं कृत्वा पंचमहायज्ञाः कार्य्या इत्यर्थः॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यकारिकाविवरणे तृतीयोऽध्यायः॥ ३॥ ॥॥
कल्याणं मंगलं शुभम्॥ ॥ श्रीरस्तु श्रीः॥ ॥

विवरणम्। आश्वलायनगृह्यसूत्रानुगतकारिकाणां व्याख्यानपुस्तकम्॥

---

* This codex has three additional folia containing explanations of some particular passages in folia 188 and 189

No 441. आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम्। *Aśvaláyana Gṛihya-Pariśishṭam* Substance, country-made paper, $8\frac{1}{4}\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 61. Lines, 9-12 in a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old Prose. Generally correct. The first three Adhyáyas complete.

An appendix to the Gṛihya Sútras of Aśvaláyana in four Adhyáyas. The present MS. contains the first three. There is a difference in the number of sections between this MS. and the *printed edition* in the *Bibliotheca Indica. In the second* Adhyáya, the MS. contains twelve additional sections (9-20). There are also considerable variations in the readings.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। अथाश्वलायनगृह्ये कानि चिदन्यत्रोक्तानीच्छतां चार्य्येणानुमतानि ज्ञापितानि यानि चोक्तप्रदर्शितक्रियाणि तानि सर्व्वावबोधाय यथावदभिधास्यामः।

End. अघोरुद्रः शर्व्वः पशुपतिः उग्रः शूलीभवो महादेव इति नामभिरर्च्चयेद्रुद्रमेव वा यथासम्भवमुद्दिशेत् स्वस्त्ययनं वाचयेदेवमेतानि सर्व्वाणि यथोक्तं कुर्य्यात् सर्व्वाणि श्रेयांस्याप्नोति तदेतदाश्वलायनगृह्यपरिशिष्टं नम आश्वलायनाय नम आश्वलायनाय॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टे तृतीयोऽध्यायः। इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टं समाप्तम् ॥भग्नपृष्ठ (ठ?) [इत्यादि] तैलाद् रक्षेत् [इत्यादि]।

विवरणम्। आश्वलायनगृह्यसूत्रस्य परिशिष्टांशोऽयम्। अत्र, सूत्रग्रन्थे सम्यगनालोचितानि कानिचिद्गृह्यकर्म्माणि स विशेषमालोचितानि सन्ति।

---

* The following are specimens of the additional matter, and they are evidently interpolations. Sec. 10, Chap II, Fol. 22b

अथ ग्रहमन्त्राः। ग्रहाणामादिरादित्यो लोकरक्षणकारकः। विषमस्थानसम्भूतां पीडां दहतु वे रविः॥ रोहिणीश सुधामूर्त्तिः सुधागात्रः सुधाशनः। विषमस्थानसम्भूतां पीडां दहतु ते शशी॥

[Sec 17, Chap III, Fol a.].

अथ धर्म्मसंस्कारः। सिनीवाल्यां पौर्णमास्यां पञ्चम्यां वा कुर्य्यात् क्षतसर्पवधः स्नात्वा सन्ध्यादण्डं दत्त्वा वधं प्रक्षाप्य यतुर्दशकृच्छ्रांश्चरित्वा लोहदण्डं ब्राह्मणाय दत्त्वा तन्मूल्यं वा निष्कं पं दिनिष्कं निष्कमेकं तदर्द्धं वा यथाशक्त्या वा दत्त्वा निष्कादिस्वर्णं धर्म्मशास्त्रादवगम्य गुरोरनुज्ञां लब्ध्वा संस्कुर्य्यात् १८।

No. 442. आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम् । *A'svaláyana Gṛihya Pariśishṭam.* Substance, country-made white paper, 9 × 3 inches. Folia, 17. Lines, 7-9 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, not very old. Verse. Generally correct. Complete.

An appendix to A'svaláyana's Aphorisms on domestic rites in verse, complete in five chapters. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । रामाय नमः । गृह्येतु यानि नोक्तानि कचिद्वैतानि केपि वा । विषेरलोपनार्थंय (र्थाय) तानि वक्ष्याम्यतः परम् ॥ कचित् पदैः कचिच्छ्लोकैस्तद्व्याख्यानुपूर्व्वशः । गायत्र्यादिषु छन्दःसु सविता येषु देवता ॥

End. स्नाते तुले च पिष्टे च साम्नाये मार्त्तिकेषु च । आलभ्यमंत्रा वक्ष्यया (वक्तव्याः ?) संस्काराज्जायते हविरिति संस्काराज्जायते हविः ॥ नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टाष्टाभ्यः (परिशिष्टाङ्कः ?) शौनकप्रताने पञ्चमोऽध्यायः ॥

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रग्रन्थस्य श्लोकबद्धः कश्चित् परिशिष्टांशविशेषः पञ्चमाध्यायसम्पूर्णः ।

No 443 आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम् । *A'svaláyana Gṛihya Pariśishṭam.* Substance, country-made paper, $8\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 16. Lines, 9 in a page. Extent, 250 ślokas. Character, Nágara. Date, 1683. Appearance, old. Prose. Generally correct. Fragmentary, containing only the fourth chapter.

The fourth chapter of the appendix to A'svaláyana Gṛihya Sútra. Appended to it is an Anukramaṇiká, occupying two folia, pointing out the contents of the whole work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पितृमेधमुखसपिण्डीकरणम् चाष्टौ* ॥ अथ पूर्व्वान्युगयन आपूर्यमाणपक्षे ज्योतिर्विदुक्तपूण्यदिने पूर्व्वेद्युः कृतस्वस्त्ययन†स्तत ईशान्यां चतुरस्रां चतुरङ्गुलमुच्छ्रितां यथोक्तेन‡ हस्तमात्रां वेदिं कृत्वानेन विधानेन वास्तुमण्डलं कृत्वा §पश्चोत्तरमुदीच्या ।

---

* These words are not found in the printed Edition.

† स्वस्तिवाचन in the printed Edition.

‡ यथोक्त in the printed Edition

§ गृह्योक्तवदुदीच्यमभिषेककुम्भमभिधायामीत्युच्यते [ ]।

End. ग्राह्मणान् भोजयित्वा स्वस्त्ययनं वाचयीत नमः आचार्येभ्यो नम आचार्येभ्यो नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥ १३ ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टे चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीशालिवाहन शके १६८८ वर्षेब्दे ज्येष्ठ शुक्ल १ भौमदिने समापितं ॥ (अतःपरं किञ्चिल्लिखितमस्पष्टनावश्यकधिया तत्परित्यक्तमस्माभिः । अथानुक्रमणिका लिख्यते ।

अथ गृह्यपरिशिष्टानुक्रमणिकाप्रारम्भः । सन्ध्योपासना । आचमनविधिः गुर्वादिदेवतास्मरणं । पुनराचमनं । प्राणायामः । देवताध्यानं । मन्त्राणां ऋषिच्छन्दोदेवतानि । स्नानविधिः । मध्याह्नस्नानं । मन्त्रस्नानं । वैश्वदेवः । स्वस्तिवाचनं । होमविधिः । धमसलक्षणं । नव ब्रह्मा । पार्वणस्थालीपाकः । नित्योपासनं । पुनराधानं । द्विभार्यासंयोजनं । कन्यावरणं । अनयोर्निरीक्षणं । आर्द्राक्षतारोपणं । इति प्रथमोऽध्यायः ॥

गर्भाधानं । गर्भलंभनं । जातकर्म । चैत्ययज्ञः । अथार्चनाङ्गानि । अथार्चनविधिः । नवग्रहावाहनं । अग्निप्रतिष्ठा । यजमानाभिषेकः । होमविधिः । ग्रहबलिदेवतानां बलिः । भोजनविधिः । श्राद्धानि । श्राद्धार्हब्राह्मणाः । पित्रर्चनं । पिंडयज्ञविधिः । अग्नौ करणं । पिंडदानं । श्राद्धशेषसमाप्तिः । आभ्युदयिकं ॥ इति द्वितीयोऽध्यायः ॥

उदकविधिः । पिंडक्रियोदकं । नवश्राद्धं । अस्थिसञ्चयनं । एकोद्दिष्टं । एकोद्दिष्टविधिः । सपिण्डीकरणं । अतीतसंस्कारः । पालाशविधिः । नारायणबलिः । नागबलिः । प्रेतचतुर्दश्यामेकोद्दिष्टं । इष्टापूर्तं ? । इति तृतीयोऽध्यायः ॥

अथ पूर्तानि । तत्रादौ वास्तुमण्डलं । प्रतिमाद्रव्याणि । प्रतिमाप्रतिष्ठा च । वापीकूपादिप्रतिष्ठा । आरामेषु विशेषः । शान्तिकानि तत्राद्भुतशान्तयः ॥ इति चतुर्थोऽध्यायः ॥

इति श्रीगृह्यपरिशिष्टानुक्रमः पूर्णः ॥ पुस्तकमिदं . गृह्यपरिशिष्टं । श्रीविश्वेश्वरोजयति । लेखकपाठकयोर्मङ्गलं श्री ।

अर्जितं भूरि कष्टेन पुस्तकं लिखितं मया । हर्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशक्षयो भवेत् ॥ श्रीरामचन्द्रार्पणमस्तु ॥ श्रीसाम्बसदाशिवाय नमः । इति गृह्यपरिशिष्टं पूर्णं ॥

विवरणम् । आश्वलायनसूत्रपरिशिष्टम् अन्तरमशिकामण्डितं, अनुक्रमणिकात ज्ञातानां विषयाणां व्यक्तिर्भविष्यतीत्यलं ।

No. 444. आश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्तिः। *Aśvaláyana Gṛihya Sútravṛittiḥ.* Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 117. Lines, 10-12 in a page. Extent 3,000 ślokas. Character, Nágara. Date ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Gṛihya sútras of *Aśvaláyana*, by Náráyaṇa Naidhruva, son of Divákara.

Beginning. शुचिभिश्चवराननेमं विघ्नेशं विघ्नशान्तये। प्रणमामि सदाचार्यो वाचा वागार्थसिद्धये॥ शातृमं काशीश्वरं काशीं गंगाकां मणिकर्णिकां। सर्व्वदा सर्व्वदा दूण्ढिं नामद्वाममभूतघम्* ॥ आश्वलायनमाचार्य्यं प्रणिपत्य जगद्गुरुं। देवस्वामिप्रसादेन क्रियते हत्तिरीदृशी॥ उक्तानि वैतानिकानि गृह्याणि वक्ष्यामः। वितानोऽग्नीनां विस्तरः। तत्र भवानि वैतानिकानि बह्वग्निसाध्यानि कर्माणीत्यर्थः। गृहनिमित्तोऽग्निर्गृह्यः। तत्र भवानि कर्म्माण्यपि लक्षणया गृह्याणीत्युच्यन्ते। गृहशब्दो भार्य्यायां शालायाञ्च वर्त्तते। तथा सगृहोगृहमागत इति। अत्र हि पूर्व्वो गृहशब्दोभार्य्यावचनः। उत्तरस्तु शालावचनः। येषां भार्य्यासंयोगादुत्पन्नाग्नौ वैतानिककर्म्माणि प्रवर्त्तन्ते तेषामयं गृहशब्दो भार्य्यावचनः। येषान्तु दायविभागकालेऽग्निरुत्पद्यते तेषां शालावचनः। भार्य्यादिरग्निर्दायादिर्वा तस्मिन् गृह्याणीति गौतमः। उक्ता उत्कीर्त्तनं सम्बन्धकरणार्थं, सम्बन्धकरणे प्रयोजनं कथं गौत्र० परिभाषाः प्राप्नुयुरिति। कथं वा न प्राप्नुयुः। शास्त्रान्तरत्वात्। कथं शास्त्रान्तरत्वं। सूत्रसमाप्तावाचार्य्यनमस्कारात्। शास्त्रान्तर एव आचार्य्यनमस्कार उपपद्यते। इदं प्रतिज्ञासूत्रम्।

End. अनपत्यानान्तु प्रेतानां सपिण्डीकरणं नास्ति। अन्यस्यापि यस्य सपिण्डीकरणं कार्य्यं यस्य न कार्य्यं येन कर्त्ता कार्य्यं येन सह पिण्डदानं कार्य्यं तत् सर्व्वं स्मृतितोऽवगन्तव्यं। एवमाचार्य्यान्तरमतेन प्रयोगः सुखार्थमिदं अत्र व्याख्यातं॥

Colophon. आश्वलायनगृह्यस्य भाष्यं भगवता कृतं। देवस्वामिसमाख्येन विस्तीर्णं तत्प्रसादतः॥ १॥ दिवाकरद्विजवर्य्यस्य (?) सूनुना नैध्रुवेण वै।

---

* These two ślokas are not found in the following No.; they have most probably been added by the copyist

नारायणेन विप्रेण कृतेयं वृत्तिरीदृशी ॥ १ ॥ गृह्यवृत्तिः समाप्तः (प्ता?) ॥ श्रीयंदत्ता परमेश्वर्य्यै नमः ॥ ॐ ॥

विवरणम् । दिवाकरसूनुनारायणनैभ्रुवविरचिता आश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्तिः ।

No. 445. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Aśvaláyana Sútravrittih. Substance,* country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 89. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the same work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुर्गोपालो जयति । आश्वलायनमाचार्य्यं प्रणिपत्य जगद्गुरुं । देवस्वामिप्रसादेन क्रियते वृत्तिरीदृशी ॥ १ ॥ उक्तानि वक्ष्यामः । वैतानिकान्युक्तानि गृह्याणि अतः परं वक्ष्यामः ।

End. एतत्सर्व्वं स्मृतितोऽवगन्तव्यम् । एवमाचार्य्यान्तरमतेन प्रयोगः । सुखार्थमिदमत्र व्याख्यातं ॥ आश्वलायनगृह्यस्य भाष्यं भगवता कृतं देवस्वामि समाख्येन विस्तीर्णं तत्प्रसादतः । दिवाकरद्विजार्य्यस्य सूनुना नैभ्रुवेण वै । नारायणेन विप्रेण कृतेयं वृत्तिरीदृशी ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यवृत्तौ नारायणीयायां चतुर्थोऽध्यायः ॥ छ ॥

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।

No 446. आश्वलायनगृह्यवृत्तिः । *Aśvaláyana Grihyavrittih* Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 7. Lines, 9–14 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete. (Only the latter portion of the work)

A commentary on the latter portion of Aśvaláyana's Grihya Sútra. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथानाहिताग्निपितृमेधोऽभिधास्यते ॥ अथातः पितृमेधिकं दहनकर्म्मानाहिताग्नेरपर्यग्नयेऽग्निः स्थापयित्वा विचित्रकुशास्तृतदेशे दक्षिणशिरसं संवेशयित्वा गोदयं तिलान् हिरण्यं दापयित्वा ब्रह्मविदाशी परं भगुर्व वादयिरित्येतावनुधावो दक्षिणे कर्णे अपत्यायुषः ।

End. एकादशेपि कुर्व्वीत पूर्व्वाह्णे सर्व्वमाचरेत्। अपराह्णे तु सापिण्ड्यं कुर्य्यादित्याह सपिण्डः (?) ॥ १४ ॥

Colophon. (खण्डितम्)।

विवरणम्। आश्वलायनगृह्यसूत्रीयपर्य्यायप्रयोगस्य वृत्तिः। अत्र मरणोत्तरक्रियात आरभ्य सपिण्डीकरणान्तं कृत्यजातं वर्णितम्।

No. 447. आश्वलायनसूत्रभाष्यम्। A'śvaláyana Sútrabháshyam. Substance, country-made paper, 8½×4 inches. Folia, 15. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A Bháshya or commentary on A'śvaláyana's Gṛihya Sútra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीभवानीशङ्कराभ्यां नमः ॥ ॐ ॥ उक्तानि वैतानिकानि गृह्याणि वक्ष्यामः ॥ उक्तानि व्याख्यातानि कथितानि कानि वैतानिकानि च उक्तानि अग्न्याधेयप्रभृतीन्याह वैतानिकानीत्येवमारभ्य इति सत्यार्थीत्यंतानि।

End. (खण्डितम्)।

विवरणम्। आश्वलायनगृह्यसूत्रभाष्यमसम्पूर्णम्।

No. 448. आश्वलायनगृह्यवृत्तिः। A'śvaláyana Grihyavṛittiḥ. Substance, country-made white paper, 4×3 inches. Folia, 49. Lines, 10–14 in a page Character, Nágara. Date ? Appearance, old. Prose. Correct Incomplete (third chapter only).

Only a portion of the work noticed in Nos. 445, 446.

Beginning. ॐ श्रावण्यां पौर्णकर्मकर्त्तव्यमिति शेषः। सर्पबलिरित्यध्याहार्य्यं। श्रावणेनयुक्ता श्रावणी यदा पुनः पौर्णमासी श्रवणेन युज्यते तदापि कर्त्तव्यमेव।

End. यथा अन्वाहार्य्यमितिसूत्रं पश्चाद्रथस्यावस्थाय भूरि जीमूतस्येति कवचं गृह्णीयेत्येवमादि। अध्यायांत लक्षणार्थं द्विर्व्वचनं ॥ ११ ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्ये नारायणीयायां वृत्तौ तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

विवरणम्। आश्वलायनगृह्यसूत्रीयतृतीयाध्यायवृत्तिर्नारायणीया।

No. 449. आश्वलायनगृह्यसूत्रम् । *A'svaláyana Grihya Sútram.* Substance, country-made white paper, 6×3 inches Folia, 18. Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Aphorisms of A'svaláyana on *sañskára* or purifying ceremonies.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ॐ ॥ उक्तेन वा यद्गुदकेनेद्यदितिः केशान् वपतु ।

End. उप्ते मार्गुंदो भागं पायोर्ग योमे पुत्रकः परिद्ये सं भ्राता पद्गूमेर्धम्मे माता दत्र ॥ १० ॥ उक्तेन भ्राता दद्यात्कृत्याय द्याविष्णुमतिः ।

Colophon. गदरोपनामकरामेण लिखितं । जयतकृतेन लिखितं ॥ ॐ ।

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रसांस्कारिकः ।

No. 450. आश्वलायनगृह्यपरिभाषा । *A'svaláyana Grihya-paribháshá.* Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 20. Lines, 7–10 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, very old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete

A work, defining the technical terms used in A'svaláyana's Grihya Sútra. Being incomplete, nothing about the author can be ascertained.

Beginning. उक्तानि वैतानिकानि वितानोनाम अग्नीनां विहारः । तस्मिन् भवानि वैतानिकानि यज्ञप्रसाध्यानि कर्माणीत्यर्थः ।

End. पत्नी वा मध्यं पिण्डं प्राश्नीयादर्चयान्विता ऋतुस्नातेति चैवाहिः ॥

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रोयपदविशेषपरिभाषाविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 451. आश्वलायनहोमपरिभाषा । *A'svaláyana Homa-paribháshá.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 10–13 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, very old, and slightly worm-eaten. Verse. Generally correct. Complete.

A work, defining the technical terms used in connection with *Homa* or libation in the rules of *Áśvaláyana*. Anonymous.

Beginning. अथ चैवतु होमस्य परिभाषोच्यतेऽधुना । बह्वृचानां हितार्थाय यज्ञसाधनकारिणी ॥ नित्यहोमे तु पत्नी स्याच्छूद्रा चैव तु सन्निधौ। असुद्धा वा यदा कुर्य्याद्देवहन्यादिकं स्वयम् ॥ विच्छिन्नवह्निसन्धानं सह पत्न्या च शुद्धया । कुर्य्यान्नैमित्तिकं चापि प्रवदन्ति मनीषिणः ॥

End. कृतदारो न वै तिष्ठेत् चणमप्यग्निना विना । द्विजश्च यत्र तिष्ठेत स च वै पतितो भवेत् ॥ यस्तु हित्वा द्विजोऽप्यग्निर्गार्हस्थ्यं तस्य हन्यते । अन्नं तस्य न भोक्तव्यं भुक्त्वा चान्द्रायणञ्चरेत् ॥ गतं वित्तमदानेन गता नारी निरङ्कुशा । मन्त्रस्तेन गतो राजा निरग्निर्ब्राह्मणो गतः ।

Colophon. इति परिभाषा आश्वलायनस्मृतिः ॥

विवरणम् । आश्वलायनसूत्रानुगतहोमसम्बन्धिपरिभाषाविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 452. आर्षेयगृह्यम् । *Ársheya Gṛhyam.* Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 58. Lines, 7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1654 Appearance, very old, torn, worn out, worm-eaten, and writing effaced in most parts. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the Rishis, Devatas and Chhandas of the Mantras used in the Gṛihya rites of the Sámveda school. Anonymous.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐकारस्य परमेष्ठी ऋषिः । गायत्रीच्छन्दः * * * वता सर्व्वकामारम्भे विनियोगः । हिंकारस्य वसिष्ठ ऋषिः गायत्रीच्छन्दः प्रजापतिर्देवताहोमे विनियोगः ॥ १ ॥ तत् सवितुर्गायत्रं तस्य * * रि ऋषिः गायत्रीच्छन्दः । सविता देवता जपे विनियोगः ॥

End. अनुष्टुप् आत्मा ॥ ११ ॥ विदामघवन् । महानाम्नः । इन्द्रः विराट् । इन्द्रः ॥ एवाहि । पञ्चपदा पङ्क्तिः । पुरीषपदानि ॥ १२ ॥ ह ह ॥ ह ह ॥

Colophon. इति छन्दार्षेयं समाप्त (प्तम् ?) ॥ ह ॥ शुभदा भवेत ॥ ४ ॥ अथ संवत् १६५४ वर्षे आषाढ शुदि सप्तम्यां शनिवासरे काशी * * द्विजोत्तम श्री श्री ६ ज्ञातीयः पाठी श्री केशवभ्रात्मा (?) * * * पुस्तकमात्मार्थं परोपकारार्थं ॥ * * ॥ ह ॥ ह ॥ ह ॥ ह ॥ ह ॥

विवरणम् । आर्षेयब्राह्मणनामेदं पुस्तकम् अत्र हि सामवेदीयब्राह्मणोक्तमन्त्राणां ऋषिदेवता-च्छन्दांसि नामतः प्रदर्शितानि ॥

No. 453 अग्निनिर्णयः । *Agni Nirṇayah.* Substance, country-made paper, $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Correct, *Complete.*

A work treating of the sacred fire. This is generally of three kinds, 1 Srautágni, 2 Grihyágni, and 3 Laukikágni. Srautágni is the fire in which the rites of the Agnihotrin, are to be performed. This again is of three kinds, the Dakshiṇa, Gárhapatya and Ahaniya. Grihyágni is the fire established on the occasion of one's marriage ceremony, and in it all the household ceremonies are to be performed. Laukikágni is common fire purified occasionally for the performance of ceremonies other than the Srauta and Grihya rites. By Kamalákara Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सर्व्वकर्मसु अग्निनिर्णयः॥ वैवाहिकेऽग्नौ कुर्व्वीत गृह्यं कर्म्म यथाविधि । पञ्चयज्ञविधानं च पक्तिं चान्वाहिकीं गृही ॥ अत्र मेधातिथिः गृह्याग्निसाध्यमष्टकापार्व्वणश्राद्धहोमादि गृह्यकारैरुक्तं गृह्यं । न ह्यन्यद्गृह्यं नाम किञ्चित् कर्म्मास्ति तेन गृह्यकारोक्तमेव लक्षणया गृह्यं मन्तव्यम् । नापि गृहशब्दः शालावचनः । न हि शालायां किञ्चित् कर्म्मोक्तं । यदपि वास्तुकर्म्मोक्तं तदप्यग्निसम्बन्ध्येवोक्तं । नापि दारावचनः गृहीत्यनेनैव गतत्वात् ।

End. लौकिकाग्निं समानीय कुण्डे पूजान्वितोन्यसेत् । लक्षहोमाधिके यज्ञे शान्तिके पौष्टिके तथा । अन्यानि तु व्रतचर्य्याव्रतादीनि साग्नीनामपि लौकिकाग्नावेवेति संक्षेपः ।

Colophon. इत्यग्निनिर्णयोभट्टकमलाकरकृतः समाप्तः ॥

विवरणम् । श्रौतगृह्यलौकिकभेदेन त्रिविधेष्वग्निषु कस्मिन् कस्मिन् कानि कानि कर्म्माणि कार्य्याणीति निर्णीतिविषयकं पुस्तकम् ।

No. 454. गृह्याग्निसागरः । Gṛihyágni Ságaraḥ. Substance, country-made paper, 11½ × 5¼ inches. Folia, 180 (of which foll. 113, 114, 151, and 152 are wanting). Lines, 10 in a page. Extent, about 3,800 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. (Foll. 177 and 178 torn). Prose. Incorrect. Complete.

A work treating of the fire used in domestic ceremonies by Bhaṭṭa Náráyaṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ निर्विघ्नमस्तु ॥
नत्वा कृष्णपदाम्भोजं गणेशं शङ्करं शिवं ।
रुक्मीधरञ्च पितरं भट्टनारायणं तथा ॥ १ ॥
यथाज्ञानं विचार्य्याथ पचमेद्दे* रनुष्ठितं ।
बौधि सूत्राणि तद्भाष्यानालोच्यान्यांश्च भूरिशः ॥ २ ॥
आरडेत्युपनामा वै भट्टनारायणः सुधीः ।
गृह्याग्निसागरञ्चैव कुरुते शिष्टतुष्टये ॥ ३ ॥
तत्रादौ † सर्व्वकर्म्मसु । प्रायश्चित्तं विनाऽधिकाराभावात्तद्विषयस्तत्प्रयोगस्ता-
तावदुच्यते ।

End. धनञ्जयोऽपि धर्म्मात्मा मातृभक्ति परायणः ।
आदायास्थीन्यथो यातुं गङ्गामार्गस्थितो भवेत् ॥
पञ्चगव्येन संस्नाप्य तथापञ्चामृतेन वै ।
पञ्चकर्द्दमलेपेन स्त्रिग्धा पुष्पै॰ प्रपूज्य च ॥ [?]
आवेष्ट्य [?] तन्तुवस्त्रेण ततः पीताम्बरेण च ।
ततः सुरसवस्त्रेण ततोमञ्जिष्ठवाससा ।
नेपालकम्बलेनाथ मृदा चाथ विशुद्धया ॥
नामसंपुटकं कृत्वा मानुरस्थान्यथाऽन्वहत् ।

---

* The correct reading पचं मिदे is given in the next No.

† The following is given in the next No between तत्रादौ and सर्व्वकर्मसु।
देवताराधनपरस्तथा कृच्छ्रं समाचरेत् ।
रसायनानि [?] मन्त्राश्च तथाचैवौषधानि च ॥
तस्य सर्वाणि सिध्यन्ति यो नरः कृच्छ्रकृद्भवेत् ।
वैदिकानि च सर्वा [णि] णि काम्यानि कानिचित् ॥
सिध्यन्ति सर्वदा तानि कृच्छ्रकर्तुर्नसंशयः ।
- केषुचित् ।

व्यासः ॥ यद्धृतं वचमोर्यमाजिदं धेतवस्तकं ॥
कमलं प्रायपदं[?]च चजिनश्च यचोत्तरं ॥
एवं विकल्पाः ॥ अन्यच तत विशेषविसष्ठौतेनो मद्याः ॥ एवमन्धि-
प्रद्धिः * ।

Colophon. इति श्रीष्टह्याग्निसागरः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥ श्रीरामाय नमः ।

विवरणम् । नारायणभट्टकृतं गृह्याग्निसागरनामकं पुस्तकम् । अत्र यथाक्रमं प्रायश्चित्तनिरूपणं, होमविषयनिरूपणं, स्थालीपाकः, आश्वयुजीयकर्म, गौरिप्रामाकाम्यप्रयाणां समानतन्त्रत्वेन प्रयोगः प्रश्चिमपार्वणश्राद्धप्रयोगः श्राद्धप्रयोग इत्येतानि चालोचितानि सन्ति ।

No. 455. गृह्याग्निसागरः । Gṛihyágni Ságaraḥ. Substance, country-made white paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 154 (of which the 33rd being lost has been replaced by 3 new pages with the same mark). Lines, 9–11 in a page Character, Nágara. Date, Samvat 1870, Saka, 1735. Appearance, old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the codex noticed last.

Colophon. इति श्रीमदारोडोपनाम ब्रह्मीधरभट्टसुतनारायणभट्टकृतगृह्याग्निसागरः समाप्तः ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥ श्री· संवत् १८७० प्रमाथीसंवत्सरमार्गशीर्षवद्ये (?) कादश शाके १७३५ आश्वालया दुर्गा ।

विवरणम् । नारायणभट्टकृतं गृह्याग्निसागराभिधं पुस्तकम् । अत्र यथाक्रमं प्रायश्चित्तहोमविषयनिरूपणहोमप्रयोगचरुस्थालीपाकस्थालीपाकारम्भपर्यन्तं आग्रयणप्रयोग आश्वयुजीयकर्म इत्येतान्यानि च गृह्यकर्माणि समालोचितानि सन्ति ।

No 456. मैत्रायणीयगृह्यसंस्काराः । Maitráyaṇíya Gṛihya Saṅskáráh. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 8–11 in a page. Extent, about 1,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, *very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts.* Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Saṅskáras or purifying ceremonies as observed by the followers of the Maitráyaṇíya School. Anonymous.

* The whole of this passage is wanting in the following No.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय ॥ अथ दशकर्मारम्भे सर्वकर्मारम्भे शान्तिकर्म्मविधिर्लिख्यते ॥ ॥ अथ वेदिकरणं षड् (षड्‌ ?) गुणोनायतास्त्रा प्राचीप्रयाततयः शराः पूर्व्वाद्वंद्वतोयाः स्युः सा वेदी पाकयाज्ञिकी । अपि वा मर्न्नमुखं शयं सिता सर्व्वतः परिलेखयेत् । द्विगुणं तु पुनर्म्मध्यमुत्करं तु चतुर्गुणम् ।

End. अघोर्घा स्ववारिचमित्युपतिष्ठते । अत ऊर्द्धं पिंडपितृयज्ञं श्राद्धवतपर्थ । यथाशक्ति द्रविणं दद्यात् । इति चतुर्थी कर्म्म समाप्तम् ।

Colophon इति अनुक्रमं षोड़शसंस्काराः समाप्ताः ॥ इति मैत्रायणीयशाखायां गृह्ये षोड़कर्म्मः (?)। प्रथमपुस्तकाकौपद्धतिः ॥ ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ॥ श्रीरामः ।

विवरणम् । मैत्रायणीयशाखीयषोड़शसंस्कारकर्म्मविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 457 गृह्यकल्पतरुः । Gṛihyakalpataruḥ. Substance, country-made white paper, 8×4 inches. Folia, 22 (of which the 10th is wanting) Lines, 11–15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and slighty torn. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the Gṛihya ceremonies, but the codex under notice contains the following only:—(1) Madhyáhna sandhyá, (2) Brahma-yajña, (3) Vaisvadeva, and (4) Manushya-yajña, so that it seems to be a part only of the work called Gṛihya Kalpataru. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मध्याह्नसन्ध्याब्रह्मयज्ञवैश्वदेवमनुष्ययज्ञानां निर्णयः । समध्याह्नसंध्याविधिस्तु आश्वलायनगृह्यशाखे षडंशमिते मण्डले आनघवदर्शनादेवं प्रातःप्राङ्मुखस्थितादित्यमण्डलदर्शनादित्युपदेशात् साच प्रातश्च कालद्वयस्यैवोक्तत्वान्माध्याह्नसन्ध्याविधिर्नैवोक्तः ।

End. गोदोहनमात्रं तत्र स्थित्वा तिथिमाकांक्षयेदन्यो पादौ प्रक्षाल्याथस्य गृहे प्रविशेत् ॥ १ ॥ शान्ता पृथिवी, शिवमंतरिक्षं द्यौर्नोदेव्यभयंनो अस्तु ॥ शिवादिशः प्रदिश उदिशो न आपोविद्युतः परिपांतु सर्व्वतः शांतिः ॥ १ ॥ म ॥

Colophon. इति गृह्यवल्लिः ।

विवरणम् । पुस्तकमिदं गृह्यकल्पतरुनाम गृह्यकर्म्मविषयकग्रन्थविशेषस्यैकदेशमात्रमिति प्रतीयते, यत हि केवलं मध्याह्नसन्ध्याब्रह्मयज्ञवैश्वदेवमनुष्ययज्ञानां निर्णयविधानात् ।

No. 458. गृह्यतात्पर्य्यदर्शनम् । Gṛihyatátparyaya-darśanam. Substance, country-made paper, 4×3 inches. Folia, 165 (of which foll. 28, 29, and 164 are wanting, *while on others the folia marks are put twice.*) Lines, 9–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worn out, and writing effaced in parts, and at the same time indicating *writing* by different hands. Prose. *Generally correct.* Complete.

A treatise on the performance of the Gṛihya or domestic ceremonies according to the rules of Ápastamba, by Sudarśanáchάryaya, complete in eight Paṭalas.

Beginning. + + + + दृश्यते नित्यैः कर्म्मभिश्चोदितैर्निजैः । तेभ्यो + + + यत्र तं नमस्ये च्युतं हरिम् ॥ १ ॥ आपस्तम्बं मुनिं वंदे मंदधीरिंत-काम्यया । योऽनुष्ठेयपदार्थानां क्रमकल्पमकल्पयत् ॥ २ ॥ यत् कृतं वेदवङ्घाष्यमादिर्यंवे विपश्चितः । स कपर्द्दी चिरं श्रीयात् वेदवेदार्थ-तत्त्ववित् ॥ ३ ॥

End. प्रतिष्ठापयति परिधिविधानाच तस्मात्मनः प्रच्यावनं न कर्मत्यमिति । दृश्यतीति दिदर्शितः प्रश्नसमाप्तिसूचनार्थो ॥ ११ । इदं सुदर्शनार्य्येण गृह्यतात्पर्य्यदर्शनं । कृतं भाष्यानुसारेण यथामति यथाश्रुतम् ॥ अथानुक्तं वा मतेर्मान्द्याच्छ्रितस्य वा । सम्मार्जयन्तु तान्मेऽत्र सन्तुमर्हन्ति पण्डिताः ॥

Colophon. इति सुदर्शनाचार्य्यकृतौ गृह्यतात्पर्य्यदर्शनेऽष्टमः पटलः ॥

विवरणम् । सुदर्शनाचार्य्यकृतं गृह्यतात्पर्य्यदर्शनं नाम पुस्तकम्, अष्टपटलसम्पूर्णम् । अत्रापस्तम्बोक्तगृह्यकर्म्माण्यनुष्ठानपद्धतिप्रदर्शनपूर्व्वकं विवृतानि । पुस्तकमेतदतीव जीर्णं वर्त्तते ।

No. 459. सुदर्शनकारिका । *Sudarśanakáriká* *Substance, country-*made paper, 10×4 inches. Folia, 35 Lines, 10–14 in a page. Extent, about 600 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, *very old, worn out,* and *writing* effaced in parts Verse. Generally correct. Complete.

Kárikás or verses treating of the Gṛihya ceremonies according to the rules of *Ápastamba by Sudarśana.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ हरेः पादाम्बुजं नत्वा कर्पद्यादिविधि-दीरितम् । आपस्तंबमार्गकर्मप्रयोगः प्रवितन्यते ॥ तत्रोदगयने पूर्व-

पचे ऽहनि प्रमान्यथा। पुष्पादिष्वपि कर्माणि कार्याणीमानि सर्वशः ॥ अकालोक्तिनं यत्र स्यात्तत्रैव नियमोऽस्ति च। तत्र तत्र तु तद्रूपाद्ये यदेषां श्रूयते किल ॥

End. तथात्यर्थं दक्षिणत इमं जीवेभ्य इत्यृचा। मत्योरन्तर्धानभूतमश्मानं विदधाति वि ॥ ५८२ ॥ न तस्य चानन्तं कुर्यादश्मनः प्रभविष्यता ॥ ५८४ ॥

Colophon. इति शुदर्शनकारिका समाप्तः (प्ता ?) ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ इदं पुस्तकम् ॥

विवरणम्। आपस्तम्बोक्तगृह्यकर्मानुष्ठानविषयिण्यः कारिकाः सुदर्शनकृताः।

No. 460. शौनकगृह्यकारिका। *Saunaka Gṛihyakáriká.* Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 71. Lines, 11–13 in a page. Character. Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worn out, and worm-eaten in parts Verse. Generally correct Incomplete (only a fragment of the whole work)

A treatise on domestic ceremonies in verse by Saunaka. The codex under notice seems to be a fragment of Saunaka's work on this subject, for only a few of the domestic ceremonies are treated of in it.

Beginning. अथ समागमविधिः। जातायाः पुत्रभार्याया ऋतुमत्याः समेत्यनि। प्रातरभ्युदयश्राद्धं कृत्वा पुण्याहमीरयेत् ॥ १ ॥ ततस्तदीय पुण्यं स्वयमन्यैरपि द्विजैः। इष्वीतोपनिषद्भाय अपराह्णे समाश्रयेत् ॥ २ ॥

End. उदक्या मरणे प्राप्ते गर्भच्छेदं न कारयेत् ॥

Colophon इति शौनकीये गर्भिणी स्त्रियारजस्वलामरणविधिः।

विवरणम्। शौनकीयगृह्यकारिका खण्डिता, पुस्तकेऽस्मिन् गर्भाधानादारभ्य रजस्वलामरणविध्यवधिकोपन्यो विद्यते।

No. 461. बौधायनगृह्यसूत्रम्। Baudháyana Gṛihya-Sútram. Substance, country-made white paper, 9 × 4 inches. Folia, 45. Lines, 8 in a page Character. Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete

Aphorisms of Baudháyana on the Gṛihya or domestic ceremonies.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ माङ्गल्यानि कर्म्माण्युदगयनपूर्व्वपक्षाहः पुण्याहेषु कार्य्याणि यज्ञोपवीतीप्रदक्षिणदक्षिणाआचारं कुर्य्यात् पुरस्तादुदगपो-पक्रमापवर्गाणिपित्र्याण्यपरपक्षे प्राचीनावीती प्रसव्य दक्षिणतोपवर्गो निमि-त्तानन्तरं नैमित्तिकानि नामान्नप्राशनोपनयनगोदानविवाहस्नान सीमंतं सुवनेषु पूर्व्वेद्यु नान्दीश्राद्धं कुर्य्यात् ।

End. गोत्रलोहितमित्युभयोर्वेस्नमावध्य गौरीं प्रपद्य गुडक्षीरकलवपैर्बधूं वायनानि दत्वा पुण्यस्त्रीभिराशिर्वादान् दद्यादित्याह भगवान् बोधायनः ॥ छ ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । बौधायनगृह्यसूत्रम् ।

No. 462. गोभिलगृह्यसूत्रम् । Gobhila Gṛihya Sútram. Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 34. Lines, 8–11 in a page. Date, Samvat 1579. Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Generally correct. Complete.

Gobhila's aphorisms on the performance of domestic ceremonies, observed by the followers of the Sámaveda, complete in four Prapáṭhakas. The Gṛihya Sútra of Gobhila has been published under the auspices of the Asiatic Society of Bengal by Pandit Chandrakánta Tarkálankára with a commentary of his own.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय ॥ श्रीसामवेदाय ॥ अथातो गृह्यकर्म्माण्युपदेक्ष्यामो यज्ञोपवीतिना । छ । तोदकेन कृत्यमुदगयनपूर्व्वपक्षे पुण्येऽहनि प्रगा-वर्त्तनादक्रः कालं विद्यायथादिमश्च ।

End. स्नातको राजा विवाह्यः प्रियोऽतिथिरिति प्रतिसंवत्सरानर्हयेयुः पुनर्यज्ञ * * पुनर्यज्ञविवाहयोश्च ॥ १० ॥ छ ॥

Colophon. इति गृह्ये सूत्रे चतुर्थः प्रपाठकः ॥ छ ॥ छंदोग्यगृह्यं समाप्तं ॥ छ ॥ संवत् १५७९ वर्षे मार्गशीर्षशुदि १४ चतु * * शनिदिने अद्येह श्रीवारे-जापासस्थाने वि.शुभोद्युतवि: देवशर्म्मणा * * खितं तथाचास्थाने वि: संमाधरसुत वि: रंगापठनार्थं ॥ ॥ छ ॥ यादृशं तादृशं लिखितं मया शुद्धमशुद्ध वा मम दोषो न दीयते ।

विवरणम् । गोभिलगृह्यसूत्रम्, सामवेदकौथुमीशाखानुगतानां गृह्यकर्म्मविषयकं पुस्तकम् । पुस्तकमिदं आसियातिकसमितिसाहाय्येन महामहोपाध्याय-श्रीचन्द्रकान्ततर्कालङ्कारेण सङ्कलव्याख्यानेन सह मुद्रितमस्ति ।

No. 463. गोभिलगृह्यसूत्रस्य नारायणपद्धतिः । Gobhila Gṛihya Sútrasya Náráyaṇa-paddhatiḥ. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 28 Lines, 11–12 in a. page. Character, Nágara. Date, Samvat 1863. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

An explanatory index of the domestic ceremonies mentioned in Gobhila's Gṛihya Sútra by Náráyaṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमः सामवेदाय । गोभिलगृह्यसूत्रस्य नारायणपद्धतिः ॥ प्रारभ्यते ॥ परिभाषातिदेशानां शाखापेक्षादियुक्तिभिः कर्म्मणां विप्रकीर्णानां गृह्ये पद्धतिरुच्यते ।

End मामिति जपोऽनुप्रपदोर्द्धेषः (?) कर्द्धपद्मानामप्यो मामवेषमायय, मातारुद्राणामिति जपोऽग्निष्टोमादिषु श्येक् सावित्रीपादैर्मधुपर्कस्य पिवेदिति मधुपर्कभक्षणं मंत्रे विशेषो गौरित्युक्ते वर्द्धनीये उत्सृजत गामिति ब्रूयात् । गोनि गोरचिति वा तुल्यं शेषम् ॥ * ॥ नारायणकृतिं गृह्यपद्धतिं य इमां नरः । ज्ञात्वा कर्म्माणि कुरुते स कर्म्मसु न मुह्यति ॥ १ ॥ असूक्ष्मेन कृतं कर्म्म विगुणं न भवेत् क्वचित् ॥ सर्वेगुण्यात् फलाधिक्यं तस्माज्जानीत पद्धतिम् ।

Colophon. इति गृह्यपद्धत्यां चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः ॥ ॥ ॥ श्री संवत् १८६१ वैशाखकृष्णद्वितीयायाम्नो लिपिः ।

विवरणम् । गोभिलसूत्रे गृह्यकर्म्माणि प्रकीर्णानि सन्ति, नारायणेन तु ग्रन्थेऽस्मिन् तान्यनुक्रमेणोक्ता तेषामनुष्ठानपद्धतिः प्रदर्शिता ।

No. 464. गोभिलगृह्यपञ्जिका । Gobhila Gṛhya-pañjiká. Substance, country-made paper, 10×4 inches Folia, 72 (of which foll. 1–3, 25, and 67 are wanting) Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete

A commentary on Gobhila's Gṛihya Sútra by Ḍeyarara. (?)

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. षडर्घार्हा भवन्त्याचार्य्य ऋत्विक् स्नातको राजा वि + + + मर्घं पूजामीहरं पठेयार्हन्ति उपनीयमानवेदाध्यापकः १ यज्ञकरः । २ विविधपातकः । ३ धनीयः (धनियः ?) । ४ कन्या वा ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । गोभिलगृह्यस्य व्याख्यानपुस्तकम् ।

No. 465. गोभिलगृह्यसूत्रम् । Gobhila Gṛihya Sútram. Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia, 29 Lines, 6 in a page, having a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, S'aka 1761. Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 462 in the Bengali character.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ अथातो गृह्यकर्म्माण्युपदेक्ष्यामो ।

End. कुर्वीतेत्यधियज्ञं षडर्घ्यार्हा भवन्त्याचार्य्य ऋत्विक् स्वे को राजा विवाह्यः प्रियोतिथिरिति परिसंवत्सरानर्हयेयुः पुनर्यज्ञविवाहयोश्च पुनर्यज्ञविवाहयोश्च ॥ १० ॥ इति चतुर्थः प्रपाठकः ॥ * ॥

Colophon. इति गृह्यसूत्रं सम्पूर्णम् ॥ * ॥ १०४१ सौरफाल्गुनीनविंशतिदिने द्वादश्यां तिथौ गङ्गायां स्वरूपचन्द्रविशाखसमये लेखीत् ॥ * ॥ शाके सोमरसाय भूमिगणिते संवत्सरे फाल्गुने रन्ध्रे न्दंमगवेरवौ हरितिथौ पक्षे च कृष्णे दिवा । नत्वा श्रीगुरु गोभिलं मुनिवरं सामार्थसंपादकं तत्सूत्रं समलेखि विप्रकमलाकान्तेन सामात्मना ॥ * ॥

विषयः । गोभिलगृह्यसूत्रम् ।

No. 466. चौलक्रिया । *Chaulakriyá.* *Substance, country-made* paper, 8 × 3 inches. Folia, 3 (of which fol 2 is entirely torn). Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and almost useless. Prose. Correct. Complete.

A book treating of the Chúḍá (tonsure) ceremony. Anonymous.

Beginning. (चूडाचरम्, not legible)।

End. स्विष्टकृदादि होमशेषं समापयेत्।

Colophon इति चौलं॥ छ॥ शुभमस्तु।

विवरणम्। चूडाकर्मविषयकं पुस्तकमिदमतीव जीर्णम्।

No. 467. श्रवणाकर्मादिप्रयोगः। S'ravaṇa Karmádi Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 20. Lines, 8-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the performance of the S'ravanádi ceremonies, which include Sarpavali, A'svíyují, A'grayaṇa, Pratyavarohona, Pindapitṛiyajña, &c. Anonymous.

Beginning श्रीगणेशाय नमः॥ नमामि पार्वतीसूनुं भक्तानां सिद्धिदायकं। क्रियते सुपकाराथाश्वमिश्राः सप्तसंज्ञकाः। श्रवणा कर्मादा इत्यर्थः। इदानीं श्रवणाकर्माद्याः सप्ताश्वमिश्रा उच्यन्ते।

End कृत्तिकादिषु काम्यश्राद्धं इतिकारमवेनाष्टमीश्राद्धवत्सर्वं कार्यं॥ यद्वा शौनकोक्तरीत्या इष्टिश्राद्धवत्।

Colophon. इत्यष्टकाविकृतिश्राद्धप्रयोगः॥ इति संस्थाप्रयोगः समाप्तः॥ श्रीरस्तु॥ छ॥

विवरणम्। श्रवणादिकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम्। श्रवणादीनि सप्तकर्माणि यथा श्रवणाकर्म, सर्पवलिः, आश्वीयुजी, आग्रयणं, प्रत्यवरोहणं, पिण्डपितृयज्ञः, माध्यावर्षः।

No 468. बद्धार्पणविधिः। Baddhárpanavidhih. Substance, country-made paper, 9×4 inches Folia, 2 Lines, 9–10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1785 Appearance, very old, decayed, and torn. Prose Generally correct. Complete.

A book treating of the Baddhárpaṇa ceremony which is performed on one's birthday. Anonymous.

Beginning. श्रीहरिः ॥ श्रीगोवर्द्धनेशो जयति ॥ अथ मार्कण्डेयादिपूजनं लिख्यते। तत्र प्रतिसंवत्सरं जन्मदिने आयुष्याभिवृद्ध्यर्थं लिख्यते। तत्र प्रतिसंवत्सरं जन्मदिने आयुष्याभिवृद्ध्यर्थं कुर्य्यात्। तस्यायं प्रयोगः सुमुखश्चैकदन्तश्चेत्यादि।

End. इति ऋषीन् विसर्जेत्। नमस्कृत्य गुरूनपि नमस्कुर्य्यात्। भूरि दक्षिणां दत्त्वा ब्राह्मणान् भोजयेत्। खंडनं नखकेशानां व्यवायाध्वश्रमौ तथा (व्यवायाध्वश्रमस्तथा ?)। आमिषं कलहं हिंसां वर्षवृद्धौ विवर्ज्जयेत्।

Colophon. इति वर्द्धापनविधिः। लिखितं रामेण ॥ संवत् १७८५ भाद्रपदवदि १४ गुरुवासरे। श्रीगोकुलेशोजयति। श्री ॥ श्रीशुभमस्तु ॥ श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥ श्रीगोवर्द्धननाथजी ॥ श्रीनवनीतप्रियजी ॥ श्रीमथुरानाथजी ॥ श्रीविट्ठलनाथजी ॥ श्रीद्वारिकानाथजी ॥ श्रीगोकुल।

विवरणम्। जन्मतिथिकृत्यविशेषविषयकं पुस्तकम्।

No. 469 प्रतिसरबन्धप्रयोगः। Pratisarabandha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 20. Lines, 14–19 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the Pratisara-bandha ceremony which is performed on occasions of marriage or other auspicious events in order to ward off the evil influences of planets and demons. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ सरस्वत्यै नमः ॥ अथ जन्मनक्षत्रे विवाहचौलोपनयनाग्न्याधेयसमावर्त्तनादिमङ्गलकार्य्येषु ग्रहोपरागे, ग्रहोत्पाते वा द्विपान्नु चतुष्पात्सु भयं विन्देत यथाशान्तिमारभेत।

End. पुरुषस्य दक्षिणे हस्ते बध्नीयात्॥ स्त्रियो वामहस्ते। ततो भस्मना घृतस्रुवेन रक्षां कुर्य्यात्।

Colophon. इति प्रतिसरबन्धप्रयोगः समाप्तः।

विवरणम्। प्रतिसरोनाम मङ्गलसूत्रम्। तत्र सूत्रं विवाहादिमङ्गलकर्मसु दुष्टग्रहादीनामुत्पातवारणार्थं पुरुषस्य दक्षिणहस्ते स्त्रियाश्च वामहस्ते मन्त्रपाठपूर्व्वकं बध्यते। पुस्तकेऽस्मिन् मतसूत्रबन्धनप्रयोगोवर्त्तते।

No. 470. उत्सर्जनप्रयोगः । Utsarjjana Prayogah Substanee, country-made paper, $6 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date. ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of Utsarjjana, a kind of Grihya ceremony, by Nara Siñha. This work belongs to his series called Prayoga Párijáta.

Beginning. अथ उत्सर्जनप्रयोगः ॥ आचार्यप्रागुक्तदिने उपाकर्मदिने वा पूर्वाह्ण ग्रामाद्बहिर्विविक्ते, समे देशे शिष्यैः सह स्वासीनः प्रधानायस्य देशकालौ कथयित्वा शिष्याणां चाधीतवेदाध्यायनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थमधीतानां छन्दसामुत्सर्जनाख्यं करिष्ये ।

End. ब्रह्मयज्ञांगं देवर्षिपितृतर्पणं कृत्वा स्वपितृपितामहादींश्च संतर्प्याचम्य वेदानुद्दिश्य ब्राह्मणान् भोजयेत् ।

Colophon. इति श्रीनारसिंहीये प्रयोगपारिजाते षोड़शकर्मकांडे उत्सर्जनप्रकरणम् ।

विवरणम् । उत्सर्जनकर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् । उत्सर्जनं नामाधीतवेदाध्यायनप्रयोजनं कर्म ।

No 471. उत्सर्जनोपाकर्मप्रयोगः । Utsarjanopákarma Prayogah. Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 7. Lines, 9 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on two Grihya ceremonies, called Utsarjana and Upákarma, according to the rules of Ápastamba. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथापस्तम्बानामुत्सर्जनोपाकर्मप्रयोगः ॥ तत्रादौ बौधायनोक्तं स्नानिकास्नानं ॥ देशकालौ संकीर्त्य ॥ रभिर्वाद्यवैः सहोत्सर्जनोपाकर्मांगभूतं स्नानिकास्नानं करिष्ये ॥ इति संकल्प्य ॥ अथातो स्नानिकास्नानविधिं व्याख्यास्यामः ।

End. ॐ नमो ब्रह्मणे. शांति. १ इत्येतं पूर्ववत् पठेत् । उपाकृता वै वेदा । इति सर्वेषक्षा आचार्यादत्तदर्भान् सौहृत्य सनियमिद्वा संमवनं वायौ प्रहृत्य नयादिवतविसर्जनाते परिधीन् प्रहृत्य । स्थापित ऋषि(णो)र्वा विसर्जनं यस्य स्मृत्वेति कर्मेश्वरार्पणं कुर्यादित्युपाकर्म ॥ ॥ छ ॥

विवरणम् । उत्सर्जनोपाकर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् । एतत्कर्मेदमधीतवेदाप्यायनार्थं प्रयुज्यते ।

No. 472. उदकशान्तिः । Udakaśántih. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 30. Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, 1725 Śaka. Appearance, old, torn. Generally correct. Complete.

A work treating of Udakaśánti according to the rules of Baudháyana. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथोदकशांतिप्रयोगः ॥ गोमयेन गोचर्ममात्रं चतुरश्रमुपलिप्य । कर्ता शुचिः शुक्लाम्बरधरः प्रक्षालितपाणिपाद् आचांतोदर्भेषूपविश्य दर्भान्धारयमाणः पवित्रपाणिः प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य अमुककर्मांगभूतामुदकशांतिं करिष्ये इति संकल्प्य पंचगव्यप्रोक्षिताभिः मृद्भिरवसिमात्रं चतुरश्रं स्थंडिलं कृत्वा सुवर्णगोहिरण्यदर्भानकुशेन च अंगानाम्या चोपसंस्थाप्य ।

End. इत्येतैर्मंत्रैर्जुहोति ॥ अथ.मरराज्ञा राजपुरोहितानां मांगल्यकर-कर्मणां पापरोगविषां दोषरोगविषां पशुभिर्यश्चवान् प्रोक्षल्करानि विशानं पचरानष्टं शतानं नापमृत्युं अपनीत्याह भगवान् बौधायनः ।

Colophon. इत्युदकशांति समाप्तं (शान्तिः समाप्ता ?) ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीसांब सदाशिवार्पणमस्तु ॥ वाङ्मेश्वरी योगेश्वरीभ्यां नमः ॥ शके १७१८ बहिरोद्गारी नाम संवत्सरे भाद्रपद शुद्धद्वादशी इंदुवासरे समाप्ते लिखिते इदं पुस्तकं शुभकुंडे इत्युपनामकगोपालेन लिखितं ॥ स्वार्थे परोपकारार्थं ॥ यादृशं. शाति ॥ पुरवाद्दुकृपम ॥ शमीय इत्याहुः ॥ पुरवाह्याद्गुणोभुंक्ते ॥ पु(म?) भतोयनीय इत्याहुः ॥ मध्यमेन ध्यायुषो भुंक्ते ॥ अपराह्नेयनीय इत्याहुः ।

विवरणम् । उदकशान्तिप्रयोगपुस्तकम् ।.

No. 473. उदकशान्तिः । Udakaśántih. Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 4. Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara. Date, Párthiva Samvatsara, one of the Laukika years. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the same subject, but not so full.

Beginning. (Identical with the preceding No.)

End. उत्तरं पूजनं कृत्वा ॥ गंधपुष्पधूपदीपनैवेद्यफलतांबूलदक्षिणाप्रदक्षिणा-नमस्कारं कृत्वा ॥ अभिषेकं कुर्य्यात् ॥ आपोहिष्ठेति ॥ हिरण्यवर्णा इति यत् ॥ पवमानः ॥ शिरोमे श्रीः ॥ पयोमुखं ॥ विश्वि राजा प्रतिष्ठितः ॥ देवस्यत्वा सवितुः ॥

Colophon. उदकशांतिः समाप्त (समाप्तः) ॥ श्रीरस्तु ॥ पार्थिवनामसंवत्सरे दक्षिणा-वर्षा ऋतौ भाद्रपदे मासि शुद्धे पंचमीसौम्यवासरे तद्दिने लिखितं पुस्तकं भट्टताम्हणेन (ब्राह्मणेन?) लिखितं॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । उदकशान्तिविषयकमन्यत् पुस्तकम् ।

No 474. आपस्तम्बोक्तश्रावणहोमविधिः । Ápastambokta Sráváṇa-homavidhih Substance, country-made paper, 6×3 inches. Folia, 8. Lines, 11–13 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the Srávaṇa-homa ceremonial according to the rules of Ápastamba. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ आचार्य्यः शिष्यैः सह महापगासु स्नात्वा पूर्वाचरित मम कायिकैनोनिवर्हणार्थं संवत्सरकृतपापक्षयार्थं अधीतवेदस्याप्यायनार्थंमध्येष्यमाणानामुपाकर्म्म करिष्यमाणः स्नानविधिना स्नास्ये । ऋषि-पूजन तर्पणं करिष्ये ।

End. ततस्तु प्रत्येक ब्राह्मणेभ्यो गोमूल्यानि दत्त्वा प्रत्येकमाभ्युदयिकं च कृत्वा प्राचीनावीतः पवतामित्यादि शांतिं पठित्वा ब्राह्मणान् भोजयेत् ।

Colophon. इति आपस्तंभश्रावणहोमविधिः ।

विवरणम् । श्रावणहोमनामस्तद्यकर्म्मविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 475. औपासनाग्न्यनुगमननिमित्तकर्म्म । Aupásanágnyanugamana-nimittakarma. Substance, country-made paper, $5\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 11–16 in a page. Characfer, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for purifying the Gṛihya fire. Anonymous.

Beginning. ॥ श्री ॥ औपासनाग्न्यनुगमननिमित्तकर्म्मापि तु उपासितं औपासनाग्निं श्रौतविधामाराद्दाहृताग्निं प्रतिष्ठापनपत्न्युपवासाभ्यां पुनरत्यादयिष इति पत्न्युपवासपक्षे ।

End. इति सद्याग्निप्रायश्चित्तानि समाप्तानि ॥ चरुस्थाली कपालं च शरावं मदंतिकां । दक्षिणे प्रोक्षणी सव्ये स्रुचं दर्व्वीं तथैव च ॥ प्रणीतां दक्षिणे सव्ये आज्यपात्रं तथाग्नयं ॥ ततश्चेध्मा बर्हिषी च शूर्पंकृष्णाजिने ततः ॥ उलूखलं च मुसलं गम्या वेदो ततः पुनः ॥ दृषदं चोपलां चैव उपवेषं च मोचणं ॥ द्वात्रिंशतानां पात्राणां यौक्तिकः क्रमयिष्यते (इष्यते ?) ॥

Colophon. समाप्तं इति नमो महद्भ्यो मम तु नः ॥ कयातो यज्ञेन यज्ञा पराय भावे राय ईसुः चतनई । तव स्यात् ॥ दिवश्चिदावे वाधा महाचित्तमा । नापा भूता प्रतीतो को वज्ञाता । त्वमपोपद्वे । मूर्द्धानं दिवोनाभि यज्ञानां । तोनारायें । ये के चक्रमा ॥ श्रम्ने सदा । परि प्रधन् वेदाया प्रयाजान् मेर्थे रभिर्दर्दसृश्चामि वे ॥ समास्मि । ब्रह्मचारी । सद्योजात । इदं वे पार्वं । यज्ञेन यज्ञं इति विं ज्ञा देवा विसर्ज्जनीया ॥ समाप्तम् ।

विवरणम् । औपासनाग्न्यनुगमननिमित्तकर्म्मप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 476. बद्धापनविधिः । Baddhápanavidhih. Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 6–11 in a page. Character, Nágara. *Date, ? Appearance, very old, writing effaced. Prose.* Correct. Incomplete.

It is only a supplement of the Bṛihad Rigvidhána, noticed before, containing notes on the 9th folium, first page, line 4, and not a manual for the performance of the Baddhápana ceremony, as the title would indicate.

Beginning. बृहदृग्विधाने नवम ९ पत्रे प्रथमपृष्ठे चतुर्थ ४ पंक्तौ टीप्पनम् ।

End मन्त्रार्थः ।

विवरणम् । इत्यदग्निविधानीयमन्त्रविशेषस्य टीप्पनमिदम् । न तु तदापनप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 477. विधुराधानप्रयोगः । Vidhurádhána Prayógaḥ. Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 5. Lines, 13–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Ádhána ceremony, or the establishment of the sacred fire by a widower, on the occasion of his performing the Agnihotra rite, by Govinda Yajvan, a descendant of the Daśaputrakula.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसूर्य्याय नमः ॥ तत्सताध्वरसमर्पेन श्रीकृष्णात्मजनुना । लोकोपकृतये काय्यमाधानं विधुरस्य तु ॥ अभूतपूर्व्वस्य चि तच्छ्रुतिस्वतसूत्रैर्वचनात् ॥ श्रौतव्याख्याव्दवाक्याच लिंगन्यायोपबृंहितात् । तथा विदुध(षां) वाक्यात्तु संमन्तव्याऽन्याश्रितामपि । आधिक्यादनुरागाच नित्याऽकरणदोषतः । निरूपितमिदं सम्यक् हृतं च श्रद्धया स्वयं ॥ तानि चात्र प्रमाणानि लिख्यंते क्रमपूर्व्वकं ॥ श्रुतिस्तावदकृतानामपत्नीकाग्निवाधिका । अपत्नीकोऽप्यग्निहोत्रमाहरेदिति यस्ते ।

End. अथ विधुरस्याग्न्याधेयं व्याख्यास्याम इत्यादि कपर्दिकारिकायां । अग्निभिर्व्यपायेषु पत्नीदाहस्तु सर्व्वथा । प्रकर्त्तव्यं ततोधानमात्मार्थमथ कारयेत् । अपूर्व्वाधानवत् कार्य्यं नूतने चारणी शुभे । आहृत्य विधिवत् सर्व्वं कर्म्म कुर्य्याद् यथोचितं ॥ पत्नीकर्म्म विलुप्येत पूर्णमासादिकर्म्मसु । स्थालीपाकादनं स्वसूत्रस्थोक्तविधिना भवेत् । तत्राग्नौ तु पचेदन्नं अमौदनिकर्षमिकं । अग्नौकदेशपचे तु जुहुयादुभयत्र च । नित्यं नैमित्तिकं कुर्य्यात् काम्यकर्म्म न किंचन । यजेत् सौत्रामणीं येन चातुर्म्मास्यादिकं तथा । अपत्नीकमिति वचनात् सोमयागो निराकृतः । प्रायश्चित्तादिसकलं कर्म्म कुर्य्याद् यथोचितं । एवमुक्तप्रकारेण यावज्जीवं समाचरेत् ॥ एवं वाचाग्निहोत्रं तु कुर्य्याद्वा विधुरेण तु । अनाग्नमकृतो दोषो न भवेदिति निश्चय इति ।

---

* There is a curious tradition relating to the Daśáputrakula. Once upon a time, a leader of this family had ten sons born at the same time. Hence the family became famous under the name of Daśaputrakula.

Colophon. दग्पुत्रकुलोद्भुतश्रीमद्गोविन्दयज्वना । छतोऽयं निर्णयस्तेन परितुष्यतु यज्ञभुक् ॥ ॥ लिखितमिदं यथाचितनीलकंठेन । काम्यम् ।

विवरणम् । पुस्तकेऽस्मिन्नपर्नीकस्याग्निहोत्रकालीनाधानप्रयोगोविहितः ।

No. 478. मन्थनाभावनिर्णयः । Manthaná-bháva-nirṇayaḥ. Substance, country-made paper, 6×3 inches. Folia, 6. Lines, 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, Saka 1685. Appearance, not old. Prose. *Correct. Complete.*

A work discussing fully that the rubbing of the Araṇi wood in order to produce the ritual fire is prohibited on a Parvan.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । निमित्ते सत्यनारोहे नयरोहे विधौ सति । विनानिमित्तमारोहेऽप्यवरोहे विधिं विना ॥ १ ॥ भवेदनुगते वह्नावाधानमुद्यासयोः ॥ आरोहे प्रत्यवरोहे च मासस्यातिक्रमे यग्नीनामनगतामुद्यासमपर्योराधानमित्याद्य निमित्त इति ।

End. आधाननिमित्तनिश्चयः संपद्यते । अतएवास्मात् पूर्व्वमनुगतोऽपि अस्तोमत्मनुगत इति धमाद्दोमे छते तदुत्तरमाश्रवचनादस्मात् पूर्व्वमनुगतिनिश्चयोभवत्येवाग्निराधेयः । मन्त्रदायोऽपि शिष्टानामेवमेव ॥ ॥

Colophon. इति गोविंददत्तप्रणीये पर्व्वणि मंथनाभावइति निर्णयः ॥ ॥ शके १६८५ ॥ कार्त्तिकवद्यसप्तमी तद्दिने पुस्तकं समाप्तं ॥ श्रीगोपालकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥

विवरणम् । पर्व्वदिनेऽरणिमन्थनाभावनिर्णयविषयकं पुस्तकम् ।

No. 479. नागवल्लिः । Nágavaliḥ. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 34. Lines, 13–15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of *Nágavali, a ceremony* performed at a wedding for the good of the newly wedded pair according to local or tribal custom. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय-नमः । अथोत्सवे यज्ञे पत्ते पुण्याहनामतु कालेषु सकलं नैविघ्नते नवधाः पुण्याहा अयुजोऽयुग्मकाः ॥ १ ॥ ज्योतिःशास्त्रोदितान्येव नक्षत्राणि विदुर्बुधाः ॥ कन्यादानादिग्रहयोमुख्यतः प्रभकर्मणि ॥ २ ॥ ततः सकलकर्मसाधारणं पुण्याहवाचनं वक्ष्यते ।

End. सुवासिनीभ्य उमामहेश्वरप्रीतये सौभाग्यप्राप्त्यै पायकज्जलसिन्दूरादिपूरित-वेणुपात्राणि दापयित्वा दंपत्योर्लवणतांबूलनिर्मितं दक्षिणोत्तरदिङ्मुखेन वस्त्रारोहणं कारयेत्। तत्र मंत्रः॥ आतून इंद्र क्षुमतं चित्रं ग्राभं संगृभाय महाहस्ती दक्षिणे न्वदिति त्रिः प्रदक्षिणेन वस्त्रारोहणं कारयित्वा॥ ततोमिथुनब्राह्मणेभ्योऽन्येभ्यः सुवासिनीभ्यश्च ताम्बूलानि दापयेत्। ततो वधूवरयोस्तांबूलानि भोजयेत्॥ तदाशिषो गृहीत्वा ब्राह्मणान् विसर्जयेत्।

Colophon. इति श्रीविश्वप्रकाशपद्धतौ नागवल्ल्याख्यं लौकिककर्म समाप्तम्।

विवरणम्। नागवल्लिनामकविवाहकालीनकर्त्तव्यलौकिककर्मविशेषप्रयोगपुस्तकम्।

No. 480. सन्ध्यामन्त्रव्याख्या। Sandhyámantra-vyákhyá. Substance, country-made coloured paper, 17×3 inches. Folia, 8. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, new. Prose. Generally correct. Complete.

A work explaining the Mantras used in Sandhyás or daily prayers by the followers of the Sámaveda. Anonymous.

Beginning. ॐ सूर्याय नमः॥ सन्ध्यामन्त्रव्याख्या॥ ॐ मंत्रः, आपोधन्वन्याः शमनाः
न
सन्तूनूप्याः॥

End. अस्य श्रीब्रह्मशापविमोचनमन्त्रस्य ब्रह्म ऋषिः कामदुघा गायत्रीच्छन्दो ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा स्तु बीजं भुक्तिमुक्तिप्रदा ब्रह्मानुगृहीता गायत्रीशक्ति-र्देवता ब्रह्मशापविमोचनार्थं जपे विनियोगः। ॐ गायत्री ब्रह्मेत्युपासिता यद्रूपं ब्रह्मविदो विदुः तां पश्य॥ ०॥

Colophon इति सन्ध्याव्याख्या समाप्ता।

विवरणम्। सन्ध्याव्याख्यापुस्तकमिदम्॥

No. 481 स्मार्त्तप्रायश्चित्तम्। Smárta Práyaśchittam. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 35. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of penance for any irregularity in the performance of a Gṛihya rite to avert the malefic influence of the stars. By Tippábhaṭṭa Gahvara, son of Rámabhaṭṭa and grandson of Bálambhaṭṭa.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ नत्वा गणेशपादाब्जं गुरुचरणकमलं तथा । शंकरेशं नमस्कृत्य वरदां शारदाम्बिकां ॥ नैमित्तिकेषु दुरितक्षयेषु सूत्रे पादस्पृष्ट- मितावग्रुकैः तद्व्याख्यानानुसृत्य सम्यक् सुखावबोधाय विरच्यते तत् ॥ बालंभट्टस्य पौत्रेण रामभट्टस्य सूनुना ॥ गह्वरेत्युपनाम्ना वै तिप्पाभट्टेन- धीमता ॥ प्रायश्चित्तैर्विविधाद्यं नाना शास्त्रमतानतः ॥ बालानामल्पबुद्धीनां कृत्वं ग्रन्थ हिताय वै ॥ वृत्तिभाष्यानुसारेण संक्षेपा लिख्यते ॥ अथेदानीं- मादौ ग्रहहोमनिर्णयोऽभिधीयते ।

End. ॐ अग्नये कामवते स्वाहेति हुत्वा स्विष्टकृदादिहोमशेषं समापयेत् ॥

Colophon. इत्यपराधेषी ग्रन्थोपाकः ॥

विवरणम् । गृह्यकर्मापराधजनितपापप्रायश्चित्तानुष्ठानविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 482. स्मार्तप्रायश्चित्तम् । Smárta Práyaśchittam. Substance, country-made paper, 8×5 inches. Folia, 8. Lines, 9–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of penance in the case of any irregularity in the performance of a Gṛihya ceremony. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ स्मार्तप्रायश्चित्तानि लिख्यंते ॥ अथ पत्नीरज- स्वला चेत् तत्र निर्णयः । यद्यन्वाधानात्पूर्वं चेत् पत्नीरजस्वला भवति तदा पञ्चमदिवसे पत्न्याः स्नानान्वाधानपूर्वकं कुर्यात् ॥

End. (खण्डितं) ।

Colophon. (खण्डितं) ।

विवरणम् । गृह्यकर्मविभ्रमजनितपापप्रायश्चित्तविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 483. प्रयोगरत्नम् । Prayógaratnam. Substance, country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 8. Lines, 9–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? *Appearance, old, slightly worm-eaten throughout.* Prose. Generally correct. Complete

A guide to the performance of purifying ceremonies according to the rules of *Ásvaláyana, by Náráyana Bhatta.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ओम् ॥ अश्वलायनमाचार्य्यं प्रणम्य पितरं गुरुं भट्टरामेश्वरसुतोभट्टनारायणः सुधीः ॥ १ ॥ पंचविंशतिसंस्कारेषूक्ता-द्यास्वसंस्कृतीः ॥ पाकयज्ञान् सप्तमितान् वक्ति मिश्रेष्टतुष्टये ॥ २ ॥ अतः परं द्विजातीनां संस्कृतिर्नियतोच्यते ॥ संस्काररहिता ये तु तेषां जन्म निरर्थकं ॥ ३ ॥ पंचविंशतिसंस्कारैः संस्कृता ये द्विजातयः ॥ ते पवित्राश्च योग्याः स्युः श्राद्धादिषु सुयंत्रिताः ॥ ४ ॥ गर्भाधानं पुंसवनं सीमंतो बलि-रेव च ॥ जातकृत्यं नामकर्म निष्क्रमोऽन्नाशनं परं ॥ ५ ॥ चौलकर्मोपनयनं व्रतानाञ्च चतुष्टयं ॥ स्नानोद्वाहौ चाग्रयणमष्टका च यथातथं ॥ ६ ॥ श्रावण्यामाश्वयुज्यांच मार्गशीर्ष्यां च पार्व्वणं ॥ उत्सर्गश्चाप्युपाकर्म महा-यज्ञाश्च नित्यशः ॥

End. ततो यजमानः संस्कृतान्नेन स्वादुव्यंजनयुक्तेन चौनषिकान् वा शक्त्या ब्राह्मणान् भोजयित्वा तैः स्वस्त्ययनं वाचयेदिति ॥ इदमपि कर्म केचि-द्भुक्त्वा कुर्व्वन्ति ॥ युक्तं तु पवित्रमेवर्णान्तमुपवासी कृत्वा भुक्त्वा प्रयोत ॥ ॥

Colophon. इति श्रीनारायणभट्टकृते प्रयोगरत्ने प्रत्यवरोहणप्रयोगः ॥ ह ॥ ह ॥ ह ॥ ह ॥ ह ॥ अथ पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ॥ ह ॥ ह ॥ ह ॥

विवरणम् । नारायणभट्टकृतं प्रयोगरत्ने नाम पुस्तकम् । अत्र संस्कारकर्माण्यालोचितानि ॥

No. 484. उपासनाप्रायश्चित्तम् । Upásanápráyaśchittam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 7-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of penance for any irregularity in the maintenance of the sacred fire on the part of an Agnihotrin, by Anantadeva. It belongs to his series called Sañskára Dídhiti.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथोपासन प्रायश्चित्तानि । तत्र आचम्य प्राणाना-यम्य अग्न्यनुगमननिमित्तं प्रायश्चित्तं करिष्ये इति संकल्प्य आज्यं संस्कृत्य स्रुवं संगृह्य अयाश्चाग्नेविमदो अयासमग्निः पंक्तिः ।

End. इह चविरच्छु प्रक्षिप्यमिंद्राकृतिय व्याहृतीश्च हुत्वा भूर्यादानप्रभृति चविरतरं समापयित्वा यजेत पिंडपितृयज्ञाकरणे तु कात्यायनः ।

पित्र्ययज्ञात्परे चैव वैश्वदेवात्ययेऽपि च भोजने पतिता तस्य चरुर्वैश्वानरोभवेदिति ॥

Colophon. इत्यनंतदेवीये (देवीयायां ?) संस्कारदीपिता औपासनमिमित्तानिप्रायश्चित्तानि ।

विवरणम् । औपासनाग्न्यनुगमननिमित्तप्रायश्चित्तविषयकं पुस्तकम् ।

No. 485. शौनकीयविधानम् । S'aunakíya-vidhánam. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 26. Lines, 15–16 in a page. *Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Verse.* Generally correct. Incomplete (only a part, *viz.*, the third chapter of the work, but as a part complete in itself).

Only the third chapter of the work called S'aunakíya-vidhana or S'aunaka's rules on Gṛihya ceremonies of the Bahvṛicha school in verse. This chapter is complete in 35 sections (khaṇḍas), and treats of the following Gṛihya ceremonies:—Sthálípáka, Snána-vidhi, Puṇyáha-vidhi, Punarádhána-vidhi, Apámpratishṭhá-vidhi, Grámapratishṭhá-vidhi, Agniparicharaṇa, Putra Sañgraha-vidhi, Samáropa-vidhi, &c., 30 in number.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ जयति जगदज्ञानतमस्तस्करभास्कराः । रामानुजपदांभोजभूषणाः पुरुषोत्तमाः ॥ १ ॥ श्रुतिस्मृति सदाचारमस्त-कल्लोल सत्कुलः विष्णुभक्तिमहापोतं वंदेऽहं शौनकार्णवं ॥ २ ॥ यत्-सूत्रं शौनकोदृष्टा स्वयं सर्वसमन्वितः । अपाठयत् स्वकं शिष्यं तं प्रणम्या-श्वलायनम् ॥ ३ ॥ शौनकोऽहं प्रवक्ष्यामि बह्वृचानां विधिक्रमात् । स्नानं प्रतिसरं चैव पुन्याहवाचनमेव च ॥ ४ ॥ अपांधामप्रतिष्ठां चाग्नेः परिचरणं तथा । पुत्रपरिग्रहं चाग्निसमारोपणमेव च । व्रताभिषेक संस्कारमपमृत्युञ्जयं तथा । आयुष्यं सद्‌शांतिं च अद्भुतं दारुशांतिकम् । यज्ञशांतिं रोगशांतिं कृत्यशांतिं तथैव च । मधुशान्तिं चाभिचारं जीवच्छ्राद्धं तथैव च । गर्भिणुंदका (?) संस्कारयतिसंस्कारमेव च । प्रवासमृतसंस्कारश्राद्धमभ्युदयंतथा । वक्ष्ये नवचरोमंच नारायणबलिं तथा । अनाप्रतमहं शक्य प्रणम्य शिरसाव्ययं । यासांकासांचिदर्थांत्वान् कस्तान् वक्ष्ये यथा तथा ॥

End. वृद्धिश्राद्धमहं वक्ष्ये शौनकस्तु पितामहः । पुत्रस्वीकरणं कुर्याद्द्विजः श्रेष्ठः प्रयत्नतः । नापुत्रस्य च लोकोऽस्ति इति च श्रुतिचोदनात् । जातश्च त्रिषु लोकेषु आनुलोम्येन वा यमः । देवतानामृषीणांच पितॄणामनृणः सदा । ऋषिभ्यो ब्रह्मचर्य्येण पितृभ्यश्च सुतेच्छया । कुर्याद् यज्ञेन देवेभ्यः स्वाश्रमं धर्म्ममाचरेत् । तस्मात्प्रवराणां करणं पितॄणामिष्ट-कर्म्मतः कन्यां गते यदादित्ये कृष्णपक्षे च पंचमी । श्राद्धं पुत्रार्थिभिः कार्य्यं मासि मासि च वत्सरं । प्रौष्ठपदादिपंचम्यां वेपि मासांतमा-चरेत् । पार्व्वणेन विधानेन श्राद्धं कुर्यात् समाहितः । अथ यज्ञो-पवीती च ऋजुदर्भैश्च धीमता । तिलार्थंतु यवा प्राह्या वृद्धिश्राद्धवदि-ष्यते । प्रौष्ठपदाः परे पक्षे पंचम्यामाचरेत्सुधीः । तत्पक्षे चाष्टमी चैव माध्यावर्षं इति स्मृता । दक्षिणा च प्रदातव्या सुवर्णं वाससी तु वा । दक्षिणा हीनकर्म्माणि निष्फलानि भवंति हि । तस्माद्यत्नेन दातव्या दक्षिणा च स्वशक्तितः । सर्व्वदा होपशांत्यर्थमध्वरसमविनाशनं । तस्मा-त्तद्देयमाकाशं दम्पराजं परः सदा ॥

Colophon. इति शौनकीय तृतीयपादे सामान्यधर्म्मे वृद्धिश्राद्धविधिः पंचविंशत्-तमः खंडः ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । शौनकीयगृह्यविधानस्य तृतीयपादमात्रम् । अत्र यथाक्रमेण स्थालीपाक-स्नानविधि, प्रतिसरविधि, पुण्याहविधि, पुनराधानविधि, अपां प्रति-ष्ठाविधि, ग्रामप्रतिष्ठाविधि, अग्निपरिचरणपुनस्संग्रहविधि, समारोप-विधि, द्विभार्य्यासंयोगशताभिषेकापमृत्युंजयविधि, आयुष्यहोम ग्रह-शांतिप्रभृतीनि विंशत्कर्म्माण्यालोचितानि ।

No. 486. श्रौतप्रयोगः । S'rauta Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 21. Lines, 9–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

This is a guide to the performance of penances by men suffering from serious diseases, such as consumption, and also of penances for any irregularities in the performance of certain Gṛihya ceremonies, as Piṇḍapitṛi-yajña, &c. It is not a S'rauta Prayoga as the title indicates. By Ananta Díkshita.

Beginning. । सरस्वत्यै नमः । श्रीगणेशाय नमः । अथ प्रायश्चित्तानि लिख्यंते । अथ व्याध्यादिनिमित्तकर्म्मसु संकल्पो लिख्यते । एवं गुणेत्यादि । व्याधिक्ष-परिहारार्थं षडाहुति चरुहोमं करिष्य इति संकल्प्याग्निमुपसमाधाय तदंगमन्वाधानं करिष्ये । अस्मिन्नन्वाधानमित्यादि चक्षुषी आज्येनेत्यंत-मुक्त्वा । अत्र प्रधानं । यक्ष्मदननं चरुद्रव्येण शेषेण स्विष्टकृतमित्यादि यथायथ्ये ।

End. ततः कर्म्मशेषं समापयेत् । उपवासपक्षे तु तत्तन्महायज्ञलोपनिमित्त उपवासं करिष्य इति शेषः । स्नातकव्रतलोपे तु स्नातकव्रतलोपनि-मित्तं उपवासं करिष्य इति । एवमष्टकाद्यावश्यककर्म्मलोपनिमित्तमुपवासं करिष्य इति विशेषः । पिंडपितृयज्ञलोपे तु पिंडपितृयज्ञलोपार्थं अन्न-होतारं अवमहं होष्यामि । जुह्वां चतुर्गृहीतमाज्यं गृहीत्वा । महा-हविर्होता । सत्यहं अनुवाकः । स्वाहा । वाचस्पतये ब्रह्मण इदं ।

Colophon. इति श्रीमद्दीक्षितानंतेन सर्व्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः ।

विवरणम् । यक्ष्मादिरोगप्रशमनहेतुकानां महायज्ञादिलोपजनितदोषोपशमनहेतूनाञ्च प्रायश्चित्तानां प्रयोगपुस्तकमेतत् न तु श्रौतकर्म्मविषयकम् ।

No. 487 सप्तसंस्थाप्रयोगः । Sapta-sañsthá Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 8. Lines, 3 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed. *Prose. Generally correct. Complete.*

A manual for the performance of the seven Gṛihya ceremonies beginning with Sravan. By Bálakṛishṇa, son of Mahá-deva.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । रिः (हरिः ?) ॐ । तत्र क्रमप्राप्तं श्रवणाकर्म्मो-च्यते । पूर्व्वाह्णे अंगलेन इंद्रियाद्य कृत्वा तद्गुणरूपेवाचतसक्तूनां नवं कलशं पूरयित्वा नवे शिक्ये निदधाति । तदंग बलिहरणेय (हेमांश ?) संपाद्य । ततस्तच्छतधाना भर्ज्जयित्वा अनतिचरुपात्रं कपा-लंच च आज्यपात्रंच संपाद्य स्थापयेत् ।

End. अन्यत्समानमिति अग्निप्रणयनपात्रं सोमपेत्यादि मंत्रको उपस्थानं प्रव-र्ग्यं वेन तास्वतिदिश्यते । ग्रंथवाहुल्यभयादत्र विस्तारस्त्वनुक्रमेणो न लिखित. ।

Colophon. इति श्रीमहादेवसुनुभाद्रद्वाजवाशष्ठ्येण स्ववानुरोधेन सप्रसंख्यापयोगोल्लिखितः ॥ श्रीरामार्पणमस्तु ॥ यत्करोषि यदश्नासि यज्जुहोषि ददासि यत् । यत् तपस्यसि कौन्तेय तत् कुरुष्व मदर्पणम् ।

विवरणम् । श्रवणादिसप्तकर्मप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 488. प्रातिशाख्यम् । Prátiśákhyaḥ. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 128 (of which the first two are wanting, and the last spoiled). Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Vedic grammars are known under the general name of Prátiśákhya. These works are classed according to the Vedas to which they belong, and are attributed to different authors, such as Saunaka, Kátyáyana, &c.

अस्य पुस्तकस्य खण्डितत्वादारम्भसमाप्तिवाक्यानामभावः ।

No. 489. प्रातिशाख्यभाष्यम् । Prátiśákhya Bháshyam. Substance, country-made yellow paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 91. Lines, 9–10 in a page. Extent, 2,500 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten in the margin. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Kátyáyana's Prátiśákhya of the Yajur-veda by Uvaṭa, son of Bajraṭa, a resident of Ánandapura. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, p. 136, No. 316, and also in his Notices of Sanskrit MSS., Bengal, Vol. IV, p. 54, No. 1450.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ यस्य श्रृंगावलिः कंठे श्रुतदानाम्बुपूरिते । भातिश्राघमालेव स वः पायाद्गणाधिपः ॥ प्रणम्य परमात्मानं व्याख्यास्ये प्रातिशाख्यकम् । सरस्वतीञ्च जगतस्तमोनाशनदीपिकाम् ॥ जपादौ नाधिकारोऽस्ति सम्यक् पाठमजानतः । प्रातिशाख्यमतोऽस्येदं सम्यक् पाठस्य सिद्धये ।

End. इत्याह स्वरसंस्कारप्रतिष्ठापयिता भगवान् कात्यायनः । एवं स्वरसंस्कारयोः प्रतिष्ठापयिता भगवान् कात्यायन इदं शास्त्रमाह इह इहिः, इदं इहिः रित्युक्तार्थं ॥ ॥ ॥ ।

Colophon. आनंदपुरवास्तव्यभट्टवज्रटसुतभट्ट उवटकृतौ प्रातिशाख्यभाष्ये अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ समाप्तोऽयं ग्रंथः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ संख्या १६५० ।

विवरणम् । कात्यायनीययजुर्वेदप्रातिशाख्यस्य वज्रटभट्टात्मजोवटभट्टकृतभाष्यम् ।

No. 490. सवृत्तिप्रातिशाख्यभाष्यम् । Savritti Prátiśákhya-bháshyam. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 182. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. *Complete.*

A gloss on Uvaṭa's commentary on Saunaka's Prátiśákhya of the Ṛig-veda, by Vishṇumitra, son of Deva-mitra. The text has been published by Professor Max-Müller, and an English translation of the same has also appeared in the Journal of the Asiatique.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। सूत्रभाष्यकृतः सर्व्वान् प्रणम्य शिरसा शुचिः शौनकस्य विशेषेण येनेदं पार्षदं कृतम्। तथा वृत्तिः कृता येन तमाचेयं प्रणम्य च। तेषां प्रमादादज्ञोऽहं स्वशक्त्या वृत्तिमारभे। लेखदोषनिवृत्त्यर्थं विस्तरार्थं क्वचित् क्वचित्। बह्वदाहरणार्थं + + + ।०। या मया पुनः। तस्याः समापने शक्तिं त एव प्रदिशंतु मे।

End. त्रैष्टुभजागतानि योवेद भक्तितः। स सर्वलोकं जयत्येभिः छंदोभिः। अथामृतत्वं च गच्छतीत्याह भगवान् शौनकः॥ तत्र श्लोकाः। गायत्रादीनि छंदांसि प्रोक्तानि पिंगलेन वै। तेषु सर्व्वमिदं व्याप्तं वाङ्मात्रं ब्रह्मणेरितम्॥ २॥ स्वर्ग्यं यशस्यमायुष्यं पुण्यं वृद्धिकरं + + + प्रत्यृचं छंदसां ज्ञानमुच्यते। छंदोज्ञानादन्यत् + + + यत्रं कुत्र महात्मं (?) पश्चिन्निति तत्त्ववित्।

Colophon. इति पार्षद्व्याख्यायामानंदपुरवास्तव्यवज्रटपुत्रउवटकृतौ प्रातिशाख्यभाष्येऽष्टादशपटलं समाप्तम्।

विवरणम्। विष्णुमित्रकृतवृत्तिसहितं शौनकीयप्रातिशाख्यस्य उवटकृतं भाष्यम्।

No. 491. प्रातिशाख्यम् । Prátiśákhyam. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 9. Lines, 7-9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of a Prátisákhya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ । विः सौभगत्वं ॥ भोषूण ॥ इंद्रयवि ॥ मात्वम्पदच्छिद्रागावा उत्प्रभ्यं तदिवो ममद्देवेभिः सिंधू इवानावायमग्निः श्मिकंदय इत्वामन्येत न यदा मां मित्रावरुणमाकिरे ना इंद्रमिद्विमश्वीनां ष्वघा पूतक्रतो सनुत्येन त्यज ।

End. कश्चिदप्रमिति चत्वारि चांतः विसर्गः । सर्वेह्विर्वांजमसंदतो मवेसोधग्रे यत्ते यावंतं तरपिरिच्छे यतिसमुदायोन्याहृतें कुर्वोति पुष्यति सलेमन्यो । नार्यमणं ददान् वा यदित्येका ११ पुष्यतीति ।

विवरणम् । प्रातिशाख्यं (खण्डितम्) ।

No. 492. ऋग्वेदपदक्रमलक्षणं (बोन्ताख्यम्) । Rigveda Padakramalakshaṇam, (Bontákhyam). Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 13-14 in a page. Character, Nágara. Date, Śaka 1525 Appearance, very old, decayed, and torn, and writing effaced in parts. Prose. Correct Complete.

A grammatical work pointing out the accents, anusváras, visargas, &c., of the Padas in the Rigveda. Anonymous.

Beginning. ॥ ॥ श्री वाणीविश्वेश्वराय नमः ॥ श्रीढुंढिराजाय नमः ॥ तदितादिषु ऋग्धर्वेति द्वे षरचुः ॥ तारां विश्वस्य द्यावापृथिवी इति द्वे यच्चिया स्वरांता ॥

End. समानसंधिगणजात्य वर्णोवर्णा यस्य चैवमादयः । यदिवांतं इकारेण यम्रो तावन्यसंयुतो ॥ न च पदसंधि ॥ माचक्षजा भादषात् ॥ ॥ ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीऋग्वेदसंहितापदक्रमस्य लक्षण (?) बोंताख्यं समवति समाप्तिमगमत् ॥ शाके १५२५ शोभकृदब्दे आषाढ़शुक्लप्रतिपदां कंमयेन लिखितं + घच्छा + बोंताख्यमिदं पुस्तकं ॥ ॥ चिरस्थायि भूयात् ॥ ॥ त्रिपुरसुन्दर्यै नमः ॥ कथचिद्वर चिदंवर चिदंवर ॥

विवरणम् । ऋग्वेदीयपदानां स्वरादिनिरूपको ग्रन्थविशेषः ।

No. 493. ऋग्वेदपरिभाषा । Rigveda Paribháshá. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 66 (of which the 2nd has *been torn out*). *Lines, 7-9 in a page.* Character, *Nágara. Date,* Samvat 1661. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in most parts. Some of the pages have been entirely spoiled with ink. Prose. Generally correct. Complete.

A grammatical work pointing out the *Padas* ending either in Na, *Visarga, Avagrihya, Su, Se, Vishama, or* Sama, and showing also the number of Pragrihyas in them, in each Varga of the Rigveda sañhitá; and defining also the Na (न), &c. Anonymous.

Beginning. श्रीगणाधिपतये नमः ॥ श्रीकार्त्तवीर्य्यार्जुनाय नमः ॥ नांतं विसर्गांतमथावग्रह्यं स्वंतंतु सेंतं विषमं समंच । संख्या प्रग्रह्यश्च च पंचकेत्थे परेषु वर्ग्ये प्रतिवर्गमत्र ॥ १ ॥

End. संवमित् ॥ क्षि । द्वे । त्रिपितपपत्राचदा ॥ ४१ ॥ इति षष्टमाष्टकेऽष्टमोध्यायः समाप्तं (समाप्तः ?) ॥ ॥ श्रीकार्त्तवीर्य्यार्जुनाय नमः ॥ शुभमस्तु ॥

Colophon. संवत् १६६१ समये श्रावणवदि षष्टमी आदित्यवासरे + + + + + लिखितं तत् कृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ श्री ॥

विवरणम् । ग्रन्थेऽस्मिन् प्रतिवर्गं पदानि, नान्तादिभेदेन संख्यातानि, नान्तादीनां परिभाषा च प्रदर्शिता ।

No. 494. आशिषः । *Asishah.* Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 7. Lines, 12-13 in a page. Appearance, old, decayed. Prose. Generally correct. Incomplete.

The title is misleading. On examination, the work was found to be a grammatical work, illustrating the accents, anusváras, visargas, &c., of some especial Mantras, instead of being a collection of prayers or benedictions, as the name of the work would seem to indicate. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ युवोरश्विना विरोचिता प्रथमौच्चारयेति ये मनु स्वात्कारेण ॥ १ ॥

End. (खण्डितं) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । वैदिकव्याकरणान्तर्गतः कश्चिन्निबन्धविशेषः ।

No. 495. सामतन्त्रम् सभाष्यम् । Sáma-tantram Sabháshyam. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 98 (of which foll. 1–9, both inclusive, are wanting). Lines, 10–12 in a page. Extent, 2,400 ślokas. Character, Nágara. Date, Saṁvat 1645. Appearance, very old, slightly torn, and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete (except the first 9 folia).

A grammar of the Sámaveda Saṅhitá with commentary. Anonymous.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. यः शब्दविशब्दाभ्यां परयोर्दाशब्दस्य आकारयोर्लोपो भवति । त्विवावचो प्रत्यययोः चर्मरोचने वाजसाश्वि च । यो विश्याऽ॒ रवयोः सिवावचोः ॥ १५ ॥ पाम इदद विपरीतं विश्वोरोचतु ॥ पाम इदद विपरीतं विश्वोरोचतु ॥ १६ ॥ ॥ पाम इदद विपरीतं विश्वोरोच तु ॥ १९ ॥ ॥ रकादशो दशकः ॥ ॥ ॥ अनुगाधचरं ॥ ॥ * ॥ ॥

Colophon. सामतंत्रे त्रयोदशः प्रपाठकः समाप्तः ॥ * ॥ समाप्तमिदं छंदोगसंबंधिकं सामतंत्राभिधानव्याकरणम् । स्वरभावाक्रमलक्षणेन प्रसिद्धहेतोः स्वररत्नकोशं विचार्य्य शास्त्रस्वररत्नभांडं सुतांगलक्षणं परिच्छिन्नितव्यं ॥ परिच्छिन्नव्यं ॥ ॥ ॥ संवत् १६४५ वर्षे माघवदि १० बुधे अद्येह श्रीकाश्यां वाक्यअभ्यंतरनगरज्ञातीय त्रवाड़ी गोपीनाथसुतपुरुषोत्तमेन लिखितम् त्रवाड़ी पुरुषोत्तमत्रवाड़ी पद्मनाभत्रवाड़ी परमानंद वं हरिहरण रघुनाथपठनार्थं परोपकारार्थंच ॥ ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया। यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥ ॥ ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

विवरणम् । सामतन्त्राभिधं सामवेदीयव्याकरणम् ।

No. 496. तण्डालक्षणसूत्रम् । Taṇḍálakshaṇa Sútram. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 17. Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Not correct. Incomplete.

A work laying down some particular rules relating to the stotras of the Sámveda, complete in three Paṭalas. Anonymous.

Beginning. ॐ नमः श्रीसामवेदाय ॥ अथ यज्ञे छन्दस्तोत्रविधिवाक्यशेषो यथा भामकं तत् प्राप्यात् आर्त्तिकं तस्य पालनार्थं वा । आख्यानामन्यन् स्तो- वाध्याधरणः षोडश ।

End. मिर्त मिधानं अथः । यथा ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । सामवेदीयछन्दस्तोत्रविषयकं तण्डालक्षणं सूत्रम् ।

No. 497. तण्डालक्षणं सूत्रम् । Taṇḍálakshaṇám Sútram. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 21. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1618. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed last.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ अथ यज्ञे छन्दस्तोत्रविधिवाक्यशेषो यथा भामकं तत् ।

End. रथमवाधामस्तोमरुवमवर्णाग्रामन्दयुनाम्यथान्दमेषा मत्यावित् भा- षाप्यां मत्यावेदाधाप्यां मत्यावेदाधाप्याः ॥ ३ ॥ १० ॥

Colophon. इति ततीयः प्रपाठकः ॥ ३ ॥ समाप्तमिदं तंडालक्षणसूत्रं ॥ ३ ॥ संवत १६१८ वर्षे श्रावणशुदि पञ्चम्यांलिखितम् (पञ्चोकारलिखित) ॥ ३ ॥ शुभं भवतु ॥ ३ ॥ ३ ॥ ० ॥

No. 498. यज्ञसाम । Yajña Sáma. Substance, country-made paper, 7½ × 4 inches. Folia, 22. Lines, 8–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Incomplete.

A *work arranging the sámans or Vedic songs according* to the rites at which they are to be chanted. Being incomplete, nothing about the author can be ascertained.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अश्वमेधस्य स्तोमानि लिख्यन्ते । पंचस्य वाजसनेतपो ॥

ॐ पवित्रे धारया सुता १ इंद्राय सोमपा ॥ १११९ ॥

End. अग्ने वाजस्य गोमत इति प्राथ्यं अग्निष्टोम समास प्राथ्यं उष्णिक् छंदः । अग्ने वाजस्य इति विर्य ॥ सर्व्वं प्रकृतवत् ॥ उक्थ्यं प्रकृतवत् ॥ सर्व्वे ष (चि?)इतृस्तोमः वैश्वदेव आग्नः ।

Colophon. (खण्डितम्)

विवरणम् । पुस्तकेऽस्मिन् कस्मिन् कस्मिन् यज्ञे कानि कानि सामानि, तद्विशेषाः स्तोमादयो वा गीयन्त इति सम्यग्विवृतमस्ति ।

No 499. पञ्चविधसूत्रम् । Pañcha-vidha Sútram. Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 19. Lines, 6 in a page. Extent, 150 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1663. Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

A work treating of the following five kinds of Sáman, (1) Prastáva, (2) Udgítha, (3) Pratihára, (4) Upadrava, and (5) Nidhána. It is divided into two Prapáṭhakas, each of which is again sub-divided into two *Paṭalas*. Anonymous.

Beginning. श्रीसामवेदाय नमः । प्रस्तावोद्गीथप्रतिहारोपद्रवनिधानानि भक्तयस्तत्-पांचविध्यं सूत्रं व्याख्यास्यामः ।

End. प्रतिहारो निधनं प्रत्यंगमितरेषां यथोक्तं स्य (?) थोक्तं म (?) ।

Colophon. इति सप्तमः खंडः ॥ इति निधनपटलश्चतुर्थः पंचविधसूत्रे द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः । पञ्चविधं नामाष्टमं सूत्रं समाप्तं । संवत् १६६२ कार्त्तिकवदि ९ बुधेयथो (?) ० सामसूर्य्येण संपादितमस्तु श्रीः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

विवरणम् । सामवेदीयप्रस्तावादिपञ्चस्वरभक्तिनिरूपकनिबन्धविशेषः ।

No. 500. पञ्चविधसूत्रभाष्यम् । Pañcha-vidha Sútra-bháshyam. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 29. Lines, 12 in a page. *Extent*, about 700 ślokas. Character, Nágara. *Date*, Samvat 17 (?). Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the work noticed last. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । प्रस्तावोद्गीथप्रतिहारोपद्रवनिधनानि भक्तयः । अथोच्यते किमिदं शास्त्रं अथास्य किमिदमारभ्यते पांचविध्यं नामेदं शास्त्रम् ।

End. तद्वा वैकृतप्रत्यंतरत्वात् वादिन्यानुवादः ।

Colophon. इति द्वितीयः प्रपाठकः । इति पञ्चविधसूत्रभाष्यं समाप्तं संवत् १७(?) श्रावण शु ९ भौमे ।

विवरणम् । पूर्व्वोल्लिखितपञ्चविधसूत्रस्य भाष्यमिदम् ।

No. 501. चरणव्यूहः । Charaṇavyúhaḥ. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 4. Lines, 11-12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A treatise on the various schools into which the Vedas had branched off, briefly narrating the traditions relating thereto. By Kátyáyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यास्यामस्तत्र यदुक्तं चातुर्वेद्यं चतुरो (चत्वारो ?) वेदा विज्ञाता भवन्ति । ऋग्वेदो यजुर्वेदः सामवेदोऽथर्व्ववेदश्चेति । तत्र ऋग्वेदस्याष्टौ स्थानानि भवन्ति ।

End. य इदं चरणव्यूहं पठेत् पर्व्वसु पर्व्वसु । प्रचितिभूत (धूत ?) पापात्मा ब्रह्मभूयाय कल्पते । इत्याह भगवान् कात्यायनो भगवान् कात्यायनः ।

Colophon. कात्यायनोक्ताष्टादशपरिशिष्टान्तर्गतं चरणव्यूहाख्यं परिशिष्टं समाप्तम् । इदं पुस्तकं मङ्गरोपनामकरामेण नासिकक्षेत्रे लिखितं । सं मि माघवदि ५ ये रामेण कृताः पूर्व्वं राघवा गौतमीतटे । ते सर्व्वे ब्राह्मणाजाताः कौंकणे वेदपारगाः ।

विवरणम् । कात्यायनोक्ताष्टादशपरिशिष्टान्तर्गतचरणव्यूहोनाम परिशिष्टविशेषः । अत्र चतुर्णां वेदानां श्लोकसंख्या शाखाभेदादयो निरूपिताः ।

No. 502. चरणव्यूहः । Charaṇavyúhaḥ. Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 5. Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1933. Appearance, old. Verse. Not correct. Complete

A work showing the divisions and sub-divisions of the four Vedas, as well as other particulars relating to them.

Beginning. ॐ अथात.चरण (अथातश्चरण ?) व्यूहं व्याख्यास्यामस्तत्र निरुक्तं चातुर्व्वेद्यं चत्वारोवेदाविज्ञानानि भवन्ति ॥ ऋग्वेदो यजुर्व्वेद. सामवेदोऽथर्व्ववेदश्चेति ॥ तत्र ऋग्वेदस्याष्टौ स्थानानि भवति । य इमे वेदानां नामरूपं गोत्रं प्रमाणं छंदो दैवतं वर्णं वर्णयंति ॥ ४ ॥ इति चतुर्थो-वेदः ॥ अविद्योत्तभवे विद्वान् (द्वां ?) जातिस्मरोऽथजायते जन्मे जन्मे (जन्मनि जन्मनि ?) वेदपारगोभवंति (भवति ?) व्रती व्रती भवन्ति (ति ?) ब्रह्मचारी ब्रह्मचारी भवति नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥ य इद चरणव्यूहं गर्भणीं (गर्भिणीं) श्रावयेत् स्त्रियुस (स्त्रियस् ?) पुमान् संजायते पुत्रमृषिभिर्वेदपारगौ (? ?) भवति । य इदं चरणव्यूह श्राद्धकाले पठेत् द्विज अक्षयं लभते श्राद्धं पितृदैवोपतिष्ठति (ते ?) ॥ य इदं चरणव्यूह पठेत् स पङ्क्तिपावनः तारयेत् प्रष्टतिन् (तीन् ?) पुवान् पुरुषः सप्तति सप्तति (स त्रिसप्तती.?) य इद चरणव्यूहं पठेत् पर्व्वसु पर्व्वसु ॥ विधौतु(त ?) पापा वे सर्वं शुचिस्तावद् ब्रह्मभूयाय गच्छति ब्रह्मभूयाय गच्छति ॥ ४ ॥ ऋति ऋति श्रिया श्यामा वेदपत्निका ऋग्वेदपति ब्रहस्पति (इंद्रस्पति) यंजुर्षां दानवः पूजितः पुरा साम्नामधिपो धरात्मजः ॥ ९ ॥ लक्षं चतुरो वेद (चत्वारोवेदाः ?) लक्षं भारत मेव च ॥ लक्षं व्याकरणं प्रोक्तं चतुर्लक्षंतु ज्योतिषं(षं ?) ॥ १ ॥

Colophon. इति चरणव्यूहसंपूर्णं (हः सम्पूर्णः ?) संवतः १९३३ नामरणे ९ वेणुपरमन्ये श्रावणमासे शुक्ल (शुक्ल ?) पचेम्यायां (?) वारवीवारनदाव भगुणं (?) ॥ श्रीरां ॥ मयां मरा ॥ श्रीरां म श्रीरां म भटमां मदेवंनमीद (देवानामिदं ?) पुस्तकं ॥ श्री.॥ श ॥ श्री । श ॥

दिवरणम् । चरणव्यूहो नाम वेदानां शाखाभेदादिप्रदर्शकं पुस्तकम् ॥

No. 503. चरणव्यूहभाष्यम् । Charaṇavyúha-bháshyam. Substance, country-made paper, bound in book form, 10×8 inches. Pages, 52. Lines, 17 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, new, but worm-eaten in parts. Prose Generally correct. Complete.

A commentary on the Charanavyúha. Anonymous.

Beginning. श्री श्री गणेशाय नमः ॥ अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यास्यामस्तत्र यदुक्तं चातुर्वेद्यं चत्वारो वेदा व्याख्याता भवन्ति ।

End. चष्टौ साम सहस्राणि सामानि च पौर्णमासी संक्रान्तिषु च पठति सधूत पाप्मा भूतो दूरीकृतः पाप्मा पापं येन स एव शुचिश्च पवित्रः सन् ब्रह्म-भूयाय ब्रह्मभावाय गच्छति ॥ कर्माणि चेति चतुर्थो ब्रह्मभावमाप्नो तीत्यर्थः ॥ * ॥

Colophon. इति चरणव्यूहभाष्ये चतुर्थः खण्डः ॥ * ॥ * ॥ * ॥

विवरणम् चरणव्यूहभाष्यम् ।

No 504. चरणव्यूहभाष्यम् । Charanavyúha-bháshyam. Substance, country-made paper, 14¼×3½ inches. Folia, 22. Lines, 11-13 in a page. Character, Nágara. Date, S'aká, 1701, Samvat, 1836. Appearance, very old, torn, worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. इति चरणव्यूहभाष्ये चतुर्थः खण्डः ॥ शके १७०१ संवत् १८३६ । माधा-रणसंवत्सरे चैत्रवद्यद्वादशि गुरुवासरे तद्दिने काशि(शी?)क्षेत्रे दशाश्वमेधे इदं पुस्तकं समाप्तं स्वार्थं परार्थं वा वेंडेकारोपनामदक्षिणदेशे विकारि नाम संवत्सरे सौरमानेन ॥

विवरणमनुक्तपूर्व्वम् ।

No. 505. चरणव्यूहभाष्यम् । Charaṇavyúha-bháshyam. Substance, country-made paper, 9×2¼ inches. Folia, 22. Lines, 12-14 in a page.

Character, Nágara. Date, 1663 (S'aka or Samvat not particularly mentioned). Appearance, very old, decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A third copy of the same work.

Colophon. चिरसांमधरामिते गतेब्दे मधुमासे दशमीतिथौ सुधौमौ । भरिदासोविधौ परोपकृत्यै चरणव्यूहमिदं व्यवारि कामम् ॥ १ ॥ विदद्भिः प्रार्थितेनेयं मधौदाधद्विजन्मना । चरणव्यूहविहृत्तिविविवेऽस्मया कृता ॥ २ ॥ ॥ शुभमस्तु कृष्णार्पणमस्तु । श्रीकाशीविश्वनाथार्पणमस्तु ।

विवरणन्तूक्तपूर्व्वम् ।

No. 506. निरुक्तं (पूर्व्वार्द्धम्)। Niruktam (Purvárddham). Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 67. Lines, 8-10 in a page. Extent, about 187 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, partly torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete (first half only).

The Nirukta or the Vedic lexicon of Yáska is divided into two parts, (1) the Purvárddha, and (2) the Uttarárddha. Each of these is subdivided into six Adhyáyas, and each Adhyáya into six sections. The first half or the Purvárddha is called Naigamakáṇḍa, and the second half or the Uttarárddha, Daivatakáṇḍa. There is a third part also under the name of Naighanṭukáṇḍa which supplies a complete list of Vedic words only, and is often regarded as an integral part of the Nirukta. [See Dr. R. Mitra's. Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, p. 306, and also Notices of Sanskrit MSS., vol. iii, p. 316.] The text with the commentary of Devarája Yajvan has been published under the auspices of the Asiatic Society, Bengal, by Pandit Satyavrata Sámaśramin of Calcutta. The codex under notice contains the first half only.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ समाम्नायः समाम्नातः । स व्याख्यातव्यस्तमिमं समाम्नायं निघंटु इत्याचक्षते निघंटवः ॥

End. चोषधय उद्यति प्राणिनश्च पृथिव्यां दश्विनौ रूपंवेऽश्विनौ स्तौति स्तौति ॥ ८ ॥

Colophon. इति षष्ठाध्यायस्य षष्ठः पादः । इति षष्ठोऽध्यायः समाप्तः । ॥ ६ ॥ १८ म श्लोकसंख्या १८० । नैरुक्त च. हरि समस्य ? पुस्तक च. देवराम क्रिपारामयोः पठनार्थं ।

विवरणम् । यास्ककृतं निरुक्तमस्मद्देशीयपण्डितेषु सुप्रसिद्धमेव । वैदिकशब्दानां सम्यक् निर्व्वचनादस्य निरुक्तमिति नाम । प्रथमस्तावत् ग्रन्थस्यास्य भागद्वयं वर्त्तते पूर्व्वार्द्धम्, उत्तरार्द्धमिति। तत्र पूर्व्वार्द्धस्य नैगमकाण्डमिति नाम, उत्तरार्द्धस्य तु दैवतकाण्डमिति । नैघंटुकाण्डं नाम परिशिष्टरूपं तृतीयकाण्डस्य दृश्यते । पुस्तकमिदं देवराजयज्वकृतभाष्यसहितं आसियाटिकसमितिसाहाय्येन पण्डितश्रीसत्यव्रतसामश्रमिणा प्रकाशितमस्ति । अस्मदालोच्यपुस्तकम् पूर्व्वार्द्धमात्रम् ।

No 507. निरुक्तम् पूर्व्वार्द्धम् I Niruktam (Purvárddham). Substance, country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 55. Lines, 6-9 in a page. *Character, Nágara.* Date, ? *Appearance, very old, partly torn,* and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed last.

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।

No. 508. निरुक्तम् (उत्तरार्द्धम्) I Nairuktam (Uttarárddham). Substance, country-made paper, 8½×3½ inches. Folia, 189. Lines, 5 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1842, Śaka 1707. Appearance, not old, but fol. 1 has been partly destroyed. Prose. Not correct. Complete (second half only).

The second half or Daivatakáṇḍa of the Nirukta noticed last.

Beginning. अथातो दैवतं तद्यानि नामानि प्राधान्यस्तुतीनां देवतानां तद्दैवतमित्याचक्षते सैषा देवतोपपरीक्षा यत्काम ऋषिर्यस्यां (स्यां?) देवताय (यां?) मार्थपत्यमिच्छंस्तुतिं प्रयुङ्क्ते तद्दैवतः समंत्रो भवति ।

End. अग्नि यदा सुपर्णाः अयाक्षीद् विप्रं विप्रासो जातवेदं स इदं ते न्याभि स्त्र्यंबक. शतं जीव मातृ राधां मीभि सविंशत् ॥

Colophon. इति नैरुक्ते उत्तरषट्के अष्टमोऽध्यायः । इति नैरुक्तः समाप्त (?) संवत् १८४१, शाके (शाके?) १७०७ फाल्गुनकृष्णः १२ मङ्गलवरे ये (?) दि शुद्धं विशुद्धं वा मम दोषो न दीयते । यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (?) तादृशं लिखितं याः (?) । ब । ब, ब, ब, ब ब ब ब ब ब ब ब ब ब ब ब ब ब ब ब ।

विवरणम् । ग्रन्थेऽस्मिन् वैदिकशब्दानां निर्वचनमर्थश्च प्रदर्शितः । ग्रन्थोऽयं काशिया-तिकसमितिसाहाय्येन श्रीमता सत्यव्रतसामश्रमिणा समाप्तोमुद्रितः ।

No 509. निरुक्तम् (उत्तरार्द्धम्) । Niruktam (Uttarárddham). Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 23. Lines, 7 in a page. *Character, Nágara* *Date, Samvat, 1828. Appearance*, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Only the thirteenth chapter of the work noticed last.

Beginning. ॐ अथेमा अभिस्तुतय इत्याचचतेऽपि वा संप्रत्यय एव स्यान्महाभाग्या-देवतायाः सोऽग्निमेव प्रथममाह त्वमग्ने द्युभिस्त्वमाशुशुक्षणिरिति ।

End. सैषा सर्व्वभूतजिज्ञासा ब्रह्मणः सारिष्टिं सरूपतां सलोकतां गमयति य एवं वेद नमो ब्रह्मणे नमो महते देवाय नमो यास्काय ब्रह्मशुक्ल-मसीय ब्रह्मशुक्लमसीय । । । ४८ ।

Colophon. इति त्रयोदशोऽध्यायः । स्वस्ति । संवत् १८२८ वर्षे ज्येष्ठमासे शुक्लपक्षे ९ बुद्ध (?) वासरे लिखितं + + + + त्रिपाठि धनेश्वर त्रिपाठी लंवाराम् पठनार्थं श्रीरस्तु । श्रीकाशीविश्वेश्वराय नमः । गंगाजि सत्य ब । श्री । ब ।

विवरणम् । पूर्व्वोक्लिखितस्य निरुक्तग्रन्थस्योत्तरभागः । त्रयोदशाध्यायमात्रम् ।

No. 510. निरुक्तम् । Niruktam. Substance, *country-made* paper, $12\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 146 (of which 2–68, both inclusive, are wanting).

Lines, 4 in a page. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Correct. Incomplete.

But for the defect noticed above, the codex would be a complete copy of the Nirukta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ । अथातो दैवतं तद्यानि नामानि प्राधान्यस्तुतीनां देवतानां तद्दैवतमित्याचक्षते । सैषा देवतोपपरीक्षा यत्काम ऋषिर्यस्यां देवतायामार्थपत्य + + + स्तुतिं प्रयुङ्क्ते तद्दैवतः समन्त्रो भवति ।

End. सरूपतां सालोकतां गमयति य एवं वेद नमो ब्रह्मणे नमो महते + + + + + स्काय ब्रह्मशुक्लमसीय ब्रह्मशुक्लमसीय । ७ ।

Colophon. इति चतुर्थः पादः । इति त्रयोदशोऽध्यायः समाप्तः । इति निरुक्तं समाप्तं । निरुक्ते खण्डकानि संख्या ४९९ संवत् १६७९ समये प्रौष्ठपदमासे शुक्लपक्षे सप्तम्यां तिथौ रविवारे काश्यां स्थितस्य ढुंढिराजसन्निधौ त्रिपाठिपि भारद्वाज कृष्णपि येन लिखितमिदं पुस्तकं परोपकारार्थाय त्रिपाठि कृष्णाभूधरसुत हरिरामीय पठनार्थं शुभं भवतु । श्रीरामार्पणमस्तु । भग्नपृष्ठिकटिग्रीवो बद्धमुष्टिरधोमुखः । कष्टेन लिखित ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् । १ । लेखकपाठकयोः शुभं भवतु । कल्याणं भूयात् ।

विवरणम् । निरुक्तम्, खण्डितम्, मध्यस्थानि कति पत्राणि न सन्ति ।

No. 511. निरुक्तभाष्यम् (पूर्व्वार्द्धम्) । Nirukta bháshyam (Purvárddham). Substance, country-made paper, 12×4½ inches. Folia, 232. Lines, 10–12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1796. Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete. (The first half only).

A commentary on the first half of the Nirukta by Durgácháryya.

Beginning. श्रीगणपतये नमः । आदितः पाणिनीयं तु शिक्षा ज्योतिषतच्छन्दः । पंचाध्यायी निघंटोथ निरुक्तमुपरिस्थितम् । प्रणम्य तत् प्रवक्ष्यामि

धमायामिततेजसे । स मे दिशतु सुमीनो वागृषियो मिवमक्षतिं। समाम्नायः समाम्नातः सव्याख्यातव्यः । अथ किमर्थं वेदो वेदांगानि प्रवृत्तानि । सर्व्वकामप्राप्त्यादिर्मोक्षांतः पुरुषार्थो यस्त्व इति वेदः प्रवृत्तः । तत्परिज्ञानाय वेदाङ्गानि प्रवृत्तानि ॥

End. ऋवीषमित्यनपगतं अपगतभासमित्येवमाद्याः शब्दममाथयः पृथिव्यभिधेया मादि सपरच्छाया तस्मादपगतभासमित्येवमाद्याः शब्दसमधेय उपपद्यंत न हिमेनाग्निं स्वं सि ऋचीषत आर्यो ×, विद्युवाश्विनोः प्रातरनुवाकाश्विनयोः शस्यते । हे अश्विनौ हिमेनोदकेन अतिप्रवृद्धं घोषांवेऽग्निं घ्रंसमश्वभेद्यणं इमायच्छोष्का इष्विचं तमिवाम्नुवाम कारयंथां । धारयित्वा कपिमतौ अन्नवतौ पुरोडाशं धत्ते सहितं ऊर्ज्जमाश्वलचणं युवामधत्तं । अथा अग्नये हविर्भोजे वर्षानुग्रहपूर्व्विकया ओषधिनिष्पत्त्या । किंच ऋवीषे अनमश्विनाववनीतं युवामेवहे । अश्विनौ पाश्ववीषे पृथिव्यामग्निरनुप्रविष्टोः । तः येनेमानि पृथिवीगर्भेषु उपनिहितानि तिंदुकादीनि पच्यते यमवेच्योक्तं । ऋवीसपक्कं नाश्नीयादिति । तमुपश्रित्यथु युवामौषध्याद्यंतर्वर्त्तिनं ओषध्यादिरूपमेव सर्व्वगणं सर्व्वनामानं । अग्निरेव ह्ययमनेनौषध्यादिरूपेणावस्थितः । सर्व्वैनामभिरभिधीयते अग्नेः सर्व्वोत्पत्तिदर्शनात् । कं पुनरर्थं पुरोधायनुनित्युथुरिति खल्वनास्य जगतः ओषधाद्यभावेन सर्व्वमेव जगदभक्ष्यत । एवं ऋवीषशब्देन शब्देन पृथिव्युच्यते । गवोगषनात् । स हि गच्छते बहुसंयोगात् गषोऽपि गषनादेव अथावपि हि गच्छन एव । द्विगुणत्रिगुण इति निगमप्रवृत्तमेतदुक्तं । अधुनास्य मंत्रस्य भाष्यकारः समस्तार्थमाह । यदहं ओषधय उद्यंति प्राणिनश्च पृथिव्यां तदश्विनो रूपं अश्विनो रूपं सोऽश्विनोरधिकारः । तदश्विनोर्मंत्रभाग्यं लचणेन रूपेण एनावश्विनो मंत्रदृक् स्तौति स्तौति ॥

Colophon. + + + दशोध्यायः यावंतोमंत्राः सर्व्वशाखासु वेद्यानि गुणपदानि लचणोद्देशतस्तानि सर्व्वाणि व्याख्यातानि । संवत् १७९९ समये कार्त्तीक-वदी चतुर्थी ॥

विवरणम् । दुर्गाचार्य्यकृतं निरुक्तपूर्व्वार्द्धभाष्यम् ।

No. 512. निरुक्तभाष्यम् । Niruktabbháshyam. Substance, country-made *paper,* $11\frac{1}{2}\times4\frac{1}{4}$ *inches. Folia,* 93 (*of which the last three* are stuck so closely together that it is hopeless to separate them). Lines, 6-8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced throughout. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the twelfth or last chapter of the Nirukta.

Beginning. समाप्तं चैकपदिकं प्रकरणमस्थानुदैवतं तद्भवति यस्यायं चादित्यातो दैवतमिति । यावन्तो मन्त्रा. सर्व्वासु शाखासु तेषु यानि गुणपदानि तत्तपोद्गतस्तानि सर्व्वाण्येव व्याख्यातानि ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । निरुक्तोत्तरार्द्धीयद्वादशाध्यायभाष्यम् ।

No. 513 निरुक्तं (उत्तरार्द्धम्) । Niruktam (Uttarárddham) Substance, country-made paper, 9×4 inches Folia, 83. Lines, 7 in a page. *Character, Nágara. Date,* ? *Appearance, old, decayed,* torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

The latter half of the Nirukta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । समाम्नायः समाम्नात. स व्याख्यातव्यस्तमिमं समाम्नायं निघण्टव इत्याचक्षते ।

End. अपि पार्व्यं तु देवपत्न्य इन्द्राणीन्द्रस्य पत्न्याग्नाय्यग्नेः पत्न्याश्विन्यश्विनोः पत्नीराड् राजते रोदसी रुद्रस्य पत्नीवरुणानी च वरुणस्य पत्नी व्यतु देव्यः कामयंतां यऋतुः कालो जायानां यऋतुः कालो जायानां । १२ ।

Colophon. इति द्वादशोऽध्यायः समाप्तः । उत्तरार्द्धं निरुक्तं समाप्तम् ।

विवरणम् । देवयज्वविरचितं निरुक्तभाष्यम् ।

No 514. निरुक्तभाष्यम् । Niruktabháshyam. Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 167. Lines, 6–7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1824. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Nirukta by Devarája Yajvan. In the codex under notice, the commentary on each of the two parts of the text is distinguished not only by separate folia marks, but also by a different colophon after each. The colophon of the first part being more descriptive than that of the last, is quoted below.

इति नैरुक्तस्य पूर्व्वार्द्धं समाप्तं । शुभं भवतु ॥ संवत् १८२४ वर्षे आषाढ़मासे कृष्णपक्षे १४ चतुर्दश्यां भृगुवासरे लिं मोढ़ज्ञातौ यजुर्वेदी त्रिपाठि धनेश्वर शुभे त्रिपाठि अमरेश्वरपठनार्थं ॥ श्रीकाशीविश्वेश्वरसंमुखे ॥ ॥ श्री ॥ ॥ छ ॥ ॥

No 515 नैघंटुककाण्डभाष्यम् । Naighañṭuka-káṇḍa-bháshyam. Substance, country-made paper, 11×5 inches. Folia, 167. Lines, 10–11 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A commentary on the Nighanṭu portion of the Nirukta, called Naighañṭu Nirvachana, by Deśarája Yajvan, son of Yajñeśvara, and grandson of Devarája Yajvan, a descendant of Atri.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ मदस्रव्यंतकांतारसंचारि करिणं मुखे । मदालसैत्यमातंगभंगे केसरिणं भजे ॥ १ ॥ नमस्त्रिधाम्ने शिपिविष्टनाम्ने निरुक्तविद्या निगमप्रतिष्ठा । अवाप यास्को विविधेषु यामेष्वनेन नाम्नायमभिष्टुवानः ॥ २ ॥ प्रणमामि यास्कभास्करमाशु तमसः प्रकाशितपदार्थं । यस्य भुवनत्रयीमिव सारः प्रकटां त्रयी वितन्वति । ३ ॥ वागीश्वरं वचोभिर्वसिष्ठमुख्यान् मुनीस्तपोभिश्च । अनुकृतवंतं वंदे पितामहं देवराजयज्वानम् ॥ ४ ॥ आचार्य्यं शाब्दिकानामपि यजुषि च यद्दृष्टकुल्यप्रभावं वंदे नैरुक्तनिरुक्तिकारमुपनिषद्व्याख्यानामुपज्ञं । आभक्तारं क्रतूनामनिशुखकरप्रक्रियानुक्रियायै नातं यज्ञेश्वराख्यं

प्रतिहततमसं ज्ञानभास्वन्मयूखैः ॥ ५ ॥ यज्ञार्वंगेशपूरीपर्यंतग्रामवास्तव्यो । विरचयति देवराजो नैघंटुककांडनिर्व्वचनम् ॥ भगवता यास्केन समाम्नाय नैघंटुकनैगमदैवताकांडरूपेण त्रिविधं गवादिदेवपत्न्यंतं निर्ब्रुवता नैगमदैवताकांडपठितानि पदानि प्रत्येकमुपादाय निरुक्तानि दर्शितानि निगमानि च नैघंटुककांडपरिपठितानां तु गवाद्यपरिसंतानामेकचत्वारिंशच्छतत्रयाधिकं सामान्येन रत + + + + सत्त्वस्य नामधेयानीति व्याख्याय तत्र प्रदर्श्य कतिचिदेव निरुक्तानि तथापि तानि चेदेव दर्शितनिगमानि ।

End. देवजयन्त्यो देवानां पात्नयित्याः । गत्नीयाः ॥ ४ ॥ अध्यायपरिसमाप्तिद्विर्वचनं श्रुतिदर्शनात् ॥

Colophon. इत्यत्रिगोत्रश्रीदेवराज (देवराज ?) यज्वनः कृते निघंटुकांडनिर्वचने पञ्चमोऽध्यायः ॥ समाप्तः ॥ १ ॥ शुभम् ॥ ॥ राम राम ॥ ॥ राम ॥ ॥ राम ॥

विवरणम् । देवराजयज्वकृतं नैघंटुनिर्वचनं नाम निघंटुभाष्यम् ।

No. 516. निघंटुभाष्यम् । *Nighaṇṭu-bháshyam.* *Substance,* country-made paper, 10×4 inches. Folia, 31 (of which foll. 25–26 are missing). *Lines,* 15–17 in a page. *Character, Nágara.* *Date,* ? Appearance, very old, worn out, torn, and useless. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the codex noticed last.

Beginning. श्रीविश्वेश्वराय नमः ॥ सदसव्यनकान्तारसंचारिकरिणं सुखे । मदालंदैत्यमातंग भये केसरिणं भजे ॥

End. (खण्डितम्) ।

विवरणमनुक्तपूर्व्वम् ।

No. 517. ऋज्वर्च्छाख्यानिरुक्तव्याख्या । Rijvarchchhákhyá Nirukta-vyákhyá. *Substance, country-made white paper,* 12×4 *inches.* Folia, 74. Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Almost new. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the Nirukta.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ समाप्तं चैकपदिकं प्रकरणमस्यानुदैवतं तद्भवति यस्मायमादिरथातोदैवतमिति ॥ यावंतोमंत्राः सर्व्वशाखासु तेषु यानि गुणपदानि लक्षणोद्देशतस्तानि सर्व्वाण्येव व्याख्यातानि द्वयोः प्रकरणयो-र्नैघंटुकैकपदिकयोः संविज्ञातपदानि तु प्रधानस्तुतिभाग्देवताविषया-ण्यग्न्यादीनि सर्व्वमंत्रेष्ववशिष्यंते ॥

End. ईदृशेषु शब्दार्थन्यायसंकटेषु मंत्रार्थघटनेषु दुरवबोधेषु मतिमतां मतयो न प्रतिहन्यंते । वयं त्वेतावदवबुध्यामह इति ॥ ॥

Colophon. इति ऋज्वर्थ्यां निरुक्तविवृतिः ।

विवरणम् । निरुक्तस्य ऋज्वर्थाख्याविवृतिः ।

No 518 छन्दः । Chhandas. Substance, country-made paper, $8 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 7-8 in a page Character, Nágara. Date, Samvat, 1741. Appearance, very old, and writing slightly effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete (except fol. 1).

A book treating of Vedic metres. Anonymous.

Beginning (खण्डितम्) ।

End. अथ द्वादशधा पंचदशच्छंदः षोडशपादः परोष्णिक् प्रस्तारपंक्तिर्विंशति-र्विंशतिदेवतादित्तोष्टौ चतु.शतं षष्ठो विंशतिर्विंशतिर्युगपरांतिका त्रयो-दशहृत्तं गवादौ विंशतिर्विंशतिर्यवमतौ चौधि यतिर्विंशति वोतानीमष्टाद-शप्रहर्षिणीविंशति. शार्दूलविक्रीडितं पंचदशवासिद्ध सप्तदशाष्टादश ॥

Colophon इति च्छन्द. समाप्तः (प्तं?) संवत् १७४१ ॥ समये माघवदि षष्ठ्यां मंदवासरे प्रयागे श्रीचापनाम्ना चंद्रभट्टेन लिखितं ॥ समये माघवदि-त्रयोदश्यायां (?) १ गुरुवासरे यज्ञभट्टो विश्वनाथभट्टस्य प्रपौत्रसोमेश्वर-भट्टेन लिखितं ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीरामाय नम. ॥

विवरणम् । वैदिकच्छन्दोविषयकं पुस्तकम्, अत्र छन्दसां वर्णसंख्यानिर्णयोविहितः ॥

No. 519. छन्दोभाष्यम् । Chhando-bháshyam. Substance, country-made paper, $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 43. Lines, 11 in a page. Date, ? *Appearance, old. Prose. Correct. Complete.*

A commentary by Haláyudha, entitled Mrita Sañjíviní, on Piñgala's work on Vedic and other metres.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीमत्पिङ्गलनागोक्तच्छन्दः शास्त्रमहोदधौ । इमानि मौक्तिकानीव कानिचिद्विचिनोम्यहम् । इह हि वैवर्णिकानां सांगस्य-वेदस्याध्ययनमाम्नायते । अर्थावबोधपर्यन्तश्चाध्ययनविधिः । वेदांगं छन्दः । तदध्ययनं वेदांगत्वादनुष्ठेय ।

End. पिङ्गलाचार्यरचिते छन्दः शा(स्रेह)लायुधः । मृतसञ्जीवनीं नाम वृत्तिं निर्मितवानिमां । १ ।

Colophon. इति श्रीमद्भट्टहलायुधकृतायां छन्दोवृत्तौ वैयागरामलिखितायां × × × × नाम्नामष्टमोध्यायः संपूर्णतामगात् । ८ । रामं रामं ।

विवरणम् । पिङ्गलच्छन्दसूत्रस्य हलायुधकृतं भाष्यम् ।

No. 520 निदानसूत्रम् । Nidána Sútram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 82. Lines, 10 in a page. Extent, 1,944 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat, 1708. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the Vedic metres in aphorisms, complete in ten Prapáthakas. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथातश्छन्दसां निचयं व्याख्यास्यामश्छन्दःपादा भवन्त्यष्टाचर(रा.?) एकादशाचरा द्वादशर(रा) इति ।

End. तत्र खलु इदस्पतिसवकसैन्योभोऽग्निष्टोमम् (श्चि?) इत्युक्तोभरयन्तरष्टश्चौ ज्योतिष्टोमतन्त्रोभवतीति न्यायक्लृप्तमुत्तरं न्यायक्लृप्तमुत्तरं । १२ । इति दशमः प्रपाठकः ।

Colophon. निदानसूत्रं समाप्तं ग्रन्थतः श्लोकसंख्या १९४४ श्रावण × × २ बुधे लिखितं लि. हरिरामेण लिखितं संवत् १७०८ ।

विवरणम् । वैदिकच्छन्दोनिचयप्रख्यापकं पुस्तकं दशप्रपाठकसम्पूर्णम् ।

No. 521. निदानसूत्रम् । Nidána Sútram. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 82 (of which foll. 1–9, both inclusive, are wanting). Lines, 7–10 in a page. Character, Nágara. Date, 1632 Samvat. Appearance, very old, decayed. Generally correct. Incomplete (foll. 1–9 being wanting).

Another copy of the codex noticed last.

Colophon. ॥ इति दशमः प्रपाठकः ॥ समाप्तः ॥ निदानसूत्रं समाप्तमिति ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीरस्तु शुभं भवतु ॥ निदानं नाम द्वतीयं सूत्रं समाप्तं ॥ संवत् १६३२ वर्षे आषाढ़ वदि ४ सोमे अद्येह श्रीमैनासुरे श्रीमद्वारायणीवाछव षाभ्यंतरनागरज्ञातीय, त्रिवाड़ी विश्वनाथ सुत त्रिवाड़ी गंगाधरसुत गोपीनाथेन लिखापितं ॥ पीतांवर पुरुषोत्तम पद्मनाभ परमानंदानां पठनार्थम् परोपकारार्थं च ॥ ॥ श्री ॥ ॥ श्रीअन्नपूर्णायै नमः ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥ ६ ॥

विवरणन्नूक्तपूर्व्वम् ।

No 522. उपग्रन्थसूत्रम् । Upagrantha Sútram. Substance, country-made paper, 9½×4 inches. Folia, 34 Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1699. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

Aphorisms, enumerating the Chhandas or metres, Stobhas, &c., used in Vedic rites and ceremonies by the Sámaveda School, complete in four Prapáṭhakas. Anonymous.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय ॥ अथ सम्पत्छिद्रिरनादेशे स्तोभीयान्न.प्रते विशेषः सख्यासमस्ताख्ये प्रत्येकमर्थाद्विनियमीच्योतिष्टोमेन क्रतुष्टो विपंचाशे द्वाचत्वारिंशानि चत्वार्यग्निराचे सवनानां भक्तिराजछन्दस्तोभमध्य-स्थानदेवतैर्याणि सप्तचतुष्त्तराणीति गायत्रीजगत्यौ द्वे द्वत्यानुष्टिक् त्रिष्टुभौ च द्वे पंक्त्यनुष्टुभौ चैव सप्तमी वै ककुभैव छंदोभिरिति षडिति-ष्टुभस्तोमाः षिद्धिस्त्रयोविंशतिर्णयः ।

End. स्तोभांगं प्रस्तावं चाध्यायस्थाद्युरीयंचपदेषु दुरीयपदशेषाणि निधनानग-चार्यो. स्वरितांतानि यथाधीतं तेषु पांचविध्यं येद्दोविकाराद्वामंतोरा-गत. ॥ १३ ।

Colophon. इति चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः। इति उपग्रंथसूत्रं समाप्तं। संवत् १९९९ वर्षे भाद्रपदवदि द्वितीयायां पुण्यतिथौ भौमवासरे वाराणस्यां लेखक उपाध्याय उदयेन लिखितोऽयं ग्रंथः। त्रिवाड़ीश्रिवरामेण लिखापितोऽयं ग्रंथः। श्रीरस्तु शुभं भवतु। लेखकपाठकयोः शुभं।

विवरणम्। सामवेदीययज्ञकर्मोपयोगिमन्त्राणां छन्दस्तोभादिनिरूपको ग्रन्थविशेषचतुः प्रपाठकात्मकः।

The following MSS. are out of place here, according to the system of classification adopted. We were not aware of their existence in the Library, till a considerable portion of the catalogue had been sent to the press. Some of the manuscripts had been lent to parties from whom they have been only recently recovered, while not a few had been mislaid.

No. 523. ऋग्वेदषड़ङ्गम्। Ṛigveda-shaḍaṅgam. Substance, country-made coloured paper, 9×6 inches. Folia, 32. Lines, 5–6 in a page. Character, Nágara. Date, S'aka, 1504. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Though entitled Ṛigveda Shaḍaṅga, the codex really contains the hymns of the Rudrádhyáya.

Beginning. ॐ श्रीमद्दामंगलमूर्त्तये नमः। अथ ऋग्वेदीयषड़ङ्गं लिख्यते ओम् २ नमस्ते रुद्रमन्यव उतोत इषवे नमः।

End. सुसुपेभ्यो मनुष्येभ्यस्तं मा देवा अवंतु शोभायै पितरोनुमदंतु ओम् शांतिः शांतिः शांतिः सह नाववतु सहनौ भुनक्तु सहवीर्य्यं करवाव है तेजस्विनावधितमस्तु माविद्विषावहै ओम् २ शांतिः, शांतिः शांतिः॥

Colophon. ऋग्वेदषड़ङ्गसमाप्तः (षड़ङ्गं समाप्तम् ?) शीमाके १५०४ चैत्रमासे कृष्णपक्षे चतुर्थ्यां शनिवासरे ऋग्वेदेषु षड़ङ्गेषु यादृशं पुस्तकं दृष्टा (दृष्टं ?) तादृशं लिखितं मया यदिशुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते लेखकं मंगलानाश (लेखकानां मंगलम्?) पाठकानाश मंगलं सर्व्वलोकानां भूमौ भूपतिमंगलम्। श्रीभवानीशंकरचरणकमलेभ्यो नमः।

विवरणम्। रुद्राध्यायोऽत्र ऋग्वेदषड़ङ्गेतिनाम्नाऽभिहितः।

No 524. ऋग्वेदपादानुक्रमणिका। Rigveda-pádánukramaniká. Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 9. Lines, 8-9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Prose. Generally correct. Complete.

An index of the Pádas of the Rigveda-sañhita by Saunaka.

Beginning. श्रीढुंढिराजाय नमः। ऋचुपादाः सांशयिका भवंति दुराम्नातायापि भवति केचित्। तद्लुसंदग्धेदं निबोधताचार्य्येण शौनकेनेरितं यत्।

End. औपाघविततर्यास्वे। आवधिक्षमावोग्नं। पितुभृतोनतंनुमितुग्रुदानवः ॥ * ॥ ॥ = ॥

Colophon. इति ऋग्मारुकं समाप्तः (समाप्तं?) ॥ इति पादाविधानुक्रमणिका समाप्त (समाप्ता?) ॥ ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥

विवरणम्। ऋग्वेदसम्बन्धिन्यः खल्वनुक्रमणिका दशविधा भवन्ति। तथाहि आर्षानुक्रमणीत्याद्या छांदसी दैवती तथा। अनुवाकानुक्रमणीसूक्तानुक्रमणी तथा। ऋक्पादयोर्विधानेन वार्हद्दैवतमेव च। प्रातिशाख्य शौनकीयं शास्त्रं दशकमुच्यते। तत्र पादानुक्रमणीयन्योऽयम्।

No. 525 ऋग्वेदानुक्रमणिका। Rigvedánukramaniká. Substance, country-made paper, 6×3½ inches. Folia, 73 (of which the first is replaced by a new one). Lines, 7 in a page. Character, Nágara. *Date*, ? Appearance, very old, decayed, slightly torn. *Prose*. *Correct*. Complete.

It does not really treat of any Anukrama, but illustrates *padas* like the work noticed in No. 492. At the end is given the number of Padas in each chapter. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। इदानीं सर्व्वसमानानि। अभितौजाः अंगिरा नौचावया गभीरवेपा इषच्छ्वा नोधा दमूनानवेदा अद्वयोदीर्घतमाः इथुपाजा त्मना मनसा सुमना विमना सुवासा त्पाग्रानग्रा उषा यथा भोजा ऋभुचा चंद्रमा अप्सरा सजोषा जातवेदा इति सर्व्वत्र विसर्ज्जनीयाः।

End. वेदे निपदत्रयुक्तं शतानिचाष्टावथ षड्विंशतिश्च शाक।

Colophon. नास्ति।

विवरणम्। अत्रापि पदानां स्वरान्तादिविवेकोवर्त्तते।

No. 526. ऋग्वेदपदरत्नम् । *Rigvedapada-ratnam.* *Substance,* country-made paper, 6×4½ inches. Folia, 9. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A book relating to the *Padas* of the Ṛigveda. The beginning coincides with that of the codex noticed in No. 493, but the end is different.

Beginning. श्रीगणाधिपतये नमः । नान्तं विसर्गांतमथावग्रहं ।

End. षपयाठे । गौर्दैतिचुलि । तुतिमिम । त्रि. । ० । ४ । ।

Colophon. इति पदरत्नं समाप्तं ।

विवरणम् । पदरत्नं नाम ऋग्वेदीयपदविषयकोग्रन्थः ।

No. 527. पदगाढः । Padagádhaḥ. Substance, country-made paper, 9×2½ inches. Folia, 19. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. *Date,* ? *Appearance, very old, decayed,* and *writing effaced in parts.* Generally correct. Complete.

A work relating to the Padas of the Ṛigveda Sañhita, called Padagáḍha. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीमूकांबिकायै नमः । श्रीमच्छजवे गेयमंजसे सखि-क्रया वर्जं श्रीमभिगुध्यति ।

End. पवस्व । सोम ।

Colophon. इति श्रीपदगाढः समाप्तः ।

विवरणम् । पदगाढोनाम ऋग्वेदीयपदविषयको ग्रन्थः ।

No. 528. पदसंज्ञकम् । Padasañjñakam. Substance, country-made paper, 4×3 *inches. Folia,* 15. *Lines,* 9-12 *in a page.* Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally correct. Complete.

An enumeration of the *Padas* by means of certain mystic syllables, by A'svaláyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ गणेशं च प्रणम्यादौ चक्रपाणिं विलोचनम् । आश्वलायनमाचार्यं वक्ष्यामि पदसंज्ञकम् । एकं दशशतं ज्ञेयं संज्ञेति कचवर्गयोः । एकं शतं पवर्गस्य दशैकं च टवर्गके ॥ औकारांतमकारादिस्वराणामिति निर्णयः ॥ ह्रस्वदीर्घाविति ज्ञेयौ चकाळरकालवर्जितौ ।

End. थौनि ढुंडे ढोढपिढीतढिढैपौढिढौछपो ॥ १ ॥ इत्युक्तसंख्या ॥ ॥

Colophon. अखिलनाथदरोदयवादनसुदिनमैलसुतान्वितसज्जनः । क्षयधरांतुषिधुंढसुतार्चितो वदतु मं मधिलाञ्छनशेखरः ॥ १ ॥ रविरमोचफलोचयनिर्भरं जनविनाशचयक्षमभेषजं ॥ मरणमोचफलामरशाखिनः भज जनार्दननाम मुखांबुजे ॥ २ ॥ + + + + + + + इति पंचानग्रः प्रचयानि ॥ ४ ॥ ४ ॥

विवरणम् । आश्वलायनपदसंज्ञकं नाम पुस्तकम्, अवाचरविशेषैर्ऋक्संहितापदानां प्रतिवर्गं संख्या निरूपिता ।

No 529. दक्षिणामूर्त्तिपदवर्णसंख्या । Dakshinámúrtipadavarṇasaṅkhyá. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 39. Lines, 11–12 in a page Character, Nágara. Date, Samvat 1376. Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete

A work enumerating in the same way the number of *Padas* and *Varṇas* (letters) in the Ṛigveda Saṅhitá by Dakshiná-múrti.

Beginning. श्रीगणपतये नमः ॥ अविघ्नमस्तु ॥ सोऽहं स्फुरन्नीमनुभूय सौरीं परां कलां संतत + + + संगां । समाहरिष्ये पदवर्णसंख्या श्रीदक्षिणामूर्त्तिरनुत्तरात्मा ॥ ॐ अक्षितासह वेदसंख्यया + + + र्त्वा छतां । देव कोपि न कोप्यन्यो श्रीरियत्तां चष्ट + + + पदवर्णानुगमैः सविसर्गैः पदैः । तत्प्रमां कादिवांताचरैः वक्ष्ये युक्तायुक्तैः ।

End. यैडिषष्टजच्छागिष्ठ ॥ सत + रेक खवव ॥ सह + + +. + + भपपथोषदा ॥ इति दशमं मंडलं । इत्यष्टमोऽध्यायश्च ।

Colophon. श्रीलक्ष्मी + + पद्मयोः समक्षि (?) संवत् १३७६ + + + संवन्यादन्यत्पदवदा मम परं संसविदामूर्च्छितं ॥ पर्चाचिम

+ + + + ख्यातकीर्त्तिर्मुदा। ग्रानिह्वरह्वरस्य चर + + + दंभोलेर्द्वं सदा। + + + श्रीदक्षिणामूर्त्तिदेवश्रीपादोपदिष्टा(यां ?) पदवर्णसंख्यायां + + + अष्टमाष्टकं परिपूर्णं।९। शिवाय नमः। श्रीदक्षिणामूर्त्तये नमः। श्रीसरस्वत्यै नमः।। श्रीसिद्धिविनायकाय नमः। श्रीराम राम राम राम राम राम राम राम राम राम।

विवरणम्। श्रीदक्षिणामूर्त्तिकृतं ऋग्वेदीयपदवर्णसंख्यापुस्तकम्, अत्रापि तथाविधैरक्षरविशेषैरेव तादृक् संख्या निरूपिता।

No. 530. चातुर्ज्ञानम्। Cháturjñánam. Substance, country-made paper, 6×2½ inches. Folia, 41. Lines, 6-7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1600. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A book treating of the passages of the Rigveda Sañhitá called Cháturjñán. Anonymous.

Beginning. ५। ६।: ।११ १७। १८।
श्रीगणेशाय नमः। अग्निमीळे सुता विश्वा दधाना अजोषा इभताः
११:। २०।
सोमपा इमा।

End. ४९।
सर्तु पिंशतु सिंचतु सुमत्रायुदानं ह्रस्वं मिति।६४।।४।।

Colophon. इत्यष्टमाष्टकके चातुर्ज्ञानं समाप्तं। श्रीरस्तु। ४। इदं पुस्तकं लिखितं मंदरस्थसिंहभट्टेन मत्यसंवत् १६००।

विवरणम्। ऋग्वेदीयचातुर्ज्ञानं नाम पुस्तकम्।

No. 531. मन्त्रपन्नगः। Mantra Pannagaḥ. Substance, country-made paper, 6×3 inches Folia, 12. Lines, 8-9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and writing effaced slightly. Verse. Correct. Complete.

A collection of some special mantras with accent marks. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ॐ । प्रसुग्मंता धियसा नस्य सु + + वृद्भिर्वराइँ अभिषु प्रशीदत । अस्माकमिंद्र सुभयं जुजोषति यत्सो-म्यस्यांधसो बुबोधति ॥

End. प्रसुग्मंता सोमेन सुत्येनोत्तभिता ऽसमेदीम्यांतो अर्पसतां विश्वुयोनिं प्रातर्दुग्धि मिमांखनाभ्युदुसावचीभ्यामुदादम ॥

Colophon. ॥ हरिः ओम् ॥ ॥ श ॥ ॥ श ॥ ॥ श ॥

विवरणम् । मन्त्रप्रश्नोनाम मन्त्रसंग्रहपुस्तकमत्र केचिन्मन्त्राः सस्वराः संकलिताः स्वरिताश्च सन्ति ।

No. 532. संख्यापुस्तकम् । Sañkhyá-pustakam. Substance, country-made paper, 6 x 3 inches. Folia, 175. Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, Raudri Samvatsara. Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work containing the *Varga-pratíkas* of the Rigveda Sañhita, "each followed by seven numbers, the force of which is expressed by the combination पद्दुविमनत, *viz.*, the first denoting the number of padas in each vargá, the second the number of padas having इति after them; the third the number of compound words; while the fourth, fifth, sixth and seventh indicate the numbers of padas ending in visarga, म्, न्, and त्, respectively."

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ पद्दुविमनत ॥ अग्निमीळे प४०, इ४ । दु८ । वि १५ । म१३ । न२ । ३त ।

End अतंच प० । इ० । दु० । वि० । म० । न० । त० । संसमित् प१९ । इ० । दु६ । वि१८ । म१८ । न१ । त१ ॥ ॥ श्री ॥

Colophon. इति सप्तसंख्या पुस्तकं समाप्तं ॥ ॥ इति श्रीरौद्री नाम संवत् उत्तरायणे ग्रीष्म ऋतौ आषाढे मासि कृष्णपक्षे अष्टम्यां भानुवासरे सिद्धनामयोगे समाप्तं लिखितं परोपकारार्थः (र्थं ?) ॥ ॥ श्री । कृष्णार्पणमस्तु ॥

विवरणम् । ऋग्वेदसंहितायां प्रतिवर्गं पदादीनां संख्यानिरूपकोयं ग्रन्थः । तथाह्यत्र प, द, दु, वि, म, न, त इत्येतैः सप्तभिरक्षरैः प्रतिवर्गं यथाक्रमं पदेति शब्ददुराम्नात विषमांकसमान्तनान्ततान्तानां प्रतीकमुद्भाव्य तेषां संख्या निरूपिता ।

No. 533. संख्यापुस्तकम् । Saṅkhyá-pustakam. Substance, country-made paper, 7 x 5 inches. Folia, 31. Lines, 12–16 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

विवरणमनुक्रमपूर्व्वम् ।

No. 534. हौण्डिनः वालखिल्यः । Hauṇḍinaḥ Bálakhilyaḥ. Substance, country-made paper, 8 x $3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 9–11 in a page. *Character, Nágara. Date,* ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Verse. Generally correct. Complete.

A collection of Mantras called Hauṇḍina-bálakhilya. Anonymous.

Beginning. श्रीमणेशाय नमः । अभ्यर्यौमोघोंसावोऽभिप्लुवप्रवाविवेम इदेनयाबिरः ।

End. भूरोदयवे वसूनो श्मियमिंद्रः सखिभिः सदानोम् हविः ।

Colophon. प्रथमहौण्डिनः वालखिल्यः । । शुभमस्तु ।

विवरणम् । हौण्डिनवालखिल्याभिधमंत्राणां संग्रहपुस्तकमिदम् ।

No. 535. बह्वृचारण्योपनिषद्भाष्यम् । Bahvrichiraṇyopanishad-bháshyam. Substance, country-made paper, 11 x $5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 14–20 in a page. Character, Nágara. Date, Saka 1622. Appearance, very old, and writing slightly effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the Bahvrichiraṇyopanishad by Sáyaṇá-cháryya.

Beginning. श्रीपरमात्मने नमः । यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् । निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥ १ ॥ प्राणविद्या मध्यमस्य ब्रह्मविद्योत्तमस्य च । पूर्व्वांक्तौत्याधमस्याय संहितोपास्तिरीर्य्यते ॥ २ ॥ त्रिविधो विद्याधिकारी । उत्तमो मध्यमोऽधमश्च । सर्व्वस्मात् संसारादिरक्तः एकाग्रचित्तः सद्योमुक्तिकाम उत्तमः । तं प्रत्यात्मा वा इदमेक एकएव आसीदित्यादिना ब्रह्मविद्योक्ता हिरण्यगर्भप्राप्तिद्वारा क्रममुक्तिकामोमध्यमः । तं प्रत्युकथमुकथ मित्यादिना प्राणविद्योपास्तिरुक्ता यस्तु द्विविधां मुक्तिकामयमानः प्रजापश्वादि कामोऽधमः । तं प्रतिसंहितोपासनं तृतीयारण्यकेऽभिधीयते । तत्र संहितोपासनं प्रतिजानीते । अथातः संहिताया उपनिषदिति ।

End अतः कृत्स्नवेदस्य परमात्मनामत्वेन + + + रहस्य संवरूपत्वात् बहुविधनियमपुरःसरमध्ययनं युक्तं। यः पुमानेतत्स्वाध्यायवाक्यं सर्वं + + + कारेण अस्य परमात्मनो नामेति वेदविदितत्वाच्च नियमेनाधीते स पुमानधीतवेदमुखेन परमात्मानं विदित्वा स्वस्य ब्रह्मत्वावरकाज्ञाननिवृत्त्या स्वयं ब्रह्म भवति। वाक्याभ्यासस्तृतीयाध्यायसमाप्त्यर्थः पंचमारण्यकसमाप्त्यर्थः कृत्स्नारण्यकांडसमाप्त्यर्थश्च ॥ ३ । १४ ॥ वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् । पुमर्थांश्चतुरोदेयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजमहाराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीरबुक्कमहीपालसाम्राज्यधुरंधरस्य सायणामात्यस्य कृतौ माधवीये वेदार्थप्रकाशे बह्वृचारण्यभाष्यं समाप्तं । ॥ । चक्षुर्द्वन्दुलिंदुशाकेऽस्मिन् मासीके कृष्णपक्षके । गुरुमाने विक्रत्यब्दे द्वामायां बुधवासरे । १ । ऐतरेयारण्यकस्य भाष्य तस्मिन् समापितं । लिखित्वा पांनिभट्टेन त्र्यंबकस्यात्मजेन वै ॥ २ ॥ वाराणस्यां श्रीरामलिंगसंनिधौ समाप्तमिदं पुस्तकं। श्रीरामलिंगार्पणमस्तु । ॥ । ॥ । ॥

विवरणम । श्रीसायनाचार्य्यकृतं बह्वृचारण्यभाष्यम् ।

No. 536. संहितोपनिषद्विवरणम् । Saṅhitopanishad-vivaranam. Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 128. Lines, 7-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Sañhitopanishad or Bahvṛicha Bráhmaṇopanishad by S'ankaráchāryya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ एषपंथा इत्याद्या बह्वृच ब्राह्मणोपनिषत् तस्या इदं विवरणम् ।

End. नेचेत्येवमाचार्य्याः प्रवक्तारोमन्यवे द्विर्वचनमस्येपोपनिषत् समाप्ति × × × नार्थं । १ ।

Colophon. इति गोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य श्रीमच्छंकरभगवतः कृतौ संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं श्रीकृष्णार्पणमस्तु । ॐ शांतिः शांतिः शांतिः । ॐ नमोस्तु अनन्ताय भद्रमूर्त्तये मद्रमाच मद्रपाद स भूमिं विश्वतो हत्वा अत्यतिष्ठद्दशांगुलि पुरतष × वैदं यद्भूतं याच भव्यं ।

विवरणम् । श्रीमच्छंकराचार्य्यकृतं संहितोपनिषद्भाष्यम् ।

No. 537. संहितोपनिषद् (विवरणम्) । Sañhitopanishad (vivaraṇam). Substance, country-made paper, 15 × 5 inches. Folia, 40. Lines, 12–21 in a page. *Character, Nágara. Date, Samvat 1817. Appearance*, very old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. इति श्रीगोविंदभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य श्रीमत् शंकरभगवतः कृतौ संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तम् । लिखितमिदं ग्रन्थमिदेन स्वार्थं परार्थं च । संवत् १८१७ भाद्रशुक्लषष्ठ्यां सोमवासरे संपूर्णमगमत् । इदं पुस्तकं उपामन्युपनामस्यशिवभद्रस्य ।

विवरणन्तूक्तपूर्व्वम् ।

No. 538 ऐतरेय आरण्यकभाष्यम् । Aitareya-Áraṇyaka-bhāshyam. Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 32. Lines, 12–19 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, written by different hands. Correct. Complete, so far as the first Áraṇyaka is concerned.

Sáyaṇa's commentary on the first Áraṇyaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥ १ ॥ यस्य निश्वसितं वेदा योवेदेभ्योऽखिलं जगत् । निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥ २ ॥ तत् कटाक्षेण तद्रूपं दधद्बुक्कमहीपतिः । आदिशत् सायणाचार्य्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥ ३ ॥ ये पूर्व्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसंग्रहात् । कृपालुः सायणाचार्य्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥ ४ ॥ ऐतरेय ब्राह्मणेऽस्ति कांडमारण्यककाभिधं । अरण्य एव पाठ्यत्वादारण्यकमितीर्य्यते ॥ ५ ॥ आरण्यकानि पंचेति प्रोक्तान्यर्थविभेदतः ।

End. इममित्यादिकं षोडशर्चं सूक्तं जातवेदो देवताकं पठेत् । तस्मिन् सूक्ते वक्ष्यत्सु अग्ने सख्ये मारिषामावयंतव इतिप्रत्यृचमेव चतुर्थपादस्य पठितत्वात् समानोदर्कत्वं । अन्यत् पूर्व्ववत् । द्विरभ्यासोऽध्यायपरिसमाप्त्यर्थः । कर्म्मकांडसमाप्त्यर्थश्च । वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् । पुमर्थांश्चतुरोदेयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ ५ ॥ ११ ॥

Colophon इति माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयारण्यके प्रथमारण्यके पंचमाऽध्याये तृतीयः खण्डः ॥ समाप्तश्चाध्यायः ॥ समाप्तं प्रथमारण्यकं ॥ समाप्तं च कर्म्मकांडं ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

विवरणम् । सायनाचार्य्यकृतं ऐतरेयारण्यकप्रथमकाण्डभाष्यम् ।

No. 539. ऐतरेय आरण्यकभाष्यम् । Aitareya-A'raṇyaka-bháshyam. Substance, country-made paper, 13×5 inches. Folia, 29. Lines, 16-23 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh. Correct.

Sáyaṇa's commentary on the second A'raṇyaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ ओम् । यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ॥ निर्म्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥ १ ॥ प्रथमारण्यके कर्म्म महाव्रतमुदीरितं । संवत्सराख्यसत्रस्य शेषः पूर्वोऽत्र तावता ॥ २ ॥ तदीया विकृतिः सर्व्वा प्रोक्तैवेति मनीषया । कर्म्मकांडं समाप्य वेदज्ञानं विवक्षति ॥ ३ ॥ आरण्यकं द्वितीयं यत् तृतीयं च तदात्मकम् ॥

End. विद्योत्पत्तेरूर्द्ध्वं अधर्मभावनाविपरीतभावनोत्पादकाविघ्नाः परिह्रियंते ॥ अथत्व मध्यारमित्यभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थो द्वितीयारण्यकसमाप्त्यर्थश्च । इति द्वितीयारण्यकस्य सप्तमाध्याये प्रथमः खंडः ॥ १ ॥ ११ ॥ वेदार्थस्य

प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन्। पुमर्थांश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः॥ १॥

Colophon. इति श्रीविद्यातीर्थमुनीश्वरापरावतारस्य वैदिकमार्गप्रवर्तकस्य श्रीवीरबुक्कमहाराजस्याज्ञापालकेन सायणाचार्येण विरचिते वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयारण्यकांडे द्वितीयारण्यके सप्तमोऽध्यायः। समाप्तं च द्वितीयारण्यकम्। श्रीरामलिंगार्पणमस्तु।

विवरणम्। सायणाचार्यकृतं ऐतरेयारण्यकद्वितीयारण्यभाष्यम्।

No. 540. ऐतरेय आरण्यकभाष्यम्। Aitareya Áraṇyaka-bháshyam. Substance, country-made paper, 12½ × 5½ inches. Folia, 16. Lines, 19-24 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and writing effaced in parts. Correct. Complete, so far as the fourth Áraṇyaka is concerned.

Sáyaṇa's commentary on the fourth Áraṇyaka.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः। वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम्॥ १॥ यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत्। निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरम्॥ २॥ ऐतरेयब्राह्मणेऽस्ति कांडमारण्यकाभिधं। महाव्रतप्रयोगेऽस्मिन् पंचमारण्यकोदितः॥ ३॥ त्रिविधं महाव्रताख्यं कर्म। एकाहरूपं। अहीनावयवरूपं। सत्रावयवरूपं चेति।

End. तदिदं नवसंख्याकानामृचां पुरीषपदानां च प्रतिपादकं ग्रंथजातं यद्यपि कर्मकांडे इति पठितुं युक्तं तथाप्यारण्य एवाध्येतव्यमित्यभिप्रेत्य चतुर्थारण्यकेनात्र पठितं। इति चतुर्थारण्यकस्य प्रथमः खंडः॥ १॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयारण्यकांडे चतुर्थारण्यकं समाप्तं॥ ४॥ वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन्। पुमर्थांश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः। श्रीरस्तु॥ ४॥

विवरणम्। सायणाचार्यकृतं ऐतरेयारण्यकचतुर्थारण्यभाष्यम्।

No. 541. ऐतरेयारण्यम्। Aitareyáraṇyam. Substance, country-made paper, 13¼ × 4¼ inches. Folia, 25. Lines, 13-14 in a page. Char-

acter, Nágara. Date, Samvat, 1730. Appearance, very old, decayed, and the writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete, so far as the fifth *Aranya* is concerned.

Sáyaṇa's commentary on the fifth *Araṇyaka*.

Beginning. ॥ श्रीगणपतये नमः ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ॥ वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननं ॥ यस्य निश्वसितं वेदा योवेदेभ्योऽखिलं जगत् । निर्म्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरं । ऐतरेयब्राह्मणेस्ति कांडमारण्यकाभिधं । महाव्रतप्रयोगेऽस्मिन् पंचमारण्यकोदितः ॥

End. परमात्मानं विदित्वा स्वस्य ब्रह्मत्वावारकाज्ञाननिवृत्त्या स ब्रह्म भवति । वाक्याभ्यासस्तृतीयाध्यायसमाप्त्यर्थः । पञ्चमारण्यकसमाप्त्यर्थः । कृत्स्नारण्यककांडसमाप्त्यर्थश्च ॥ वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् । पुमर्थांश्चतुरोदेयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ ॥ ॥

Colophon. इति श्रीमहाराजाधिराजपरमेश्वरश्रीमद्वैदिकमार्गप्रवर्त्तक श्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण सायणामात्येन कृते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयोपनिषत् पञ्चमारण्यकांडः समाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥ शुभमस्तु संवत् १७३० समये श्रावणकृष्णद्वितीयायां समाप्तं ॥ ॥ ॥ श्रीकाशीनाथप्रसादसिद्धये लिखितमिदं ॥

विवरणम् । सायनाचार्य्यकृतं ऐतरेयारण्यकपञ्चमारण्यभाष्यम् ।

No. 542 वामनसूक्तभाष्यम् । Vámana Súktabháshyam. Substance, country-made paper, 14 × 5½ inches. Folia, 16. Lines, 9–18 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Próse. Correct Complete.

A commentary on the Váma-súkta of the Rigveda Saṅhitá, Mandala i, Anuváka 22. Consequently, the title *Vamana súkta Bháshyam* is not correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अस्य वामस्येति द्विपंचाशत्यृचमष्टमं सूक्तं दैर्घतमसं आर्षेयमनुक्रमणिका ॥ अस्य द्विपंचाशत् अत्यस्तर्च त्वेतत् समयो नया- पनप्रश्नप्रतिवाक्यान्यत्र प्रायेण ज्ञानमोचाचरप्रशंसा च पञ्चपादं धाकं- जातो यद् गायत्रेयसर्ग्गिते (?) सप्ताद्धेगर्भागौरिति जगत्यः ।

End. यदा ऋभीपतः ऋभिमननवंतः सलिलाधारान् तड़ागादीन् नयंतं ऋथ वा ऋभिमंताईं सरस्तं उदकवंतं सर इत्युदकनामकदेवं सूर्य्यं वा ऋवसे रक्षणाय ऋाहवीमि पुनः पुनराह्वयामि । ५१ ।

Colophon. इति द्वितीयस्य तृतीये चयोविंशोवर्गः । २३ । इति प्रथमे मंडले द्वाविंशोऽनुवाकः । श्री । वेदपुरुषार्पणमस्तु ।

विवरणम् । ऋग्वेदीयप्रथममण्डलान्तर्गतद्वाविंशानुवाकीयवामसूक्तस्य भाष्यम् । वामन-सूक्तभाष्यमिति यल्लिखितन्तत्प्रमादविलसितमेव ।

No. 543. मन्युसूक्तविधानम् । Manyu-súkta-vidhánam. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 2. Lines, 12–16 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and decayed. Prose. Correct. Complete.

The application of the Manyu-súkta in benedictions, imprecations, &c. It forms a part of a work entitled Niyogadípiká. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ऋथ मन्युसूक्तविधानं । तत्र प्रयोगार्थवे चतुर्दश-मेकं सूक्तं । विनियोग दीपिकायांतु सूक्तद्वयमुक्तं । मन्त्रर्षंमाद्यं । द्विती-यमपि मन्त्रवंम् । प्रथदयेऽपि ऋषिर्देवतछंदःसंज्ञैव ।

End. लक्ष्मीप्राप्तिर्भवति । वंध्यानां पुत्रप्रसवनार्थं चरुपुरदरणं । पुत्रजीवनार्थं होमः । प्रतिदिनं दशघटैः सूक्ताभिषेकमंत्रितैर्घटैः स्नापयेत् । ऋर्पम-मात्रावधि । ऋयत्नमूले ऋपदोमकरणं । ऋतुदिने नागकेसरकमभिमंत्र्य दुग्धेन पाययेत् । पुत्रप्राप्तिः । नष्टपुत्रप्राप्त्यर्थं दशपदणं ऋर्पयेत् । कमलैः शतपत्रैर्होमः ।

Colophon. इति श्रीविनियोगदीपिकायां मन्युसूक्तविधानं । समाप्तं । श्रीरस्तु ॥ ।

विवरणम् । मन्युसूक्तस्य विनियोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 544. वेदभाष्यम् । Vedabháshyam. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 40. Lines, 7–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

The commentary of Mahídhara on the Suklayajurveda of the Mádhyandiní Sákhá, Chaps. 21–24.

Beginning. इमं मे तलेत्येककपालस्य । चवरुग्येद्दो वायपर्यैककपालस्य । पुरोडाशस्य दे पुरोनुवाक्याश्चे इत्यर्थः ।

End. नैषारण्याः पश्वे उतृप्स्त्या नतु हिंसाः ॥ ४० ॥

Colophon. इति चतुर्विंशोऽध्यायः ॥ श्रयन्मद्दीधरकृते वेददीपे मनोहरे । मतोऽध्यायश्चतुर्विंशोदेवता पश्चवाचकः ॥ ब ॥ श्रीगणेश ॥ प्रथम्य कमलानाथं गणेशं गिरिजां ।

विवरणम् । यजुर्वेदमाध्यन्दिनीयशाखाया एकविंशध्यायतश्चतुर्विंशाध्यायपर्य्यन्तस्य मद्दीधरकृतं भाष्यम् ।

No. 545. चमकभाष्यम् । Chamaka-bháshyam. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 9. Lines, 8–10 in a page. Character, *Nágara*. *Date*, ? *Appearance, very old, decayed. Prose.* Generally correct. Complete.

Sáyaṇa's commentary on the Chamaka-súkta of the Vájasaneyi Sañhita, so called, because the words cha (च), mē (मे) are repeated therein.

Beginning. श्रीसिद्धिविनायकाय नमः ॥ यस्य निश्वसितं वेदा योवेदेभ्योखिलं जगत् । निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥ १ ॥ परिषेचनमुप्याश्च सत्काराः षड ईरिताः । बलोदराद्यः शिष्टाः प्रोक्षं खिंस (प्रोच्यन्तेऽखिंस्तु ?) सप्तमे ९ ॥ कल्पः ।

End. अस्मिन्ननुवाक उत्तरभागगतानि वाक्यानि प्रशंसति । वाजं तिष्ठतीति बंनवियोगराग्म अग्रा विश्ववसोर्धारालैकादशभिरादितः अनुवाकेऽत्रो- त्येकामाडतिं संततो ददाति ॥ सोवसदा + + ।

Colophon इति श्रीसायणाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां चमकभाष्ये एकादशानुवाकः ॥

विवरणम् । वाजसनेयसंहितायां कानिचिच्चमकसूक्तानि सन्ति । च मे इत्येतयोः प्रयोगबाहुल्यात् वेषां चमक इति नाम । पुस्तकमिदं तत् सूक्तीयसायनाचार्य्यकृतभाष्यरूपमित्यलम् ।

No. 546. चमकभाष्यम् । Chamaka-bháshyam. Substance, country-made yellow paper, *6×3 inches. Folia, 9. Lines, 7-10 in a page.* Character, Nágara. Date, Saka 1800. Appearance, fresh. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणन्तु पूर्ववत् ।

No. 547. काण्वब्राह्मणम् । Káṇva Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 6×3 inches. Folia, 108. Lines, 7-8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete.

A Bráhmaṇa belonging to the Yajurveda.

Beginning. ॐ नम श्रीगणेशाय । वेदपुरुषाय नमः । गार्हपत्यं चेष्यन् पञ्चाम श्राय (व ?) या व्युदूहति । खवस्यति रैतदद्गार्हपत्यं चिनोति प्र उ चैकेषाग्नि चि नो स्थामेव ते व येनास्यदग्रिदूहत्युवयिनामेव वद्रि-दूहति नेदुवमिता नष्ट यानीति ।

End. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । यजुर्वेदान्तर्गतकाण्वब्राह्मणम् ।

No. 548. रुद्रजपः । Rudrajapaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 29. Lines, 5-7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1864. Appearance, very old and worn out. Verse. Correct. Complete.

The Rudrádhyáya of the Vájasaneyí Saṅhitá, accented.

Beginning. । श्रीगणेशाय नमः । हरि ओम् । । माच्छन्दः । प्रमाच्छन्दः प्रति-माछन्दो ? अस्रीवयश्छन्दः पङ्क्तिश्छन्दः उष्णिक्छन्दो बृहतीछन्दोऽनुष्टुप्-छन्दो गायत्रीछन्दो विराट्छन्दस्त्रिष्टुप्छन्दो जगतीछन्दः पृथिवी-छन्दः । १ । पृथिवीछन्दोऽन्तरिक्षञ्छन्दो द्यौश्छन्दः समाश्छन्दो नक्ष-त्राणिछन्दो वाक्छन्दो मनश्छन्दः कृषिश्छन्दो हिरण्यञ्छन्दो गौश्छन्दो ऽजाछन्दोऽश्वश्छन्दः । २ । गणानान्त्वा गणपतिꣳ हवामहे ।

End. पर्यैम शृरदः शतञ्जीवेम शृरदः शतꣳ शृणुयाम शरदः शतम्प्रब्रवाम: शृरदः शतमदीनाः स्याम शृरदः शतं भूयश्च शरदः शतात् ॥ १४ ॥

Colophon. इति वाजसनेयीसंहितायां दीर्घपाठे रुद्राध्याये अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ लिखितमिदं पुस्तकं व्यासदेवरामेण शान्ति शिष्यवास्य उदेरामस्य पुत्रः ॥ शुभमस्तु संवत् ॥ १८६४ मिति ज्येष्ठकृष्णप्रतिपद्दिने ॥ शुभम्भूयात् ॥ स्वर्मं वा ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥

विवरणम् । वाजसनेयीसंहितान्तर्गतरुद्रजपः ।

No. 549. रुद्रषडङ्गः । Rudra Shadañgah. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 23 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 6-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete. (Except the first fol.)

The Rudrashadañga or Rudrádhyáya of the Yajurveda.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. शरदः शतꣳ शृणुयाम शरदः शतम्प्रब्रवाम (प्रब्रवामः ?) शरदश्शत मदीनाः स्याम शरदः शतम्भूयश्च शरदः शतात् १४ ।

Colophon. इति षड् ङ् सं शुभम्, यदक्षरं पदं भ्रष्टं मात्राहीनं च यद् भवम् (?) तत्सर्व्वं क्षमतां देवि प्रसीद परमेश्वरि । आपन्नोऽस्मि शरण्योऽस्मि सर्व्वावस्थोऽस्मि सर्व्वदा । भगवन् त्वां प्रपन्नोऽस्मि रक्ष मां शरणागतम् ॥ श्रीरामकृष्णाय नमो नम ।

विवरणम् । यजुर्व्वेदीयरुद्राध्यायः ।

No. 550. रुद्रभाष्यम् । Rudra-bháshyam. Substance, country-made paper, 13×3½ inches. Folia, 21. *Lines, 9-10 in a page. Character,* Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

The commentary of Sáyana on the Rudrádhyáya of the Yajurveda.

Beginning. श्रीमद्गणपतये नमः ॥ अविघ्नमस्तु ॥ यस्य निश्वसितं वेदा योवेदेभ्योऽखिलं जगत् । निर्म्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥ १ ॥ तत्कृपा-

चितयः सर्व्वांश्चतुर्थेऽपि समापिता षडध्याये च पंचमे तु नित्यहोम उच्यते ।

End. उभयविधं वेरिष्टं हे रुद्राः वो युष्माकं अंते विदारितास्मे दधामि स्थापयामि । तमिममेकादशानुवाकात्मकं रुद्राध्यायं विनियुङ्क्ते । श्रीः ।

Colophon. इति श्री सायणाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां चतुर्थकांडे पंचमप्रपाठके एकादशोऽनुवाकः समाप्तः । । विश्वेश्वरायार्पणमस्तु । श्रीः । । । श्रीभवानीशंकराभ्यां नमः ।

विवरणम् । यजुर्व्वेदीयरुद्राध्यायस्य सायनकृतं भाष्यम् ।

No. 551. उपनिषद्काण्डः । *Upanishad-káṇḍa*. Substance, country-made paper, $6\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 42 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 6 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worn out, and torn in the margin. Prose. Generally correct. Incomplete.

The codex contains the *pravargya* section of the Śatapatha Bráhmaṇa. The beginning and the end are both wanting. The mantras are accented.

No. 552. उपनिषद्काण्डः । Upanishad-káṇḍa. Another copy of the same work and of the same character, containing 39 folia, with a beginning, but no end or colophon.

Beginning. । । श्रीगणेशायनमः । । । ॐ । देवा वै सत्रं निषेदुः । अग्निरिंद्रः सोमो मखो विष्णुर्विश्वेदेवा अन्यत्रैवाश्विभ्यां । १ ।

विवरणम् । प्रवर्ग्यकाण्डाभिधः शतपथब्राह्मणांशविशेषः ।

No. 553. वेदरुद्री । Vedarudri. Substance, country-made káshmiri paper, 9×5 inches. Folia, 40. Lines, 7-10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1073. Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 548.

No. 554. वेदार्थप्रकाशः । Vedártha-prakášaḥ. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 63 (of which foll. 1–10 are wanting). Lines, 7–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

Sáyana's commentary on the Yajurveda Sañhita called Vedártha-prakáša.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. प्राप्तव्यं धनादिकं सर्व्वं प्राप्नोति ओतव्यं वैरिवर्गं सर्व्वं जयति ॥ ॥
वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् पुमर्थांश्चतुरो देया वीद्या (?)
तीर्थमहेश्वरः ॥ ॥

Colophon. इति सायणाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुः संहितायां
पंचमकांडे चतुर्थप्रपाठके द्वादशोऽनुवाकः । समाप्तश्चतुर्थः प्रश्नः ॥ ॥
॥ शुभमस्तु सर्वदा ॥ ॥

विवरणम् । सायनाचार्य्यकृता वेदार्थप्रकाशाभिधाना यजुःसंहिताटीका ।

No. 555. एकपदिकाण्डम् । Ekapadikáṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 70 (of which foll. 1–13 are wanting). Lines, 7–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, slightly worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the Ekapadikáṇḍam noticed before. See Nos. 99–101.

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।

No 556. एकपदिकाण्डम् । Ekapadikáṇḍam. Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 89 (of which foll. 2–4 are wanting. Foll. 48 and 49 appear to be by a different hand.) Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and decayed. Prose. Correct. Incomplete.

No. 557. एकपदिकाण्डम् । Ekapadikándam. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 75 (of which fol. I is wanting.) Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. *Prose. Correct. Incomplete.*

No. 558. अध्वरकाण्डम् । Adhvarakándam. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 190 (of which foll. 107–110 are double.) Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and the writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in Nos. 102 and 103.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रोम् ॥ देव सुजनं जोपंयवे ।

End. मेतस्मै योमायाः स्वचो होतुः प्रजनयति तस्माद्दोग्धमभात् ॥ १५ ॥ ब्राह्मणं ॥ ५ ॥ चतुर्विंशोऽध्यायः ॥ १४ ॥ सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः कण्डिका ११४ ॥ अस्मिन् काण्डे प्रपाठकः ७ ब्राह्मणानि संख्या ४२ कांडे कण्डिका ८५८ ॥

Colophon. इत्यध्वरसंज्ञकं तृतीयं कांडं समाप्तं (समाप्तं) अविमुक्तवाराणसीक्षेत्रे श्रीविश्वेश्वरसन्निधौ मार्गशीर्षमासे शुक्लपक्षे दशम्यां मंदीवासरे(?)लिखितं दोः कावा ज्योः सुतदी++++शुभं भवतु ॥

No 559. अध्वरकाण्डम् । *Adhvarakándam. Substance, country-made paper,* 7×5 inches. Folia, 149 (of which foll. 1–30 are wanting.) *Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1739. Appearance,* very old, slightly torn. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. होतुः प्रजनय तस्माद्दोग्धमभात् ॥ १५ ॥ ब्राह्मणं ॥ ५ ॥ सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः ॥ कण्डिका सं ११४ ॥ अध्वरकाण्डं समाप्तं ॥ संवत् १७३९ वर्षे कार्त्तिकमासे द्वितीयायां रविवासरे लिखि (लि ?) तं काश्यां श्रीय सौवेदी षष्ठी (पि ?) श्रीवभामदत्तात्मजगोदृन्न अाज्ञाराम आत्मज- पठनार्थं स्वार्थंश्च ॥ अनक पाठकयोः शुभं भवतु ॥ शुभं श्री विश्वा- जयति ॥ श्रीरामचन्द्रविश्वेश्वरः जयति ॥

---

45 s. c.

No. 560. ग्रहकाण्डम् । Grahakáṇḍam. Substance, country-made paper, 11×3½ inches. Folia, 133 (of which foll. 1 and 2 are wanting.) Lines, 6 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 104.

विवरणन्यूनपूर्व्वम् ।.

No. 561 ग्रहकाण्डम् । Grahakáṇḍam. Substance, country-made paper, 8×3½ inches Folia, ? (the folia being in disorder, the number cannot be exactly determined.) Lines, 7–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, writing effaced in parts, and written by different hands. Prose. Not correct. Incomplete.

No. 562 सवकाण्डम् । Savakáṇḍam Substance, country-made paper, 6×3 inches Folia, 189 (of which foll. 5, 38, 169, are wanting) Lines, 6–9 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, slightly worm-eaten, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete

---

No 563. ग्रहकाण्डम् । Grahakáṇḍam Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 92 Lines, 7–9 in a page. Character, Nágara. Date, 1657. Appearance, very old, worn out, writing effaced in parts and by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

Colophon. प्रपठकः ॥ ५ ॥ संवत् १६५७ पौष वदे वददाने रवौ चाद्य श्री ++ वास्तव्य नागर ज्ञातीयः ++ चात्मपाठनार्थं शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ॥ यादृश पुस्तिके (?) दृष्टा (?) तादृशं लिखीतं (?) मया । यद शुध (?) मशुध (?) वा मम दोषो न दीयते ॥ तैलाद्रक्षेदित्यादि ।

No. 564. सवकाण्डम् । Savakándam Substance, country-made paper, 12×3 inches Folia, 50. (The page marks begin with 10.) Lines, 7–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. The first folium seems to have been written by a different hand. Prose Correct. Incomplete.

No. 565. सवकाण्डम् । Savakáṇḍam. Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ *inches*. *Folia*, 50 (but without any *order.*) *Lines*, 7-9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Fragmentary.

The codex is simply a bundle of papers written by different hands and without any order, and is useless for purposes of reference.

No. 566. सवकाण्डम् । Savakáṇḍam Substance, *country-made* paper, 12×4 inches. Folia, 11. Lines, 8-9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and written by different hands. Prose Fragmentary. Like the codex last noticed, it is merely a bundle of folia without any order.

No. 567. सवकाण्डम् । Savakáṇḍam. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches *Folia*, 163 (*of which foll.* 155–162 *are wanting*) Lines, 5 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm eaten. Correct. Incomplete. Accented.

No. 568. सवकाण्डम् । Savakáṇḍam. Substance, country-made paper, $11 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 126 (of which foll. 80 and 81 are wanting) *Lines*, 6–8 *in a page. Character, Nágara.* Date, ? Appearance, old and worn out Correct. Incomplete. Accented.

No 569. सवकाण्डम् । Savakáṇḍam. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 108 (of which foll. 1 and 2, 23-65, 67, 69-72 are wanting.) Lines, 6–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and written by different hands. Prose. *Generally correct, Incomplete.*

No. 570. उल्लासम्भरणम् । Ullásambharaṇam. Substance, country-made paper, $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 106. Lines, 7–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and written by different hands. Prose. Incomplete. The folia are in disorder.

Another copy of the work noticed in No. 109.

No. 571. उखासम्भरणम् । Ukhásambharaṇam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 80. Lines, 9-11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1654. Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Incomplete, (fol. 1 being wanting.)

Colophon. पंचमः प्रपाठकः समाप्तः ॥ १०१ ॥ ॥ अष्टमोऽध्यायः ॥ ॥ ॥ सं १६५४ वर्षे भाद्रवावदे १नु षष्ठो श्रीष्ठभनगरे लिखितं कमासीवा घयटके उपद्रवघोषमकस्य पुत्रपौत्राणां अध्ययनार्थं । शुभं भवतु ॥ ॥ सर्व्वजगत्सुखी भवतु । कमांसीवा घयटके नारायणलिखितं ॥ ॥ व ॥ ॥ व ॥ ॥ व ॥ ॥ व ॥ ॥ व ॥ ॥ व ॥ ॥ व ॥ ॥ व ॥ ॥ व ॥ ॥ व ॥ ॥ व ॥ ॥ व ॥ ॥ व ॥ ॥ व ॥

विवरणन्नूतपूर्व्वम् ।

No. 572. उखासम्भरणम् । *Ukhásambharaṇam. Substance, country-made paper,* $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 106 (of which folia, 1-47, both inclusive, are wanting) Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and writing effaced in parts. Prose. *Generally correct Incomplete.*

Another copy of the same work.

विवरणन्नूतपूर्व्वम् ।

No. 573. ब्राह्मणोखासम्भरणम् । Bráhmaṇókhásambharaṇam. Substance, country-made paper, $12 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27 (of which fol. 1 is wanting) Lines, 10-13 in a page Character, Nágara. Date, 1690 Samvat. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete. (Except fol. 1)

It is a copy of the Aśvamedhakáṇḍa noticed in Nos. 129 and 130, and not one of Ukhásambharaṇakáṇḍam as we find in the title-page.

Colophon चतुर्थप्रपाठकः समाप्तः ॥ कंडिकासंख्या १०१ एवं कांडे कंडिकासंख्या ४२५ ब्राह्मणानि संख्या ४२ ॥ संवत् १६९० वरषें(?) आसाढ़(?)वदि १० भनौ लषितं(?) शुभं भवतु.(?) ॥ कल्याणमस्तुः (?) । श्रीः ॥ ॥ व ॥ श्रीः ॥ ॥ व ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ व ॥

विवरणम् । अश्वमेधकाण्डमिदं नतूखासम्भरणकाण्डम् ॥

No. 574. उखासम्भरम् । Ukhásambharaṇam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 107. Lines, 7–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

The codex contains two incomplete copies of two different Bráhmanas, Ukhásambharaṇa, and Haviryajña. Of the former there are 7 folia only, while of the latter 100 folia from fol. 55 to fol. 155.

No 575 हस्तिषट्नामकाण्डम् । Hastishaṭnámakáṇḍam. Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 121 (of which fol. 1 is wanting) Lines, 6–7 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 112.

विवरणमनूक्तपूर्वम् ।

No. 576. हस्तिषट्काण्डम् । Hastishaṭkáṇḍam. Substance, country-made paper, 7×3½ inches. Folia, 222 (of which foll. 1–77 and 192–221 are wanting.) Lines, 6–7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1637. Appearance, very old, worn out, and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete (except the folia wanting.)

Colophon. इति हस्तिषट्नाम सप्तमं कांडं समाप्तं हस्तिषट्कांडे प्रपाठकः ४ ॥ ब्राह्मणं १२॥ एवं कांडे कंडिकासंख्या ॥ २९८॥ शुभं भवतु संवत् १६३७ वर्षे वैशाष(ख ?) मासे कृष्णपक्षे पञ्चम्यां तिथौ भौमवासरे·श्रीरैव-ताचारमौ वास्तव्य उदीच्य ज्ञातिय(तीय ?) प्रोद्दीतरामसुतहरजौलि-ख्याप्यते ॥ शुभं भवतु ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्री. ॥ श्रीः ॥ श्री. ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

No. 577. चितिकाण्डम् । Chitikáṇḍam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 101. Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, torn, worn out, and slightly worm-eaten. Foll. 43–101 appear to have been written by a different hand. Generally correct. Incomplete.

No. 578. चितिकाण्डम् । *Chitikáṇḍam.* Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 168 (of which foll. 115–153 are wanting.) Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worn out, and written by different hands. Correct. Complete but for the defect mentioned above.

No. 579. सञ्चितिकाण्डम् । *Sañchitikándam.* Substance, country-made paper, 10×3 inches Folia, 77 (of which foll. 4, 43–61, are wanting) Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Foll. 1 and 3 appear to have been written by a different hand Correct. Incomplete.

No. 580. सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikándam. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 103 Lines, 7–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. *Prose. Correct. Complete (without colophon.)*

No. 581 सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikándam. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 101 (of which fol. 1 is wanting) Lines, 6–8 in a page Character, Nágara. Date, Samvat 1678. Appearance, very old and worn out Prose. Generally correct. Complete (except the 1st fol.).

Colophon. चतुर्थे. अपाठकः समाप्तः ॥ कण्डिका ॥ १०९ ॥ कांडे कण्डिका ॥ ४०१ (१?) ब्राह्मणानि संख्या ॥ १५ ॥ संवत् १६७८ वर्षे श्रावण शुध पौष-मास्यां (?) रविवारेण लिखितं मोढवैवेद्य ज्ञातिभव आत्माराम सर्व्वेश्वरेण लिखितं ॥ शुभमस्तु ॥ भग्नपृष्ठकटिग्रीवोबध(द्ध?)मुष्टिरधोमुखं (ख.?) कष्टेन लिखितं ग्रन्थं (लिखितोऽग्रन्थ.) यत्नो (यत्नेन?) परिपालयेत् ॥ १ ॥ तैलाद्रक्षे(?) जलाद्रक्षेद्रक्षेत्स्थल(?)बंधनात् ॥ मुढ (?) हस्तेन दातव्यं एवं वदति पुस्तिका ॥ २ ॥ श्रीः ॥ छ ॥ श्री ॥ छ ॥ ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ।

No. 582. सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikáṇḍam. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 111 (of which foll. 1–4 are wanting.) Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1268, S'aka 1152 (?) Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete (except the first four folia.)

Colophon. साचीकांडं सम्पूर्णं ॥ लि याज्ञिक (?) चंबारामेण ॥ सं १२६८ शके ११५२ श्रा. सु. न ५० ऋत्विजः श्लोकाः ।

No. 583. अग्निरहस्यकाण्डम् । Agnirahasyakáṇḍam. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 106 Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, writing effaced in parts and by different hands. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 123. Accented.

Colophon.

Colophon. इत्यग्निरहस्यं नाम दशमं कांडं समाप्तं ॥ संवत्सरो वै यज्ञः प्रजापतिः ॥ याज्ञिकदेवलब्ध्युतकरुणाख्येण गतपत्रं पूरितम् ॥ शुभमस्तु ॥

No. 584. अष्टाध्यायीकाण्डम् । Ashtádhyáyikáṇḍam. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 44 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 8–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete

Another incomplete copy of the work noticed in Nos. 124 and 125. Accented.

विवरयन्नूकपूर्व्वम् ।

No. 585. अष्टाध्यायीकाण्डम् । Ashṭádhyáyíkáṇḍam. Substance, country-made paper, 8×4½ inches. Folia, 66 (of which foll 1–25 are wanting.) Lines, 8–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

No. 586. मध्यमकाण्डम् । Madhyamakáṇḍam. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 31. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1509. Appearance, very old, worn out. Prose. Correct. Incomplete.

The first Prapáṭhaka of the Madhyamakáṇḍa noticed in Nos. 126, 127, 128.

विवरणमनुक्तपूर्व्वम् ।

No 587 मध्यमकाण्डम् । Madhyamakáṇḍam. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 10. Lines, 9–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Not correct. Incomplete.

No. 588. अश्वमेधकाण्डम् । Aśvamedhakáṇḍa. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 104 (of which fol. 1 is lost) Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1754. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in Nos. 130, 131.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. दैतज्जीवास्य पितुरस्य न संहय्य ॥ १२ ॥ ब्राह्मणं ॥ ७ । चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः । कंडिका संख्या ॥ ९९ ॥ शुभमस्तु संवत् १७५४ वर्षे माघवदि ५ बुधे काश्यां मध्ये लिखितं जाती वीरेश्वर यादव आत्मपठनार्थम् ॥

No 589. शतपथब्राह्मणप्रवर्ग्यकाण्डम् । Satapatha Bráhmaṇa Pravargyakándam. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 45 (of which foll. 1 and 2 are wanting.) Lines, 77 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

The Pravargyakáṇḍa belonging to the Kaṇvaśákhá of the Satapatha Bráhmana.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । शतपथब्राह्मणकाण्वशाखीयप्रवर्ग्यकाण्डम् ।

No. 590. वृहदारण्यकभाष्यम् । Vrihadáranyaka Bháshyam. Substance, country-made paper, 16×3½ inches. Folia, 24. Lines, 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, slightly worn out. Prose. Correct. Incomplete.

An incomplete copy of Ánanda Giri's commentary on the Vrihadáranyaka.

Beginning. श्रीमणेशाय नमः ॥ मधुकांडे त्वाष्ट्रं कक्षं चेति मधुद्वयं व्याख्यातं सम्प्रति कांडांतरारंभं प्रतिजानीते जनक इति ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । आनन्दगिरिकृता वृहदारण्यकटीका ।

No. 591. वृहदारण्यकमिताक्षरा । Vrihadáranyaka-mitákshará. Substance, country-made paper, 11×3½ inches. Folia, 187. Lines, 10–13 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat ? Appearance, very old, worn out, writing effaced in parts and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Vrihadáranyakakánda of the Śatapatha Bráhmana, belonging to the Kánva śákhá, by Nityánandáśrama, a pupil of Purushottamáśrama.

Beginning. ॥ ॐ ॥ ॐ नमः श्रीकृष्णाय परमात्मने श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ योऽनंतोऽनंतशक्तिः सृजति जगदिदं पालयत्यन्तरात्मा सविश्वावे निपीय स्वकमहिमगतः सत्यचिन्मूर्त्तिरास्ते । योऽनुग्रः भक्तनानां परमहिततमः पापिनामुग्रमूर्त्तिः सोऽस्माकं वाञ्छितानि प्रदिशतु भगवानात्मदः श्रीन्दसिंहः ॥१॥ यन्मूलप्रवइन्सविकपयकः उर्वीकनाद्वेव मे रागद्वेषमदाभिधा शइसणाः नेसुम संतापिनः ॥ यत्प्रसारपरिश्रमापहृदया संभीतलामोदभाग् वंदे तत् पुरुषोत्तमाश्रमगुरोः पादारविंदद्वयम् ॥ २ ॥ याकाण्वोपनिषत् प्रसिद्धवृहदारण्यश्रुतेः भाद्रं तद्भाष्यप्रमुखं विलोक्य विपुला टीका कृता ज्ञानिनाम् ॥ रम्या तत्कलनासमर्थमतिभिर्मोक्षेच्छुभिर्योगिभिः सुज्ञेया तु मिताक्षरा + + + रियं व्याख्या समारभ्यते ॥ ३ ॥ उपनिषच्छन्देन तु मुख्यया वृत्त्या ब्रह्मविद्यैव ।

End. इदंतु आचार्य्यपरंपराकथनं सर्व्वासु वाजिशाखासु वेदाध्ययनमूलमारभ्य पाठव्युत्क्रमेण सांजीविपुत्रात् सांजीविपुत्रात् सांजीविपुत्रपर्य्यंतं समानं ॥ आदिमध्यान्तेषु ग्रंथसंगताः पंथाः परिचारिणो भवंतीति निःचयितु + + + ब्रह्मणे नम इति ॥

Colophon. इति बृहदारण्यकव्याख्यायां मिताचरायां षष्टमाध्यायस्य पंचमं ब्राह्मणं समाप्तं ॥ यः सद्भुतिश्रयशिखादिकवद्ध्यायप्रभेदस्तु दस्कंधः सन्दरंभवावलिविलस + + मय ब्राह्मणः ॥ ब्रह्मात्मैक्यफलः सुवाक्यकुसुमोवंशालवालांशुभाक् संसेव्यः सततं बुधैः स बृहदारण्याकल्पद्रुमः ॥ १ ॥ भाष्यवार्त्तिकञ्चतटीका मंथ+रण्यकं दधि ॥ विमथ्य बुद्धिरस्नेदं नवनीतं समुद्धृतं ॥ २ ॥ महतामाशयं बोद्धुं मादृशः कः चमो भवेत् । तथापि श्रद्धयाऽस्माभिः सारमेतत् समुद्धृतम् ॥ ३ ॥ यत्पादस्य मकरंदरसानभिज्ञाविश्रमविधिपदादपि संचरंतः । न प्राप्नुवंति पशुकर्म्मरता धनेशास्तस्मै ध्वनिंसवपुषे हरये नमस्ते ॥ ४ ॥ इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीपुरुषोत्तमाश्रमपूज्यपादशिष्यनित्यानंदाश्रमविरचितायां मिताचरायां षष्टमोध्यायः समाप्तः ॥ ॐ ॥ संवत् वर्षे श्रावणशुद्ध १२ बुधे प्रज्ञानाश्रमपूज्यपादशिष्यमोपालाश्रमेणेदं पुस्तकं वाराणस्यां + + + निकटे लिखितं ॥ ॐ तत्सत् ॥ लाभार्पणमस्तु + + + भवतु ॥

विवरणम् । नित्यानन्दाश्रमविरचिता बृहदारण्यकस्य मिताचराभिधा टीका ।

No 592 शुक्लयजुर्वेदवाजसनेयीसंहिता । Sukla-yajurveda Vájasaneyi Sañhitá. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 177 (of which foll. 1-7 are wanting.) Lines, 8-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse and prose. Correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in Nos. 38, 39, 40. *Accented.*

No. 593. रुद्रजपः । Rudrajapaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 16. Lines, 5 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 548.

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।

No. 594. कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः। Krishna-yajurveda-sañhitá Padapátha. Substance, country-made paper, 13×4½ inches. Folia, 110. Lines, 8-9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete (up to the end of the eighth Prapáṭhaka of the Prathama Káṇḍa.)

The Pada text of the Black Yajurveda up to the end of the eighth Parapáṭhaka, Káṇḍa 1. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। हरिः। ओम्। इषे। त्वा। ऊर्जे। त्वा। वायवः। स्थ। उपायव इत्युप आयवः। स्थ। देवः। वः। सविता। प्रेति। अर्पयतु। श्रेष्ठतमायेति। श्रेष्ठतमाय। कर्मणे।

End. सुमिथं। सोमस्य। इंद्रस्य। मित्रः। आग्नेयं। सुचः। आग्नेयम्। हिरण्यं। आग्नेयं। स्वाहीका। अग्नं विम्न। हाविष्मतिः। १। अनुमत्यै। यमायेति। दैवी रापः। मित्रेसि। ग्रहो वा। दिर्घमारिष्मत्। हरिः ओम्। १८। १४। ११। १४। ११। ११। ११। १९। २४२, संख्या।। सोमदिवेश्वरो विजयवेतरां।। श्रीवेदपुरुषाय नमः।।। श्री।। हरिर्जयति।

Colophon. (नास्ति)।

विवरणम्। कृष्णयजुर्वेदसंहितायाः प्रथमकाण्डीयाष्टमप्रपाठकपर्यन्तग्रन्थस्य पदपाठः सस्वरचिह्नः।

No. 595. कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः। Krishna-yajurveda-sañhitá Padapátha. Substance, country-made paper, 13×4½ inches. Folia, 124. Lines, 4-8 in a page. Character, Nágara. Date, Saka 1650, Samvat 1519. Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the second Káṇḍa of the Black Yajurveda Sañhitá. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। हरिः। ओम्। वायव्यं। श्वेतं। इति। आभेतु। भूति काम इति भूतिऽकामः।

End. सुमिथः। यायें। तथाआभामं।। स्थितमनु। इत्याह प्रजावे।। आहेत्याह। पुष्ठ। भूमति।। ७०।। ७।। ६१।।। ७१।।। ५६।।। ४८।।। ७४।।। ७०।।।१२८४।।। ओम्। हरिः।

Colophon. शके १६९० संवत् १८२८ संवत्सरे चैत्र शुक्लद्वितीया भौमवासरतद्दिने इदं पुस्तकं लिखितं गोविंदरामभट्ट + + + तुपनामकं तस्य इदं पुस्तकं ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥

विवरणम् । कृष्णयजुर्वेदसंहिताया द्वितीयकाण्डस्य पदपाठः सस्वरचिह्नः ।

No. 596 कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः। Krishna-yajurveda-sañhitá Padapáṭha. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 68. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the third Kánḍa of the Black Yajurveda Sañhitá.. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ॥ ओम् ॥ प्रजापतिरिति प्रजाऽपतिः । अकामयत ॥

End. पूर्वता भुवज्जान् तवाग्ने प्राप्निर्द्व षट्विंशत् ॥ १९ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ४१ ॥ ॥ ४६ ॥ ॥ २२ ॥ ॥ ५८ ॥ ॥ २१ ॥ ॥ २०९ ॥ हरिः । ओम् ॥ १ ॥ श्रीकाशीनाथोविजयतेतराम् ॥ १ ॥ ॥ श्रीः ॥ हरीजयति ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । कृष्णयजुर्वेदसंहितायास्तृतीयकाण्डीयपदपाठः सस्वरचिह्नः ।

No 597. कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः। Krishna-yajurveda-sañhitá Padapáṭha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 87. Lines, 8–9 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct Incomplete.

The Pada text of the fourth Kánḍa of the Black Yajurveda. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ हरिः ॥ ओम् ॥ युञ्जानः प्रथमं । मनः । तत्त्वाय । सविता । धियः । अग्निं । ज्योतिः ।

End. अग्राविष्णू । अग्निश्च वाजोनः । अदक्षोपोपाः । एकोनचत्वारिंशत् ॥, ३९ ॥ ॥ श्रीकृष्णाय नमः ।

Colophon (नास्ति) ।

विवरणम् । कृष्णयजुर्वेदसंहितायाश्चतुर्थकाण्डीयपदपाठः (सस्वरचिह्नः) ।

No. 598. कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda Padapáṭha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 128. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the fifth Káṇḍa of the Black Yajurveda. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ॥ ओम् ॥ सावित्राणि । जुहोति । प्रसूत्या इति प्रसूत्यै ।

End. यो वै एवाकृतिं अभवन् सं परिधिभिः अवरुध्य आनद् अष्टौ पंचाशत् ॥ ५८ ॥ हरिः ॥ ओम् ॥ ५९ ॥ ४४ ॥ ४८ ॥ ५८ ॥ ६१ ॥ ५४ ॥ ५८ ४२ ॥ सावित्राणि विष्णुमुखाः उत्सन्नयज्ञः देवासुराः यदेकेन हिरण्यवर्णाः ॥ यो वा अयथा देवतंत्र ॥ पंचमाष्टकसमाप्तिं पञ्चाय । श्रीः ।

विवरणम् । कृष्णयजुर्वेदसंहितायाः पञ्चमकाण्डस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः ।

No. 599 कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda-sañhitá Padapáṭha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 103. Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the sixth Káṇḍa of the Black Yajurveda. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ॥ ओम् ॥ प्राचीनवंशमिति प्राचीनऽवंशं । करोति । देवमनुष्या इति ।

End. इंद्रः । पत्निया । प्रति । देवाना । इंद्रियं । देवाना । अदाभ्ये । देवा वै । प्रवाकेन । प्रजापति देवेभ्यः । सः । रिरिचानः । योड-शधा । एकादश ॥ च ॥ ११ ॥ श्रीविश्वनाथाय नमः ॥ सुवर्गाय यजति प्रजा सौम्येन गृह्णीयात् प्रत्यंच गृह्णीयात् प्रजा प्रजन विचलारिंश-मत् ॥ ४११ ॥ ॥ ११ ॥ ५९ ॥ ६१ ॥ ४३ ॥ ४३ २११ ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम्। कृष्णयजुर्वेदसंहितापञ्चकाण्डपदपाठः सस्वरचिह्नः।

No. 600. कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः। Krishna-yajurveda-sañhitá Padapátha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 85. Lines, 7-8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the seventh Káṇḍa of the Black Yajurveda Sañhitá. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ओम्। प्रजननमिति प्रऽजननं। ज्योतिः। वृषि दृवतानां। ज्योतिः।

End. गावः। पुमान्सः। सर्वनमद्भिः। वा। एते देवत्वं। अभिजित्यः ऽत्यांऽहः। वर्षपूर्ढिः सार्वं। चतुः पंचाशत्॥ १४॥ ॥ इति॥ ओम्॥

Colophon. सप्तमाष्टकपदानि समाप्तिं पर्याय। शुभमस्तु शिवं भूयात्। कृष्ण(?) शाम॥ १०॥ श्रीमः प्रसीदतु॥ काशीनाथोविजयतेतराम्॥ श्रीः॥

विवरणम्। कृष्णयजुर्वेदसंहितायाः सप्तमकाण्डीयपदपाठः सस्वरचिह्नः।

No. 601. तैत्तिरीयसंहिताभाष्यम्। Taittiríya Sañhitá-bháshyam. Substance, country-made paper, 10×8 inches. Folia, 68. Lines, 11-14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, almost new. Prose. Generally correct. Incomplete.

Sáyaṇa's commentary on the fifth Káṇḍa of the Taittiríya Sañhitá.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः॥ यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत्। निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम्॥ १॥ चतुर्थकांडे चित्यर्थमंत्राः सर्वेऽत्र वर्णिताः। ब्राह्मणं पंचमे कांडे तत्र सप्तप्रपाठकाः॥ २॥ मन्त्रव्याख्याचतुर्थादौ मिश्रचैपानुवाक्या एकादशानुवाकास्तुराद्याचार्यास्तेषमीरिताः॥ ३॥ सावित्राडतिरक्ष खीकारः प्रथमेऽभवत्। द्वितीये ब्रतधर्न अच्छग्रथेनाक्रमयेद्ध्रुवं॥ ४॥ तृतीये चतुक्ताध्यायं भूसंस्कारोऽत्र दिविः। चतुर्थेतु मदं बाला संरथेषसंप्रयोः। पंचम संस्कारेष्यम्नभूमौ समाचरेत्। षष्ठे तूमां निर्मिमीत सप्तमे संस्करोति तां॥ ६॥

षष्ठमे पशवो वक्ष्येवस्यास्य नवमे ऽग्निः । उख्यं दधीत दशमे स्यादं गस्यास्वमेधिकः ॥ ७ ॥ अध्येतुमनुवाकोऽत्र भोज्य उत्कृष्यतां ततः । ८ ।
समिद्ध इत्येवमाद्या अश्वस्याग्निय ईरिताः ॥ आग्नियस्तु प्रयाजानां याज्या एकादशेऽन्तताः । अश्वमेधाख्यकाण्डे ताः विनियुक्ताः स्फुटं श्रुतम् ॥ ९ ॥

End. अथास्य प्रपाठकस्य विनियोगसंग्रहः॥ गायत्र्यादिभिराग्नेयमंत्रैः पंचचितीः सृजेत् । अग्ने देवा निदेत्याद्या साचिवैत चितीरिताः॥ १॥ गायत्र्याद्याः पंच मंत्रा इष्टानेय्यास्वयाक्रमं । सौरिचिवदतीचिनं देवानामित्यसौ भवेत् ॥ २ ॥ त्वामग्ने वृषभं दध्यात् प्रत्येकं चितिपंचके । संवत्सरस्यवे दध्यात् प्राजापत्यामिष्टकां ॥ ३ ॥ यो देवा उख्यमिंध्ये दध्यादथ्यानि संज्ञिका । मतायुपावेति पञ्चमंत्रैः पंचेष्टका इमाः ॥ ४ ॥ इंद्रस्य वपि-यौदंध्यादग्नाविष्णू घृताहुतिः । चितिं जुहोमि चानेनं स्रुवेणो जुहोति हि ॥५॥ अग्ने यशेत्युपादध्यादाष्ट्यंतृपंचकेष्टकाः । सुवर्णंपंचभिर्हुत्वा दे-वस्त्रिवो दधाति हि ॥ ६ ॥ याश्च तिस्रो जुहोत्येवं तच्छायामौनिहो-मकः । यदा कूतादिति प्रोक्तैर्मन्त्रैराकूतिहोमकः ॥ ७ ॥ यास्तेस्वर्गंब-नवेति मंत्रात्क्रुर्यं दधाति हि । मयौत्यग्निपदो गायत्र्याद्याः पूर्व्वमुदी-रिताः ॥ ८ ॥ ताभिः पंचेष्टकादध्यादग्निकांड मितीरितं । शोभानित्य-श्वमेषामसंत्राः षोडशत्र स्मृताः ॥ ९ ॥ अनुवाकेषु कांडं यत्पंचमं यदि-दुखितं वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्द्धं निवारयन् । पुमर्थांश्चतुरोदेया-द्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

Colophon. इति सायणाचार्य्यविरचिते वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां पंचमकांडं सप्तमप्रपाठके षड्विंशोऽनुवाकः ॥ २६ ॥ सप्तमप्रपाठकः सप्तमः (समाप्तः?) सप्तमकांडस्य पंचम.(?) ५॥ सायणाचार्य्यविरचितं यंनु(?)॥ वेदार्थपुस्तकं॥ अयोधिवान(?)छ्योन स्वर । वर्षसमं शुभम् ॥ ग्रंथसंख्या १५०० ॥

विवरणम् । सायनाचार्य्यकृतं तैत्तिरीयसंहितायाः पञ्चमकाण्डीयभाष्यम् ।

No. 602. तैत्तिरीयब्राह्मणम् । Taittiriya-bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 157 (of which 1–3 are wanting) Lines, 6 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete

An incomplete copy of the Taittiryía Bráhmaṇa, having neither beginning nor end.

No. 603. आरण्यसंहिता । Araṇi Sañhitá. Substance, country-made coloured paper, 19 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 5 in a page, with a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, S'aka 1756. Appearance, new.. Verse. Generally correct. Complete.

A copy of the work noticed in No. 60. Accented.

Colophon. षष्ठंप्रपाठकः । पूर्णा आरण्यो ऋतुशरमुनिचन्द्रैः सम्मिते शाकवर्षे मत- वति मिथिरेऽविं पञ्चविंशेऽह्नि माघः । शिरसि कुसुमशाखां न्यस्य तस्या द्वितीयां स लिखति कमलादिः संहितां कान्तशर्मा ।

विवरयन्नुक्तपूर्ब्बम् ।

No. 604. आरण्यपदच्छेदः । Araṇi Padachchhedaḥ. Substance, country-made yellow paper, 16 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 5–7 in a page, with a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, S'aka 1756. Appearance, fresh. Generally correct Complete.

The Pada text of the Araṇi Sañhitá. Accented.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । ॐ । इन्द्र । ज्येष्ठम् ।

End. ॐ एवाद्दि देवाः ।

Colophon. इति आरण्यपदसमाप्ता । इमन्ति । षष्ठः प्रपाठकः । शाके ऋत्वाद्रि- बाणविधरचितगर्भिते शके वर्षेऽपश्येभाषोभानन्दनाम्नोहरिचरणरवेः ।

No. 605. वैराजसामः । Vairája Sámaḥ. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Verse. Generally correct. Complete.

A collection of hymns belonging to the Sámaveda under the name of Vairájasáman. Accented.

Beginning अथ वैराजसाम । ॐ । चोइयां चेइयां चोइयां ३४३ पिम्ब । मत्वां चांव । चोनीचाउ । षचोचाउ । वसुण्चाउ । इंद्रोचाउ ।

End. १२ ५ २१ ५ ५ ८ ईवा १२४ वायि चैवो १४ भिः रवियां ६ वावो ५ इडा ।

विवरणम्।। वैराज्यसामेति प्रसिद्धानां समवेदीयमन्त्राणां संग्रहपुस्तकम्। अत्र मन्त्राः सस्वरचिह्नाः सन्ति ।

No. 606. भारण्डादिसाम । Bhárandádi Sama. Substance, country-made paper, 6×2½ inches. Folia, 2. Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete. It contains only two Sámans.

A collection of Sámans known under the name of Bhárandadi. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ भारंडसाम लिख्यते । ॐ इयाम् । नमस्ता-रो१स्तोतिः । पर्यंत उत्तरा२म् ।

End. धर्मेमवर्द्धिर्यवनेषु चक्रदत् । इट् इज १२१५ ।

Colophon. इति महावैश्वानरसामः समाप्तः (साम समाप्तं ?) । अथ द्वारसाम लिख्यते ।

विवरणम् । भारण्डादीनि कति नाम सामानि सन्ति, तेष्वत्र सामद्वयमात्रं वर्त्तते ।

No. 607. सामवेदब्राह्मणम् । Sámaveda Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 12. Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, 1660. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains three small works, (1) Devatádhyáya, (2) Sañhitopanishad, and (3) Vañśa Bráhmaṇa, so connected that they cannot be separated. Of these, the first and last belong to *the Sámaveda, and the second to the Ṛigveda.*

Beginning. (*of Devatádhyáya*) ×त्रि×त्या×ने× ।। अग्निरिन्द्रः प्रजापतिः सोमोवरुणस्त्वष्टामंगिरा ।

End. (of Devatádhyáya) स्वस्ति देवर्षिभ्यश्च ब्रह्मसत्यश्च पातुमामि + + + सत्यंच पातुमामिति । ५ ।

Colophon. इति देवताध्यायः । समाप्तः । ।

Beginning. (of the Sañhitopanishad.) अथातः संहितोपनिषदो व्याख्यास्यामः सर्व्वपरोक्षादेव ।

End. (of the Sañhitopanishad.) पुरुषोवावमीयरोभिजायवेलोकागीकरणं च चतुर्थ्यो भवति य एवं वेद य एवं वेद ॥ ५ ॥

Colophon इति संहितोपनिषत् समाप्तः (समाप्ता ?) ।

Beginning. (of the Vañśa Bráhmaṇa) नमो ब्रह्मणे नमो ब्राह्मणेभ्यो नम आचार्य्येभ्यो नम ऋषिभ्यो नमो देवेभ्यो नमो वेदेभ्यो नमो वायवे च मृत्यवे च विष्णवे च नमो विश्रवणाय चोपजाय च ।

End. (of the Vañśa Bráhmana.) बृहद्दसो पितुर्बृहद्दसुर्गोभिलो गोभिलादेव गोभिलोराधाच्च गोतमात् समानं परङ्ग समानम् परं ॥ २ ॥

Colophon. इति वङ्ग्श ब्राह्मण समाप्त (?) स्वस्ति संवत् १६६० वर्षे श्रावण शुदि १५ बुधे ॥ अथद्य श्रीवाराणसीवास्तव्यश्रीमालज्ञातीयजम्भगोवर्द्धनेन लिखितम् ॥ ॥ चं वैकुंठपठनार्थं तथानीलकंठस्य ।

विवरणम् । अत्र त्रीणि पुस्तकानि मिलितानि सन्ति (१) देवताध्यायः (२) संहितोपनिषत् (३) वंश (४) ब्राह्मणमिति सर्व्वान्येतानि सुप्रसिद्धान्येव ।

No. 608 इन्द्रशलभभाष्यम् । Indraśalabhabháshyam. Substance, country-made paper, 7 × 4 inches. Folia, 95. Lines, 10–14 in a page, bound in book form. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Indraśalabha Sañhitá. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ प्रथमसैकमाद्यमवचसेभिर्क्रादिशंस्र वर्ण सुरथाः ।

End. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । इन्द्रशलभसंहिताभाष्यम् ।

No 609. अमृताहरणम् । Amṛitáharánam. Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 19. Lines, 7 in a page. Character, Nágara. Date, 1678 Samvat. Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A legend of Garuḍa bringing down, at the request of his mother, the nectar of immortality from heaven after defeating the Devas.

Beginning. ॐ नमो विघ्नदेवे। यस्यांडास्फोटशब्दाद्गदिशोभुवनं कंपिताः सप्तलोकाः पाताले पन्नगान्यो वनगजसहितं कच्छपं भक्षयित्वा तु स क्रुद्धो वज्रतुंडः सुरासुरविनिर्जिताश्चां प्रजापक्षं (?) वंदे काश्यपेयो ह्यतुलवलयुतः

२।१ १ २ २ १ १

पातु वोवैनतेयः। ॐ महामो ऽपि वामो देवो वरुणः प्रजापति ये

२ २ २ १ १८ ८२८ १ २

देवा देवा दिविषदस्थ वेभ्यो वो देवा देवेभ्यो नम. ॥ १ ॥

१ २ १११ १ २२ २१ २ २ ११ १

End सर्व्वेषु लोकेषू १२४५ अभयश्री अस्तु १२४५। अस्तांतरे मा १२४५॥२०॥

Colophon. इत्यमृताहरणे द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः ॥ ॥ वसुशरामाऽवज्रिभिर्मितेब्दे विक्रमार्कतः। चंद्रेह्नि लिखितं काम्यां प्रतिपच्छ्रावणे सिते॥ श्रीरामाय नमः॥ अद्येह वाराणसीक्षेत्रे हृदनामारज्ञातिना राउल श्रीअंबजीसुतेन राउल श्रीप्रयागजीकेन लिखापितमम्रताहरणं स्वपठनार्थं परोपकारार्थं च॥॥ यादृशमिति न्यायान्न मे दोषः॥ श्रीरामाय नमः॥ ॥ च ॥ ॥ व ॥ व ॥ ॥

विवरणम्। गरुडकृतामृताहरणविषयकमन्त्राणां संग्रहपुस्तकम्।

No. 610. मन्त्रभाष्यम्। Mantrabháshyam. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 81. Lines, 12-15. Character, Nágara. Date,* ? Appearance, old, decayed, slightly torn. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Mantras generally used in Vedic rites, by a son of Bajraṭa.

Beginning. सिद्धिः श्रीगणेशाय नमः॥ सरस्वत्यै नमः। हृदयं दक्षिणं पाणिमपसव्यं बाधि पश्यतः (?)। वेदवे नमस्कृत्य नौमि अव्यक्तं मार्गविग्रहं। आदित्यान्यवान् यस्तु माध्याः पंचदशापराः। तं याज्ञवल्क्यं वन्देहं मन्त्रभाष्यं प्रसिद्धये। मुक्तलक्षणतश्चैव तथा सतपदस्तुतेः। अर्थान् वक्ष्यामि मन्त्राणां

---

* The work was written by a son of Bajraṭa, an inhabitant of Ánandapura in the reign of the king, Bhoja.

देवतां चांदसं च यत् । ऋचो यजूंषि सामानि नयार्थः पदवाक्ययोः । स्तुतयश्चाथ याः प्रोक्ताः योर्थवादस्तु कर्म्मणः ॥ तत्र हि पूर्व्वस्मिन् विशिष्टकर्म्मजनितश्रुतिसंस्कारसमानानुच्छित्तिधर्म्माणः सृष्टप्रतिबुद्धन्यायेन हिरण्यगर्भप्रभृतयः कल्पादौ सन्त विद्ययाभिव्यज्यमानाः मन्त्रोऽर्थस्य ऋषय इत्युच्यंते ॥

End. (खण्डितं) ।

Colophon. (खण्डितं) ।

विवरणम् । मन्त्रभाष्यं नाम पुस्तकम् सुप्रसिद्धमेव ।

No. 611. अनुपदः । Anupadaḥ. Substance, country-made paper, 12⅓ × 4 inches. Folia, 73. Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out, with writings by different hands. Prose. Not correct. Complete.

A work *explaining fully some Vedic rites* performed by the followers of the Sámaveda. Anonymous.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥ ॥ ॐ नमो सामवेदाय ॥ यजुषां कर्म्मसु लिंगनोविधानमर्थपदणात्किंमतस्तु सर्व्वथेन(?)शब्दविशेषो द्रव्यवचनौदुम्बरीप्रथमेनेति ।

End स सर्व्वांश्च लोकानाप्नोति सर्व्वांश्च कामानपहतपाप्मा विशोकश्च भवति संपन्नांश्च जयति संपन्नांश्च जयति ॥ १९ ॥

Colophon. इत्यनुपदे दशमः प्रपाठकः समाप्तः समाप्तश्चायमनुपदग्रंथो यस्मिन् ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ॥

विवरणम् । अनुपदाख्यो वैदिकमन्त्रविशेषव्याख्यानिबन्धोऽयम् ।

No. 612 अनुपदसूत्रम् । Anupada Sútram. Substance, white Kásmiri paper, 16 × 6½ inches. Folia, 38. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1942. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed just before.

Colophon. इत्यनुपदसूत्रे दशमः प्रपाठकः समाप्तः ॥ श्रीसं १९४२ भाद्रौ शुक्ल ११ ।

विवरणमनुक्तपूर्व्वम् ।

No. 613. मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत् । Maitráyaníya Bráhmaṇopanishat. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 13. Lines, 5–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, almost new. Verse. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीमणेशाय नमः । श्रीगुरुपतीष्टदेवताभ्यो नमः परात्परगुरुं वंदे चैतन्यामृतविग्रहं यस्यावलोकनेनैव मता संसारवासना १ । अथ वैराग्यरूपं दुःखमूलोपि संसारस्य सौख्यं न विद्यते वासनासंलग्नवेर्मूलं तस्यास्त्यागोविधीयतेऽन्तरे इतिवत्परा संसारस्य प्रवर्त्तिका तस्या निर्मूलनं कार्य्यं प्रकर्षेण मुमुक्षुणा ।

End. द्वावेतौ सुपर्णौ सयुजौ सखायौ समानवृक्षं परिषस्वजाते एकस्तयोः पिप्पलमत्ति पक्वमन्यस्त्वनश्नन्नभिचाकशीति टीका—तौ प्रसिद्धौ सुपर्णौ सुष्ठु पर्णं गतिः ययोस्तौ पर्णं गतौ सखाये च पतगांमवेप्यित विश्वक्षयाद्यतज्ञानौ इत्यर्थः सहयुजौ सहयोगवंतौ सखायौ परस्परानुकूलौ द्वौ जीवात्मपरमात्मानौ समानं एकं वृक्षं शरीरं परिषस्वजाते आलिंग्यतः स्वीकुर्व्वंत इति यावत् अनयोः कार्य्यभेदमाह तयोर्मध्ये एकोजीवः पक्वं पिप्पलं फलं अतिभुङ्क्ते अन्य ईश्वरः अनश्नन् अभुञ्जानः सन् अभिचाकशीति साक्षित्वेन पश्यतीत्यर्थः । ४ । ४ । ४ । ४ ॥

विवरणम् । मैत्रायनीयब्राह्मणोपनिषत् विषयोऽनमोक्षसाधनं तत्त्वज्ञानम् ।

No. 614. मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत् । Maitráyaníya-bráhmaṇopanishat. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 13. Lines, 5 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

An Upanishad belonging to the Maitráyaníya Sákhá of the Sámaveda.

Beginning. मैत्रायणीये ॐ ब्रह्मयज्ञो वा एष यत्पूर्व्वेषां चयनं तस्माद्यजमानश्चित्वेतानग्नीनात्मानमभिध्यायेत् संपूर्णः खलु वा अद्धा विकलः संपद्यते ।

End. तेषु चरति प्रविष्टः सभूतानामधिपतिर्बभूवा इत्यसा आत्मांतर्बहिर्यान्तर्बहिश्च १ ।

Colophon. इति मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषदि पंचमः प्रपाठकः ॥ ५ ॥ ५ ॥ विवरणम् । मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत् ।

No 615. रहस्योपनिषदादि । *Rahasyopanishadádi.* Substance, foolscap paper, 12×8 inches. Pages 23, without page marks. Lines, 10-30 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, almost fresh, bound in book form. Not correct. Complete.

The codex contains the following small works written separately, but bound together in book form. (1) Kaushítaki Bráhmanopanishad. (2) Saríropanishad. (3) Amrita-bindúpanishad. (4) Brahmopanishad. (5) Garbhopanishad. (6) Paipyaláda or Vrihajjáválopanishad. (7) Jáválopanishad. (8) Chityópanishad. (9) Pañcha Brahmavidyopanishad. (10) Itihásopanishad. Of these, the Vrihajjávalopanishad has been noticed in No. 191.

Beginning. (Kaushítaki) श्रीगणेशाय नमः ॥ कौषीतकि ब्राह्मणोपनिषत् ॥ प्रतर्दनोह वै दैवोदासीरिंद्रस्य प्रियं धामोजगाम ।

End. (Kaushítaki.) चैवं विद्वान् सर्व्वान् पाप्मनोपहत्य सर्व्वेषां भूतानां श्रैष्ठ्यं स्वाराज्यमाधिपत्यं परियेति ॥ येवं वेद य एवं वेद ॥

Colophon इति कौषिकी कौषीतकि(?) ब्राह्मणोपनिषत् स्म समाप्ता ॥ ५ ॥ हरिः ॐ ॥

Beginning (S'áríropanishad.) श्रीवेदव्यासाय नमः ॥ हरिः श्रोम् ॥ अथातः पृथिव्यादि महाभूतानां समवायं यत्कठिनं सा पृथिवी, यद्द्रवं तदापः यदुष्णं तत्तेजः यः सञ्चरति स वायुः सम्मुषिरं (यन्सुषिरं ?) तदाकाशं श्रोत्रादीनि ज्ञानेन्द्रियाणि श्रोत्रमाकाशे वायौ त्वक् । अग्नौ चक्षुः ॥ अप्सु जिह्वा पृथिव्यां प्राणमिति एवमिंद्रियाणां यथाक्रमेण शब्दस्पर्शरूपरसगंधाश्चैते विषयाः पृथिव्यादिमहाभूतेषु क्रमेणोत्पन्नाः ।

End. मनोबुद्धिरहंकारखानिलाग्निजलानि भूः । एताः प्रकृतयस्त्वष्टाविकाराः षोडशापरे । श्रोत्रं त्वक् चक्षुर्जिह्वा प्राणं चैवतु पंचमं पायो (यू?) पस्थौ करोपादौ वाक् चैव दशमी मता शब्दः स्पर्शश्च रूपञ्च रसस्तथैव च त्रयोविंशानि एतानि तत्त्वानि प्राकृतानि तु चतुर्विंशतिरव्यक्तं प्रधानं पुरुषः परः ॥ ॥ ५ ॥

Colophon. इति शारीरोपनिषत्समाप्ता श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ ब ॥

Beginning. (Amṛitabindúpanishad.) हरिः श्रोम् ॥ नमो (मनो ?) हि द्विविधं प्रोक्तं शुद्धं चाशुद्धमेव च ॥ अशुद्धं कामसंकल्पं शुद्धं कामविवर्जितं ॥ मन एव मनुष्याणां कारणं बन्धमोक्षयोः ॥ बंधाय विषयासक्तं मुक्त्यै निर्विषयं स्मृतं ॥

End. ज्ञानमेकं समाधाय जडरेदकिवत्परं । निष्कलं निष्क्रियं शांतं तद्ब्रह्माहमिति स्मृतम् ॥ सर्व्वभूताधिवासं यद्भूतेषु च वसत्यपि । सर्व्वानुग्राहकत्वेन तदस्म्यहं वासुदेवः तदस्म्यहं वासुदेवः ॥ ॥ ब ॥

Colophon. इति अमृतबिन्दूपनिषत्समाप्ता ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥

Beginning. (Brahmopanishad.) ॥ ॐ ॥ हरिः ॐ ॥ भद्रं कर्णेभिं शान्तिः ॥ १ ॥ अथास्य पुरुषस्य चत्वारि स्थानानि भवंति। नाभिर्हृदयं कंठं मूर्द्धा तत्र चतुष्पादं ब्रह्म विभाति। जगरीते (जाग्रति?) ब्रह्मा॥ स्वप्ने विष्णुः ॥ सुषुप्तिरुद्रः ॥ तुरीयमक्षरं स आदित्योविष्णुश्चेश्वरश्च ॥

End. यतो वाचो निवर्त्तंते अप्राप्य मनसा सह। आनंद मेव जीवस्य यदात्मा मुच्यते बुधः ॥ सर्व्वव्यापिनमात्मानं क्षीरे सर्पिरिवार्पितं ॥

Beginning. (of the Paipyaládopanishad.) ॥ हरिः ॐ ॥ कथं बंधः कथं मोक्षः का विद्या का च विद्यते ॥ जाग्रत् स्वप्नसुषुप्ति तुर्य्यं च कथम् ॥

End. एकोरुद्रो मम देवो न द्वितीयोऽस्ति कुत्रचित् त्रिलोकान् व्याप्य भूतात्मा भुङ्क्ते विश्वभुगव्ययः । तस्मै रुद्राय नमोऽस्तु ॥ व्याख्याापि सदाशिवरहस्यं पैप्पलादमिदं शास्त्रं योधीते गर्भवासाद्विमुक्तो भवति ॥ सर्व्ववेदाध्यायी भवति पवमानाध्यायी भवति श्रीरुद्राध्याई(यी ?) भवति श्रीशिवस्य हृदयंगमो भवति न च पुनरावर्त्तते इत्याह भगवान् ब्रह्मा ॥

Colophon. इति बृहज्जाबालपैप्पलादोपनिषत् ॥ स्वदज्ज्वाला शिवसायुज्यमाप्नोति ॥ इति पैप्पलादं समाप्तम् ॥ आत्मविद्यातपोमूलं तद्ब्रह्मोपनिषत्पदं ॥ तद्ब्रह्मोपनिषत् ॥

Colophon. इति ब्रह्मोपनिषत् समाप्ता ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥

Beginning. (Garbhopanishad.) हरिः ॐ ॥ सह नावतु शांतिः ॥ १ ॥ पंचात्मकं पंचसुवर्त्तमानं षड़ाश्रयं षड्गुणयोगयुक्तं ॥ तं सप्तधातुं विमल द्वियोनिं चतुर्विदाहारमयं शरीरं ॥

End. (Garbhopanishad.) पीतप्रसं कफमल्याद्रूकं ग्राह्यं कुणुपं मेदः प्रभं वनिदानदेपुवं पुरीषयो स्वरवः। पानपरिमाणं पैपखादं मोचग्राम्। पेपखादं मोचग्राम्।

Colophon. श्रीअथर्ववेदगर्भोपनिषत् समाप्ता। श। श। श। श। श। श।

Beginning. (of the Jáválópanishad.) श्रीगणेशाय नमः। श्रीसरस्वत्यै नमः। श्रीगुरुभ्यो नमः। ॐ नमो रुद्राय रुद्राणां व्याख्यामि यज्ञाय मोचाय-चरमाख्लोक्य व्याधिक्षायाः। प्रयोजनं चाथ जावाह्लोपनिषत्। अथैनं ब्रह्मचारिण ऊचुः किं जप्येनामृतं ब्रूहि सहोवाच याज्ञवल्क्यः शतरुद्रीयेणेत्येतानि।

End. कृच्छ्रचान्द्रायणं चरित्वा अष्टमद्दशरुद्रानुजपेत्कृतपुरश्चरणो भवति यद्यदिच्छति सत्सप्तयेत्। जपवाञ्छो फलवाञ्छं।

Colophon. इति रुद्राध्ययनमभिमाख्या समाप्ता। रुद्राचस्य विभूतेश माहात्म्यं वेद यो नरः। तस्य पुण्यफलं वक्तुं ब्रह्मणापि न शक्यते। रुद्राचधारी त्रिपुण्ड्रधारी शिवार्चकोयः शिवभक्तियुक्तः। शांतः शिवोभूर्वपुराणनिष्ठः स वंदिकेशः परमेश्वरो वा।

Beginning. (of the Chaityopanishad.) श्रीगणेशाय नमः। हरि: ओम्। नयं यो राष्ट्रमीमहे॥ मातुं च मातुं यज्ञपतये। दैवी स्वस्तिरस्तु नः।

End. दैवीस्वस्तिरस्तु नः। स्वस्ति मानुषेभ्यः ऊर्द्ध्वंजिगातु भेषजं शन्नो अस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे। ॐ। शांतिः।। शांतिः।। शांतिः।। ॐ।। श। । श।। श।। श।। श।। श।। श।। श।। श।। श।। श।। श।। श।। श।।

Beginning. (of the Brahmavidyopanishad.) श्रीगणेशाय नमः। भोभोभावोन्नादो किं ज्ञातमिति सद्योजातमिति किमाह भगवन इति।

End. ब्रह्मादेवोऽप्रस्तथा महाभूतः रूपो चकार तस्ते सांत्वभीम काम सर्व।

Colophon. इति शाकल्पि इस्वजावालेयं च ब्रह्मविद्या उपनिषदः समाप्ताः। श।। श।। श।

Beginning. (of the Itihásopanishad.) इयादर्श्वौकुलं च वै शिविकुलं बभूव। तस्मायमिति चाप। कुलविद्या बभूव।

End. सुपर्णोऽसि गरुत्मान्। द्विवंगतुस्तुचः पथः। श।

Colophon. इतिद्वासोपनिषत् समाप्ता ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

Begininng. (of the Rahasyopanishad.) ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ परमाद्वैतमत्यात्मा प्रज्ञा माद्वैतचिद्भुवं ॥ श्रयेद्विद्यामूर्त्तिमवाङ्मनसगोचरं ॥ अमातो रहस्योपनिषदं व्याख्यास्यामः ।

End. तच्छ्रुत्वा सकलाकारोव्यासः सत्यवतीसुतः पुत्रेण सहितं प्रीत्या परानंदमुपेयिवान् (?) ॥ १३ । योरहस्योपनिषदमधीते गुर्वनुग्रहात् ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तः साक्षात् कैवल्यमश्नुते । १४ ॥ साक्षात् कैवल्यमश्नुते ॥

Colophon. इति रहस्योपनिषत् समाप्ता ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । पुस्तकेऽस्मिन् कौषीतकि ब्राह्मणोपनिषत् शरीरकोपनिषत् अमृतबिन्दूपनिषत् गर्भोपनिषत् पैङ्गलाद्योपनिषत् जाबालोपनिषत् चित्योपनिषत् ब्रह्मविद्योपनिषत् इतिहासोपनिषत् इत्येता दशोपनिषदः सन्ति । तत्र बह्व्य आनन्दाश्रमपुस्तकावल्यां प्रकाशिताः ।

No. 616. मन्युसूक्तविधानम् । Manyusúktavidhánam. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally complete.

Another copy of the work noticed in No. 543, with some different readings. Compare the beginning and end of this with the corresponding portions of the former.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मन्युसूक्तविधिः लिख्यते ॥ मन्युसूक्तस्य तापसो मन्युर्ऋषिर्मन्युर्देवता त्रिष्टुप्छंदः ॥ आद्येकोत्यायतस्त्रो जगत्यः मन्युरिंद्रो मन्युरेवास इति बीजं अमीहि मन्यो इति शक्तिः संसृष्टं धनमिति कीलकं रक्षार्थे जपे विनियोगः ॥

Colophon. इति विनियोगदीपिकायां मन्युसूक्तविधानं आदौ ऋष्यादिन्यासः ॥ यस्ते मन्यु इति चतुर्दशर्चस्य सूक्तस्य तापसे मन्यवे ऋषये नम इति शिरसि ॥ आद्येकोत्यायतस्त्रो जगत्यः शेषास्त्रिष्टुप्छंदोभ्यो नमः मुखे ॥ मन्युर्देवतायै हृदये ॥ अमीहि मन्यो इति शक्तये पादयोः संसृष्टं धनमिति कीलकाय नाभौ ॥ अथ षडंगः ॥ संसृष्टं धनमुभयं अङ्गुष्ठाभ्यां यस्ते मन्यो भियं दधाना ॥ साह्यमदाम ॥ त्वलावो मन्यो भियं दधाना ॥ सहदं धनमियं दधाना ॥ प्रयोगार्णवे चतुर्दशमेकसूक्तं विनियोग दीपिकायां तु सूक्तद्वयमेव सप्तर्चे (सप्तर्चे ते ?) ग्रंथद्वयेऽपि ऋषिछंदो दैवतसंज्ञा एकैव प्रयोगार्णवेऽप्येवमेवं ॥ इतीति सूक्तविधानं समाप्तम् ॥

विवरणन्नूतपूर्व्वम् ।

No. 617. अग्निष्टोमविषयिणी चिन्ता । Agnishtoma-vishayiní-chintá. Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 20. Lines, 15–20 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A treatise on the Ágnishtoma rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ इदानीमग्निष्टोमविषयिणी चिंता प्रस्तूयते । स एष यज्ञः पंचविधोऽग्निष्टोवं दर्शपूर्णमासौ, चातुर्मास्यानि, पशुसोम इति श्रुतेः । पाठादेव क्रमोऽपि सिद्धः । क्रमान्तरमप्युक्तमाश्वलायनेन । दर्शपूर्णमासाभ्यामिष्ट्वेष्टिं पशुचातुर्मास्यैरथ सोमेनेति ॥

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । अग्निष्टोमयज्ञानुष्ठानपद्धतिविशेषः ।

No. 618. आपस्तम्बश्रौतसूत्रपद्धतिः । Ápstamba S'rauta-sútra Paddhatiḥ. Substance, *country-made paper*, 13 × 3 *inches*. Folia, 171. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1801. Appearance, very old and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete

A commentary on a manual for the performance of Vedic rites based on Ápastamba's S'rauta aphorisms. By one Somapa, an inhabitant of Tálavrinta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ महालक्ष्म्यै नमः ॥ गंगाप्रवाहपरिपूतजटाकलापं क्रीडत् फणीन्द्रचकितेंदु मणिप्रभाभिः ॥ प्रन्वालितस्फुरित नचक-हारबंधु प्रच्छिन्नकालविषकंठहरं नमामि ॥ आपस्तंबीयसूत्रस्य धूर्त-स्वामिव्याख्यानुसारेण शांखांतरसिद्धानपेक्षिता न विरुद्धा नाप्युपसं-हृत्य दर्शपूर्णमासावारभ्याग्निचयनपर्य्यंतानां कर्म्मणां प्रयोगवृत्तिः क्रियते ।

End. सर्व्वप्रायश्चित्ते कृते पश्चात्तत्क्रियते, भूर्भुवः सुवरित्याहवनीये सार्व्वेषु सर्व्वप्रायश्चित्तं जैमिनीनां ब्राह्मण उक्तं ॥ एषा त्रैविद्यवृद्धेन तालवृंत-निवासिना ॥ सोमपेन कृता वृत्तिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥ तत्र श्लोकः

उदस्य तिष्ठ इत्यादौ द्विकद्व्येव नोच्यते ।
उच्छ्राय तिष्ठ इत्यादौ द्विकद्व्येवोच्यते ॥
गर्भच्छिन्ने तथा भिन्ने प्रायश्चित्तं विधीयते ।
अनूचं नवमं प्रयोक्तव्या न संशयः ॥
उद्धृत्य चावदानानी धाता दर्व्याङ्कतिद्वयम् ।
अष्टस्फोटयुतं निष्कं द्विगर्भे द्वादशगुणः ॥
चतुःसंख्यातिरिक्तं स्याद्भिन्नेऽप्येवं तथैव च ।
शाटिना वेष्टनं कृत्वा स्फोटकादौ विधीयते ॥
द्वितीये तु स कोशं तु तृतीयेऽपि तथैव च ।
अपिधाय च व्यावर्त्तयति गर्भकम् ॥
मंत्रावृत्तिर्द्वितीयादौ वीवे वस्तिपुटच्छिदिम् ।
बद्धियेति क्रमेणैव गर्भकर्षणमेव च ॥
निष्टभ्य हृदयं शूले कृत्वा शूलांतरे तथा ।
निकृत्य गर्भं शूले च लंगयित्वा परे तथा ॥

एकादशपशोस्तथा ॥

गर्भस्यैककपालानि प्रयुज्य प्रोक्ष्य निर्वपेत् ।
पशोर्निरूप्य गर्भस्य श्रपयित्वा पशोर्यजिः ॥
गर्भांशो च पुरोडाशं तेनैव च यजेत् तथा ।
दैवतानि पशोः कृत्वा जुह्वा नाभ्याः पुरा शिरोः ॥
मंत्रेण दैवते चिप्त्वा तूष्णीमुत्तरमुत्तरे ।
अवदानं ततस्तत्र स्विष्टार्थायावदाय च ॥
शिरोनाभ्याः परो छित्वा शिरैः सह निधाय च ।
कृत्वा तथा वैधं गर्भस्य एवमेव स ॥
दैवतादिषु संमिश्य वर्मा कृत्वा पशोऽर्द्धतिः ।
नारिकेलैकपदीहोमः स्फोटयुक्तं च काञ्चनम् ॥
अध्वर्यवे तथा दत्त्वा शिरोऽर्धिशपादकम् ।
छित्वा मंत्रेणानेन गर्भकम् ॥
सक्तो यस्य मंत्रेण गर्भग्रंथं तथैव च ।
पुरोडाशस्य शेषं च भग्नोपशमनस्य च ॥
एवं पुत्वा स मानसत्यादि पायक ।
दूषे निरूढे ग्रामे च यस्मिन् यस्य पशोः क्रिया ॥
तत्र स्नाद्य उपाश्नी मरेन्द्रत् यथाविधि ॥ समाप्तं प्रायश्चित्तम् ।

Colophon. श्रीलक्ष्मीनारायणमस्तु ॥ संवत् १८०१ मार्गशीर्षवदि सप्तमी ध्रुववासरे स्वार्थपरोपकारार्थं लिखितोऽयं ग्रंथः ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥ पं घं स्वरव्यंजनरेफ विंदुमात्राविहीनं लिखितं मया यत् ॥

विवरणम् । आपस्तम्बीयश्रौतसूत्रोक्तकर्मानुष्ठानव्याख्यानपुस्तकमिदं तारहन्तनिवासि वैदिकवृद्धसोमपविरचितम् ।

No. 619. आपस्तम्बोक्ताग्निहोत्रहोमः । *Apastambóktágnihotrahómaḥ.* Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 13. Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the Agnihotrahoma based on the Sútras of Ápastamba by Kuvá Sukla Dikshita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमद्भट्टोजीदीक्षितकृतआह्निकेयहोमविधिः ॥ तत्र दक्षः ॥ संध्याकर्मावसाने तु स्वयं (सायं?) होमो विधीयते । अमन्त्रं प्रति स एवाह ॥ ऋत्विक् पुत्रो गुरुर्भ्राता भागिनेयोऽथ विट्पतिः । एतैरपि कृतं यत् स्यात् तद्धुतं स्वयमेव तु ॥ विट्पतिर्जामाता ॥

End. मयैव द्वितीयायां प्रातरारभ्य पर्वप्रातःपर्यन्तं पूर्ववत् । यदैव संभवति तदारभ्य शेषहोमान् कुर्यात् । एवं पक्षहोममविकृत्याग्निं सर्चेत् ॥ कुतोऽपि पक्षहोमे उदयास्तये (मये?) होमकाले वा । उभयोः संविधानमावश्यकम् ॥ अन्यतरं संविधानं वा । असंविधानेऽग्निं लौकिकः सपद्यते ॥ छ ॥

Colophon. इति श्रा उ वा शुक्लदीक्षितानां कृतिः आपस्तंबाग्निहोत्रहोमः समाप्तिमगमत् ॥

विवरणम् । श्राउवाशुक्लदीक्षितरचितमापस्तम्बसूत्रानुसारेणाग्निहोत्रविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 620. आश्वलायनगृह्यसूत्रम् । *Áśvaláyana Gṛihya-sútram.* Substance, country-made yellow paper, 9×4 inches. Folia, 28. Lines, 9–12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1785. Appearance, very old and worn out. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 437.

Colophon. इति गृह्यसूत्रे आश्वलायने चतुर्थोऽध्यायः संवत् १७९५ ॥ दुंदुभिनाम संवत्सर पुष्यशुद्ध चौपदा (?) ।

विवरणन्तूक्तपूर्व्वम् ।

No. 621. आश्वलायनगृह्यविवरणम् । *Ásvaláyana Grihya-vivaranam.* Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 25. Lines, 8–15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete (the first chapter only.)

An incomplete copy of the work noticed in No. 445.

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यविवरणे नारायणीयायां इष्णौ प्रथमोध्यायः ॥ इदं पुस्तकं लिखितं मोड्मोपनामक रामकृष्णदीक्षितेन स्वार्थं परोपकारार्थं च ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥ छ ॥ ॐ ॥ ॥

No. 622. गृह्याग्निसागरः । *Grihyágni Ságarah.* Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 100. Lines, 8–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work on the same subject as that noticed in No. 454, by Bhatta Náráyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमन्महागणपतये नमः ॥ नत्वा कृष्णपदांभोजं गणेशं शङ्करं शिवां ॥ लक्ष्मीधरं च पितरं भट्टनारायणं तथा ॥ यथाज्ञानं विचार्य्याथ पद्यं शिष्टैरनुष्ठितं । चौषि शास्त्राणि तद्व्याख्यानान्यालोच्य भूरिशः । आरडेत्युपनामा वै भट्टनारायणः सुधीः गृह्याग्निसागरं चैव कुरुते शिष्टतुष्टये । तत्रादौ देवताराधनपरस्तथा कृच्छ्रं समाचरेत् । रसायनानि मंत्रांश्च तथाचैवौषधानि च । तस्य सर्व्वाणि सिध्यन्ति योनरः कृच्छ्रकृद्भवेत् ॥ वैदिकानि च सर्व्वाणि.यानि काम्यानि कानि चित् सिध्यन्ति सर्व्वदानानि कृच्छ्रकर्म्मणं संशयः ॥ केचित् कर्मसु प्रायश्चित्तं विनाधिकाराभावात् तद्विषयः तत्प्रयोगश्च तावदुच्यते ॥

End. (खण्डितम्) ।

Colophon (खण्डितम्) ।

विवरणमनुक्तपूर्व्वम् ।

No. 623. गृह्याग्निसागरः । Grihyágni Ságarah. Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. *Folia*, 25 (*foll.* 101–125.) *Lines*, 10–13 in a page. *Character*, Nágara. *Date*, ? Appearance, old and by different hands. Prose Generally correct. Incomplete.

The latter part of the work noticed last from fol. 101 to fol. 125.

पूर्व्वोल्लिखितस्यैव पुस्तकस्य शेषभागः ।

No 624 पौण्डरीकप्रयोगः । Paundarika Prayogah. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 22. Lines, 12–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worn out, and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Paundaríka rite by Raghunátha, son of Rudra Bhatta, surnamed Ayáchita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पौण्डरीकस्य प्रयोगो वक्ष्यते ॥ पौण्डरीकम् ऋद्धिकामः प्रद्याक्षोमस्कन्दोमा गौतमक्षोमो विश्वजित् ॥ तत्र प्रद्याक्षोमस्य लक्षणं ॥ वैकपादीनामभावे प्रद्याक्षोमः ।

End. षष्ठ्यावाकस्य ॥ यदिदंद्विचयस्ते साधियौत शेषं प्राकृतं ॥ ॥ सति द्वे चतुर्थमदः ॥ ॥

Colophon. इति श्रीमत् अयाचितोपनामक रुद्रभट्टात्मजेन रघुनाथेन विरचितो प्रयोगः ॥ इदं पुस्तकं गङ्गरोपनामकरामेण लि ॥

विवरणम् । अयाचितोपनामरुद्रभट्टात्मज रघुनाथविरचितं पौण्डरीकप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 625. सामान्यसूत्रभाष्यम् । Sámánya Sútrabháshyam. Substance, country-made paper, 8 × $4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 39 Lines, 7–12 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the aphorisms directing the performance of certain Vedic rites which are common to the three Vedas, Rich, Yajus and Sáman. Anonymous.

Beginning. श्रीसूर्याय नमः ॥ यज्ञान् व्याख्यास्यामः ॥ अत्रायं सूत्रारम्भः । नित्ययज्ञक्रियापुरुषश्रेयोऽभिव्यनक्ति तस्यैवाक्रियायां प्रत्यवायमापादयति च्छन्दसघुवेरक्रियायां प्रायश्चित्तविधानाच्च । ये चाश्रमा ऊर्द्ध्वरेतसां वे च नित्यश्रुतिविरोधादनधिकृतांधपङ्ग्वादिविषया व्याख्येयाः एवमवस्थमनुष्ठेयोयज्ञः ।

End. चाहवनीयधारणवलाद्यथाश्रमारूढ इति दिष्टांतोपदेशोपपत्तेः कर्म्मण्यपि समारोपणं यजमानस्य सव्यापारपक्षे गार्हपत्यागारं प्राक् ॥

Colophon. इति श्रीधूर्त्तस्वामिकृतसामान्यसूत्रभाष्यं समाप्तिमगमत् ॥

विवरणम् । ऋग्यजुःसामवेदीयकर्त्तव्ययज्ञसामान्यविषयकसूत्रविशेषाणां भाष्यग्रन्थोऽयम् ॥

No 626. मानवसूत्रम् । Mánava Sútram. Substance, country-made paper, 11×3½ inches. Folia, 78. Lines, 7-9 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1722. Appearance, very old, worn out, with writings by different hands, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Aphorisms on the Gṛihya rites, complete in eight chapters, by Manu.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ उत्तरत उपचारोविहारोत्तराणि यज्ञांगानि ॥ कुर्व्वंश्चत्वारि कर्म्माणि प्रसंपश्यन् कुर्य्यादाचतुर्थात्कर्म्मणो मन्त्रांतेन कर्म्मादिसंनिपातवेदादिनोत्तरस्यांतं विद्याद्यज्ञोपवा ॥

End. न सामभक्षीयादापन्नवंधनादिति प्रणीतेषु प्रणीता स्यादन्यत्र वचनाद्विष्णुक्रमप्रभृतिसमानं याजमानं याजमानं ॥ ६ ॥

Colophon. इति मानवसूत्रे प्राक्सासाख्ये प्रथमप्रभृतिसमानपंचमविभागे अष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥ ॥ श्रीसंवत् १७२२ वर्षे मार्गशिर्ष(?)वदि पचमी गुरुवासरे लिखितोऽयं ग्रंथः भट(?) श्रीहरदेवपुत्रपाठनार्थं तथापरोपकारार्थं ॥ शुभमस्तु ॥ ॥

विवरणम् । गृह्यकर्म्मविषयकं मानवं सूत्रम् ।

No. 627 मानवसूत्रम् । Mánavasútram. Substance, foolscap paper, 10×8 inches Pages, 79. Lines, 21 in a page. Character, Bengali. Date, Samvat 1722. Appearance, fresh, bound in book form. Verse. Not correct. Complete.

Another copy of the work last noticed, most probably recently copied by the orders of the Sanskrit College authorities.

No. 628. सामसूत्रम् । Sáma Sútram. Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 10. Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, new, but slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A work laying down rules to be followed by priests in a Vedic rite performed by a follower of the Sámaveda.

Beginning. ॐ । आतिथ्यायाग्नीवात् प्रविचमसे वातानूनप्त्रं मवद्यति चतुरवत्तं पंचावत्त वा पतयेत्वाग्टह्णामीत्येतैः प्रतिमंत्रमनाधृष्टमसीति यजमानः सप्तदश ऋत्विजस्तानूनप्त्रं समभूर्मत्यनुमेदीचामिति यं कामयेत यज्ञ-यशसमृच्छेदिति ।

End. आतिथ्याग्नीवात् आतिथ्यायाः सुपूर्व्वाह्णे प्रोच्यवर्हिः प्रतद्विष्णुर्दंचिणस्य चात्वालादग्नीषोमीयस्य प्रहतः प्रहृतोद्यौ ।

Colophon. इति तृतीयः प्रश्नः आदितो द्वादशः हरि हि ओम् इदं पुस्तकं भरत-कञ्जगोविंदेन लिखितम् ॥ श्रीरामाय·(?) ।

विवरणम् । सामवेदीययज्ञकर्म्मणि ऋत्विजां कर्त्तव्यनिरूपकनियमविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 629. काम्येष्टिसूत्रम् । Kámyeshṭi Sútram. Substance, country-made paper, 8×3 inches Folia, 7. Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Ápastamba's aphorisms on Kámya or voluntary rites.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ काम्याभिरिष्टिभिर्यजेतामावास्यायां पौर्णमास्यां वा यजेत ना भ्रातृव्यवान्ज्ञातिः(?) समिध्यमानवतीं समिद्धवतीं चान्तरेण पृथुपाजवत्यौ धाय्ये दधाति ।

End. याज्यानुवाक्ये भवतो हिरण्यं नाप्यधेनुरिति दक्षिणैन्द्राबार्हस्पत्यं चरुं निर्वपेद्राजन्ये जाते हिरण्यं दाम दक्षिणा दक्षिणा ॥ १०॥ ८ ॥

Colophon. काम्येष्टिसूत्रम् ।

विवरणम् । आपस्तम्बीयकाम्येष्टिसूत्रम् ।

No. 630. उत्तरवृत्तिः । Uttara-vrittiḥ. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 125. Lines, 9–17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, partly very old, and partly new, being written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

Náráyaṇa's commentary on the Uttarabhága (the latter part) of Ásvaláyana's Srauta Sútra. Noticed in No. 219.

No. 631. कात्यायनसूत्रपद्धतिः । Kátyáyana Sútra-paddhatiḥ. Substance, country-made paper 11 × 6 inches. Folia, 244 (of which foll. 1–3 are wanting.) Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in most parts. Prose. Generally correct. Complete (except the first 3 foll.)

A manual based on Kátyáyana's Srauta Aphorisms. The last fol. being torn and its writing effaced, the name of the author cannot be found.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End (खण्डितम्) ।

विवरणम् । कात्यायनसूत्रपद्धतिः ।

No. 632. सूक्तविधानम् । Súktavidhánam. Substance, country-made paper, 13 × 4½ inches Folia, 4. Lines, 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1837. Appearance, very old and decayed. Prose. Correct. Complete.

A guide to the application of the Srísúkta in the worship of the goddess Lakshmí. Anonymous. The title should be Srísúkta-vidhánam, and not simply Súktavidhánam.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ हिरण्यवर्णामिति पंचदशर्चस्य सूक्तस्य ॥ आद्यमंत्रे लक्ष्मीर्ऋषिः ॥ उत्तरचतुर्दशमंत्राणां आनंदचिक्लीदकर्दम इन्दिरासुता ऋषयः । आद्यानां तिसृणां अनुष्टुप्छन्दः । चतुर्थमंत्रस्य बृहती-छंदः । पंचमषट्(ष्ठ ?)योस्त्रिष्टुप्छंदः । सप्तम्यादिपंचदशानां पंक्तीछंदः ॥ सर्व्वमंत्राणां श्रीरग्निदेवयेत्युभे देवते । व्यंजनानि बीजानि ।

End. ४ ॥ ६ ॥ भार्वै॰ ॥ १७ ॥ विधात्रै॰ ॥ १८ ॥ सिंधुजायै॰ ॥ १९ ॥ राज-लक्ष्मी नः ॥ २० ॥ गंजांतलक्ष्मी॰ ॥ २१ ॥ भाग्याच्चलक्ष्मी ॥ २२ ॥ इति तापपावस्यपयसा ॥ सुगंधजलेन वा तर्पयेत् ॥ लक्ष्मीमूर्त्तौ यंत्रे वा संपूज्य पंचदश ऋक्परिमितं श्रीसूक्तं दशवारं जपेत् ॥ एकावृत्ति होमः । एतेन प्रत्यृचं जुहुयात् । जपांते गुह्यातिगुह्ये गोप्त्रीत्वमिति जपसमर्पणं कुर्य्यात् ॥ ॥ ॥

Colophon. इति श्रीसूक्तविधानं समाप्तं ॥ ॥ संवत् १८३१ उत्तरायणे पौषे ज्येष्ठकृष्णै-कादश्यां सौम्ये श्रीकाश्यां शुभफलेस्य मंवः ॥

विवरणम् । श्रीसूक्तस्य विनियोगादिविधानविषयकं पुस्तकम् ॥

No 633 त्रैधातवीयेष्टिः । Traidhátavíyeshtih. Substance, country-made paper, 7 × 2½ inches. Folia, 2. Lines, 9 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Traidhátavíya rite to be performed after Agnihotra in the morning.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ त्रैधातवीयेष्टिः ॥ प्रातरग्निहोत्रं हुत्वायेत्यादि । त्रैधातवीयया यक्ष्ये ॥

End. रुद्राय गां धेनोः अव यशो बभूव जप. पुनराद्यार्थत्वात् यज्ञसंचमवर्ज्जं ब्राह्मणभोजनांतं ॥

Colophon. त्रैधातवीयेष्टि. समाप्ता इत्यलम् ॥

विवरणम् । त्रैधातवीययज्ञानुष्ठानप्रयोगपुस्तकमिदम् ॥

No. 634. अच्छावाकम् । Achhávákam. Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 55. Lines, 10–12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1782. Appearance, very old, writing effaced in some parts, and decayed. Prose Generally correct. Complete.

A collection of Mantras used by the Achhávâka priest. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अग्निं । ईळे देवा ईडेहा देवां देवा ४ह १ इनत् दिदित् नत् ।

End. ७ अर्यं आर्यरियं अव एत्या । ५१ । अष्टमोध्यायः ॥ श्रीरस्तु ।

Colophon. संवत् १७८२ समयपुष्यवदि अष्टम्या भानुवासरेकाश्मा विश्वेश्वरसंनिधौ-स्वार्थं परार्थंच ।

विवरणम् । अच्छावाकपुरोहितव्यवहार्य्यमन्त्राणां संग्रहपुस्तकमिदम् ।

No. 635. हौत्रप्रयोगः । Hautra Prayogah. Substance, country-made white paper, $9\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, S'aka, 1673. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotri priest. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । नमः प्रवक्त्रे नमः उपद्रष्ट्रे नमोनुख्यात्रेक इदमनुवक्ष्यति इदमनुवक्ष्यत्यस्मोर्वरिं इमस्मात् द्यौश्च पृथिवी चाहय रात्रियोषधयय वाक्ममदितयज्ञमाभुइदांसि प्रपद्ये-इमेवम् ।

End. पृथिव्या सम्प्रधामभिः । इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदं । समूल्हमस्य पांसुरे । भूः स्वाहा अग्न इदं । भुवः स्वाहा वायव इदं । स्व. स्वाहा सूर्य्याय इदं । ॐ भूर्भुवय स्वाहा प्रजापतय इदं । संस्थाजपः । ॐ यमेस्वरद्यमे यज्ञोपचवे नमस्तायन्ते न्यूनं तस्मै वे उपपते अतिरिक्त स्वस्ति अर्था (हा?) मेधां यश. प्रज्ञां विद्यां बुद्धि श्रिय बलं आयुष्यं तेज आरोग्यं देहि मे हव्यवाहनीं नमो नमः । समाप्त.(?) । श्रीरस्तु ।

Colophon. इति हौत्रसमाप्त. (हौत्रप्रयोगः समाप्त. ?) शाके १६७३ प्रजापतिनाम ।

विवरणम् । होतृकर्म्मप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 636. सर्व्वंपृष्ठेष्टिहौत्रम् । Sarvapristheshtihautram. Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 11-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotri priest in the performance of a Vedic rite, called Sarvaprishtheshti. Anonymous.

Beginning. ॥ ॐ ॥ अथ सर्व्वपृष्ठेष्टिहौत्रम् ॥ अग्निमंथनं । नमः प्रवक्ष इत्यादि मन्त्रद्वयमामिधेन्यः । विराजौ संयाज्ये आवाहने ॥

End. ॥ मं युवाकंनि । वाजिनयागः । पत्नीसंयानादिसंस्थाजपांतं प्रकृतिवत् ॥ सिद्धमिष्टिः संतिष्ठते ॥

Colophon. इदं पुस्तकं सर्व्वपृष्ठिहौत्रं ॥ व ॥ श्रीरामभर्ता ।

विवरणम् । सर्व्वपृष्ठाभिधयज्ञविशेषस्य हौत्रकर्मविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 637. सर्वपृष्ठेष्टिप्रयोगः । Sarvaprishtheshtiprayogah Substance, country-made paper, 9 × 4 inches Folia, 5. Lines, 10-14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Correct. Complete.

Another manual on the same subject. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ सर्व्वपृष्ठेष्टिप्रयोगः । अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा आपूर्य्यमाण देवनक्षत्रे वा अग्निहोत्रं कृत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य सर्व्वपृष्ठेष्ट्या यक्ष्ये महापातकनिवृत्तिद्वारासमानानामुत्तमश्लोकदारा वा इति संकल्प्य ॥

End इन्द्राय क्षोदतं । कारागे त्रिरदां । इयदत्वं जुकाणानीव येन नवानुयाज्ञान् यजति । चौथि समिद्यजुषि शेषं प्रकृतिवत् सिद्धमिष्टिः संतिष्ठते ॥ व ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । सर्व्वपृष्ठाभिधयज्ञविशेषस्य प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 638. उपाकर्म्मोत्सर्जनप्रयोगः। Upákarmotsarjana Prayógaḥ. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 6. Lines, 13–16 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1788. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 471.

Colophon. इत्युत्सर्जनोपाकरणप्रयोगः॥ संवत् १७८८ मिति श्रावणशुक्लतृतीयो-तद्दिने पौराणीकोपनाम्ना पुरुषोत्तमेन लिखितं स्वार्थं परार्थंच॥

विवरणमूलपूर्ववत्।

No. 639. पञ्चमहायज्ञप्रयोगः। Pañcha Maháyajña Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $9\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 6–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten slightly. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the five Maháyajñas. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ नत्वा वीरेश्वरं देवमापस्तंबमुनिं तथा। प्रयोगः पंचयज्ञानां क्रियते तद्विदां मुदे॥ अथ पंचमहायज्ञप्रयोगः॥ तत्र ब्रह्मयज्ञस्य प्रथममनुष्ठेयत्वात् प्राथम्यं। प्रातर्होमानंतरं प्राचीमुदीचीं वा दिशं यथा उदूदर्शनं न भवति तावद्दूरं गत्वा तत्र ब्रह्मयज्ञः कर्त्तव्यः॥ ग्रामे वा॥ यदा ग्रामे तदा मनसा ब्रह्मयज्ञः।

End. तत्रैव कथः एकमुद्दिश्य यच्छ्राद्धमेकोद्दिष्टमुदीरितं। त्रीनुद्दिश्य तु यच्छ्राद्धं पार्वणन्तु प्रकीर्त्तितम्॥७॥ मनुरपि न पितृयज्ञियोद्धोमोलौकिकेग्नौ विधीयते। न दर्शेन विना श्राद्धमाहिताग्नेर्द्विजन्मनः। ८॥ पितॄणां मासिकं श्राद्धमन्वाहार्य्यं विदुर्बुधाः॥ तदामिषेण कर्त्तव्यं प्रशस्तेन प्रयत्नतः॥९॥ यदेव तर्पयत्यद्भिः पितॄन् स्नात्वा द्विजोत्तमः। तेनैव सर्व्वमाप्नोति पितृयज्ञक्रियाफलम्॥ पितृयज्ञंतु निर्वर्त्य तर्पणाख्यं तु योग्निमान्। पिण्डान्वाहार्य्यकं कुर्याच्छ्राद्धमिंदुक्षये सदा॥॥

Colophon. (नास्ति)।

विवरणम्। इदमेधिजननित्यकर्म्मपञ्चमहायज्ञप्रयोगपुस्तकम् पञ्चमहायज्ञाश्च ब्रह्मयज्ञः पितृयज्ञः पाकयज्ञः भूतयज्ञः नृयज्ञश्चेति।

No. 640. विध्यपराधप्रायश्चित्तप्रयोगः। Vidhyaparádha Práyaśchitta Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 14×5 inches. Folia, 13. Lines, 8–12 *in a page*. *Character*, *Nágara*. *Date*, ? *Appearance*, not new. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the same subject as that of the works noticed in Nos. 213, 214 and 215. Anonymous.

Beginning. ॥ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः। सत्यज्ञानादिभिर्लक्ष्यं नत्वाद्यं (नंदं ?) परं गुरुं ॥ वक्ष्ये विध्यपराधेषु प्रायश्चित्तं यथामति ॥ विद्वद्भिर्बह्वधागीतं किमर्थं यत्यतेऽधुना। न शीघ्रं बुध्यते यस्मात्तस्मादत्र विवक्ष्यते ॥ अथ विध्यपराधप्रायश्चित्तमुच्यते ॥ विहितस्याकरणे अन्यथा करणे वा यत्र यदाम्नातं तत्र तत्र देव (तत्र तदेव?) नष्टसंधानं कर्त्तव्यं। अनाम्नाते सर्व्वप्रायश्चित्तं ॥ तच्च द्विविधं संधानं। सेंद्रियमतीन्द्रियं च। आयतनाद्बहिर्गतानां मग्न्यादीनां (गतानामग्न्यादीनां ?) पुनः प्रक्षेपात् सेंद्रियं। जपहोमदानादिभिरतीन्द्रियं ॥ विधिसम्पादने न प्रायश्चित्तम्।

End अग्नीनां स्वयंज्वलन प्रा॰ अग्न्यागुरकाद्युपघातप्रा॰ चन्द्रसूर्य्यग्रहण प्रा॰।

Colophon. इति प्रायश्चित्तं समाप्तम् ॥

विवरणमनुक्तपूर्व्वम्।

No 641. काठकसावित्रकर्म्मादिः। *Kāṭhaka Sávitrakarmádiḥ*. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 23. Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1799, Sáka, 1664. Appearance, old. Prose. Correct. Complete

A manual on the modes of establishing, lighting, and consecrating, the different kinds of sacred fire, according to the Kaṭha School. Anonymous.

विध्वंतास्तुममाद्देवं द्वयं । चतुर्थः पटलः ॥ आरण्यकेतुकः समाप्तः ॥ काठकाः समाप्ताः ॥ अथ काम्याः पशवः ॥ ॐ तत्सत् मुक्तिप्रदश्रीवासु-देवार्पणमस्तु ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा(दृष्टं?) तादृशं लिखितं मया ॥ यदि-शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥ १ ॥ संवत् १७९९ शके १६६४ कार्त्तिकमासे कृष्णपक्षे प्रतिपदायां रवौ सर्वेषां उपकारार्थं लिखितो-ऽयं ग्रंथः ॥ श्रीवासुदेवोजयति ॥ छ ॥

विवरणम् । कठशाखानुमतसावित्राग्निचयनप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 642. शिवसंकल्पादि । Siva Sañkalpádi. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 2. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Verse. Generally correct. Complete.

A collection of Mantras enchanted on the occasion of a Sañkalpa or commencement of a rite or ceremony that it may be finished without any hitch. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ यज्जाग्रतोदूरमुदैति दैवं तदु सुप्तस्य तथैवेति दूरंगमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ १ येनेदं भूतं भुवनं भविष्यत्परिगृहीतममृतेन सर्वं येन यज्ञस्तायते सप्तहोता तन्मे म० ॥ २ ॥ येन कर्म्माण्यपसोमनीषिणो यज्ञेकृण्वन्ति विदथेषु धीराः । यदपूर्व्वं यक्षमंतः प्रजानां तन्मे म० ॥ ३ ॥ येन कर्म्माणि प्रवचंति धीराः यतोवा-चा मनसा चारुयंति यत्प्रमितमनुसंयंति प्राणिनस्तन्मे० ॥ ४ ॥ यत्प्रज्ञान मुतचेतोधृतिश्च यज्ज्योतिरंतरमृतं प्रजासु । यस्मान्नऋते किंचन कर्म्म-क्रियते तन्मे० ॥ ५ ॥

End. ऋतऽं सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलं ऊर्द्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपा-य वै नमो नमः । तन्मे० ॥ १० ॥ कद्रुद्राय प्रचेतसे मीढुष्टमायतव्यसे ॥ वोचेमशंतमऽं हृदे सर्व्वोह्येषं रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु तन्मे० ॥ ११ ॥ सहस्रशीर्षं पुरुषादिर्मोयतः सुवचा च न चावः ॥ स पुष्टिवा [illegible] अस्य निद्राः मतय यानि महतय विवस्व ॥ १२ ॥ यः प्राणतो [illegible] मतोमहित्वैक इन्द्रो जगतो बभूव ॥ य ईशेऽस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा तन्मे० ॥ १३ ॥ य आत्मदा बलदा यस्य [illegible] प्रशिषं यस्य देवाः ॥ यस्य छायामृतं यस्य (मृत्यु?) [illegible]

हविष विधेम तन्मे० ॥ २४ ॥ गंधद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीं ॥ ईश्वरीं सर्व्वभूतानां तामिहोपह्वये श्रियं तन्मे० ॥ २५ ॥ य इद९ शिवसंकल्प९ सदाध्यायंति ब्राह्मणः (णाः?)॥ ते परं मोक्षं गमिष्यामि (षन्ति?) तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ २६ ॥

Colophon. इति शिवसंकल्पः ॥ श्रीसीतारामाभ्यां नमः ॥

विवरणम् । संकल्पितकर्म्मनिर्व्विघ्नपरिसमाप्त्यर्थं संकल्पोच्चरणार्थवेदमन्त्रविशेषाणां संग्रह-पुस्तकम् ।

No 643. निदानसूत्रम् । Nidána Sútram. Substance, white Káśmiri paper, 17×6½ inches. Folia, 21. Lines, 6–8 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh, but slightly worm-eaten. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 520.

विवरणमनुक्तपूर्व्वम् ।

हविष विधेम तन्मे० ॥ २४ ॥ गंधद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीं ॥ ईश्वरीं सर्व्वभूतानां तामिहोपह्वये श्रियं तन्मे० ॥ २५ ॥ य इदं शिवसंकल्पं सदाध्यायंति ब्राह्मणः (णाः?) ॥ ते परं मोक्षं गमिष्यामि (ष्यन्ति?) तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ २६ ॥

Colophon. इति शिवसंकल्पः ॥ श्रीसीतारामाभ्यां नमः ॥

विवरणम् । संकल्पितकर्म्मनिर्व्विघ्नपरिसमाप्त्यर्थं संकल्पोपरपाठवेदमन्त्रविशेषाणां संग्रहपुस्तकम् ।

No. 643. निदानसूत्रम् । Nidána Sútram. Substance, white Kásmíri paper, $17 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh, but slightly worm-eaten Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 520.

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।
